

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206170

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—902—25-3-70—5,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No 1294.592
Accession No P. 3
Author వేంకట సుబ్రహ్మణ్య శర్మ జనమంత్రి
Title గ్రామ శాస్త్రానవతమ, దేవసాగరానవతమ.

This book should be returned on or before the date last marked below

శ్రీ

మ హా భా గ వ త ము

(దే వీ పు రాణ ము)
Post Graduate Library
College of Arts & Commerce, D. U.

అనుదకుడు

కావ్య-పురాణ తీర్థ, విద్వాన్
జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

ప్ర కా శ కు లు

రా య లు లంఘ్యే తో..

వి ద్యా విష య క ప్ర చార కు లు

క డ ప :: మ ద్రా సు-1

కావీరైలు రిజిష్టరు]

[వెల రూ. 10-00

ప్రతిభాపూర్వకమున.

అవతరణిక

సుఖానిధోర్మధ్యే సురవిటపి వాటి పరితపే
మణిద్వీపే నీపోపవనవతి చింతామణిగృహే,
శివాకారే మంచే పరమశివ పర్యంకనిలయాం
భజంతి త్వాం ధన్యాః కఠిచన చిదానందలహరీమ్.

అనీకవర్ణిణ్యం కొకమనవి మహామథావులారా! ఆనందములెన్నియేనిగలవు. అందు మానసానందమొకటి. అది యశేకవిధములుగా నుండును మనస్సునకు నిర్వృతి కలుగుట కీ మార్గములన్నియు నొకేగమ్యమును బొందించును. ఒక్కొక్కవ్యక్తి ఒక్కొక్కవిధముగ మానసంబునకు సంతృప్తిని గల్గించుకొని చొక్కుచుండును. “రుచీనాం వైచిత్ర్యా దృశాకుటిల నానాపథకాషాం నృణామేకేగమ్యః త్వమసి పయసా మర్లవ ఇవ” యను నెద్దల నూక్తి ననుసరించి యొక్కొక్కరీతిగ నొక్కొక్కఁడు తన యనుభవమున వ్యవహరించుచు నానందించుచుండును. అన్నియు నొక్కటే యనుట తాత్పర్యార్థము “కొన్నితీపులు మొలపరాల్లాటి! బ్రతుకు, కొన్ని నెలసోఁగవెన్నెలలో క్రోలి బ్రదుకు” అన్నట్లు తీవ్రమున ఒక్కొక్కరి కొక్కొక్క విధముగ సంతృప్తి కలుగుచుండును తుద కాన్లొదము సమానమే ఈ రుచిభేదములలోఁ గొందఱకుఁ బురాణపఠనము పురాణరచనము. కవిత్వ, తద్రసపానము నైతము ప్రధానముగఁ గనఁబడును. అయినను తనకు దేన నానందము, సంతృప్తి కలుగుచున్నదో యెల్లరును నట్టి విధముగనే యానందింతు రనుకొనుటయుఁ దగినభావముకాదు. తన భావముననుసరించి యితరు లానందింపఁ గూడదాయని యనుకొనుటయుఁ దగనిదే. తాను తన యూహననుసరించియుఁ దనయభిరుచి ననుసరించియు నానందమును బొందుచు, నితరులు తనమార్గమును దనయానందమునుగూర్చి పరిహాసించుచున్న వా రనుకొనుటయుఁ దగనిదే ఎవరేవిధముగఁ బరిహాసించినను, దనకుఁగల్గు చుండు నానందపుఁద్రోవను దానువదలఁడు. తనయానందమే తనకు సంతృప్తి నొసఁగుచుండ నితరుల సంప్రదింపులతోను, నితరుల యపోహలతోను బనిలేదను కొనుట స్వభావసిద్ధము. ఏత్వక్తియైనను నేయానందమును లేక మనఃజాలఁ దనుట నిర్వివాదాంశము లోకములో నానంద ప్రదములగు విషయము లనేకము బున్నను వారివారి ప్రారబ్ధవత్తమున నొక్కొక్కటి వారివారి కాదృతి నిచ్చుచుండును. ఆపుడు వారు తిదమథూతిఁజొక్కి విహరించుచు మైముఱచు చుండురు. తాఁగానించుపని తనకంతయు మధురముగను వోషరహితముగను గనఁబడు చుండును. “తాను మునిఁగినది గంగ, తాను వలఁచినది రంభ” యనునట్లు తాఁజేసిన యేకార్యమేనియుఁ దృప్తినిచ్చుచుండు ననుట యెల్లరకుఁ దెల్లమే కవిత్వము నానందముకూడ “సుకవితా యద్యస్తి రాజ్యేన కిమ్” అన్న నూక్తి ననుసరించి రాజ్యభోగము ననుభవించుచున్నట్లు తోఁచును.

“విబుధలోకంబు కవిత్వైవవిద్య యనుచుఁ జదువువచనార్థమునను సంశయముగలదె? విద్యలకు నెల్ల ను త్తమవిద్యకవిత్వ, దానిఁ దెలియుట విశ్వమంతయును గనుట.”

“జననాథాగ్రణి యాత్మరాజ్యమున నిచ్చలేపూజ్యుఁ, దానీమఁ ఖా
సినఁ దా గవ్యయుఁ జేయుఁ, దిన్నికడలక ప్రేక్షకుండు విచ్ఛాంసుఁ ; దా

యనకన్నం గని మేటియా, "సుకవిరా యద్యస్తి రాజ్యేన ||"

మృదు వాక్యంబు నిజంబు, దీనిఁ గని కావ్యంబుల్ రచింపం దగున్"

అను అర్చకవి నూత్తనమనెంచి లోకమునఁ గలిగిన కవిత్వరచన విమర్శించి యానందమును బొందుచుండును.

ఈ కావ్యరచనమునను గొందఱు స్వతంత్రరచనలుచేసి యానందింతురు. కొందఱు పురాణాదుల పేజీల భావననుండి యనువదించి సుత్ర పీఠించుచుండురు. కొందఱు ఖండకావ్యములను వ్రాసియు, గొందఱు మహాకావ్యములను రచించియు, గొందఱు భావకవిత్వ యని స్వేచ్ఛచేఁ గొన్ని రచనలు చేసియు, గొందఱు పలువిధము లయినరీతుల భాషాసేవచేయుచును మనస్సునకు సుత్ర పీఠి గల్గించుకొనుచు నానందించుచుండురు. 'కాశీబిల్ల కాశీకుదుర్' అనునట్లు తనకృతిని తానుగాంచి సుతుష్ట లగుచుండుట కొందఱుకుఁగల స్వభావము. తనరచనలొని లోపములను గుర్తింపక యదియే యుత్తమమని భావించుటయు నైజమే. ఈ స్వాభావిక పరిస్థితి ననుసరించి యేనును, గదితాచమత్కృతి లేక యున్నను, చేదియేని పద్యము వ్రాయుచు నానందించుచుండును. ఇట్లు మఱియుటలొఁ గ్రమగ్రమముగ నొకగ్రంథమువ్రాసిన బాగుగా నుండునేమో, లోకమున భాషాసేవచేసినవాడ నగుదునేమో యను భ్రాంతి కలవాడనై కలించుచు, దీని నాకొక యుచ్చస్థితి మర్యాద కల్గననియు నజ్ఞానమున భావించితి ఈభావనాపరంపరలొఁ బడి కొండొక రచనలు చేసితి కాని యొక పురాణానువాదముచేసినఁ జరుగిద్దపురుషార్థములలోఁ జతుర్థపురుషార్థ మబ్బునను నమ్మకము నాకుఁగలిగెను. పురాణములే యేల, యితరములేవిచేయరా దను ప్రశ్న కలుగకమానదు. పురాణతీర్థపరీక్షకాటకుఁ బ్రయత్నించి యందు తీర్ణఃక్షణియై పురాణతీర్థయాన విరుదము కలకత్తాసంస్కృత సమితిచేఁ బొందియుండుటచే నందు నభిరుచియొక్కవయిన మాత్రము తెలుపఁగలను. మహాపురాణములలోఁ గొన్నిటిని మాదిర్యాగురువులగు ! శ్రీ. ఆభినవాంధ్ర వాల్మీకి వ్యాసు కళాప్రపూర్ణ విరుద విభ్రాజితులగు శ్రీ జనమంచి శేషాద్రికర్మగారనువదించి యుండుటయు గురూపదేశ ప్రాబల్యమునఁ బురాణములపై నెక్కువ మక్కువ యుండయించినది.

పురాణములు పదునెనిమిది.

మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్

అనాపలింగ కూస్మాని పురాణాని పృథక్పృథక్.

అనఁగా మత్స్యమార్కంఢేయములు, భాగవతభవిష్యపురాణములు, బ్రహ్మ, బ్రహ్మాండ, బ్రహ్మవైవర్తములు, వామన, వాయు, వారాహ, విష్ణుపురాణములు, అగ్ని, నారద, పద్మ, లింగ, గాదద, కూర్మ, స్కాందములు అనునవి పదునెనిమిది. ఇవిగాక సనత్కుమారము, నారసింహము, నారదీయము, శైవము, దౌర్వాసము, కాశీలము, మానవము, ఔశనసము, వారుణము, కాళికము, సాంబము, సౌరము, ఆదిత్యము, మాహేశ్వరము, భాగవతము, నాసిద్ధము, బ్రహ్మాండము, గాతాపత్యము అనునవి పదునెనిమిది ఉపపురాణములని గణింతురు.

ఈ పదునెనిమిది సంఖ్యయొక దొక మరొక యున్నది. శ్రీ వేదవ్యాసుమనీంద్రుండు దీనిశే జయ మను పేరెత్తెను. సాంఖ్యశాస్త్రము ననుసరించి జయాయనఁ బడునెనిమిది సంఖ్యయగును. జ య య య య య. ఈ రెండింటిని తేర్చుఁగాఁ దొమ్మిదియగును. ఇది సంఖ్యలొఁ బరమావధియగును. ఈయంతెంతే యేదియయనఁ తేర్చుటనీ యుండును.

ఈ తొమ్మిదవ సంఖ్యకుఁ బ్రాశస్త్యము ఋగ్వేదమున

“నవానాం నవతీనాం విషస్య రోఘషీణాం । సర్వాసా మగ్రభం, నామానే
అస్య యోజనం హరిష్టా మధుత్వా మధులా చకార”

అని గలదు. ఇఁక వ్యాసాదుల పద్యునిమిది సంఖ్యాభిరుచి. పురాణములు పద్యునిమిది. ఉపపురాణములును బదునిమిదియే. స్మృతులును నంటియే భారతమునఁ బద్యునిమిది పర్వములు. భగవద్గీత పద్యునిమిది యధ్యాయములు. భారత సైన్యము పద్యునిమిది యక్షాపీఠములు. భారతయుద్ధము పద్యునిమిది దినములు. కేవలము అష్టాదశవిధ్యలు పద్యునిమిది. నూత్రములు పద్యునిమిది. పరిశిష్టము పద్యునిమిది ద్వీపములు పద్యునిమిది. ప్రబంధముననుండఁదగిన ఖర్జనలు పద్యునిమిది. శక్తివీరములును పద్యునిమిదియే. బంధకవిత్వ మష్టాదశవిధము. ఈ విధముగాఁ బద్యునిమిది సంఖ్య యొంతయుఁ బ్రాముఖ్యమునందినది

పురాణములలో భాగవతము అష్టాదశపురాణసంఖ్యలోను, ఉపపురాణసంఖ్యలోను గలదు. పెద్దల సమితులలో భాగవతనిర్ణయమున కేవలభాగవతమా, శ్రీభాగవతమా పురాణ సంఖ్యలోఁ జేరిన దనుచున్న పూర్ణముగ సాగినది. కాని యానిర్ణయ మింతదనుకఁ జేలలేదు. అభిరుచినిబట్టి రెండింటియందొక్కరానిని బురాణసంఖ్యాంతర్గతముగాఁ జేర్చిన వ్యవహారము సాగుచున్నది.

కేవలభాగవతము మహాపురాణాంతర్గతముని శ్రీ ములుగు పాపయాశాస్థులుగారును, శ్రీ బ్రహ్మరాన తమ్మయ దొరగారును, శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులును, శ్రీరామ శ్రీరాములు పంతులుగారును, గొంతభాగము శ్రీపురాణము నూర్వనారాయణ తీర్థులుగారును బద్ధరూపమున ననువదించిరి. వచనరూపమున శ్రీ నారాయణ సరసింహకాస్త్రిలుగారును, శ్రీమతి సానాపతి దక్షిణమూర్తి గారును, శ్రీ విద్యానాథ సరిపల్లి విశ్వనాథ కాస్త్రిలుగారును అనువదించిరి

శ్రీ భాగవతమును సహజపాండిత్య బమ్మెరపోతనామాత్య కవీంద్రులు తెనిగించిరి. దొడ్ల భాగవతమును పేరున దొడ్లవారు తెనుఁగుగావించిరి. మా గురువులు కీర్తిమూలుకళాప్రపూర్ణులు జనమంది శేషాద్రికర్మగారు దశమస్కంధము నాంధ్రీకరించిరి

ఈ మహాభాగవతము పురాణముగా శ్రీ వేదవ్యాసమహామనీంద్రుడు పేర్కొనియున్నాఁడు. ఇది యేలెగఁ జేరునా యన్నచర్చకుఁ బోవుట యేల? వ్యాసకృతము. భగవదీశ్వరము. ఇంత మాత్రమే నామనమ్మన నిర్వచనము.

కాలము మాతీనది. అభిరుచులు అస్తవ్యస్తములయినవి ఇప్పు డీరచన యేల? పైగాఁ బురాణ కథ రెన రాదరింతురు? ఎవరు చదువుదురు? ఇందలికథలన్నియు నపహస్యజనకములు, శేవల కల్పితములు, సత్యేతరములు అనువారు నూటికిఁ దొంబదితొమ్మిదిమంది గలరే? ఏల యీ గ్రంథ నిర్మితి? దీనిఁ గాలము వ్యర్థపుచ్చుట, ధనవ్యయము మున్నగు బోషములు కల వని యందురు. నూటి కొక్కవృత్తియైనఁ జదువక యుండునా? అట్టివృత్తికే యీరచన యుపకరించునుగాక! అవృత్తి యానందమే నానంద సుధాయకమగునుగాక యను సంకల్పమే పరమేశ్వరి నామిని గల్పించి బ్రాయించినది.

పురాణమునకు పురాణమే యనియు, పురాణ నవా యనియు వ్యక్తిపై పెద్దలు చెప్పిరి. ప్రాంతజైనను గ్రాంతవిరనుండి పలుములు చదువునట్లును మననమచేయునట్లును శేయుట పురాణమునఁగల శ్రభావము. ప్రాచీన గ్రంథములను జదివినఁ గలుగు లాభము లనుభవజ్ఞులకే

తెలియును. పురాణములు చప్పిడి గ్రంథము లనుచున్నది ననిని జదివి దీనిలోగల విశేషముల నరసి యానందించుచుండుదు వీనియందుఁ జెప్పబడిన కాశ్రియములగు సంకములను భౌతికములు, రాసాయనికములు మున్నగువానిని గన్గొని విమర్శించి యానందించువారును గలరు. ఇట్టివి యేవ్రయోగకాలలు లేకయే నివృద్ధిపై నోఁ జెట్టలు కరతలామలకములుగఁ బురాణముల యందు నిర్వచించియున్నారు ప్రపంచ చరిత్రలు తెలియవలసినఁ బురాణములే యాధారములుగ నెఱుంగవలయును. ఈ పురాణములను జక్కఁగఁ జూచి యందుఁ బరిశ్రమించినచో నద్భుతాంశములు గుఱుచుచుగఁ జెలియవచ్చును. కేవలము గడచిన విషయములనేకాక రాఁబోవు పరిస్థితులను బురాణములు విశదీకరించుచున్నవి. త్రికాల తేజాలు కావలయునన్నఁ బురాణపరన మత్యావశ్యకము కావున మనుష్యులగు వారు పురాణముల నెఱుంగవలయును. పురాణములుచేయు నుపకృతి మఱి యేవియు మర్త్యులకుఁ జేయఁజాల వనుట నిర్వివాదాంశము. ఇందుగల కథలన్నియు నీతిబోధకములు భక్తి జ్ఞానవైరాగ్యముల నుపదేశించుటకు గురువులే పాపకృత్యముల నడంచుట కియ్యదియే సాధనములు "అఘమువలన మరల్పు, హితార్థకలికుఁ జేయు, గోప్యంబు దాచు, దోషించు గుణము, విడువఁ దాపన్న, లేవడివేళ నిచ్చు, మిత్రుఁడీలక్షణంబుల మెలఁగుచుండు" నను భర్తృహరి నూ క్తిసార్థకమగునట్లు మిత్రునివలె నీపురాణములు సకల విధములఁ గోడ్పడఁగల వనుటలో సంకయము లేకు ఒక్కొక్క విషయమును లక్ష్యులక్షణముగ వివరించుటలోఁ బురాణములకంటె వేటొకటి లేదనవలయును. వీనియందుఁగల యుపాఖ్యానములలోఁ జక్కని నీతి, దుష్ప్రవృత్తివలనఁ గలుగు దోషములు విస్తరింపఁబడియుండును సమాజశిక్షకు వీనికంటె నెయ్యదియు సహకారులు కాఁజాల వనవలయును ఇప్పటి యుబుసుపొక నవల లను గ్రంథములవలెఁ గాక పురాణములు సిద్ధిమయి మఱిమఱి పరింపఁదగినవి చదువుకొలది క్రొత్త క్రొత్త విషయముల గోచరింపఁజేయుచుండును. దిసుగును బుట్టింపవు. కేవల కాలక్షేప కరములుగావు తత్త్వదృష్టి నవలొకించినచో వీనఁగల మహిమ యమేయ మనిమాత్రము చెప్పవలయును. కావున నాధునికలయూహలో పురాణములు వ్యర్థము లనుట వ్యర్థము

ప్రకృత మనువదించిన యీమహాభాగవత పురాణము పంచలక్షణ సమన్వితమయి మహాపురాణ లక్షణములు పట్టకయున్నను శ్రీవేదవ్యాస సూక్తి ప్రణీతమనియు, దేవీమహిమ ప్రతిపాదకమనియు సంకల్పముచేఁ జెనిఁగింపఁబూనుకొంటిని. యథామతి దోషకహితముగ సులభ బోధకముగ వ్రాయుట నాసంకల్పము. ఇందలి దోషములను గమనించి నాకుఁ జెల్లుటయు దిట్టటయు విజ్ఞుల భారము తుమించుట యంతకంటె బాధ్యత యయియున్నది.

ఈ భాగవతము ఎనుబదియొక్క యధ్యాయములు గల్గియున్నది వ్యాసముని సంకల్పనిష్ఠ ననుసరించి సాంఖ్యగీతి వ్యత్యయముగ నెన్నినఁ బడునెన్నిది యగునుగా? లేదా రెండంకలు కూడినఁ దొమ్మిదియగును. అహ! యేమి యామునీంద్రుని సంకల్పము! తొమ్మిదివ యంకపైఁగల మహ్మత! ఇందుఁగల కథాభాగము లలివిచిత్రములు పాఠకమహాశయులకుఁ బ్రత్యేకముగ ముమ్మందుఁ జెలుపవలె? విషయసూచిక యున్నది కథాభాగము కన్గొనుటకు. అక్షరరణమున నింగుఁ గథాసంగ్రహము వ్రాయఁబడలేదు. కవితాచమత్కరిగల కవు లీరచన నేటికంపవచ్చు స్వతంత్ర రచన కాదనియుఁ, కేవలము మక్కి! మక్కియనియు వాదవ్యవచ్చును. అభిరుచి చూపకపోవచ్చును. సరళముగ విషయము లోకమున తెల్లడింపఁజేయవలయునను నూహతో నున్న విషయము తెలుగుభాషను వ్రాసినాఁడ. అందును వచనముగాఁ గాక పద్యము ల్లి నాఁడను. ఛందోశ్యాకరణాది దోషములు పెక్కులుండనోవు. 'ప్రమాదో ధీమతా మహి' యను నూత్తి మఱి

నుంచుకొన్నచో "విద్యానేత వికాసాలే విద్యజ్ఞన పరిశ్రమం, నవీ వంశ్యా వికాసాలి గుర్తిం ప్రకటనేదనామ్" అనునట్లుగ నీయనువాదమునఁగల శ్రమ అనువాద రచయితల కలుకయే. యథామూలముగఁ జెరిగించితిని. ఇందు నాస్వారంభము నున్న జీవితరంగయే మూలము.

నామనస్సున నీమహాభాగవతమును గూర్చి "భగవత్పాశ్చ దుర్గాయః చరితం యక్షు విద్యతే, తత్తు భాగవతం ప్రాకం నతు జీవ పురాణమ్. ముఖ్యజేవతా సంబంధః - తత్తత్తు దుర్గాచరితం యత్రవ ర్తతే తద్భాగవత మిత్యర్థః" అనియు, "హరిర్ద్యాభ్యాం రవిర్ద్యాభ్యాం ద్యాభ్యాం చండి వినాయకా, ద్యాభ్యాం బ్రహ్మ సమాఖ్యాతః శేషేష భగవాన్-భవః" అన్న ప్రామాణ్యమును బట్టియు నీపురాణము మహా పురాణ మని తలంచి తెలుఁగు సేయ నుపక్రమించితి.

విక్రాంతి యిండుకయ్యయిన లేని యువోగ్యముననుండి ప్రతిదిన మొకటి రెండు పద్యములు గాను, గొంత విక్రాంతి యలరదిన నాఁడు పది పద్యము లించుమించుగను వ్రాసి ముగింపఁగల్గితి

'గచ్చత్పిపీలికాపం క్తిఃసముద్ర మపి గచ్చతి'యనురీతిగా యీ ర్థియయ్యెను. పదిదినములలో నీగ్రంథము వ్రాసితి, నెలలో వ్రాసితి నను పెద్దలవలెఁ గాక యీగ్రంథము 4571 శ్లోకములను గలిగియున్నను. 1988 వ వత్సర మారంభించి నడుమ నడుమఁ గొన్ని యాటంకములచే రచన నిలిచిపోవుచున్నను, నీమ గం గాయాత్రవలె మూడువేలు నాలుగువేల పందొమ్మిది పద్యములలోఁ బూర్తి చేయఁగల్గితి అందుకు వచ్చిన స్తోత్రములు సహస్రనామములు పద్యములుగాఁ గాక వచన రూపమున వ్రాసి (కేవలము తెలుఁగు ప్రత్యయములతో నింపి) మూలమునుగూడఁ గ్రిందిభాగమునఁ జేర్చఁగల్గితి ఆస్తికులకు నీస్తోత్రములు పరవార్తముగ నుండుననుటయే నాయుద్దేశము

జీతిక రెండువందల తొంబది తొమ్మిది పద్యములు గలదు అందు నాజీవితముఁ గొంతవఱకు విశదపఱచితిని. నాయనంతరము ప్రణేళ నిర్ణయమునఁ దగవులు, చర్చలు కలుగకయుండునట్లు నివాసాదికము స్పష్టపఱచితిని.

గ్రంథ రచన పందొమ్మిది వందల నలుబదవ వత్సరమున ముగిసినది. అనఁగా ప్రమాథి వత్సర పాదకృష్ట తృతియా భార్గవవాసరము కాని యీగ్రంథ మేరీతిగ లోకమునఁ బ్రవేశింపఁ గలదు, నాకృష్టి యెట్లు సార్థకము కాఁగల దన్న యూహ మనస్సును గలఁతపెట్టినది. ఒక్కొక్కరి ప్రాక్తన పుణ్యవిశేషమున వ్రాసిన రచన లోకములోనికి వెంటనే రాఁగలదు ఒక్కొక్కరి రచన యెంత యల్పించినను రాక పాతాళమునఁ బడియుండును దీనికంతయు వారి వారి యదృష్టము సమకొనవలయును గాని, చింతించి లాభములేదనుకొంటిని కొంతకాలముజర గను.

బ్రహ్మచైత్రమునందలి బ్రహ్మఖండమును యథామూల మాండ్రికరింపఁ బ్రారంభించితిని. అదియును బదునాలువందలు ఇరువదియొక్క శ్లోకములు సంస్కృతమునఁ గలదు. దానిని బహునాలువందలు వీఁబదిరెండు పద్యములుగా వ్రాసితి ఆ గ్రంథముగూడ వ్రాతలోనే యున్నయది. ఈ రెండును గేవలము దిక్కులేని దీపనీలిసౌందర్య మూలఁబడియేనే యను చింతతోఁ మరలఁ బద్యరచనకుఁ గడంగఁగెతిని

మిత్రు లెందఱో గలరు. ధనవంతులును నున్నారు కాని, యాచించు స్వభావముగాని నా పరిస్థితిని జలుపుకొను స్వభావముగాని లేని నా యీ కృతు లెట్లు పైకివచ్చుట ? ఇది పాపఁగని పని యనుకొంటిని నిస్సృహఁడనైతిని.

ఇంచుమించుగ నే నీ గ్రంథ మారంభింపకముందే వణిగిగర్జము, తైత్తిరీకలాలంకారులగు శ్రీ జక్కా గుబ్బరాయలుశ్రీశ్రీగారు కడపలో గృహ సరస్వతీ బుకడిపో యను పేరున నొక సంస్థ నుంచి, ఆంగ్లభాషలో ఆద్రెసులు మున్నగువానిని గురువుల తోడ్పాట బక్కబలేక

యంతడుటకై "గృహ సరస్వతి" యను పేరున నొక గ్రంథమును తేలులో నిమగ్నముగా వ్రాసి గ్రంథమును ముద్రింపించి ప్రకటించి, ప్రజలలో బాగుగఁ బ్రచారములోనుండిన గ్రామస్థాన పాటలు, పండలికలను మున్నగువానిని ముద్రింపించి విక్రయించుచుండిరి. అప్పుడే త్రవ్వగిరి మాహాత్మ్యము అను గ్రంథమును వచన రూపముగ వ్రాసియిచ్చితి దానిని ముద్రించిరి. అది పాతకాలలకుఁ బఠనీయముగా దొరతనమువారి యంగీకృతి నందినది శతకములు మున్నగు నవి తప్పుల తడవలుగను చదువుటకు నీలులేనివిగను నుండుటవలన వానిని సంస్కరించి చక్కని యిచ్చునఁ గూర్చించి జనబాహుళ్యమున కందించి యాంధ్రభాషా సేవచేయవలయునను సంకల్పము వారికిఁ గల్గినది. నాతో నీవిషయము ప్రస్తావింపఁగా ఈ కార్య ముత్తమాత్మను మనియఁ దప్పక చేయఁదగిన దనియు నలవానిచ్చితిని ఈ కార్యమున నన్ను సాయము చేయఁగోరిరి. మంచిదని తెలుగు లోకమునఁ బ్రచారమునఁ గల శతకములను జక్కగ సంస్కరించి విక్రమ చిహ్నములు మున్నగునవి జతపఱచి గ్రంథకర్తలఁగూర్చి కొలఁది మాటలు బ్రతి శతకమునకును వ్రాసి యిచ్చుచు వచ్చితి తర్వాత శతకములకు టిక లున్న బాగుగనుండు నను సంకల్ప ముదయించినది. అమరగు ప్రథమకాండము మొదలు శ్రీ సుబ్బరాయలుగారి ప్రచురణము లగు శతకములకు టికలు వ్రాసియిచ్చితి. వారు అన్నియు సుస్పష్టముగఁ జక్కని యక్షరములతోఁ బ్రజల కాదృతి గల్గి రీతి ముద్రింపించి ప్రచారముఁ గావించి మెప్పును పొందిరి శతకములు లోకమునఁ జక్కని వ్యాప్తినిఁ గాంచుచువచ్చెను

ఆంధ్రభాషా పోషకుఁడు శ్రీ కృష్ణదేవ రాయలు వసతి రాయలసీమ పేరు సుబ్బరాయలు కాఁబట్టి తన పుస్తకాలయమును "రాయలు అండ్ కో" యని మార్పుట బాగుగనుండునని మార్చిరి. అప్పటినుండియుఁ బాఠశాలలకై 'రాయల వాచకము' ల ప్రచురణ మారంభమయ్యెను. ప్రచురణ కర్తలలోఁ జక్కని సేవచేయుచుఁ బెద్దల మన్ననలను బొంది సుప్రసిద్ధులయిరి. శేషము ధనార్జనమే వృత్తిగానుంచుకొనక రాయలసీమ కవులతోనేగాక సకలాంధ్రజాతీయునఁగల కవుల తోడను, బండితులతోడను, ఉపాధ్యాయులతోడను గ్రంథముల వ్రాయించి 'రాయల అండ్ కో' ల్లో వ్యాపింపఁజేయుచు భాషాసేవ చేయుచుండుట యెల్ల తెలింగిన విషయమే.

నాకర్థంత మిట్రులును, నా మంచన గైకొనియే యే గ్రంథమునైనఁ బ్రచురింపఁ బట్టుదల గల్గినవారును నగు శ్రీ జక్కా- సుబ్బరాయలు శ్రీశైలిగార్లతో సందర్భరశమున నా మహా భాగవతపురాణ రచననుగూర్చి తెల్పితి కాగితముల కలవుకాల మగుట వారేమియుఁ బ్రత్యుత్తరముగాని యా విషయమునుగూర్చిన యభిప్రాయమునుగాని తెలుపరైరి ఇట్లు కొంతకాలము జరిగెను

పరదేవీ ప్రేరణమే యనవలయును. ఉన్నట్లుండి యొక్కనాఁడు మీ పుస్తకమును ముద్రించు మాట యనలేకీ యనిరి దేశకాల పాత్రముల యొడించి మీకుఁగల పనుల తొందఱలలోఁ బ్రస్తావింపలేదంటిని మిత్రయు నా, మీ జీవితకాలములోనే యీ గ్రంథము లోకమున కందించుట నా కానందరాయకము, మీకు శ్రేయోదాయకముగా నుండునని తెల్పినాడను. మంచిదని గురుత్వర మొసఁగి గ్రంథమును మదరాసునకుఁ గొంపోయిరి. తొల్లి ఒక్క పర్యాణము ముద్దలేటి వరసింహాశ్రయ మను చిన్ని శతకమును వ్రాసింపఁగా వెంటనే ముద్రింపించి యిచ్చిరి. ఈ గ్రంథమును ముద్రింప రన్న సంకల్పము నాకుఁ గల్గినది.

ఈ గ్రంథమా పెద్దది. వ్యయప్రయాసలు పడవలసినదే. భవవ్యయము మిక్కిలముగ నుండునే యెట్లా యని నా మనస్సునఁ దలంచుచునేయుండఁగా మొదటిఫార మారంభించి నా యంగీకృతిఁ బొందిరి. అనాటి యానందము నా జీవితమున నేనెన్నఁడు ననుభవించియుండ

జనమంచి పేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ
శ్రీ మహాదాగవతము - గ్రంథకర్త

జక్కా సుబ్బరాయలుశ్రేష్ఠి
రాయల అండ్ కో. వ్యవస్థాపకుడు

నని చెప్పగలను. బాగుగానున్నదని నాయంగీకారమును తెల్పిరి. 'నిండుబండి' చేతి బరుతా'యన్నట్లు గైకొని అటువది ఘోరముల గ్రంథమును సంపూర్ణముగఁ జక్కని యచ్చున రాయల్ సైన్యము ముద్రింపించి ప్రకటించిరి ప్రాపుల దిద్దుపని యయిన నాకుఁ గల్గింపక సర్వవిధములగు కార్యములు నిర్వహించుట చూడఁగా నాయందుఁగల నిర్వాహకము యెంత యని పొగడఁగలను? వీరు చేసిన యీ భాషాసేవ మరువరానిది. ఉద్బంధములను ముద్రింపించి ప్రకటించుటలో వీరిఁ గల యుత్సాహమును, ఓపికయు, శ్రద్ధయు అంధ్ర భాగవతమును సుత్రులుగాఁ జక్కని యచ్చున విరామ చిహ్నములతో సచిత్రముగఁ జరుపుకొనుట కనువుగ ముద్రింపించి 1844-1954 వత్సరమున బమ్మెరపోతనామాత్యుని యిష్టదైవముగు ఒంటిమిట్టయందలి శ్రీకొండరామస్వామిసాన్నిధ్యమున గొప్ప పండితసభ జరిపి పండిత బహుాకృతులఁ గావించి శ్రీకొండరామస్వామి పాదారవిందముల సమర్పించుటయు, మఱియు ఉత్తరరామాయణము, రంగనాథరామాయణము, ఆమరకోశము త్రికాండము సటీకము మన్నగునవి లోకమున వెలువ రించుటయును సాత్త్వికములుగాఁ జెలుపుచున్నవి భాషాకౌఠుఁ బలుశ్రమలకు లోనయి సర్వదా సర్వభా యత్నించుచున్న శ్రీ రాములు అండ్కో యజమానులగు శ్రీ జక్కా సుబ్బారాయలు శ్రేష్ఠిగారు మిగుల నుదారభావముతోను, నాయందలి గౌరవముతోను సందర్శనకమునఁ బరికిన నామాటను పాటించి గ్రంథముద్రణము చేయించి ప్రకటించుట యెంతయుఁ గొనియాడఁదగిన విషయము గ్రంథమా చిన్నదికాదు పెద్దది ఇంతటి కార్యక్రమమునకుఁ బూనుకొనిన రాములు అండ్కో యజమానుల కెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను. ఇట్లే మున్ముందును నావంటి నిరాశ్రయులగు వారి గ్రంథముల లోకములోనికి తెల్పుటకాక భగవంతుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు శ్రీ జక్కా సుబ్బారాయలు శ్రేష్ఠిగారికిఁ జరాయురాశోగ్యభాగ్యముల నొసంగి సురక్షించుఁగాక మని సర్వేశ్వరిని బ్రార్థించుచున్నాను. ఇదియే నాకృతజ్ఞత. తెలుఁగు ప్రజలెల్లరు రాములు అండ్ కో వారి ప్రచురిణములను, ఉద్బంధములను గాంచి, పండితులను కవులను గారవించుచు భాషామోషణమునకుఁ దోడ్పడుదురని మఱి మఱి భాషాప్రియులను బ్రార్థించుచున్నాను

నాయందుఁగల సంపూర్ణ వాత్సల్యముచే మెలిచే గారవముచే మన్నిత్రులు బ్రహ్మశ్రీ కావ్యతీర్థ విద్యద్విరుజాంకితులు కవితాసామ్రాజ్యమునేలు శ్రీ మద్దులపల్లి వేంకట సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిలుగారు గ్రంథమును మాలానుసరణముగఁ జదివి పరిచయవాక్యములను వ్రాసి నాకుఁబ్రోత్సాహము గల్గించిరి శ్రీ శాస్త్రిలుగారికి సత్సంతాన సాభాగ్యముల నిచ్చి సర్వదా నావంటివారి కృతుల నుద్ధరింపఁ బరమేశ్వరి తోడునిడయై సంపూర్ణాయుస్సంపదం నొసంగుఁగాక మని ప్రార్థించుచుఁ గృతజ్ఞులఁ జెలుపుచున్న వాఁడను

మహాశయులారా! ఈ రచనమునఁ తెచ్చి దొసగు బుండవచ్చును దయయొంచి మన్నించి మీర నిరన్యాయమున గుణమును గ్రహింతు రనియుఁ బ్రోత్సహింతు రనియు మరల మనవిచేయుచున్నాను.

కిం వా ప్రార్థనయీ పరోపకృతిషు స్వాభావిక స్తద్గుణః, నిందతు నందతు వాసన్నసూయు రి నసూయు రత్ర కిం తేన, యత్సన్మానసగమనామై వేదం మమతు పాథేయమ్.

శ్రీ లలితావిలాసము,
కడప, సామలంబకత్సరాది
కారికాహార శకము 1879

ఇట్లు
విన్నవించు పండిత పాదకముః శేనువు,
జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యకర్మ.

గూడ వానికే దగినట్లుగనే పరిమితముగ నుండియుండునని తలఁపరాదు అన్నివిధములైన యనేకసౌకర్యము లేర్పడి యీనాఁ డింతవాఙ్మయము సృష్టింపఁబడినను గేటిపాఠశాలలో మినాఁ డనుభవించు నానందముకంటెను, పొంతిడి కాంతికంటెను నెన్నియగునులో ఆనాఁ డొక్క వేదవాఙ్మయముతోనే వారనుభవించి రని చెప్పవచ్చును దుఃఖనివృత్తియే సుఖప్రాప్తి గనుక ఆనాటి ప్రజానీకమున కకాంతికరమైన వాతావరణ మిప్పు డున్నంత అప్పు డుండదు. ప్రకృతి, ప్రపంచము నాఁ డెంతో నేఁ డంతే. అతే పంచభూతములు, అతే నూత్యుఁడు, అతే చంద్రుఁడు. కాని నాఁటి జనగుర్వములు నేఁడు జాతీపోయినవి ఈనాఁడు సౌఖ్య సంపాదన కెన్ని యవకాళము లున్నవో దుఃఖసంపాదనమునకును అన్ని యున్నవి ఈద్యంతవ్య సృష్టిలో వాతావరణము కళ్ళలమై యెదువొడుకులతో అకాంతినకముగనున్నది; కాని అనందమయముగ లేదు కనుకనే ఆసించిన యానందము నధికమించుటకై యేకాలమునకుఁ దగినట్లు లా కాలమున నయ్యై ప్రయత్నములు జరుగుచువచ్చినవి. అందులో సారస్వత రంగమున నడిచిన ప్రయత్నము లొక కొన్ని

ద్వాపరాంతమువఱకు అఖండముగా నున్న వేదమును ధారణచేయుఁగల మేధాసంపన్నులు మున్నుం దుండ రని వేదములను, వైదికకర్మలను ఉద్ధరించునిమి ర్తమై ద్వాపరాంతమున వ్యాసభగ వానుఁ డవతరించి ఆ యఖండవేదమును నాల్గు విభాగములు చేసి, అందులోను కాండములు, ప్రపాఠకములు, అనువాకములు నని విభజించి శిష్యప్రశిష్యులచేఁ బ్రచారము చేయించెను. అంతటితో నూరకొనక మతీయు మందప్రజ్ఞులకొఱకై వేదాకోపబృంహణముగా పురాణములు వ్రాసి చివరకు పంచమవేద మను పేరిట భారతసంహితను సంకరించెను ఈపాటిరచనలతో గేటి కలియుగములోఁ గూడఁ గాంతకాలము గడచినమీఁదట నిదియు నవగాహనము చేసికొనఁజాలని పరిస్థితి రానుండఁగా దీనికి మాతృభాషనువాదములు ప్రారంభ మయ్యెను. అవియు నారంభములోఁ బద్యకావ్యములుగా వెలసెను. అవి కొన్నిశతాబ్దములకాల మొకవెల్లు వెల్లివరి. తరువాత అపద్యకావ్యము లరము గాని దశలో వానికి టికలు బయలుదేరినవి. అట్టివి గూడ కొఱుకుడు వడని కాలము రానుండఁగానే గద్యరచనలు సాగినవి. ఆనాటి గద్యరచనలు ప్రాథమ లనిపించిన నూచన లగుపదుసరికి తాత్కాలిక ప్రజల బుద్ధివృక్షుల ననుగురించి యొకను గాంత సమ్యుభాటునకు వచ్చి అందులోను కలకుఁదన మున్న దని మతీకాంత దిగజాతినది ఈ జాటుపాటునకు నిలుకడ యొక్కడనో! ఎట్టి పరిణామముతో నిలువఁగలదో! పతనశీలమైన ప్రకృతిలో నిది యొక క్రొత్తవింత కాదు. ఇప్పటికైన యీ పరిణతిక్రమము వైజయంతీవిలాసములోని యీ పద్యమును స్ఫురణకుఁ జెచ్చుచున్నది.

శా॥ ఆవిప్రో త్తమువ బ్రపంచరనిభంబై నిశ్చలంబైన స
ద్భావం బంగనసాహచర్యగుణసంపర్కంబునక్ లోహమై
గ్రావంబై దృఢదారువై తరుణవృక్షంబై ఫలప్రాయమై
పూవై తన్మృకరందమై కరఁగెఁ బోఁబో నీభృకుఁ బల్కున్.

ఇతంతయుఁ బ్రజలలో నేర్పడిన నిర్విర్యతకు సోఘరక మని యొప్పుకొనక తప్పదు. ఇది కలికాలము గనుక కలికాలపరిస్థితులను దలపోసి యేనాఁడో దూరదర్శియగు భావుక కవిశిఖరుఁ డొకఁడు వా యెత్తి యెట్లాంపించియున్నాఁడో గమనింపఁదగును.

శ్రీ మేధావతి గామూర్తయేనమః.

పరిచయ వాక్యములు

అభిరూప శిఖరలారా !

గో జానాతి జనో జనార్దనమనోవృత్తిః కదా కీదృశీ?

భగవంతుని చిత్తవృత్తి యెప్పు డేవిధముగా నుండునో యెవరెఱుంగుదు? రని భగవత్సంకల్పపు లోఁకుపాతులను గూర్చి యొక భావుక కవి శ్రీకృష్ణుని చర్యల నువాహరణముగాఁ దీసికొని యిట్లని సమర్థించుచున్నాఁడు.

శ్రీకృష్ణుఁడు గోపికల చీర లపహరించుకొని పోయినాఁ డని యందులే గాని యది యెందులకో ఆరహస్యమును గుర్తించినవా రున్నారా?

వాసాంసి వ్రజచారి వారిజదృశ్యాం హృత్వా హరా దుచ్చక్తే

ర్యః ప్రా గ్గుహుహ మాసిరోహ

ఆనాఁడు గోపికల కట్టుకోకలను హఠాత్తుగ నెత్తుకొనిపోయి చెట్టెక్కి కూర్చుండిన అమహానభావుఁడే

స పున ర్వస్త్రాఙి విస్తారియత్

తా నెత్తుకొని పోయిన చీరల కన్నిరెట్లో అధికముగ వానిని పెంచి

“వ్రీడాభార మపాచకార సహసా పాంచాలజాయా స్వయం”

బరుసభలో ర్రొపదికి మానభంగము కలుగనండఁగా అక్షయశ్రమలిచ్చి యా మానవలసిగ్గు కాపాడినాఁడుగదా! కనుక భగవత్సంకల్పములో నేది యెంతలవఁ జేయఁబడుచుండునో యాసంగతి యెఱిఁగినవా రెవ్వ? రని

గో జానాతి జనో జనార్దనమనోవృత్తిః కదా కీదృశీ?

అని యచింత్యమహిమఁ డగు నాభగవానుని యద్భుతశక్తి నభివర్ణించియున్నాఁడు కావున నెప్పు డెప్పు డేదీది జరుగుచుండునో దాని ప్రయోజన మెప్పటికో యుండఁగలదని యూహింపనగును

ఈ దృష్టిలో కావ్యజగత్తును బరిశీలించి చూచినచో అదికావ్యమగు రామాయణముకంటె ముందు కావ్యనిర్మాణము లేదనియే చెప్పవలయును. వ్యాసుప్రోక్తములైన యలిహాస పురాణాదులవఁ బూర్వ మవి లేవనియే చెప్పక తప్పదు. అటుతరువాత ఆ కావ్యలిహాస పురాణాదుల నుండి బయలుదేరిన నానావిధార్వాచీన సంస్కృతాంధ్ర వాగ్మయ మంతయు నిండుమించు రెండు మూఁడు వేల సంవత్సరముల కావలవఁ బోదుగదా! ఆనాటి ప్రపంచమునవ కావ్యానంద మేస్వరూపములో నుండియుండెనో! అట్టి సారస్వతానందానుభూతి కాలంబన మేది యుండెడిదో! కాని అనాదిసిద్ధమును, అపారపీయమును నగు నేదవాఙ్మయము కావలసినంత యుండనే యున్నదిగదా! ఆనాటివారి కదియే ఆనందసంధాయకమై యుండవచ్చును అందులో లేని నేడున్నది? ఆనాఁ డింతవాఙ్మయము లేదు గనుకఁ దత్సంపాద్యమగు నానందము

శ్లో॥ నిర్వీర్యా పృథివీ నివోషధిరసా, నీచా మహాత్మ్యం గతా,
భూపాలా నిజకర్మ ధర్మకహితాః, విప్రాః కుమార్తే రతాః,
భార్యా భర్తృవిరోధినీ పరరతా, పుత్రాః పితృద్వేషిణః
హః! కష్టం ఖలు వర్తతే కలియుగే, ధన్యా నరా యే మృతాః.

ఈ ధర్మములు కలియుగమున కంతటికిని వర్తింపఁదగినవి గాన 4 లక్షల 82 వేల సంవత్సరముల కలిప్రమాణములో 5 వేల 58 సంవత్సరములు మాత్రమే గడచిన యీ నాటికి (కా.క 1879 క్రీ.శ 1957) మన మేఘట్టములో నున్నారమో యనుభవముతో నిర్ణయించు కొనవలసిన విషయమిది. ఇందులో అనుభవనీయములైన కొన్ని ధర్మములనుబట్టి తక్కినవి గూడ జరిగితివలయు ననుట సంశయాస్పదము గాదు. ఈ శ్లోకనిర్మాణమునాటికే నిర్వేదము నొందిన ఆకలి శాంత ప్రాణము విసిగినదో 'ధన్యా నరా యేమృతాః' అని (గలిగించినవా రెంత ధన్యాత్ముల! యని)చనిపోయినవారినిగూర్చి శ్లాఘించినాఁడు

ఇట్లు నిమ్నాభిముఖమై నిర్వీర్యమై పోవుచున్న కలికాలగర్భములో పట్టిన మైన పద్యప్రబంధము లర్థముగాక ఛందోబద్ధములు గావన్నను పటుత్వము సడలని గద్దరచనముగూడ కలుపై కంఠము పట్టుకొన్న కాలమురాఁగా వర్తమానకాలమున సారస్వతరంగమునందలి పోకడలు భావికాలపుఁ బాతకలోకమున నుపయుక్తములు కావలసినవిగా నేర్పడినవి వెనుకటి చారిత్రమును నీంహావలోకనముచేసి చూచినచో భవిష్యచ్ఛరిత్రము గోచరింపకపోదు నీరాజన మద్రుకొని పరిమితి మించిన యుష్టాగ్రతను, తరువాత తీర్థము పుచ్చుకొని పరిమితిఁదగ్గిన శైత్యప్రకాశమును బొంది ఆయింతలోనే తల్పిబ్బులుచేయు సుఖమారప్రకృతిగల నేటికాలపుఁ బ్రజానీకమున కతీర్థముచేయుని వాల్మీయప్రపంచమునకు దిగివచ్చినాడు. ఇట్టివాల్మీయమును సృష్టింపవలసిన బాధ్యత కవితాకళోపాసకులగు కవులను బ్రబోధించినది. అట్టిరచనలను సాగించినది. అట్లు సాగిన రచనలలోనిదే యీ శ్రీభాగవతము.

భాగవతప్రశంస రాఁగానే రెండుభాగవతములు స్ఫురగట వచ్చుచుండును. ఒకటి విష్ణు భాగవతము. రెండవది శ్రీభాగవతము వీనిలో నొకటి మహాపురాణాంతర్గతముగాను, ఒకటి ఉపపురాణాంతర్గతముగాను చేర్పొనఁబడుచున్నవి మహాపురాణోపపురాణములలోని గణనకు బట్టి యొకటొక టైనపు డింకొకటి మరొకటిగా నెన్నఁబడుచున్నది. వారివారి యభిమానమును బట్టియు, లభించిన యుపపత్తులసమన్వయమును బట్టియు దేనికది మహాపురాణముగానే లెక్కింపఁబడుచున్నది 'బొను, కాదు' అనుటకు నీలుపడని విప్రలిపత్తు లనేకము లుండును. ఆపారమైన యార్ష గ్రంథములలో విసంవాదములైన యంశము లుండనేయుండును. అందుల కొక్కటే సమాధానము.

శ్లో॥ శ్రుతి ర్విభిన్నాః, స్మృతయ శ్చ భిన్నాః-ధర్మస్య తత్త్వం నిహితం గుహాయాం,
మహామునీనాం మతయ శ్చ భిన్నాః,-మహాబసో యేన గత స్స పంథాః.

'విష్ణుభక్తులు విష్ణుభాగవతమే అపైదశమహాపురాణములలోనిదని, కాశ్యపములు శ్రీభాగవతమే అపైదశమహాపురాణాంతర్గత మని తమతమవాదములను బలపఱచుకొను నుపపత్తులను గనఁబఱచుచున్నారు. ఈ విషయ మాయాదు సంస్కృతభాగవత గ్రంథములలో మున్ముందు సలిమర్చుముగ విమర్శించిన విమర్శనలు విరివిగా నున్నవి. అందుకుఁ జూడఁగలరు.

ప్రస్తుతము శ్రీభాగవత మనునది మూడవదిగా వినఁబడుచున్నది ఇది అష్టాదశమహాపురాణ ములలోఁ జేరినదా యను ప్రశ్నయే దీనినిగుఱించి లేదు. వ్యాసభట్టారభః డష్టాదశపురాణ ములను వ్రాసినతరువాతనే జేవీమాహాత్మ్యమును వర్ణింపఁదలఁచుకొని యీ శ్రీభాగవతమును వ్రాసినట్లుగా వారంభములోనే యిట్లు గలదు.

సూతః. మహర్షి ర్భగవాన్ వ్యాస స్సర్వవేదవిదాం వరః,
అశేషం ధర్మశాస్త్రాణాం వక్తా జ్ఞానీ మహామతిః. ౧-౧౪

కృత్వా త్వష్టాదశైతాని పురాణాని మహామునిః,
న తృప్తి మభిలేభే స కథంచి దపి ధర్మవిత్. ౧౫

మహాపురాణం పరమం యత్పరం నాస్తి భూతలే,
భగవత్యాః పరం తత్త్వం మాహాత్మ్యం యత్ర విస్తృతమ్. ౧౬

తత్కథం వర్ణయిష్యేహ మితి చింతాపరాయణః,
దేవ్యా స్తత్త్వ మవిజ్ఞాయ త్సుబ్ధచిత్తో బభూవ సః. ౧౭

కావున నిది ప్రత్యేకము జేవీమాహాత్మ్యప్రతిపాదకముగా రచింపఁబడినది. కాన సర్గ ప్రతిసర్గ వంశ వంశానుచరిత మన్వంతరవర్ణనలతో పంచలక్షణలక్షితమైన పురాణముగాఁ బ్రతిజ్ఞాతముగాదు. ఇందు జేవీమాహాత్మ్యస్ఫూర్కముగా దక్షయజ్ఞధ్వంసము, పార్వతీజననము, గౌరీకళ్యాణము, తారకాసురవధ, గజాననజననము ఇత్యాదికథ లమరియున్నవి రామాయణ గాథయు, భారతకథయు నిం దభివర్ణితములై యున్నవి. ఈ చరిత్ర లితరగ్రంథములలోవలెఁ గాక పరజేవీప్రమేయముతోడనే నడచినవిగా నిందు వర్ణింపఁబడినవి ఇట్లే యింద్రునికి బ్రహ్మహత్యాపాతకము, తన్నివృత్తి, గంగావతరణము, కులసీమాహాత్మ్యము, దుద్రాక్షమాహాత్మ్యము మున్నగునవి కలవు ఈ పురాణము కేవలము కాక్షేయులకేగాక ఆస్తివల కల్లరవన ఆత్మంతా వీక్యభావమును నెలకొల్పునదిగానున్నది. ఇట్టి యుత్తమగ్రంథము ననువదించి యాంధ్ర లోకమున కందిచ్చినవారు

బ్రహ్మశ్రీ విద్వాన్, కావ్య-పురాణతీర్థ జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు.

ఓరు ప్రస్తుతము విద్యాసంస్థాపిత పరమావధికిఁగూడ మించి కడపపురపాలక సంఘాన్నత పాఠశాలలో ఆంధ్రోపాధ్యాయులుగా నభిమానింపఁబడుచున్న వారు. సుప్రసిద్ధ పండితులు పండితబటుంబములో జన్మించినవారు. పూజ్యపాదులును కళాప్రపూర్ణులును స్వర్ణయులునగు శ్రీజనమంచి శేషాద్రిశర్మగారికి దూరపుజ్ఞాతులు- మఱియు లోడియులురు. నియును క్రతశీల సంపన్నులు పాదుకారత దీక్షపరులు. వైదిక లోకముల రెండింటను సమ్యసాచిత్వమును సంపాదించుకొన్న కృతహస్తులు పూజ్యపాద గురుశ్రీ శేషాద్రిశర్మగారి యదుగుజాడలలో నడిచి వారి యాదర్శపీఠచర్యల ననుగమించి భ్రమరకీటన్యాయమున వారు ఓరైనవారు. చక్కని సాహృదమును మేల్పొందిగ దిద్దుకొన్నవారు, దిద్దఁజెట్టినవారుగూడ. చతుర్భాషసంస్కారము గలవారు.

బీరి సంస్కృతాంధ్రములు గురువలవాసక్తోపాద్ధితములు హిందీ, అంగ్లములు సాహచర్యసంపాదితములు. జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు త్రిస్కంధములలోను దైవజ్ఞమూర్తులు. ఉభయశాఖలలోను యజ్ఞకళాగమున పూర్వాపరములు పూర్తిచేసినవారు. కలకత్తాలో ప్రచురితమగు 'కావ్యచీర్' 'పురాణచీర్' పరీక్షలలోను, మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమువారి 'విద్యాకా' పరీక్షలోను పట్టభద్రులు విద్యాభివృద్ధిలో వేరుకగా జీవితమును జీర్ణింపఁజేసికొనుటయేగాక విద్యార్థుల కక్షరదానముచేసిన విజ్ఞానదాతలు. కవితారంగమున గజ్జెట్టి ఆధునికకాలమున కనుగుణముగ విద్యార్థులు మొదలు విద్వాంసులవఱకును ఉపయోగించెడి గద్యపద్యాత్మకములైన గ్రంథములను పెక్కింటిని సంతరించినవారు శాస్త్రముగూడ సాధింపలేని సాధుత్వమును సత్ప్రవర్తనచే ఇంటిపేరునకు సారక్యముగ సాధించుకొన్నవారు శ్రీ శేషాద్రిశర్మగారను ప్రబీతి యుండఁగా వారితమ్ములే ఏర్పరైనారు. వేయేల? మొత్తముమీఁద పండితికి వి కుండవలసిన ప్రధాన లక్షణము లన్నియు వీరియందు సార్థక్యమును సంపాదించుకొన్నవి పెద్దలు చెప్పిన ఆలక్షణములివి -

శ్లో॥ సత్కులీన శ్శుచి ర్దక్ష శ్శంఖోవ్యాకరణాదివిత్,
ప్రశాంతి సుభగాకారో దైవజ్ఞ శ్శ కవి ర్భవేత్.

బీరికి రామశబ్దమును మొదలుపెట్టిన వారేగాక మంత్రవిద్యాగురువులై పాదుకాంతదీక్షను ప్రసాదించినవారు గూడ శ్రీ శేషాద్రిశర్మగారే మఱియు గార్హస్థ్యజీవితము మొదలు గౌరవ జీవనమువఱకును గల శ్రేయోమార్గమునకు ప్రావకులును వారే కనుకనే శ్రీసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తమ హృదయకుహరములో నిముడని కృతార్థతకు గురుస్తవములో నీసమంపాసి విగించుకొన్నారు.

సీ. రామశబ్దము మున్నుగా మహాకావ్యంబు
తెంతయు నను నభ్యసింపఁజేసె
విద్యాభినృద్ధికి ప్రేతి మిత్రులయొద్దఁ
జదివించె శాస్త్రములే శ్రద్ధఁ బూని
నాపురోవృద్ధి సంతతియుఁ గాఠిగియచుఁ
బుగడిఁగొఁడను భ్యాసి నళల నిలిపె
శాంభవీదీశా విశారదునిం జేసి
మంత్ర తంత్రంబుల మహిమఁ దెలిపె

తే. ఆగమంబులఁ గవనంబు నధిగమింపఁ
జేసి వ్యక్తిత్వ మొనఁగూర్చె సిరతరముగ
నట్టి మద్దురువద్య శేషాద్రిశర్మ
పాదపద్మంబు లెదలోనఁ బ్రస్తుతించె.

వీరిక. ౧౭

ఏరద్గ్రంథారంభమున నున్న ఓతికాభాగమును జదివిన పాఠకులకు వీరినిగుఱించి ప్రత్యేకముగఁ దెప్పవలసిన దేదియులేదు న్యూనాతిరిక్తదోషరహితముగ స్వభావోక్తిలో ఏరు రమజీవిత విశేషములను ఓతికాముఖమున సంగ్రహించియున్నారు. ప్రాణిలోకమునకుఁ గల్గు దశాపరిణామములలోని మంచియు, మహాకటియు ఓతప్రాథముగా ననుభూతములయ్యెడి ఘట్టములు వీరిజీవిత చరిత్రములోఁ దీతికాముఖమునఁ దెలియనగును.

ఏ రీగ్రంథమును 17 సంవత్సరములకు (1957 నాటికి) పూర్వమే యనువదించియున్నాడు. అజ్ఞాతవాసుడు దాటి బాహ్యప్రపంచములో బయటబడుటకు దీని కింతకాలము పట్టిన తనగా నేనునుకొనవలె? కొండలున్నచోట ఆర్తకు పాత్తు గురురక పోవుటయేగదా!

గ్రంథరచనోద్దేశము మూలగ్రంథకర్తకును అనువాదకర్తకును ఒక్కటే యైనది

‘భగవత్కావ్యః పరం తత్త్వం మాహాత్మ్యం యత్ర విస్తృతమ్,

తత్త్వం వర్ణయిష్యేహం’

(౧-౧౬)

అని చింతాపరాయణుఁ డైనాఁడు వ్యాసభగవానుఁడు.

ఆ. ప్రకృతి యాదిశక్తి భానింపఁగా నేర

రెవ్వరును దమంత, నెట్లు లామ

సౌశ్వరీప్రభావ మెఱుంగునగు నాకు ?

వీరిక. ౭౨

అని అజ్ఞానపడినాఁ డనువాదకర్త. ఉభయుల అజ్ఞానయు గ్రంథసంపాదనమునకుఁ గారణమైనది.

‘ఉచారచరితానాంతు కసుదైర కటుంబకమ్’ అన్నట్లు పెద్దలకుఁ గలుగు చింతగూడ లోకోపకారకమేయైనది అనాఁడు సంస్కృతములో గ్రంథము లభింపఁగా తునాఁడాంధ్రములో లభించినది. వారిచింత యెట్లున్నను లోకమునకు గ్రంథలాభముతో సంతోషమేగదా!

వ్యాసమునిండ్రునకు పరదేవియే నిజతత్త్వము నెఱుంగుమార్గము నెఱిగింపఁగా (౧ వ అ. ౧౮ ప) శ్రీ శర్మగారికి ‘గురుఁడెఱిగించెఁదన్నహిమ’ (వీరిక ౭౩). వ్యాసమూర్తికి చతుశ్చేదములు పరదేవిని బ్రత్యక్షము చేయింపఁగా శర్మగారికి ఈ శ్రీభాగవతముచేరున్న కాకిరము నొకశాలుఁ డిచ్చి దీనిని స్మృతిప్రత్యక్షము చేసెను కలిసివచ్చుకాలమున కన్ని సంఘటనలును అట్లు కలిసి వచ్చును! ఒకరు సంస్కృతములో రచన సాగింపఁగా నింకొకరు తెలుఁగులో సాగించినారు. ఉభయులు కృతకృత్యులైనారు

సర్వజనసామాన్యముగ నుండవలెనని సరళతైలిలో సంతరించిన వ్యాసభగవానుని రచన కనుగుణముగానే శర్మగారును తైలి నలవణచుకొని యనువదించి మూలగ్రంథకర్త యుద్దేశమును అక్షరాల నెఱవేర్చియున్నారు. అనువాదములో కొన్నిరకము లగపడుచున్నవి ౧ లింబ ప్రతి లింబానువాదము. ౨ ఛాయానువాదము ౩ స్వేచ్ఛానువాదము. లింబ ప్రతిలింబానువాదములో మూలములో నున్నట్లుగా మక్కికి మక్కి వ్రాయుట ఛాయానువాదములో మూలములోని భావమును దీసికొని భాషాసంప్రదాయము ననుసరించి పోలికలు చెడకుండ పట్టుకొనివచ్చుట. స్వేచ్ఛానువాదములో మూలమును దీసికొని, అది యేదారిఁబట్టినను ఇమిడింపఁగలిగినంత యిమిడించి యిష్టము వచ్చినట్లు వ్రాయుట అన్నిరకములైన యా యనువాదములలోను రెఱుగు మెఱుగు లుండనేయుండును అవి రచయితనుబట్టి యుండును. పిండికొలఁది కొట్టె! కాని మెఱుంగుమాట దేవుఁ డెఱుంగుఁగాని రెఱుగు చేయకుండుట మాత్రము మూలకర్తను గౌరవించినట్లే. ఉచాహరణ మున కొక్క విషయము

శ్లో॥ వికీర్ణ సప్తర్షి బలిప్రహాసిభి స్తథా న గాంధై స్సలిలై ర్దివ శ్శృణ్వతైః

యథా ల్యవీమై శ్చిరితై రనావిలై ర్భూహీధరిః పావిత ఏష సాన్వయః,

ఇది కమారసుంధరము పంచమస్కంధంలోని శ్లోకము. మాయాబ్రహ్మచారిశేషముతో కచ్చిక పరమేశ్వరుడు తపస్సు చేసికొనుచున్న పార్వతికడకు వచ్చి యామెను ప్రశంసించుచున్న ఘట్ట మిది. ఈ శ్లోకమునకు లభించిన యనువాదములివి. దీనిలోని తరగతి విభాగమును పాఠకలే నిర్ణయించుకొందురుగాక.

తే. అభ్రవీధీపరిచ్యుతం బైనయట్టి - యమరిలిటిని జలప్రవాహమ్ముకంటె
ధరణిధరరాజు నీచరిత్రంబుకతనఁ - బరమపావనుఁ డయ్యె నోపద్దనయన ।

తే. వెలఁది । సప్తర్షిబలిహాసి విష్ణుపదవి - నిర్లతామల మందాకినీ జలంబు
వలనిపావనతను మింను పావనతను - బడసె గిరిరాజు నీనడనడికకతన.

మ. తలఁపక విష్ణుపదచ్యుతంబులయి సప్తర్షిర్చనాపుష్పహా
సులునా గాంగెజలాలచే నయిన మంచుంగొండతేఱ డీతఁ డ
గ్గలమా నీమననావిలాఖిల జగత్కల్యాణ దీన్యచ్చరి
త్రలచేతంబలె సాన్వయుం డగుచు శాలా । పావిత్రం డయ్యెనే ।

శిర్మగారి యనువాదమును గూర్చి యొక్కమాటలోఁ జెప్పవలెనన్నచో 'శానిపించు స్వభావోక్తి కవిత్వం' మూలమునకు తఱుగు గావండ, వ్యాసభట్టారథుని హృదయమును వెల్లడింపవలె ననునదియే వారిలక్ష్యము కనుకనే

క. సలలితభావను జెరుఁగున - నలవజచిన నెల్లవారి కనగశిమిగు ని
య్యిల ననుచుఁ బూనితిం గృతీ - కలనకు శ్రీదేవి పనుప (వీరిక ౭౯)

నని వ్రాసికొనియున్నాడు అట్లే ఆసాంతము నిర్వహించినా రిన్నమాటయే సంతరించిన త్తలి సరళము. సాగించిన భావ సలత్తుణము స్థానీపులక న్యాయమున ఆద్యంతములనుండి రెండుదాహరణములు

ప్రథమాధ్యాయమునుండి

మూలము

శ్లో. మహాపురాణం పరమం యస్మిరం నాస్తి భూతి లే,
భగవత్పాఠః పరం తత్త్వం మాహాత్మ్యం యత్ర విస్తృతమ్. ౧౬
తత్కథం వర్ణయిష్యేహ మితి చింతాపరాయణా,
దేవ్యా స్తర్వా మవిజ్ఞాయ త్సుబ్ధచిత్తో బభూవ సః. ౧౭

అనువాదము.

చ. పరమమహాపురాణ మయి భాసిలు నెయ్యది? దేని మించి యీ
ధరణిఁ బురాణ మొందు విశదంబుగ నుండఁగఁ జాల? దెందు సు

సిరముగ నారయన్ భగవతీమహిమం బలివి స్తుతంబునై
పరగునా? తత్పురాణమును వర్ణన యేక్రియఁ జేయఁగలుదున్? ౧౩

క॥ దేవీతత్త్వం బెఱుఁగక - యేవిధమున వర్ణనంబు నేఁ జేయుదు? నం
చావిల చిత్తుం డయి, మది - నావేదవ్యాసమాని యంతఁ దలంచెన్. ౧౪

అంతిమాధ్యాయము (౮౧) నుండి

శ్లో. భవిష్యతి సతాం హాని రసతా మున్నతి స్పదా. ౮
ఏవం ఘోరకలా చాపి నరాణాం పాపచేతసామ్,
ముక్తిప్రదం మహాజేవపూజనం మునిసత్తమమ్!

అనువాదము:

చ. కలియుగమందు నీచులకుఁ గల్గును నున్నతి, సజ్జనాభిక్షి
గలుగును హాని, యీవిధముగాఁ గలుపాత్ములు మర్త్యులౌదు, ర
త్యలఘుభయంకరం బయిన యాసమయంబున ముక్తి బొందఁ దా
వలమయి పొల్పు శంకరుని పాదయుగార్చనమే మహామునీ! ౩౬౧౨

అనువాదకర్తలు, తమకై మిగిలియుండిన అదృష్టమున కిట్లని యానందపడినారు

ఉ. పెద్దలు నన్నయాదిసుకవిప్రవరుల్ సుకృతుల్ కృతుల్ జగం
బద్దిర యంచు మెచ్చుకొని నన్నిపురాణములం బెలుంగుగా
నొద్దికతో రచించిరి, మదున్నతపుణ్యము భాగ్యవంతుమై
తద్దయుఁ బర్వ సిక్పతిని దల్పఁగ లేదు తెలుంగుసేయఁగాన్. పీఠిక ౨౮౨

అని. ఇదే గదా పోతనమహాకవియూ దలంచినది!

మ. "ఒనరన్ నన్నయ తిక్కనాది కవు లీయర్చిన్ బురాణావళిం
దెనుఁగుం జేయుచు మత్పురాకృతశుభాధిక్యంబు లా నెట్టిదో
తెనుఁగుం జేయురు మున్ను భాగవతమున్, దీనిం దెనింగించి మ
జ్జననంబున్ సఫలంబుఁ జేసెదఁ బునర్జన్మంబు లేకుండఁగాన్."

అని ఆనన్యసామాన్యమైన యదృష్ట మర్చివచ్చు దిట్లేగదా తలంచినది! పరబ్రహ్మప్రసా
దమైన యిట్టి యదృష్టములలో 'పరమేశ్వరి పలికించిన సరణిఁ బలుకువాడ' (పీ. ౮౧) ననియూ,
'మూలమునందు నందుపడముల్' మదిఁ దోచినయంతకట్లు నాస్తికలిలాంబు సత్కృప స్మరించుచుఁ

బద్దెము ల్లి నాడ (పీఠ ౨౨) ననియు రచన పాఠించిన శ్రీశర్మగారి యీ శ్రీ భాగవతమునుండి యుకటి రెండు పద్యములు —

మ. నరజన్మం బతిమర్లభం , బదియుఁ బైనన్ నూలుజన్మంబులన్
వరుసన్ దాటినఁ గాని వచ్చు నని లో భావింపఁగా రాదు , త
ద్వర దేహంబును బొంది వీనులను దివ్యంబైన శ్రీదేవి న
చ్చరితంబున్ విననట్టివాని బ్రతు కొఁ జర్చింపఁగా వ్యర్థమై. ౬౩

ఉ. నీయెడ భక్తియున్, మఱియు నీయెడఁ బ్రీతియు, శ్రద్ధయున్ వ
బాయక యుండు నెవ్వరికి, వారల మృత్యువు చేరఁజాల దెం ,
దేయెడ దుర్దశల్ గలుగ , వించుకయైన భయంబు, దుఃఖమున్
జాయకు రావు నీదగుప్రసాదముచేతనె , గంగ | మ్రొక్కెదన్. ౩౨౦౦

శ్రీ శర్మగారు నామఁ జిరపరిచితులు పూజ్య శ్రీ శేషాద్రిశర్మ గురుపారుల గురుకులా వాసము భిన్నకాలములో మాకు సతీర్థత్వమును సంపాదించినది ఈ సంబంధముచే నొకరి కంటె మిక్కిలిగ సంతోషించు నేను మాశర్మగారికిఁ బింకేగ్రంథములు కనుపెట్టుకొని యున్నవో కాచుకొనియుండవలసినది బోధించు వారి ప్రార్థననే పారకలోకమునకుఁ బరిచయము చేయుచున్నాను.

క. మిదియింపుఁడు దోసంబులు ,
తమిలోడఁ బరిగ్రహింపఁదగు గుణవిలతుల్ ,
విమలాత్మలార ! కోరిక
తమకుఁ దెలుపుచున్న వాడ , దయఁ గనుఁగొనుఁడి ! (పీఠిక ౨౩)

కవిరాసామ్రాజ్యము
సంస్కృత.
శ్రీమంబుల తత్పరాది
1-4-1957.

ఇట్లు
భాగవతానుకూ
విద్వాన్, కావ్యవీర
మద్దురిపల్లి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.
ప్రధానాంధ్ర పండితుఁడు
మునిపేట హైస్కూలు, నంద్యాల

విషయ సూచిక

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

100

1

ప్రథమాంశము

1	కథాప్రారంభము	33
	మహాభాగవతప్రకాశనము	33
	పరమేశ్వరి వ్యాసునకు బ్రహ్మలోకమున కరిగి క్రతులఁ	
	దత్త మడుగుమనుట	34
	వ్యాసునకుఁ బరమేశ్వరి ప్రత్యక్షమగుట	35
	దేవి వ్యాసుని సందియంబు తీర్చుట	35
2	వ్యాసుని వద్దకు జైమినిముని వచ్చి క్రతోపాస్యదేశతా	
	మహిమలను వివరింపఁగలట	36
	శంకరుని సన్నిధికి నారదుఁడు వచ్చుట	40
	వ్యాసుఁడు హరిహరుల నుతించుట	42
3	శివుఁడు నారదునకు స్వోపాస్యవ్రతమును చెల్పుట	44
	ప్రకృతి త్రిమూర్తులఁ బరీక్షించుట	45
	బ్రహ్మ సృష్టి చేయఁబూనుట	46
	దక్షాదిసంతతి	47
4	ప్రకృతి దత్తుని పుత్రికయగుట - వివాహము	48
	దత్తుఁడు తపంబు చేయుట	49
	దాక్షాయణి స్వయంవరము	50

ద్వితీయాంశము

5	దక్షప్రజాపతి విషాదము	51
	దత్తుని దధీచి యూహించుట	52
6	నందికేశ్వర ప్రమథాధిపతిత్వవర్ణనము	53
7	సతీశివుల విహారము	54
	నారదుఁడు దత్తుని కడకు వచ్చుట	55
	దత్తుఁడు తన మంత్రులతో యోజించి యజ్ఞంబు చేయఁబూనుట	56
	దక్ష దధీచి సంవాదము	57
	దధీచి క్రతు సభామధ్యమున నుండి వెడలుట	58

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

	పరమేశ్వరి దత్తుని గుణించి తాఁ జేయఁదగిన శార్వము నుద్దేశించుట	౭౪
	నారదమహర్షి కైలాసమునకు వచ్చుట	౭౫
౮	సతీదేవి యజ్ఞమునకుఁ బోవ శంకరు నడుగుట	౭౬
	దేవి శంకరునకుఁ దన మహిమఁ గనఁబఱచుట	౮౦
	సతి దత్తుని యజ్ఞముఁ గాంచ వెడలుట	౮౪
౯	సతీదేవి తల్లి దగ్గఱకుఁ బోవుట - ప్రసూతి తన స్వప్న వృత్తాంతముఁ దెల్పుట	౮౬
	సతి దేహత్యాగ మొనరించుట	౮౭
	దత్తుఁడు శారీశారూపంబుఁ గనుట	౮౯
	ఛాయాసతి యగ్నిప్రవేశము చేయుట	౯౦
౧౦	దత్తుఁడు విధ్వంసనము బ్రహ్మదేవుఁడు కైలాసమున కరిగి శంకరునిఁ బ్రార్థించి యజ్ఞము నెఱవేర్చుట	౯౪
	దత్తుకృత శివస్తోత్రము	౧౦౦
౧౧	ఛాయాసతీవర్ణనము	౧౦౨
	దేవి బ్రహ్మవిష్ణ్వసులకుఁ బ్రత్యక్షమగుట	౧౦౩
	శివుఁడు సతీదేహంబును వెదకి దానిని ధరించి నాట్యమాడుట	౧౦౪
	విష్ణువు ఛాయాసతీదేహమును ఖండఖండములు చేయుట	౧౧౦
	అష్టాదశ పీఠశారణము	..
	నారదుఁడు శివుని కాంఠింపఁ జేయుట	౧౧౧
	శంకరుఁడు విష్ణువునకు శాప మొసంగుట	౧౧౩
౧౨	నారదుఁడు విష్ణుదులకు శివుని భావంబుఁ దెల్పుట	౧౧౪
	శామరూప పీఠమహిమ	౧౧౬

— తృతీయాశ్వాసము —

౧౩	గంగాజననము	౧౧౯
	బ్రహ్మ నారదునిచే దేవతలఁ బిల్వఁబంపుట	౧౨౨
	దేవతల హిమవంతునిఁ బ్రోత్సహించుట	౧౨౫
౧౪	బ్రహ్మ స్వర్గపురమున కరుగుట	౧౨౭
౧౫	హైమవతీ ప్రాదుర్భావము	౧౩౦
	హైమవతి తండ్రి నిజరూపముం జూపుట	౧౩౧
	హిమాచల కృత శివస్తోత్రము	౧౩౩
	పరమేశ్వరి హిమవంతునకు యోగ సారముపదేశించుట	౧౩౫
౧౬	బ్రహ్మవిద్యోపదేశము	౧౩౭

అద్వైత సంగ్రహము

పుట

౧౪	బ్రహ్మయోగోపదేశము, జంతూత్పత్తి గర్భస్థితీవుని యావేదనము	౧౪౧ ౧౪౩
౧౫	హిమవంతుడు పరదేవని ముక్తకః దగి యువాచ నుగుగుట ధ్యాన విధానము	౧౪౫ ౧౪౬
౧౬	హిమవంతునకుఁ బార్వతి యోగ సార మహిమఁ జెలుపుట పార్వతీ గీతా ఫలశ్రుతి	౧౪౯ ,,
౨౦	పార్వతి బాల్యము నారదుడు పార్వతిం జూడవచ్చుట నారదుఁ డీశ్వరుని కపశ్చర్యావిధము చెల్పుట	౧౫౦ ౧౫౧ ౧౫౩
౨౧	ఈశ్వరుడు తపస్సు చేయుట హిమవంతుడు శాసనము చేయుట పార్వతి తపంబు చేయఁగోరుట	౧౫౪ ౧౫౬ ౧౫౭
౨౨	హిమవంతుడు పార్వతిని శంకరుని నేవకై యుంచుట శివతపోభంగము - దేవతల ప్రయత్నములు బ్రహ్మదేవుడు దేవతలకుఁ గాగకాసుర వధోపాయమును చెల్పుట బ్రహ్మదేవుడు తారకాసురునకు హితముపదేశించుట ఇంద్రుడు బృహస్పతిని శివతపోభంగమున కుపాయ మడుగుట బృహస్పతి ఇంద్రునకు శివతపోభంగోపాయమును చెల్పుట మన్మథ జేవేంద్ర సంభాషణ మదనుడు తన పూర్వకాంచమును స్మరించుట మన్మథుడు శివుని తపోవనంబున కరుగుట మదనుడు శంకరునిపై బాణప్రయోగంబు చేయఁబూని విఫలుఁ డగుట పార్వతి శివుని స్మృధానంబునకు వచ్చుట మదనుడు మరల శివునిపై బాణప్రయోగముఁ జేయుట శివుని శంటి మంట మదనుడు భస్మమగుట	౧౬౦ ,, ౧౬౧ ౧౬౨ ౧౬౩ ,, ౧౬౪ ౧౬౬ ,, ౧౬౭ ౧౬౮ ,, ,, ,, ౧౭౦
౨౩	పార్వతి పరమేశ్వరుని మన్మథుని దహనముం గూర్చి ప్రశ్నించుట శివుని ప్రత్యుత్తరము పరమేశ్వరి స్వస్వరూపంబుఁ జూపుట పరమేశ్వరకృత కావీ (లలితా) సహస్రనామస్తుతి	,, ౧౭౧ ,, ౧౭౩
౨౪	పార్వతీ వివాహోద్యమము	౧౭౫
౨౫	పార్వతీ వివాహోద్యమము	౧౯౦
౨౬	పార్వతీ పరమేశ్వరుల వివాహమునకు దేవతలు వచ్చుట	౧౯౩
౨౭	రతీకేరి తన భర్తయగు మదనుని శంకరు ననుగ్రహించునఁ బడయుట శంకరుడు పెండ్లికొడు కగుట	౧౯౬ ౧౯౮

అధ్యాయ సంఖ్య

పట

౨౮	గీతాకల్యాణము ..	౧౯౯
	పర్వతరాజానకు శంకరుఁ డధ్వరభాగంబు నేర్పఱచుట	౨౦౧
౨౯	శంకరుఁడు పార్వతీదేవితోఁ గ్రీడించుట .	౨౦౨
	ధూడేది యమాశంకరుల క్రీడల వహింప లేక నూర్చునితో విన్నవించుట	౨౦౩
	నూర్చుఁడు ధూడేది బాధల సురలతోఁ జెల్పియెల్లదు బ్రహ్మకడ కేగుట	౨౦౪
	దేవతలు ధూడేవికేఁ గల్గిన యాపలను బ్రహ్మదేవునకు విన్నవించుట	౨౦౪
	బహ్మ దేవతలకుఁ గావించిన హితోపదేశము	౨౦౫
	బ్రహ్మదేవుఁడు దేవతలతో నుమామహేశ్వరుల క్రీడా స్థలంబున కడుగుట	౨౦౬
౩౦	దేవతలు లజ్జారూపిణి యగు భగవతిని నుతించుట	..
	వేణుఖ జననక్రమము . .	౨౦౮
౩౧	తారకాసురునిపైకిఁ గుమారస్వామి దండు వెడలుట	౨౧౧
౩౨	కుమారతారకాసుర సంగ్రామము	౨౧౫
౩౩	కుమారస్వామి తారకాసురుని వధించుట	౨౧౭
౩౪	కుమారస్వామి తలిదండ్రుల కడ కిరుగుట ..	౨౧౯
౩౫	గణపతి జన్మవృత్తాంతము ...	౨౨౧
	శంకరుఁడు గణపతిపై కూలంబుఁ బ్రయోగించుట	౨౨౩
	గణపతి గజవక్త్రం డగుట	౨౨౪

— చతుర్థాంశము —

౩౬	భగవతీ నారాయణ సంవాదము - మహాపూజావిధానము .	౨౨౯
	శ్రీరాముఁడు దేవీపూజ చేసిన విధముఁ బ్రశ్నించుట
	సురలు బ్రహ్మను బ్రార్థించుట	౨౩౧
	బ్రహ్మ సురలతోఁగూడి విష్ణుదేవుని వినుతించుట
	బ్రహ్మయు విష్ణుయూ ర్వియు దేవీనివాసంబున కరిగి వినుతించుట	౨౩౪
	పరదేవి రావణవధోపాయమును చెలుపుట	౨౩౫
౩౭	శ్రీరామచరిత్రము - దేవతలు వానదులుగా జనించుట .	౨౩౯
౩౮	విశ్వామిత్రుఁడు శ్రీరామున కస్త్రము లాసఁగుట .	౨౪౨
	సీతాకల్యాణము	౨౪౩
	శ్రీరామవనవాసము ,	౨౪౪
	భరతుఁడు శ్రీరామ పాదుకలం గొనివచ్చుట	౨౪౫
	విరాధాదివధి, కూర్మణు రావణునకుఁ దన భంగపాటుఁ చెల్పుట	౨౪౬
	సీతాపహరణము	౨౪౭
౩౯	సీతాస్వేషము ...	౨౪౮
	హనుమ లంక కడుగుట .	౨౪౯
	హనుమంతుఁడు లంకలోఁ బరదేవిం గాంచి నుతించుట .	౨౫౦
	పరదేవి హనుమంతునకుఁ దన భావంబుఁ చెలుపుట ..	౨౫౧

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

౪౦	శ్రీరామ విభీషణ సమాగమము, శేతుబంధనము ..	౨౫౩
	యథార్థము ..	౨౫౪
	రామ రావణ యుద్ధము ..	౨౫౫
౪౧	రావణుడు కంభకర్ణుని నిద్రలేపి యుద్ధమున కంపుట ..	౨౫౬
	బ్రహ్మ రామునకుఁ బూర్వవృత్తాంతంబుఁ జెప్పి, జేపి మహిమ నెఱిగించుట ..	౨౫౯
౪౨	శ్రీరామచంద్రునకు బ్రహ్మ పూర్వవృత్తాంతమును నివేదించుట	౨౬౦
	దుర్వ్యుత్తి ప్రాయశ్చిత్తము - బ్రహ్మ చతురాననుఁ జనుట .	౨౬౩
	జేపి స్తోత్రము (త్రిమూర్తి కృతము)	౨౬౪
౪౩	దుర్గాలోక వర్ణనము	౨౬౮
	జేపి నివాస వర్ణనము	౨౭౨
౪౪	శ్రీమహాదుర్గా స్తుతి (శ్రీరామ కృతము)	౨౭౩
	శ్రీరామునకు జేపి యథయ మొసఁగుట	౨౭౮
౪౫	బ్రహ్మ పరమేశ్వరినిఁ బూజించుట ..	౨౮౦
	శ్రీజేపి వరదానము, త్రిరాత్రవ్రతము	౨౮౩
౪౬	జేపిపూజా మహిమము ...	౨౮౫
	త్రివిధపూజలు	౨౮౬
౪౭	రావణ కంభకర్ణ యుద్ధము ..	౨౮౮
	రావణుడు గణరంగము విడిచి పురిలోనికరుగుట	౨౯౩
	రావణుడు క్రమాదుఁడు చచ్చెనని తానే యుద్ధమునకు వచ్చుట	..
	రామరావణయుద్ధము	౨౯౪
	రావణవధ, విభీషణుని దుఃఖము .	౨౯౬
౪౮	శ్రీదేవ్యుద్వాసము .	౨౯౭
	శరన్నహోతృవమహిమము	౨౯౮

— పంచమాగము —

౪౯	శ్రీ పరాంబ శ్రీకృష్ణావతారమును భరించుట ..	౩౦౧
	శవపూర్వరులు రాధాకృష్ణులుగ నవతరించుట ..	౩౦౨
	ఇంద్రాదులు పాండవధౌర్తరాష్ట్రులుగ నవతరించుట ..	౩౦౬
	శ్రీజేపి బ్రహ్మను విష్ణుమూర్తికడఁజూపంపుట	౩౦౭
౫౦	శ్రీజేపి కృష్ణమూర్తిగా నవతరించుట ..	౩౦౮
	కంఠుఁడారాజవాణిని వినుట .	౩౧౦
	కంఠుఁడు జేపికి విడ్డలిఁ జంపుట ...	౩౧౧
	శ్రీకృష్ణజననము ...	౩౧౪
	జేపికినింత ...	౩౧౫
	శ్రీజేపిని కరుణింపుడు నులించుట. ..	౩౧౬

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

	వసుదేవునకు శ్రీదేవీచేసిన యువజేశము	.	3౧౮
	వసుదేవుడు శ్రీకృష్ణుని గోకులమునకుఁ దీసికొనిపోవుట	.	3౧౯
	కంసుఁడు దేవకీపుత్రులకు జంపఁజూనుట		3౨౦
౫౧	కంసుఁడు పూరినను వ్రేపల్లెకుఁబంపుట	..	3౨౧
	పూరినవధ		3౨౨
	తృణావర్తవధ		3౨3
	శంభుఁడు రాధయగుట	.	3౨౪
౫౨	శ్రీకృష్ణుఁడు యశోదానందులకుఁ బుత్రుఁడయిన విధము		3౨౫
౫3	శ్రీకృష్ణగీతలు		3౨౬
	శరద్రాత్రియందు శ్రీకృష్ణుఁడు వేణుగానముఁజేయుట	.	3౨౯
౫౪	శ్రీకృష్ణుఁడు మగురాపురంబున కరుగుట	..	3౩౩
	వనలయాచీడవధ		3౩౬
	చాణూరముషైకులవధ, కంసవధ		3౩౭
	దేవకీ వసుదేవుని విముక్తి		3౩౮
౫౫	శిశుపాలవధ - పాండవరాజయము		3౪౦
	రుక్మిణీ వివాహాత్మము		3౪౨
	శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణిం గొనిపోవుట	..	3౪3
	ధర్మజరాజనూయము		3౪౪
	ధర్మజుఁడు జూదమాడి యోడుట		3౪౫
౫౬	పాండవుల యరణ్యవాసము		3౪౬
	యథిష్ఠిరుఁడు శ్రీదేవిని స్తుతించుట		3౪౮
	పాండవుల యజ్ఞాశ్రవాసము		3౪౯
	కీచకవధ	...	3౫౦
	ద్రౌపది మహాకాళిని స్తుతించుట		3౫3
	ఉత్తరగోగ్రహణము		3౫౬
	వరుపాండవ యుద్ధము	.	3౫౭
౫౭	పాండవకృత దేవీస్తుతి	.	3౫౮
	యుద్ధప్రారంభము	..	3౬౦
౫౮	శ్రీకృష్ణావతార సమృద్ధికథ		3౬౨
	ద్రౌపది మొదలగువారు తమ దేహములఁ ద్యజించుట	.	3౬౬
— సప్తాంశము —			
౫౯	బ్రహ్మమయీ మహాకాళీ సానత్కనము	...	3౬౯
౬౦	ఇంద్రునకు బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తి	..	3౭౨
	ఇంద్రుఁడు దధీచిని యాచించుట	..	3౭3
	దధీచిప్రత్యుత్తరము	...	3౭౫

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

౬౧	ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్యను బోగొట్టుకొనుటకుఁ గావించిన యత్నము	౩౬౬
	ఇంద్రుడు గౌతముని యాశ్రమమున కరుగుట	౩౬౮
	గౌతముడు పురుహూతున వపాయముఁజెల్పుట ...	౩౬౯
	బ్రహ్మాండ్రులు వైకృంతమున కరుగుట .	౩౭౨
౬౨	ఇంద్రాదులు భగవతీసానమున కరుగుట	౩౭౩
౬౩	యోగినులు ఇంద్రాదులకు శ్రీదేవిని దర్శించు నుపాయ మెఱింగించుట	౩౭౪
	గణపతి శ్రీదేవి యనుజ్ఞను ద్రిమూర్తులకుఁ జెల్పుట	౩౭౯
	త్రిమూర్తులు శ్రీదేవి పురముఁ బ్రవేశించుట ...	౩౮౦
	బ్రహ్మవిష్ణులు శ్రీదేవిని వినులించుట ..	౩౮౧
	ఈశ్వరుడు తమ రాకను శ్రీదేవికిఁ జెల్పుట	౩౮౨
	శంకరుఁ డింద్రుని శ్రీదేవీసాన్నిధ్యమునకుఁ దోడ్పొంది వచ్చుట	,,
౬౪	గంగావతరణ కథ	౩౮౩
	గంగ ప్రవహాపమును బొందుట	౩౮౪
౬౫	నామనచరిత్రము	౩౮౬
	బలి పాతాళ యాత్ర ...	౪౦౦
౬౬	భగీరథుడు గంగను కేర బ్రయత్నించుట	౪౦౧
	భగీరథకృత విష్ణుస్తుతి ..	౪౦౨
	భగీరథుడు గంగను గూర్చి తపంబు గావించుట ...	౪౦౪
	గంగ భగీరథునితో శివుని నారాధింపు మనుట .	,,
	భగీరథుడు శివునిఁ గూర్చి తపంబు నలుపుట .	౪౦౫
౬౭	భగీరథ కృత శివసహస్రనామస్తోత్రము	౪౦౬
	శివుడు భగీరథునకు వరం బిచ్చుట	౪౧౬
	శివసహస్రనామ ఫలస్తుతి	౪౧౮
౬౮	గంగానిర్గమనము	౪౨౦
	ధూతేబీకృత గంగాస్తుతి	౪౨౨
	గంగ నాలుగు ధారలుగాఁ బ్రవహించుట ...	౪౨౩
	ఇంద్రుడు భగీరథునితో మాటలాడుట .	౪౨౪
	గంగ మంతాకిని నా స్వర్గమునఁ బ్రవహించుట .	౪౨౫
౬౯	గంగ పుడమిమీఁదఁ బ్రవహించినవిధము .	౪౨౬
	శంకరుడు గంగను దన శిరంబున నిలుపుట .	౪౨౭
	శంకరుడు గంగను భగీరథునితోఁబ్బడి దీర్చ వదలుట .	౪౨౮
౭౦	గంగామార్గవర్ణనము ...	౪౩౦
	గంగను గాలభైరవుడు సమ్మానించుట	౪౩౧
	గంగ రామహాపమునకుఁ దరలి జహ్నువుచే నాకర్షింపఁ బడుట	౪౩౨

విద్యావి సంఖ్య

పుట

	గంగ చిహ్ను శాస్త్రపుటండి నిర్మించుట - చిహ్నుకృత	
	గంగాస్తోత్రము	౪౩౩
	గంగాసాగరగుంగము	౪౩౬
౧౯	కవితమనంద్ర దర్శనము	౪౩౮
	గంగావతారకథాఫలము	౪౩౮
౨౦	గంగామహిమము	౪౩౯
	గంగాదర్శన మహిమము	౪౪౨
	యముఁడు దూరలకు గంగాప్రభావముఁ బలుపుట	౪౪౩
౨౩	గంగామాహాత్మ్యము	౪౪౪
౨౪	,, భవాధిపము	౪౪౯
౨౫	గంగాస్తోత్రరశతనామములు	౪౫౩
౨౬	కామరూప వీరమాహాత్మ్యము	౪౫౬
౨౭	విద్యాదళకము - శ్రీవిద్యోపాసనము	౪౬౦
	మహాకామభ్యాసకవచము	౪౬౨
౨౮	యోనిపీఠ మాహాత్మ్యము	౪౬౫
౨౯	కులనీ, విల్వపత్ర ప్రభావము	౪౬౭
౩౦	రుద్రాక్షప్రభావము	౪౭౨
౩౧	పార్థివ పూజావిధానము - తత్త్వభావము	౪౭౪
	గ్రంథఫలస్తుతి	౪౭౮

గ మ ని త

పుట	పద్యము	ఉన్నది	నవరణ
82	299	మనీషీ	మనీషా
87	88	జ్యోతిరూపిణి యాచేదిమాద	దీప్తిరూపిణి యాచేదితెలియ
214	1551	కండ్లనుండి	కన్నులందు
478	3594	ప్రాశస్త్య	ప్రభావత

శ్రీమత్రిపురసుందరై నమః

శ్రీ మహా భాగవతము

— ❧ —

పీ ఠి క

— ❧ —

ఇష్ట దేవతాస్తుతి

- శా. శ్రీమద్వివేకమునీశ్వరప్రకర సంసేవ్యంబు, మూర్తిత్రయో
ద్దామప్రాధవదాయకంబు, శ్రీత చిత్త ప్రీతిదం, బవ్యయ
స్థేమం, బద్భుతశక్తియుక్త, నుఖలక్షేమప్రదం, బున్నత
శ్రీమాన్యంబు పదంబు సంతత మెదం శంతింశు భద్రాప్తికై . ౧
- శా. శ్రీమద్వివేకమునీంద్రవంద్యము, జగత్సృష్టిక్రియా ద్యమృతో
ద్దామప్రాధవ, మబ్జజాది విబుధభ్యానాస్పదం, బవ్యయ
స్థేమం, బాశ్రీతవాంఛితార్థదము, సంసేవ్యంబు, సత్యంబు, సు
క్షేమప్రాపకమై వెలుంగు పదమున్ సేవించు నిత్యం బెదన్ . ౨
- మ. సకలామ్నాయములుం, బురాణములు, శాస్త్రంబు ల్విమర్శించి యే
యకలంకంబగు తత్త్వముం దెలుపలే రజ్ఞాననాదుల్ మహా
త్సుకతన్ లోకములందు నిండి యెది యెవ్వో జూడఁగారానిదై,
యొకటన్ వెల్లు, దదచ్చతత్త్వమును నే నుల్లంబునం గొల్చెదన్ . ౩
- శా. ఏ దివ్యంబగు తత్త్వముం గలిసి యయ్యాశుండు లోకంబులం
బ్రాదుర్భావము నొందఁజేయు, గదలున్, బ్రహ్మకు లేతత్త్వమున్
మోదంబుం గని సంస్తుతింతు, కలుషాత్పుల్లంచఁగానేర శే
శ్రీదంతా పరతత్త్వమున్, మదిని దచ్చిచ్చక్తి సేవించెదన్ . ౪
- మ. బిసతంతుక్రియఁ గుండలిన్యభిధయై పేర్పిన్ భుజంగాకృతిన్
లసదాధారము మధ్యనుండి కడఁకన్గదంబుఁ గాటంది, నే
ర్పెసఁగన్ వక్త్రమునందుఁ బుచ్చమిడి యెంతే బ్రహ్మరంద్రంబునం
దసమానప్రభ వెల్లు శక్తి మది నత్యంతంబు భావించెదన్ . ౫
- చ. జగి దులకించు చంద్రకళ శీర్షమునన్ విలసిల్లి, నంకమం
దగపడు కూర్మిపుత్రి తనయద్యయసేవితయై వెలుంగఁ, జె
న్నగు నగుమోముతోడ, ఘోషారము లొప్పుగ శంకరుండు సొం
పుగఁ గనుపట్టుగాక కను మూసినయప్పుడు, విచ్చినప్పుడు . ౬

మ. భువనంబు ల్పొందుదంబు నొంద నఖలంబుం బ్రీతి వీక్షించుచున్,
దివిజల్, దైత్యులు, సిద్ధసాధ్యులును నెంతే కొల్వ, నిష్కర్ణముల్
మిపుల దీర్చుచు, వెండికొండపయి బేర్చిం బార్వతిం గూడి లో
కవినోదం బొనరించు శంకరునకుం గామితు భక్తి నతుల్.

2

మ. హిమవత్పుత్రికయై జనించి, యఖలాభీష్టంబుల భక్తసం
ఘము నిత్యంబును నొందఁజేయుచు, మదిం గారుణ్య మొప్పార లో
కములం బ్రోచుచు నున్న తల్లిని, జగత్కల్యాణదత్త, శంకర
ప్రమదోత్సాహదఁ బార్వతిం గొలుతు మత్స్యంబులంబునం దెంతయున్.

౩

సీ లఖలలోకపవిత్ర యైన మందాకిని ప్రభవించె నేవిభు పదములందు,
భువనసృష్టికిఁ బరిపూర్ణుడైన విధాత పుట్టె నేదేవుని బాడ్డుదమ్మి,
సకలసంపదలకు జనయితియగు లక్ష్మి యింపొందు నేదేవు హృదయసీమ,
జగముల వికసింపఁ జతురుతా రవిచంద్రు లలరుచు రేప్రభు నక్షులందు,

తే. అట్టి పరమపవిత్రు, నత్యంతపూర్ణు, - నమితవైభవయుక్తు, నహార్యతేజు,
నాదినారాయణుని మదీయాంతరంగ-మునను భజియింతు మత్కృతి పొదలురీతి.

చ. కలుములఁ గన్నతల్లి, శ్రీతకల్పకవల్లి, కృపాప్రపూర్ణ, ని
స్తులవర దానదివ్యగుణ, లోయధి కూరిమఁ గన్నబిడ్డ, చె
ల్వుల హరివక్షుమందుఁ బరిపూర్ణ మనోరథయై చెలంగు స
త్ఫలదను లక్ష్మినిం గొలుతు భక్తి సతంబుఁ గృతార్థుఁ జేయఁగన్.

౧౦

చ. సకలచరాచరవ్రతతిఁ జక్కని నేర్పున సృష్టిచేసి, పా
యక తన నాల్గుమోముల మహామతి వేదములన్ జగంబులం
దకలుపరీతిఁ దెల్పి, యమరావళి గోల్వ వెలుంగు బ్రహ్మపా
దకమలయుగ్మముం గొలుతు ధన్యత మత్కృతి మించ నాత్మలోన్.

౧౧

మ. వరపద్మాసనయై, యహర్నిశము శుభ్రస్ఫటికంబైన గా
త్రరమన్ వెల్లుచు, స్వచ్ఛవస్త్రములతో, భ్రాజత్సుభూషాళితో
బరమప్రీతిని భక్తులన్ నిఖిలవిద్యతూర్ణులంగా వసుం
ధర వాగీశ్వరియై యునర్చు జగదంతర్వాణిఁ గీర్తించెదన్.

౧౨

సీ. ఏదేవిమంత్రియై యెసఁగు వాక్యామపరాఖ్యబీజంబు లత్యంతమహిమ,
నేదేవివీణానినాదంబు లయి వెల్లు నాదబిందుకళ ల్పొమోదమెసఁగ,
నేదేవిసుప్రసన్నక్షణంబులు శ్రీతకామితదంబులై ఘనత వెలయు,
నేదేవిసంకల్ప మెల్ల వేళల జగత్సృష్టిసంస్థితిలయ క్రియలఁ గాంచు,

తే. నట్టి వాగ్దేవి సతము మదంతరంగ
సీమ నెలకొని సూక్తుల స్థిరతరదయ

నొసఁగుఁగావుతమని భక్తియుతుఁడ నగుచుఁ
దత్తదాంబుజములను నిత్యంబుఁ గొలుతు.

౧౩

మ. తొలుతం బూజల సంఘచుఁ విబుధులందుఁ, సర్వవిఘ్నంబులఁ
దొలఁగఁజేయుచు, వేడ్కతో జగములందుఁ భక్తులం బ్రోచు న
త్యలఘుప్రాభవుఁడౌ గజాననుఁడు నిత్యం బంతరాయవ్రజం
బులఁ బోఁద్రోచి కృతిం గృతార్థత దయఁ బోషింప సేవించెదఁ.

౧౪

మ. దివిషత్సైన్యవిభుండు, పార్వతికి నెంతే కూర్చు పుత్తుండు, శా
స్త్రవిరోధంబుల సంతసించు బుధుఁ, డార్తత్రాణపాఠీసుఁ, డా
హవనిష్ఠాత, శ్రీతాళులవ్రదుఁడు నిత్యంబుం గృపం జూచి మ
త్కువితం బ్రోచునుగాత! సూక్తు లిడి సద్భావంబు సంధించుచుఁ.

౧౫

ఉ. వ్యాకరణంబు లన్నియు మహామతి భాస్కరునొద్ద నేర్చి, య
ప్రాకృతధీసమేతుఁడయి, రామపదాంబుజభక్తి మిన్నయై
వీక సమానుషప్రతిభ వెల్లు మహాత్ముని నాంజనేయు సు
శ్లోకుని గొల్తు నామదిని జోతలొనర్చుచు భక్తి నెప్పడుఁ.

౧౬

గురుస్తుతి

సీ. రామశబ్దము మున్నుగా మహాకావ్యంబు లెంతయు నను నభ్యసించజేసె,
విద్యాభివృద్ధికై ప్రీతి మిత్రులయొద్దఁ జదివించె శాస్త్రముల్ శ్రద్ధఁబూని,
నాపురోవృద్ధి సంతతిముఁ గాంక్షించుచుఁ బండితుఁ డను ఖ్యాతి వజల నిలిపె,
శాంధవీధీకావిశారదునిం జేసి మంత్రతంత్రంబుల మహిమఁ దెలిపె,

తే. నాగమంబులఁ గవనంబు నధిగమింపఁ-జేసి వ్యక్తిత్వ మొనఁగూర్చె స్థిరతరముగ,
నట్టి మద్దుడువద్య శేషాద్రిశర్మ-పాదపద్మంబు లెడలోనఁ బ్రస్తుతించు. ౧౭

మ. సతతం బాశ్రితులం గనుంగొనుటయే సద్ధర్మమై మించఁగా,
హితముం గోరుచు నెల్లవారిలకు, నెంతేప్రీతిఁ గాంక్ష ల్బహు
మతితోఁ దీర్చుచు, గ్రంథరత్నముల నిర్మాణంబై యోజించు ధీ
యుతు శేషాద్రిగుడు భజించు సతతం బుల్లంబునం దెంతయుఁ.

౧౮

సీ. జనమంచివంశాబ్ధిచంద్రుండు, శ్రేణజన వాంఛితార్థప్రదనగుణుండు,
సకలగామామ్నాయ శాస్త్రనిస్తులపాండితీధనాఘ్యుండు, సుధీవినుతుఁడు,
సతతశిష్యప్రశిష్యజనపరీవృతభవనభూషణుండు, సదవనరతుఁడు,
శ్రీలలితాంబికాంఘ్రిసరోజవంతినాంచితచిత్తకమలుండు, తతయశుండు,

తే. సకలసద్గ్రంథనిర్మాణవతురుఁ, డఖిల-పండితుఁడు, డభినవవ్యాసుఁ డనఁగ
వెలయు మద్దురు శేషాద్రివిబుధుపాద-సరసిజము లాశ్రయించు నే సంతతంబు.

తే భాస్కరుని, శీతకిరణుని, భాము, బుధుని,
సురగురుఁ, భార్గవుని, రవిసూను, రాహు
కేతువుల నవగ్రహములఁ గేలుమోడ్తు
సతము శుభదృష్టి రక్షింపఁ గృతిని, నన్ను.

౨౦

తే సురవరు, ధనంజయుని, ధర్మధరుని, గోణ-నాథవరుణగల్పానినవనిధీశ్వ
రులను, సిశుని దిక్పాలకుల నుతింతు-మత్కృతిని బాలన మొనర్ప మది సతంబు.

సంస్కృత కవీంద్ర వినుతి

ఉ. రామకథాసుధారసముఁ ద్రావుచు నెల్లరు సమ్మనాత్ములై
కామితము ల్భజించి, యొడికంబున ముక్తిహూఢిరాములై
యేమహనీయు 'నాదికవి యియ్యిల' నంచు నుతించుచుండ్రు హృ
త్సమల, వట్టి వాల్మీకిని జిత్రమునంచునఁ జేర్చి మ్రొక్కెదఁ.

౨౧

ఉ. ప్రాకటరీతి సత్కివిత రాఘవదివ్యకథామృతంబు సు
శ్లోకులు తృప్తిపొందఁ గడుజోద్యముగా రిచ్చియించి, కీర్తి న
స్తాకమనీష 'నాదికవి యోగి' ననంగను వన్నెకెక్కు వా
ల్మీకిపదారవిందముల మించిన భక్తి నెడఁ భజించెదఁ.

౨౩

ఉ. వేదములఁ మదిం జెలిసి, విశ్రుతిరీతి నఖండయోగ్యతా
పాదకుడై విభాగముల బాగుగఁ జేసి, హితంబు మీఱ న
స్తాదశసంఖ్యఁ బాలున్ శ్రుతిసారపురాణముల స్రవించె నా
శ్రీదముతాంశుడైన మునిసేవితు వ్యాసమునిండ్రుఁ గొల్చెదఁ.

౨౪

చ. సతతము కాలికాంఘ్రియుగ సారసముల్ మదిఁ బూని, తత్కృపా
యుతి వర కావ్యనాటకము లుర్వి బుధుల్ నుతియింప వ్రాసి, యు
న్నదిఁ గని, భోజరాజసభ "నాకును సీకును లేదు భేద మీ
క్షితి" నని కాంచే బలుకఁజేసిన సత్కవిఁ గొల్తు భక్తితోఁ.

౨౫

మ. కవులుఁ, భూపతులుఁ, మహామతులు పొంగఁ భావవైశద్య మే
కవి కీయర్వి నటించుఁ జిత్రముల సత్కారార్హతం గూర్చ స
త్కవి యీదండ నిజంబుగా సనుచుఁ దాఁ గాళీమహాదేవిచే
మిథులగ గీర్తిని గొన్న దండికవి సంసేవితు నెల్లప్పుడుఁ.

౨౬

చ. ఎవని కృపిం జగానఁ బరియించినచో నవసర్గముల్ గనఁ
మిథులదు క్రొత్తశబ్దమని మెత్తురు వాఙ్మయమందఁ బండితుల్
నవరసము క్త మంచు గవనంబును నమ్మహానియు మాఘన
త్కవిని దలంతు నిత్యము నెడఁ గడుభక్తిని నిల్పి మ్రొక్కుచుఁ.

౨౭

చ. పదముల నర్థగౌరవము భాసిలుచుండఁగ భావసౌష్ఠవం
బెదియెది యంచు నూహల ననేకవిధంబులఁ బండితో త్రముల్
వదలక చర్చచేయునటు భాసురకావ్యము వ్రాసినట్టి కో
విదు, బుధవంద్యు, భారవికవిప్రవరు నుతియింతు నాత్మలో.

సీ. విద్యచాపధ మను విపులకావ్యము వ్రాసి విశ్వోన్నతస్తుతి వెలసె నెవఁడు!
క్షీతి 'నాటకేషు విశిష్యతే' యను ఖ్యాతిఁ గవిపండితుల మెప్పు గ నె నెవఁడు!
క్రమత 'నుచ్చిష్టం జగత్సర్వ'మని మెచ్చ గద్యంబు వ్రాసిన కవి యెవఁడు!
సారస్వతంబున సారంబు నెఱిఁగి నూతనపథం బరసిన ఘరుఁ డెవఁడు?

తే. సతము వందనశతముల సలిపి, భక్తి-నభినుఁతును నట్టి శ్రీహర్షసుకవి
రాజభవభూతిభాణము రాకెపుల-సుకృతులను, వాఙ్మయామృతశుద్ధమతుల.

చ. సరసకవిత్వసంపదను సంస్కృతవాఙ్మయముఁ గాంచి యి
ద్ధరణిని గావ్యరత్నము లుదారత లోకము మెచ్చ నిచ్చి బం
ధురగుఱ్ఱులై యశోవిభవహూర్వహులై వెలుఁగొందు సత్కవీ
శ్వకుల పదంబు లాత్మనిడి ప్రస్తుతిచేసెద వాగ్విసుద్ధికై.

తెలుఁగుకవుల నుతి

ఉ. భారతసంహితఁ దెలుఁగుభాసను దొల్తొలుతఁ రచింపఁగా
నేరుపుఁ జూపి, వ్యాకృతిని నిర్మిఁజేసి, యఖండకీర్తి నే
పాఠుచు, నెంచు నాదికవియన్న నుతిం గసినట్టి సన్నయఁ
జేరిచి మ్రొక్కెదఁ హృదయసీమఁ గడుంగఱు భక్తి నెంతయు.

ఉ. పన్నుగ నన్నయూర్వ్యుడు ధ్రువంబుగఁ జూపిన త్రోవ భారతం
దెన్ని తెలుఁగుభాసఁ గఱు హృద్యపదంబులతోఁడి పొందికఁ
బిన్నులు, బెద్దలు బాగడ నేర్పున వ్రాసిన తిక్కనాద్య స
త్యున్నతపాండితీఘనుని నుల్లమునందుఁ దలంచి మ్రొక్కెదఁ.

చ. కొగునయె భారతఁబునకుఁ గూడదు, సన్నయతిక్కనాద్య లే
మది నిఁగు నిల్పిగో యని సమంబుగఁ దత్పథ మూది, పూర్ణతం
బాదలఁ దెలుఁగుచేసి, పటుబుద్ధియుతి హరివంశముఁబుధుల్
హృది గఱఁగింప వ్రాసిన కవీశ్వరు నెఱ్ఱిన భక్తి మ్రొక్కెదఁ.

మ. సరవిఁ నైషధకావ్యముఁ దెలుఁగుభాసఁ దద్రసాలంకృతుల్
సరణిఁ దప్పక వ్రాసి, బాల్యముమొద లృతావ్యనిర్మలమై
బిరుదంబుఁ గవిసార్వభౌముఁ డనఁగా విద్వాంసులు, రాజులు
గరిమఁ సన్నుతిచేయఁగా వెలుఁగు శ్రీనాథుఁ బ్రశంసించెదఁ.

సీ. నిష్పచ్చరంబను నీరధి మున్దియు నన్యశ్రయముఁ గోరనట్టి ఘనుఁడు,
జన్మంబు మొదలుగా సహజసాంక్షిత్యబిరుదముఁ గాంచినయట్టి విదితయశుఁడు,
పసిలేనంబున యోగివరసచ్చిదానందభవ్యకృపం గన్న దివ్యతనుఁడు,
భాగవతంబు నాబాలగోపాలముదావహంబుగ వ్రాసినట్టి సుకవి,

తే. ఒంటిమిట్టను వసియించి, యుల్లమందు-రామపదసేవయే తన కామితమని
నమ్మి, యంకిత మొసఁగి గ్రంథంబు ధన్యుఁడైన బమ్మెరపోతన నభినుతింతు.

చ. సరసకవిత్వతత్త్వమును సత్కవివక్తలు సన్నుతింప, ను
త్తరహరివంశకావ్యమును ధన్యత నొందఁగ వ్రాసి, వాసి శ్రీ
హరిహరనాథ దేవునకు నంకితమిచ్చిన నాచనాన్వయుఁ,
వరకవి, సోమనాథు నతిభక్తి నుతింతును భావశుద్ధికై. 32

తే. ద్విపదకావ్యంబునకుఁ గల తేలికనుడి-కల్ల యనఁగ రామాయణకావ్యవిరచ
నంబుఁ గావించి, కీర్తి జగంబు నిండినట్టి శ్రీరంగనాథుని నభినుతింతు 32

తే. తెల్లుబాస రామాయణదివ్యకావ్య-మును రచించి యశెంబును బుడమి వెలయఁ
జేసినట్టి భాస్కరులను జిత్తమందుఁ-దలఁచి వినుతింతు నిస్తుల తత్త్వఘనుల. 33

మ. కలముఁ, ఖడ్గముఁ జేతిఁబట్టి వరుసఁ గావ్యక్రియల్, యుద్ధకా
శలముల్ దెల్పుచు నాంధ్రభోజుఁ డన శస్త్రంబైన కీర్తి గవీం
ద్రుల, సామంతుల మన్ననగ దనుపు ధీరుఁ, వీరు, శ్రీకృష్ణరా
యల సద్వాగ్విభవంబుఁ గొల్పెద సలిం గాశ్చిం గడుం భక్తితోడ. 34

సీ. ఆంధ్రభోజాస్థాన మలరించి యష్టదిగ్గజముల ముఖ్యుడౌ ఘనుఁ డెవండు,
మనుచరిత్రము వ్రాసి మాన్యతఁ గవితాపితామహబిరుదంబుఁ దాల్చె నెవండు,
సార్వభౌముఁడె తాను జరణంబునం గండపెండేర మర్చింప వెలసె నెవండు,
పద్యాంకుశం బంపి పరిపంథగజపతి ముట్టసి మాన్విన దిట్ట యెవండు,

తే. కోకటాద్యగ్రహారము లోర్చి కాన్క-గాఁగ సంప్రీతిఁ బడసిన ఘనుఁ డెవండు
అట్టి శ్రీయుల్లసానిపెద్దన్నపదము-లధికభక్తి మనంబున నభినుతింతు. 35

మ. కవివక్త్యు ల్బుది మెచ్చు, ఒండీతులు వేడ్క శబ్దసారస్యముఁ
మివుల విస్మయ్యులై నునింపఁగను నిర్మించెం బ్రబంధంబు శ్రే
షవిహారంబును ద్వ్యర్థికావ్యమును దోషజ్ఞప్రథక వెల్లి యే
కవి యప్పుజ్ఞుని భట్టుమూర్తి వినుతిం గావించు నిత్యం బెడక. 36

తే. రాజసభలఁ గీర్తి రాజల్ల రాయల-సీమ బిరుద మంది రామరాజ
భూషణుం డనంగఁ బొగడొందు కవించంద్రు-భట్టుమూర్తి దలఁతు భక్తితోడ.

- చ. తెలుఁగున సత్ప్రబంధము సుధీవరు లెన్నఁగ వ్రాసి, రాట్నదం
బుల మొగి ముక్కుతిమ్మనయె ముద్దుల పల్కులఁ బల్కువాఁ డనఁ
విలసిలి, కృష్ణరాయ లెదఁ బెద్దనకుంబలె సత్కరింప ని
స్తులమతి సందివంశపరిశోభితుఁ దిమ్మనఁ బ్రస్తుతించెదఁ. ౪౩
- ఉ. ఇయ్యల నొంటిమిట్ట వసియించి, జగత్పతి రామభద్రునిఁ
నెయ్యము మీఱఁ గొల్పుచు, మనీషులు మెచ్చఁగ రామసత్కథఁ
దియ్యని పల్కులఁ వరకృతిఁ రచియించిన రామభద్రు నా
యయ్యలరాజవంశమణి నాత్మఁ దలంచి సతంబు మ్రొక్కెదఁ. ౪౪
- చ. పలుకుల సౌప్యవంబునకు, భక్తికిఁ గావ్యవినిర్మితిఁ గవీం
ద్రులు మది మెచ్చు టబ్బురము దోప దదేరికిఁ , గాని ధూర్జటిఁ
సలలితకావ్యభక్తి నెద సంతస మొందఁగఁజేసినట్టి స
త్కులజుని ధూర్జటిఁ గొలుతుఁ గోరిక మత్కృతికీర్తి భాసిలఁ. ౪౫
- చ. ధరణిఁ దెనాలివంశమునఁ దా జనియించి, కవిత్వసంపదఁ
బరమయశంబు నింపి, వరభక్తులు మెచ్చఁగఁ బొందురంగభూ
వరు చరితంబుఁ గావ్యముగ వ్రాసిన సత్కవి రామకృష్ణు ను
దురగుణశోభితుం దలఁతుఁ దోరపుభక్తిని గేలు మోక్షుచుఁ. ౪౬
- ఉ. ఉల్లములందుఁ బండితు లహా యని మెచ్చఁగ సత్సభాస్థలిఁ
బల్లిదుండై, కవిత్వమున 'వాణియె నాదగు రాణి' యన్న శ్రీ
పిల్లలమఱ్ఱివంశ్యుఁ, గవివిశ్రుతునిఁ, చినవీరభద్రునిఁ
సల్లలితాత్ముఁ, త్రాధమతి, జైమినిభారతకర్తఁ గొల్చెదఁ. ౪౭
- చ. సరవిఁ బ్రబంధరత్నముల సానలుదీర్చినవానిఁ గుక్కుటే
శ్వరున కలంకరించి, బుధవద్యుల సన్నుతిఁ గాంచి, సత్కవి
శ్వరుఁ డనఁ గూచిమంచికుల వార్ధిక శానిధియైన తిమ్మనఁ
గురుతరభక్తి నెమ్మదిని గొల్తు సతంబు కవిత్వసిద్ధికై. ౪౮
- ఉ. పొంగఁగ సత్కవీంద్రులును, భూపతులుఁ గవితాచమత్కృతిఁ
రంగుగ ద్వ్యర్థికావ్యమును వ్రాయుటకాక ప్రబంధము ల్పభా
రంగములఁ నుతింగనఁగ వ్రాసిన రాయలనీమవాసు శ్రీ
పింగళిసూరనార్యకవిఁ బ్రీతిఁ దలంతు సతంబు భక్తితోఁ. ౪౯
- ఉ. శ్రీరఘునాథరాయసభఁ జేరి, ప్రబంధముల న్రచించి, శృం
గారరసాంబురాశి మునుఁగంగ సదస్యుల మెప్పు, రాజస
త్కారముఁ గొన్నయట్టి వనితామాంబులఁ గవయిత్రులఁ మదిఁ
బేరి యెంత ముక్తుపళినిఁ దమిఁ దత్కవితాప్రశస్తికై. ౫౦

- ఉ. రామచరిత్ర శ్రోత్రమధురంబుగఁ గావ్యము వ్రాసి యంకితం
బీమహి నీలకంఠునకు నిచ్చి, కులాలకులంబునందు ను
ద్దామయశంబుఁ గాంచి వనితాతతిఁ బూజ్యులఁ గొన్న మొల్లమఁ
వేమఱు సంస్కరింతు బుధవిశ్రుతసత్కవయిత్రయం చెడఁ. ౫౧
- చ. అనువుగ వేంకటాచల మహాత్మ్యము కావ్యము వ్రాసి, పెద్దతె
ల్లను బాగడంగ శాస్త్రుతతులఁ గల తత్త్వమునెల్ల నేర్పునఁ
జనులకుఁ దెల్పుఁగా ద్విపదవైలిని వ్రాసిన శ్రీనివాసభ
క్తినిరత వేంగమాంబిక మదిం గొనియాడుదు భక్తితోడుతఁ. ౫౨
- శా. బాలవ్యాకరణంబునాఁ దెలుఁగునఁ భాషాభివృద్ధిక్రియా
శీలుండై రచియించి, పాండితిని నిస్సీమత్వముఁ గద్యకా
వ్యాసం గీర్తిని గొన్న సత్కృతిని, శ్రీశాంఘ్యుర్పనాయ త్తివా
గ్దాలుం జిన్నయసూరినిం గొలుతు మత్స్వంతంబునం దెంతయుఁ. ౫౩
- మ. అమితోత్సాహము సంఘసంస్కృతిని విద్యావ్యాప్తినిఁ దేశభ
క్తిమహాత్మ్యంబున నెన్నఁగాఁ గృతుల లెక్కింపంగ లేనట్లు వ్రా
సి, మనీషఁ బిరుదంబు లంది, కృతియై చెల్వొందు శ్రీమాన్యునిఁ,
విమలుఁ గొల్తును గంఠకూరికులజఁ వీరేశలింగాఖ్యునిఁ. ౫౪
- ఉ. వేదమువంశ మర్థయుతి వెల్లఁగ నాగమవేత్తయై, బుధా
పాదితరీతి గ్రంథము లపారముగాఁగ రచించి, వ్యాఖ్య లా
ర్యాదృతికొంద వ్రాసి బిరుదాభి నెసంగు కళాప్రపూర్ణు, ని
త్యోదయకీర్తిసాంధ్ర మది నుంతును వేంకటరాయశాస్త్రినిఁ. ౫౫
- శా. కొక్కొండన్వయుండై తెలుంగుఁగవితం గ్రాంఘ్రోత్తత్రోవఁ బుధుల్
మొక్కంజాలు తెఱంగునఁ నడిపి సంపూజ్యప్రథం దాల్చి పెం
పెక్కె వేంకటరత్న ము విబుధుఁ డెంతే, దత్పదాంభోజముల్
చక్కఁ నామదిఁ జేర్చి కొల్తు నెపుడుఁ జ్ఞానంబు దీపింపఁగఁ. ౫౬
- చ. నిరుపమకావ్యనిర్మితికి నిచ్చులు మెచ్చఁగ రాజపూజ్యుడై
గరిమ శతావధానము లఖండమనీష బుధుల్ నుతింప ను
ర్వర నొనరించి, సద్యశము భాసల దిక్కుల మించినట్టి శ్రీ
తిరుపతిసత్కవీంద్రుని మదిఁ వినుతింతును భక్తి మొక్కుచుఁ. ౫౭
- నీ. నాగపూడికులంబునఁ జననంబంది, న్యాయవాదిపదంబునం తెలంగి,
ద్రవిడాంగి లేయాంధ్రదైవతభాషల నిరుపమానప్రజ్ఞ నెఱయ నెగడి,
కావ్యము ల్రచియించి కావ్యవిమర్శకాగ్రేసరబిరుదంబు వాసి నంది,
వీరాధిపతులు సంప్రీతి సమ్మానింప ధన్యుడై కీర్తి నిత్యముగ నిలిపి,

శ్రీ. తిరుపతిపురాన వసియించి పరమభక్తి

కలితుడై శిష్యజనమోద కలన వెలసి
నట్టి గురుని కుప్పుస్వామి నాట్యుఁ గొలుతు
సంతతము భక్తిసంయుక్తి స్వాంతమందా.

౧౮

సీ. శ్రీపాదవంశసుస్థిరయశోవిభవుండు, సర్వాగమాన్నాయ శాస్త్రగురుఁడు,
కవిసార్వభౌమవిఖ్యాత మహామహాపాధ్యాయబిరుద విభ్రాజకుండు,
భారతసంహితఁ బరిపూర్ణముగఁ దెనుంగునఁ బుచ్చవైలి వ్రాసిన మనీషి,
రమ్యతాధిక గ్రంథనిబంధనచతురుండు, భుజవక్రసన్నుతుండు,

తే శిష్యజనవత్సలుండు, విశిష్టశీలుఁ, - డాశ్రేతావసగుఁడఁడు, మహానుభావుఁ
డైన శ్రీకృష్ణమూర్తిశాస్త్ర్యుఁ ఘోషల-ముల నెదగ దాల్చి భక్తితో మ్రొక్కులిడుదు.

చ. వరుస శతావధానము లవారిగ నల్పి, జగంబుచందు శ్రీ
తిరుపతికిం బ్రయుండగుచు గిట్టపుఁగైతఁ జెలంగు కబ్బముల్
సరవి రచించి మించిన విశాలయశస్కునిఁ, జెళ్ళపిళ్ళన
ద్వరకులు వేంకటేశ్వరబుధప్రవరు నివసతింతు నిత్యము.

౬౦

చ. తెనుఁగున, సంస్కృతంబున మదిన్ బుధులెన్నఁగఁ గబ్బముల్ జగ
ద్వినుతముగాఁగఁ గూరిచి, సుధీనిధులై, సభలందు మేటి కీ
ర్తిని జెల్లవొందు సత్కవులఁ బ్రీతిఁ దిరంబుగ నిల్పి నెప్పునం
బున వినుతింతు జోతలిడి పూర్ణకృపాయుతి నన్నుఁ బ్రోవఁగన్

౬౧

చ. తమ కవితాధనంబు వివృతంబుగ నెల్లరుఁ దృప్తినొందఁ బే
రిమఁగొనఁ జూఱలిచ్చి మెదఁ బ్రీతిని బొందుటయే ఫలంబుగాఁ
దమ జని కంచు నెంచు కవిత్వజులన్ గడుభక్తి మ్రొక్కి నే
మమునను బ్రస్తుతింతు భుజమాన్యచరిత్రులఁ గీర్తిపాత్రులన్.

౬౨

ఉ. పూర్వకపీండ్రులన్ భువనపూజ్యుల నెల్లర భక్తి మ్రొక్కి, యీ
యర్హురఁ గీర్తితో నెలయుచున్న మహాత్ముల వర్తమానులన్
సర్వకళావిశారదుల, సాధుగుణాభ్యుల, సత్కవిత్వవా
గ్ధార్వాణులన్ మదిం దలఁచి దోసిలి యొగ్గి నుతింతు నెంతయున్.

౬౩

చ. ఇది యొక క్రొత్తత్రోవ యని యెంతయుఁ జాటుచుఁ బూర్వరీతులే
పదిలముగా గ్రహించుచును భావకవిత్వపుఫక్కి యిట్టిదం
చుదిలకుతూహలంబున మహోన్నతి కెక్కఁ జరించుచుండు కో
విదుల, మహానుభావులను వేమఱు నామది సంస్తుతించెదన్.

౬౪

ఉ. నవ్యకవిత్వ మంచు, నిది నాణెపుజాడ యటంచు, నెల్లరున్
గాన్యము లిట్లు వ్రాయవలెఁగా యని పేర్చి నుపన్యసించుచున్

- శ్రావ్యముగాఁగ నూత్నమగు సాహితీఫక్తి మెలంగఁజేయు సం
భావ్యులఁ, బూర్వశాస్త్రగుణభావుల నాత్మఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్. ౬౫
- మ. యతియుం, బ్రాసము, లక్షణంబు లవి యేలా, యడ్డులా భావసం
తతులన్ దెబ్బుట కంచు నిచ్చుఁగల పంథాబూని, యా పూర్వ తే
గతిఁ బద్దెంబుల వ్రాసి రాక్రియలనే కావ్యంబులన్ వ్రాయు స
త్కృతులన్ భావకవీంద్రులన్ గొలుతు నెంతే భక్తియుక్తుండనై. ౬౬
- క. ఒక్కరి కబ్బములందున-దక్కక తప్పలనె పట్టు తాత్పర్యముతో
నొక్కమొగి మెలఁగు మాన్యుల-యక్కజమగు శక్తియుక్తి నభినందింతున్. ౬౭
- చ. యతియును బ్రాసమున్ బదము లర్థము భావము నేర్చి కూర్చి దు
ర్మతిఁ దమ కీర్తి యెల్లెవలఁ బ్రాఁకఁగ నెంచు మహామహుల్ జనా
దృతి నెఱు గాంతురో యనియు దిట్టతనంబె యటంచు వారిఁ జే
రి, తగ నమస్కృతుల్ నలిపి, ప్రీతి నొనర్తు హితోపదేశమున్. ౬౮
- సీ. ఈవిధంబున నిష్ట దేవతాస్తుతియును, గురుచరచరణతామరసనతియు,
గీర్వాణకవివరకీర్తనప్రతీతియుఁ, దెలుఁగుఁడై నరులను గొలుచుటయును,
బ్రాచీనకవిచాదపద్ధసద్భజనంబు, నాధునికకవిసంప్రార్థనంబు,
వర్తమానకవీంద్రపదసం స్తవంబును, భావకవీంద్రుల ప్రస్తుతియును,
తే. నవ్యసాహిత్యపదలకు నతులిడుటయుఁ,
గుకవులను గూర్చి హిత మెదఁ గోరుటయును
నలిపి, సద్బ్రంధనిర్మాణసరణి జన్మ
సఫలతం గాంచ నెంచితి స్వాంతమంచు. ౬౯
- తే. గోరిక తలంపఁ బెద్దది, నేకుపుమొయి-వీరలం పేక్రియను దీర్చు, లేది గ్రంథ
రచనకున్ వస్తువోయని ప్రశ్నవివృతి-కలుగుచుండంగ నొకనాఁడు కలిగ నూహ.
- చ. సకల చరాచరంబునకు శాశ్వతమై తగు కారణం బదే
దొ కనుఁగొనంగనౌ ననుచుఁ దోచుటయున్, వెన నంతరాత్మ పా
యక ప్రకృతిస్వరూపయగు నాద్యయె యంచని బోధచేసె, న
య్యకలుషబుద్ధికిం గత మహా తెలియంగనుజాల రెవ్వరున్. ౭౦
- తే. ప్రకృతి యాదిశక్తి భావింపఁగా నేర-రెవ్వరును దమంత, నెట్టు లామ
హేశ్వరీప్రభావ మెఱుంగంగనగు నాకుఁ!-దద్విచిత్రలీలఁ దటమె యెఱుంగ! ౭౧
- చ. గురుఁ జెఱిగించె దన్మహిమఁ, గోరిక మీఱఁగ దాని నూఁది సం
బరమున నాత్మలోపలను బ్రత్యహమున్ మననంబుచేయుచున్
గరము తడు క్తరీతి నవికారతఁ జర్చ యొనర్చుచుండినన్
దిరముగ నిల్వదయ్యెను మదిం బరమార్థవిచార మేలొకో! ౭౨

- తే. తెలియఁజాలక తల్లీల, ధృతి వహించి
పరనమొనరించి గ్రంథము ల్పదిలముగను,
శక్తి యున్నంత గ్రహించి, సర్వశక్తి
మహిమ గ్రంథంబు నిర్మింప మదిఁ దలఁచితి. ౭౪
- క. ఏనాఁ డిటు లెందఱిసో-యీనాఁ గురయమున బాలుఁ డగుచెంచి వశిఁ
జేనిడె సూచీపత్రికఁ-దానిచ్చెను బ్రవహుఁడు తగ నిపు డనుచున్. ౭౫
- తే. పత్రికను విప్పఁగా మహాభాగవతము
పేరు కనఁబడె దానిపై, గారవంబు
మదికిఁ గల్గెను, నీయూహమహిమయేమొ
యెఱుఁగఁజాలను, జిచ్చక్తిహితమె యగును. ౭౬
- తే. అపుడె వ్రాసితి బొంబాయి కాయమేయ-భాగవతమును బంపఁగా, జాగులేక
వచ్చె నాదివ్యకోశంబు, వైశమి కొని-కొంతఁ జదివితి, నామదిఁ గొంకు తొలఁగె.
- సీ. చదివినాఁడను మున్నె సంపూర్ణముగను దేవీభాగవతమును విషయ మెఱుఁగ,
శ్రీభాగవతమును బ్రీతితోడఁ బఠించినాఁడఁ బరీక్షింప జాడఁజెలియ,
నీపురాణములలో నెందును గనఁబడనట్టి యాప్రకృతిమహామహిమము
కనఁబడుచున్నది కడువిశదంబుగా నీ భాగవతమున నెంచిచూడ
- తే. ననుచు గీనిని దెనిఁగించియఖిలజనము-లకును శ్రీదేవిమహిమంబుబ్రకటరీతిఁ
జెలుపనగు నంచు మది నెంచి దేవీవ్య-పాదపద్మంబు లెదనుంచి ప్రస్తుతించి.
- క. సలలితభాషను దెనుఁగున-నలనఱచిన నెల్లవారి కవగతమగు ని
య్యిల ననుచుఁ బూనితిం గృతి-కలనకు శ్రీదేవి పనుపఁ, గడు ముద ముదవన్.
- క. శ్రీదేవీప్రేమమున-శ్రీదేవీమహిమఁ జెలుపు కృతి రిచియింపన్
వే దారకొనె, నీ సత్కృతి-మేదిని విబుధాదరంబు మేకొనుఁగాతన్. ౮౦
- క. పరమేశ్వరి పలికించిన-సరిణిఁ బలుకువాడఁ గాని చతురకవిత్వ
స్ఫురణము నాయెడఁ గలదే? -పరిపూర్ణకృపం దలంపవలయు నను బుధుల్.
- ఉ. మూలమునందు నుండు పదముల్ మదిఁ నోచినయంతవట్టు నా
శ్రీలలితాంబనత్కృప స్ఫురించుచుఁ బదైము లల్లినాడ, నే
జాలుదునే పరాప్రకృతి శిష్టమహామహిమంబు దెల్పఁగా,
మూలమునందు భావముల మూల మెఱింగి రచింప గ్రంథమున్ ? ౮౨
- క. ఓమియింపుఁడు దోసంబులు,-దమితోడఁ బరిగ్రహింపఁ దగు గుణవిత్తుల్,
విమలాత్మజార ! కోరిక-తమకుఁ దెలుపుచున్నవాడ, దయఁ గనుఁగొనుఁడీ.

చ. తీర్తిపయి నాదు పాండితి విశేషముగాఁ జెలుపంగఁగోరి యీ
కృతి రచియింప యత్నము నొగ్గజలుపఁ, బరమేశ్వరీదయన్
మతి నిడి వ్రాసినాఁడ, నిట మాన్యులు గోసము లున్న దిద్ది స
త్కృతి నొనరింపుఁ డంచు మదిఁ గీర్తనచేయుదు భక్తితోడుతఁ. ౮౪

తే. నాదుచరితంబు నిందుక నతులొనర్చి-మనవిచేయుచునున్నాఁడ, మనమునందు
విసుగుఁ బూనక విచుఁడు, జీవితము ధన్య-సుగువిధంబున దీనింపుఁ డాత్మలందు.

చ. కలదు శ్రీలింగ దేశ మనఁగా భరితావనిభాషణంబుగాఁ,
జెలుగునుకుల్ జనంబుల హృదిం గడుఁ బ్రీతిని గూర్చు, నంచు రా
యల పాపాలనంబున శుభాకృతి రామలింగనాఁగ ని
మ్ములఁ బొగడొందు భాగ మతి పూర్ణముదం బును గొల్పు నున్నతిఁ. ౮౬

తే. అం దనంతపురం బనునట్టి మండు-లం బొకం కున్నయది, దాన నొప్పుచుండు
వర పినాకినినది, దాని పరిసరమున-నునికెఁగాంచుఁ బురింబలు, జనపదములు.

ఉ. దివ్యపినాకీవరనదీతిటమంచునఁ దాసిప ర్తినా
భవ్యపురం బుమాపతికి, భార్గవిభర్తకుఁ గాఁపురింబునై,
సేవ్యసుతీర్థమై వెలయు తేమదమై, యుపమండలంబు నై,
నవ్యవిలాసవైభవజనప్రకరాన్నితిమై వెలుంగుచుఁ. ౮౮

తే. కొంతకాలంబు బల్లారి, గొంతకాల-నూపురము కడపమండలంబందుఁ జేరి
యుండె, దుది ననంతపుర భృంశంబునుచ-స్థిత నీపిం చె నికటసంస్థి నెసంగి.

తే. ఆపురికి యామ్యభాగంబునగు నెలయు-గ్రామ మొక్కటి చిన్నదై, గాండ్లపాడు
దాని కభిధానమగు, నాదు తిండ్రితొలి-లకు నివాసంబుగాఁగఁ జెలంగుచుండు.

ఆ. గాండ్లవారిచేతఁ గట్టింపఁబడుటచే-గాండ్ల పాడునాఁగ గణుతికెక్కె
బేడు, మున్ను ద్విములు పెక్కు దుండిసముల్లు-శేలుపుఁ జరిత మరయఁ జెల్లముగను.

ఆ. ఆపుడు చిన్నగ్రామమేయైన, సదాని-స్థితిని దలఁచిచూడ దేవమాన్య
ములును, ద్విముల నూన్యములు పెక్కులెక్కల-లోనఁ దెలియఁబడు ననూనరీతి.

క. ఏనుఁగుల తొట్టి కల, దది-యేనుఁగులకు నీడు ద్రావ నేర్పఱచినటుల్
పూనిక గ్రామము పొంత నె-యేనుఁగుల యనికి పూర్వమెఱిగించు భృతిఁ.

తే. ఆపురంబునఁ గల కాపు లందఱు ద్విజ-దైవధర్మపరాయణుల్, తత్త్వవిదులు,
పూర్వచరితప్రియుల్ జనముఘ్న లభిక-సగ్గుణాఘ్నలు, నిర్మలస్వాంతయులు.

తే. కరిణములు, దెడ్లు పండితవసులమీఁదఁ-బక్షపాతము గలుటవలనఁ బెక్కు
భాముల బహుకరించి పెంపుగను సలుప-నిలిచినారలు శ్రోత్రియుల్ కలిమిబలిమి.

సీ. మాయూరి తూర్పు తిమ్మాపురం, బాగ్నేయమునను గూడూరు, శమనుని దిశను
పోతిరెడ్డిపలియుఁ, బాసంగ నైఋతిని బుట్లూరు, పశ్చిమమున నొగి వెలయును
వేంగన్నపల్లె, యుద్విని వాయుదిశను దిప్పారెడ్డిపల్లె, కుబేరదిశను
దాడిపర్తిపురంబు, తగు నీశు దిశను జల్లావారిపల్లె యలరుచునుండు,

తే. నన్నియును రైతులకుఁ దగినట్టి యూళ్లు, -సల్ల రేంగడినేలపెం పుల్లసిల్లుఁ,
బాడిపంటల కిరవయి భద్ర మొసఁగుఁ, -దాడిపర్తితాలూక సత్యమున కిరవు.

తే. గాండ్లపాటికిఁ బడమటఁ గలదు పల్లె-కమ్మవారికి వసతి వేంగన్నపల్లె,
యందుఁ గలవార లాత్మీయులట్లు మాకు-సాయ మొసరించుచుండునంతలంబు.

తే. గాండ్లపాటికిఁ బ్రక్కను గలదు పోలి-రెడ్డిపల్లెయనంగ, సంక్రీతి నందు
మేళికమ్మవారును, బాకనాటిగెడ్లు-కలరు ద్విజభక్తియుతులు, సత్సార్యరతులు.

తే. గాండ్లపాడు గ్రామంబు కుగ్రామమయినఁ
దెలిసి, తృణకాఢజలసమృద్ధికిఁ గలవని
ప్రజల యాదృతిని వసింపవలయు నంచుఁ
దలఁచి నిల్చిరి విప్రులు ధర్మబుద్ధి.

FF

సీ. ఆ విప్రసమితిలో నగ్రగణ్యులనంగ మాన్యులై ఁట జనమంచివారు,
తెలుఁగునాడనఁబడు తెలగాణ్యులైనదిక బృందంబు మిగుల కీర్తిని జెలంగి
యాజుషశాఖవేదాభ్యాసకులును, నాప స్థంబసూత్రులై వజ్రలువారు,
కర్మనిష్ఠులు, శాస్త్రవర్మవిధిజ్ఞులు, సతితనదాచారనితయశులు,

తే. కాశ్యపసగోత్రు లగుచు విఖ్యాతిగొని-ప్రజలకును ధర్మశాస్త్రాదిపద్ధతులను
సలలితంబుగఁ దెలుపుచు నెలమి గాండ్లపాటిసత్కీర్తిమంఠంబు వజ్రలుచుండ్రు.

ఉ. మా జనమించివంశమున నూన్యగుణాఘ్యులు, వేదశాస్త్రవి
భాగిని, యార్జితుల్, బుధనిప్రవరుల్ జగ్గయించి, గ్రాహ్యమా
తేజము మీఱ శిష్యులకుఁ దెల్పుచు విద్యల సార్వకాలవం
దోడ వెలుంగుచుండిరి మహాపక్వశీర్ స్తవయఃకులై

౧౦౧

*. వినినాడ మా పితామహుఁడనుజకు సాహాయ్య మొసంగి నరుడెంచె దయ
దనఁదైన కడిపమండల-మును వదలి కులంబయ్య క్తముగ నిట కనుచున్. ౧౦౨

సీ. కడిపమండలమునఁ గ్రాలు బద్వేలునా నుపమండలం బొండు నున్నతీరగని,
వేముకంట యనంగ గ్రామంబు తత్సీమఁ గలదు, మా జనమంచికులమువారి
లందు నావాసంబు సలవరించుకొని శాస్త్రవిహితకర్మలఁ దత్పరులయి,
జఃసమూహంబులు నన్నుతిచేయఁగా నాగరించుచునుండి రధ్వరాదు

తే. లనుచు నెఱిగినవాడె వాదస్వరూపు-సంశి, మావంశమందునఁ బరఁగుచుండు
నాద్యుడై నరసంభట్టు విద్యలందుఁ-బూజ్యతముఁ డన లభనమ్మోదియగుచు.

- క. ఆ నరసంభట్టునకును-సూనులు నల్లురు జనించి ఖోణి వెలసి వి
జ్ఞానమునఁ జతుర్వేదము-తాననఁగా నుండి రెలమి నాట్యులు పొగడఁ.
- సీ. అం దగ్రజుండు విఖ్యాతుఁడై నరిసింహసోమయాజి యనంగ ఖోణి వెలసె,
బెద్దపుల్లంభట్టు, నొద్దికతో మల్లుభట్టాఖ్యుఁడు, ననంతభట్టుబిరుదుఁ
డనఁబడు సోదరు లఖలశాస్త్రాభిజ్ఞులై యశంబున మించి యలరుచుండ్రు,
వారిలు జనమంచివెంశదీపకులయి ప్రతిభఁ గాంచిరి జనాదృతి గడించి,
- తే. యందు మల్లుభట్టాఖ్యున కధిక యశులు-సుతులు నరసభట్టును, మఱి సూరిభట్టు,
చెన్నుభట్టు నాఖ్యల నున్నతులయి-నుతులు పుట్టిరి యనదృశమతు లనంగ.
- ఉ. వారిలలోఁ గనిపూఁడు ప్రభావయుతుండయి చెన్నుభట్టిలఁ
గారవమొప్ప వేదములు, కావ్యములుం బరియించి, నిస్తుల్య
దారిత నెల్లవారికుఁ డా నుపదేష్టి యనంగఁ బెట్టితో
ధారుణిఁ గీర్తిగాంచె బరతత్వవిశారిదుఁడై సుశీలుఁడై. ౧౦౬
- తే. ఆ మనీషికి నందనుండై చెలంగె-మల్లుభట్టు మహామతి, మంత్రతంత్ర
వేత్త, యనదృశవిజ్ఞాన వినఁకు, విలుధ-చర్యుఁడై జనములు తన్నుఁ బ్రస్తుశింప.
- సీ. కాశీపురమునకుఁ గడు భక్తి మీఁది గాల్పుడకతోఁ గోయి, యనంతమహిమ
నొప్పారు జాహ్నువి నురుతీర్థసముదయములఁ గ్రుంకులిడి, దైవములకు మ్రొక్కి,
విశ్వనాథునిఁ గొల్చి, శాశ్వత పుణ్యంబు లొనఁగు హరిద్వార ముత్సుకుఁడయి
చేరి, భాగీరథి నేవించి తత్త్వమున నవగాహనంబును నొనర్చి,
- తే. సిద్ధసంశ్రితిబడరికా నీమ కరిగి -యందు నారాయణునిఁ గని, యభినవించి,
మనసు మోక్ష దాయకస ప్తపురమాలను భ-జించి మించెను జనులు నుతించుచుండ.
- తే. తీర్థయాత్రలఁ గావించి, దేవదేవు-నాత్మిఁ దలఁచుచు, గావడియందుఁ బుణ్య
తీర్థజలమును గొనివచ్చి దివ్యమహిమ-నాశ్రితులఁ బుణ్యవంతు లొనర్లునర్చె.
- క. ఆ మల్లుభట్టు తనదగు-నీమ విడిచి యనుజఁ బ్రోవఁ జెలఁగుచు మదిలోఁ
ప్రేమమున గాండ్ల పాటిని-ధామముగా నెంచి వచ్చె ధృష్ణుఁడై. ౧౦౭
- ఆ. అప్పుడు తాడిపర్తియుపమండలంబు బ-ల్లారిమండలమునఁ జేరియుండె,
గాండ్ల పాటిజనులు కడుభక్తితో మల్లు-భట్టు బ్రోచుచుండ వజరుచుండె. ౧౦౮
- తే. అంత నామల్లుభట్టు విఖ్యాతకీర్తి-శాస్త్రప్రచయమును విని జనులు గాండ్ల
పాటియందే వసింపఁగాఁ గ్రార్థనంబు-సలుప వదలక యందుండఁ జతురుడగుచు.
- ఉ. ఆ యనమానధీయుతఁ డహార్యగుణుం డొగిఁ బెండ్లియయ్యఁ దే
జోయుతఁ గృష్ణవేణుమ విశుద్ధచరిత్రను, భక్తియుక్త, న
త్యాయతభ ర్తృపాదయుగ తామరసాశ్రయధన్యచిత్త, సు
క్షేయచరిత్ర, దైవగురుశిష్యసమూహసమర్పనారథఁ.

సీ. ఆ మహాసాధ్వియం దావిర్భవించిరి సుతు లిద్దరు, రొకసుత, సుబ్బయాద్యుఁ
డం దగ్రజుండు, రామాంబ యామహాసీయు సోదరి, యయ్యెను సోదరుండు
నరసాద్యుఁ డనఁగ ననంతవిఖ్యాతితో, మువ్వురు ప్రియము సమ్మదము వెలయ
నభివృద్ధినందిరి, యందులో సుబ్బయాద్యుఁడు పెండ్లియాడఁ బూజ్య లెకమెచ్చ
తే. మిగులఁ బ్రేమంబుతోడ మామిల్ల పల్లె-నంశజాత సీతమ్మనా వజలు సుగుణ
గణ్య, భర్తృశుశ్రూపణ కలితహృదయ,-చారి కేను జనించినవాడఁ బ్రీతి.

ఆ. నాకుఁ బిన్నతండ్రి నరసింహశాస్త్రి మ-ద్బాల్యమున ననంతవత్సలత్వ
మొనరఁ బెంచుచుండి చనె దివంబును కీర-శోకవార్ధి ముంచి సోదరులను.

సీ. పలువురు పుత్రు లుత్పత్తిసందిరి నాదు తల్లిదండ్రుల, కదేమి దైవమాయ
యగునో యెఱుంగ, నయ్యందజలోన వేంకటరామయ యన నొక్కఁడె మిగిలెను
నాకు సోదరుడయి, ప్రాకటంబుగ వాని మాజనకుఁడు దుగుమఱ్ఱి గ్రామ
పాలకవర్కుండు పాలవాదికులాభిచంద్రముడయిన శేషయ్య కొనఁగ

తే. దత్తపుత్రునిగా, వాడు దయ దలిర్పఁ-బెంచుకొనుచుండి, రింతటఁ బ్రీతి నాదు
తల్లిదండ్రులు ముద్దులతనయుఁ డంచు-నన్నుఁ బోషించుచుండి రత్యున్నతముగ.

క. తరువాత సుతులు సుతలును-వరుసగ మజ్జనకులకును బ్రభవించిరి, వా
రరిగిరి బాల్యంబందున-సురపురికిం బితరు లెదను శోకింపంగఁ. ౧౧౭

తే. పదునొకండు వత్సరముల ప్రాయమందు-నాదు జనకుఁడు దివికేగ నన్ను వీడి,
దుఃఖవారిధి ముగ్ధి నాదు జనయిత్రి-బాలు న స్పృహకొని భువి వనరుచుండె.

తే. ఇట్టి విషమపరిస్థితు లెసఁగుచుండఁ
గూఁతుపై, మనుమనిపయిఁ గూర్చి వెలయ
నాదు మాతామహుండు సన్నతి నుపకృతిఁ
జేయఁగా వచ్చెఁ దలఁచి యమేయకరుణ. ౧౧౮

తే. మాకు నాధారమయి నిల్చి మమత వెలయఁ-దండ్రి లేని కొఱంతను దలఁపనట్లు
లెల్లవిధములఁ బోషించు చుల్లమునకు-హాయి గలిగించుచుండె నమేయరీతి.

క. జనకుం దుపరతుఁడైన నా-మనమున శోకించు మమ్ము మాగ్రామమునఁ
ఘనమతులగు జనములు ప్రే-మను గని యోదార్చి రపుడు మహితోక్తులచేఁ.

తే. వేడ్కలో శిష్యులతిఁ గూర్చి ప్రియము నెఱపి
పారశాలను నింటిలోపలనె నిలిపి
యక్షరాభ్యాస మొనరించి యనువు మెఱయ
నాదు జనకుండు చదివించె నన్ను మొదట. ౧౨౦

తే. అమ్మినేనివంశ్యుఁ డైన వేంకటసుబ్బ-యాఖ్యకమ్మకులుఁ డహార్యరీతి
నాదు తండ్రి శిష్యుఁ డై దయ నను గాంచి-చదువుచెప్పె వ్రాయఁ జదువునట్లు.

- సీ. మాకుటుంబమునకు మమత నేలోపంబుఁ గలుగకయుండఁగా గాండ్రపాటి
యందు మాతండ్రికి నాత్మబంధులరీతి నుండిన రైతు లభ్యున్నతముగ
సాయంబు చేయుచు, స్థానంబు వదలక యంతే వసింపఁగా డెండమునకు
నిబ్బరంబును గూర్ప దుబ్బరామయయు, బోదనపాటి రోశన్నయును, దదీయ
తే. వంశ్యుడైన సుబ్బయ్యయుఁ బరమకరుణ-నెల్లవారలు గూడి మాతల్లి నధిక
గౌరవంబునఁ గాంచుచు, గిష్టకాల-మునను బ్రోచిరి మమ్ము సంపూర్ణకరుణ.
- క. మాతామహుండు మాకుం-బ్రీతిఁ గూర్చుచును నిలిచి, విసునక, దుఃఖో
పేతుల నా-ర్తిం బాపెను, -నాతిభ్యాత్తుని చరిత్ర మగివర్ణింతు.
- తే. తాడిపత్రికిఁ గ్రోసెడు దవ్వనిండు-నీసుకెడ బెన్నయొడ్డున నెనఁగు రంగ
నాథునకు రమ్యచసతి, పుణ్యముల కిక్క-యగుచు నానారసంగ విఘ్నభిక్షెక్కి.
- సీ. ఆలూరు మాయూరి కయ క్రోశదవ్వయదూరముం నుండు, నాయూరి నుండ్రు
శైలగాణ్యవిప్రులు గివ్యసదాచార్యులగుటలు మామిశృపల్లెవంశ్యు,
లవ్వారిలో మహిమాఘ్యుడు నాదు మాతామహుం డొప్పాడు ధన్యశీని
ధరణిఁ బేర్వడసి నీతారామయ యంగ నుపకారానందము కృపను వెలసి,
- తే. తానె మార్గముఁ జూపించి కోనయందు-మండపంబును నిర్మించె, మఱియు గరుడ
వాహనము రంగినికి సమర్పణము గుత్తు-వార్తవిగ్రహములతోడ భక్తిజేసె.
- క. ఆ నీతారామాయుడు-చేసిన సత్కార్యవిధితి క్షీతిఁ బెంపెనఁగున్,
దోసముల పొంతి బోనని-యా సుగుణుండు తాత మాకు నయ్యె విధిక్యపన్.
- తే. ఆ మహాత్ముఁ కగ్రభార్యయగు సుబ్బ-మకు జనించెను మాతల్లి మాన్యదీతి,
యవల రెండవభార్యయై యలరె నాడు-జనకు సోదరి రామమ్మ శాంతిమూర్తి.
- తే. అధికపతిభక్త నాదు మేనత్త సతము
కూర్చి నాదు మాతామహు కోర్కి కనుపు
గాఁగ మెలఁగుచు సుతను కాక్కర్తు, సుతుల
నిద్వరను గాంచె సుగుణుల, హృద్యతనుల.
- సీ. తనయ రంగమ యనఁ దనదు, నాతల్లికిఁ జెల్లెలా నామెను క్షీతిసురాస్య
వాయుఁడో శ్రీచాలవాదివంశస్థునకు శ్రీరాములునావసుప్రథమితికి
నొసఁగి పెండిలిచేసి, యుడుగరలను నిచ్చి, కర్నూలు మండలభ్యాతిఁ డెలుపు
పేడుసోముల యను నూర నుండిన యత్తవారింటి కంపెను వైభవముల,
- తే. నంత మాతామహుండు కార్యంతరముల-మునిగి యల్లాడుపల్లెనాఁ జను జనపద
పరిసరంబున రైతుల వరుసఁ జేర్చి-గ్రామమొక్కటి నిర్మించె ఘనత మెఱసి.
- క. పాలములఁ గొని కర్షకులకు-బలువిధములఁ దోడుపడుచు వర్తింపఁగ నా
కులత గలిగె విధివశమున, -నిల నెవ్వారలును గలరె యెదిరింప విధి? ౧౩౨

తే. ఆసమయమందె మాతండ్రి యరిగ దివి,
నపుడే మా తాతయును స్వీయమైన గ్రామ
మును వదలి వేటుచో నుండి పూర్ణకప్త
ములను బడయంగ నేర్పడె ఖలనియతిని.

౧౩౩

క. మాయూర నొక్కవత్సర-మా యుత్తమచరితుఁ డుండి యనువుగ మాకు
సాయంబు చేసి మదికి న-మేఘాశ్వాసన మొనర్చె నపరిమితకృప. ౧౩౪

క. తనయుల నిర్భర,మాయ-త్తను దోడ్కొని కడపపుముఁ దాఁ జేరెను నా
కును గాయత్ర్యపదేశం-బును మద్ద హమందె చేసి పూర్ణమగు కృప.

క. ఉపసీతఁడనై మా గ్రా-మపరిసరంగంకు విద్య మాన్యులయొద్ద
గృహ బడయఁ జిన్నపాలమడ-కపు శిరిగితిఁ జగునఁగోని, యనువుగ నచటన్.

తే. పదునొకండవ వర్ష మా ప్రాయమందుఁ
దండ్రియాధారమును లేక లిల్లిప్రాపు
వదలి యొండొక్క- గ్రామానఁ బరులయింట
నుండుట మఱిత వ్యసనంబు నొందఁజేసె

౧౩౫

క. ఆయూర మూఁగుమాసము-ల యూసముపడిన విద్య యలవడదయ్యె
గాయము గాసిలుటొక టి,-వేయివిధంబులను గలిగె విసు గటమిఁదన్. ౧౩౬

తే. కడపనుండి మా మేనత్త గాండ్రపాటి
కరయ మాసేమమును దన యంతరంగ
మునఁ దలఁచి వచ్చి పిలిపించి నను గొని చనెఁ
గడపపురికి మాతామహు కడకుఁ బ్రీతి.

౧౩౭

తే. లినదు లినయుల కై నడి మనుమని ననుఁ
గనుఁగొనుచుఁ బెంచె మాతాత కపిణిత్తోడఁ,
గడపపురిమున విద్యార్థి నడవడిఁ గొని
చదువుకొన్నాఁడి విసయంబు కుమరుగాఁగ

౧౩౮

సీ. అభ్యసించినవాడ నాశ్వలాయనశాఖయందు నాపస్తంబ మనెడు శాఖ
యందు పోడశకర్మ లనువుగాఁ జేయింపఁదగిన మంత్రములెల్లఁ నడవుకొనక
యనుములవంశ్యుఁడై యలరెడు వేంకటసుబ్బావధానివిశుద్ధకరుణఁ
దత్తపరిచర్యఁ దద్దయుఁ గావించి కృతకృత్యతను బొంది హితవెఱిగితిఁ,

తే. జదువుకొనునపు భుక్తిని జరపెఁ బుత్రి-వత్సలతఁ బేర్చి నక్కలపాటి వంశ
రత్నమైన సంజీవప్ప ప్రథితయశుఁడు-మొదట నాడు మాతామహు ముదలనొంది.

సీ. అటుమీఁదఁ గొమరగిర్యన్వాయసుధాబ్ధిశీతాంశుఁ, డాశ్రితప్రీతియుతుఁడు,
నిత్యాన్నదానవినిందితచరితుఁడు, నిత్యాన్నిహాత్రి, నిర్విగ్రగుఁడు,
దంపతీపూజావిధానదశీనుఁ, సదాచారయుక్తుఁడు, భవ్యసత్వరతుఁడు,
సశతశ్రీమద్రామచరితపారాయణతిత్పదం, ఉత్తరగోకన్యహేతుఁడు,

తే. ప్రేమితుఁడును సందర్శనంశ్చ-జైన శ్రీశేషసూక్ష్మం ఉత్పంతవత్స
లక్ష్మణుఁ, చిల్లి యగ్నములను కౌసంధి-సోమణమొనర్చుచుండెని యూర్ణకరుఁ

తే. నామ మాతామహం ఉపకవాఁడు పంకి-తాగ్రహి యనంగఁ జెలఁగు శేషాద్రిశర్మ
ద్యునమునకరుఁ, సందర్శనశీల-దన మజుదలి పెంకిలిచేయుటను జెలుపఁగ.

సీ. "మనుమండు మీజుని నినింకలను, పందిదానిన్ గుఁడు, స్థార్థవిద్య
నభ్యాసమునకేగు- ఉత్పాదకయనమన్విశేష, ఉపాచి కర్మకన్య
చిత్తపవలంబుతో ఉత్పాదకయనమను, నిర్విగ్రహ, ఉద్దాన దాశిన్య
తోక రాధామై యెసఁగిని, 'సంకల్పయన్మృత విన్న శేషాద్రిశర్మ

తే. విభాధనుకీ సూరిగఁ, దేవ జెండ్లియత్ని-మాలసింపకి చేసి యశ్వరితమోద
మునను జెండ్లిగావించె కుమని నామ-భావిప్రధ్విగ్ర గు యత్నపశుచు నుండె.

క. తన సన్నిధికిఁ బ్రియమున-ననుక శీచి సుస్కృత్యునియను నిపుణముతిక్
బాసరింపదలంపుఁగొని కే-ర్చునఁ గజి వెక్ రానుశబ్దమును మొదలిడుచున్.

తే. తాను గె-పపురాలనఁ దచరు నున్న
తమగు పాదశాలను బంధితపదవి గొని
యుంట ననుక బాలశాలకు వెంటఁ గొనుచు
నరిగి సంస్కృతిమును నేర్చు శశీముదమున్.

౧౮౬

క. చరితి రమణంశంబును-మొదలికి నడిగి దానముఖ్యకృతల, న
య్యదనునఁ గుంబభరిణం-బాద వెం, జకు వల్బదనుచు మాహయుఁ గలిగెన్

తే. గురునరుం ఉపకడ విద్యుఁ గురుకుగాఁగఁ
జదునవలయును కేసను మదిఁగలాఁడు,
తల్లియును దాతయును నట్టితజీని సంస్థ
తిని నడపఁ గోరుకు రింకేమి తెరువు గలద ?

౧౮౭

తే. గురుఁడు శేషాద్రిశర్మ నాయను గజంక-సాయముచు జేయ నరిగితిఁ జదువుకొఱకుఁ
జెన్నపురి, కటా దన్విత్తుఁ జెన్నికఁ గను-వేంక టీశ్వరశాస్త్రి న స్మృతిఁ గాంచి.

తే. విజయనగరం బంధున విశుకులగు-మిత్రులకు లేఖలను వ్రాసి మెలపుమీఱఁ
బంపఁ దమిఁ గళాశాలలోపలఁ బరింప-ననువు నెఱిఁగించి, వెల్లితి నచటఁ జేర,

క. కాంచిత విజృంభణ, స-మంచితగతి నందు నాకు నలవడదయ్యెన్,
మించెను బ్రవేశకాల మ-టంచుఁ దెల్పి కాకినాడ కనిపిరి శాస్త్రుల్. ౧౫౧

సీ కాకినాడను జేరి కాశ్యపారములను బంఝింపఁ బూనిన బట్టుపట్ట,
యగిలిన మాతామహప్రేషితంబగు కమ్మ మొక్కటి వచ్చు గదలివచ్చు
చున్నవారి మటంచు, జూచితి నాలేఖ, సంతి నామఁ గల్గె “సంతిరాయ
మింగఁ జగువునకు, గొల్లు సూపారంగ, విద్య” యగుచు పుత, నెడలితి పడి
తే గాగెకాపు, కచ్చటఁ గాగెక మిద్రో-గృహమునందు ససి యుచి, కీర్తి నెనగు
పంకినల కలఁ జదివెడి గాగెకయ-నాధికి భక్తుని శుక్రూష లాచరించి. ౧౫౨

తే రాగకొండకుల్గొదంగ్రము నా మిత్ర
నమ్మి మన్నయ్యశాస్త్రి యావాస మొనఁగి
యూదృతిగా నాచె నచ్చట నగతిరాయ
ములను గూర్చి వదిలి గాథల చెబుద. ౧౫౩

క చింతామణిగణపతిపూజ-చింతామణిమండలిని విశిష్టవియతి
త్యంతముదంబున బాదంబున-నంతఁ జగువుచుండు వేడి యడరె నధికమై.

క. మాతామహుండు, మాతయ్య-బ్రీతి గలిగి కన్న వ్రాయ విశ్వేశ్వరవి
ఖ్యాతినసరి వీణ, వే-వే తిరిలిపిఁ గడవఁచుఁ బ్రవేశపంథి. ౧౫౪

క. తల్లిని, మాతామహుఁ గని-యెల్లగాని సంతసింపి యున్నాఁడ నట
ముల్లముగఁ గనినెని కే-కెల్లవిధంబులను వాని నాపు నాముచున్. ౧౫౫

క. చగునగఁ గుహులము రా-కొండకుచే దెన్నెనొక గొగ్గె జని యుల గొ
న్నిదినంబు లధ్యక్షింపితి-గాదాకిక పాకివిత్తంబు నగుచు నెదలొన్. ౧౫౬

సీ వావిళ్ళ వేగి శాస్త్రి సత్కృత పలులగా నుత్సాహించి
మయిస వేగిటనృసంహార్యాసన్నిధి జరిపించి నన్న మానత్రయంబు,
పడవఁ గడవకు నచ్చి గుర్వాజ్ఞను విజయనగరము సామ్రాజ్య జేరి,
యంగుఁ గీర్వామహాకళాశాలయం దుభిధి క విద్యల కభ్యసించు

తే. దలంచి ప్రాచ్యవిరుదపక్షిలంబు నుంచి చగువుచు నుండు, హితమనిషు
లెల్ల బోధింపఁ గడచె నం దొమి నార్థ-వత్సం బంతి, శ్రీగురుపామకదా.

ఆ. కడపమండలమున గ్రామ బద్వేలునూ-ధ్యమికపారి శాలయందు బండ్రి
తపద మద్విశ్లేష ధన్యాశ్వుఁడగు గురుం-జనిపె నాకు లేఖ నతిముదమున.

తే. విజయనగరింబునం గురువిలుపెరుల-యనుమణిని, మిద్రో లాచ్చని ననుపద పలి
వచ్చి స్వగ్రామమును జేరి భార్యతోడ-గడపగురునకు మొక్కి మొక్కి

- సీ. నూతామహునకును, మఱియుఁ బెద్దలకును వందనంబు లొనర్పి వారి కీవ
నలఁ బొంది గురుకరుణను ననుమతి నొంది బద్వేలుపురిఁ జేరి పాఠశాల
యందుఁ బండితుఁడైనై యతిముదంబును జెంది జీవయాత్రను సమంచినముగాఁగఁ
గఁపపుచునుండఁగాఁగఁపచెను నొకయేఁడు; పదపడి కడపలోఁబాఠశాల
- తే. యందు రెండవ పండితుఁడనసరి ముగ-నుండవలె నంచు నధికారు లుచితరీతి
నేర్పఱచుచుండి మద్గురుంజెలియు దయ-నాకుఁ దల్పిదవినిగూర్చెఁ గ్రాకటముగ.
- క. కడపపురి నచ్చి చేరితిఁ-గడుముదమున గురుని సమ్ముఖంబునఁ బ్రీతిఁ
గఁపపుచు బాంధవమైత్రిఁ-గడుసుఖముల నందుచుంటి గానివమొప్పన్. ౧౬౨
- తే. ఏపకీటల నియ్యక యెట్టి బిరుద-మొంగకయె యున్న నువ్వొక మొప్ప దనుచుఁ
దెలిసి వయసుచాలక పకీటలఁబ్రసా-మొదవదలియుంటిఁ గొన్ని యేండ్లుగిలెబుద్ధి.
- సీ. వంగ దేశంబునఁ బ్రభువని స్థాపించున సుస్కృతసభయనువునఁ గల
కత్తాపురింబునఁ గావించునట్టి పరీక్షల కరిగితిఁ ద్రితి నెలయఁ,
గావ్యకీర్తి యనంగి. ఖ్యాతిఁ బారాణతీర్థి యనంగి గురుబిరుదంబు లంది
నాఁడ మద్రాసులోనఁ గ్రాచ్యబిరుదపరీక్షకుఁ జని యందుఁగేర్చి నెలయ
- తే. ధన్యమైన విద్యద్విరుదంబు దెలుగు-భాషయందునఁ బఠిసితి, బ్రదుకుఁదెలిపు
నకును నది తోప్పడచునుండఁబ్రకటినిగితి-జీవయాత్రను సాగించుదేవ గలిగె.
- చ. గురువరు నన్నిధానమునఁ గోర్కెమెయిన్ నివసించి విద్యలఁ
బరువడి నభ్యసించుటకు భాగ్యము గల్గెను, నాచు జన్మమే
యిందుఁగఁ కన్యమైన నని గూర్చి ముదంబును బొందుచున్, బరా
త్పరిను దలంచుచున్ బుధమతంబుల నొయుచుండు నప్పపన్. ౧౬౩,
- ఉ. జీవికకై గురుండు దయఁ జేర్చిన యొజ్జతనంబు శ్రేద్ధమై,
నేవిధమైన లోపమును నేర్పడినట్టులు నిర్వహించుచున్
జీవిత, మాత్మసంతోషము చేకుఱఁ బెద్దల శ్రోవ తప్ప కెం
లే వినయంబుతో గురు మరీప్ఫితకాతఁ దలంచుచుండుచున్. ౧౬౪
- తే. ఇతరవృత్తుల జీవిక కెప్పుడేని-మదిని గోసక తృప్తితోఁ బదిలముగను
దొరకినట్టి యుపాధ్యాయవంపదంబు-దేవతాసేవ యని యెంచితిని ధ్రువముగ.
- క. జీవికకై యాచింపఁగఁ-బోవుటకంటె నహితంబు పుడమిని లేమిన్
దేవికటాక్షమున గురు-సేవ నుపాధ్యాయవృత్తి చేకుతె నాకున్. ౧౬౫
- ఉ. కొందఱు విద్య నమ్మకొనఁగూడ దలంచును బల్కుచుండు,రా
చందము నిక్కమే,యగునఁ జగ్గయొనర్పిగఁ బూర్వపద్ధతిఁ
బొందికఁ గన్న యొజ్జతనమున్ భవి నింద్యము గా దలంచు నే
గుండియమంద కీగురణి గుత్పిథ మంచుఁ జరింపఁబూనితిన్. ౧౬౬

తే. గురుఁ డుపాధ్యాయవృత్తితోఁ బరఁగుచుంజె,
నదియె జీవిక కర్హమా ననుచుఁ బెలిపి
నన్నుఁ దత్పదమున నిల్పె నన్నుతగతి,
నింక లోపంబు గలుగునే యెంచిచూడ ?

౧౭౦

ఉ. ఉన్నత పాఠశాలకు మహోన్నతరీతి గురుండు, నేను న
భ్యున్నతిఁ బెల్లునాసకును నొజ్జలమై, బుధు లెన్న శిష్యులఁ
జిన్నలఁ బెద్దలఁ గని పిశిప్తపథంబున విద్య నేర్చుచుఁ
గ్రన్నన జీవయాత్రఁ దమఁ గాంచుచు నుండు మఖండతృప్తితోఁ.

౧౭౧

తే. నాకుఁ జేదోడువాఁడొడుప్రాకటముగ-గురుఁడెయ్యువృద్ధిచేసెనన్తూర్తి వెలయుఁ,
దద్దయుఁదత్తప్రాదృష్టి నొద్దికఁదను-యాత్రజరగుచునుండునత్యముగ సతము
క. తనుయాత్రకుఁ బండితపద-విని నూతిగఁగొని పరాంబ విశ్రుతకరుణఁ
గొనియాడుకు సంతృప్తి-జని ధన్యంబయ్యె ననుచు సంతస మొదవెఁ.

౧౭౨

క. క్రమమున నొజ్జగింపంబుఁ బ్ర-విరులగతిఁ నెఱపుచును, బ్రవీణులకడ ను
త్తిమ విద్యఁ గొనుచు, యధ్యా-సమునగ బరిదేవిసేవ జరిపుచు నుండుఁ

౧౭౩

ఉ. కాలము వృక్షపుచ్చక, యకల్మషరీతి నింకొయొద్ద గీ
శాలులఁ జేయనెంచి మర నున్నత భాషయుఁ, బెల్లు నాసయుఁ
గాలురఁ జేరఁదీసి తమిఁ గారిము లెంతయుఁ జెప్పఁచుండుదుఁ
మేలుగఁ గొన్న విద్యకు సమీక్షిణ మానను భాని మొప్పఁగఁ.

౧౭౪

క. చదివించుచు శిష్యుల, నేఁ-జదివితి వ్యోమము, గణిత శాస్త్రసూత్ర, నే
ర్పదనం బంచాంగము నె-మ్మది గుణములును గుహత్తమప్రథతదియఁ.

క. బాల్యముననుంజి కవితా-తాల్యమె చిత్తం నిశ్చలంబుగ నెసఁగుఁ
నైల్యం బాలయక త్రిజగి-త్తి ల్యాణముఁ గూర్చు కవితతిత్వంబగుటఁ.

౧౭౫

క. తమి నాత్మి నొచుచును ని-త్యమితావృత్తి గద్యపద్యతతిఁ గూర్చుట లో
కమునకు సేవగ దా ని-క్రముగా నని కృతిరచనకుఁ గడఁగితి భక్తిఁ.

౧౭౬

క. మదిలో శ్రీలలితాంభా-పదపద్మములం దలంచి ప్రారంభమునఁ
గుదురుగ శతకము వ్రాసితి-నొదవఁ ధన్యత్వ మెంతయును మజ్జిసికిఁ.

౧౭౭

సీ. ప్రతిసత్పరంబు శరన్ననరాత్రదీప్తిను బూని శ్రీదేవిచరణకమల
ముల హృత్కిమలసీమఁ జలనంబు నొందక నిలిపి జపంబును సలుపు నియమ
మున నేకభుక్తంబు బూని దామ్యంతిముగ గురువదని సంపూర్ణకరుణ
జరిపుచు విజయదశమినాఁడు శ్రీదేవిపాదపద్మంబులఁ బ్రథమశతక

తే. పుష్ప మర్చించు వాంఛను మొదట నూని-యర్పణ మొనర్చితిని లలితాంబచేర
వెలయు శైలికంఠ కందపవ్యలసితంఠు-భక్తిసంయుక్తి గవిత ప్రశస్తి నొంద.

క. ప్రతి విజయదశమిఁ బూజకు-నతిభక్తిని యుష్మశ్శతక మర్చించుచు న
స్మృతి నైదుశతకముల వ్రా-సితి శ్రీ లలితాంబ కరణచే బ్రథితముగన్. ౧౮౧

సీ. శ్రీదేవిఁ దలఁచుచు శివకామసుందరీ శైలికంఠు, హఠియును శ్యామలాంబ
శైలికంఠు మీనాక్షి సోకంఠు, చాణక్యశైలికంఠు నను నైదు శతకములుగ
నర్పించినాఁడను, నాలోని నే చదవగ్రంథముల వ్రాసినాఁడ నరున
సీమంజిని చరిత్ర, శ్రీనాథుని వశాంతారిములను, గాలతిశిక జ్ఞాన

తే. దము పురాణకథానాగరిమును, బాల-సీతికథలను వ్రాసితి, నిగమవినుత
మగు పురాణంబు దెలిపింప గుండెల ని-బ్రహ్మనైవ ర్తిముఁ బరిచి వసుసతోడ.

తే. పద్యకావ్యముగా నగు బ్రహ్మకంఠ-మున దెలుగు శాస వ్రాసితిఁబూర్ణభక్తి,
ధ్రువుని దివ్యచక్రంబు నూహముగ వ్రా-సినాఁడను బ్రకటింప నవతిలేదు. ౧౮౩

క. గాలునికం దెలియటకై-తేలికయును రీతి వ్రాసితిని నొకట నమా
సాలంకార చక్రంబు-లోలి దర్శింప మంకి నొక గ్రంథంబున్. ౧౮౪

క. పరమేశ్వరి రాని మెము-విచిత్రాభి భాగవతిము వేదవినుతి మీ
శ్వరి మహిమ సపురాణము-గుడువని స్కంధం నెలయు, గుశలతి మిగులన్

తే. గ్రంథమంతయు బూర్ణముగాఁగల దెలుగు-శాస గొంఠినిశివి, నిదిననుధన్వేలు
వ్యాస్త మూనింపగలవగుచు నగతి తిష్ఠి-దెలఁచుచుండఁగల నైవ తానిదుమ.

క. కెలలో గాలునివలె, యూ-సలలో దానింబమాకి, జనభాస విడి కే
చలనంబు లేక మెలఁగెడి-కలసతికన్ వ్యాధియొద వెలుగుగునిదగుచున్. ౧౮౬

సీ. పెద్దీయాడినన యె పిన్నయయ్యను సన్న సంప్రది జూచిన నన్ను తాంగి,
గృహము చెడుట మొదల్ కీర్తితో ధర్మార్థకామాల నడిపిన కమ్రశీల,
సహభాగిని యటన్ని సన్నల మెలగి నన్నునసరిచినయట్టి యశివమిన్న,
సతతంబు మది నుంచి హేతుమే నా కొనరించు చలించి మించిన కలనధూకి,

తే. పెద్ద లనినగ గుంజడు విసయమునను-నొద్దికను నేవ యొనరించు ముద్దరాలు,
మాయయొగంగని చిత్తాన మనలునట్టి-మానవతి కట్టినమయాన మనలె నెలలు.

తే. కర్మ మది యెట్లొకాని కాంచనగునే-కనిన కాన్పులు నాలుగు గడచె నడవి
గాచినట్టి నెన్నెలరీతి, గనకు సుఖము-నింతయేనియు బిడ్డల జెంతదీసి. ౧౮౯

క. కాన్పులు నాలుగు సుఖముగ-గస్పడినను బూణ మ కేము కడుఁ గ్రేముడిఁ దా
బాన్పున బిడ్డను బ్రక్కన-బెప్ప నునిచొనగలేదు, విధియేమందున్? ౧౯౦

- ఆ. రెండుమూడు నెలలు నిండినయంతనే-పుట్టినట్టి పట్టు లట్టె చెట్ట
విధికి వశ్యులగుచు వెన్నెంటు వెన్నెంటు-మరణమొంది, రెట్టి మాయయగునా?
- తే. "పూర్వజన్మకృతంబగు పుణ్య మెంతో-యంతయోకాని మించి యావంతయేని
యనుభవింపమునుభి"మంచుననగరాసు-చూడఁ జెందుమదిదుఃఖమాటకున్న.
- క. కడుపునఁ బెనువంతను దాఁబడసి మిడుకుచుండె గర్భవతియయ్యన, బె
క్కిడుమల నాధివ్యాధుల-తోడుకునఁ బడి కృతినొనఁదె దుర్విధిబలిమి ౧౯౩
- మ. నవమాసంబులు నిండె, బుత్తుఁ గనియె, కన్యాశ్శ యైపట్టులే
యవలీలం బ్రసవించె నించుకయు నాయాసంబుఁ దాఁ గాంచకే,
మిపులఁ దృప్తి, గార్భియయ్య సుతుతో మేల్చిం బ్రయంబారఁ జూ
చి వినోదించెను, నామకర్మమును జేసెం గూర్చి నాతోడంత.
- క. శిలిబిలి హుళుళ గాలకఁ-గలుకల ముగ్ధులఁ జేయు, బలుకకయున్న
దలయాచి నగుచు సంతస-మొలుకఁగ లాలించు శాలు నుల్లాసమున.
- ఆ. మూడునెలలు గడచె ముచ్చటతో నంత-నచ్చె శ్రావణంబు న్రతినిలయము,
శాలుఁ డంకవీరి వజ్రల లక్ష్మీదేవి-వ్రతము జేయఁ దలఁచె వాంఛలొదవ. ౧౯౬
- ఆ. తనువు, మనసు శుచితఁ దనర లక్ష్మీవ్రతం-గానతోడ జరపె, సంత భోజ
నము నొనర్పఁ బోవ నమితమా చలి పుట్టి-జ్వరము వచ్చె, నదియు వదలదయ్యె.
- ఆ. నాల్గుచాల్గు జ్వరము నాగులలో శక్తి-యణగఁగొట్లు గాచె, నవల లేవఁ
జాలదయ్యె, బడక శరణమయ్యెను, బాలుఁ-బలుకరించునట్టి పోమ నడలె.
- క. అనుదినము వ్యాధి బలమై-కొనియెను దేహమున శక్తి, గూర్చుండుటకై
నను, మాటాడుకొన-నను-ననువు పడకపోయె, వ్యాధి యతిక్రమఁ జేసె ౧౯౯
- క. ప్రియ యని నైగ్యులు పలుకఁ-భయమొదలెను, సూచించుచు వలనుగ నాడి
చయమున దేహంబున నెంతయు నె సంగతి, ఫలము మోక్షులను బొందెగదా?
- తే. నవయుచుండెను దేహం బ నాడునాటి, కెడదఁజూడం సాధ్యసంబెఁగుచుండె,
నాల్గుమానాలుగడివఁగానన్నఁగాంచి-బ్రదుకుదునె'యంచుబ్రశ్నించెవనితభీతి
- తే. దేహమా చిక్కె, లేదయ్యె దిట వొకింత, మాటలాడెడి శక్తియే మందిమయ్యె,
"నాదు గండానఁ బుట్టె ని నందను" డని-వగవఁగా సాగె చులలేని వంతతోడ.
- తే. ఎవరు తను జూడవచ్చిన నెంత యాస-నడుగు 'ప్రీతితోనే'యని యాదుమున,
వారలూరటఁబలుకఁగావంతయునుగు, నానగననిచ్చునే దై ఎమని యెఱుంగదు.
- తే. బ్రదుకుపై నాసచునకంజవచ్చుగాని-బ్రహ్మలిలఁచు నెమనకోర్కె-స్వాంతిమంచు
నెట్లు లిఖించె నాక్రియ నెట్లుగాని-కనునె కరుణామయుండుయి మనవి నెంచి

- తే. మార్గశీర్ష మాసంబు నమవసనాడు-కలుగఁజేసెను దొండఱు, గాని యేను
శయ్యకడఁ గూడుచుండి విశ్వజనయిత్రుఁ-బ్రార్థన మొనర్చుచుంటిని బరమభక్తి.
- క. అమవస మృత్యుప్రద మని,-యమవస దాటిన నొకింత యడఁగు భయం బం
చమితాన నొందితిమి, రేయి మదికి నూఱటయె లేక యేగె భయదమై.
- ఆ. పాపమాన శుక్లపక్షింపుఁ బాడ్యమి-యరుగుదెంచె, నింక నాత్మ భయము
వీడుమనుచుఁ దెల్ప విశ్రాంతిఁగో నుండి-చూటలాడుచుండె మగువ తృప్తి.
- క. బాలకునిం గనుఁగొను మని-లాలింపు మటన్న నే "ఎలదు వల దింక నీ
బాలుఁడు, సుఖమున్నం గడు-మే, లిదియే కోర్కె" యనుచు మెల్లనఁ బలికె.
- క. ఇచ్చితి మాపథమును, గను-విచ్చి పలుకుచుండె; మదిని భీతి నూనినయ
ల్లెవోఁ గనఁబడదయ్యె మ-హోచ్చతి నారోగ్య మొదవె నొగి ననిరి జనుల్.
- తే. అంత మధ్యాహ్న సమయాన నాత్మ భయము
గలిగి యటచెను, "మరణంబు గలుగు నాకుఁ,
జచ్చితిని జచ్చితి" నటంచుఁ జావుకేక
చేసె, నొక నిమిషమునకే విడిచెఁ దనువు ౨౧౦
- ఆ. మందుఁ గొను మనంగ మంచినీళ్ల యివను-ద్రావకంఠునట్టి తన్వి ప్రాణ
కాంతఁజేసి త్రావెఁగద యెన్నిమందులో-విసుగు లేక, తుదకు విడిచెఁదనువు.
- క. ఏమందు, లేచికిత్సలుఁ-గామినిఁ జీవనంబు గల్గింపవు, నా
ప్రేమాస్పద విడిచనియెను-భూమిని, నను ముంచి దుఃఖపూర్ణ జలనిధి. ౨౧౧
- ఆ. బౌద్ధుడై హింసముల నడలుచు నొనరించి-తిత్ప్రతికృతిగాఁగఁ దలఁచి బాలుఁ
డెంచు చూఱజిలుచు నెల్లఁబుచ్చితిఁ గాల-మంత నైదునెలలు కొంతతమిని.
- క. తారణవై శాఖంబున-నోరువరానంత వేడి మొండెను బాలుఁ,
ధీరత నడలఁగ నదియే-కారణముగ నాటలమృ కనుపించె వడి. ౨౧౨
- తే. జ్వరము తగ్గుచు వచ్చెను, శాంతి మొదవె-ననుచు బాలునకును నీళ్ల నపుడుపోసి,
దట్టివాఁగ వేకువ నొకట గుఱ్ఱు-పుట్టె, గంఠంబు వాయుసంపూర్తియయ్యె.
- క. పిలిచినఁ బలుకఁడు, కన్నులఁ-జలనము కనఁబడదు, ముగిసె శ్వాసము, దేహం
బాలసె శీతంబున, నను-పుల వీడె బాలుఁ, దార్తిఁ బూర్తిగ ముంచె.
- క. నాతల్లిదుఃఖ మింతని-యేతీడునఁ దెలుపఁగలఁ నిఁకేమి గతి యటం
చాతురుల మగుచు దుఃఖం-బీతటి నెలు తీటు నని మహిం బడితి మెద.
- తే. బాలునకుసంస్కృతియొనర్చి, పరమదుఃఖ-వార్ధిమగ్నమానసులమైవనరుచుంటి,
మెదకు దరిఁ జేర్పఁగలవార లింక ననుచుఁ,-శెల్లెఁ గాలంబు కొన్నినా ళెల్ల పరుస.

తే. నాకుఁ బుట్టినట్టి నందనుల్ మరణించి-రనుచు నాదు భార్య యరిగె దివికి
ననుచు నాదుతమ్ముఁ డనఁగముగ్గురుసతుల్-దివికిఁ జనఁగ వనట మివులెననుచు.

ఆ. తాను బెంచినట్టి తనయుని కూఁతురు-కాఁపురమున కేఁగి కడచె భూమి
ననుచు నాదు తల్లి యారాటపడుచుండె-గనుల నీకు వెడలి కాల్వఁ గట్ట.

క. అనవరతదుఃఖములే-యనుభవమునఁ దగులుచుండ నకటా! యని తా
మనమును నిలుపక యెప్పుడు-బనవుచు విశ్రాంతిగొనదు, వాపోవు వడిఁ.

ఆ. ఇంటఁ దల్లి చెప్పి నిల్లుగట్టుకొని నఁ-గాంచి, “యెవరు నీకు గతి గలాడు?
కాళ్లుసాఁచియుంటిఁ గాఁటికి నాయనా!-యింకఁ బెండ్లి యాడు, హితవువినుము.

తే. చేతిమీఁద నీ లైవ్వరు ప్రీతిఁ జల్లు
వార లున్నార! వైరాగ్య భావ మేల
పూనుదువు! నాకు నాయువు పోవు నెప్పుడో!
పెండ్లి యాడు” మటంచుఁ దెల్పెను బ్రിയమున. ౨౨౩

చ. ఇరువదియైదు వత్సరము లేమియు లోపము లేకయుండ సం
బరమున భార్యతో సుఖము బాగుగ నందితి, నింకఁ బెండ్లియై
తీరమగు భోగయుక్తిఁ గొని ధీవరమార్గమునుండి త్రిప్పఁగా
నురవగునే యటంచు మది నూహయొనర్చితిఁ గోర్కెలూడఁగఁ. ౨౨౪

మ. నొసటఁ వ్రాసిన వ్రాతలం దెలియ, మున్నుం దేమి రానున్నదో
వెన నూహింపఁగలార లేకు గల రే వెంటం గనుంగొన్నఁ? నై
వసమానే విధి? దాని దాటఁగలరే భావించి యేవార లీ
వసుధంగాని మతేభువంబునను విహ్వాంసు లుగ్రవ్రాతముతో? ౨౨౫

నీ. తల్లిపల్కులకు నా యుల్లంబునం గల నిశ్చలభావంబు నిలువదయ్యె,
నెదిరించి దీక్షతో నిది గాదనుచుఁ బల్కుఁజాలనియట్టి చాంచల్య మొదవె,
బడి వీడి గృహమునఁ బదమిడిసంతనే దిక్కుదోచని గతి లీవ్రమయ్యె,
నిక నేది తెరువని యెదను దలంపఁగాఁ బదిలంబు కొంతయుఁ గుదురదయ్యె,

తే. నకట! దుఃఖంప నగునె యం చాత్మలోన-నరసి ప్రాపంచికస్థితి, సంత వంత
వదలి పరమేశ్వరీపద పద్మములను-గతి యటంచును దలఁచుచుఁ గడపుచుంటి.

క. తలవని తలంపుగాఁ బెం-డిలి జతనం బొదవె, దాని డిందుపటువ నా
యలవియె కాదయ్యెను, ని-శ్చలముగదా కర్మశక్తి చరచయొనరుపఁ! ౨౨౬

తే. మంచి దంటిని గురునాజ్ఞ నెంచి, పెండ్లి-తొరణ శ్రావణంబునఁ దనకు విదియ
తగుముహూర్తంబునుచునిశ్చితంబుఁ జేసి-రపుడుగురుదంపతులురుగ్గులయ్యుమిగుల.

ఆ. దిక్కులే రటగచు ధృతి యోజన మొనర్చి-తరలివచ్చిపెండ్లి జరపి రపుడు
వేడ్కతోడఁ బెండ్లి పీటలపయి గురు-దంపతులె వనించి దయ దలిర్ప. ౨౨౭

ఆ. ఆ వివాహమునకు నధ్యక్షుడగుచు జం-భ్యాల చలమయాద్యుఁ డచటఁ గన్వ
మేనగోడలగుట మిగుల సంప్రీతితో-గారవించి జరపె గార్యమెల్ల. ౨౩౦

తే. పెండ్లియివేడ్తఁగర్హులుమండలమునఁ-గలుగుద్రోణచలముతాలుకను బ్రసిద్ధి
గన్న రంగాపురంబునఁ గన్నెయింటి-వారలే యొనరించిరి వైభవమున. ౨౩౧

క. నిశిగంటి వంశ విప్రులఁ-గడు సుచరితు డవఁగఁ బేరుగన్న పుల్లయా
ఘ్యుఁగుగన్నకూతు భార్యగఁ-బడపితి భాగ్యమునములభగవతికృపచే. ౨౩౨

క రంగాపురమునఁ బెండ్లిఁ-బొంగుచు మూన్నాళ్లు గడపి ముదమున సతితో
డం గడపఁ స్వగృహంబున-కుం గదలి ప్రవేశమునకుఁ గోరిక యలర. ౨౩౩

తే వచ్చితిమి బందుగులఁ గూడి, వైభవమున

నింటఁ జేరితి, మానాఁ డిదేమి వింత

యో తెలుపఁజాల, చూతల్లియును జ్వరార్త

యగుచు మంచానఁ బడియెఁ దా ననువు నదలి. ౨౩౪

తే కోడలినిహించిముదమంది, “కోర్కినిండె”-ననుచుఁ దన సంతసంబునుజనులకెల్లఁ
జెలిపి “యింక నాకుఁదక్కునగల దెచ్చాలు-నిల్లు నిలిచెను,సంబుంబిదియె”యనియె.

తే. “రెండవ కుమారునకుఁగూడఁ పెండ్లియియి

భార్యతోడుత నిలుఁ జేరె, బరమముదముఁ

గంటి నిడువురు కోడండ్రఁగాంచి యిందుఁ,

దక్కువేమియుఁ గలుగ దీతతని” ననియె. ౨౩౬

తే. కోడలిని, నన్ను దగ్గఁగఁ గూడుచుండఁ-బెట్టుకొని హితమును జెల్పి “ప్రీతిగలిగె,
నింకజీవింపఁజాల, నా కేర్పటపుము-తగిన సెజ్జను బరలోకసుగతి”కనియె. ౨౩౭

తే నామదిని దల్లడిల్లితి, నేమి యందు-ట్టిమాటకు? “నక్కటా! యమ్మ! యిట్లు
లేల పల్కెను? కోడలి కెల్ల హితముఁ-జెలుపుమా” యని వేడితి దీనుడనయి.

ఆ. లేవలేకయున్న లేచి లోపలఁ జేరి-కోడలిని దనంతఁ గోర్కిమీఱ

హితవుఁగఱపి బంధుహితలకుమర్యాద-సలుపఁ జెలిపి నెడలశయ్యకడకు. ౨౩౮

తే. అంత మూడవనాఁడు మా యమ్మపుడమి-పయినాసను విడనాడె, బరముఁ జేరు
ననుచు నామదిఁ గనుపట్టి, నపుడు బందు-గులను బంపితి నూళ్ళకుఁ గొడువలేక.

తే. శ్రావణాసితనవమిని సంజవేళఁ-బరమపద మొందె మా తల్లి పరమత్మస్థి
సుతులు నిర్వహుఁ, గోడండ్ర జతయు సేన-చేయుచుండఁగఁ, జుట్టాలు చెంతనిలువ.

తే. అంత జుపితి శ్రద్ధతో నార్ధ్వదైహి-కక్రియల సాంగముగ శక్తి గలిగినంత
కొడువ గలుగక యుండునట్లుదితభక్తి-తోడఁ బదుమూఁడునాళ్ళు నిర్దుష్టరీతి.

తే. మాతృయజ్ఞంబు నెఱవేఱె, మద్భూహమున-కరుగుదెంచిన బాంధవు లరిగి రెల్ల;
నింట నొంటరిపాటున నుంట గలిగెఁ-గాల మీక్రియఁ దార్పణుగా ఘటెల్ల.

లే. మిడుకుచుండంగ నెల కంత మేనమామ-దివికిఁ జననంచు లేఖచేఁ దెలిసె, నొర !
దైవవిలసిత మిట్టిది! వాఁటఁగలరె-బ్రహ్మరుద్రాదులైన సీవసుధయందు! ౨౪౪

లే. దుఃఖములమీఁద దుఃఖాలు తోడుతోడ-వచ్చి కన్నీళ్ల నెల్లను వసుధ నడఁపె,
గుములుచుంటిని లోలోనఁ గువిధిఁ దలఁచి-యింక నైనను విశ్రాంతి నిమ్మటంచు.

లే. చదువుకొనునట్టి తొల్లింటి ఛాత్రు లేరు-లేరు మాటాడ, సందడి లేకు, గాని
ప్రాద్దుపోవుట కష్టమై పోవుచుండె, -గాంత నూత్నాగత తివంతఁ గడఁపె బనుల.

క. గురుదంపతులు క్రమంగున-శరీర మారోగ్య మొందఁ జనుదెంచిరి సు
స్థిరులై గృహమున, కంతటఁ బరమముదం బావహిలై భావంబునకన్. ౨౪౫

క. ఇది నా చరితము, దురితం-బాదవని యీ చరిత మెవను నున్నతగతి న
భృతయద మంచును గైకొని-సదయుల సేవల నులింతు సతతంబు దమన్.

ఆ. తెనుఁగుభాసఁ గవిత మొనసి చెప్పఁగఁజాలు

కవులు మున్ను యశముఁ గాంచఁజాలు

వార లగుచు భ్యాతి వైభవంబుల మించి

యెంచ మనిరి లోకహితముఁ దలఁచి

౨౪౬

క. మును కబ్బము లోకంబున-కనువగు మెప్పు గలిగింప నతిదుష్కరమై
చనుచుండె, నిపుడు సుకరత-యొనఁగూడెం గారణమును నూహింపఁదగున్.

ఉ. నన్నయముఖ్యులైన కవినాథులు చూపిన త్రోవఁ బోక, యే
మున్నది భావముం దెలుపఁ బోలుఁ గవిత్యమునందు నగుచున
భృన్నతి వ్యాకృతిఁ స్వవిజయోద్యమపద్ధతిఁ గాఁగ నెంచి ని
ష్ఠ న్నతి నొందఁజేయు గుణసత్త్వల భావ మడెట్టి జానాన్. ౨౪౭

శా. భావంబుం బ్రకటింప నిష్ఠమని సంభాషించుచున్ వ్యాకృతిఁ
బోవంద్రోయుచు, ఛందము న్నడఁకతోఁ బోనాడుచున్, స్వేచ్ఛ యే
త్రోవం బోవునా యద్ది శాస్త్రమని వాడు బ్బాని, సాహిత్యస
ద్భావం బెంతయుఁ గ్రుంగఁజేసిరి మదిం ధన్యత్వమాసించుచున్. ౨౪౮

లే. "క్రాంత యొకవిత ప్రాతయే రోత" యనెడు

రీతిఁ గ్రాంత పద్ధతుల్ చేతమునకు

నచ్చుచుండుఁ దత్త్వంబును మెచ్చనట్టి

యద్ధతుల కెల్ల, నిది నిజం బూహనేయ.

౨౪౯

మ. సులభం బెయ్యది దాని నూతిగాని యెచ్చ మెచ్చ రెవ్వారు పూ
ర్వుల నేమంబులు సత్పథంబులయినన్, బూజ్యత్వముం బొందినన్,
జలమే గైకొని వానిఁ ద్రొక్కఁగ వెనన్ సంబద్ధమే లేని వా
క్కులఁ బేర్కొందురు తిప్పత్రోవలని పెక్కు ట్లోనము లుచ్చుచున్. ౨౫౦

- చ. ఘటములఁ గొట్టియైన, మఱి కాదన కొక్కటఁ బోవువారిదు
పుటములఁ జించియైన నెటా బల్కిని బేరు జగంబునందు వి
స్ఫుటముగ నెల్లవారలకుఁ జోద్యముగా నెఱుంగంగఁజేసి యు
ద్భటత వహింతు ధూర్తులయి భవ్యయశంబు లభించునం చెదఁ. ౨౫౫
- చ. పరమపవిత్రమా తెలుఁగుభాసక వచ్చెను ముప్ప, లోకమం
దరయఁగ శాస లెన్నొగల, వచ్చి యొకింతయు నెట్టి కీడునం
బారయక సుస్థిరత్వమున నున్నవి సన్నుతికెక్కి, దిక్కులఁ
బరమయశంబు నించుచు, బ్రభావము నెంతయు వెల్లఁజేయుచుఁ. ౨౫౬
- ఉ. వ్యాకరణంబు చాల దనువాడును, నున్నది గోఁపపూరితం
బై కడు నీచపద్ధతిని హాస్యముచేయఁగి నర్హమైనదై
ప్రాకటశాస్త్రసమ్మతిని భాసిలదం చనువాడు నంతటఁ
లోకమునందుఁ దెల్లునకు లోలతఁ గూర్చ నెసంగి రొక్కటఁ. ౨౫౭
- ఉ. నన్నయభట్టశాసనమునం దెరుఁ గెంతయు రాజపూజ్యతం
గొన్నదిగాదె? యాపయిని గోవిదు లెందఱు తెల్లులక్షణా
లెన్ని రచింప రన్నియును నెంచరు త్రోవకు నడ్డమంచు, న
భ్యున్నతి భావపుంగవిత నూది వచింతురు తారె ధీరులై. ౨౫౮
- చ. "తెనుఁగునకున్న వ్యాకరణ దీపము చిన్నది" యన్నవాడుఁ బే
ర్చిని భువనప్రశస్తి గనకే యనదైన తదీయకాంతిఁ బెం
పున? నటు చూచినఁ బాఠులు పొందిక గాంచరె దాని లోడుచా
టున? వడి లోపముం గని యెఱు ల్పచరింతురో యిట్టివాక్కులఁ? ౨౫౯
- ఉ. ఉన్నది యున్నయట్టులు మహాన్నతిఁ దెల్పుట భావ మందు, రం
దున్నది నైజమైన కళ, యూర్జితమై భువనప్రశస్తికే
గన్నది మార్గ మయ్యదియెగా యని యాడుదు రద్భుతంబుగా
నెన్ని తలంపుఁ డియ్యది మహిఁ బుధు లెవ్వరు మెత్తురం చెదఁ. ౨౬౦
- చ. భువిగల సర్వశాస్త్రములు పూర్ణనిబంధన మొప్పియుండఁగా
మిథులఁ బ్రమాణము ల్దలంప మించెను నెల్లడ, నెద్దియేనియ్య
మిథులకు వస్తు వెచ్చటను మించి నిబంధన దాటి, చూడుఁడి
ప్రవిమలబుద్ధితక్కి గొని భావమునం బరికించి బాగుగఁ. ౨౬౧
- ఉ. ఛంద మదేల, వ్యాకరణశాస్త్రము శాసన మేటి, కిచ్చఁ బెం
పొందెను భావముం దెలుపఁ బోలునె యడ్డుగ నిల్చుఁగాని యే
యందము నిచ్చుఁ గైత కని హాస్యము భావకవు లొప్పనర్దు, రా
చందమునందునం గలుగు సారము నారయుఁడి మహాశయుల్. ౨౬౨

- ఉ. నన్నయతిక్కనాది కవినాథులు భావము లేని పద్యముల్
గొన్ని రచించినార లని కొంకక తెల్పెడువార లెవ్వరే
నున్నటు లెందునం గణన యొక్కట సల్పగలారు లేకు భా
వోన్నతి మించినట్టి కవు లుర్వి ననంగ విచిత్రమున్నదే? ౨౬౩
- ఉ. కొందఱు సుస్థితిం జగతిఁ గోవిదులై యితరోక్తులందు ని
ష్పందత దోషము ల్పొదుక సాగుచుఁ దత్కృతులం బహిష్కరిం
పందగు వాక్యము ల్పభలఁ బల్కుచు నుందురు స్వీయదోషముల్
ప్రమందు నటంచు, నియ్యదియె మార్గము కీర్తి కటంచు నెప్పుడు. ౨౬౪
- శా. అందం దొక్కొక నూత్నశబ్దమును నిత్యాభ్యాసముం జేసి, యే
సంజేహంబును బొంద కచ్చటచటఁ సంభాషణల్ స్వోచ్చతఁ
బొందంజేయుచు, బండితావళిని సంపూర్ణప్రథఁ దిట్టుటల్
క్రందైయున్నది లోకమందు స్వయశః ప్రాగల్భ్యముం గూర్పఁగన్. ౨౬౫
- ఉ. పెద్దలు కూర్చినట్టి నుడివిత్తిముఁ గొండొక చేర్చి, దానితో
నొద్దిక సత్సభాస్థలుల నొయ్యన నాథ్యులరీసిఁ గుల్కుచున్
దద్దయుఁ దప్పిత్రోవల జనంబుల మోసముఁజేసి, కల్పనల్
విద్దెల మేలిమిం దెలుపు విశ్రుతులం గొనియాడు తెట్లగున్? ౨౬౬
- చ. ఒరులను దప్పపట్టుటయె యుద్యమ,మయ్యదియే నిజప్రథఁ
వరుసగఁ బెంచు నంచు మది వారిక యూది చెలంగువారి లె
న్వరుసను బండితాదృతిని బల్కఱుఁ బొందఁగఁజాల రంచు ను
ర్వరఁ దెలియంగ నౌ విబుధవర్ణులు చిత్తములందు నెప్పుడు. ౨౬౭
- ఉ. బాసలలోఁ దెలుంగు కడు భాసిలు రూపమునందు మిన్నయై,
దోసములేని బాసయె బుధుల్ గణుతింతుట సర్వరీతులన్,
వేసరునట్టు లెల్లరును వీటిడులై స్వమతంబు నిల్ప నా
యాసముఁ బొందరా దనుచు నాత్మ నెఱుంగుట మేలు ధీయుతుల్. ౨౬౮
- ఉ. పెద్దలు చన్న త్రోవయె ప్రవేశముచేసి చరింపనౌ, జగం
బద్దియె మెచ్చు,నిత్యయశ మంతటఁ బ్రాఁకఁగఁజేయు నద్దియే,
యెద్దియె మాఱుత్రోవను బ్రకృప్తగుణాస్పద మంచుఁ బూనుటే
యొద్దిక యశాన? భావమున నూహయెనర్పఁగఁబోలుఁ బండితుల్. ౨౬౯
- ఉ. భావము భాన మంచు వడిఁ బాఱుచు స్వేచ్ఛ వహింప ముఖ్యస
ద్యాన మడంగు నాత్మ, వ్యథ పాదుకొనున్, స్వయశంబు డిందు, ని
చ్చావిధి నెల్ల వారలు వెనక్ మది నింద యొనర్తు, రట్టి దు
ర్భావము నేల గైకొనఁగఁ బాల్పడువారలౌ నూత్నసత్కవుల్! ౨౭౦

ఉ. చిత్తమునందుఁ దత్తముఁ జెందక, పెద్దల పద్ధతి మహా
దాత్రత నెంచి, పూజ్యమని తత్త్వము బుద్ధిని నిల్పి, సత్కవుల్
క్రొత్తల మాని, పూర్వకవికోటిచస్కుల గారవించి, య
త్సత్తమకీర్తి గాంచుటకు నొక్కట యత్నముచేయ మేలగున్. ౨౭౧

మ. కవితాకన్యను దోషగా నొనరుపం గాంతింప, కత్యంతసం
స్తవనీయంబగు కీర్తి నెల్లునలు లిచ్చన్ జెంపఁగాఁ బూనఁగా
నెవఁ డాత్మం దలఁచున్ సతిం, బతఁడు భాగ్యకాన్యమండై ప్రకా
శవిశేషోన్నతి నొందు, గాన మిది నెంచంబోలు నీపద్ధతి. ౨౭౨

ఉ. చక్కని మార్గ మెప్పుడును సద్గురుబోధ నెసంగుచుండు, ద
త్తక్కి గురూపదిష్టఁడగువాఁ డెద నిల్పి భజించు; గాని, పె
న్మక్కువ దుష్టమార్గముల మాటికిమాటికి నాదృశింగొనన్
జక్కఁగ సాహసించు వివశిత్వమునన్ ఖలుఁ డెన్నిరీతులన్. ౨౭౩

ఉ. ఉన్నవిధంబుఁ బోనడఁచి, యొక్కట స్వేచ్ఛను గ్రొత్తితెన్నునన్
జన్న జగలునన్ యశము శాశ్వతమై యరుదెంచు నంచు న
భ్యున్నతి మార్పులం దవిలి యుద్ధతులొట స్వనాశ హేతువం
చెన్నఁగనా యథావళి యశఁసతి నాత్మల నెల్లవేళలన్. ౨౭౪

చ. తగు నిది యంచు నూహ పరతత్త్వముఁగూర్చి తలంచి, యాపయిన్
జెగువను బోనడఁచి, జగతిఁ బుధులెల్లరు సత్పథంగు నూఁ
తగఁ గాని తత్క్రమంబునె సతింగు చరింపఁగనొనటంచుఁ దె
ల్పి గురువులైరి సుశ్రిత, వీడిఁగ నయ్యది రాకు సుంతయున్. ౨౭౫

మ. ఇది సత్యం బని యెంచి సత్కృతిని గెంతే పూనిక ప్రాచీనమా
పదవిన్ వ్రాసిన గీర్తనీయనుగుఁగా, భాషామహాదేవికన్
బాదలున్ సంలేస మంచు భాగవతమున్ బూర్ణంబుగాఁ దెల్లునన్
మది దేవీపదము ల్లలంచుచు రింపంబూనిశిన్ భక్తితోన్. ౨౭౬

శా. లోపంబు ల్గనుపట్టినన్ రచనలో లోఁ దిట్టఁగాఁబోక, హృ
త్తాపం బేమియుఁ బొంద, కాదృశిని నా తాత్పర్య మూహించి మీ
రాపద్యాంధపులై దయం దెలిపి నా కానందముం గూర్పఁగా
మీసాదంగులు మ్రొక్కి వేడుదును; నెమ్మిం జూడుఁడీ విద్వదుల్. ౨౭౭

చ. ఒకలను దప్పుపట్టుటయె యుద్యమమై తగియున్నవారి ని
బ్బరము వహించి, కైలఁ గల పద్ధతి నించుక యోజనీసి, సం
బరమును బొందుఁ డంచు వడిఁ బ్రార్థనసేయుదు నెల్లవేళలన్,
దిరమగు తాల్మి యూనుఁడని ధీరతఁ దెల్పుదుఁ బూజచేయుచున్. ౨౭౮

తే. ప్రాజ్ఞవరులార! యెంచి నా ప్రార్థనంబు-తప్పలను దిద్ది గైకొనుఁ డొప్పులెల్లఁ,
గృతిసముద్రంబు నీఁదొగ నెట్టులోర్పు-నెవ్వఁడే డయ్య కేరీతి హితవెఱింగి!

ఉ. నన్నయ తిక్కనాది కవినాయకులే జగమందు లోపనం
పన్నత నొందినార, లసమగ్రవివేకము గల్గియున్న నే
నెన్నివిధంబులం దలఁప నేక్రియ లోపములేని కైత నే
ర్పున్న దటంచు వ్రాయుదును? బుద్ధిఁ దలంపుఁడు పండిలోత్తముల్. ౨౦౦

మ. పరదేవీ మహిమంబె యీ రచనకుం బ్రా పంచు నూహింపుఁడీ
సరణి మెచ్చుఁడు, భావమందు నిజభాషాసేవకుం దోడ్పడుం,
దురచా సత్కృతి గారవింపుఁ డనుచుఁ యుష్మత్పదాంభోజముల్
వడునఁ మ్రొక్కుదు, సత్కవీశ్వరుల సంప్రార్థింతు నెల్లప్పుడు ౨౦౧

ఉ. పెద్దలు నన్నయాదిసుకవిప్రవరుల్ సుకృతుల్ కృతుల్ జగం
బద్దిర యంచు మెచ్చుకొన నన్నిపురాణములం దెనుంగుగా
నొద్దికతో రచించిరి, మదున్నతపుణ్యము భాగ్యవంతమై
తద్దయఁ బర్య నీకృతిని దల్పఁగ లేదు శెలుంగుసేయఁగాఁ. ౨౦౨

మ. పరదేవీ మహిమంబె తెల్లునను న న్భాషింపఁగాఁబూనె, నె
వ్వరికిం గానఁగరాకయుండునటు లీభవ్యప్రబంధంబు ను
ర్వర గూఢంబుగ నుంచె నంచుఁ దలఁతుఁ భావంబునఁ, లేనిచో
నరయఁ భాగవతంబు తెల్లునకు వ్రాయఁ జాలరే యేఁగుధుల్! ౨౦౩

ఉ. వ్రాసినవాఁడ నాత్రిపురవైభవదివ్యపదారవిందముల్
భాసిల నామనంబునను భవ్యము భాగవతంబు తెల్లునఁ;
దోసము లున్న నాపయిని ద్రోయక, దీవెనలిండు మక్కువఁ
జేసి శిశూక్తు లంచు మదిఁ జింతనసేయుచుఁ బండితావళుల్. ౨౦౪

ఉ. పిల్లల కెన్నఁ దల్లియె యభీష్టదయా, నుడులెల్ల నేర్పు, ని
త్యోల్లసిత్రియ న్నడపు, నున్నతుఁ జేయును, సంతసించుఁ, ద
ల్పల్లలితాదృతిఁ జరిగు సర్వముఁ, గావునఁ దల్లిచాటునఁ
బిల్లఁడురీతి నున్న నను వీక్షణసేయుఁడు గాంచి మత్కృతిఁ. ౨౦౫

చ. నుడువులఁ జక్కదిద్దకయె నోరు మెదల్చిన యంత నాత్మలో
బుడుతని గాంచి తల్లి ముదమొందు, నచేక్రియ మత్కృతంబునై
పుడమిని నీ పురాణము ప్రపూర్ణత నొందినయట్టు లెంచి న
ల్లదు దయఁ జూడుఁడీ విబుధకాండములార! నమస్కరించెదఁ. ౨౦౬

చ. మొదలిడి వ్రాసితిఁ జతనముఁ గణియింపుఁడు, లోకసేవయే
యిది యని యెంచుఁ, జెంతయు నహీనగుణాస్పదులై గుణంబులే
కొడుకక కైకొనుండు; కడుఁగూర్చి వహింపుఁడు, బోధసేయు; డి
య్యది యగు విన్నపంబు విబుధావళికిఁ వినుతిప్రపూర్వమై. ౨౦౭

- ఉ. భద్రద మీ పురాణగణభవ్యము భాగవతంబు తెల్లునన్
మద్రచితంబు లోకమున మాన్యతఁ గాంచునుగాత మంచు న
తుద్రత నెంచినాడఁ గవికోటికి సంతస మిచ్చు నంచు న
మ్ముదితమై యెసంగు భువిఁబూర్ణత నారవితారకంబునై. ౨౮౮
- మ. ఇవి నాయూహలు, లోకపూజ్యులను నెంతే యిచ్చు నం చెంచి భా
గవతంబున్ విరచించినాడను జగత్కల్యాణముం గోరుచున్;
మిపులన్ శ్రీపరదేవతాచరణమున్ నిత్యంబు హృత్ప్రేమలోఁ
దవులన్ తద్దయఁ బల్కితిన్, గనుఁడు, నన్ భన్యాత్మఁ గావింపుఁడీ. ౨౮౯
- చ. తెలివిని గూర్చి యాదృతినిఁ దేటతెనుంగున, సంస్కృతిన్ గవీం
ద్రుల వరపద్ధతిన్ రచన తోరపుఁబ్రీతిని వ్రాయునట్లు లి
మ్ముల నడిపించె దేవగణపూజితదివ్యపదాంఘ్రిపద్మ శ్రీ
లలితయె; కావునన్ గృతి నలంకృతిఁజేయఁగఁ బూనితిన్ మదిన్. ౨౯౦
- క. సాకార యనుచు మఱియు ని-రాకారి యటంచు విబుధు లాత్మలఁ గొల్పన్
జేకొని యాదృతి శుభములఁ-బ్రాకటముగ నిచ్చు దేవిఁ బ్రార్థింతు మదిన్.
- తే. ఏ మహాదేవి సంప్రీతి నీమహాపు-రాణవర్ణముఁ దెనిఁగింపఁ బ్రధితశక్తి
సూక్తుల నొసంగె, నాదివ్యశక్తి పాద-పద్మముల కంకిత మొనర్తు భక్తితోడ.
- తే. మానసంబున కందఁగా రాని ప్రతిభ-వెలుఁగు జగదంబికాపద సలిలజయుగ
మాత్మ ధ్యానించి యారీతి ననవరతము-నిష్కళంకత్వమునఁ గృతి నిశ్చయించి.
- క. ధ్యాన ధ్యాతృధ్యేయా-నూన ప్రతిభా విశేషనత్వచరణకున్,
మాసింద్ర సురేంద్రాది-జ్ఞానాస్పద నిత్యపూతచరిత కరుణకున్. ౨౯౪
- క. కరుణాభరణకు, విశదా-భరణాయిత భక్తివిసర వాంఛోద్ధరణ
స్మరణ ప్రవణకు, సురగణ-వరసత తాదృతివిధాన భరితకరణకున్. ౨౯౫
- క. కరణాగమ్యకు, నిస్తుల-వరప్రదకు, సంశ్రితార్తివారణకు, మహే
శ్వరసంస్తుత గుణగణ ని-ర్భర పరిపూత ప్రపంచ పరివర్తనకున్. ౨౯౬
- క. నిత్యానందాత్మిక, కౌ-న్నత్య ప్రతిభావిశేష నర్తిత లోక
స్థిత్యనుపమ చరితకుఁ, గృత-కృత్యశ్రిత జనవరేణ్య కీర్తిప్రదకున్. ౨౯౭
- క. నిగమాగమ సన్నత, క-త్యగణిత ధృతియుత, కభీష్ణితార్థప్రదకున్
జగదాది స్థిత్యంత-ప్రగతికృతకు, నిరవధికవిభవసంయుతకున్. ౨౯౮
- క. సర్వైశ్వర్యదమహిమా-ఖర్వప్రభ, కఖలయోగ గమ్యాభకు, ని
ర్లర్వస్వాంతమనీషీ-ధూర్వహ, శానతజనాఘ యుష్ట్యావహకున్. ౨౯౯
- తే. పరమభక్తి సమర్పింప వరుసతోడ-వ్రాయఁబూను మహాభాగవతమునకును
నిదియె ప్రారంభమగు; దయహృదయనీమ-వెలయఁగా నవధరింపుమోవిశ్వజనని

శ్రీమత్సరశేఖరాక్షయము.

శ్రీ మహాభాగవతము.

కథాప్రారంభము

ప్రథమాంశము

మొదటి అధ్యాయము

తే. శ్రీసురాధిపమాళిభూషిత మనోజ్ఞ-పారిజాత మరంద కణాదుములు,
భవతనయపాదపద్మరేణువులు విఘ్న-బృందముల సంతతము నివారించుగాక । ౧

క. నారాయణు, నరవరు, నరు-భారతి దేవీమతల్లి, వ్యాసమునీంద్రుఁ
భూరినమస్కృతు లొనరిచి-తీరుగఁ బిమ్మట జయంబు దెల్పంగఁదగుఁ. ౨

సీ. ఏదేవిఁ బూజించి యీజగత్సృష్టిఁ గావింప నేడ్చు గడించె విశ్వకర్త,
యేదేవిఁ బూజించి యీ జగత్పాలకత్వమున దక్షుండయ్యె దానవారి,
యేదేవిఁ బూజించి యీ జగత్సంహార మొనరింపఁ దగు శక్తి నొందె శూలి,
యేదేవి తత్త్వార్థ మెఱిగిన మునులెల్లఁ బరమప్రకృతిగాఁగఁ బలుకుచుండు,

తే. శేషహాదేవి ధ్యేయమై యెసఁగు యోగి-జనములకు నెల్ల సంతతంబును మనముల,
నట్టి స్వర్గాపవర్గద కళల విశ్వ-జననికి నమస్కరింతు నా స్వాంతమందు. ౩

సీ. ఏదేవి యీ విశ్వ మెల్లను స్వేచ్ఛచే సృజియించి జన్మంబుఁ జెంది శంభు
నర్ధాంగలక్ష్మీయై యత్యంతసంతోషమున విలసిల్లు నీ భువనమందు,
నేదేవి నీశ్వరుం జెంతయు ఘోరతపంబుల మెప్పించి పత్నిగాఁగఁ
బడసి యాత్మీయ హృత్పద్మంబునందు నివాసంబు నొసఁగెను భాసురముగ,

తే. నట్టి లోకైకమార, నిత్యానంద-భక్తజన వాంఛిత విఘాత్రీ, భవ్యగాత్రీ,
శీతగిరిపుత్రి భక్తిసంశ్రితమనీషు-లైన మి మ్మోముఁగావుత మనవరతము. ౪

మహాభాగవత ప్రకాశనము

తే. నైమిశం బను పుణ్యవనంబునందు-శౌనకాదు లా తాపససత్తములు మ
హర్షి శార్దూలు, వేదవిదాధ్యు, సూతుఁ-గాంచి మున్నొకనాఁడు ప్రశ్నించిరిట్లుగ.

సీ. "స్వర్గాపవర్గ శివప్రదంబును, నుత్తమంబు దేవీమహిమంబు విస్తృ
తంబుగ నేపురాణంబున వెలయునో దాని నిష్ఠుడు మాకు దయదలిర్ప

నజీగింపవే సూత | యీభువి నరులు దివ్యజ్ఞానవిరహితు లయ్యుఁ, దొమ్మి
దివిధంబులైన భక్తిని వాకు పొందుదు రేపురాణము వినిరేని నియతి,

తే. నోమహామతి!'' యని వేడ నురుదయాస

ముద్రుడగు సూతుఁడప్పుడు మునులఁగాంచి

పలికె నిట్లు "మహాభాగవతపురాణ

మనఁగఁ బరమరహస్య మయ్యది వినుండు.

౬

తే. మున్ను నారదమునికి శంభుండు తెలిపె-దీని, భగవంతుఁ డౌ వ్యాసమాని భక్తి
శాలియగు జైమినికి బోధనల్ప, నాపు-రాణమే మీకుఁ దెల్పెద, శ్రద్ధవిరుండు, ౭

తే. తాపనోన్తిములార | మీ రీపురాణ-రత్నమును వెల్లడింపంగ రా దెపుడును,
గోప్య మియ్యది కావున గోపనీయ-మగును గగుశతనంబున నాద్యులార! ౮

సీ. ఈ పురాణంబును నే పురుషుండైన వినినను, జదివినఁ గను సుకృతము,
వచియింప నా మహేశ్వరుండు వత్సరసహస్రములనైనను దా నశక్తుఁ డగును,
గావున మునులార! గణన కశక్యమౌ తత్ఫలంబును దెల్పుఁ దగిన శక్తి
గలవాఁడ నొందునే కడఁక'' నటంచు సూతిమునిగ్రుఁ డాడినఁ దాపసేంద్రు

తే. బందతాశ్చర్య సంభరితాహిహర్షి-తాత్మ్యలై వేదవిద్యురు, నాద్య సూతుఁ
గాంచి వినుతించి యత్యంత కమ్రభాషి-తముల నిట్లని యడిగిరి తమి దలిర్ప. ౯

ఆ. "ఈ పురాణరత్న మేరీతి భువియంచు-వెలసె, దీని నెల్ల విస్తరించి
యెఱుకపఱుపుఁడిప్పు డెంతయుఁగరుణతో-సూత! ధీసమేత! సుకృతచరిత!" ౧౦

క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును జేయఁగ సూతమాని పుంగవుండు దయన్
వినిపింపఁ దొడఁగె నమ్ముని-జననాథులకును బురాణసంహిత వరుసన్ ౧౧

సీ. "సకల వేదంబులఁ జదివినవారిలోపల నగ్రగణ్యుండు, బరమమునియు,
ధర్మశాస్త్రములెల్లఁ దగురీతి విరచించినట్టివాఁడును, జ్ఞాని యైనవాఁడు,
వరమహాశయిఁడును, భగవంతుఁడును నైన వ్యాసమునిండ్రుండు పదునెనిమిది
యగు పురాణంబుల నత్యంత కృపతోడఁ గావించి సంత్పత్తిఁ గాంచఁడయ్యె,

తే. ధర్మసముదాయముల ముఖ్యత త్వ మెఱిగి-నట్టి సర్వజ్ఞఁడయ్యుఁదా నంతరంగ
మందునించుక యేనియనాద్యులార!-యొక్క-సమయంబునందెట్టిలూహంచేసె. ౧౨

చ. "పరమమహాపురాణమయి భాసిలు నెయ్యది? దేని మించి యీ
ధరణిఁ బురాణ మొందు విశేదంబుగ నుండఁగఁజాల? దెందు సు
స్థిరముగ నారయన్ భగవతీమహిమం బలివి స్తృలంబునై
పరఁగునొ! తత్పురాణమును వర్ణన యేక్రియఁ జేయఁగల్గుమన్! ౧౩

క. దేవీతత్త్వం తెఱుగక-యేవిధమున వర్ణనంబు నేఁ జేయుదు నం"
చావిలచిత్తుండయి మది-నా వేదవ్యాసమాని యంతఁ దలంచెన్. ౧౪

తే. "పరమసుజ్ఞానియామ హేశ్వరుః యైశ్వర్య-బాలః డే దేవితత్త్వంబు, జగతి నేమ హజననిత త్వమును దెలియంగనునతి-దుష్కరింబయిమిగులనుద్వ్యోతమగును." ౧౫

క. వరమతియగు వ్యాసుం డిటు-లరసి తుహినశైలమునకు నరిగి తపంబుఁ జరకాలము దుర్గాభ-క్తిరతుండయి చేసెఁ గరిన దీక్షానియతి. ౧౬

తే. భక్తవత్సల యయిన శర్వాణి తత్త-పమున కతితృప్తయై యాకసమున నిలిచి పలికె నీరీతి వ్యాసుఁ డాపసవరుఁ గని- "వినుము నామాటశ్రద్ధతోడ సుమునింద్ర!

పరమేశ్వరి వ్యాసునకు బ్రహ్మలోకమున కరిగి శ్రుతులఁ దత్త్వ మడుగుమనుట చ. మునివర! బ్రహ్మలోకమును ముందుగఁ జేరఁగఁబొమ్మ నీవు, నే దనివహమెల్ల నచ్చట సతంబు వసించుచు నుండు, నిష్కలం బును గడు నున్నతంబగుచుఁ బొల్చెడు మత్పరతత్త్వ మంతయుఁ గనుఁగొను దంను, నే శ్రుతిగణస్తుతి నొందును సుప్రసన్నత. ౧౭

తే. వ్యాసమునిచంద్ర! భనదీయవాంఛితంబు-నంతయును బ్రహ్మలోకంబునందుదీక్షు" నని యదృష్టస్వరూపంబునను వచింప-సత్యోగంబునకు నంతఁ జని యతండు. ౧౮

క. శ్రుతులకు సాష్టాంగనమ-స్మృతు లొనరిచి పలికెఁ "గరుణఁ జెప్పు, డవ్యయమై స్తుతికెక్కు- బ్రహ్మపద మే-వితమునఁ జెలువారు? నెఱుంగ వేడెద భక్తి." ౨౦

క. వినయంబున నవనతఁడౌ-ముని ప్రార్థన మాలకించి మొగిఁ బ్రత్యేకం బున శ్రుతులెల్లను దత్త-మునఁ బల్కెను వ్యాససానిపుంగవుడోడ. ౨౧

తే. "సర్వభూతింబు లెందుండు, సకల మెనట-నుండి నర్తించు, బరమమై యుండు నేది యదియెత త్వముభగవతియగుస్వయముగ" -ననుచుఁ బల్కెను ఋగ్వేదమధిక భక్తి.

తే. "ఏది సకలయజ్ఞంబుల నీశుచే య-జింపఁబడును, బ్రమాణంఁ జెంది యేము దేన నుండుము, భగవతీదివ్యతత్త్వ-మదియెస్వయముగ" నని యజుస్సపుడుపలికె.

తే. సామవేదంబు వచియించె "సంయములెది-తలఁతు, రేడిప్రపంచంబుఁ దగ ధరించు, వెలయు నెద్దానిచేతి నీ విశ్వమెల్ల-నదియెదుర్గ జగన్నయి యనఁగ నొకటి" ౨౩

తే. "పరమభక్తి ననుగ్రహవంతు లెంతు-రాత్రి దేవేగిగా దేని, నదియె యంద్రు పరమపురుషుడు బ్రహ్మాంబుభగవతియగు-మర్గ" యంచునధర్మంబుతోడరపలికె."

క. మునివరుఁడగు సూతుఁడు పలి-కెను ఋషులం గాంచి "శ్రుతులు కీర్తింపఁగ ని య్యనువున సత్యవతీనం-దనుఁడగు వ్యాసుండు విని యెదం దలపోసె. ౨౬

క. "కనుఁగొంటిఁ బరబ్రహ్మం-బనఁగా, మది నిశ్చయింప నయ్యెను జగమం దున, భగవతియగు దుర్గాయె-యని తెలిసితి" ననుచుఁ బొంగె నత్యంతంబు. ౨౭

క. అంతట నాశ్రుతిసంతతు-లంతయు నమ్మానివక్త్య నీక్షించి "మునీ! యంతయుఁ బ్రత్యక్షముగా-వింతుము తెల్పినది నీకు వివిధవిధముల." ౨౮

తే. వేదములు పల్కి యీక్రియ వినుతిచేయఁ-బూన సచ్చిదానంద సంపూర్ణ విగ్ర
హాయను, శుద్ధయు, సర్వజేవాత్మికయును-నయినపరమేశ్వరిని భక్తియతిశయిల్ల.

సీ. "విశ్వమయీ! పరమేశ్వరి! యోదుర్గ! నీస్వేచ్ఛచేతనే నిర్మతులయి,
వకుస బ్రహ్మదులౌ పుడుపత్రయంబు సృష్ట్యాది కార్యత్రితయంబునందు
స్వీయగుణాళిఁ గల్పితులయి వెలసిరి; నీకు సమాను లీలోకమందు
నెవ్వార లున్నార లెచ్చోట వెడకిన? నతిదుర్గమంబు లైనట్టి నీడు

తే. దివ్యగుణసంఘముల మదిఁ దెలిసి యెవఁడు-సంస్తుతియొనర్పఁగాఁ దగు శక్తి గలిగి
నట్టివాఁ డున్నవాఁడు మాయమ్మ సృష్టి-దృష్టిలోపల నోమహాదేవి! తల్లి! 30

చ. హరి నినుఁ గొల్చి దుర్జయుల నాసుదులఁ వధియించి యాజి సం
బరమున మూఁడులోకములఁ గాలనసేయుచు నున్నవాఁడు, త్వ
ద్వరచరణంబు వక్షమునఁ దాలించి శింభుఁడు లోకనాశ భీ
కరమగు కాటకూటము నికామశుభంబుగఁ ద్రావెనంబికా! 31

తే. తల్లి! యీ మూఁడు జగములఁ దావకీన
దివ్యమహిమాతిశయముఁ గీర్తింపఁ గలమె!
ముష్టిగంబుల రక్షింప మూలమయిన
యంబికపు, త్వచ్ఛరిత మెన్ననగునె మాకు! 32

సీ. ఏదేవి స్వీయగుణాదుల మాయచేఁ బరమపురుషుఁడయి పరఁగు దేహ
ధారికి దేహాఖ్య లా వెలుంగుఁ జదాత్మికయుఁ బరిస్పందాదికయును బరమ
శక్తియు నాఁగ విశ్వంబునయందు, నేదేవిని ద్వన్తాయఁ దెలియఁజాల
నట్టివారై, మోహితాత్ములై దేహధారులు విభేదజ్ఞాన విలసితులయి

తే. పరమపురుషుఁడుగాఁగ విభ్రాంతిదేహ
సంసితనుగా వచింతు విశ్వమయివైన
నిన్ను మాయమ్మ! యంబికా! నీకు మ్రొక్కు
లిడుచునున్నార మోతల్లి! యెపుడు భక్తి. 33

సీ. స్త్రీపుం స్తవముఖములై తేజరిల్లు నుపాధిసముదయంబులచేత శక్తియుక్తిఁ
దక్కువయ్యి యున్నతాఁబరబ్రహ్మంబు మొదట నీవలననే భువనసృష్టి
యిచ్చను బొందెను; సృష్టియం దాత్మీయమయి తనంతట వెల్లునట్టి శక్తి
పరమమై భాసిలు నిరపుగఁ, దచ్చక్తి మూలకారణము ద్విమూర్తులకును

తే. నయ్యె, గావున బ్రహ్మమే యాదిహేతు-వగు భవన్తాయయే కాననగుచునుండు,
తల్లి! శక్త్యాత్మకమే పరతత్త్వమయిన-బ్రహ్మమనఁబడుచుండును బ్రథితముగను.

సీ. జలములయందుండి సంభవించిన వడగండ్లు మున్నగునవి కనుఁగొనంగ
జలధర్మవస్తుత్వ సమనిశ్చయ జ్ఞాన మభిమత మయి మదికగుచునుండు

నేరీతి, భ్రువముగా నారీతి బ్రహ్మసంభవమైన సర్వంబు పరిగణింప
శక్తి స్వరూపమై స్వాంతంబునకుఁ దోచు, నద్దానఁ బురుషుని దైన ప్రజ్ఞ
తే. విశదరీతిని వెలుఁగొంది వెలయుచున్న
యాపరబ్రహ్మమందు శక్త్యాత్మకత్వ
మునను దృఢనిశ్చయజ్ఞానమునఁ బరమయి
యుండున ట్లెంచఁబడుచుండు నురుతరముగ.

3౧

సీ. ప్రాణుల పట్పుక్రపంక్తుల విలసిల్లు బ్రహ్మాదిపట్టివు ల్పరమశక్తి
భవదాశ్రయంబునఁ బరఁగుచుఁ బ్రేతలై పరమేశభావంబు పరఁగఁ బొందు
చున్నార లాశివు ల్బోధ్యంబుగా; శివునం దీశ్వరత్వమే యరయ లేదు,
మంగళరూపిణి! పొంగును నీయందె జగదంబికా! యీశశక్తి! యట్టి
తే. కారణంబున దేవి! దుర్గ! గతి మాకు-ముజ్జగంబులవారిచే మ్రొక్కులఁ గొను
పదములం గల తల్లి కృపాప్రపూర్ణ-వయి ప్రసన్నవు గమ్ము విశ్వైక వినుత!"

శ్యామనకుఁ బరమేశ్వరి ప్రత్యక్ష మగుట

తే. శ్రుతులు శ్రుతివాక్యములచేత స్తుతియొనర్ప
నిట్లు, లోకవిసరమున కెల్లఁ దల్లి
యా సనాతని దేవి ప్రత్యక్షమయ్యె"
ననుచు సూతుండు మఱియుఁ జెప్పను దొడంగె.

32

తే "జ్యోతిరూపిణి యాదేవి చూడ సకల-ప్రాణులందున వసియించు భవ్యయగుట
వ్యాసముని సంశయంబును శాపఁబూనె-నప్పుడు స్వతంత్రరూపంబు నవధరించి.

సీ. వెలుఁగుచుండినయట్టి వేయిసూర్యుల శేజమునఁ, జంద్రకోటితుల్య నిజకాంతి
విలసిల్లి, నయ్యంబ వేయిచేతులతోడ నివ్యాస్త్రజాలముల్ భవ్యరీతి
ధరియించి, దివ్యవస్త్ర విభూషణాఘ్రయై దివ్యగంధము లలందిన శరీర
మత్యంతసురభిశం బగుచుండ, సింహంబుపైన నారూఢయై ప్రాణి మించి,
ఆ. కానఁబడుచు నొక్కొకతటి శవంబును-వాహనంబుగాఁగ వలలు, నొక్క
చక్కి నాల్గుచేతు లక్కజంబుగఁ దాల్చి-దేవి వ్యాసమునికి దృశ్యమయ్యె. 3౩

సీ. నూతనమేఘంబురీతి కాంతి వెలుంగ రెండు భుజములతో నుండు, నాల్గు
చేతులతోడుతఁ జెలఁగు నాక్షణమందె, దశభుజాఘ్రయు నయి తనరుచుండుఁ;
బదియునెన్నిది భుజపంక్తులతో నుండు, నప్పుడె శతసంఖ్య నలరు భుజము
లను దాల్చి దీపించుఁ, గనుఁగొనుచుండ ననంతభుజాఘ్రయై వింతఁజూపు,
తే. దివ్యరూపంబుధరియించి తేటపడఁగఁ-గానఁబడు, విష్ణురూపంబుఁ గడఁకఁదాల్చు;
సంత శ్రీవిష్ణువామాంగమందెసంగు-శ్రీమహాలక్ష్మీ రూపంబుఁ బ్రీతిఁబొందు. ౪౦

క. చూచుచునుండఁగ వ్యాసున-కాచక్కిని రాధయయ్యె నాకస్మికతఁ,
దోచెను శ్రీకృష్ణాకృతి-వే చతురవిలాసములను వెలయఁగ నపుడే. ౪౧

క. ఒకమాటు బ్రహ్మరూపం-బాకపరి వాణిస్వరూప మొప్పారఁగఁ, బా
యక యాకమలాసను వా-మకప్రదేహార్థమందు మహిమ వెలుంగుఁ. ౪౨

తే. శివుని యాకృతి ధరియించి చెలఁగె నొక్క
సమయమున, హరవామాంగ సంస్థితయగు
చార్యతీరూపమునఁ బొల్పె సర్వశక్తి
యైన యాజగదీశ్వరి మానియెడుట. ౪౩

తే. ఈ విధంబున సర్వమయియగు నాది-దేవి తా బహురూపముల్ దివ్యశక్తి
వెలయధరియించిబ్రహ్మరూపిణియగుటను-వ్యాసముని సంశయంబును బాపెనపుడు.”

దేవి వ్యాసమునిసందియంబు తీర్చుట

క. అని పలికి సూతుఁ డిట్లని-మునివక్త్యులకెల్లఁ దెలుపఁబూనె “మునీంద్రుల్ !
వినుఁ డంత వ్యాససంయమి-గనుఁగొని తిక్రాపములను గాంచి ముదంబుఁ. ౪౪

తే. సకలజగములకును దల్లి శక్తియనుచు
మునమునఁ దలంచె, నాదేవిమహిమ వ్యాస
మాని తాఁ బరమబ్రహ్మ నుహితతత్త్వ
మరసి యపుడు జీవన్ముక్తుఁ డయ్యె నంత. ౪౫

క. పరదేవి యయిన భగవతి-కరుణం బరికించి వ్యాసకాంక్షితమును న
త్తరుణమున నాత్మేవదతల-మిరవుకొనిన సరసిజంబు నేర్పడఁజూపెఁ. ౪౬

తే. వ్యాసముని యాసరసిజంబునందుఁ గల్గు-వేయిశేకులలోపల వెలయు పరమ
నర్ణసహిత మహాభాగవతపురాణ-మంతయునువింతిశోఁ గాంచె నెంతయుఁ దమ.

చ. మునివరులార ! వ్యాసమునిముఖ్యుఁడు దేవిని బెక్కురీతులఁ
మనమున సంస్తుతించుచు నమస్కృతి మూర్ధముతోడ నాదరిం
బున రచియించి, యంత శ్రమముఁ వడిఁ బాసెయట్లు ధన్యతఁ
గని, తన యాశ్రమస్థలమునఁ వసియింపఁగఁబోయె నొయ్యనఁ. ౪౭

తే. వ్యాసుఁ డాపద్ధమునఁ బరమాక్షరముల-వెలయునట్టి పురాణ మేవిధిని గాంచె
ధర మహాభాగవత పుష్పవరము నట్టి-విధమునను బూన్కి విరచించి వెలయఁజేసె.

తే. స్నేహమున నాపురాణంబుఁ జెప్పెనాకు-వ్యాసముని భాగవతమును వరుసతోడ,
విన్నవాడను, జెల్పెనతి విశదరీతి-మునిజనశ్రేష్ఠులార ! యేనును నిజముగ. ౪౮

క. మునులార ! మీకు స్నేహం-బునను మహాభాగవతముఁ బూన్కి చెలిపెదఁ,
వినుఁడదానిని జితనం-బున రక్షింపుఁడు రహస్యముగ మీ మదులఁ. ౪౯

తే. ఇమృహాభాగవతమునం దెన్న షోడ-శాంశభాగంబుతోడుత సశ్వమేధ
యాగములు వేయివాజ పేయములుశతము-నైననుసమానములుగావుమానులార.

తే. భువనముల నెల్ల పావనంబులుగఁ జేయు-టకు, మహాపాతకులకుఁ బాతక మడంప
నీవిధంబున వ్యాసమాసింద్రుచేత-వసుధ వెలుఁగొందె నీమహాభాగవతము. 71౪

రెండవ అధ్యాయము

వ్యాసునిదగ్గఱకు జైమినిమునివచ్చి ప్రతోపాస్య జేవతామహిమలను వివరగోకుట

క. మునులకు సూతుఁడు దెలుపం-గను దొడఁగెన్ “జైమిని యనఁగాఁ బ్రథితండౌ
మునిపుంగవుఁడు పురాణము-లనవరతముఁ బెక్కులువివి యాదృతితోడఁగెన్. 715

ఆ. వ్యాసమానిఁ గాంచి యప్పుడు సాష్టాంగ-ముగ నమస్కరించి, “జగతి సకల
వేదవిద్యరిష్ట ! వినుతి నీకు నొనర్తు-మునిజనాగ్రగణ్య ! ఋధవరేణ్య ! 716

క. నీకంటె నధికు లెవ్వరు-లోకంబున లేరు వక్తలు కనుంగొనఁగా
నో కృష్ణద్వైపాయన !-నీకరుణ స్వింతి నిఖల నిగమార్థములన్. 717

తే. పుణ్యతమములౌ కథల నగణ్యములుగ
నీవు వచియింప వినినాఁడ, భావ మలరె,
మహిఁ గృతార్థుఁడ నైతి ముమ్మాటికి భవ
దీయదయ, సంశయము లేకు దివ్యహృదయ ! 718

క. మునిజననాయక ! నాదగు-మనమున వాంఛితము గలకు మఱియొకటి చిరం
తనమైనది, భవదీయకృ-పను సఫలతఁ జెందు కాని భక్తిఁ దెలిపెదన్. 719

సీ. ఏదేవి దుర్లంబు లౌ దుఃఖముల నెల్ల నణఁపంగఁజాలినయట్టి దుర్ల,
యేదేవి భువనజాలేశ్వరియై జగంబులకును నాదియై వెలయుచుండు,
నేదేవి నిత్యయై యెసఁగు ముల్లోకంబులకు జనయిత్రినాఁ బ్రకటరీతి,
నేదేవిరూపంబు నీక్షింప సచ్చిదానందమయం బయి యెందు వెలుఁగు,

తే. నేమహాదేవిపదయుగ తామరసము-లలరు దుర్లభములయి బ్రహ్మకులకును,
నేమహాదేవిపద యుగ్మ మామహేశ్వ-రుండుధరియించె హృదిశవరూపమునను.

తే. ఆమహాదేవిమహిమ మత్యద్భుతంబు-సంగ్రహంబుగ నోవ్యాస సంయమింద్ర !
తెలిపినాఁడవు కానిచేదృష్టిగొంచె-మయినఁ గలుగదు నాహృదయంబునందు.

క. మునినాథా ! వందనముల-నొనరించెద దేవిమహిమ మొప్పుగ నాకున్
వినిపింపు మఖిలచరితం-బును సంపూర్ణముగఁ దృప్తి పొందెడు రీతిన్. ౭౨

మ. నరజన్మం బతికుర్లభం; బదియుఁ బైనన్ నూఱుజన్మంబులన్
వడునన్ దాఁటినఁగాని వచ్చునని లోభావింపఁగారాదు, త
ద్వరదేహంబును బొంది వీనులను దివ్యంబైన శ్రీదేవిగ
చ్చరింబున్ విననట్టి వాని బ్రదు కౌఁ జర్చింపఁగా వ్యర్థమై.”

౬౩

చ. అని వినయంబుతోఁ బలుకు నార్యుని జైమినిమానిపుంగవున్
గని మది మెచ్చి సత్యవతిగాదిలిపుత్రుఁడు వ్యాసుఁ డాదరం
బునను దదీయప్రార్థనముఁ బూనికఁ దీర్చుగ నెంచి సంబరం
బునఁ బలుకండ్పాడంగఁ బరిపూరములై తగు వాక్యసంతతిన్.

౬౪

తే. "ఓ మహామతి! వత్స! యోజైమినిముని!-నీదుప్రశ్నంబుశుభదంబు, నిఖిలలోక
హితము, భక్తుఁడవును, జ్ఞానయుతుఁడవునము-వెలసితె వలించునిప్పుడు తెలిసినాఁడ.

తే. భక్తిధర్మంబులను లేక పరమపాపు-లయిన మనుజులు సహిత మీ యద్భుతమహి
మంబు వినినంతమాత్రాన మరల మహిని-వల్లిగర్భంబుఁ జేర రేతరుణమునను.

తే. ఏమహిమ విన్న బ్రహ్మహత్యాముఖంబు-లైన యథుములు గల పాపియేనిముక్తుఁ
డగునో, దానిని విచుట కీ వభిలషించి-నాఁడ, వద్దాన నయితి సుజ్ఞాననిధివి.

తే. బ్రహ్మహత్యాది సర్వపాపములు తొలగఁ, జాల వెవ్వానికినినైన శ్రవణపథము
నందు నేమహిమము విన్నయంతదనుక-నదియెదుర్గాచరితమునా నలరుచుండు.

తే. పాపములు నూఱు గావించి పాపియైన-మానవుండును నీమహిమంబు వినియె
నేని యమరాశి దండంబు నిలను వైచి-తత్పదంబుల కెరఁగు భూస్థలిని వ్రాలి.

క. ఆదేవిమహిమ మెన్న మ-హాదేవుం డైదునోళ్ల నలరి నుతింపం
గాదనియుండఁగ, నెవఁ డీ-మేదినిఁ దెలుపంగఁగలఁడు మేః నని మునీ!

౭౦

ఉ. శంకరుఁ డాశ్రితావళివశంకరుఁడై యుపదేశమిచ్చు ని
శ్యంకత మోక్షమందఁగను స్వాంతిమునందుఁ రలంచువారికిన్
సంకటము ల్దొలంగ గురుసత్తముచే నుపదేశమైన దు
ర్గాంకితతారకంబును మహామహిమంబునఁ గాశికాపురిన్.

౭౧

తే. సరభసంబున నవసాన సమయమందుఁ

జేసీ యుపదేశమును జెవిచెంతఁ జేరి

నరుల నిర్వాణపదమునాఁ బరఁగు మోక్ష

పదముఁ బొందించుచున్నాఁడు పరమమాని!

౭౨

తే. మంత్రరాజంబులం దెల్ల మాన్యమోక్ష-దంబు, నిర్వాణసంప్రాప్తిదంబు జైమి
నిమునిసత్తమ! తెలియుము నిక్కువముగ-మదిని దుర్గాభ్యుతారక మంత్రమెయని.

ఉ. వేదములెల్ల నొక్కమొగి విస్తృతరీతిని సంస్తుతించుచున్
మేదిని నుండు మంత్రముల మేటి యనం జెలువొంది ముక్తిసం
పాదకమై యనంత విభవంబున దుర్గయె మూలశక్తి నా
శేదము లేదులే దనును వేయివిధంబుల నోమహామతీ!

౭౪

సీ. వారాణసీ పురవరమందు దేవదేవుండైన యాశంకరుండు కరుణ
శశకమశకముఖ సకలజీవులను భాస్థలినున్నవానిని దలచి మోక్ష
పదమును జేర్పంగ భావించి మదిని దుర్గామంత్ర మనెడి తారకము కర్ణ
మున నుపదేశించు బుధనుత! యద్దాని వినిపించు నవధానమునను వినుము
తే. నిస్తులమును, మహాపాప నిరసనంబు-దుర్గమహిమంబు విశదమై లోచనట్లు
మున్ను శివునకు, నారదమునికి జరగి-నట్టిసంభాషణంబు సు మృది!ముసింద్ర!

శంకరుని సన్నిధికి నారదుడు వచ్చుట

తే. సకల దేవతలును, మునిసముదయంబు-సర్వగంధర్వులును దమ సరస రాగ,
మందరము నాగ విలసిల్లు ట్నాధరవర-శిఖరముననొక్కసమయాన జేరి రెలమి.

చ. వివిధనగాధివాసమయి విస్తృతదివ్యసుగంధిపుష్పసం
భవరమణీయసౌరభసువాసితసర్వదిగంతరాశమై
ప్రవిమలమైన యాగిరివరంబున నింపగు శృంగసీమ వై
భవమునఁ గొల్పుదీరిన కపర్దినిఁ గొల్పుచు నుండి రెల్లరున్.

౭౫

తే. లట్టిసమయంబునందుఁ గృష్ణాఖ్య నున్న-యమృహాదేవుఁ గని వినయంబుతోడ
నంజలింబట్టి మునినాథుడై యెసంగు-నారదుం డీట్లు లొక్క ప్రశ్నము నొనర్చె.

సీ. "మూడులోకములందు మ్రొక్కులుగొను దేవదేవ! భక్తాళికి దివ్యవరము
లొనఁగునట్టి మహేశ! యుల్లంబునందునఁ దలచి చూడఁగ శుద్ధ తనుడ వీవె,
బ్రహ్మనామంబునఁ బరఁగువాడవు నీవె, సకలవస్తువులలోఁ బ్రకటితమగు
తత్త్వంబు నీవె, డెందంబునఁ జెలియఁగా విన్నాడివై యెందు వన్నెకెక్కు

తే. చున్నవాడవు పరమేశ! యొరులు వలఁతు-లెవ్వరునులేడు దేవతాబృందమందుఁ
గాని, మునినాయకులయందుఁగాని వెదకి-వెదకి చూచిన జగదీశ! విశ్వనాథ!

క. శిరమున ధరియించితి వా-దరమున ముల్లోకములను దన వరమహిమన్
బరిపూత మొనర్పందగు-తరంగిణిని గంగ నతిముదంబున నభవా!

౭౬

క. శిరమున కాభరణంబుగఁ-బరఁగు ననుచు నెంచి రమ్యభావంబున సుం
దరుడగు శశభూషణుని-ధరియింపవె మూర్ధమున నుదారత గిరిశా!

౭౭

తే. సకల మెఱిగినవాడ వో శంభుమూర్తి!-యేను ప్రార్థించు నర్థంబు నెల్లఁ గరుణ
జెలుపవే, త్వదుపాస్యమై వెలయునట్టి-దైవతం బేయది మహేశ! తపసునందు!

- క. భగవంతుడైన విష్ణువు, - జగదీశుడైన యాప్రజాపతియును, నెన్నగ నీవును భజియించు జ-నగణంబున కొనఁగొడుగు ఘనంబగు వాంఛల్.
- క. భవదీయానుగ్రహసం-భవఫల మీక్రియ నటించుఁ బలికడువా రీ భవి నెవరు లేరు, మీ ది-వ్యవైభవము నెన్న నెట్లు లగును మహేశా! ౧౪
- చ. అతులితవైభవోన్నతుల నంది నెలుంగుచు నున్న మీకు నే వితమున నిట్టి ప్రాభవము వెల్లుచు నున్నదో! మీ యుపాస్యదైవత మది యేదో! సత్కరుణ భావమునం దిడి నాకుఁ దెల్పవే, షీతితలమంకు మూర్ధమును జేర్చి నమస్కృతు లే నొనర్చెదన్." ౧౫
- ఉ. వ్యాసమునీంద్రుఁ డిట్లులని పల్కిన జైమినితోడ, "నారదుండాస దొలంక శంకరు మహావినయంబున వేఁడ, శంభుఁ డభ్యాసముచేతఁ గాంచి తన స్వాంతమునందున మాటిమాటి కా యాసము లేక యిట్లనియె నమ్మునిపుంగవుతోడ నిమ్ముగన్ ౧౬
- తే. "నారదా! భవదీయమనోరథంబు మదికి నవగతమయ్యె, నయ్యది రహస్య తమము, ప్రకటింపరాదు వత్స! యిఁకనేమి చేయఁగలవాఁడ నిఁకఁ దెల్పవే" యనంగ. ౧౭
- క. వెండియు జైమినితో వ్యా-సుం డిట్లని చెప్పఁదొడఁగె "శుభకరుఁడగు నీ శుం డిట్లు పలుకఁ బదపడి-యొందుఁ దలంపకయ యుండి యొయ్యన నంతన్.
- క. నారదముని ప్రాంజలియై-నారాయణు నచటఁ గాంచి "నా యభిమతము గాఢణికోత్తమ! తీర్చవె-శ్రీమణా!" యంచ వినులినేయుచుఁ బలికెన్.
- తే. "భక్తులను గడుఁగించు నీశ్వరుఁడు దేవ-దేవుఁ డెలాకొ వాయెడఁ దృప్తిలేక తానుపాసించుచున్నట్టి దైవతముచు-గృహణతం బూని తెలుపఁ డీక్రియ రమేశ!
- క. వినయమున వందనములన్-దనిచెకు సంశ్రేతుల వాంఛితము నొనఁగెడు నీ వనయముఁ దృదుపాస్యంబై-తనరెడి దైవతముఁ దెల్పి దయఁజూడు హరీ!"
- వ్యాసుఁడు హరిహరుల పలింపుట
- క. అని వినయంబున వేడిన-మునియగు నారదునిఁ గాంచి పురుషోత్తముఁ డొయ్యనఁ బల్కి "నారదా! దా-న నేమిపని నీకు, వినుము నామాట యిఁకన్.
- తే. దైవతముమాట నీకేల, తగిన కోర్కూ-లిచ్చుటకు దైవతములమై యెపుడు మీకు నేము సిద్ధముగా నుండ, హృదిని మామ-కీనదైవంబుఁ దెలియంగఁ బూని తిప్పుడు.
- క. మమ్ముం గొలిచినఁ బరమము-దమ్ముం దయతోడ నొనఁగెదము తృప్తులమై, నమ్ముదిని వేటుచింతల-కిమ్ముగ మదిఁ జేయవలవ దింక మునీంద్రా!" ౧౮

ఉ. అంతట వ్యాసుఁ డిట్లనియె “నప్పుడు నారదమాని స్వాంతముం
జెంతయు నెంచి శ్రీధవుఁడు నీశుని కీతి వచించె నంచు సఁ
భ్రాంతిని వీడి భక్తిమెయిఁ బ్రాంబలియై నుతియించె నీక్రియఁ
జింతితకార్యసత్ఫలదచిత్తుల శంకరవాసుదేవులఁ.”

౯౫

సీ. “దేవదేవ! మహానుభావ! మహేశ్వర! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను,
వాసుదేవ! జగన్నివాస! నారాయణ! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను,
శేషభూషణ! విభాసితమనోహరదేహ! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను,
కాస్తుభాలంకారకలితభాస్వత్కాయ! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను,
తే. శరణు గంగాధర! శరణ్య! కరుణఁ గనుము,
శరణు చక్రాయుధ! వరేణ్య! కరుణఁ గనుము,
శరణు దిగ్విస! విశ్వేశ! కరుణఁ గనుము,
శరణు కామోదకీధర! కరుణఁ గనుము.

౯౬

సీ. వందనంబులు దివ్యపంచముఖ! నీకు, వందనంబులు నీకు వారిజాక్ష! |
వందనంబులు వృషవాహనరత! నీకు, వందనంబులు నీకుఁ బక్షివాహ! |
వందనంబులు నీకు, వరత్రిపురవినాశ! వందనంబులు కంసవధవిలోక! |
వందనంబు లఘాస్రవవిదారణోన్నత! వందనంబులు తృణాచర్తదమన!

తే. వందనముల నొనర్చు నవ్వారిగాఁగ-సంతతము మీపదాంబుజ సన్నిధాన
మందు, నాకుఁ బ్రసన్నులరయి యభీష్ట-ముల నొసంగుఁడు శివకేశవులగుమీకు.”

మ. ‘విను మోజైమిని!’ యంచు వ్యాసముని తా విస్ఫింపఁగాఁ బూనె గా
థను “నా నారదమాని యీక్రియ నుతిం దాత్పర్య మేపార శం.
భుని, నారాయణుఁ గూర్చి చేయఁగ దయాపూర్ణాత్మ్యుడై శ్రీశుఁ డ
మ్మునినాథుం గని యమ్మహేశ్వరునితో మోదంబు దీపింపఁగాఁ.”

౯౭

క. వినయమునఁ బలికె “శంకర!-విసీతుఁ డీతండు, భక్తబృందాగ్రణియై
తనరును, బ్రహ్మకుఁ గూరిమి-తనయుండై వెలయు, జ్ఞానధనుఁడగు నభవాఁగ

తే. భక్తవాత్సల్యమున నీవుపరఁగుకతన-నీమహాముని నారిదుఁ జెనఁగు నీయ
నుగ్రహంబున”కని తెల్పె”ననుచు వ్యాస-మాని వెండియు జైమినితో నిటులను.

క. “నారాయణు వాక్యములను-గారవమున విని భవుండు కరుణాకరుడై,
శ్రీరమణుఁడు భక్తజనా-పారానుగ్రహతఁ దేలిపె వరవాక్యములఁ.”

౧౦౦

క. అపహితుఁడనైతి శుభదము-లవు వాక్యము లివ్వె యనుచు స్వాంతమున సదా
శివుఁ జెంచుచుండ నప్పుడు-సవినయుడై నారకుండు సాధుమనీషఁ.”

౧౦౧

తే. మరల నిట్లు మహాదేవు, నిరుపమకరు-ణాసముద్రుని నిర్మలధీసమేతుఁ
డై, మహాజ్ఞానవంతుడై యడిగె నిట్లు-లాత్మ సాష్టాంగవందన మాచరించి.

- మ. "పరమేశా! నిను, శ్రీరమాధిపతి, నాపద్మోద్భవుం గొల్చి ని
ర్జరనాథాదులు లోకపాలు దుదితప్రావీణ్యులై దివ్యభా
గ్యరమాయుక్తపదంబు నొందిరిగాదా! కామణ్యసీమా! య దే
కరిణీ! మారలు వారి కట్టిపడముం గల్పించు సామర్థ్యమున్. ౧౦౮
- క. సతతంబుఁ గలిగియుండుట-కతిశయతప మేది, యెవరి నర్థించి, య దే
గతిఁ జేసినారలో! దై-వత మెన్ని యుపాస్యమో! ప్రభావప్రదమై. ౧౦౯
- తే. అవ్యయంబయి పూర్ణమై యలరునట్టి-దైవతం బేది త్వదుపాస్యమై వెలయునో!
కరుణ నాయందుఁ గలిగిన నరుసతోడఁ-దెలుప వే సాంబశివ! దేవదేవ! యీశ!
- క. ఈదృశమగు నైశ్వర్యం-బేదేనతిదిన్యకరుణ నెనఁగెనో మీకున్!
భేదంబు లేక తెలుపవె-యోదేవ! యనుగ్రహంబై యుండిన నాపై." ౧౧౦
- క. అని వినుచిచేసి వేఁడెను-ముని నారదుఁ," డంత వ్యాసముని జైమినికీ
వినిపింపఁబూనె నవ్వల-నెనసిన నృత్తాంత మిట్లు లెంతయుఁ బ్రీతిన్. ౧౧౧
- ఉ. "నారదమహానిప్రశ్నము మనంబున గాగుగ నామహేశ్వరుం
డారసి, యాత్మనిశ్చలత నంది, సతంబును యోగిమానసా
థారునిఁ గూర్చి యాదృతిని దత్పరుఁడై కడు భక్తితోడ నే
పాకుచు యోగికై వడిని భద్రపరంపర లిచ్చు కోరికన్. ౧౧౨
- శా. శ్రీదుర్గాచరణారవిందయుగమున్ జిత్తంబునన్ భక్తితో
భేదం బేమియు లేక సంతరిము నద్వృత్తి నిచ్చారించి, యే
వాదంబుం గన కాత్మ నిర్మలపరబ్రహ్మంబునుం గూర్చి యా
మోదం బొప్పుగ శంకరుండు దెలుపఁబూనెన్ గృపాసాంధ్రుఁడై ౧౧౩

మూడవ అధ్యాయము

- మహేశ్వరవరదానవర్ణనము-శివుఁడు నారదునకు స్వాపాస్యజైవమును దెలుపుట
- తే. "ఏమహాదేవి జగదంబ యెనఁగు శుద్ధ
యనియు, మూలప్రకృతి సనాతనియు ననఁగ
నగుఁ బరబ్రహ్మ మాదేవి యస్మదీయ
దైవతంబునుమా నారిదమునిచంద్ర! ౧౧౪
- తే. సృష్టి యొనరించు బ్రహ్మ, కా సృష్టిఁ బెంచు-విష్ణు దేవునకును, సృష్టివిలయకార్య
కర్తనై న మహేశ్వరాఖ్య గల నాకు-సంతత ముపాస్యయగు నాదితక్తి యొకట.
- తే. వివిధభువననివాసులై వెలయు కోటి-కీటములకల్ల నాదేవి మేటిశక్తి,
సృష్టి యొనరింపఁ బెంప సంహృతినానర్ప-నామహేశ్వరియే దక్ష యగునుమాని!

క. ఆకారరహితయయ్యును-సాకారత వెలయు నామహాదేవి మునీ!

యీకువలయుము సృజించు, మ-హాకరుణను నేలు లీల నాతల్లి తమిళ. ౧౧౧

తే. అమృహతల్లి జగమును సంతకాల-మున వినాశంబుఁ గావించు మునివరేణ్య!
భవనములనెల్ల నిజమాయ మోహనంద-నట్లుగను జేయుచుండు నాయంబ లీల.

సీ. తన విలాసములచే దత్తుని తనయయై జననంబునొందె నా శక్తి తొల్లి,
పార్వతి యనుపేరఁ బర్వతరాజైన హిమవంశునకుఁ బుట్టె నెలమితోడ,
నారీతి లక్ష్మియై యవతరించెను సరస్వతి యని పిలువంగఁబడుచు నొకటఁ,
దన యంశమున నొక్కతటి శ్రీమహావిష్ణుదేవున కయ్యెను దేవి గాఁగ,

తే. నవ్విధంబున సావిత్రి యను సభిఖ్య-బ్రహ్మదేవునకును బ్రియభార్య యయ్యె”
ననుచు శంకరు డాదేవిఘనమహిమము-దెలుప, నారదుఁ డిట్లని పలికె నపుడు.

శా. “దేవా! నాపయి సుప్రసన్నత యెవం దీపించునే, నుత్తమం
జా వాత్సల్యము గల్గియుండిన మదీయాభ్యర్థనం బెంతయుఁ
గావింపందగు, దేవి యాప్రకృతి పూర్ణత్వంబునఁ వెల్లు. నె
ట్లవిర్భావమునొందె దక్షసుతయై యత్యంత ముత్సాహతఁ. ౧౧౨

తే. శంకరుం దేవిధమున నాసర్వదేవి-యయిన బ్రహ్మస్వరూపిణి యాత్మపత్ని
గాఁగ విలసిల్లు భాగ్యంబుఁ గాంచె వేడ్క-నంతయును దెల్పువే కరుణాంతరంగ!

తే. మరల నాదేవి తుహినభూధరవరు గృహ-మునను బుత్రికయైయెట్లుజనన మొందె!
మరల నేక్రియ నాదేవిఁ బరిణయమయి-వెలసె ముక్కంటి! తెలుపవేది స్త్రుతముగ.

తే. బలమునఁ బరాక్రమంబునఁ జెలఁగు షణ్ము
ఖుని, గజాననుఁ, గార్తికేయుని, గణేశు
నేవిధంబున సుతుల నాదేవి గాంచెఁ
దెల్పు”మని నారదుఁడు మహాదేవు నడిగె. ౧౧౩

క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును జేయుచు నారదమునిపుంగవుఁ డిడుగఁ,
వినుమని వచింపఁదొడఁగెను-ఘనమహిమాస్పదము దేవిగాధను వరుసఁ. ౧౧౪

సీ. “నారదా! యీజగం భారయఁ బూర్వము చంద్రసూర్యులును, నక్షత్రములును,
బగలును, రాత్రియు, వహ్నియు, దిబ్బుఖంబులును, శబ్దస్పర్శమూలు మొదలగు
సవియును లేనిదై, యన్యకాంతులు లేకయుండె, నావిశ్వమం దొక్క నిగమ
వితతోలయందెల్ల వినుతిక్కెనయట్టి బ్రహ్మసంజ్ఞకముగ భాసమాన

తే. మైన యయ్యది ప్రకృతినా నలరు దివ్య-సచ్చిదానందరూపిణి, సత్యశుద్ధ
వాగతీత, సునిష్ఠుల, స్వచ్ఛగుణ, వి-భావ్యవిజ్ఞానరూపిణి, భద్ర యుండె. ౧౧౫

తే. మఱియు నాదేవి యోగుల మదికినైన-నెఱుంగ శక్యంబు గానిదై యెసఁగు, సర్వ
మందు విలసిల్లువ్యాపించియనఘోయేయు-పద్రవము లేనిదయితానుబరఁగుచుండు.

సీ. ఆదేవి మఱియు నిత్యానందరూపిణియగుచుండు, సూక్ష్మయై యలరుమిగుల,
గురుగుణభావసంభరితవస్తువులచేఁ బరిహృతయై యెందుఁ బరఁగుచుండు,
నట్టి యాదేవికి నానందమున మది సృష్టిచేయఁగఁ బుట్టి నిచ్చ; యపుడె
యా పరాశక్తి తా రూపంబు లేనిదైనను రూప మొక్కటి యనువుమీఱ

తే. స్వేచ్ఛచేతను ధరియించె సృష్టికార్య
మును మదిని నెంచి ప్రకృతియయ్యును మునింద్ర!
వినుము వచియింతు నారూపమును విశదము
గాఁగ నావధానుడవయి కడఁక నిపుడు.

౧౨౪

తే. సుందరంబయి వికసించి సాబగుమీఱు-పుండరీకంబుఁ బోలిన ముఖముతోడ,
రమ్యమైన భిన్నాంజనప్రభ నెలుంగు-దేహకాంతులతోడ నాదేవి వెలయు.

చ. అరుణములైన నేత్రములు, హరిచతుర్భుజము ల్దగం దిగం
బరయును, ముక్తకేశియు, సమంచితవీణకుచోన్నతాంగియై
పరఁగుచు, సింహవాహనముపై నివసించి నితాంతరమృభా
స్వరవరరూపయై వలె సంతస మొప్పఁగ దేవి నారదా!

౧౨౬

ఆ. అంత దేవి సృష్టి నాత్మేచ్ఛఁ జేసె రా-జసము సత్త్వమును దమసు ననఁబడు
చుండు తన గుణముల నొక్కనిఁ జైతన్య-విరహితుండు నైన పురుషు నపుడె.

క. ఆదేవి చూచి యాస-త్వాదిగుణాత్మకునిఁ బురుషు, నాతనియం దా
తోడితెవంధను సృష్టికి-నై దొరకొని యాక్రమించె నప్పడె యతనిఁ.

ఆ. అంత శక్తిమంతుఁడైన యప్పరుషుండు-మూఁడు గుణములందు మొనసి బ్రహ్మ
విష్ణుశివులునాఁగ విలసిల్లు పురుషులు-ముగ్గురుగను దోచె మునివరేణ్య!

౧౨౯

తే. పురుషులను ముగ్గురను జూచి, పాసఁగ దిట్లు
సృష్టియం చెంచి యాదేవి చిత్తమందుఁ,
బురుషు ద్వివిధంబుగను జేసె వరుస జీవుఁ
డనఁగఁ, బరముడనంగ నా యదనునందె.

౧౩౦

క. తన యిచ్చఁ బ్రకృతి త్రివిధము-లను దా ధరియించె నతివిలాసముమీఱఁ
మునివర! మాయయువిద్యయు-ననఁగాఁ బరమయు ననంగ నాఖ్యలతోడఁ.

క. పూరుషులను సంసారవి-హారులఁగా నడిపి మాయ యలవడఁజేయఁ
భూరిమహిమతో నెల్లర-నారయ మోహితులుగాఁగ ననవరతంబుఁ.

౧౩౨

- క. పరమపరిస్పందితయై-పురుషులకును వెలయు,విద్యుఁ బుట్టించును ద
త్పరయై తత్త్వజ్ఞానము,-విరమింపఁగఁజేయు భవము వెన మునిచంద్రా! ౧౩౩
- క. జీవుఁడు మాయాకల్పితఁ-డై విడిచెను జూడ మాయ సంతటఁ బురుషుల్
వావిరి మాయారూపము-తా వానిని విషయపరత నవలంబింపఁ. ౧౩౪
- తే. బ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యులఁ బరఁగు వాడు-మత్తులై మునిపుంగవా! మాయవలని
మహిమ విలసిల్లుచుండెరి, మతీయుఁ బ్రకృతి-చర్యలెల్లను దెలిపెద సరవి వినుము.
- తే. మూఁడవదియా పరావిద్య మునివరేణ్య!
తాను బంచవిధంబులై తనరె గంగ
యనఁగ,దుర్గయు సావిత్రియును సరస్వ
తియును లక్ష్మీయు ననఁగ విస్తృతినిఁ గాంచి. ౧౩౬
- తే. అంతఁ బూర్ణస్వరూపిణి యై సమస్త-భువనసంఘాతీయైనట్టి పూజ్యప్రకృతి
బ్రహ్మవిష్ణ్వేశులను గాంచి పలికె నిట్లు-తాను బ్రత్యక్ష మై సృష్టి నూని యపుడు.
- తే. "సృష్టికార్యంబుఁ దీర్చ వేర్వేఱ మిమ్ముఁ
బూన్పఁగాఁ గోరి స్వేచ్ఛచేఁ బూర్వమందు
నుద్భవింపఁగఁజేసితి, నొగిని మిఠ
లభిమతంబును దలఁపుఁడి యాత్మలందు. ౧౩౮
- క. నాయిష్టముచొప్పున మీ-రాయారీతులను బూని యత్నంబున న
త్యాయతశ క్తిని సృష్టిని-జేయుఁడు, తెల్పెదను దాని స్థితిని గ్రమముగఁ. ౧౩౯
- ఉ. స్థావరజంగమంబులగు జంతుసమూహములఁ సృజింపఁగా
నా,వివిధంబులై యెసఁగి యద్భుతరీతి ననంతసంఖ్యలఁ
వావిరి బ్రహ్మ,యెల్లపుడు వానిని బ్రోచునుగాక శ్రద్ధసం
భావనచే మహామహుఁడు పంకజనేత్రుఁడు విష్ణుఁడెంతయుఁ. ౧౪౦
- క. బలవద్బరుఁడగు శివుఁ డ-త్యలఘుగతిఁ జగములెల్ల నాకులతఁ గనఁ
మెలఁగు ఖలుల నెల్లప్పుడు-విలయముగావించుఁగాక వేడుకతోడఁ. ౧౪౧
- ఉ. ఎప్పుడు నాకు విచ్చ జనియించును నాశముచేయనొనటం,
చప్పుడె యాక్రమించి శివుఁ డద్భుతరీతి తమోగుణంబు నే
యొప్పును జూడ కంతటను నుద్ధతుఁడై జగమెల్ల మ్రొంగుఁగా!
కిప్పునలెల్ల ముగ్గురకు నేర్పడియున్నవి నిశ్చయంబుగఁ. ౧౪౨
- ఉ. ఈవిధి మీరు మువ్వు, రొగి సృష్టిముఖాఖిలకార్యజాలముల్
వావిరి,దీర్చ సాయము నవారితశక్తినిఁ జేయకొను, సం
భావితరీతి రూపములఁ బంచవిధంబులుగాఁగఁ బూని లో
కావళిసృష్టికార్యమున యత్న మొనర్తు, వినుండు తెల్పెదఁ. ౧౪౩

- క. సావిత్రీప్రముఖస్త్రీ-భావంబులఁ జాల్చి మీకు భార్యనుగా న
 ద్భావంబున విహరింతును-నే వైభవ మొప్పఁగను నిజేచ్ఛ చెలంగఁ. ౧౮౪
- లే. సకలజంతువిసరముల శంభుఁడట్లే-వనితలను గూడి విహరించి వైభవమున,
 మామకేచ్ఛానుసారియై మమతతోడ-సృష్టికార్యంబు సతతంబుఁ జేయుఁగాక।
- చ. వివిధములైన ప్రాణులను విశ్వమునందు నిజేచ్ఛ నేనె సం
 భవమును నొందఁజేసెదను, బ్రహ్మా¹ మదాజ్ఞను బూని నీవు మా
 నవులను సృష్టిచేయుము, మనంబున సృష్టము సృష్టిచేయఁగా
 నవు ననుచుం దలంపకు, మనంతమగుఁ జామి² యిద్దియే వెనఁ.” ౧౮౬
- నీ. ఈవిధంబునఁ బరమేశ్వరియౌ మహావిద్య పరాత్పర విశదరీతి
 వచియించి యప్పు డాబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులకు భాగుగను వాకు గనుచుండ
 నద్భుతంబు జనింప నచట సంతర్ధానమును బొందె, నాజేవి పూజ్యవాక్య
 ములయందు విశ్వాసమును బూని నెమ్మది విశ్వసృష్టి యొనర్ప విధి దొంగొనె,
- లే. బూర్ణ యౌ ప్రకృతినిఁ దన బుద్ధి నిలిపి
 భార్యగాఁ బొందు కోర్కెతో భక్తిసంయు
 తాత్మఁడై ప్రకృతినిఁగూర్చి యపుడు తపము
 సలుపఁగాఁ బూనె నా మహేశ్వరుఁడు శివుఁడు. ౧౮౭

ప్రకృతి త్రిమూర్తులఁ బరీక్షించుట

- ఉ. శంకరుఁడు¹ దపంబు నిలుసల్పుచునుండుట విష్ణుమూర్తి తాఁ
 బాంకము మీఁతఁగాఁ బరమపూరుషుఁ డంతయు జ్ఞానదృష్టిచే
 శంక యొకింత లేక తన స్వాంతమునందు నెఱింగి, దేవిని²
 స్వాంకనివాసఁ జేసికొన నప్పుడె పూనె దపం బొనర్పఁగఁ. ౧౮౮
- మ. భగవంతుండగు బ్రహ్మజేవుఁ డెదలో భావించి విష్ణ్వశచి
 త్తగతి³ సృష్టిసానర్ప మాని ప్రకృతి⁴ దా భార్యగా నొందఁగాఁ
 దగు నంచుం దదభీష్టసిద్ధికయి యత్యంతస్థిరుండై తపం
 బొగిఁజేయం గడు నిష్ఠఁ బూనె నపు డత్యుత్సాహ మేపారఁగఁ. ౧౮౯
- ఆ. ముగురు మూర్తు లిట్లు పూనిక నారాధ-నంబుచేయఁ, బ్రకృతియైన దేవి
 వారి తప మదెట్టి వైఖరి నున్నదో-యని పరీక్షచేయ నభిలషించి. ౧౯౦
- లే. వారి చెంతకు బ్రహ్మాండవారభయద-మైన భీషణరూపంబు నవధరించి
 ప్రకృతివెఱపించుచునుజోయె, బ్రహ్మజేవుఁ-డట్టియాకారమునుగాంచియధికభీతి.
- క. వణికుచు విముఖుం డగుటఁ-గణియించి మఱొక్కమాటు కనఁబడె నభీ
 షణరూపముతోఁ బ్రకృతియు-నణుమాత్రంబైన సిగిల నందక యజుఁడు. ౧౯౧

- ఆ. మరల విముఖుడయ్యె, మాయామహాదేవి-నాలుదిశలనుండి నలువకడకుఁ
బోయి భయదరూపమును జూపఁగాఁ జతుర్వక్త్రుఁ డధికభీతి వదలి తపము.
- ఆ. శాంతి గనఁగ లేక చాలించి సాధ్వసం-బునను నాసమయముననె కడుఁద్వర
నచట నుండి దాఁటి యరుగఁ బలాయన-తత్పరత్వ మాత్మఁ దాల్చె నంత. ౧౫౪
- క. త్వరితగతిఁ బ్రకృతి యతిభీ-కరయై యావిష్ణుమూర్తి కడఁగఁ దపంబున్
నిరతి నొనర్చు స్థలంబున-కరిగి పరమపురుషుఁ గాంచి యచ్చట నిలువన్. ౧౫౫
- ఆ. విష్ణుమూర్తి ప్రకృతిభీకరరూపంబుఁ-గాంచి యతిభయమునఁ గడు వడంకి
వేయిశీర్షములను, వేయికన్నుల, వేయి-పాదములను దాల్చి త్వరితగతిని. ౧౫౬
- చ. కనులను మాసి సుస్థిని గానక నిష్ఠఁ దపంబు మాని నె
మృదమున దిక్కుదోపమి సమర్థత లేక మహాబిల్వోపలన్
మునిఁగె జలంబులందు ముచిపుంగవ! బ్రహ్మాయు, విష్ణు వీక్రియన్
గనఁగఁ దపంబు భగ్నుతను, గానఁగఁ బోయెను దేవి శంకరున్. ౧౫౭
- తే. భీమరూపంబుతోడ దేవి శివునెదుట
నిలిచియుఁ దవీయధ్యానంబు నిలుప శక్తి
చాలనిదియయ్యె నెప్పుడు స్వయముగాఁ బ్ర
యత్న మొనరించియును నించుకైన, నంత. ౧౫౮
- చ. హరుఁడు సమాధిస్థుఁడయి యారసి తా నొగి దివ్యదృష్టి భీ
కరతను వొప్ప నాప్రకృతి గాఢతపంబుఁ బరీక్ష చేయఁగా
నురుతరరీతి వచ్చెనని యుల్లమునందుఁ దలంచి, యంత సు
స్థిరుఁడయి భక్తితోఁ దపముఁ జేయుచునుండెను నిర్వికారతన్. ౧౫౯
- తే. ఆ మహాదేవు నిష్ఠకు నాత్మ మెచ్చి-ప్రకృతి యత్యుత్తమ వరించె బరముఁ గిరిశుఁ
దానె గంగాస్వరూపిణియై నితాంత-మహిమ స్వర్గమున వెలుంగు మాన్యచరిత!
- క. తన యంశను సావిత్రి-తనువున విలసిల్లి, ముందుఁ దాఁ గొనిన బలం
బున దేవి బ్రహ్మదేవున-కును బత్నీత్వంబు నొందె గూర్చిని మానీ! ౧౬౦
- తే. ప్రకృతి యారీతిగ నె సరస్వతియు, లక్ష్మీ-యును ననఁగ స్వాంశముల చేత నెనసివిష్ణు
దేవుఁబరిగొగ్గిహించె, నా దేవిమహిమ-యోమహామతి! యెఱుంగఁగ నదృశ్యతంబు.

బ్రహ్మ సృష్టి చేయఁబూనుట

- తే. అంత భగ్నసమాధియైనట్టి బ్రహ్మ-సకలలోకపితామహుండు కడుఁ బూని
సృష్టి చేయంగఁబూనిసృజించెప్పటివి-మొదలయిన భూతతత్త్వసముదయముముని!
- సీ. పదుగురు మానసభవులను సృజించె, వారి నామంబులు వరుస విను, మ
రీచి ప్రథముఁడు, నత్రియు ద్వితీయుఁడు, పులహుఁడు తృతీయుఁడు, క్రతువొప్పనాలు

గవవాఁడు, నంగిర స్సపు నైదవతనూజుఁ, డవుఁ బ్రచేతసుఁడు నాజవ సుతుండు,
ముని! వసిష్ఠుఁడుస్తముఁడు, నారదుఁడు నెన్దిదవవాఁడగు, భృగుండు నవమపుత్రుఁ,
తే. డగుఁ బులస్త్యుండు పదియవ యాత్మజుండు-వీరు పదుగురుతుల్యులై వెలయుపుత్రు
లంత మునినాథ! బ్రహ్మ దక్షుండులగు ప్ర-జాపతుల సృష్టిగావించె జతనమునను.

క. మనువులఁ బుట్టించెను విధి-మనమున సంధ్యయనుదాని, మతియు మనంబం
దునఁ గాముఁడనఁగ వెలసిన-మనోభవుని సృష్టిచేసె మరల న్నానీ! ౧౬౬

చ. మనసిజుఁడైన మన్మథుఁడె మానవలోకమునందు, స్వర్గమం
దునను, రసాతలంబునను దుస్సహమైన విమోహ ముద్భవిం
ప నతిసమర్థుఁడం చెటిఁగి భామినులందును బూరుషావళి
ఘనమతిఁ గామరూపు నవికారులఁ బంచెను దానె వేడుకల్. ౧౬౭

తే. పుష్పమయబాణపంచకముచు బ్రసూన-కాద్యుకంబుచు సర్వలోకము విమోహి
తంబుఁగాఁ జేయుటకు నిచ్చె సంబరమున-మనసిజోద్భవునకు బ్రహ్మ మానినాథ!

ఉ. అంతట బ్రహ్మ దివ్యమయినట్టి స్వదేహము రెండుగాఁగ న
త్యంతము సృష్టిచేయుటకుఁ జెయినరింప మనోహరాంగియా
కాంత యొకట వామమగు గాత్రమునఁ శతరూపనాఁగ బ
ల్వితఁగఁ బుట్టె, నప్పు డొగి వే కుడిభాగమునుండి బ్రహ్మకుల్. ౧౬౮

క. స్వాయంభువుఁ డనఁగను న-త్యాయతగుణరూపవంతుఁ డత్యద్భుతతే
జోయుతుఁడై పుట్టెను, న-ట్లాయుగ్మము పుట్టి యప్పు డధికశ్రీతిల్. ౧౬౯

ఆ. పంచశతని పుష్పబాణపంచకముచే-నుప్పలిలిన మోహ మొప్పు, రమ్య
హాసయయి మనోహరాంగియా శతరూప-ఁగని పరిగ్రహించె మనువు సతిగ.

క. శతరూపయందుఁ బుత్ర-ద్వితయము, పుత్రికల ముగుర వెసఁ గాంచెను స
మృతి స్వాయంభువమను పపు-డగులితగుణవంతులను మహాత్మా! యంతల్.

సీ ఆపుత్రికలెసుమీ యాకూతి యన, దేవహూతి యనంగఁ, బ్రసూతి యనఁగ
వెలయుచుండురు, కుమారులు ప్రియవ్రతుఁడు, నుత్తానపాదుం డనఁ దనరువారు,
దేవర్షిసత్తముఁడై విలసిల్లు నాస్వాయంభువుఁడు దుచిసంజ్ఞఁ బరఁగు
మునికి నాకూతినాఁ జను కన్యఁ, గర్దమునకు దేవహూతి యనంగ రెండ

తే. వ సుత, దక్షునకును మూఁడవతనుజాత-యైతగి మనోహరాకృతి నలరు నాప్ర
సూతి నొసఁగెను మను పత్రిశ్రీతితోడ-నారదమునీంద్ర! యంత నవ్వాడు వరుగు.

తే. కర్దముఁడు దేవహూతిఁ గామితములఁ-దృష్టిగావించి కాంచె బుత్రికల, వార
లే యరుంధతిమున్నుగా నెసఁగునట్టి-వారలు వసిష్ఠకాంతాదు లైరి సుమ్ము.

దక్షాది సంతతి

- సీ. దక్షునకును సముద్భవమందిరి ప్రసూతి
యందునఁ బదునల్లు రాత్మజాత,
1 లదితియును, 2 దితియు, 3 దనువును, 4 గాష్ఠ
యు, 5 నరిష్టయును, 6 సురయును, 7 దిమియును,
8 మనువు, 9 గ్రోధవశయు, 10 మతితామ్రయు, 11 వినత
యును, 12 గద్రువయు, 13 స్వాహాయుఁ, దుది 14 భాను
మతియు ననంగ నామములచేఁ బ్రథితలై
వెలయుదు రవ్యాకు విమలచిత్త!
- తే. యందు నగ్నికిఁ బరిణయమాడ గౌతమి-స్వాహ యను కన్య, నంతఃగశ్యపునకిచ్చె
మిగిలియున్నట్టి పదుమువ్వురగు సుతలను-సృష్టివిస్తృతి దక్షుండు చేయ నెంచి.
- క. ఈవిధిఁ గశ్యపుఁ డా పదు-మూవురఁ బెండ్లియయి ప్రమదమున నంతట నా
నావిధసంతానంబుల-వావిరి నెలయించె మిగుల వారలయందుఁ. ౧౭౫
- తే. కశ్యపుని సంతతియె యెల్లకడల జగము-నందు సంపూర్ణముగ నిండె, నఖిల మిట్లు
బ్రహ్మ దేవుండు తా సృష్టిపరిమళార్య-మును నొనఁచెనువినము నద్భుద్ధిమహిత!
- తే. అంత నాయూది దేవి స్వీయాంశ చేత-వోసి సావిత్రినా భవి ద్విజులచేత
మూఁడుసంధ్యలయందును మ్రొక్కులుగొను-నాకృతినిబ్రహ్మనునరించె నవలవినము.
- క. తన యంశ చేత లక్ష్మీయు-ననఁగ సరస్వతియు ననఁగ నాఖ్యల జననం
బును గొని త్రిజగత్పాలన-మునొనఁచెన్ విష్ణుఁ బరిగఁ బొందె స్వలీల ౧౭౬
- క. ఇరువురును బ్రహ్మవిష్ణువు-లిరవొందఁగ నిట్లు సతుల నిచ్చానుకృతిఁ
బరితృప్తి విషయములఁ ద-ల్పింపలై యుండిరి మునింద్ర! పరమశివుండు. ౧౭౭
- క. పరమంబైన తిపంబున-స్థిరమగు యోగమునఁ బ్రకృతి సిద్ధాకృతిలో
నిరవుగను నుంచి నిరణిని-బరికించుచునుండె బూర్ణ భావముతోడఁ. ౧౭౮
- క. తన సఖిగా నొనరిచికొనఁ-గను దేవర్షి వరుడగుచుఁ గనఁబడుచుండె,
మనమునఁ బూర్ణప్రకృతి, -మునియన్నతయైన ప్రకృతి ముదమొంది దయఁ. -
- తే. ఎదుట సాక్షాత్కరించి మహేశుఁ గాంచి-పలికె జగదంబ "నీదు తపంబునకును
సంతసముఁబొందితిని, నుంబెంతయునిక-నేదివలయునొకోరుమిశ్వర!" యనంగ.
- క. "మును శుద్ధయైన ప్రకృతివి-వనితల నైదుగుర సంభవముచేసితి, వం
దున బ్రహ్మవిష్ణుశంకరు-లనఁబడు మముఁ బొంది తధికమైన కరుణచే. ౧౭౯
- క. సావిత్రి యను నిజాంశను-నావిధిఁ బొందితివి విష్ణు నల్లై పలిగ సంత
భావించి లక్ష్మీ యనఁగా-దేవి సరస్వతి యనంగ దివ్యాకృతులఁ. ౧౮౦

మ. వినుమా నాయభిలాష నెమ్మనమునన్ స్వీయాకృతిం బూర్ణవై
యనయంబుం బ్రకృతిస్వరూపమున నత్యంతోచ్ఛ్రియం బొందు న
త్తనువున్ వేడుకతోడ నెందయిన నుల్పత్తిం దయం గాంచి న
న్ననుమోదంబునఁ బట్నివై నెఱపు మిచ్చావాప్తి నోయాశ్వకీ! ” ౧౮౧

మ. అనుచున్ శంభుఁడు వేడ, నాప్రకృతి దివ్యంబైన వాక్యంబు నీ
శనితోఁ బల్కె "మహేశ్వరా! వినుము సంశుద్ధుండ వీవైతి, నీ
కును బట్నిత్వముఁ బూర్ణరూపమున నీతోఁగి జనింగాంతు మా
యను దివ్యాకృతిఁ దాల్చి దక్షు సుతనై యాత్మాభిలాషోన్నతిఁ. ౧౮౨

సీ. నీయందు నాయందు నేయెడ గురుభావముంచక దక్షుండు చంచలాత్మి
తను, స్వాభిమానంబునను నిరాదరణంబు నెఱపుచో యప్పుడే నియతి నతని
నామాయఁ జూపి విజ్ఞానవిరహితునిగాఁ జేసి భ్రాంతిని గప్పి నే స్వ
కీయాంశచేతనే పాయుడు, నంత స్వస్థానంబుఁ జేరుడు, సత్య మిద్ది,

తే. యామహేశ్వరా! యప్పుడే యొకపు నీకు-నాకు విచ్చేద, మ త్తతీ నన్ను వీడి
యొక్కచోనైననుండ లే పుభయలకును-బరమమగుప్రీతియీకీఁగరఁగుచుండు."

క. మునినాథా! నారద! యి-య్యనువున హరుతోడఁ బల్కి యంతర్ధానం
బును బొందెను బరమేశ్వరి,-మనమున శంకరుఁడు తృప్తిమహితుం డయ్యెన్.

నాలుగవ అధ్యాయము

ప్రకృతి దక్షుని పుత్రిక యగుట - వివాహము

తే. అని మహాదేవుఁడు వచించియంతనార-మనకునిట్లనిచెప్పంగఁదొడఁగె "వినుము,
సంయమి! సృష్టికర్త దక్షప్రజాప-తిని విలిచి ప్రీతితోఁకుత ననియె నిట్లు. ౧౮౩

సీ. "వినుము కుమార! నెమ్మనమునఁ గడు శ్రద్ధనునిచి మదీయహితోక్తి నిపుడు,
పరమయై పూర్ణయై భాసెలు ప్రకృతి శంకరుఁడు గావించిన వరతపంబు
నకు మెచ్చి యాదేవునకుఁ బట్నియగునట్లువరమిచ్చెఁ దద్వాంఛ నరసి మున్ను,
తన మాటఁ దీర్పంగఁదలఁచి యెచ్చోనైన నామహేశ్వరి జన్మమంది హరుని

తే. వల్లభునిగాఁగఁ గైకొని యుల్లసిల్లఁ-గలకు, నాకిందు లేదు శంక యొకయింత
యైన నోదక్ష! పుత్రి యయి హరునకుఁ-బట్ని గాఁగల దటుగాన భవ్యనియతి.

క. ఒనరింపుము తపమును నీ-వనుపమమగు భక్తితోడ నాదేవిని నె
మ్మనమున నిశి సంశృప్తిచి-గనున ట్లోపుత్ర! దక్ష! కడు యత్నమునన్. ౧౮౪

చ. వినుము కుమార! నామతము, విశ్వమునందు నదృష్టకారణం
బున జననంబుఁ గాంచుఁ దమిఁ బుత్రికయై జగదంబ, యెన్నఁ ద

జ్జనకుల జన్మమేకద సుజన్మము, జీవితమే సుజీవితం
బనఁదగుఁగాదె, ధన్యతము లాదురు వారలె నిక్కువమ్ముగఁ.

౧౯౨

ఉ. ఆ జగదీశ్వరిక బ్రకృతి నంతట వెల్లుచునున్న మాయ సం
పూజితగా నొనర్ప దయఁ బుత్రికగా జనియించు, నీవుఁ ద
త్తేజము నాత్మలో నిలిపి తేకువ ఘోరతపంబుఁ జేయుమా!
నీజని సార్థకంబగును, నిక్కుము ధన్యుడ వాడు పుత్రకా!"

౧౯౩

ఉ. నావుడు దత్తుఁ డిట్లనియె "నాయన! యత్నమొనర్తు నిప్పుడే,
తావకళాసంబుఁ దలఁదాలిచి యాప్రకృతిక మదీయస
త్సేవను సంతరించునటు చేసి కుమార్తెగఁ బుట్టునట్లుగా
నేవిధి యర్హమా నటుల నేను నిజంబుగ" నంచు నారదా!

౧౯౪

దత్తుఁడు తపంబు చేయుట

క. అని తండ్రియైన బ్రహ్మకు-వినయఁగానఁ బల్కి యంత వేగమ దత్తుం
డును నియమముతోడఁ దపం-బును జేయఁగఁ బాలసంధ్రమునకును జనియె.

క. ఆరాధించెను నచ్చట-ఘోరంబగు నియతిఁ బూని కోరికతో ని
ట్లోరిమిని మూఁడువే లో-నారిద! దివ్యాబ్జములు చనంగను మానీ!

౧౯౬

క. ఉపవాసంబులు మున్నగు-తపమునకును ముఖ్యమగుచుఁ దనరెడి విధులం
దపరిమితశ్రద్ధతోడుతఁ-దపమొనరిచె నిశ్చెలుడయి దత్తుం డంతఁ.

౧౯౭

సీ. స్నిగ్ధదివ్యాంజననిభశరీరముతోడ, శిష్టపద్మాభయకరమనోజ్ఞ
కరచతుష్టయముతోఁ, గగ్నదంతములతో, నీలోత్పలదళాభ నేత్రయుగము
తో, ముండమాలికా స్తుత్యహారముతోడ, మణిగణరచితభూషణసమూహ
ములతోడ దేవి విముక్తకేశియును, దిగ్వాసయు నై సింహవాహనంబు

తే. నెక్కి మధ్యాహ్న కాలమం దక్కజమ్మగ-వెల్లుగుచున్న సహస్రాంశువిపులదీప్తి
నతిశయించిన ప్రభతోడ నంబ ప్రకృతి-దత్తునకు నిండువేడ్కఁ బ్రత్యక్షమయ్యె.

క. నిరతిశయనిష్ఠతోఁ దప-మిరవుగఁ గావించు దత్తు నీక్షించి, మనో
హరములగు వాక్కులను సం-బరము గలుగ నపుడు దేవి పలికె గరుణఁ,

క. "ఓవత్సా! యేకోరిక-భావంబున నుంచి నన్నుఁ బ్రార్థించెదవో
నీ వది వేడు మొసంగెద-నే వే దక్షప్రజాపతీ సంతృప్తి".

౨౦౦

చ. అని కృపతోడఁ బల్కుటయు, నప్పుడు దేవినిఁ గాంచి దత్తుఁ "హో
జనని! త్వదీయదాసుని నిజంబుగ నన్దయఁ జూచెదేని నా
తనయపుగా జనించి కడు ధన్యునిఁ జేయుము, నాగృహంబు బా
వన మగునట్లు; లీవరిమె వాంఛితమా; నొగిఁ దీర్ప వేఁడెదఁ."

౨౦౧

తే. అనుచు దక్షప్రజాపతి యడుగ లోక-మాత శ్రీదేవి పల్కె సంబరముమీఱ
“మున్ను భార్యార్థియగుచు శంభుండు నన్ను-బ్రాహ్మణము చేసియున్నాడు భక్తితోడ.

తే. ఆ హాదని వాంఛ దీర్చఁగా నవని నెచట-నైన జన్మింపవలె నంచు నాత్మ నెంచి
సమ్మతిం దెల్పియుంటి నే నమ్మహాత్ము-తోడ, నయ్యదియే సమకూడె నిపుడు.

ఉ. మెచ్చితి నీతపంబునకు; మేలొనఁగూర్చెద నీకుఁ బుత్రినై,
సచ్చరితాత్మ! నీదు వరసద్భమునందు జనించు; శంకర్తు
ముచ్చటఁ బెండ్లియాడు; బరిపూర్ణనిజాకృతిఁ బ్రీతితోడ నీ
కిచ్చినయట్టి కోరికల నెంతయుఁ దీర్చెద, విశ్వసింపుమా! 208

సీ. దక్షప్రజాపతీ! త్వత్పుత్రి నాదు, లసద్భర్మగౌరవమా చాచుదేహ
మున సౌమ్యరూపంబునను నుండు; నీతపం బెందాఁక ఊఁగి త్వ మందకుండు,
నందాఁక సుస్థిరనై, తావకతపోజనితసుకృతంబు ఊఁగితిను గాంచి,
యాదరిం బించకమైన నాయం దుంచ కెప్పుడు నీ పుండు వప్పుడె నిను,

తే. నీవలననైన దేహంబుఁ బోవిడిచి మ-దీయనిజరూపమును బొంది దివ్యమైన
యాత్మధామంబునొందుచునట్టెనీవు- వోద్యమును బొందిమదినన్నుఁ జూచుచుండ.

క. స్థావరమును, జంగమమును-నై వెలయు సమస్తలోక మాశ్చర్యమునఁ
భావింపలేక మన్నా-యావైభవమునను భ్రమము నంద నొనర్తు.” 209

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డిట్లని చెప్పఁదొడఁగె-“నారదా! యిట్లు లాదేవి సారసహిత
మైన వాక్యములను బల్కి యాదరమున-దత్తునకు వాంఛల నొసంగి తత్త ణంబ.

క. సర్వోత్తమమగు ప్రకృతియ-నిర్వచనీయమగు శక్తి నిఖిలజనని య
ప్లర్విని నంతర్ధాన మఖర్వగతిం-జూచుచుండఁగా నయ్యె మునీ! 210

తే. తన పురమునకుఁ జని యంతి దత్తుఁడు జగ-దంబ ప్రీతి యొసంగినయట్టి దివ్య
వరముఁ దెల్పెను బ్రహ్మకుఁ డరమముదము-తోడ సంపూర్ణముగఁ దృప్తితోడనట్లు.

ఉ. అంతటఁ బూర్ణయా ప్రకృతి యాద్య సనాతని తాను నిర్మల
స్వాంతయు దత్తు పత్నియును సర్వగుణాయ యశా నటించు న
త్యంతశుభాకరంబయిన యాసతిగర్భమునందుఁ జేరి న
త్కాంతులతోఁ బ్రసూతి యను కాంతకు నున్నతి మించె నారదా! 211

క. అంతఁ గ్రమంబున దత్తుని-కాంత ప్రసూతియు నికాంతకాంక్ష వెలయఁగా
నెంతయు శుభవాసరమున-సంతసమునఁ గనియె నొక్క చక్కనికన్యన్.. 212

సీ. ఆకన్య సంపూర్ణమైనట్టి ప్రకృతియే, వినుము నారద! రూపవిలసనంబు,
గౌరవర శరీరకలితయు, నుత్కుల్లకువలయాయతనయనవిలసితయు,

చంద్రకోటిసమానచాక్రప్రభయు నయి, యష్టబాహువులతో నలరి, రమ్య
జీదన మొప్పురంగా వైభవోజ్జ్వలయయి రాజ్యలుచుండ విభ్రమములొప్పు;
తే. నామహాదేవి పుట్టినయపుడు కురిసెఁ-బూలవాన; దివిఁ దుందుభులు మొరసెను;
ఋక్కుటంబగు కాంతితో దిక్కులెల్లఁ-జెలఁగె నత్యంతనిర్మలంబులయి మాని ।

క. విని మంగళకరతనయా-జననంబును దెలుపు వార్త సంత్రమమునఁ దాఁ
గని దక్షుఁ దుత్సవంబుల-ననుపమముగఁ జేసె నాత్మ హర్షము నిండఁ. ౨౧౩

క. పురుడు పదిదినము లరుగఁగఁ-బరమంబగు సంతసమున బండుగులెల్లఁ
బరివేష్టించఁగ దక్షుఁ-డిరవుగ 'సతి' యనుచుఁ బేరు నిడె బాలికకుఁ ౨౧౪

ఆ. అనుదినంబు వృద్ధినందె నాకన్యక-నిర్మలత్వమునను నిత్యవృద్ధి
శారదసమయమునఁ జంద్రప్రభనుబోలి-వానకాలమందు స్వర్ణ దివలె. ౨౧౫

క. క్రమమున వివాహమంగళ-సముచితమగు వయసు నంది చారువదనమై
కమనీయాకృతి గల తన- కొమరితఁ గని దక్షుఁ డాత్మఁ గూరిన వేడ్కఁ. ౨౧౬

ఉ. "బాలిక పెండ్లియీడునను భాసిలుచున్నది, యోగ్యుఁ డౌ వరుం
బోలఁగఁ జూడనౌఁ; బరమపూజితయా ప్రకృతిస్వరూప యీ
బాల యటంచు నీసతిప్రభావముఁ దద్వరు దివ్యనామ మా
శూలి యటంచు నాఁడు విని చోద్యముఁ బొందితిఁగాదె యెంతయుఁ. ౨౧౭

ఉ. ఉల్లమునందు నే నొగి బహూద్యమ మెంత యొనర్చినఁ ఫలం
బెల్లను నాకు వ్యర్థమగు నించుకయేని ఫలింప దంచు నే
నెల్లవిధంబులఁ దెలిసి యిప్పుడు చింతిల నేల! శూలి కీ
నొల్ల, నొనర్తు కార్య మొకఁ డొక్కటఁ జూచెదఁగాక! యెట్లనఁ. ౨౧౮

తే. కుద్రులెల్లను బుట్టి రాకుద్రువలన
వారలో నాడు నాజ్ఞకు వశులగుటను,
కుద్రుఁ బిలిపించి యీదివ్యరూప నెట్లు
లోసఁగఁగలవాడ? నిదిచూడఁ బొసఁగఁగలదె ? ౨౧౯

క. సురవతులను గంధర్వా-సురముఖులను బిలిచియె శివశూన్యముగా నే
జరచెద నొక పరిష, త్తా-హరునిఁ బిలువ" ననుచు దక్షుఁ డంతట మదిలోఁ.

తే. "యాగ మొక్కటి శివుఁడు లేనట్లు చేయు-ఁడునుస్వయంవరముదమునకును నతిప్ర
యత్నమున నెట్టులయిన నే, నందు జరగుఁ-గాక! విధిమానస్థితి కలకొలంది.

క. అగునది యగుఁగాక! నగం-బొగిలినఁ దప్పంగ నెదియుఁ బోవదు; మదికిం
దగినట్లు నడచుటయె నా-కగు కర్ణం" బనుచు నిశ్చయము చేసి వడిఁ. ౨౨౦

రాక్షసుల స్వయంవరము

తే. అంత దక్షుండు తన కూతురైన సతి స్వయంవరముఁ జూడఁ బిలిపించె నఖిలనిర్జ
దులఁ, దక్షిణులను, గిన్నదులను, నసుర-వరులు మున్నగువారలఁ దమ వెలయఁగ.

క. పరమేశ్వరుడై విలసిలు-హకు నొక్కనిఁ బిలువ కప్పు డాసభ దక్షుం
డిరవొందఁజేసె నద్భుత-కరముగను సురాదులకును గామిత మనుచున్. ౨౨౪

క. సుత్రామాదిసురలును, బ-విశ్రముచులు, దైత్యవరులు వెలుగుచు నుండఁ
జిత్రమయమై కనంగ వి-చిత్రితమై రమ్యమగుచుఁ జెలుపున నెసఁగెన్. ౨౨౫

తే. ఆమహాసభ తేజంబునందు వేయి-కిరణముల నొప్పు సూర్యుని సరి యనఁదగుఁ,
గాంతివైభవమున నది కనుఁగొనంగఁ-బూర్ణచంద్రునితో సరిపోల్పనగును. ౨౨౬

ఉ. నారదమాని! యాసభ ననంతమహోత్సవ మొప్పు దేవతా
వారపతు ల్సుమాల్యవరవస్త్రధరుల్ బహురత్నకీర్తితో
దారకిరీటభర్మవిలతప్రభులై విలసిల్లుచుండి, రిం
పారఁగఁ జూడ వేకుకగు భవ్యశుభాభరణోజ్జ్వలాంగులై. ౨౨౭

ఉ. వారి రథంబులున్ మఱియు వాడువముల్ గజసంతతుల్ మహా
దారతరంబులౌ మణివిలాసములన్ పరిహేమనూత్నశృం
గారపరిష్కృతంబుల నికామమనోహరచిత్రకాంతివి
స్తారపతాకలన్ ఒహువిధంబుల వెల్లుచు నుండె నారదా! ౨౨౮

క. అంతలను ధ్వజము లద్భుత-కాంతులతో జెలయుచుండఁగా చక్షురం
జెంతయు నలంకృతంబై-వింతిగొలుపుచుండె నిఖిలవిమధావళికిన్. ౨౨౯

సీ. భేరీమృదంగాదిభూరివాద్యంబు లేపున మాటిమాటికి బోరుకలఁగ,
నారవం బత్యంతమై భూనభోంతరభాగ మెల్లను నిండి పరిధవిల్ల,
గంధద్వలెల్లరు కమ్రగీతంబుల డ్ధంబుమీఱఁగను గానంబుసేయ,
వేవేలుగా వచ్చి వేలుపుటింతు లానందంబుతోడుత నాట్యమాడ,

తే. నాసభాభవనంబు దివ్యమయియుండె, -నపుడు దక్షప్రజాపతి యద నెఱింగి
సుతను బిలిపించె ద్రైలోక్యసుందరాంగి-నాస్వయంవరసభకు నత్యాదరమున.

క. నారదమునిశార్థుల! య-పారముదంబునను నటకు వచ్చె సతి యలం
కారమున వెలసి కడుశృం-గారప్రతిమయై యనంగఁ గమనీయగతిన్. ౨౩౦

చ. సకలచరాచరంబులఁ బ్రశస్తముగా వెలుఁగొందు శంకరుం
డొక రమణీయరూపమున నొప్పు మహాక్షముమీఁద నెక్కి, సే
వకపరివేష్టితుండయి, నభంబున నాసభఁ గాంచుచుండెఁ బా
యక సకలంబుఁ గల్గొనుచు, నంతఁ బ్రజాపతియైన దక్షుండున్. ౨౩౧

తే. సభను గలయంగఁజూచి, నిశ్శృంక శృంక-రుండు లేడని మదిఁ దమి నిండుకొనఁగఁ,
బరమసుందరియై స్వయంవరవిభూషి-తాంగి యగు ప్రియతనయతో ననియె నిట్లు.

సీ. "ఓసతి! మాయమ్మ! యుదుముదంబునఁ గాంచు మీసభాభవనంబు, నిండుఁ జేరి
యాసీనులై యున్నయట్టి సురాసురగణములఁ, దాపసగణముల నోగి,
వీర లెల్లరుఁ గడువిశ్రుతచరితులు, సద్గుణాకరులు, ప్రశస్తమతులు,
వరియింపుమా స్వయంవరసమాగతులైన వీరియగు దుస్సతోచారగుఁడని,

తే. సర్వ శుభలక్షణోపేతు, సకలలోక-సుందరశరీరు, సంప్రీతి గొంచి సీదు
మదికి నింపైన వరుఁ బుష్పమాలికఁగొని-కంఠమున లంకరింపుము శాంతునకును "

క. అని ప్రియము మీఱ దక్షుఁడు-తనయను గని పలుక, నపుడు తాఁ బ్రకృతి మహా
జనని సతి మాలికను గర-మునఁ గొని యీశ్వరుని నుల్లమున మ్రొక్కి వెనక.

తే. శృంకరునకును వందనసమితి యనుచుఁ-బల్కి సుమమాలికను భూమిపైన నిడియె,
నాక్షణంబున శివుఁడు ప్రత్యక్షమగు శి-రంబుచే నటఁ బుష్పహారంబుఁ దాల్చె

సీ. దివ్యరత్నావళిచేదీప్యమానమై దేహంబు మిక్కిలి తేజరిల్ల,
షోడశకళలచే నాబగుఁడు కృడ పూర్ణశశికోటిసమశాంతి దితల వెలయ,
దివ్యమాల్యంబులు, దివ్యాంబరంబులు ధరియించి, దివ్యగంధములఁ బూసి,
ఫల్లారవిందనిభోల్లసద్వీక్షణశ్రోతయంబు రంజిల్లఁ బ్రీతి మెలసి,

తే. భవ్యరూపధరుండయి భవహరుండు-హరుఁ డవతరించి యాసతీహస్తదత్త
పుష్పమాలిక ధరియించి, ముదముకొంది-య చటనంబిట్టి టిండయ్యెనందఱుఁగన.

క. తన తనయయైన సతి శృం-భుని కంగమునందుఁ బ్రీతిఁ బూదండను దాఁ
గనుచుండ సమర్పించెనె-యని దక్షుఁడు తృప్తిలేక యప్పుడు మానీ! ౨౩౮

తే. తనయపై నించుకంటి యాదరుము తగ్గి-నట్టివాడయియుండెను, నంత దక్షు
సకలలోక ప్రజాపతి సకలుషమతి-బ్రహ్మదేవుండు గనుఁగొనె వరమునీంద్ర!

క. మానససంభవులగు తన-సూనులును, మరీచిముఖ్యశుద్ధమునీంద్రుల
పూని తనకుఁ దోడ్పాటయి-వే నిలువఁగ నిట్లు పలికె విశ్రుతభణితి. ౨౪౦

చ. "వినుము కుమారి! నితనయ ప్రీతిచెలంగఁగఁ చేవదేవు శృం
భుని వరియించె నెగతయు స్వబుద్ధిఁ దలంచి, మహాత్ముడైన యా
యనఘునిఁ బిల్వబంచి కడు యత్నమున విధిపూర్వకంబుగా
ననుపమరీతి నిమ్ము సుత నాత్మఁ గళంకము మాని వే"యనక. ౨౪౧

తే. దక్షుఁ డాబ్రహ్మవాక్యము ల్లఱచి, ప్రకృతి-భాషితంబులస్మరియించి భావమందు,
నామహేశుని బిలిపించి, యర్హరీతి-ధారవోసెను ముద్దులతనయ నపుడు. ౨౪౨

క. పరమేశ్వరుఁ డాకన్యక-వరమంగళయాపనతిని బాణిగ్రహణం
బిరవుగ శాస్త్రోక్తముగాఁ-గర మనురాగమునఁ బొందెఁ గడు హర్షమునక.

- ఉ. అప్పుడు బ్రహ్మయు, హరియు, నాద్యమహమ్ములు నారదాదు లి
ట్లాప్పిన యాసతీశివుల నుల్లములందున భక్తిపూర్ణులై,
రెప్పగిదిగ్ ముదంబు వహియింతురొ య స్థానరించి సేవల
మెప్పు జనింపఁగా శ్రుతిసమీహితరీతి నుతించి రెంతయున్. ౨౪౪
- క. కురియించిరి సుమవర్షము-లరుదారఁగ సకలవిబుధు లతిమోదమునన్,
విరివిగ దుండుభిరవములు-నిరవధికముగాఁగఁ జెలఁగె నిచ్చలు తుష్టిన్. ౨౪౫
- తే. దేవగంధర్వకిన్నరాదిసకలసుర-వార మానందభరితమై వజ్రలై, దక్షుఁ
డాజటాభస్మభూషణుం డౌ హరు, సుత-యైన సతిఁ గని యున్నత్తుఁ డి య్యెనపుడు.
- తే. నిఖిలలోక్తై కసుందరి నిజసఖిఁ దన-వెంటఁ గొని యామహేశుండు స్వీయరమ్య
శోభననివాసమా హిమక్షోణిధరము-నందుఁ గల నెత్తమును జేసి నరిగె నంత.
- క. మునినాయక! సతి శ్రీశం-భునివెంటఁ జనఁగఁ జెందమున దక్షునకున్
ఘనమగు దివ్యజ్ఞానం-బెనయఁగఁ లోపించె నప్పు డేపున కొకటన్." ౨౪౬
- వ. అని విశదీకరించి, ౨౪౭
- క. తతథర్మకార్యదీక్షా-ధృతసకల సురాసురైక తృప్తినిరీక్షా!
శతమఖముఖసాపేక్షా-శ్రితహిత రక్షాక్రియావిశిష్టాధ్యక్షా! ౨౪౮

గ ద్య ము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షవీతిని సమాసాదితోభయ భాషావితావిభవ,
జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసంప్రదృష్ట, సుబ్బయ్యార్యరహభవ కావ్యపురాణరీతి
విద్యద్విరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగవత
మహాపురాణమునందుఁ బ్రథమాంశము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ మహా భాగవతము

ద్వితీయాంశము

అయిదవ అధ్యాయము

క. శ్రీమత్ప్రేమరేఖానీ! - కామితతతసకలవిభవఘనశర్వాణీ!
భామహితమృదులవేణీ! - ధీమద్వినుతిసుపదాబ్జధృతగీర్వాణీ! ౨౧౧

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డిట్లని చెప్పఁదొడఁగె- "నారదా! విను దక్షుఁ డంత హరు, సతిని
నిందఁ జేసినవాఁడయి డెందమందు-బుద్ధ్యము నశింప రోదనమును నొనర్చె.

మ. అతిమఃఖంధ్రిసునిపు దక్షుని మునీ! యత్యంతవిజ్ఞానియై
క్షీతిఁ బేరొందినయట్టివాఁడును, శివాంఘ్రిస్తోత్రసింఘండు, స
న్మతిమంతుండు దధీచినాఁ బరఁగు ప్రజ్ఞాశాలి ప్రీతిఁ సమం
చితత్వప్తిం గొనఁ బల్కె నూఱడిలఁగాఁ జేయంగ నూహించుచున్. ౨౧౩

ఉ. "ఏటికి వజ్రీవానిగతి నేచ్చెడు దక్ష! మనంబునందునన్
గాటపు భ్రాంతితో సతిని గానవు శంకడు నల్లె, నీకిలన్
సాటి యెవఁడు లేడు, సతి జన్మము సంజెఁ ద్వదీయసద్గమం,
కోటమి యేల? భాగ్యము మహోన్నతమం చెఱుంగఁగఁజాలవే? ౨౧౪

క. సతిఁ గను మాద్య యటంచుఁ బ్ర-కృతియును నశరీరయు నని హృదయంబున స
మృతి శివుఁడు పరమపురుషుఁ డె-సతీధవుఁడు తెలియు మిది యసంశయ మనఘా!

సీ. నిరుపమానంబులై నెగడు ఘోరతపంబు లారణ్యసీమలయందుఁ జేసి,
బ్రహ్మసు కేంద్రనిర్జరైత్యసంఘముల్ కనుఁగొన లేనట్టి ఘనప్రకృతిని
దక్షప్రజాపతీ! తనయగాఁ బడసితి, సఫలమయ్యెను నీమ జన్మ మరయ
నాదేవిమహిమ నీ వంతరంగంబునఁ జెలియంగఁజాల కావలమతివయి,

తే. సతిని నిందించుచున్నాఁడ, వతులితమగు-నామహామోహయాపిణి యప్రతర్క్య
మాయచేవంచితఁడవైతివోయియునఘ! - తెలియుమిఁక నైన" ననుచుదధీచినుడువ.

తే. అపుడు దక్షుండు ప్రశ్నించె నాదధీచిఁ
గాంచి "యో యార్జ! శంభుండు కనఁగఁ బరమ
పురుషుఁడు, ననాదిజగదధీశ్వరుఁడు నంచుఁ
జెలిపినాఁడవు, నిజమె యీవలుకుల్లె !

- ఉ. సత్యమే యయ్యోనేని యేఁగు శంభుఁడు చూడఁ ద్రిలోచనుండునై
నిత్యముఁ బ్రేతభూమిఁ దమిని వసియింపఁగఁ గోరు భిక్షువై,
యత్యధికంబుగాఁ దనువునందున బూడిదపూఁతఁ బూసి తా
స్తుత్యముగాని కార్యములఁ జొక్కును? దెబ్బము విస్తృతంబుగఁ” ౨౫౮
- క. అనవుడు దధీచి దక్షిణ-కును వినిపింపంగఁదొడఁగె “గోర్పిని వినుమా,
యనఘా! యీశుని మహిమం-బును దెలిపెద సావధానమున నతిభక్తి, ౨౫౯
- తే. శంకరుఁడు సక శేష్య శేష్యుఁడు, పూర్ణుఁ,
ఉచ్యతానందమయుఁడు మృగమహేశు
చరణముల నాశ్రయింతు రెన్నడు భరిత్రఁ
బొందఁజాలరు దుఃఖ మెప్పుడును దక్ష! ౨౬౦
- తే. అనదృశాస్త్రీయమహిమచే నలరునట్టి-యీశ్వరుని భీతిఁగఁ జటంచు నెట్లు పలుకఁ
గలిగితివి నీవు? దుర్బుద్ధి గలిగె నేమి-కతిమునను నికు మిదిని నదృశముగాఁగ!
- తే. బ్రహ్మ మొదలగు నిర్ద్విందరులు, మునులఁ, -దత్త్వదర్శనులగు యోగితతులు మదిని
నేశివుని దివ్యరూపంబు నేర్పజీంపఁ-జాలరో యట్టి శంభుని స్వాంతిమందు. ౨౬౧
- చ. తెలియఁగఁజాల కీవు కుమతిం గొని జ్ఞానము లేక యిట్టి నిం
దలను విరూపుఁ డించును వినందగన్లుగఁ బల్కువాడ వే
స్థలమునకై నఁ బోవును సదాశివుఁ డెన్ని సమత్వబుద్ధితో,
వెలయును సర్వభాగముల విశ్రుతీతి మహానుభావుఁడై. ౨౬౩
- తే. దక్ష! చిను మభిరా నిమై తనకు పట్ట-ఁబంబునందైన, మఱి శ్రేణానంబునందు
నైన నా దేవదేవుని సూక్ష్మకు సను-మగునుగాని విశేష మెయ్యదియు లేదు.
- ఓ. బ్రహ్మవిష్ణులకు గుర్తిభమై, యపూర్వమై శేనలోక మొగి విలసిల్లుచుండు,
బ్రహ్మలోకింబును, వైకంఠమును దాని షోడశాంశెంతైన నిడుగావు,
స్వర్గంబునంగు దేవతలకునైన గుర్తిభమగుచుండుఁ గైలాసపురము,
సంతానకవనాశిసంవృతెంతైన నిఖిలామరాకీర్ణమై యలరు నింద్రు
- తే. పట్టణం ఒమరావతి భవుని లోక-మునకు షోడశభాగమైనను సమంబు
చేయఁగాఁజాల దోదక్ష! చిత్తమందుఁ-దెలియవిన మింక శంకరు దివ్యమహిమ.
- తే. మర్త్యలోకంబునందఱ మృత్యుమయి యుత్త-మంబగుచుఁ వెల్లుఁగాశీపురంబుమిగుల
ముక్తిదాయకమగు తేత్రము లయకాల-మందును నశింపనిది శంకరాలయంబు.
- సీ. బ్రహ్మది దేవతావసులును మృత్యువునందంగఁగలవార లగుచునుండ
మర్త్యుల విషయమై మది నెంచఁగ నేల! పరమాత్ముఁడైన శంకరుని దివ్య
భవనము లృజీయు నివాసంబు లవినాశములుగా నెఱుంగుము బుద్ధియందు,
నాదేవునకు శ్రేణానాంతరమగు నివాసము లే దనడునట్టి కుమతి నీకుఁ

తే గలిగె నేటికి దక్ష! లోకత్రయేశుడై సదాశివుడయి వెల్లు ననుచుఁ దెలియ
వలయు, నిది సత్యమగు, భ్రాంతివలన నిందఁ-జేయరా దెప్పుడైనను శివుని వినుము.

క. తావకభాగ్యవశంబున-నీ వేశ్వమునందుఁ బుట్టి నీకుం బుట్టి
భావమున నెలయుచుండిన-దేవి పరబ్రహ్మరూప, తెలియవు మదిలో. ౨౬౮

ఆ. నాకుమార్తె యనుచు లోకువగాఁ జూచు-చున్న వాడ, వెంతో దోధ్యమయ్యె,
సతి యనంగ వెలయు సాక్షాన్మహేశ్వరి-యగును, నిందసేయఁ దగదు దక్ష!"

తే శ్రీమహా దేవుఁ డిట్లని చెప్పఁదొడఁ గ-నారగునితోడ "నీరీతి జ్ఞానవర్మఁ
డౌ దధించి మునీశ్వరుం డాదృప్తి బహు-విధములను గోధచేసిన వినక మదిని.

ఉ. నారద! మాఃకిమాటికి విసప్తమనస్కుఁడు దక్షుఁ డాజగ
త్కారణకారణుఁ, విభు, సదాశివు, నిర్మలశిష్టసమ్మతా
చారుని తత్త్విముం దెలియఁజాలక పెక్కువిధంబులం దిరి
స్కారము చేయుచుగ నిలిచి గర్హితవాక్కుల నెఱియుం గ్రుంగ. ౨౭౦

క తన పుత్రికయగు సతినీ-మనమున స్మరియించి గురుభిమానుండై యే
మనఁజాలక యేడ్చెను హ-యనుచున్ బిట్టుగఁ గుమారికా! సతి! యనుచున్.

ఆ "ప్రాణతుల్య వగుచు భావింప నా కీవు-నన్ను విడిచి యెందుఁ జన్న కాన?
విపుడు శోక జలధి నీరీపి నను గ్రోసి-పోయి వెటకు నాగు ముద్దుకూన! ౨౭౩

మ. రమణీయౌజ్జ్వలహరిశయ్యలను నిద్రంబోవు నీ వేక్రియం
గమనీయాంగి! పరేతిభూమి వికృతాకాంక్ష, విరూపాక్షు, భి
మమహావిగ్రహు, నాత్మినల్లభుని పర్యానిక్ బ్రయంబాప్త నే
మముఖోఁ గూడి వసించున్ యొలుగ సచ్చాన్! నిక్కు నా కేదిక? ౨౭౪

దక్షుని దధించి యూరించుట

తే. దక్షుఁ డీరీతి శోకింపఁ దా దధించి-మానినకుఁ డంతయును విని మాన్యరీతి
నూరింపఁగఁ బూని ప్రయోక్తులఁగిరి-మునఁగనుంగవఁ దుడుచుచు ననియెనిట్లు.

మ. "లకటా! జ్ఞానుల కెల్లఁ బెద్దవయు యిట్లల్పజ్ఞుడౌ మూర్ఖుడో
లిక శోకించెద వోప్రజాపతి! మహాలీలాత్మ నిశ్చంకతక
సకలాధీశునిగా నెఱింగియును నీస్వాంతింబునం దేటి కీ
వికలత్వంబు జనించె? నియ్యది కనన్ వే లోచెడిక జిత్రమై. ౨౭౬

తే. భువి జలంబున నాకసమున రసాత-లంబున వసించునట్టి స్త్రీలం బురుషులఁ
దెలియుము సతీశివుల రూపవిలసితులుగ-దక్ష! విను మిది నిర్మలతరమతివయి.

చ. పరశివుడౌ మహేశ్వరుని భావమునందుఁ బరారత తత్త్వం
ధురత ననాదిపూరుషుఁడు, నుత్యుఁ డటంచు నెఱుంగు దీవె, య

పురశివు రాణియైన సతి భావనసేయు చిహాత్మరూపయై
వరత్రిగుణాత్మయా ప్రకృతినంద్య పరాత్పర యంచు నమ్మికన్.

౨౭౮

సీ. దక్షప్రజాపతీ! తానక భాగ్యంబున నె పరాత్పరసతి యనుగూఁగూఁగెను
రయ్యె విశ్వేశ్వరుఁ డానతిఁ జెండిలియయి పతిభావంబు నందె, దీని
నెమ్మనమ్మనయంగు నిడుపమసాభాగ్యమని యెంచఁగొని, వేమనఁగఁగలను!
నంచెంపఁబడినాఁడ నంచితంబుగి విధిచేత సంతి ప్తతి నాతలిముగ

తే. నందుచున్నాఁడె, విపుగు సర్వమును విచుము,
ప్రకృతిపురుషులఁగా సతీపరుశివుల
నెఱుంగుమా శ్రేయములఁ బొంద నెంచిలేని
దుఃఖవారిధి మురిగి యార్దుఁడవుగాక!"

౨౭౯

చ. అనవుడు దశాఁ డిట్లనియె నమ్ముచితోడ, "మునింద్ర! నీవు ప
ల్కించుది సర్వమే యగును గ్రాత్రినుమిగియు లేకు భావమం
కునఁ బ్రకృతిస్వరూపముగు సుశ్య మనాత్మిజ, యా సనాశివుం
డెనియఁ ద్రెలోక నాథుడగు పరేశుఁడు వెలిరుఁ డిన్ని వాక్కులన్.

౨౮౦

చ. వినియును నాకు నుద్ధిఁచి విశ్రుతుఁడైన మహేశ్వరుండు లో
కనిచయక ర్తి చూననుచుఁ గాంచఁగఁజాలకు హేత వేదాకో!
మునినక! సత్యవాక్కు లగు పూర్వులు పల్కులు పల్కుచున్న నా
మనము సనాశివుఁ బరము చూన్యునిగా గఁజాలింప దేక్షికో!

౨౮౧

క. మునినాయకి! విను మా శిష్యభవించి గూఁచి నా కసూయ పొడముటకును శే
ర్కానెడ దగునట్టి కారణమును మా జనకుండు బ్రహ్మ పూర్వము ప్రజలన్.

తే. సృష్టి గావించె నపు డాన ప్రియకుశ-కంకుగురు దుక్రములు జవించికడఁక నెలిగి
రందఱును సనుదేఁగలై యతిభయంక-రాకృతల శీమశూరిని సలపు మెఱసి

సీ. ఆ దుక్రలెల్ల మహత్కలై ప్రోధర కారుణనేత్రలై యతిదృశకరి
చక్రాంబరధర్మలై జడలతోడ వెలుంగుశీర్ష గులను చాల్చి సృష్టికర్త
చేసిన సృష్టి నశింపఁజేయఁగఁబూని, రది గాంచి బ్రహ్మ తా నాత్మయందు
వీరలు సృష్టిని వెన నాశమొనరింపఁబూనినవా'రని పొసఁగఁదలఁచి,

తే. వారలను దక మాజ్ఞ చే వరుస శాంతి-నంది వసియింప న స్థితి యనియె "వీర
లెల్లు శాంతి గాఁగి కో, యెద్ది హితవో-యట్లు లొనరింపుమా త్వర ననువు మీఱ.

తే. భీమచూపులు నెఱియును భీమకట్టలగుదు, రలుగాన వీరల నాత్మవశులఁ
గాఁగ నొనరుపఁదగు దీవెతాన నాదు-పంపున" నటంచు ననుఁబఁచెఁబద్ధభవుఁడు.

తే. బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞ చే బహుళవిక్ర-మాధ్యులగు దుక్రలెల్లకు నతిభయమున
మద్యశంకులయి విక్రమంబుఁ దక్కి-ప్రశ్రయము లేనివారయి పరిగి రపుడె.

- క. లక్కతమున నాకు మునీ!-నక్కొనె దేవంబు శంభునిపయి మిగులన్;
దక్కవపడ దది మదిలో-నక్కాలమునుండి యాగ్రహంబు సుదృఢమై. ౨౮౭
- ఆ. కుద్రులెల్ల నీశ్వరుని యంశజనితులు-మద్వశంగతులయి మలయువాకు,
నగుట శంభుఁ డెట్టులగు నాకుఁ దెలుప వే-యన్నతుఁడు మునింద్ర!యెన్నిచూడ?
- క. నాసుతయగు సతి గుణముల-నోసంయమి! రూపమున మహోన్నత యగుచున్
భాసిల్లుఁగాదె? తెలియవో-కో సామ్యము లేని దనుచు నుల్లమునండున్? ౨౮౯
- ఉ. ఏవిధి భర్తృయోగ్యుఁ డగు నించుక యోజ సేయు మాల్చే? సం
భావితఁడౌనె యాసతికి భర్తఁడు మద్వశుఁ డెంచి చూడఁగా?
నీవియుఁ గౌత్రభూతునకె యిచ్చినఁ బుణ్యకరంబునై, యశః
శ్రీవిభవాభిరామమయి చెల్లు వహించును సన్మనశ్వరా! ౨౯౦
- క. కావున సత్ప్రతింబును-భావించియె కన్య నియ్యవలయును బుధసం
సేవితఁ డగు వాఁ డిలలో-నీవిధి సేవ్యుండు మునిశిష్యుర! వివే? ౨౯౧
- తే. కలమ్ము రూపంబు శీలంబు గుణముఁ గాంచి
బంధువులతోడఁ జర్చించి పాత్రుఁడైన
వరునకును గన్యకను గూర్పవలయుఁ బ్రాజ్ఞఁ
డయినవాఁడు, మునీశ్వరా! యంద్రు బుధులు. ౨౯౨
- ఉ. ఈ విధమెల్ల నామదిని నెంచియెకాదె సతీస్వయంవరం
కో విరచించునట్టితటి నేఁ బిలిపింపఁగనైతి శంకరుఁడ,
సేవకుఁడై సుసంశయగుణశీలవివర్జితఁ డెంచు, సత్య, మీ
భావముఁ దెల్పినాఁడి, మునివర్య! దృఢంబుగ నమ్ము మింతియున్. ౨౯౩
- నీ. ముని! యీమహాకుద్ర ముఖ్యులు మద్వశంగతులయి వర్తించుకలిన, మతియు
శివుని యంశజలయి చెలఁగుచుండుకలంబునను, శివులోఁ గూడి యనయముఁ జరి
యించుటకలమున నెసఁగుచుండును నాకు నీర్వ్య యీతనిపయి, నిది నిజంబు,
శంభుండు తా కుద్రసమితికంటెను నున్నతఫలంబుఁ గూర్పఁగా దక్షుఁడైన
- తే. యపుడె పూరింప నర్హుఁడై యలకు నాకు,-నిప్రతిష్ఠా దృఢంబని యెన్నవలయు"
నని దధీచికి దక్షుండు తన మనమునఁ-గల విధంబును నారదా! తెలిచె వినుము."
- వ. అని మహాదేవుండు నారదునితో వెండియు నిట్లని చెప్పిందొడంగె. ౨౯౪
- ఆ. "ఆ దధీచిహూని యంత దక్షుని వాక్య-జాలములను శ్రద్ధ నాలకించి,
తనదు స్వాంతమందు ఘనమగు చింతతో-దలఁచె నప్పు "డౌర! దక్షుఁ డిట్లు.
- తే. తాఁ బ్రజాపతి యయ్యు నాత్మ నిసుమంత-యేని ప్రజ్ఞయు లేక యయ్యాశువలన,
సతివలనమోహితుండయ్యెమతిచెడివడి,-నహహ! బడుఁడగుదక్షునకర్హ మెదియో!

ఉ. అరయ బుద్ధిమంతుఁ డగునట్టి జనుం డొక దుష్టబుద్ధికిఁ
గూరిమి మంచిబుద్ధి నొడఁగూఱుప శక్తుఁడు గాఁడు, భూమి నా
పూరుషుఁ డెన్న భక్తి మదిఁ బొందక దుర్లభ నంది దుర్లభిఁ
జేరఁగఁబోవు, మోక్షమును జెందఁడు నిక్కముగాఁగ నెత్తెఱిఁ.” ౨౯౮

ఉ. ఈకరణి మనంబున మునీశ్వరుడైన చరీచి యెంచి, య
త్యాకులుడై మతేమనక స్వాశ్రమసీమకు నేఁగ నప్పుడే,
యా కుటిలుఁడు దక్షుఁడు నిజాలయముఁ నడి జేరెఁ జింతి చ
న్నాకులపెట్ట నుస్సురచి యంతట నారదిమానిచంద్రమా! ౨౯౯

అఱవ అధ్యాయము

సంతోషవ ప్రమథాధిపతిత్వ వర్ణనము

తే. సకలలోకోత్తరతుపారి శైలశిఖరి-ముంకు సఖిలో మహాదేవమూర్తి యంతఁ
జేరె నంతట దేవతల్, సిద్ధపరులు, - దేవపత్నీలు, పూనితియిను జేరె ౩౦౦

తే. వరమహర్షులు, గంధర్వపరులు, కిన్న-రులును నేలకు వేలుగాఁ గొలఁదిమీఁటి,
వచ్చిచేరి యత్యంతివైభవమున-నానుహోన్నతి నుకు నధికభక్తి. ౩౦౧

తే. మేరుపుత్రిక తుహినభూమిభవప్రసన్న- సకాదేవి సఖులతో మిగుల మోద
మున నచటఁ జేరఁజనుదెంచె మునిహాసక-తెల్లదునునచ్చిచేరిహృష్టులగుచు.

తే. కుసుమవర్షంబు దేవశోభినిసరితము-దమున నచ్చు లాడిరి నమి చెలంగ
గీతములను గంధర్వులు ప్రీతిఁ గాఁ-రాఁ దేవుండు సఖిలోడ నచటఁ జేరె. ౩౦౩

తే. ఉవిదతెల్లరు నాచార్యుల క్తముగను-విద్యమహమును జేసిరి, ధన్యులైన
యాసతీశివులకు మ్రొక్కి రపుకు ప్రమధు-తెల్లరును భక్తితోడఁబ్రహృష్టులగుచు.

౪. కరతాశంబులు చెలఁగఁ-సుం నను తెల్లరును దృప్తి శోభిల్లఁగ నా
డిరి తూర్వధ్వను లెసఁగఁగ-సరవిఁ గానంబు చేసి సంతోషమునక. ౩౦౪

ఉ. అంత సతీమహేశ్వరుల సంజలిగూర్చి నమస్కరించి య
త్యంతము, వారిచే నెలపు నంది యమర్త్యవరుల్ స్వకీయశు
ద్ధాంతముఁ జేరఁబోయిరి, నితాంతముద్రులనఁ బొంగి యెల్లవా
రెంతయు నాత్మసర్వముల కేసిరి కూర్చి చెలంగ నారదా! ౩౦౬

తే. మేన మొదలగుస్త్రీలునుమిగులవేష-జనిరిస్వగృహమ్ములకుసంతసముననిండి
పరమసౌందర్యవతియగు భవుని భార్య-సలిని గని, మేన లలపోసె స్వాంతమందు.

ఉ. “ఈసరిఁ గన్న తల్లియె మునిశ్వర! ధన్య యనంగఁ జెల్లు నా
ధీస్వమితి, ద్రువంబుగ సతిసరభక్తి మనోహరాననక

నా సుతగాఁగ నే ననుదినంబును భావమునందు నెంచుచున్

జేసెదఁ బూజనం బిచటుఁ జేరి" యటంచుఁ దలంచె నెంతయున్, 30౮

సీ. గిరిరాజసద్ధర్మవరసతి మేన యిరీతి మనంబునఁ బ్రీతి సలిసి
మూఁడులోకములకుఁ బూజ్యయా జనయితిగా నెంచి పూజింపఁగాఁదలంచి,
యెవ్వేళ విస్మృతి నించుకేనియుఁ బొంద కాఱియాశ్వదని పత్నియగు సతికడ
కరుదెంచి భక్తితో నర్పించుచుండఁ దత్కరుణాభివృద్ధియా కరణి, నంత

తే. నొక్కతటి దక్షు ననుచరుం డూర్జితమతి, - శంభుభక్తిపరుండు, సత్సంగిలవరుండు
నంది యరుదెంచి సాష్టాంగ వందనముల - శంకరునకును గావించి సవినయముగ.

తే. పలికె నీరీతి "జేవజేవ! విభు! యుష్మ-దీయమహిమావిదుఁడగు దధీచివిప్ర
సన్మునీంద్రశిష్యుండ, దక్షప్రజాప-తికిని గూర్చు భృత్యుండ నోదివ్యవిభవ!

క. శరణన్నవారి మిక్కిలి-కరుణను, వాత్సల్యమునను గాచు మహేశా!
పరిమోహితు నొనరింపక-పరిపాలింపుము త్రిలోకపతి! న న్నెపుడున్. 3౧౧

సీ. పరమపూరుషునిగాఁ బరమాత్ముగాఁగఁ బ్రత్యక్షముగా నిన్ను నాత్మయందుఁ
గనుఁగొనినాఁడ నిక్కంబుగ, నోజేవ! జగములఁ బుట్టింప, నొగిని బెంప,
సంహార మొనరింప సామర్థ్యముచు గల్గి మూలప్రకృతియై పొలుచు ననుచు,
సతిని నెఱింగితి స్వాంతంబులోపల"నని పల్కి శంకరు నాశ్రితౌఘ

తే. వాంఛితార్థప్రదాయకుఁ బరమభక్తి-వెలయ గద్గదవాక్కుల విస్తృతముగ
నంది సన్నుతిఁ గావించె వందనములఁ-జేసి యిరీతి నారదా! సిద్ధమాని! 3౧౨

తే. "లోకములకెల్ల నాదివి, లోకజాల-ములను బుట్టింతు, వచ్చాని పోషణంబుఁ
జేయుదువు, వానినెల్ల నోశివ! మహేశా!-సంహరింతువు నీవె విశ్వస్వరూప!

తే. సకలసంపదలను బొంది జగములందు
నీవె వెలుగుదు, యువకుఁడ వీవె, వృద్ధుఁ
డవును నగుదువు, బ్రహ్మవై యద్వితీయుఁ
డ వయియుండువు వరద! యో భవ! సురేశ్వ!

3౧౪

సీ. జితచంద్రకోటికుచిప్రచయంబయి వరతుషారప్రభ వజ్రలుచుండి
యర్థచంద్రునిచేత నాభాసితంబగు సుందరముఖపంచకేందులలిత
మయి, కాంతి విలసిల్లునట్టి శిరోభాగ మొప్పార దివ్యరూప్వజ్జ్వలమణి
భుజగభూషణములఁ బొలుపారుచున్నదై బ్రహ్మాదిసురవరప్రణతదివ్య

తే. పదసరోజయుగంబయి ప్రథితమయి య-చింత్యమై వెల్లుచున్న నీ సిద్ధరూప
మును మనంబున నుతియించి వినయమునను-వందనంబులఁ గావించు భక్తి నభవ!

సీ. ఎవ్వారు నిను భక్తి నీభవిఁ బూజనంబును తేయవారలో పుణ్యచరిత్ర!
యెవ్వారు నీనామ మేపారు ముదమున గానంబాన ద్దరో గరళకంఠ!
యెవ్వారు భక్తితోనేని యభక్తిచేనైన జపింతు నీ యమలమంత్ర,
మవ్వారలెల్లరు నపవర్గమును జేరి యానంద మెప్పుడు ననుభవింతు
తే. త్వత్పదంబును బొంది యంతట, మహాను-భావ ప్రభునర! పశుపతీ! యీ వసుమతి
దీనులకు నీవుతప్ప నేదిక్కు గలదు-ట జగద్రక్ష! రక్షింప నురుకరుణను!" 3౧౬

క. ఈవిధమున నంది నుతిం-గావింపఁగ శంకరుండు కరుణించి మునీ!
"నీ వభిలషింతు వెయ్యది-భావంబున, నంది! యిత్తుఁ బ్రార్థింపఁదగు." 3౧౭

చ. అని దయతోడఁ బల్కు దమి నంది మనంబున నంది, "దేవ నే
ననయముఁ ద్వత్పమీపమున నాదృతి దాస్య మొనర్చువాడనై
యునికియుఁ, దావకీనపదగృహముఁ గాంచుచుఁ బ్రీతి నున్మియున్
ఘనమతిఁ గోరువాడఁ, గృప నామెడ నుంచి యనుగ్రహింపవే." 3౧౮

చ. అని కొనియాడ నంది, విభుడైన మహేశుఁడు "వత్స! నీవు కో
రిన వరవాంఛితంబుఁ గడు దృష్టి నొసంగెద, నింకమీఁద న
త్యనుపమమై సురాదులకు నందఁగరాని మదీయసన్నిధిఁ
గనుమ నివాస మెప్పుడును గారవమొప్పుఁగ నందికేశ్వరా!" 3౧౯

క. భవదీయమయిన స్తోత్రము-భవి నేమానవులు పరనమును భక్తిమెయిన్
దవిలి పరింతురు, వారికి-భవనత్రయమున నశుభము పొసఁగడు లవమున్.

తే. స్తవము నిదానినిఁ బరించు సాధుజనులు-మర్త్యలోకంబునందు నెమ్మది వసించి
శుభములనుబొందియంతసంస్తృతమనీషు-లయి సుఖింతురు మోక్షమునంది తుదిని.

చ. ప్రమథులయందు శ్రేష్ఠుడవు, ప్రజ్ఞ యనంతము నీకుఁ, గావునన్
సుమతి! మదీయలోకమున సూన్యత! మామకసన్నిధిఁ వసిం
పుము, ప్రమథాధిపత్యమును బూనుము, భక్తుడ వైతి నాకు, నే
మమునఁ బ్రియుండవై యిచట మాన్యత నంది సతంబు నెమ్మదిన్." 3౨౦

తే. ప్రమథులకు నాభుడై నంది పరమశివుని-పరమహిమచేత నిల్లు తపస్వివర్య!
నారదా! వెలుఁగొండఁ దా గారవమున, వినుము శంకరు చరిత్రంబు విస్తరింతు."

వ. వెండియు నమ్మహాదేవుండు నారదునితో నిల్లు చెప్పందొడంగె. 3౨౧

ఏదవ ఆధ్యాయము

సతీశవుల విహారము

సీ. "అంత మహేశ్వరుం డత్యంతకామప్రపీడితుండై సతిఁ బ్రీతిఁ జేరి
ప్రమథులఁ గడు బలవంతుడౌ నందిని గని యానతిచ్చె "నోగణములార!
నాయాజ్ఞఁ బూని మీ రీయెడకును దూరమున నివాసంబును ననువుమీఱఁ
గావించుకొనుడు, శీఘ్రమున నందు వసింపు, డెప్పుడు తలఁతు మి మ్మేను, నపుడె
తే. రండు నాసన్నిధికిని గరంబు వేడ్క, - వినుఁడు, నాయాజ్ఞ లేక యేరును మదీయ
నిలయమును జేరఁగూడదు నిశ్చయముగ, - నెట్టితత్తినై న నియ్యది హితవుగాదు."

చ. అని శివుఁ డానతిచ్చుటయు నా ప్రమథావళి శంకరాజ్ఞ భ
క్తిని శిరమందుఁ బూని, వసతిం గడువేగమ యీశ్వరాలయం
బునకును గొంతదూరమునఁ బూన్కి రచించి, నివాస మాస్థలం
బును విడిచేరి రెంతయుఁ బ్రమోదము మీఱఁగ, నంత నారదా! 3 ౨౬

తే. విజనమైవట్టి యచ్చోటఁ బ్రియము మీఱ-శంకరుఁడు కోర్కెతీతంక సతిని గూడి
పగలు రాత్రియు ననక సంబరముతోడఁ-గ్రీడఁ గావించుచుండె సంప్రీతి మాని!

తే. ఒక్కతటివన్యపుష్పంబులక్కజముగఁ-దెచ్చిరవ్యవహారికఁగ్రుచ్చిప్రియము
వెలయుఁగాఁ గౌతుకమ్మునఁ బ్రియసతికిని-శంకరుం డిచ్చి తమిఁ జూపు సౌష్ఠవంబు.

తే. ఒక్కసమయాన నిశ్చయంబొప్పుఁగులుకు-వికసితసరోజమునుబోలి వెలయు నాత్మ
సుందరీముఖమునుబ్రేమఁబోక్కి మిగుల-నాదరంబున స్పృశియించు నతివమెచ్చు.

ఉత్సాహ. ఒక్కతటిని గహ్వరముల నుత్సవంబుతోడ నిం
కొక్కతటిని బుష్పవాటికోల్లనద్వనాళి నొం
డొక్కతటి సర స్తటముల నుల్ల ముల్లసిల్లఁగా
నక్కజముగ సతినిఁ గూడి హాయి నొందు శివుఁ డొగ్గి. 3 30

క్రమవోకిల. శివుఁడు చూపును ద్రిప్పఁ డించుకనేపుఁ బ్రేయసి రూ సతిఁ
దవిలి యుండునుగాని యన్యముఁ దాఁ గనం డొకయింతయున్,
శివునిఁ గాంచునుగాని దృష్టిని జెందనియదు వేఱువ
స్తువుఁ గనన్ సతి యించుకై నను బోక్కి మోహము పెంపునన్. 3 3౧

సీ. సతితోడఁ గూడి యా శంభుండు కైలాసమున కేగు నొకతటి ముదముతోడ,
నొక్కసమయమున నుర్వీధరవరంబునం దెచ్చటికొ పోవు నతిప్రియమున,
హిమశైలమందుఁ బ్రస్థమున గతీయుతుండయి విహరించుచు ననువుమీఱ
భోగంబులెల్లను బొందుచు నిచ్చమై వెలయ నుండెను బదివేలయేండ్లు,

తే. పగలు రాత్రియు నిది యని భావమందు-గణనసేయఁడు, నారదా! కామవశత నొంది యత్యంతహృష్టుఁడై యుత్సుకతను-గ్రీడ లొనరించుచుండె సంప్రీతితోడ.

చ. సతియుఁ ద్రిలోకమోహిని తుషారశిలోచ్చయశృంగమందు స
మృతిఁ బ్రియుఁడైన శంకరు స్వమాయను మోహితుఁ జేసి, క్రీడలం
దతులితరీతిఁ నోడ్పడి ప్రియంబునఁ దృప్తి వహించుచుండె న
ద్యుతమగు భంగులం బ్రియుని బుద్ధిఁ దలంచి మెలంగి నారదా! 333

మేనాదేవి సతిని గొలుచుట

తే. సమయము నెఱింగి మేనకాసతి సతీప-దాబ్జసన్నిధి కనుదినం బరిగి ప్రార్థ
నంబుఁ జేయుచునుండఁ గరంబు భక్తిఁ-బుత్తి కాభావమున సతంబును మునీంద్ర!

సీ. మేనకాదేవి తా మిగుల భక్తిని శంకరార్ధశరీరిణి నర్చనంబుఁ
గావించె , నుపవాసకలిత యాచు మహాష్టమిని వ్రతారంభంబు నొనరఁజేసి
యొక్క వత్సరకాల ముపవాసమున నుండి మరల మహాష్టమి సుకుచిరముగఁ
బూజించి వ్రతము సంపూర్ణంబుగ నొనర్చె , నావ్రతంబునఁ దృప్తి నంది దేవి

తే. శంకరప్రియపత్ని ప్రసన్న యయ్యె
భూధరేంద్రుని సతి మది పొంగునట్లు,
వర మొసఁగె "బుత్తియై యుద్భవంబు నొందఁ
గలను నీయందు నిక్కంబుగను" నటంచు. 334

క. సతి యొసఁగిన వరమున క-ద్యుతముగ సంతసము నొంది భూధరనిలయ
స్థిత యయి యహర్నిశం బా-సతి నంబను గొలుచుచుండె సంధ్యలయందున్.

క. నారదమునీంద్ర! దక్షుం-దారయఁగాలేక శంభు ననుదినమును దా
నూరక నిందయొనర్చుచు-గారవమును గోలుపోయెఁ గడు మోహితుఁడై. 335

క. నిందించును దక్షుఁడు తా-సంజేహము లేక యెపుడు , శంభుఁడు డెందం
బందు సతని మాన్యునిగాఁ-గం దలఁపక కడపుచుండె గడునప్రీతి. 336

తే. ఉభయులకు నిట్లు మనములం మధ్యవిల్లె-నద్యుతంబగు వైర, మయ్యది తలంప
నలవికానిది నారదా! యార్యులయిన-వారలయ్యుఁ బరస్పర వర్తనవిధి. 337

నారదుఁడు దక్షునికడకు వచ్చుట

తే. అంత నొకనాడు బ్రహ్మకు నాత్మజుఁడగు
నారదుఁడు వచ్చి యోమునినాథ! యిట్లు
హితము వెలయఁగఁ బల్కె సమ్మతిఁ బ్రజాప
తియగు దక్షునితోడఁ దృప్తిఁగనుకీరి.

మ. " వినుమా ! దక్ష ! ప్రజాపతి ! శివుని వేవే నిండఁగావించు వే
దినమందైనను , దానఁ గ్రుడ్డుఁడయి యాదేవాదిదేవుండు నీ
కనుమానంబును లేక చేయును గడుం గష్టక్రియ , ల్వాని నా
య్యన నేఁ దెల్పెదఁ జిత్తగింపు , మటువై నాత్మేచ్ఛ వర్తింపనా. 3౪౧

తే. భూతగణములతోడ శంభుండు నీడు-పురిఁ బ్రవేశించి నిన్ను , నీపురము , గులము
భస్మమునొనర్చు భస్మాస్థి వర్షణమున , -స్నేహమునఁ దెల్పినాఁడను , సిద్ధ మిద్ది.

మ. ఎఱుంగఁజెప్పితి నెల్లవృత్తమును , నీ వెట్లోపుడో తత్కృధఁ ,
బిటుసుల్పాని మహేశు కృత్య మెఱులఁ వే శాంతి చేకూఱునో ,
వెఱుగుం బొందక , మంత్రస త్తములతో విశ్రాంతి యొజించి యే
కొల రాకుండుటకై ప్రయత్నము లొగిఁ గూర్పంగనా దక్షతఁ." 3౪౩

క. అని హితవుమీఱ నారద-ముని దక్షునిఁగూర్చి పలికె మురమర్దనునిఁ
వినుతించి నభోమార్గం-బునఁ జనెఁ దన నిలయమునకు మునిజననాథా ! 3౪౪

దక్షుండు తన మంత్రులతో యొజించి యజ్ఞంబు చేయఁబూనుట

సీ. దక్షుం డమాత్యుల త్తముల నెల్లను గూర్చిఁ బిలిపించి కొలువుండి లలితభణితి
వచియించె "నోమంత్రివరులార ! మీరలు సతతంబు హితచింత సలుపునట్టి
వారలయ్యు మదీయవైరిచేష్టితమును జెలియంగలేకున్కి కలిగ నకట !
నారదముని వచ్చి నాకు వృత్తాంతంబుఁ దెల్పినాఁ డిట్లు విస్తృతముగాఁగ ,

తే. భూతగణములతోడ శంభుండు మన పు
రంబునకు వచ్చి భస్మర క్తంబులఁ గుఱి
యించునట , సంశయంబు లే దింసుకయిన ,
నాదృతిం జూపఁ డిట క్రూరుడై కడంక. 3౪౫

ఆ. మంత్రులార ! మీరు మదిని యొజించి యీ
విషయమెల్ల నిపుడు విశదముగను,
నేది చేయఁదగునో, హిత నెయ్యదియో దానిఁ
జెప్పఁ జెల్లవారు 'నొప్పగనఁగ.' 3౪౬

క. దక్షుని వాక్యంబులను న-నుక్షణమే మంత్రులెల్లను న్విని హాసీ !
యక్షిణభయాకులులై-దక్షునితోఁ బల్కి రిట్లు తాత్పర్యమునఁ. 3౪౭

చ. " అవినయ మేదియుం గలుగ దాత్మలయందున మాకుఁ జూడఁగా ,
సువిశదబుద్ధిమంతుఁడవు , శుద్ధిమదగ్రణి వీవు సర్వశా
స్త్రవితతవిద్యరిఘ్నఁడవు , శంకకుఁ డీశుఁడు దేవదేవుఁ డే
మి వితగఁ దా నమంగళము మించి యొనర్చునె నిర్దయాత్ముఁడై ! 3౪౮

- క. ఏవిధమునఁ జరియింపఁ-శ్రీవిభవము లందఁగలమొ చిత్తంబున సుం
భావించి యానతీదగు-నోవిభు! రచియింతు మదియె యుక్త మటంచుఁ.”
- క. అని మంత్రు లెల్ల వినయం-బునఁ బల్కుఁగ దక్షుఁ డాత్మబుద్ధిఁ దలఁచి యి
ట్లనియెను వారలఁ గనుఁగొని “వినఁ డోమంత్రివరులార! వివరింతు నిఁకఁ.
- సీ. యజ్ఞంబుఁ గావించు , సఖినిర్దకుల నాహ్వానంబుఁజేయుదు వరుస , భూత
చయనాయకు శ్మశానసంవాసియౌ శివుఁ బిలువను , యజ్ఞేశు విష్ణుదేవు
సకలాంతరాయవారకుఁగాఁగ యజ్ఞరక్షణకునై ప్రార్థించి కడఁక మఖము
సాగింతు , నీరీతి సననపుణ్యక్రియా ప్రారంభమున నుండఁ బరమపుణ్య
- తే. కర్మసంయుతమగు నా నగరము నెట్టు-లడరి భూతాధినాథుఁడౌ నాదిశివుఁడు
చేరరాఁగలవాఁడౌ నిశ్చింతి ”ననుచుఁ-బల్కుఁగా మంత్రు లవ్యాకృతపద్ధతి విని.
- క. “ రాజవరేణ్య! మీమది-యోజించినయట్టి భావ మొప్పుఁగ భద్రం
బై జగమునందు మిక్కిలి-రాజితమగు” ననిరి ప్రియము రంజిల్లంగఁ. 3౫౨
- సీ. అంతట దక్షుండు యజ్ఞసంరక్షకై పాలసముద్రంపుఁ బారమునకు
నరిగి యందు వసించు యజ్ఞక్రియాభిసంరక్షణకారణు, దక్షు విష్ణు
భక్తిపూర్వంబుగాఁ బ్రార్థించె, నప్పుడు భగవంతుఁడైన యా పరమపురుషుఁ
డాతని ప్రార్థన మాలించి యాదృతిఁ దా సుప్రసన్నుడై తఱలి తన్న
- తే. ఖంబు రక్షింపఁగా మానసంబునందు-నెంచి తత్పురమునకు వెన్వెంటఁ జేరె,
బిడప నింఠ్రాచులై నట్టి త్రిదశవరులఁ-బిలువఁబంచెను దక్షుఁడు వేడ్కమీఱ.
- తే. బ్రహ్మదేవుఁడు, దేవర్షి వరులు, విప్ర-గరుడగంధర్వాకిన్నరీవరులు, దైత్య
పర్వతేంద్రులు, బ్రహ్మర్షి వరులు మున్ను-గల్గవారలఁ బిల్వఁ దత్కృతువునకును.
- క. మది ద్వేషాతిశయంబునఁ-బాదల సతీశివులఁ బిల్వఁబూనక, మఖసం
పదఁ గనవచ్చిన త్రిదశస-ముదయముతోఁ బల్కె వేడ్కఁ బొంగుచు నంతఁ.
- క. “ఈ యజ్ఞమహోత్సవమున-కాయాశ్వరు, నతని సఖిని నాహ్వానము నేఁ
జేయఁగలే, దిట భాగముఁ-బడయఁగ నెవ్వారు రారౌ వారలు వరుసఁ. 3౫౩
- క. భాగబహిష్కృతు లగుదురు, యాగంబున నాదిపురుషుఁడగు హరి రత్నో
క్తోగమున నుండె, నిర్భయు-లై గుములుగ రండు చూడ యజ్ఞమహంబుఁ.”
- ఉ. దక్షుఁడు పల్కు పల్కుల నుదారత నిర్దరముఖ్యు లెల్ల సుం
ప్రేక్షకులయ్యు స్థాంతముల భీతిలి, యా శివశూన్యమా సభఁ,
రక్షకుఁడై జనార్దనుఁడు రాజిలు నిచ్చట నంచుఁ జూచి ప్ర
త్యక్షముగాఁగఁ జేరిరి భయంబుల వీడి సకాతుకాత్ములై.

- ఆ. శంకరుండు తప్ప సకలసురాసుర-వరులు వచ్చి రటకు, వరుస నదితి
బిడ్డ లెల్లవాడుఁ బ్రీతి విచ్చేసిరి-సతి యొకర్తు తప్ప సంభ్రమమున. 3౫౯
- తే. అదితిబిడ్డల నెల్లర నాదరించి-దక్షుఁ డిచ్చకు మెచ్చిన తగిన వస్త్ర
భూషణసమూహముల నిచ్చి పానఁగ సంత-సంబు గలుగంగఁ జేసె బల్పంబరమున.
- క. కులపర్వతసదృశంబై-విలసిలె నన్నంబు, మాని! విను మట క్షీరం
బులు పెరుగులు నేతులు పెం-పాలయ మహానదులమాడ్కిఁ బూర్ణత వెలసెన్
- చ. క్రతువునకై న వస్తుతతి కల్పితమై వెలుఁగొండెఁ, జూడఁగా
నతిశయమై రసాదులు మహాబులపోలిక, నన్యనస్తువుల్
క్షీతిధరతుల్యతం బరఁగి చిత్తములందుఁ గొఱంత లేక యా
తతముగ యజ్ఞశాలఁ బ్రథితంబయి చూడఁగనొప్పె న తృటిన్ 3౬౨
- మ. మునినాథా! విను మంత దక్షుఁడు మఖంబున్ జేయఁగాఁబూనె, మే
దిని దా వేదికయై చెలంగె, నపు డెంతే వైభవం బొప్పుఁగా
ననలుం డంతట హోమకుండమున నత్యచ్ఛంబులై యూర్ధ్వభా
గనితాంతప్రసరాద్భుల్ బాదలె నిష్కంపప్రభావంతుఁడై. 3౬౩
- తే. వేదపారనియుక్తులై వెలయునట్టి-వారలెల్లరు వచ్చిరి వరుసతోడ,
యజ్ఞ మామఖవేదిపై నరుగుడెంచి-తానె విలసిలై నారదా! ధీనిధివర! 3౬౪
- దక్షదధీచిసంవాదము
- తే. ధీనిధిప్రవరుండు దధీచి మాని-యచటఁ బరమేశు శంభుని నరసి లేని
జూడ మది నెంచి దక్షుని చాచుఁ జూచి-పలికె నిట్టులు గంభీరభణితి మిగుల.
- క. “ఓదక్ష! బుద్ధిమద్వరి!-నీదగు యజ్ఞంపుఁబెంపు నెగ డె నపూర్వం
బై దివ్యమై, మతెప్పుడు-లే దెందును, నింకమీఁద లేదని తలఁతున్. 3౬౬
- క. సకలామరులు తమంతటఁ-బ్రకటితగతి వచ్చి యజ్ఞభాగంబుల ను
త్సుకతఁ గొని సక్రమంబుగ-నకలంకత సంతసించు రొనని యిచటన్. 3౬౭
- తే. లోకమందునఁ గల ప్రాణిలోక మెల్ల-దక్ష! నీయజ్ఞమును జూడఁ దరలివచ్చి
చేరియున్నది తృప్తి పెంపాడుచుండ,-నయిన నొక్కటి ప్రశ్నింతు నవధరింపు.
- క. త్రిదశులకును బ్రభువై, సం-పదలకు నాథారుఁ డగుచు భాసిలు శివుఁ డీ
సదమునఁ గనఁబడఁడెలాళా!-మదిఁ దెలియఁగఁ దెల్పుదక్ష!మహితగుణాధ్యా!”
- చ. అనవుడు దక్షుఁ డిట్లనియె నమ్మునితోడ “దధీచి! యమ్మహే
శునిఁ బిలువంగనై తిని విశుద్ధగుణక్రియ మంగళంబునై
తనరెడు నీమఖంబుఁ గనఁ దాను సమర్థుఁడు గాఁ డటంచుఁ బెం
పున మది నెంచి చూచి మునిపుంగవ!” యన్న దధీచి యిట్లనున్. 3౭౦

- చ. "వివిధములైన రత్నములఁ బెట్టి యలంకరణంబు చేసినన్
భువిని నజీవమా రనువు భూషితమై వెలుంగొంద దేక్రియన్
సువశదమాచు, నల్ల శివశూన్యత వర్తిలు యజ్ఞ మారయన్
శవములతోడ నిండిన శృణానముగాఁగఁ బ్రజాపతీ యగున్." 32౧
- క. అనుచు దధీచి మునీశ్వరుఁడనఁగా దత్తుండు కనలి యమ్మునినాథున్
గని పరుషభావణంబుల-ననె నీవిధముగను నప్పు డతిసంభ్రముడై. 32౨
- క. "నినుఁ బిలువనంపి రెవ్వరు? చనుదెంచితి విటకు నెట్లు! చనునే దుష్టా!
పనివడి ని న్నెవరడిగిరి? యనయంబున నిట్లు వాగె, దర్పమె విప్రా!" 323
- క. అని దత్తుఁడు పలుకంగా-మునివరుడు దధీచి యంతః బూన్కి వచింపం
గను హితవాక్యంబుల ద-త్తునిఁ గని విను మనుచుఁ బూనె శుద్ధమనీషన్. 32౪
- క. "పిలిచినను బిలువకున్నను-నలుసుగ నెంచినను దుష్ట! యజ్ఞంబున
మ్ముల వచ్చినాడ, నీకున్-దెలిపెద, వినెదేని, నాదు దివ్యహితంబున్. 32౫
- క. శంకరునిఁ బిలువనంపుము-శంక మనమునంపు లేక సత్సాంగుఁడవై,
యింక మదీయహితోక్తుల-బింకంబును వదలి నెఱపు ప్రీతియుతుఁడవై. 32౬
- క. ఎందైనను నిష్ఫలతన్-బాండును శంకరుఁడు లేని పూర్ణమఖం, బే
సంధియుము లేకు వేదం-బుం దెలియని విప్రుభంగి భవి నోదత్తా! 32౭
- సీ. శంకరరహితమా నవనంబు చూడఁగా నర్థంబు లేని వాక్యంబుపోల్కి,
త్రిపథగ లేనట్టి దేశంబుభాతిని, పతిహీనయైనట్టి భామినివలె,
సుతులు లేని గృహస్థుగతితో నమంబయి, ధనవిహీను మనోరథంబుపోల్కి,
దర్శ లేనట్టి సంధ్యావందనముచాయ, తిలలు లేని నివాపనలిలముఁబలె,
- తే. హవిసు లేనట్టి హోమతుల్యంబు నగుచు-నిష్ఫలంబయి నశియించు నిజముదత్త!
హరియెశివుఁడగుశంభుఁడేహరియగునని-యాత్మనెఱుంగంగఁజాలవేయమలచిత్ర!
- క. హరికిని శివునకు భేదం-బరయంగాఁ గలదె యెందునైనను, నెవఁడే
బరుసములు వల్కు భేదత-నిరవుగ నిందాత్ముఁడగు నహీనచరిత్రా! 32౮
- తే. హరిని నుతియించి శివుని నిందార్థ వాక్య-సమితిఁ దిట్టిన, శంకరు సంస్తుతించి
హరినినిందింప, నిర్దురందరయనోక్త-రయినఁ గరుణింపఁగాఁజాలరతిముదమున.
- చ. శివునిఁ బరాభవింపఁగను జిత్రమునందుఁ దలంచి యజ్ఞమున్
దవలి యొనర్చుచున్న నిను దప్పక శంభుఁడు క్రోధమూర్తియై,
భువనములెల్ల నాకులతఁ బొందఁగ నీనవనంబు నాశనం
బవు నెటు లట్లు చేయు, నిజమంచుఁ దలంపుము నాదువాక్యముల్." 3౨౯

చ. అనుచు దధీచి పల్కుగనె యాగ్రహ మొప్పగ దక్షుడమ్మునిం
గని “యిటు లేల పల్కెడు! మఖంబును రక్షణసేయువాడు లో
కనిచయరక్షకుండు హరి, కన్గోను, ప్రేతధరిత్రి నుండు శం
భునివగు నష్టచేష్ట లెటు పోలును! నాయెడ సంయమిశ్వరా! 3౮౨

తే. ప్రేతభూమిప్రియుండగు భూతనాథుడొక్కచో నామఖముఁ జేరి యుక్కుమీతె
నేని హరి చక్రముం గొని యేపడంపఁగలఁడు నీ శివు, నేమనంగఁగల వింక!”

క. అనఁగా దధీచి దక్షునిఁగని “భగవంతుడగు శివుఁడు కన నవ్యయుఁడొ
ననుమాన మేల! నీవలె-ననుకొంటివె మూఁగుఁ డని యనర్థక! మదిలో!”

మ. క్రతుసంరక్షనుజేయు చేక్రియ జగత్కల్యాణ భావింప! కు
ద్యతితో యుద్ధ మొనర్తు వాశివునితోఁ దానే జగంబెల్ల మో
హితుఁగాఁ జేయుఁ ద్వదీయ హేతువున నిల్లెల్ల నిజంబయఁ ద్వ
స్థతి నూహింతువు, నీదు కన్నులనె గానన్వచ్చు శీఘ్రంబునఁ.” 3౮౩

తే. అనుచు దక్షునితోడ నమ్ముని దధీచి-పలికె, సంతట నారదా! వరతపస్వి!
వినుము తర్వాతివృత్తాంతమును” నటంచు-నమ్మహాదేవుఁడు వచించె నవ్విధమున.

క. “ముని పల్కిన పల్కులు ద-క్షునకును వినరాని వగుదుఁ గ్రోధాకుణలో
చనుఁడై దక్షుఁడు తనవా-రిని గని “యెడఁగలుగ విప్రవృద్ధుని నిపుడే. 3౮౪

తే. తఱుమ నగు”నని తెల్పు, నత్తాపసవరుఁడగు దధీచి దక్షుని గాంచి యనియెనిట్టు
“లోవిమూఢ! దూరంబున నుండురీతి-నన్నుఁ బంపుచో తెలియవేమన్న మిన్న!”

క. దూరుఁడవైతివి శుభముల-కారయ , శివకోపజనితమై తగు దండం
బే రడ్దపడినఁ బడఁగల-దోరి! వక్షి నీతలన్ మహాద్ధతిఁ గుమరీ! 3౮౫

దధీచి క్రతుసభామధ్యమనసుండి వెడలుట

తే. సంశయింపఁగఁ బనిలేదు స్వాంతమున” న
టంచు ముని కోపమునఁ గన్ను లరుణరూప
మునను మధ్యాహ్నరవికాంతి నెనయఁ బల్కి
యాసభామధ్యమన నుండి యరిగ నపుడే. 3౮౬

తే. ఆమహామునివెన్వెంటఁ జ్యవనవామ-దేవగౌతమదుర్వాసులౌ వరముని
ముఖ్య రీశ్వరత త్వసంపూర్ణవిదులు-సభను విడి లేచిపోయి రాశ్చర్యముగను.

చ. మునివరు లెల్లవారు మఖముం గననొల్లక లేచిపోవ, బం
భునిచయసూక్తిరీతిని గ్రతుప్రవరంబును జేయ దక్షుఁడు
దన మది నిశ్చయించి ద్విగుణంబగు దక్షిణ రిచ్చి శిష్ట వి
ప్రసివహముం దమిం దనిపి భ్రాంతినొనర్చి నుపక్రమింపఁగన్, 3౮౭

తే. నారదమునీంద్ర! యజ్ఞంబు నారయుటకు
బంధుజనమెల్ల నకుదించి ప్రబలియుండె,
గాని సుతయైన సతిని చాఁగ్రతువునకును
బిలుచుకొనిరాఁడు దక్షుండు ప్రియము మెఱయ. ౩౯౩

తే. క్షీణపుణ్యం దగుటచేతఁ జత్తమందుఁ
బరమశక్తియుతాత్మయా ప్రకృతిమహిమ
మెన్నఁజాలక దక్షుండు భిన్నబుద్ధిఁ
గలిగి యనమాన మొనరించెఁ గడఁక, నపుడె. ౩౯౪

క. మాయాస్వరూపయయి య-త్థాయతశక్తిని వెలుంగునట్టి ప్రకృతియు
స్వాదుత్తమయిన మాయ న-మేయక్రియ మోసపుచ్చె మిగులఁగ దక్షు
వ. అంత. ౩౯౬

పరమేశ్వరి దక్షునిగుఱించి తాఁజేయఁదగిన కార్యము నుద్దేశించుట

తే. చారవసతియైన కైలాసగిరి వసించి-సకలము నెఱుంగు జగదంబ స్వాంతమందు
దక్షువర్తన మెల్లను చాఁగని తల-పోసె శివపార్శ్వసీమను బూన్కి నిలిచి.

సీ. "గిరిరాజవరపత్ని సురుచిరభక్తితోఁ బ్రార్థించె మును బ్రీతి రాజిల నను
బుత్తికాభావంబు బాలుపార వివయంబునను, నట్టితటిని యేనును గరంబు
సంతృప్తినంది నిశ్చయముగా జన్మంబు గాంతును సుత నయి, కౌతుకంబుఁ
గలిగింతునని మేనకకు వరం బిచ్చితి, దక్షుండుఁ దొల్లి తాఁ దపముచేసి,

తే. తనకుఁ బుత్రికగాఁ బుట్టఁగను వరింబుఁ-గోరె,నపు"డివుత్పత్తితోఁ గోర్కె లీత
సంతయముఁ బూన కేను నిశ్చయము గల్గి-జనన మందుకుఁగాని నీ స్వాంతమందు.

ఉ. నాపయి నాదృతిం గలిగి నన్నుఁ గనుంగొనుచాఁక నుందు నీ
పాపగ, నంతమీఁదఁ గృతపాపుడవై తగు నిన్ను మాయచే
వ్యాపితుఁ జేసి నీతనువుఁ బాయుడు, నిక్క" మటంచుఁ జెల్పితి.
బ్రాహ్మయి వచ్చెఁ గాల మది భావనసేయఁగ నిప్పు డంతయు. ౩౯౯

క. దక్షుండు మంచాదరుడై-ప్రక్షీణులైన పుణ్యవశమున నన్ను
వీక్షించె నహంభావుం-డై క్షేమము నొందలేక యభిమానముచే. ౪౦౦

క. నిజలిల దత్తనువును-ద్యజయించి హిమాద్రి గేహమందుఁ దమింగాం
చి జనిం బ్రాణైకప్రభు-త్రిజగత్పతి పల్ని నగుకు స్థిరవిభవమున." ౪౦౧

క. అనుచు మహేశ్వరి దక్షుని-తనయ తలఁచి యొక్కక్షణము తాను బ్రతీక్షిం
చును దక్షయజ్ఞ నాశన-మును గూఱించి మనమునందుఁ బూనికతోడ, ౪౦౨

నారదమహర్షి కైలాసమునకు వచ్చుట

- తే. అట్టి సమయంబునందు దక్షాలయంబు-నందునుండి శివుండున్న యచలమునకు
బ్రహ్మసుతుఁడగు నారదవరతపస్వి-యరుగుదెంచె మహేశ్వరు సరయువేడ్క.
- తే. దేవదేవుని ముక్కంటి దివ్యభక్తి-తోడ ముమ్మాటు వలఁగాని, "దురితమూర!
దక్షుని మఖంబుఁ జూడఁగాఁ దరలినచ్చి-రెల్లవారుఁ దదాహ్వాన మొచ్చి ప్రీతి.
- తే. సురలు, మనుజులు, గంధర్వవరులు, కిన్న-రోరగులు, బర్హతంబులు వామర
సంగ నేల? లోకత్రయసంగతమగు-ప్రాణిసముదాయ మెల్లను వచ్చె నటకు
- సీ. దక్షుఁ డందఱు బిల్వఁ దన సప్తతంత్రువుఁ గనుఁగొని రమ్మని కరము ప్రీతి,
మిముఁ బిల్వఁడయ్యెను, మిరిలు లేనట్టి యాప్రజాపతిపురం బారసి, కడు
దుఃఖింబుతోడ నుత్సుకతను బోనాడి యాపట్టణము వీడి యపుడె కదలి
వచ్చినాడను మీ నివాసంబునకు దేవ! మీ రచటికిఁ బోవ మిగులఁ దగును,
- తే. నాలసింపకుఁ"డన, శంభుఁ డనియె"మాకు-నా మఖంబునఁ బనియేమి? యతనికెట్లు
లాత్మ కింపగు నారీతి యజ్ఞ కార్య-మంతయును దీర్చుఁగాక! యా చింత వలదు."
- తే. అనుచు శంభుండు పలుకఁగా నంత నార-దమునిచంద్రుండు"శంకరా!దక్షుఁడధ్వ
రంబు నీయవమానంబె సంబరమునఁ-గోరి చేయఁగఁ గావించుఁ గుటిలుడగుచు.
- క. లోకములకెల్ల నప్పని-ప్రాకటమగునట్టి పరిభవంబుగ నెసఁగున్,
నీకయిన భంగ మెంచఁగ-లోకమునకుఁ గాదె చూడ లోకాధిపతి! ౪౦౮
- చ. త్రిదశపతీ! త్వదీయమతిఁ దీవ్రముగాఁ గని యజ్ఞ భాగముం
గొదవ యొకింతి లేనటులఁ గోరిక మీఱ గ్రహింపనాను, నీ
కది రుచియింపదేని నెన నచ్చట విఘ్నము లుప్పతిల్లున
ట్లదయతిఁ జేయు, మన్వలను సమ్యెడిదే యగుఁగాక యీశ్వరా!" ౪౦౯
- ఉ. నావుడు శంకరుం డపుడు నారదుతో ననె "దక్షుఁ డేల సం
భావనచేయుఁ దస్మఖిపు భాగములం దమి మాకు నిచ్చి? నేఁ
బోవఁగనొల్ల, నాప్రియయుఁ బోవదు చూడఁ దదధ్వరం, బింకే
త్రోవ తదీయచిత్తమునఁ దోచు, నదేక్రియఁ బోవనా" ననన్. ౪౧౦
- తే. నారదుఁడు శంకరుని వాక్యవారము విని-యంతఁ దత్పత్నియగు సతీకాంతపాద
పద్మములకును బ్రణమిల్లి పలికె నిట్లు -"లంబ! నీతండ్రియింట యజ్ఞంబు జరుగ.
- క. పోవఁగ నుచిత మటంచును-భావింపఁగరాదె తల్లి! భావంబున నె
ట్టి వూరికున్న దాననొ-కో! వాంఛల నదలి విరహితోత్సుకమతివై. ౪౧౧
- క. కన్నియ తండ్రిగృహంబున-జన్మము జరుగంగ వినుచుఁ జనక యచటి కె
ట్లున్నతఛైర్యముఁ గొని తా-నున్నే పరిభవనమందె యురుతరరీతిన్! ౪౧౨

- సీ. నీసోదరీమణు ల్నిరుపమానందంబుతోడ నెల్లరు వచ్చి కూడియున్న
వార లాయజ్ఞంబు నారయు వేడుక, నపరిమితంబులైనట్టి భూష
ణావలిచే వారి భావంబులకు సంలసంబును గల్గించె సంబరమున
నమ్మ! నీజనకుండు, నమ్మతి నిను బిల్వనంపక నాదృశి నమితగర్వ
తే. మునఁ జెలంగుచుచున్నాఁడు మనమునందు, - నీవు కనుఁగొని తద్దర్ప మెల్ల నాశ
నంబుఁగావింపవలె జగదంబ! యేది-తగిన కృత్యమొ దానినిఁ దలఁచి యిపుడె.
- ఆ. శివుఁడు పరమయోగి, చి త్తంబునం బూజ-నంబు, నవమతియు సమంబుగాఁగఁ
దలఁచు, యజ్ఞ మునకుఁ దలఁపఁడు, తద్విఘ్న-నూచరింపఁదలఁపఁడాత్మయందు.”
- తే. అని సతిదేవితోఁ బల్కి యంత నార-దముని శంకరు పాదపద్మంబులకును
వందనముల నొనర్చి తద్వస్త్రనినుండి-ములిచినె దక్షమఖశాల నరయు కోర్కి.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

సతీదేవి యజ్ఞ మునకుఁ బోవ శంకరు నకుగుట

- ఉ. నారదమానిపల్కుల వినంగ నె దక్షుని పుత్రి నెమ్మది
గోరిక లుప్పతిల్ల జనకుం డొనరించు మహాధ్వరంబుఁ దా
నారయు వేడ్కతో నటకు నప్పుడె వెళ్లఁగ నెంచి, శంకరుం
డేరి, ముదంబు మీఱఁగను జెంత నె నిల్చి ప్రియోక్తి నిట్లనె. ౪౧౭
- సీ. “దేవదేవ! మహేశ! దివ్యచిత్తంబు న నవధరింపుండు నామ ప్రార్థనంబు,
జనకుఁడొ దక్షప్రజాపతి యపరిమితంబైన నస్తుసంతతులఁ గూర్చి,
కడు వేడ్కతోడ సత్కీర్తువు చేయుచునున్నవాడట, యద్దాని వాంఛతోడఁ
గనుఁగొన నిర్దురమును మన మచ్చోటి కరుగుట న్యాయ్యమై పరఁగు ననుచు
- తే. నామదికిఁ దోచుచున్న దోనాథ! యజ్ఞ
శాల విలసిల్లు మనకు సుసంభ్రమమునఁ
దగిన సమ్మాన మొనరించు మిగుల” ననుచు
సతి వినయమునఁ దెల్పఁగా శంకరుండు, ౪౧౮
- ఉ. “ఓరమణీ! సతీ! యిటుల నుల్లమునందుఁ దలంపరాదు సు!
మ్మారయఁ బిల్పు లేక యెట్లైనను బోవుట చావుకుఁ గమం
బొ, రహితోఁ బరాధవము నాతఁ డొనర్చును దర్ప మొప్పఁగా,
గారవ ముంపఁ, డెంతయును గానఁ దెదఁ మనలఁ బ్రియంబునె. ౪౧౯
- తే. యక్షవిద్యాధరకులంబునందు దీని-లేనివాడ నటం చెన్ని రీలతోడ
మెలఁగుఁ, గావున దక్షుని నిలయమునకుఁ-బోవరా దెప్పుడమున నో పువ్వుబోటి!

మ. తరుణీ! నన్నుఁ బరాభవించు మతితో దక్షుండు యజ్ఞంబు సం
బర మొప్పంగను జేయువాఁ, డచటికిఁ వాంఛఁ గనంబోవరా
దొరిమఁ నేనును, నీవు, వెల్లినను నం దొక్కుమృడిఁ జేయు దు
ర్భరమైనట్టి యవజ్ఞ నీజనకుఁడే, భావింపు ముద్యన్తర్థి. ర౨౧

తే. శ్వశురభవనంబునకుఁ బోవవచ్చు, నచట-గౌరవము గల్లు నట్లైనఁ గాంత! మేలు,
గౌరవములేనిచో నందుఁ జేరఁజనుట-మరణమునకంఠెమిన్న యామదికిఁగనుము.

తే. మామగృహమున నల్లుండు మదిని గోరు-నెంతయు సమాదరంబును సంతసమున,
మామయునునల్లునింగాంచి ప్రేమ వెలయు-దనసదనమున మర్యాదఁదనుపవలయు.

ఆ. ధర్మహాని యగును తరుణీ! యల్లుని మామ-శిగిన గౌరవమునఁ దనుపఁడేని,
నిక్కమని తలంచి నిచ్చలు నల్లుని-యం దవజ్ఞ విడువనగును మామ. ర౨౪

సీ. అల్లునిపై మామ యాగ్రహంబును బూసఁ గడు ఘోరపాతక మడరి పొందుఁ,
గావున ద్వేషంబుఁ గడఁక వర్జింపనొ నల్లునిపై విజ్ఞఁ డయిన మామ,
యల్లుండు మామకు నప్రియం బెప్పుడఁ జేయంగరా, దొగిఁ జేసెనేని
బహుజన్మసాహస్రవర్యంతమును నిరయంబునందునఁ బడి యడఁగు మిగులఁ,

తే. బోవఁగాఁదగ దవమతి బొంది యల్లుఁ-డెప్పుడయినను శ్వశురుని యింటికి, విను
ముత్యవముతటిఁ బోవఁగానొప్పు నెటులు!-తెలియఁజాలవె ప్రియసతీ! దివ్యభక్తి.

క. ఎచ్చోటికైనఁ బోవఁ-వచ్చునె పిలువకయె? మరణవైఖరి యది యా,
నిచ్చఁ తెలిపెతిని, దగునే-ముచ్చటఁగొ శ్వశురసద్భ్రమునకుం జనఁగా? ర౨౬

ఆ. దక్షుఁ డెపుడు నన్నుఁ దా గౌరవంబునఁ-గనఁడు దానఁ దద్భవనమునకును
బోవనొల్ల, నిపుడు పోయిన నా కిగుఁ-బరిభవంబు, నిజము పలుకు లేల? ర౨౭

సీ. అల్లుని మామ సమాదృతి నెంచిన ధర్మప్రజాహూపతితి చెలంగు,
నప్రీతితోఁ జూడ నల్లున కెప్పుడు హానియే కలుగు నత్యాతలముగఁ,
గావున నీతండ్రి గావించు క్రతువర్యమునకుఁ బోవఁగఁజాల, ముదిత! సతము
దుఃఖాత్మఁడని, దరిద్రుఁడని నిందించును దక్షుండు గుహితను దలఁపక మదిఁ,

తే. బిలువకయె యజ్ఞమున కేను బ్రీతి నరుగ
నెట్టియవమతి కలుగునో యెఱుంగలేవె?
పిలువకుండుట, యామీదఁ బలుపలుకులఁ
బడుటయును మామయింట నోర్వంగనగునె? ర౨౮

ఉ. అల్లుని రాకఁ గాంచి కడు హర్షము పొంగఁగ మామ యాలనిఁ
నల్లలితోక్తులం దనిపి శక్తికి మీఱని రీతి గౌరవం
బుల్లసిల్ గ సమర్చనముఁ బూనికొననర్చుట ధర్మహాని గా
జెల్లడ, నిట్టి ధర్మము విధించిరి పెద్దలు లోకమందునఁ, ర౨౯

- క. సురపూజిత! పరమేశ్వరి!-యదుగుణ యేబుద్ధిమంతుఁడైన నవజ్జ
విరచించునట్టి యజ్ఞము-సరయంగాఁ జనుటకును బ్రయత్నముతోడ! ౪౩౦
- తే. అట్లు లగుఁగాన నీతండ్రియజ్ఞమునకు-మనము పిలువకయే పోవ ననువుగాదు,
మనమునందున వివరీతమును దలంప-కార్య క్షమియింపఁగోరెక నతివ!నిన్ను."
- క. అని శంకరుండు పల్కఁగ-విని సతి "సత్యంబు నాథ! విహితార్చనము
మనకుం గావించును గ్రతు-వున కరిగిన నాచుతండ్రి పూజ్యత" ననఁగా.
- నీ. శంకరుం డనియె"నో సతి! నీదు తండ్రి యంతటివాఁడు గానోపఁ, డటకు మనము
పిలువకయే పోవఁ బ్రయమున మనలను గనుఁగొని సంప్రీతి గారవంబు
సలుపంగఁజాలఁడు, సాధ్వీ! సభామధ్యమున నెన్నఁచైనను మనకుఁ బూజ
గావించునే తృప్తి గలిగినవాఁడయి! నాపేరు విన్నంత నోపిక మది
- తే. లేక కనలుచు నిందించుఁ త్రాకటగతిఁ-దాను రేయింబవల్లు దుర్మాని యగుచు,
నేవిధంబున నెన్నిటి వీవు తరుణి!-యతఁడు పూజించు నని స్వాంతమందుఁ బేర్చి!"
- క. అని శంభుఁడు సత్యంబును-ఘనముగఁ దెలుపంగ, సతి మఖంబును గనువాం
ఁచు శంకరుఁ గని వినయంబున నిట్లని పలుకఁదొడఁగెఁ బూనికమీఱఁ.
- ఉ. "దేవ! మహేశ! నీమదికిఁ దృప్తిపహించినఁ బాము లేనిచోఁ
భావనయజ్ఞముం గనెడు భావము మానుము నీదు చిత్త మే
యేవిధి మాన్య మంచుఁ గను నేర్పడఁ జేయుము, నా కనుజ్ఞ సం
భావనతోడ నిమ్ము, నినుఁ బ్రార్థన చేయురు భక్తితోడుతఁ." ౪౩౧
- తే. జనకభవనంబునను మహాసవన మధిక-వైభవంబున జుగిఁగాఁ బ్రాభవంబుఁ
దక్కి యేరీతిఁ బత్రిక ధైర్యమూని-నిలువఁజాలును దన భర్తృనిలయమందు!
- క. పూజింపఁదగనివారలు-పూజలుగొనఁ బిల్చునంది పూజార్హ య దే
యోజను ధైర్యముగొని తా-నీజగతి స్వేచ్ఛతోడ నింట వసించు! ౪౩౨
- తే. పిలువకయే పోవరా దంచుఁ దలంపవలయు
నితరుల గృహంబులకు నోమహేశ! యెపుడు,
మనమునందున నాహ్వానమును దలంపక
తండ్రియింటికిఁ బోవఁగాఁ దగును బిడ్డ. ౪౩౩
- తే. శంకరా! ప్రాణవల్లభ! చనవుమీఱఁ-జేయు నాప్రార్థనంబును జిత్తగించి
యనుమతింపుఁడు తండ్రిగృహంబునందు-యజ్ఞ మునుజూడఁబోవఁగృహార్ద్రదృష్టి.
- చ. ప్రియముగ నాదురాకఁ దనివిం గని నన్ను సమాదృతిఁ సభా
లయమున గారవించు, బహుశంబుగ నప్పుడె నాదు తండ్రికి
నయముగఁ దెల్పి యామఖమునఁ భవదర్శముగాఁగ హవ్యసం
చయమును గారవంబుగ నొసంగెడునీతి నొనర్తు వల్లభా! ౪౩౪

క. ముత్యచెడి నాయెదుట నినుఁ-గృత మెఱుంగక నిందచేసెనేని తదీయా
ద్భుతస ప్రతలతనాశన-మతులితగతిఁ జేయుదాన నపుడె నిజముగఁ.” ౪౪౧

క. సతి యీక్రియఁ బల్కుగ శివుఁ-“దతివా! యెప్పుడైన నటకు నకుగఁదగదు, నీ
పిత సమ్మానముచేయఁడు,-మతి సత్యం బనుచు నాకు మాటఁ దలఁపవే! ౪౪౨

క. వినరాని పల్కులఁ నీ-జనకుఁడు దూషింప నన్ను సహియింపక యొ
య్యనఁ బ్రాణంబుల వదలుదు,-వనుమానము లేదు, సత్య మతివా! యిందుఁ.”

తే. శివుని వాక్యములఁ విని చింతలేక-“యోమహాదేవ! నీ వాఙ్మ నొసఁగినను నొ
సంగకున్ననుజనుదునాజనకునిగృహ-మునకు, యజ్ఞంబుఁ జూడఁగా”ననిన సంత.

వ. శంకరుండు వెండియు దాక్షాయణితో నిట్లు పలుకందొడంగె. ౪౪౩

సీ. “నావాక్యమును మీఱి నను మాటిమాటికి జనకుఁడు సేయు యజ్ఞ మును జూడఁ
దద్దహంబునకు నెంతయుఁ జను వేడ్కతో నన్నుఁ బ్రశ్నించుదానపు ప్రియసతి!
సత్యంబుగాఁ బ్రయోజన మేది యటఁ గల దెఱిగింపు, ముత్తరం బిత్తు నిపుడె,
యవమతిఁ గోరు దురాత్ములె యచటికిఁ జనుదు రపూజ్యత గనుట కలరి,

తే. సతి! యపూజకుఁ డొనరించు సత్క్రియఁ దలఁ
పఁగ నసత్క్రియ యగు నను పలుకు వినవె!
మాన్యులగువా రపూజకమందిరమున
కరుగ రెప్పడుఁ దత్కృతం బరసి మిగుల. ౪౪౪

చ. నను గడు నిందసేయు వచనంబులు పుట్టఁగ నందు నీకు నె
ట్లనువుపడు విసంగఁ? దమి నచ్చటి కేక్రియఁ బోవుకోరిక
మనమునఁ దాల్చి తివు? బుధమాన్యుడె దక్షుండు చూడఁ? దన్ని కే
తనమున కేల పోయెదవు తన్ని!” యనంగను నార్య యిట్లనె. ౪౪౫

తే “శంకరా! భవదీయదూషణము చెపుల
యందుఁ బడునట్టి ప్రాప్తిలే, దయిన నాకు
నట్టి యిచ్చయు లేదు, దేవా! మఖంబుఁ
గనఁగఁ గోరికఁ జనుదు యజ్ఞంబునకును. ౪౪౬

సీ. అఖలదేవతల నాహ్వానించి నినుఁ బిల్వకయె మహాయజ్ఞంబు ఘనతతోడ
జరపుట యేరీతి సమ్మాన మనఁజను, నద్దాన నవమతి యయ్యె నీకు,
గర్వంబుతోడ యజ్ఞంబును నాతండ్రి గావించినను బ్రజ గను నదెల్లు!
యజ్ఞ భాగంబుల నవనియందిక నెల్లు శ్రద్ధతో నొసఁగు నే జనుడయినను!

తే. మదిని నీకారణంబెల్లఁ బదిలపఱచి
యజ్ఞ వాటంబునను ద్వదీయాననుమతి

నైనఁ జని యజ్ఞభాగంబు నందుకు, నటు
గానిచో ధ్వంసము నొనర్తుఁ గ్రతువునెల్ల.”

౪౪౯

క. అని సతి పలికిన శంకరుఁడనువునఁ దద్యత్నమెల్ల నపుడె నిలుపఁగా
మనమునఁ దలంచి కరినో-క్తిని హితవుగఁ బల్కె వడి సుధీజను లెన్నె.

తే. “ఓమహాదేవి! నామాట నొక్కయింతయేని వినవు, యత్నంబును బూని విడువ,
వార్య! దుర్బుద్ధి లొలుత నకార్యము వడి-జేసి, నిందలఁ దాఁ బొంది చింతలబడు.

క. నామాట యేల! నీమది-కేమాడ్కి రుచించు నట్టి లేగుము, నిన్ను
నామాట మీఱుదానిని-గా మనమున దక్షకన్యకా! గనినాడె.”

౪౫౦

వ. నారదునితో మహాదేవుండు నెండియు నిట్లు చెప్పందొడంగ

౪౫౩

తే. “శంకరుం డిట్లు పలుకఁగా సతి మనమునఁ
గ్రోధమును బొంది కన్నులు క్రూరతరము
లగుచు నెట్టిగఁ గనఁబడ నంత నొక్క
క్షణము యోజించి యీశ్వరు చరిత మెల్ల.

౪౫౪

తే. “పత్నివైయుండు మని నన్ను బ్రార్థనంబు
సలిపి మును నన్నుఁ బొందెఁ దా సతిని గాఁగ
నిపు డధిక్షేపమును జేయు నెంత యజిగి
కొన్నఁ జూపింతు మత్రుభావోన్నతి నిఁక.”

౪౫౫

దేవి శంకరునకుఁ దన మహిమఁ గనఁబఱచుట

తే. ఇట్లు లనుకొనుచుండఁగా నీశ్వరుండు
గ్రోధసంపూర్ణవిస్ఫురితాధర, లయ
దహనసమనేత్ర దేవిని దాఁ గనుగొని
కన్నులను మాసికొనియె నాక్షణమునందె.

౪౫౬

తే. భయదదంప్రాప్త్య యగుచు సాధ్వసము హకున
కపుకు గల్లంగ దేవి తా నట్టహాస
మును నొనర్చ మహేశుండు ముగ్ధునివలె
నతిభయాకులతను బొందె నంతమీఁద.

౪౫౭

తే. నయనముల విప్పి కష్టంబునను శివుండు
దేవిఁ జూడంగ భయదస్వభావ యగుచుఁ
గనఁబడియె, నారదా! యట్టె కనుచునుండ
నాక్షణమునందె యాదేవి యాగ్రహమున.

౪౫౮

వ. బంగాడుపటంబును వదలి వృద్ధావస్థయుం దొప్పుచున్నదయి, దిగంబరయు, నసమకాలినిరాజుతయు, విలసత్కేశపాశయు, లలజ్జహ్నికయుఁ, జతుర్భుజయుతయుఁ, బ్రభుతకాలానలజాజ్వల్యమానదేహయు, స్వేదసంమిళిత తనూదుకాయు, ఘోరరూపయు, భయంకరసంరావయు, ముండమాలికావిభూషితయు, నుదయార్కశతకోటిప్రభాయుతయు, నవతంసితార్ధచంద్రమకుటయుఁ, గిరీటదీప్తిశోభితమస్తకయుఁ దన శరీరకాయలచేఁ బ్రకాశితంబగు నతిభయంకరాకారంబుతోడ శివునియెదుటఁ బాడకట్టి, భూనభోతరంబులు భేదిల్లునట్లు మహాట్టహాసంబుఁగావిగచి పైకి మముక నున్నదియో యనునట్లు వెలుంగుచుండ

౪౪౯

మ. మనమండు ధృతి వీడి శంకరుడు తన్మాహాత్మ్యముం గానలేక నితాంతాద్భుతకార్యసంనభితయా కాంతత్వ విఘోకించి యే యనువున్ యోజనచేయఁజాల కపు డత్యంతంబు భీతాత్ముడై తనకున్ దిక్కెవ రంచు దిక్కుల విముగ్ధత్వంబునం బాఱఁగన్.

౪౫౦

సీ. దాక్షాయణి మహేశు తత్త్వంబు మది నెంచి
తద్భయం బుడుపఁగార్ దలంచి యపుడు
సాట్టహాసంబుగా సాధ్యసంబు జనించు
నట్లులు గాంతెత్తి యధికరవము
తోడుత "శంకరా! కూడదు పర్యెత్తి,
భయమును వదలుము, భ్రాంతియేల!"
యనుటయు నాస్వన మత్యంతభీతిని
శంభుండు విని యందు ఓణము నిల్వఁ

తే. జాలక దిగంతముల కేగ స్వాంతమంచుఁ
దలంచి వేగంబుతోఁ బాఱెఁ గలంతపడుచు,
నంతయును గాంచి తన పతియందుఁ గడు
గలిగి సతి తద్భయముఁ దీర్పదలంచి మదిని.

౪౫౧

తే. అధికవేగంబుతోఁ బాటునట్టి భర్త
యెదుట సాక్షాత్కరించి మహేశి యంత
నేదిశకుఁ బాటుఁ దన పతి యాదిశ వడిఁ
గనఁబడఁగ నెంచి దశరూపకలిత యగుచు.

౪౫౨

చ. భయదను గాంచి యేదిశకుఁ బాటును శంకరుఁ డాదిశన్ బరే
శియు నతిభీష్టచాక్రతిగఁ జేరి కనంబడె, నొండు దిక్కు భీ
తియుతము గాని దెందుఁ గన దృష్టి కగోచరమాట నేత్రముల్
భయమున మూసి యచ్చటఁ బ్రభావము డీల్పడ నిల్చె నంతటన్.

౪౫౩

- సీ. తన యగ్రభాగంబునను శ్యామవర్ణయు, స్ఫురదబ్జసంకాశముఖవిరాజితయు, మందహాసాంచితయుఁ, బీనసుస్తవద్వయయు, దిగ్వాసయుఁ, దతభయప్రదాయతనయనయు, సతిముక్తకేశయు, నర్కకోటిసమప్రభాంచితయును, దక్షిణాభిముఖసితయు నయి నాల్గుభుజములఁ గానఁగనయ్యె చాన, యంత
- ఆ. శంకరుండు చూచి సాధ్వసంబుప్పొంగ-“నెవతె వీవు తెలుపు మిపుడు శ్యామలూరి! నామనోవిహారిణి సతి యెందుఁ-జనియె, దత్త్వమెల్ల శాంతి”ననిన.
- సీ. “ఓమహాదేవ! నీ వొగిఁ గాంచఁజాలవే! నీ యెరుటనె సతి నిలిచియున్న దానను, నను భవత్స్వాంతంబునందున మఱచితే! నేనె యీమాడ్కి భువిని గాళియుఁ, దారయుఁ, గమలయు, లోకేశి, భువనేశ్వరియు, మఱి పూజ్యయైన ఛిన్నమస్తయు, షోడశియు, సుందరియునాఁగి ధూమావతియు, బగళాముఖయును,
- తే. వరుస మాతంగి యనియును బహువిధములఁ బరఁగు నామంబులను భువి బ్రధిత నగును”
ననఁగ శంకరుఁ డాదేవిఁ గని భయమును వదలి పల్కెను నప్పుడు పదిలముగను. ర౬౧
- తే. “ఓజగద్ధాత్రి! నాపయి నురుదయాధ్యవైన హోనట్టి నామంబు లవని నెట్టు లొందితివా విస్తృతముగాఁగ జెందమునకుఁ జెలియ నానతి యి”మృన దేవి పలికె. ర౬౬
- సీ. “సీసమ్ముఖమునందు నిలిచి కృష్ణశరీరయై, భీమనయనయై యలకుఁ గాళి, యూర్ధ్వంబునందు శ్యామోరుశరీర మహాకాళిరూపిణి యనెడు తార, వామేతరంబున భీమభయప్రద శీర్ష విరహితయా ఛిన్నమస్త, వామభాగంబున వఱలి యత్యంతంబు హృష్టయై తగు భువనేశ్వరి శివ!
- తే నీ వెనుకభాగమున శత్రునికరసూది-నీమహాశక్తి తగు బగళాముఖ యగు, నగ్నికోణమున వివిధాకృతి గల-దేవి యమ్మహావిద్య ధూమావతిగద! ర౬౭
- సీ. నీకు నైక్యుతియందు నెలకొన్న దేవియే త్రిపురసుందరి యనఁ జేజరిల్లుఁ, ద్వద్వాయుకోణవిభాసిత యగు విద్య మాతంగకన్యక మానసీయ, యీశాన్యభాగమం జెనఁగు మహావిద్యయగును షోడశి యనునట్టి దేవి, యేను భయంకరాకృతితో వెలింగెడు భైరవి యనుదాన, భయము విడుము,
- తే. శంకరా! వీర బుత్కృష్టశక్తియుక్త-లై బహువిధాకృతులతోడ నలకుచుండు, రథికభక్తిని భజించునట్టివారి-కళలపురుషార్థములఁ గూర్తు రనవరతము.
- తే. సమధికంబగు నిష్ఠతో స్వాంతమందు-భజనగావించు సాధకప్రకరమునకు మదిఁగలుగు కోర్కెలెల్ల నెమ్మది నొసంగు-వార లగుదుడు శంకర! వామదేవ!

తే. మారణోచ్ఛాటనములు, స్తంభనము, క్షోభ
ణంబు, విద్యేషణము, ద్రావణంబు, మోహ
నంబు, వశ్యంబు మున్నగుచుం బరఁగెడు
నిష్ఠముల నెల్లఁ గూర్తురు హృష్టలగుచు

౪౭౦

తే. గోపనీయంబులగు నివి కొసరి యెప్పుడైనను బ్రకాశనమొనర్ప ననువుపడవు,
వీని మంత్రంబులను హోమవిధుల యంత్ర-కవచపూజా స్తవాదుల క్రమములెల్ల.

సీ. ఆచారముల, వాని కనువగు నియమంబులను, బురశ్చర్యాదు లగు విధాన
ములను సాధకబృందములకును నీవెగా దెలుప శక్తుఁడ, వింక ధృతి మతేవరు
వచియింపఁగాఁగలవారలు గలరు? మహాదేవ! తావకంబైన వాక్కె-
యాగమంబయి లోకమందు ఖ్యాతిని గాంచు, నాగమంబును వేదమును మదీయ

తే. బాహుయుగమయి భాసిలుఁ బ్రమథనాథ!-సకలమయినట్టి స్థావరజంగమాత్మ
కంబగు జగంబునెల్ల నాగమనిగమము-లే వహించును, సత్యమా నిది మహేశ!

ఆ. ఎవఁడు మూఢుడు నీరెండిటిని మీఱు-నెప్పుడైన భ్రాంతి నెనసి, వాఁడు
హస్తములు దొలంగి యట్టె గ్రిందను బడు,-వాఁడు నిజముగా నవారితుఁడగు.

క. నిగమాగమములె హేతువు-లగు శ్రేయంబులకుఁ జూడ నతిదుర్లుభతఁ
దగి, యూహింప నశక్యము-లగు దుర్జ్జేయములు బుధజనావళికై నన్. ౪౭౪

తే. అంతమే లేని నిగమంబు నాగమంబు-మీఱి చరియించువాఁడు న న్నిగుల సేవ
చేసినను లేదు వాని రక్షించునట్టి-శక్తి నాకు, నిజం బిది శంభుమూర్తి! ౪౭౫

క. మదిఁ జర్చించి విభేదం-బాదవ దనుచు నిశ్చయించి యెగిఁ దద్ధర్మం
బుదితప్రస్థఁ డొనర్చు న-విదితుండయి భ్రాంతిఁ గనఁడు భేదం బెపుడున్. ౪౭౬

క. ఎవ్వడు సాధకు లగుదురో-యవ్వారే వైష్ణవులని యఖిలసభలలో
నివ్వటిలి, మదర్పితమతి-నివ్వసుధ సమాహితులయి యెసఁగుదు రభవా! ౪౭౭

తే. గురు వొసంగిన మంత్రంబు వరక వచము-యంత్రమును బ్రకటింపంగ ననువుగాదు,
కరము యత్నంబుతోడ రక్షణముచేయఁ-దగును శివ! సాధకుం డెట్టితఱినయినను.

చ. అరయ గురూపదిష్టమయినట్టి మహామనుముఖ్యమున్ మదిన్
నిరముగ నిల్పఁగావలయుఁ, దెల్విని వీడి యెవండు బుద్ధి ను
ర్వరఁ బ్రకటించు, వాని కశుభంబగు, సిద్ధిని బొందఁ డెన్నఁడున్,
సరవిని మంత్రరక్షణము సల్పఁగనౌ మది నెంచి శంకరా! ౪౭౮

క. ఈశ్వర్యం బోశంకర!-నీకుఁ దెలుపఁబడియె, బూజనీయమనీమా!
నీకుం బ్రియతమ నగదును,-నాకు నతిప్రియుఁడవైన నాథుఁడ వీవున్. ౪౭౯

తే. చనుదు నాతండ్రియైన దక్షప్రజాపతికిని గర్వంబు నడపఁగాఁ దివిరి యిపుడె,
యీవు చనకున్నచో నాకు నిమ్మనుజు-ప్రాణనాయక! తడయక పరమకరుణ.

క. ఇది నాయుష్టము, దీనికి-మది సనుమతిఁ జూపవలయు, మానినచో నే
వదలక జనకుని యజ్ఞము-మొదలంట నశింపఁజేయఁబూని యరిగెడక." ర౮-౨

తే. వినుము నారద! యామీఁది వృత్తమెల్లఁ
దెలియఁబలుకుదు"ని మహాదేవుఁ డిట్లు
చెప్పఁదొడఁగెను "నతి యిట్లు శివునిఁ జూచి
పలుకఁగా, విని శంకరుం డులుకుఁ జెంది.

ర౮-౩

క. ఘోరినయనయగు కాళిని-నారసి, తా భీతిఁగొఁడై యిట్లనియె
"గారవమున నిను నిఖిలా-ధాని ను నావ్యయగు విద్యఁ దతశక్తియుత." ర౮-౪

తే. సకలమునకింటఁ బరియగు శక్తిగాఁగఁ-దెలిసినాడ, స్వతంత్రత వెలయు నీకు
విధినిపేధంబు తెవ్వఁడు విఫులమగు మ-నానితోఁ జేయఁగలవాఁడు కంఠకంఠి!

తే. దక్షుఁడొనరించు యజ్ఞంబు నితఁడమున-ధ్వంస మొనరింప నరుగంగఁదలఁచితేని,
వలదనుచు నిన్ను వారింపఁగలదె నాకు-శక్తి, యావిషయమునందుఁ జర్చసేయ?

మ. పతిభావంబున నిన్నుఁ గాంచి యటులం బల్కుంగ నేఁ బూనితిఁ,
మతి నీ కప్రియ మించుకే పొసఁగినక, మన్నింపఁగానాను, స
మృతితో నో మహనియమూర్తి! యెది సంభావించునో చిత్తమం
దితరంబుం ద్యజించి చేయు మదియే యిష్టంబుగా నీశ్వరీ!"

ర౮-౬

చ. పరశివుఁ డీక్రియం బలుక భావమునందుఁ బ్రియంబు నంది సం
బరమున మందహాసము విభాసిల నానసనీమయందు శాం
కరి జగదంబ శంభుఁ గని కమ్రవచస్సులఁ దెల్పె నిట్లు "శ్రీ
శ్వర! చెలువొందఁగాఁ బ్రమథవారముఁ గూడి వసింపు మిచ్చట." ర౮-౮

సతి దక్షుని యజ్ఞముఁ గాంచ వెడలుట

తే. ఇప్పుడు నాతండ్రిగృహమున కేను బోదు-యజ్ఞమును జూడఁగా"నను సంతలోన
సూర్ధ్వవిలసితారనా నొప్పు దేవి-యాజగద్ధాత్రియందు నైక్యమును బొందె.

తే. అష్టదిశలందు వెల్లు మూర్త్యుప్తకంబు
హరుఁడు గనుఁగొనుచుండఁగా నా పరాంబ
యందుఁ జేరి యంతర్హిత లైరి, క్రతువుఁ
జూడఁ జనఁగోరు నీశ్వరిఁ జూచి శివుఁడు.

ర౯-౦

చ. ప్రమథులతోడ నిట్టులని పల్కె "సురోత్తములార! దివ్యసిం
హము లయితంబుఁ బూన్చి బహుహారిమణిద్యుతిరాజిలంబు, భ

వ్యమగు రథోత్తమంబుఁ గొని వైశమ రండు, పరాంబ దక్షయ
జ్ఞమును గనుంగొనంగఁ జను సన్నతిఁ బూనె” ననంగ నప్పుడే.

౪౯౧

చ. ప్రమథులకెల్ల ముఖ్యుడగువాఁడు వక్షి బదివేల సింహవ
ర్యములను బూన్చినట్టి వరరత్నమహారథ మట్టె తాను సి
ద్ధముగ నొనర్చి తెచ్చె, దమి దానిని గాంచి పరాంబ “యద్రిత
ల్యము, బహురత్నవారసువిలాసిత మియ్యది చూడ నెంతయుఁ.

౪౯౨

తే. బహువిధపతాకములచేత భాసమాన-మగుచు సమలంకృతంబయి యఖిలదీశల
వెలుంగు, నియ్యది మారుతవేగవన్న-గాయుతవిరాజమానమై కడు సౌభ”గని.

తే. కనుఁగొనుచు నుండఁ, బ్రమథులకును నధిపతి
యైన నందీశ్వరుఁడు దేవి నపుడు రథము
మీఁదఁ గూర్చుండఁ బ్రార్థింప మిగుల దయఁ బ
రాంబ యరదంబుమీఁదఁ దా నధిసరించె.

౪౯౪

చ. అరదముమీఁద నెక్కి జగమంతయు భీతినిఁ బొందునట్లు భీ
కరమగు రూప మొప్పుఁగను గాఁ వెలుంగుచు నుండె, మేదుభూ
ధరశిఖరోత్తమంబుపయి దార్చొనియున్న ఘనాఘనంబునాఁ
బరఁగి, యుగాంతమందునఁ బ్రపంచము మ్రొంగెడురీతి సంతటఁ.

౪౯౫

క. మతిమంతుఁడు నందీశ్వరుఁడుతుల్యతగతి రథము నడపె, నప్పుడు శివుఁ డ
మృతశోకక్షేత్రార్తిని-గతి నోపక నోదనంబు గావించె మునీ

౪౯౬

తే. అతిభయంకరరూపమై యరదముపయి
నరుగుచున్నట్టి క్రోధరక్తాంబకముల
వెలుంగు కాళికఁ గాంచి యీ విశ్వమందుఁ
గల సకలదేహులును భీతిచలితు లయిరి

౪౯౭

చ. భయమునఁ జండరశ్చి ధరపైఁ బడు భీతి నటించు నబ్ధు లెం
తయును గలంగె, వ్యాకులతఁ దాల్చెను దిక్కులు, సప్తవాయుసం
చయము రవిప్రవిప్తయయి త్పాస్థలి వీచెను దుస్సహత్వరఁ,
లయ సమయంబురీతి ననలక్షణముల్ పొడకట్టె నత్తఱి.

౪౯౮

క. ఉల్కలు వేల కొలందిగ-నిల్కడ లే కిలను బడియె నిష్ఠరగతితో,
నల్కఁగొని దేవి యరుగఁగ-నూల్కాను విధ మడఁగి రథమునుఁ నంది వడిఁ.

తే. నడపఁగ త్తగార్థమునఁ జేరె గడు భయంబు
గలుగఁజేయుచు దక్షుని నిలయమునకు,
భీకరాకృతి సతిఁ గాంచి భీతులయిరి
వక్షువసతిని గలవార లాక్షణంబ.

౫౦౦

తౌమ్యిదవ అధ్యాయము

గతిరేపి తల్లిదండ్రులబోవుట - ప్రమాతి తన స్వప్నకృతాంతముఁ జెలుపుట

తే. అంత కాత్యాయణీదేవి యరదము డిగి-తల్లిసన్నిధికిని బోయెఁ దడయ కపుడె,
సుస్తయు, ముక్తకేశయు, సుతయు నగు స-లీమతల్లిని గని యతిప్రేమతోడ.

మ. చిరకాలంబున కాత్మగేహమునకుం జేరెంగదా పుత్రి యం
చురుమోదంబుఁ బ్రసూతి దక్షుసతి తా నుల్లంబునం బొంది సంత
బర మొప్పంగను గూర్చిపట్టి నొడిలో మాన్యాత్మయై యుంచి త
ల్పసీజాభముఖంబు నంబరముచేతన్ బ్రీతి నొత్తెం దమిన్. ౧౦౨

క. ముద్దులఁ గొనుచుఁ బ్రియంబునఁ-దద్దయు విలపించు చాత్మతనయను గనుచున్,
ముద్దియ ప్రసూతి సుతతో-నొద్దికమీఱంగఁ బల్కె నుల్లాసమునన్. ౧౦౩

శా. “తల్లీ! నీవు సమస్తదేవవిభుండౌ తత్త్వాఘ్ననిక శంభునిక
హృల్లీలాస్పదుండైన వల్లభునిగాఁ బ్రీతాత్మవై పొంది యే
యిల్లా లండఁగరాని సౌఖ్యముల నెంతే కాంచి తోయమ్మ! మ
మౌల్లన్ శోకమహాభిలో నునిచి యాస్మేసుం దమిం గూడుచున్. ౧౦౪

తే. ఆద్యవయిన పరాశక్తి వమ్మ! ముజ్జ-గంబులకుఁ దల్లి వయితివి, కలిగె నాకు
సంతసము, నా యుదరమందు జననమంది-నట్టి మద్యాగ్య మెన్న మహా త్రరంబు.

మ. మదిలో నున్న వియోగతాప మిపు ణోమాయమ్మ! నిక్కంబుగా
వదలం గంటిని దూరమంగుఁ, గళు సంభావింపఁగాఁ గంటి మ
త్పదనంబందునఁ బెక్కునాల్గ కిచటన్, ధన్యాత్మ వైతింగదా!
ముద మొప్పారఁగ నీకు రాకవలనం బూజార్హ! యత్యున్నతిన్. ౧౦౬

చ. తెలివి యుకింత లేక భవనీయగుండగు దక్షుఁ డాత్మలోఁ
దెలియఁగ లేక శంకరుని దివ్యవ హామహిమాధ్యు గాఁగ, వి
హ్వలతన దద్విరోధమున యజ్ఞముఁ జేయుచునున్నవాఁడు ని
శ్చలతను వీడి చిత్తమున జాడ్యము నొంది కుమారికామణీ! ౧౦౭

తే. విజ్ఞులైనట్టి మును లేము వేవిధములఁ
దెలిపినప్పటికిని మిమ్ముఁ బిలువనంపఁ
దాదు యజ్ఞంబుఁజూడఁగా నమ్మ! యేమి
యనఁగఁగలదాన”నన సతి యంతఁ బలికె. ౧౦౮

సీ. “లఖలజేవతలకు నాదిదైవతమయి యజ్ఞేశ్వరుండయి యలరు శివుని,
జేవజేవుని ననాద్యతిఁ బిల్వకయ సర్వదివిషదులను బిల్చి ధృతి మఖంబుఁ

జేయుచునున్నాఁ డమేయగర్వంబున, స్వాంతంబునం జూడ నంతరాయ
విరహితంబుగ నిది పరిసమాప్తినిఁ బొందఁగల దంచు నన్నంగ నలవి కాదు,
తే. తల్లి! నాబుద్ధి కీక్రియ యెల్లవిధము-లను గనంబడు, నెవఁడైన గను నిదేవి
ధంబుగా"నని పల్కు దదంబయగు ప్ర-సూతి పుత్రికతోఁ బల్కె నీతి మెఱయ.

క. "విను మతిఘోరము, సాధ్వస-జనకము, నతిపులకితంబుఁ జర్చింపఁగ నె
మ్మనమునకు నలవికానిది-తనయా! కలఁగంటి రాత్రి, దానిఁ దెలిపెదన్ గెగం
నీ నీతండ్రి దత్తుండు నిఖిల దేవగణంబుతోడ యజ్ఞము చేయఁ గూడియుంట
నచటికి నొక్క మహాదేవి యీశ్వరి యభ్రవర్ణద్యుతి శ్యామయయి ది
గంబరాకృతిని ముక్తశిరోదుసోఽభ్యయై యట్టసోసంబును నట్ట చేయు
చును జ్వలన్నయన విశోభిత యగుచు నాల్గు భుజంబు లొప్పార ఘోరమయిన
తే. యట్టహాసంబు చేయుచు నరుగుదెంచు
టయును, నీజనకుండు దేవి! భయము నొంది
కాంచి మిక్కిలివినయంబుఁ గనఁబడుచు
నపుడు ప్రశ్నించెనిట్లు"లోయంబ! నీవు. గెగం

క. ఎవ్వతే! వెవ్వని పత్నివి-యెవ్వని నిచ్చటికి వచ్చి తెఱిగింపుము" నా
నవ్వనిత "నీకు సుతనై-నివ్వటిలుదు సతి యనంగ నిచ్చలు నెందున్." గెగం

సతి దేహత్యాగ మొనరించుట

తే. అపుడు దత్తుండు శంభుని ననఁగ రాని-మాటలను నిందఁజేయంగ మానిని సతి
క్రోధపరవశయై యజ్ఞకుండవహ్ని-యందుఁ జొచ్చుటయును వడి నంతమోద.

క. భీమాకాకులు నత్యు-ద్దామక్రియులైన ప్రమథతల్లజు లటకున్
స్థేమంబునఁ జేరిరి స-ద్ధాములు తత్తేణమునందె తడయక యొకటన్. గెగం

క. అతిభీమచూపుఁ డత్యు-ద్ధతలయకాలాంతకుండు తతసాధ్వసదా
ప్రతిమక్రియుండగు పురుషం-డతులితగతి నటకు వచ్చి యద్భుతరీతిన్. గెగం

నీ. ప్రమథులతోఁ గూడి, క్రతురక్షణము సేయు విష్ణుప్రముఖ దేవనిసరము వడిఁ
బాఱఁగా నోడించి, వరయజ్ఞ మెల్లను ధ్వంసంబుఁగావించి, దత్తు శిరముఁ
గ్రూరుడై తా నటకుటయు, దక్షప్రజాపతి శిరోహీనుడై క్రతుమహాన్ని
కుండతటంబునఁ గూర్చుండియుండుటయును, మహాగ్రాకారులును, ద్రిశూల

తే. సాశధరులు, విభూతిలిప్తనిఖిలాంగు-లును, జటాముకుటాఘ్నలు, ఘనశరీరు
లయినకాపీనధారులుభయదులతనిఁ-దినఁగనుంకించుటయునుధృతియుతులగుచు.

తే. ప్రమథులెల్లరుఁ జెలరేగి రక్తపాన-మును నొనర్చుచు నవ్వచుఁ బూని నృత్య
మును దమింజేయుచుండి, రాపురమునఁగల-వారలెల్లరు వ్యాకులస్వాతులగుచు.

క. దిక్కులు తెలియక యేడ్చుచు-నొక్కట హాహారవంబు లొనరింపఁగ, లో
నక్కటిక మెసఁగ బ్రహ్మయుఁ-గ్రక్కునఁ బరమేశు శివుని గనుఁగొని భక్తి.

తే. ప్రార్థనంబును గావించి పరమశివుని
దాను దోడ్చి “దేవేశ! దత్తునకును
బ్రాహ్మమొసఁగుము, యజ్ఞంబుఁ బరిసమాప్తిఁ
గదాఁ గావింపుము ప్రసాదకలన” ననఁగ.

౧౧౯

సీ. పరమేష్ఠి చేసిన ప్రార్థనంబును మదిభావించి శివుని చుక్కాప లాఠి
నట్టి దత్తునకును బెట్టటయును మేఁకలల, నటుపిమ్మట దయను జీవ
నం బొసంగుటయు ననంగ స్వప్నంబునఁ గనినదానను, రాత్రిగడచునట్టి
జామునందే తల్లి! శ్యామలవర్ణపు, కలయందుఁదోచినకరణి నుండు

తే. దాన వరుడెంచితివిగద మా నగరము-నకును, నికమీదను గలలోనఁ గనినట్టి
దత్తునకుఁ గాఁగల దటంచుఁ దలంచుదానఁ-గలను గనినటు నిన్ను నేఁ గనుటఁజేసి.

తే. తల్లి! కలయందుఁ గన్నది తిప్పు నెట్లు!
దత్తుఁ దేరీతి శంభునిందను నొనర్చి
తత్ఫలము నందకయె పోవఁదలంచు నింకఁ,
కెలుపుమా యెప్పుడయినను గలకె విశ్రుతి?

౧౨౦

క. నా విభుడు దత్తుఁడుం ద్వార-మీవిచ్చేషంబు వదలు మీరలె కనఁగా,
జీవింపుము చిరకాలం-బోవత్స! యెండు పాని యొదవదు నీకుఁ.

౧౨౧

క. మాకు వియోగము గలుగుట-ప్రాకటముగఁ గలదు, మరలఁ బరఁగుఁ ద్వదీయం
చౌ కదా, జీవితంబును-జేతులు, గలదోచె యోగ సిద్ధియు ధ్రువమై.

౧౨౩

ఆ. ఎవని నీవు దయ నిరీక్షింతువో వాఁ డ-శోచ్యుఁ, డనిఁడె ధనియు, శుభగుఁడుండు,
దల్లి నగుదు నీకుఁ, దృఢియింపవలదు న-న్నెప్పుడయిన నెం దుపేక్షఁజేసి ”

ఉ. నారద! యీవిధంబున ఘనంబగు సత్క్రియఁ బొంది తల్లిచే
గారవ మొప్ప నమృతిని గాంచి మహేశ్వరి తండ్రిసన్నిధిఁ
జేరఁగఁబోయె వేగ నిజచిత్తమునందలి కోర్కె మీఱఁగా,
నారసి యాసతిఁ బురజనావళి గుంపులుగూడి యొక్కటఁ.

౧౨౫

ఉ. ఒక్కరిలోడ నొక్క రిటు లూహలఁ బల్కిరి “దత్తుపుత్రి తా
నక్కజమైన రూపమున నక్కట! లోచుచునున్న దేలొకో
యిక్కడ; స్వర్ణగారయి యెంతయుఁ దొల్లి మనోహరాంగియై
చక్కని చుక్కరీతిని బ్రకృత నుండఁగదా కనుగొనఁ.

౧౨౬

- సీ. ఇపు డేమి కత మొనో యిట్లు నూతనజలధరవర్ణవిభ్రాజితయు, విముక్త
నీలశేషియు, నతినిష్ఠురదీప్తిక్షణయు, భీమదంస్త్రాయుతయు, నిరుపమ
శార్దూలచర్మవనసయు, భయంకరవరచతుర్బాహుసంవళితయు నయి
కననయ్యె” ననఁ గొంద, “అసఘమా నీయజ్ఞమందలి నిర్జరబృందసభకు
- అ. నేమికారణమున నేతెంచినదియో? ఓ-కార్థమందె జగము నంతయును మ
హాగ్రహమున మ్రొంగ నట్టెనచ్చినయది”-యనుచుఁ గొందఱనఁగ నద్భుతముగ.
- క. “గతి దక్షున కెయ్యది? యన-మతి శంభునకును నొనర్చి మాన్యత సురసం
తతిఁ గూరిచి యుద్ధతిఁ దాఁగఁగొనువును గావించుచుండె, గనఁడే ఫలము?”
- తే. అనుచుఁ గొందఱు పలుకఁగా, “నవమతి కగు
ఫలము నొసఁగంగనచ్చె నీ భయదరూప
క్రోధమును బూని యీక్రియ చూడ్లి” ననుచు
గుజగుజలువోయి రప్పుడు కొందఱు అచట.
- మ. “లయకాలంబున లోకసంతతుల నెల్లఁ, బ్రహ్మదేవుఁ, హరిఁ
లయమొందింపఁగ శక్తి గల్గిన జగన్మాత్రాకృతిఁ వెల్లు దే
వియె యనా నీసతి దక్షయజ్ఞమును దా విధ్వంసముండేయు, ని
శ్చయ, మీవిష్ణు విఁకేమి చేయఁగలఁవో సంరక్షకై చూడనా.”
- మ. అనుచుఁ గొందఱు పల్కుచుండఁగను, నయ్యార్యమహాదేవి యీ
శుని విద్యేషముచేత హృష్టఁడగు దక్షుం గాంచె నాయజ్ఞశా
లను సంరంభముతోడఁ జొచ్చి, భయలీల లూచి భీతిల్ల న
మృనము తైర్యము వీడఁ బ్రేషింపఁ కున్నాడం న సంధించుచు
- అ. హవ్యభోక్తలై నయట్టి దేవతలును, -నఖలమునిజనము, బృహస్పతియును
దేవి భయదదృష్టిఁ నిలకించి యాత్మలు-కంపమొంద నఱికి రింపుదక్కి.
- తే. దేవతలు తృక్తకార్యులై దేవిఁ గాంచు-చును నిలిచి రందు నిశ్చలాక్షులయి చిత్ర
పటమునందున విలిఖంపఁబడినయట్టి-యీకృతాలఁ జోలి యభీభీతి నంది యపుడు.
- తే. దక్షుని భయంచేత నందన మొనర్ప-కతివికృతి నుండి సురలెల్ల నాత్మలందు
సకలసంహారక ర్మికి, సర్వశక్తి-యుతకుఁ గాళిక మొక్కిరి శతవిధముల.
- దక్షుడు కాలికారూపంబుఁ గనుట
- ఉ. అంతట దక్షుఁ డెల్ల సురు లద్భుత మొంది విచేష్టులై పనుల
సుంతయుఁ దీర్ప కట్టె యెఱి చూచుచునుండఁగ వారిఁ గాంచి, యా
వంతయు వంత లే దనుచు నాత్మ దలంచుచు నిక్కులెల్ల న
త్యంభవినిద్రతఁ గనఁగ నప్పుడె యొప్పుగ సమ్మఖమ్మునఁ.

తే. శనుఁగొనెను ధూమకజ్జలఘనవిసేల-కాంతిసంకలితను, గ్రోధకలితరూఁక్ష
నయనను, విముక్తకేళిని, భయదరూపఁ, -ద్యుక్తవస్త్రను గాళిని దత్తుఁడంటె.

క. "ఎవ్వరి పుత్రిక వగుదువో!-యెవ్వరి సతి వీవు! నిగ్గొకించుకయును లే
కివ్వని వచ్చితి విచటికి, -నివ్వటిలు సతీస్వరూపనియతి కనంగఁ. ౧౩౭

క. శివుని రజతాద్రియందలి-భవనంబును వీడి యిటకు వచ్చితివే! పు
త్రివిగాఁ గనఁబడుచున్నా, -వెవతుకవో తెలుపు" మనఁగ నిట్లనె సతియ్యఁ.

చ. "జనక! యిదేమి చిత్రము? నిజప్రియపుత్రికనైన యీసతిఁ
మనమున విస్మరించితివె మాన్యుఁడవై యిటు లీవు! నీకు నేఁ
దనయను, నాకు నీవు మఱి తండ్రివిగావె! తలంచుచూడు, వం
దనములఁ జేయుచానను, సుతఁ గ్రహియింపుము తండ్రి! ప్రేమతోఁ."

క. అని సతి ఘనమగు వినయం-బునఁ బల్కుఁగ దక్షుఁ డపుడు పుత్రిం గని యి
ట్లనువునఁ బ్రశ్నించెను జ-య్యన నద్భుతభంగి నారదా! ఎను మల్లఁ. ౧౪౦

మ. "విలసత్కాంచనగౌరవేహపు, శరద్విభ్రాజమానేందుని
ర్మలసత్కాంతివి, దివ్యవస్త్రసుమశుభదూఢవై తొల్లి నా
నిలయంబందున నుంటి, విష్ణు డిటు లీసీలాంజనాభాంగివై
వెలుఁగొందం గత మేమి తల్లి! యకటా! వే చెప్పవే యంతయ్యఁ. ౧౪౧

తే. విగతవసనవుగా నిట్లు తగునె సభకు-రాఁగ! నేఁ డిట్టి భీమనేత్రములు చాల్చి
నట్టిదానవు, హేతు వెయ్యది? విముక్త-కేళివై యుండఁగా నేల? కృతమతిసతి!

చ. తనయ! యనర్హుఁడైన పతిఁ దద్దయఁ బొందుటఁజేసి యీ యశో
భవమగు దుర్దశం గని ప్రభావముఁ గోల్పడినట్టిదానవే!
మనసిడి యజ్ఞముంగనఁగ మాన్యతఁ బిల్వకయున్న శారణం
బును వినవే వచించెదను, బుద్ధిఁ దలంపుము నిక్క మంతయ్యఁ. ౧౪౩

క. హరునకు సతివగుటను ని-స్సర మనురాగమునఁ బిలువఁగాలేదు సతీ!
నిరుపమమగు చాత్సల్యము-పరఁగును నీచైన నాకు, భావింపు సతీ! ౧౪౪

చ. పిలువకయుండినఁ గరము ప్రీతిని వచ్చుటచే సతీ! శుభం
బులు సమకూరె నీకు, భవదర్శము భూషలు, దివ్యవస్త్రము
ఖ్యలసితవస్త్రపు బ్రియముగా నవె యుంచినవాఁడ, నెంతయ్యఁ
సలలితరీతిఁ గైకొనుము స్వాంతమునఁ ముదమొంది పుత్రికా! ౧౪౫

చ. అరయఁ ద్రిలోకసుందరివి, ప్రాణసమంబుగ నున్నదానవై,
శరము ప్రియంబు నాకు మదిఁ గల్గఁగఁజేయుచు నుంటి, వక్కటా!

హదనకు నర్హచిత్తునకు నంగనవై కడు నింద్యవైతి, వే
కరణిఁ దలంచి చూచినను గారవ మొండఁగఁజాల వోసుతా!" ౫౪౬

క. ఈవిధమున దత్తుఁడు సం-భావింపక నిందసేయఁ బలియైన మహా
దేవునిఁ, దద్వాక్యంబులఁ-దా విని కోపాగ్ని పొంగ దత్తాత్యజయుఁ. ౫౪౭

ఉ. స్వాంతమునందుఁ దాఁ దలఁచె "శంకరు నిందయొనర్చు దత్తు న
త్యంతము మత్తుఁగాగ్నికిని నాహుతిగా నిడి వ్రేల్చిడిఁ మఖం
బంతము నొందఁజేయుదు, సురావళితోఁ బిల్వపాత్యఁ జేయ దు
ర్దాంతమహాఘ మబ్బు నని తద్దయు మానెదఁ దద్భయంబునఁ. ౫౪౮

క. దేవతలతోడ దత్తుని-నావిభవముఁ జూపి భ్రాంతి నందెడురీతిఁ
వే వెఱపింతును, నింతియ-కావలయు" నటంచు నెంచి త్తామున నచటఁ.

ఛాయాసతి యగ్నిప్రవేశము చేయుట

క. తనతోఁ దుల్యాకృతిగాఁ-గను ఛాయాసతిని సృష్టిగావించి, ముదం
బునఁ బలికె దానితో నొ-య్యన నావచనమును వినుమటంచును బూన్కిఁ.

సీ. "నీవు నాకార్యంబు వావిరి దీర్పుము, సప్తతంత్రువును నాశనమొనర్చు
మతివరో! తండ్రి దుర్మతి నాడు శంకరనిందఁ దెల్పెడు వాక్యనిచయ మెల్ల
విననదానను, నికఁ గనరాదు దయ వానిఁ, గ్రోధంబుచేతను గూడి యజ్ఞ
కుండంబులోపల మందుచుండెడు నగ్నిలోనఁ బ్రవేశింపనా, నితండు

తే. సుతను నే నంచు గర్వించి మతిఁ దలంచు-చున్న వాఁడీశు నిందించుచున్నవాఁడు,
ఏని గర్వంబు పోవంగ వెన తమింప-కీపుడె కావింపు మంతయు నింతి! యంత.

తే. జ్వలితవిగ్రహ వయి యిట్లు వహ్నిలోఁ బ్ర-వేశమును జేసినట్టి యావిధము నాది
దేవుఁడగు శంకరుఁడు విని భావమందు-శోకసంతప్తుఁడయివచ్చు సుదతి! యిటకు.

ఉ. వచ్చినవెంటనే శివుఁడు వైరము దీర్చుగ దేవతావళిఁ
జెచ్చెట గల్చి యజ్ఞమును నిశ్చలతఁ బరిరక్షచేయు, నా
పచ్చని యంబరంబు గల పద్మదళాక్షునిఁ బాటఁద్రోలి వే
యచ్చెరువొందఁగాఁ గ్రతువు నంతమొనర్చి వధింపు దత్తునిఁ." ౫౫౩

తే. అని మహాకాళి దరహాస మాననమున-నెసఁగ ఛాయాసతిని గాంచి యిట్లు పలికి
యంత నచటఁ దిరోఘానయై గగనము-నందు నిలిచెను నారదా! యద్భుతముగ.

క. భరీమృదంగరవములు-బోడుకలగెఁ, దూర్వములు సమున్నతి చెలఁగెఁ,
భూరిసుమవృష్టి కురిసె న-పారంబుగ, నపుడు మానివర! యుత్సుకతఁ. ౫౫౪

తే. ఆమహాదేవికి సమీపమందు నున్న-సురలు, మునులును దన్తాయః శౌక్కి యించు
కేనియును గాంచ లేరై రియిద్ధచరిత్ర!-యంత ఛాయాసతియుఁగ్రోధమాత్మఁబూని.

తే. దక్షుఁ గనుఁగొని పలికె “నోదక్ష! దేవ-దేవు శంకరుఁ డెలియవే భావమందు!
సతి నెఱుంగ వె? యేటి కీగతిని దిట్టు-చున్న వాడవు బ్రహ్మవై యున్నతిఁగని!

ఉ. భద్రము లందఁ గోర్కి నిజభావమునందున నుండేనేని యే
భద్రము లంటనీక నడి పహ్వాను నిల్పుము వాగ్విశుద్ధికై,
భద్రమ శంకరుం బరుషభాషణము ల్వచియించు జహ్వా ను
న్నిద్రతిఁ గోసివేయుచును, నిశ్చలతం గను దింక దుర్మతి! ౧౧౧౮

చ. సుసభయందు శంభు మదిఁ జూడక యెప్పుడు నిందసేయు నీ
కీర్తుగఁ దల్పిలం బిపుడె యేర్పడఁగల్గె నటంగుఁ గాంతు, వీ
ధిగిణి సమస్త హేతువయి తా వెలుఁగొందు మహేశు నెవ్వఁడె
బిడుచములాగు వాని తలఁ బట్టి పరేశుఁడు కోయు నుద్ధరిణి.” ౧౧౧౯

క. అని ఛాయాసతి యనఁగా-విని దక్షుఁడు క్రోధమాని వెన రోసముతో
డను బల్కె “విమః! బాలిక!-యనిరా దిఁక నట్టి వాక్కు లబలా! మఱిల.”

సీ ప్రేతిభూమినివాసు, నాతితిదుశ్శీలు నెఱుఁగును బాగుగా నెవును శివుని,
నా భూతిగణపతి నా త్రేకుగా నివె కోరి పొందితివి నీకోర్కి దీఱ,
నీకు యోగ్యుఁడు వాఁడు నీవె తిత్సలమును ననుభవిపుము, చాలు నల్పబుద్ధి!
యేను బ్రజాపతి నై న దక్షుండును, డెలియవే యుల్తమదేవదేవు

తే. లకును గనఁబడువాడను వికలహృదయ!-నాసముఖమున శంకరు నాసతోడఁ
బొగడఁగూడదు, పొగడినఁబొగరిండుంటు-నోర్వబల గ్రహింపుమీవుల్లమందు.”

క. ఛాయాసతి దక్షుని నుడిఁ-బాయక విని పల్కె “దక్ష! పలుమడు తెలుప
ని యవివేకము మానవు-శ్రీయుక్తిని గోరదేని చెప్పెద వినుమా! ౧౧౨౦

మ. వరభద్రంబులఁ గోరుదేని శివునిం భావింపు ముద్యున్నతిఁ,
బరుషంబు ల్వచియింపఁబోకు మిఁకఁ, బాపం బబ్బు, నీ దుర్మతిఁ
గర ముద్యుక్తుఁడవై త్యజింపుము, జగత్కల్యాణుడై నట్టి శం
కరునిం భక్తి భజింపు, మియ్యదిసుమీ శాంతింప సన్మార్గమా. ౧౧౨౩

క. పరమాత్ముడైన శంకర-గురునింద విమోహింపగుచుఁ గొనకొని చేయఁ
దొరకొనిన శివుఁడు నిను, నీ-వరయజ్ఞము నడఁగఁజేయు పడిఁ దలఁపు మెదఁ.”

క. అనుటయు ఛాయాసతి యి-య్యనువున దక్షుఁడు క్రుధాగ్ని యాత్మ దహింపం
గను “దుశ్శీలా! బాలిక!-విసవా నామాట”యనుచు వెన నిట్లనియె. ౧౧౨౫

క. "తొలఁగు మిటనుండి, నా క-న్నులకును గనఁబడఁగవలదు, నొప్పిగలుగు; నీ వలనాఁడు శివుని సతివై-యలర మృతినిఁ బొంది తంచు నాత్మఁ దలఁచితి." ౧౬౧

ఉ. మాటికిమాటి కీవు కడు మన్ననచేయుచు నీవిభుఁ శివుఁ
నోటికిఁ దోచినట్లుగ వినుత్సమహత్త్వము సన్నుతింతు, వీ
బూటకము ల్బ్రజంపుము, కుబుద్ధి తుష్కాగ్నివలె మనంబు నె
ప్పాటునఁ గాల్చుచున్నయది, పల్లవు చెప్పఁగ నేల పూనిక? ౧౬౨

తే. విమతియైనట్టి టుద్రుని విభునిగాఁగఁ-బొందితివిగాఁదె దుబ్బిది! పుత్రి! నిన్ను
గనుఁగొనిన శోకవహ్నిచేఁ గాలుచున్న-దకట! నాదేహ,మింక నీవవలఁజనుము.

క. త్వరితముగఁ బొమ్మ క్రతుపరి-సరమును ద్యుజయించి, నాదు సముఖమ్మున ము
ష్కరుఁడగు నీవిభు గుణముల-మరల నుసింపకయ బుద్ధి మాలి కుపుత్రీ! ౧౬౩

సీ. ఈవిధమున దక్షుఁ డేపున శిననిందఁ గావింపఁగాఁ గడుఁ గలుషితయుయి,
యాదేవి ఛాయామహాకాళి యప్పుడే జ్వలిత నేత్రత్రయాకలితయును, ను
విస్తృతానయను, వికృతోడులోక సంపరిస్థితవరిశిరోధరయుఁ, బాద
పర్యంతసంవ్యాప్తబహుళలంబివిము క్తకచవిరాజితయు, నక్కజముఁ గొలుపు
తే. గగనమండలమధ్యభాగమున వెలుఁగు-భాస్కరిసహస్రతుల్యవిభాసమాన
యును, నిరుపమానలయ కాలఘనవిసేల-గాత్రయునునయ్యెనతిభయంకరముగాఁగ.

క. దక్ష! యే దూరింబు త్వ-దక్షులకే కాదు, భవదనర్హశరీరా
పేక్షితగాత్రంబునకును-నీక్షణమే దూరమగుదు నిచె యిటఁ గనుమా! ౧౬౪

మ. అని క్రోధంబున నేత్రము ల్ద్రోణయఁగా నాదేవి యీశ్వర్యయు
క్తి నిరీక్షింపఁగ సర్వనిర్జరులు సందీప్తంబునా హోమవ
హ్నినిఁ జొచ్చె, వడి దిరిరక దిరిగె తోణీచక్ర మల్లాగుచు,
ఘనసంరంభముతోడ వీచెఁ బవమానస్తోమ మ ప్పుద్గతి. ౧౬౫

సీ. సూర్యుని భేదించి తోణీతలంబునఁ బడియె నుల్కలు పెక్కు భయదగతిని,
జెల్వని విడనాడి దిక్కులెల్లను తోభమొందెను జాంచల్య మొంది మిగుల,
వారివాహంబు లవ్వారిగాఁగను శోణితుంబును వర్షించె ధరణీయందు,
సకలబర్హిర్బృఖసమితి కాంతిని వీడి దిక్కులఁ జూచుచు దీనులయిరి,

తే. యజ్ఞవాటికయందలి యగ్నికుండ-మందు దహనుని దీధితి మందమయ్యె,
హవ్యములనెల్ల మఖశాలయందు నేచి-నక్కలును గుక్కలును బ్రీతి మొక్కసాగె.

క. ఒక్క ధ్వజార్థమునందునఁ-జక్కని క్రతుశాలయును శ్మశానమురీతి
దిక్పాదియఁ దెలియనిదై-చిక్కుపడియె, దక్షుఁ డంతఁ జింతాత్మకుఁడై. ౧౬౬

క. వదనంబు చాడ నెంతయు-ముద మించుకయైన లేక మొగి నిట్టూర్పుల్
వదలంగఁదొడఁగె, విప్రస-ముదయము యజ్ఞంబుఁ జేయఁ బూనిరి కడఁకఁ.

చ. హాదని భయంబునన్ సురవరాగ్రులెల్లరు భీతులై పర
స్పరము మహర్షులం గనుచుఁ బల్కఁగ సాగిరి "వ్రేల్చిడిన్ శుభే
తరమగు వార్త దాఁటు, నిఁకఁ దా విను నేఁడె శివుండు పత్ని భీ
కరగతి వహ్నిలోఁ బడి స్వగాత్రము వీడుట యంతయున్ వెనఁ. ౧౭౬

తే. సకలలోకసంహారకారకుండు దేవ-దేవుఁ డెవరిక నేమి తా భావమందు
సలుపఁగలవాఁడొ? స్మృప్తిని సంహరించు-నో? తెలియ నెవ్వరిక నగు నూహచేయి?"

చ. అనుకొనుచుండ నిట్లు లపు డిద్దులెరిగిని మానిపుంగవుం
డనఘుండు నారిదుండు నడి నచ్చెరువొంద నతర్కితారివం
బును నొనరించుచున్ సభను బూన్కిని వీడి మరుత్పథంబునన్
జనియెను రాజతాద్రుఁగల శంకరమందిరభాగ్యసీమకున్. ౧౭౭

పదియవ అధ్యాయము

దక్షయజ్ఞ విధ్వంసము

చ. మునివరుఁడైన పద్మజుని పుత్రుండు నారదుఁ డంత రాజతా
ద్రుని గల శంకరాలయము బ్రీతిని జేరి సదాశివున్ ద్రులో
చను ఘనబాష్పపూరితునిఁ జయ్యనఁ గాంచి "మహేశ! నేను వం
దనములఁ జేయువాఁడను, విధాతృసుతుండను నారదాఖ్యుడఁ. ౧౭౮

సీ. దక్షాలయమునందు వీక్షింపఁగారానియట్టుల జరిగిన యశుభవార్త
విన్నవాఁడవు గావు, వినుము మహాదేవ! యజ్ఞంబు గనుఁగొన నరుగుఁడెంచి,
పర దేవి త్వత్ప్రాణవల్లభ సతి దక్షుఁడొనరించు నినింద విని సహింపఁ
జాలక యతికోపసంవృతదేహయై హోమకుండాగ్నిని నురవడి తన

తే. గాత్ర మాహుతిగాఁ జేసి కడఁకఁ జనియె, -నపుడు దక్షుండు సతినతి యనుచుమాటి
మాటి కాక్షేప మొనరించి మరల యజ్ఞ-మును నొనర్చుచు నున్నాఁడు మనసునిలిపి.

క. సురవడులు హవిర్యాగము-లరుదుగఁ గొనుచున్న వార లక్కట! శంభూ!
తరమె వచింపఁగ నాకొగి-బరమాత్మా! యింక నెదియుఁ బలుకఁగఁజాలన్."

ఉ. నారదమాని యీక్రియ వినంగను శక్యముగాని వార్త దు
ర్వారతఁ డెల్ప శంకరుండు భవ్యగుణుండు త్రిలోచనుండు సుం
సారివలెన్ వెనఁ విని ప్రశాంతముఁ బొందక శోక మొంది ఈ
కోరవ మొప్పు రోదనము నప్పు డొనర్చెను మోహితాత్ముడై. ౧౭౯

యోగాగ్ని చే సతీదేవి దేహత్యాగము - దక్షయజ్ఞ విఘ్నంసనము [పుట 94]

తే. "అక్కటా! సతి నన్ను శోకాబ్ధి ముంచి-యరిగి లే యెందు దయ యిందుకై న లేక,
ప్రాణముల నెట్లు భరియింతుఁ బడఁతినిన్ను-వదలి నే నింక సుస్థితి బడయఁగలనా!

క. జనకుని గృహంబునకుఁ జను-నిను బహువిధములుగ నేను నిలుపఁగ, దానఁ
ఘనకోప మూని న నో-వనిత! వదలి చనితి వకట! వనట మునుఁగఁగఁ." ౧౮౯

చ. సతిని దలంచి యీకరణి శంకరుఁ డప్పుడు పెక్కుభంగు లా
తలముగ శోక యుక్తుఁడయి తాను విలాప మొనర్చి యంత న
ద్యుతగతి రోషమూనె మునిపుంగవ! యాశివు నేత్రముల్ ముఖం
బతులితర క్తవర్ణ యుతమై వెలుఁగొందెను దాదాకృతిఁ. ౧౯౦

మ. అతిరాద్రుండగు రుద్రుఁ గ్రోధయుతు భూతౌఘంబు వీక్షింపఁగా
మతిలోనఁ భయమందె, లోకతతి హాహాకారముల్ చేయు చ
ద్యుతరీతిఁ గలఁతంబడెఁ, బుడమి పెంపుం బాసి యొక్కుమృడిఁ
స్థితిఁ దాఁ బొందక దిద్దిరం దిరిగె నుద్యద్భీతి సంధిల్లఁగాఁ. ౧౯౧

తే. అపుడు శంభుని మూఁడవ యక్షినుండి
యగ్ని యదయించె నద్యుతం బయిన దీప్తి,
నా దహనునుండి యతివిస్మయంబు దోఁపఁ
బరమపూరుషుఁ డొక్కఁ డుత్పత్తియయ్యె. ౧౯౨

సీ. ప్రళయకాలాంతకు భాతి నత్యంతమహాదేహము ధరించి యంకదీప్త
వహ్నిస్ఫులింగ విభాసితలోచనత్రయ మతిభీతిప్రదంబు గాఁగ,
భసితసంలి ప్తసర్వశరీరుడై, యర్థచంద్రుని మాళిభూషణముగ నిడి,
మధ్యాహ్నకోటిద్యుమహేసన్నిభ జటాసమూహమంజిత శీర్షమును వెలుంగ,

ఆ. దుర్నిరీక్ష్యుఁ డాచుఁ దోడనె శంకరు-నాదిదేవు శివు మహానుభావుఁ
ద్రిప్రదక్షిణముగ ధృతిఁ బ్రణమిల్లి కృ-తాంజలి యయి పలికె నధికభక్తి.

క. "జనకా! యిప్పుడు చేయఁగఁ-బని యెయ్యది? తావకాజ్ఞఁ బడసి ట్టగార్థం
బున సచరాచరలోకం-బును బూర్ణముగాఁగ నాశనమొనర్తుఁగదా? ౧౯౩

మ. జనకా! యానతి యిత్తువేని యిదె కేశవ్రాతమం సింద్రము
ఖ్యనిలింపావళి గట్టితెచ్చి వడి నీ యగ్రస్థితి నిల్తు వే
కనుమా మృత్యువు భీతికుఁ యముని, నిక్కం బిద్ది యోదేవ! యే
యనుమానంబును లేదు నావ్రతినయం దంచుఁ ముగిఁ దెల్పదఁ. ౧౯౪

చ. ఎవని శమింపఁగోరుదువో యిప్పుడె యానతియిమ్ము చెచ్చెఱఁ,
దవిలి యతండు దేవవిభుతం దగి యింద్రుడె యైన నాదు శ
క్తి వడి శమింపఁ జేయుదును గేశవుఁ డేఱ్ఱెఱఁ దోడుచూపినఁ,
మివులఁ దదస్త్రముం జెడనమేయత నే నొనరింతుఁ ద్వత్కృపఁ." ౧౯౫

క. అని పల్కఁగ భవనేత్రా-గ్నినిఁ బుట్టిన పురుషుఁ, డంతఁ గృపతో శంభుం
డనె "నోయి! వీరభద్రుఁడ-వను నాఖ్యను నీవు భూమి నలకుదు పుత్రా! ౧౯౨

తే. ప్రమథులకు నధిపతివయి భాసిలుదువు-దక్షపురమునకుం బోయి తన్మఖంబు
నెల్ల ధ్వంసంబొనర్చుమా యిప్పు డేచి-మామకానుజ్ఞఁ గొని నీవు మహిమతోడ.

ల. తత్సహాయు లగుచుఁ, దృఢియించి నను, నటఁ-జేరినట్టి యమరవారమునకు
నా యనుజ్ఞఁ బూని చేయుము తగు శిక్ష,-లేరు నీకు నెదురు వీరభద్ర! ౧౯౩

మ. అతిగర్వంబున విజృంభి నను నత్యంతంబు దక్షప్రజా
పతి నింపించుచు నుండు, నీవు కరుణం బాటింప కుద్యత్క్రుధా
మతివై యాలని శీర్షముం దునిమిరిమ్మా పుత్ర! శీఘ్రంబె, దు
ర్వృత్తియా నాతఁడు, బాగునేయకుము, భద్రం బాత! నీకెప్పుడు." ౧౯౪

తే. వీరభద్రున కీరీతి విశదముగను
గార్వమంతయుఁ దెలిపి శంకరుఁడు కోప
మునను నిట్టూర్పు పుచ్చె, దానను జనించి
రయితసంఖ్యాక గణము లత్యద్భుతముగ ౧౯౫

చ. సమరవిశారదు లృహళసాధ్వసదాయకకర్ములు గదా
సిముసలశూలకుంతముఖచిత్రశరాఘ్యులు గూడిరాఁగ సం
భ్రమమున వీరభద్రుఁడు నమస్కృతి జేసి ప్రదక్షిణత్రయం
బు మహితభక్తి శంభునకుఁ బూనికతోఁ జనె దక్ష్ణిమిందెకిన్. ౧౯౬

తే. ప్రమథగణములు సింహనాదములు చేయు
చచ్చలు విడి యొక్కతఁగమున నచని యద్రువ
దక్షుఁ డొనరించు సవనసద్గంబు గలుగు
దక్షపురిఁ జేరి రతిభయదముగ నడరి. ౧౯౭

క. క్రుద్ధుఁడయి వీరభద్రుం-దుద్ధతి గణములకుఁ దెలిపె "నొక్కుమృడి మీ
రిధాత్రి యజ్ఞ సమ్య-కృద్ధతి నాశనముఁ జేయఁ గడఁగుడు పెలుచన్. ౧౯౮

క. సురలను బరుగె త్తింపుఁడు-కరుణ యొకించుకయుఁ జూపకయ మది" నన న
త్తురుణమున వారు దక్షుని-వరయజ్ఞముఁ జెడిచి రేచి నడి బెడిదముగన్. ౧౯౯

ఉ. కొందఱు యజ్ఞ కుండమును గొల్బున నార్పిరి, హన్యమెల్లనున్
గొందఱు మెక్కసాగి రొగి, గోపవిఘ్నాస్త్ర త్రాచనద్యుతుల్
గొందఱు దేవసంఘములఁ గొట్టిరి నిక్కటికి పాటునట్లుగాఁ,
జిందఱుపందతొనటులఁ జేసిరి యజ్ఞము నాశనంబుగాన్. ౨౦౦

తే. భీమరూపులు ప్రమథులు భీతిగాలిపి

యజ్ఞ విధ్వంసనంబుఁ జేయంగ, విష్ణు
వచటి కరుదెంచి ప్రమథాళి నరసి యిట్లు
పలికె హితవాక్కు లలర “నోప్రమథులార !

౬౦౨

ఉ. దేవతలెల్ల భీతిఁగొని దిక్కులకున్ వడిఁ బాటునట్లు లి

చ్చావిధి నేల చేసితిరి? సత్కృతువర్యము నాశనంబుగా
వావిరిఁజేయు టేకతము? వారక యెవ్వని యాజ్ఞఁ బూని? యో
సావనులార ! మీరెవరు? బాగుగఁ దెల్పుఁడు శీఘ్రమే”యనన్.

౬౦౩

చ. ప్రమథులు పల్కి రంత “ప్రభువర్య! మహేశ్వరునాజ్ఞఁ బూని యు

త్తమగతి వచ్చినట్టి ప్రమథప్రజ మంచు నెఱుంగవే మమున్?
భ్రమఁగొని శంకరావమతిఁ బర్యేడు యజ్ఞమునెల్లఁ బూని ధ్వం
సముగ నొనర్చువారము విశంకతే”నంచన, నప్పు డుద్ధతిన్.

౬౦౪

మ. “శివవిద్యేషపరాయణుండు, గగు నుశ్శీలుండు దక్షుండు, వా

ని వడిఁ బట్టుఁడు, తెండు నాకడకు నిర్మిదప్రభావంతులై
దవులం బోవఁగనీక మీరు ప్రమథుల్ ధైర్యంబుతో” నంచుఁ గ్రో
ధవశుండు వెన వీరధద్రుండు ఘనధ్వానంబునన్ బిల్చుచున్.

౬౦౫

మ. “పట్టితెం డిట హవ్యభోక్తల బల్బుడిఁ దయఁ జూపకే

గట్టిమచ్చుర మొప్ప మీరలు గాసిఁ బెట్టుచు, నిప్పుడే
మట్టుపెట్టెద నెల్లవారల మందబుద్ధుల” నం చనన్,
దిట్టమైన తపాజ్ఞను న్విని తేఁకువన్ బ్రమథోత్తముల్.

౬౦౬

మ. అతిరోషంబున నెల్లదిక్కుల వెనన్ వ్యాపించి బర్హిర్బృథ

ప్రతతిన్ బల్పిని బట్టి కొట్టి రొగి దుర్వారప్రభావంతు ను
ద్ధతు సప్తాశ్వుని సూర్యుఁ బట్టకొని, దంతస్తోమమున్ జూర్ణ ము
ద్యతులై చేసిరి కొంద తాప్రమథబృందంబందు నొక్కుమ్మడిన్.

౬౦౭

నీ. ఒక్కఁడు దహనుని జక్కంగఁ బట్టి నిశిత-హేతితోడఁ దజ్జహ్వాఁ దటిగె,

నొక్కఁడు యజ్ఞుని దిక్కటి మృగరూపమునఁ గాఱి శిరమును మొనసి నటకె,
నొక్కఁడు భారతి ముక్కును దెగఁగోసె, నొక్కఁడర్యమ్ము బాహువులఁ దునిమె,
నొక్కఁ డంగిరసుని భవ్యోష్ణంబులను నీల్చె, నొక్కఁడు శమనుని నొడిసిపట్టె,

తే. నొక్కఁడు నిర్ఋతి బగ్గించి యుక్కడంచె,

నొక్కఁడు వరుషుని దర్పంబు నుర్విఁ గలిపె,

బ్రమథగణ మిట్లు చెలరేగి పలువిధముల

భంగపటుపఁగ, బ్రాహ్మణుల్ భయము చెంది,

౬౦౮

చ. వడవడఁ గంపమొంద, ద్విజవారముఁ గాంచి వినములొచ్చు "మీ
యెడఁద భయంబు పోవిడిచి స్వేచ్ఛగ వెల్లుడు వెల్లుఁ"డంచు లో
దుడకుతనంబు మాని ప్రమథుల్ పలుకంగ నె సుభ్రమంబునన్
గడు ముదమంది బ్రాహ్మణజనంబులు దక్షుని యజ్ఞవాటికన్, ౬౦౯

తే. వదలి యందఱు యజ్ఞసంపాదితంబు-లైన వస్త్రములను భూషణాదులను గ్ర
హించి భద్రంబుగను దమ గృహములకును-బోయిచేరి నిర్భయంబుగను వేడ్క.

చ. ఉరుతరబుద్ధి యింద్రుడు మయూరశరీరముఁ దాల్చి యప్పుడు
పురమునకుఁ వడిన్ నెగసి పర్వతసీమను జేరి ఛన్నుడై
యరయుచునుండె దక్షుని మహాక్రతుభంగమునెల్లఁ దాను ని
బ్బరమును మానసంబునను బిర్వచు నుండఁగఁ గౌతుకంబునన్, ౬౧౦

క. సురపుంగవు లీవిధమునఁ-బరువులిడిన్ జూచి, ప్రమథవర్తల చేష్టల్
హరినారాయణముని గని-యిపుగ యోజింపఁ దొడఁగె నెంతయు మదిలోన్.

తే. "శివుని నిండించుచును మూఢచిత్తుడైన
దక్షుఁ డొనరించుచున్నాఁడు తాఁ గ్రతువును,
దగిన ఫల మాతఁ డందక మిగిలెనేని
చేదవాక్కులు చూడంగ విరలుగావె ! ౬౧౩

క. శివవిద్యేషముచే శా-త్రవుఁడను నే నైతి, నిద్రి తథ్యం బరయన్,
శివుఁడను నే, నివృష్టుండే-శివుఁ డగు, భేదంబు లేదు స్థిరముగ మాకున్, ౬౧౪

తే. ప్రార్థనమొనర్చె విష్ణురూపమున నున్న-నన్ను దక్షుఁడు భక్తితో నున్నరముగ,
నిందచేసెను శివరూప మొందియున్న-నన్నె యీతండు దుర్బుద్ధి నెన్ని వికృతి.

క. భావించె గర్భమున మఱి-భావంబున ద్వివిధముగఁ బ్రభావ మెఱుంగ, శా
క్త్యైవిధ్యమునకుఁ దగు ఫల-మేవిధముననైనఁ దెలియ నిపు డొనరింతున్, ౬౧౬

సీ. విష్ణురూపంబున విడువక రక్షింతు, శివుఁడనై లోఁగొందు సృష్టి నెల్లఁ,
గావున స్నేహసంకలితుండనై యుద్ధ మొనరించి యపజయంబుఁ గొని, యందు
రుద్రరూపముచేత శామ్రుండనై దక్షు శాంతిసొందింతు నిస్సంశయముగ,
నంత యజ్ఞంబు సురావళితోఁ గూర్తు, సంపూర్తిఁజేయుదుఁ బెంపుతోడ,

తే. విష్ణుదేవునిఁ బూజింప విధితముగను
గలుగు ఫల మింతయే యని గనెడుఁగాత! "
మనుచు మది నిశ్చయించి యా హరి ముకుందుఁ
డాదినారాయణుండు మర్యాద నపుడు,

క. కరములను శంఖచక్రము-లురుగదయును దాల్చి మించి యుగ్రప్రమథో
త్కరమును వారించెను దు-ర్భరసింహునినాదయుక్తి వరవిక్రముడై. ౬౧౮

తే. వీరభద్రుండు క్రద్ధుడై విష్ణుదేవుఁ-బరమపూరుషుఁ గనుఁగొని పలికె నిట్లు
“లీపు యజ్ఞపూరుషుడవై కావఁబూని-నాడవు మఖంబు నని వినినాడనుగద!

క. శివనిదాతత్పరుడగు-నవిసీతియుతుండు దక్షుఁ, డతఁ డేడీ! వె
దవిలి హరి! పట్టియొసఁగుము-ప్రవిమలమశిఁ, గాక యున్న బవరము నాతో. ౬౨౦

క. ఒనరింపుము, శివభక్తుల-కును నీ నగ్రఁబి సుమ్ము, కుదురుగ శివశి
త్రునికరమునకు పిఁతంబును-నొనర్ప నిలిఁపివి, చూడ యుక్తంబగునే! ౬౨౧

చ. అనుటయు వీరభద్రుఁ, డపు డాహరి తాఁ జలునవ్వు నవ్వి యి
ట్లనియెను “వీరభద్ర! యిపు డాడ మొనర్పఁగ రమ్ము, న్న దురం
బునను బయించి దక్షుఁ గొనిపొమ్ము, మఱమి భయంబు లేదు, నీ
ఘనబలముం గనుంగొనెదఁగాక” యటంచున విష్ణుఁ డంతటి. ౬౨౨

క. కోదండం బెక్కిడి జ్యో-నాదము గావించి శాలినారాచరతి
ప్రొదిగఁ బఱపఁగఁ, దనువులు-భేదిల్లఁగఁ బ్రమథవదలు బెగడిరి త్రుటిలో. ౬౨౩

క. క్రక్కిరి రక్తము పెక్కురు-దిక్కిరి మూర్ఛిల్లిపడిరి తెలివి వదిలి పెం
పెక్కిన ప్రమథులనేకులు-చిక్కుటఁ గని యుక్కుఁదక్కి చెందిన క్రుధచే. ౬౨౪

తే. వీరభద్రుండు గదఁ గొని విపులశక్తి-విష్ణుదేవునిపై వడి విసరివైచె,
నదియుఁదద్దేహమును దాఁకియపుడెనూఁ-ముక్కలగుచునుజెదరెనల్లిక్కులందు.

తే. అతిఘనాన్వితుడై విష్ణు నంది గదను-దాల్చి వీరభద్రునిఁ గొట్టఁ, దద్దయు నది
తచ్చరంబుఁ దాఁకి వింతయగు రీతి-మొక్కి-నయి నదయ నూఁబు ప్రక్కలయ్యె.

క. ఘనమగు క్రోధంబున లో-చనము లరుణములుగఁ జేసి శార్ఙ్గి క్షణములో
ఘనమయి పర్వతబలమున-మొనసిన మొండాక్కగదను బూనె గడిమిమై.

క. బెడిదముగ వీరభద్రుం-డెదిరి గదాధరునిఁ గొట్టె ఖట్వాంగమునన్,
వడి బాహుదండ మదరిగఁ-బుడమింబడ గదయు నపుడు పూనికమీఱన్.

ఉ. ఆగ్రహ మొంది విష్ణువు నిజామితేజముతోఁగ మండు న
త్యుగ్రసుదర్శనంబుఁ గొని యుద్ధతి వ్రేసెను వీరభద్రుపై,
విగ్రహ మత్యుదగ్రముగ వెల్లుచుఁ జక్రము రాఁ దలంచె న
వ్యగ్రత శంభుఁ, దద్దళమునం దది యొప్పెను తారహరమై. ౬౨౫

శా. చక్రం బాగతి వ్యర్థమై చనుటయు శాంతంబు పోవీడి ని
ర్వక్రంబై రవికోటికాంతినిభమై రాజిల్లు ఖడ్గంబుచే

నాక్రూరాత్ముని వీరభద్రుని రిణంబందు న్వడిఁ జంపఁగా
శక్రాదు ల్వరంగంద వానిపయికిఁ జంచద్గతిఁ మార్కొనె. ౬౩౦

ఉ. అంతఁ బ్రతాపవంతుఁడు మహాభుజుఁడై తగు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతదుష్టఁ ఖరాసిఁ గొని యద్భుతరీతిని వచ్చు విష్ణుని
క్రాంతినిఁ గాంచి హుంకృతిఁ దిరస్కృతుఁ జేసి తదీయగాహువుల్
వింతగ నిల్చిపోవునట వే నిజశక్తి నొనర్చె నెంతయున్. ౬౩౧

తే. అంత నారీతి భుజము లాహరికి స్తంభి-తంబు లగుటయు, నత్యంతదారుణాక్రమ
నడిచి శూలముద్గరిముల హరినిఁ జంప-నచ్చుచుండెను నావీరభద్రుఁ గాంచి. ౬౩ ౨

క. ఆకాశవాణి పల్కెను-శ్రాకటగని "వీరభద్ర! నలదు తెగువ నీ
కీకరిణి, విస్మయించితి-వే కోపంబూని స్థిరితి నిటు రణమందున్? ౬౩ ౩

తే. విష్ణువే శివుఁడు, శివుండె విష్ణు ననుచు-నెఱుఁగుమా వీరభద్ర! నీహృదయమందు,
నియుభయులందు భేద మొక్కఁచుకేని-యెందు లేదని తెలియవే యెప్పుడయిన!"

క. అను గగనవాణి పల్కులు-విని వినయముతోడ మ్రొక్కె విష్ణునకును జ
య్యన వీరభద్రుఁ డాత్మిను-గని శింకరునాత్మగాఁగఁ గ్రక్కున నంతన్. ౬౩ ౪

సీ. దక్షుని సిగఁ బట్టి శిక్షింపఁగా నెంచి యమృతహామతి యప్పు డనియె "నోరి!
పరమపూరుషుని శింకరు దేవదేవుని నేముఖంబునఁ గడు నిష్ఠముగను
నిండించినాఁడవో సందియంబును లేక యావక్తమును జేల్తు" ననుచుఁ గ్రూరుఁ
డయి క్రోధదీప్తరక్తాంబకములఁ జూచి, దక్షుని వక్తంబుఁ దన ఖరాసిఁ

తే. గొట్టికొట్టి నఖంబులఁ గ్రుచ్చిక్రుచ్చి-శిరము తెగిపడ నటకె, శింకరుని నింద
విని ప్రహర్షితులగువాఁ డిమవ కపుడె-నాల్కలను జెవులను గోసె నల్కమెఱసి.

బ్రహ్మదేవుఁడు కైలాసంబునకరిగి శంకరునిఁ బ్రార్థించి యుజ్జము నొనర్చుట

తే. ప్రమథనాయకుఁ డగు వీరభద్రుఁ డడరి-క్రతువు నాశన మొనరింపఁ, గమలభవుఁడు
శివుని దర్శింపఁ గైలాసశిఖరమునకుఁ-జని వినుతిచేసి విధిలోపమును వచించె.

సీ. "అలకింపుము దేవ! యజ్ఞసంరక్షకా! నావిన్నపంబు నోదేవదేవ!
యారీతి యజ్ఞంబు నెల్ల విధ్వంసంబు గావింపఁ బాడియే గరళశంకర!
బ్రహ్మస్వరూపిణి వరజగద్ధాత్రి యా సతి నిత్యమై వెల్లు జగతియందు,
నాదేవి దేహంబు నవధరించుట చూడ భ్రాంతంబు మఱి విడంబనము గాదె!

తే. యా మహామాయ దక్షుని యంతరంగ

మును విమోహింపఁ దన మాయఁ గొని క్రతువున

యజ్ఞకుండంబుపొంత ఛాయాగతి యను

దాని నునిచెను, నదియె తిద్వహ్నిఁ జొచ్చె.

క. దక్షప్రజాపతియు మది-లో తోభంబంద వహ్నిలో ఛాయయె సా
పేక్షా బ్రాకృతసతి ప్ర-త్యక్షంబుగ గగనమండె యలరె మహేశా । ౬౩౯

క. ఇది యంతయు నెఱుంగవె నీ-మది? క్రతువిధ్వంసనంబు మానక చేయఁ
బొదలుచునున్నాడవు, నీ-కది పాడియె దేవదేవ! కృపఁ గనుఁగొనుమా ।

ఉ. రమ్మ పరేశ! భక్తనికర మ్మొసరించు నమస్కృతు ల్లయఁ
సమ్మతితోడఁ గైకొని ప్రసన్నుతిఁ బూనుము, ధర్మరక్షక
త్వమ్మన నుండు నీవెఱుఁగు ధర్మవిరుద్ధముగాఁగ యజ్ఞలో
పమ్మును జేయఁబూనినఁ బ్రపంచగతు ల్కొనసాగు నేవిధి? ౬౪౦

నీ. యజ్ఞంబు పరిపూ ర్తియగునట్లు చేయు, మంతట నెల్లరముఁ గూడి దైవవంద్య
యగు పర దేవిని బ్రార్థింప నా దేవి దర్శనం బొసఁగు సత్యముగ నీకు,
నిది తగు కార్యంబు, ముదమున దక్షుని భవనంబునకు రమ్మ, ప్రస్తుతించు
నన్ను మన్నింపుము, నాథ! యనుగ్రహవీక్షణంబున మది వేటుచేయ
తే. వల"దనుచు వేడఁగా బ్రహ్మవాంఛఁ దీర్చి-శివుఁడు దక్షప్రజాపతినవనవాటిఁ
జేరఁబోయెను, నచ్చట వీరభద్రుఁ-డాగతుండైన జనకున కపుడు మ్రొక్కె.

చ. హుని విరించి తా మరల నర్చిలి వందనమాచరించి సం
బరమున "నోమహేశ! క్రతువర్యము విఘ్నములేక సాగున
ట్లురవడి నాజ్ఞయి"మృదుచు నొయ్యన వేడఁగ, శంకరుం డెడఁ
గరము ముదంబు నంది కుతుకంబున వెల్లెడు వీరభద్రునిఁ. ౬౪౩

క. కనుఁగొని "మదిలో రోషం-బును వదలుము వీరభద్ర! పూన్పుము యజ్ఞం
బును సంపూర్ణ మొనర్పం-గను దగు కార్యములనెల్లఁ గడువడి" ననఁగఁ.

తే. వీరభద్రుఁడు శివుని యాజ్ఞారకుఁ డయి-యాదితేయుల నెల్లను నపుడు వదలె;
గ్రతువు మున్నన్నరీతి విరాజిలంగఁ-దగిన యత్నంబు గావించె దత్త ణంబ.

ఉ. అంత విరించియు నృజల నా హరుఁ ద్ర్యంబకుఁ గాంచి వేడె న
త్యంతము భక్తి "దేవ! దయ నారసి దక్షు సజీవుఁ జేయఁగా
నెంతయు నాజ్ఞయిచ్చి క్రతు విఘ్నకు పూర్ణముచేయనా" ననఁ
స్వాంతిమునందు బ్రహ్మనుడి చక్కఁగఁ దా విని పల్కె నీక్రియఁ. ౬౪౬

క. "ఓ వీరభద్ర! దక్షుని-జీవింపఁగఁజేయు"మనఁగఁ 'జిత్తం'బని న
దాభిప్రాయం దగు నలఁడు చెచ్చెఱ-దేవోత్తిము వాక్యములను దీర్పఁగఁ గడఁకఁ.

ఆ. మేఁకతలను దెచ్చి మెలపున దక్షుని-కంఠసీమ నతుకు కలిపి జీవ
మొసఁగె, దక్షుఁ డపుడు వెనఁ జేతనత్వంబు-గలిగి చెలఁగె యజ్ఞనిలయమందు.

తే. శివుని నిందించువారెల్ల భువిని మూఁగ-లైన పశువులు కాఁగల రనుచుఁ దెలియ
భాగముండంబు నొసఁగె దక్షప్రజాపతికిని నటు వీరభద్రుండు దివ్యమాని!

తే. బ్రహ్మచేతను బ్రాధింపఁబడి మహేశు-కరుణ నెల్లరు యజ్ఞ భాగములఁ గొనఁగ
వచ్చి రచటికి, దక్షుండుఁ బరమశివున-కాహుతి నొసంగి క్రతువు సమాప్తి జేసె.

సీ. బ్రహ్మయు, విష్ణువుఁ బలి, ర దక్షునిఁగని "దక్ష" నీవు నెమ్మనమునందు
భక్తిపూర్ణుడనై పరమేశ్వరుండుగు శివుని నాదృతిని సంసేవచేసి,
పూజింపు మీఁక బహుపూజ్యస్తుతులచేతి, ఎలరింపు మాదేవు నధికముగను,
నిందించి పాపంబు నెఱి సమార్జించితి, నాపాపము నశింప సర్వ రీతిఁ

తే. గోరిక గలటివాడనై భూరిమహిముఁ-డై సనాతనుఁడైన యా హరుని వినుతిఁ
జేయు, మాలస్యమునొనర్పఁజెడుడు, విద్వి-నిజముముమ్మాటికినిజాడనిజమునిజము.

తే. శివుఁడు శీఘ్రముగాఁ దృప్తిఁజెందు దేవుఁ, -పిలరు శివుఁ డని పల్కిన యంతలోనె,
యిదిస్వభావంబు, నినుగూర్చియించుక యును-నుంపఁ జెప్పడు నైరస్యముల్ల మండు."

తే. బ్రహ్మయును విష్ణు వీరీతిఁ బలుకె దక్షుఁ-డాదృతిని విని కడుభక్తి యాత్మఁ గలుగ
నవ్యయుఁబఠేశుఁడుగు శివునిఁప్రిపద్దు-ముల కెరిఁగిస్తాత్రమును జేయఁబూ నెహాని!

దక్షకృత శివస్తోత్రము

సీ. "యోగవిదు త్తమ! యోగిముఖ్య! పరేశ! నారాయణుండును నభివభవుఁడు
నిన్నెఱుంగఁగలేదు నే నెల్లెఱుంగఁగా నోపుచుఁ గుమతిని నుడుతరముగఁ!
బొంద శక్యముగాని పూర్ణమా నిస్వరూపముఁ గాంచు యోగ్యత యమరఁ గలదె!
సకలజీవములకుఁ బ్రకటితంబగు బుద్ధి వీవె కా కన్య లింకేడు గలరు?

తే. లోకములు త్వన్మతివశములుగద! యదియె
హేతువుగఁ దృద్వశమతినై యెసఁగు నాకు
నిన్ను నిందింప నేరస్య నిలువఁగలదు
భావమందునఁ దలఁపవే దేవదేవ!

౬౫౪

సీ. నీవు శుద్ధుండవు, నిరుపమానుండవు, పరముండవును, బరాత్పరుండ వగుదు,
బ్రహ్మదిదేవతావరసమర్పితుండవు, నీచరిత్రంబును నేను బాగడఁ
గలవాడనే దేవ! కమనీయమయి యుత్తమంబగు నీదు రూపంబుఁ దెలియ
నోపుదునే! బహుపాపుండ, వేణాక్కగతి లేదు త్వత్పదకమలయుగము

తే. తప్ప, శరణుఁజొచ్చితి శంభు! తప్పలెల్ల-నీ నిజగుణాచిత మన్నించి నన్నుఁ
తాపసాగరముననుండి పరమకరుణ-నుద్ధరింపుము, రక్షింపు ముడుదయాత్మ!

సీ. నీవె దేవుండవై నెగడువాడవు, నీవె పరమేశ్వరుండవు వరద! జగతి
 దీను లుత్తములును జెలియంగ నీమూర్తులగుదురు పశుపతీ! యక్కతమున
 విశ్వరూపుడవయి విలసిల్లుచున్నాడ, వేను నీవిశ్వమండే వసించు
 నట్టివాడనుగాదె యనఘాత్మ! నిను నిండఁ గావింపఁగల్గిన కలుష మెట్టు
 తే. లొందఁగల, దేను దీనుడ, సందియంబు-లేదు, శరణాగతుడను నీ పాదములకుఁ;
 గరము సంప్రీతి ననుఁగాంచి పరమకరుణ-వెలయ విశ్వేశరక్షింపవలయు నెపుడు.

ఉ. నీపదముల్ శిరంబునను నిల్పి విరించియు, విష్ణుమూర్తియున్
 బ్రాహ్మణ్య దేవ! పూజ్యపదభాసురు లైరి, పరేశ! నిన్ను నే
 నీపగిదిన్ సభాగతుని నెంతయుఁ గన్గొనునట్టి భాగ్యమున్
 మా పితృకోటి చేసె నెది మానసమందు నటంచు నెంచెదన్. ౬౫౨

తే. సకలజీవులకును నెందు సాధుమనోవి, కుచుతివియు నీవె యగుదువు, కోసరి వంద
 నీయుండవు, నింగ్యుండవు నీవె, నిన్నుఁ దిట్టి-నట్టి దోషంబు నాకెట్టు లమరునభవ!"

తే. ఇక్కరణిదత్తుఁడునుతింప నెంతయుశివుఁ-డాశుసంతుష్టుడగుటఁ గృపార్థియపుడు
 స్వీయహస్తాంబుజంబులఁ జేరఁదీసి-యద్ధరించెను దత్తుని నురుకరుణను. ౬౫౩

ఉ. శంకరుఁ డట్లు గాత్రమును స్వర్ణము చేయఁగ దత్తుఁ డెంతయున్
 శంక మనంబునం దొరఁగి జన్మము ముక్తిని గాంచినట్టు లే
 యంకిలి లేక ధన్యతను సందినకై వడి భాగ్యసంపదన్
 బింకముఁ జూపువా నట పృథ్వి నటంచును నెంచె సంతటన్. ౬౬౦

తే. ఒనర మనోవాక్తాయము-లరఁబడు ల్లికరణములందు సతిశయభక్తిన్
 గొని బహువిధోపచారము-లను శంకరుఁ దృప్తి బూజలను గావించెన్. ౬౬౧

సీ. అంత విరించి మహాదేవుఁ గనుఁగొని భక్తితో నచియించె "బరమపూజ్య!
 భక్తుల దయతోడఁ బాలించు భగవంతుడవు సదాశివుడవీ వపుడు వెపుడు,
 పరమేశ్వరా! నాదు వాక్యంబు చిత్తంబునం దనుగ్రహమున నవధరింపు,
 దక్షప్రజాపతి రక్షితుండయ్య నేసితినుండి యిప్పుడు హితముమీఱి,

తే. శంకరా! యింకమీఁద నిర్జరులు నిన్ను-వదలి యజ్ఞంబునందలి భాగముల గ్ర
 హింపఁబోయిన దో నట్టి హీనగతియె-నొందుదురుగాక! తక్షణంబందె యెందు.

తే. మనుజు లెవ్వరు నిను వీడి మఖములందు-నితర దేవతలను గొల్తు రెప్పుడయిన,
 వార లెల్లరు నధములై బహుళ పాపు-లగుదురుహతక్రతువులయి యనవరతము".

నదునొకందవ అధ్యాయము

ఛాయాసతీ వర్ణనము

తే. శివుడు యజ్ఞ సమాప్తిని జేసె నిట్లు-కొడువ లేకయె దక్షునకును మఖఫల
మబ్బె, సంఠటఁ బ్రాకృతునట్లు సతిని-యోగమున త్సుబ్ధుడై హరుఁ డుల్లమందు.

క. రోదనము చేయఁదొడఁగెను-చేదని మతిశయముగాఁగ విడువక యట, వా
ణీదయితుఁడు, శ్రీదయితుఁడు-భేదము పోఁ బల్కి రిట్లు ఖన్నత దొలఁగె.

తే. "ఓ మహాజ్ఞాని! భాంతుని యొప్పిదమున-మోహితుఁడవయి మదిని నుత్సాహశక్తిఁ
దక్కి విలపింపఁ బాడియే, తిత్తివేత్త-వయిన వాఁడవు శంకరా! యఖలరూప!

సీ. పరిపూర్ణమయినట్టి బ్రహ్మస్వరూపయు, నిఖలజగజ్జననియు, సనాత
నియు, మహావిద్యయు, నిగమాంతివేద్యయు, విశ్వచైతన్యరూపిణియు, విశ్వ
కర్త్రీయు నాదేవి కమ్రత వెలయును నామం", మాయచే ననవరతము
స్వాధీనతను బొంది చరియించుచున్నాని మే మెల్లరము దేవ! యామహేశి

తే. దేహము త్యజించు ననుచుఁ బరిత్యజి నెట్లు?
లేమహాదేవికరుణచే నోమహేశ!

యీవు మృత్యుంజయుండవై యెసఁగి, తిట్టి
జనని తనుమోక్షణంబు వాస్తవము? భ్రమయె.

౬౬౭

తే. ముగురము మనము తదేవి మూర్తులము మ-దిం దలంచిన, భవదీయనింద గాదు,
వరమహేశ్వరినిందయే వాస్తవముగఁ -దెలియు నీ కెల్లవిషయంబు దివ్యవిభవ!

క. పరమేశ్వర! త్వన్నిండయె-హ మాఘకరంబునుమ్ము, భావింపఁగ నె
వ్వడు నిందితురొ దేవిని-పరిత్యజించు వెన వారిఁ బాపాత్ములుగాఁ. ౬౬౯

క. ధర్మాత్ములను ద్యజింప, ద-ధర్ముల వశిఁ ద్రోసివైచుఁ దా దేవిసుమీ!
నిర్మలమతిఁ బిత్రాదులు-శక్తి మొసఁగఁదగు నటంచుఁ జర్చింప దొగి. ౬౭౦

తే. ధర్మసంబంధమే మదిఁ దలఁచుచుగాని
తలఁప కాదేవి లాకృత్యవద్ధతిని నెపుడు,
ధర్మమొనరించువాఁడె యాఁ దనకుఁ దండ్రి
తల్లియును బాంధవుం డని తలఁచుచుండు.

౬౭౧

ఉ. పాడి దొరింగునట్టిఁడు స్వబాంధవుడైన విరోధి దేవికిఁ,
జూడఁగ దక్షుఁ డక్కరణిఁ జొప్పడె నిందమొనర్చుట శివా!
పోడిమిఁ దూలఁ బెంపియును బూజ్యుఁడు గాఁడని త్రోసివైచెఁ దా
నోడక పుత్రియయ్యు దయ యుల్లమునందుఁ దలంప కెంతయు.

౬౭౨

తే. ఏవిధంబున దుర్దముండై వివేక-గహితు డక్షప్రజాపతిని హితుఁగాఁగ
నెంచి ధర్మక్రియాఫల మిచ్చు తల్లి-తా ఊమింపఁగ నోపు నద్దాన నపుడె. ౬౭౩

ఆ. అమితపాపి యయిన యాదత్తుని ద్యజించి-స్వీయపదమునకును శేరఁబోయె,
క్షణములోన నతనిఁ జంపంగఁదగిన సా-మర్థ్య మాత్మ లేదె? మానితగుణ!

తే. ధర్మబోధ యొనర్చు నాతల్లి దేని-వలన నగును నుపేక్ష, తా భావమందు
నెంచి యెల్లలోకముల శిక్షించుచుండు, -దానఁ జంపక విడిచెను దండ్రీ నపుడు.

సీ. ఒకవేళఁ జంపిన సకలలోకంబులు తండ్రీని గూర్చి సంతతము ధైర్య
మేరీతి నిలుపును, హృదయంబునందు నీ కారణంబును నెన్ని కడఁక నిత్య
యైన యాపరమమహాదేవి డక్షప్రజాపతి మోహితస్వాంతఁ జేసి,
మాయఁ బొంది తిరోహితాత్మయై గగనంబునందున నిల్చెను, సందియంబు

తే. వలదు వలదు మహాదేవ! వహ్నియందుఁ

దాఁ బ్రవేశింపలేదు, సత్యముగ శోక

మేల? ఛాయాసతియె చొచ్చె, నింక సుస్థి

రత్నమును బూను, మాత్మ ధైర్యంబుఁ గనుము.”

౬౭౬

తే. అనుచు బ్రహ్మయు విష్ణుండ విషయమునను-దెలుప వారలఁ గని దేవదేవుఁడయిన
యాశివుం డిట్లు ప్రశ్నించె “నాద్యులార!-సత్యమేని భవద్వాక్యసమితి యింక.

సీ. మత్సరీమణి బ్రహ్మమయి నిత్యప్రకృతి పరాభిధ నిత్య దేహముఁ ద్యజించె,
దా నెందుఁ బోయెనో నే నెఱుంగఁగఁజాల, మఁత్రాప్రాణలభ మాననీయఁ
బరమేశ్వరిని జూచి పడయుచు సంత్రిప్తి, మనమున శాంతింబుఁ గనుచు” ననుడు
బ్రహ్మవిష్ణులు “శివా! పరమజగద్ధాత్రి, సకలలోకైక సంస్తవ్య, పంధ్య

తే. భక్తి నుతియింపుదము, మది బహుళతుష్టి
నంది మన కొగిఁ దన దివ్యమయిన రూపుఁ
గనఁబఱచు శంక లేక తాఁ గుణ” ననుచుఁ
బలికి రత్నంతి విషయసంకలితు లగుచు.”

౬౭౮

వ. వెండియు నారదుఁడు మహాదేవునితో నిట్లు చెప్పంవోడంగె.

౬౭౯

తే. “ఇట్లు శంభునితోఁగూడ సృష్టికర్త
యైన బ్రహ్మయు విష్ణుండు సంతరింగి
మందునను నిశ్చయించి బ్రహ్మస్వరూపఁ
బాగడఁదొడఁగిరి భక్తి మునిన కేణ్య!

౬౮౦

క. “నీవే నిత్యపు, విద్యపు, -నీవే చేతింపు, జగతి నీవే పరమ
ప్రావీణ్యపు, బూర్ణపు, నో-దేవీ! బ్రహ్మమయి, విచ్ఛేద్యతవిగ్రహపు.” ౬౮౧

సీ. వేదాగమముల విభిన్నతఁ బారయక యుండు, నద్వైతంబె యురుతరమగు;
నీదు రూపంబగు నిత్యంబు, గోప్యమై విజ్ఞానగమ్యమై వెలయు, బ్రహ్మ
మునకు నమస్కారములఁ జేయువారము, స్మృప్తి చేయుటకు శరీరధార
ణంబును గావించు వంబ! నీవె ప్రధాన పురుషస్వరూపవై పాలుతు, వట్టి

తే. కారణమున శ్రుతౌల్ ద్వైతకలన నిన్నుఁ

గూర్చి పలుకుచునుండును గొసరి జేచి

యీవు లేకున్న పురుషుండు చూచె శవము

తోడను సమానుఁ డయియుండువాఁడు, నిజము,

౬౮౨

తే. ఎల్ల జేనతలందు నీ వెన్నఁబడుదు-వాద్యయుఁ బ్రధానపును నని యఖిలవిధము
లుగను నోతల్లి! నిజముగా జగతి సతత-మార్యపూజిత!యోదేవి! యర్హచరిత!

చ. తలఁప నచింత్యమైన చరితంబును రూపముఁ గల్గు నిన్ను ని

స్తులమహిమాఘోష కేవలీది స్తోత్రము చేయఁగకేర్తు మంబ! చం

చలులము, స్వబుద్ధులము, శీంకరి! స్వేచ్ఛ మముఁ స్మరించి తీ

వె, లయమొనర్తు వీవె, మది నెట్లు సమర్థుల మాదు మెన్నుమా!

౬౮౩

క. నీమాయచేత మోహితు-లై మానవులట్లు జ్ఞాను లందఱు నుండం

గా మా కోపరమేశ్వరి!-నీమహిమ నుతింపఁ గలదె నేర్చు మనమున! ౬౮౪

సీ. నీవె మాకెల్లను నిత్యచేతనపు. బుద్ధివి, సర్వశక్తివి, వివిధఫలద,

వీవు లేకుండీన నేమెల్ల శవములయట్లుండువార మోయమ్మ! నిన్ను

స్తుతించింపఁజాలు దక్షత చూకుఁ గలదె? గుణాత్రయంబునను బంధన మొనర్చి,

నిజమాయచేత నీ వినిలంబు భ్రమ ముంచి యజ్ఞానులను జేయు దమ్మ! యెవ్వ

తే. ధమున నీదృశులగు నేము తాపకీన

మహిమఁ బొగడంగ నేర్తుము! మఱి వినయము

తోడ విజ్ఞప్తిచేయు నుత్సృకత మాకుఁ

గలదె సర్వజగద్ధాత్రి సర్వశక్తి!

౬౮౬

మత్త ఏము దక్షగృహంబునందున నెట్టిరూపముఁ గంటిమో

యా మహోత్తమ రూపముఁ దయ నవ్విధంబున మాపయి

బ్రెమతోడుతఁ జూపు మిప్పుడు నిశ్చలంబుగ నున్న మా

కోమహేశ్వరి! ధన్యతం గన నుల్లమంచున నెంతయుఁ.

౬౮౭

తే. ఓ జగద్ధాత్రి పరమేశ్వరి! జగంబు

నందు నేమెల్లరము విరణ్ణాస్కృలమయి

యున్న వారము శవముల యెప్పిదమున,

నిన్నుఁ బొడఁగందు మసువులఁ గన్నకరణి."

౬౮౮

జేరి బ్రహ్మవిష్ణీశులకుఁ బ్రత్యక్షమగుట

తే. బ్రహ్మవిష్ణీశు లీరీతిఁ బ్రస్తుతింప-వారి దైన్యంబుఁ బొడఁగని వ్యాకులాత్ముఁ
డౌ శివునిఁ దేర్పఁగా నెంచి యాకసమున-దర్శనంబిచ్చె దేవి సంతసముతోడ.

చ. తొలుతను దక్షయజ్ఞమునఁ దోచి యటఁ జ్వలనప్రవేశ మే
విలసితరూపునఁ బ్రకృతి వేడుక మాయను బొంది చేసెనో,
చలనము లేని నేత్రము లెసంగఁగ బ్రహ్మయు విష్ణుశంకరుల్
సలలితరీతిఁ గన్గొనిరి ఛాయను గాళికనుం బరాత్పరఁ.

౬౯౦

ఆ. అపుడు శివునిఁ గాంచి యనియె నాయంబిక-కరుణ మదిని వెలయ గారించి,
"జేవజేవ! నీవు దిగులు నెమ్మనమున-వదలు, మింక సిరతఁ బొదలుము శివ!

ఉ. మేనకకుఁ హిమాద్రికిని మెప్పు జనింపఁగఁ గూర్తునై ప్రియం
బూని త్వదీయవత్ని నయి పూర్ణమనోరథయుక్తుఁ జేసెదఁ,
మానసమందు సత్యమని మాటికి మాటికి నెన్నుచుండుమా
యీనుడి నిన్ను వీడనని యెప్పుడు నెందయునఁ మహేశ్వరా!

౬౯౧

క. భవదీయ హృదయ దేశమె-యవును మహాకాళికాశ్రయంబుగఁ బ్రియమై,
శివ! నీవు మహాకాళుఁడ-నవుదువు లయకారముండ వై జగమునకుఁ.

౬౯౨

క. నీవు ప్రభుత్వాహంకృతి-తో వచియించితివి నన్నుఁ దొల్లి, తదపరా
ధావిరూఢిని బట్టి-భావంబునఁ గొంతతడవు వదలినదానఁ.

౬౯౩

తే. అచిరకాలములోనఁ ద్వదంతికమునఁ
జేరఁగలదానఁ, గడు శాంతచిత్తుఁడ నయి
యుండుము, మహేశ! నీ కిదే యొక్క-యొక్క
తెలుపుచున్నాను వినుము సుస్థితిని బూచి.

౬౯౪

క. ఆయుక్తి సనుసరించియె-చేయుము జతనంబు నిదు చిత్తంబున క
త్యాగతమోదము గలుగ న-మేయాకృతితో లభింపు మెచ్చుకొన శివా!

౬౯౫

క. పూర్వాకృతికంట న-పూర్వశరీరంబుఁ దొల్చి, పొగడఁగ నన్ని
యర్వి మనోహరనై, దృ-శ్చర్యం బొనరింతు నీకుఁ బరిమోత్సర్జఁ.

౬౯౬

సీ. ఆయుషాయం బేది యందువో వినుము దక్షమఖంబునందుఁ గృతానుజొచ్చి
నట్టి మదీయఛాయాకృతి శిరమున ధరియించి, నన్ను సంతృప్తమొనర్చు
చీయర్వియంతయు నేపునఁ దిరుగు, మా దేహంబు బహువిధదివ్యఖండ
ములుగాఁగ నిద్రరాతలమునఁ బడిపోవు నాస్థలంబెల్లను నధికసుకృత

తే. యుతమహాశీర మగుచుండు, యోని యెందుఁ

బడు నచలు తీరవర్జమై పరఁగు, నందు

నీవు వసతిగ నిల్చి సద్భావమునను
దపమొనర్చినఁ గైకొందు నపుడ శరత్¹”

౧౯౮

క. మునినాథ! యీవిధంబున-ననువగు యుక్తిని వచించి యనునయమును వే
డ్కిను మాటిమాటి కొనరిచి-కనియెఁ దిరోధానమును జగద్ధాత్రి వెనుక. ౧౯౯

క. పరమేష్ఠిప్రముఖామర-వరు లరిగిరి స్వగృహములకుఁ, బరశివుఁ డంతఁ
మరలి మరల దక్షుని మం-దిరమునకుం జనియె మిగుల దీనత మానీ! ౨౦౦

శివుఁడు సతీశహంబును వెదకి దానిని ధరించి నాట్యమాడుట

తే. 'ఓప్రియసతీ! సతీ!' యని యొక్క-మొగిని
బ్రాకృతుఁడుపోలెఁ బలవించె భ్రాంతుఁడగుచు,
యజ్ఞశాలను జొచ్చి ఛాయాసతివర
గాత్రిమును దాను వెదకుచు నాత్రిమునను. ౨౦౧

తే. ధరణీయందునఁ బడియున్న దాని, ముద్రి-లేంబులగు నయనములతోఁదనరుదాని,
దీప్యమానంబగుచునున్న దేహలసిత-నందు ఛాయాసతిని హరుఁ డార్చి గనియె.

తే. సహజమగు నిద్ర గూఢిని చాన పోల్కి-చెక్కుచెదరని ఛాయను నక్కజముగఁ
గాంచి, శోకాగ్నిసంతత ప్రగాఢుఁడగుచుఁ-బలికె నీరీతి నారదా! పరమశివుఁడు.

క. “ఓసతి! నీకుఁ బ్రియుండను,-నీసరసకు వచ్చినాఁడ నే, లెమ్ము ప్రియా!
వే సంతసమున నాతో-నానఁ బలుకవేల తొంటియట్టుల తడుణీ! ౨౦౪

ఉ. లిప్పు నొనర్చినట్టి నను దక్షుని శోకసముద్రమందు లో
నిప్పుడు ముంచి యెచ్చటికి నేగితివో వడి మాయమై భ్రమఁ
గప్పఁగఁజేసి, నే వదలఁ గాంతరొ! ని న్నేపుడైన, నెమ్మదిగ
మెప్పు వహింపఁబూని పుడమిఁ జరియింతును గాంతకాలము.” ౨౦౫

క. ఈవిధమున శోకము మది-నావహిలఁ బహుముఖముల నాలాపంబుల
గావించి ప్రాకృతునివలె-నావనితను గాఁగిలించి హస్తయుగమునఁ. ౨౦౬

క. మునివర! యీ ఛాయాసతిఁ-దన శిరమునఁ దాల్చె శివుఁడు తద్దయు మోహం
బున, సమోదము మీఱఁగ-ఘననాట్యము సల్పె నపుడు ట్పొలలమందుఁ.

క. సురవరులగు బ్రహ్మాకులు-పరమాశ్చర్యంబుతోడ బలసి దివిఁ బురం
దరు మున్నిడుకొని యడ్కుత-వరరథముల వచ్చి రభ్రపథమునఁ ద్వరగఁ. ౨౦౭

క. కురిసెం బువ్వులవానలు-శిరమున జడలెల్ల వెలుఁగఁ, జిత్తామోదం
లిరివొందఁగ ముఖవాద్యము-ల రిచించుచు నాడి రాటలఁ బ్రమథవరుల.

సీ. శిరమునఁ గొండాక సేపు ధరించియుఁ, గుడిచేతియందునఁ గొంతతడవు,
వామచూ స్తంబునఁ బ్రేమ నించుక కాల, మంసదేశంబునయందుఁ గొంత
వడి, తొమ్ముమీఁదను బరమముదంబునఁ గొంతకాలం బుంచితొని సదాశి
వుండు స్వత్యంబును నిండువేడుకతోడఁ గావించెఁ, జరణవిఘట్టనహతి
తే. నవని కంపించె, నారీణి నాడుచుండఁ-జంద్రలోకగానండుండు చంద్రుఁ డపుడు
శంకరుని భాలభాగంపుఁ జక్కి- దిలక-ముగఁ బ్రకాశించె నారదమునివర్యే!

తే. వెలుఁగుచున్నట్టి జడలలో లలితభణితిఁ
దారల సమూహమెల్ల నుద్భాసమాన
ములుగఁ జెలువొందె, రవిలోకమునను నెగడ
రవియుఁ గంఠభూషణతను గ్రాలె నపుడు

౭౧౧

క. ధరణీభారముఁ బూనిన-యరగపతియుఁ, గూర్చరాజు నుడువౌధితులై
హారస్వత్యపు వడిఁ గదలికఁ-బారసి తలల నంచి విశువఁబూనిరి పుడమి. ౭౧౨

క. శివనాట్యవేగవృద్ధం-బవు పననంబునఁ గలచలాళి వడంకె
భువిని సుమేర్వాదులు చె-ట్లవైఖరిని నాత్మశక్తులను వీడి మునీ! ౭౧౩

తే. అఖిలభూతంబులును ఊభమంద నాట్య-మాడి ఛాయాసతీవిగ్రహమును శిరము
నందు ధరియించి సకలవనిం దిరుగఁగ-బయలు వెడలె దక్షకృతువాటినుండి.

మ. పరమామోదముతోడ శంకరుఁ డెదఁ భావించె“నోప్రేయసీ!
ధరణీ సిగ్గు త్యజించి ఛాయవగు నిన్ ధ్యానించుచున్ మూర్ఛమం
దు రహిందాల్చి చరించువాడ మనమందున్ సంతసంబొప్ప, నే
వరభాగ్యంబు నొనర్చినాడనొగ దే పల్నాట” లం చాత్మలో. ౭౧౪

తే. పరమశివుఁడీవిధమున స్వభాగ్యగరిమ-వర్ణనము చేయుచుచు మదిఁబ్రమదమెసఁగ
మరల నాట్యంబు గావించె బరవశుడయి-నారదమునింద్రయప్సడవారితముగ.

క. జగమంతయు ఊభించెను,-ఖగములు చేష్టలను దక్కి త్యాగ్యలీ బడియె,
దిగులాంది యకాలప్రళయగతి భూతతతి యెంచె నాత్మలయందు. ౭౧౫

క. పరమేష్ఠియాజ్ఞ ఋషులు-సరవిని గావించి రపుడు స్వస్థ్యయనం, బా
తుడులయి దేవత లెల్లరు-బరమాశ్చర్యంబుతోడ భావమునందు. ౭౧౬

క. “ఇది యేమి విలయ మిత్తటి-నొదవెను? జగమెల్లఁ గలఁగె, నుల్లములను నీ
యదనున కేయుక్తియుఁ దో-పదు, లోకం బెల్లు నిలుచు భద్రస్థితో!”

సీ. దత్తుండు మమైల్ల ధ్వంసంబు గావింప, నీలోకము నశింప నెంచి శంక
రునకు విద్యేంబు జనియింప హేతువైనట్టి కుయజ్జంబు యత్నమునను

గావింపఁబూనెనో? కనుఁగొనఁజాలము, శంభుఁడు కడు సంతసంబునందు
మునిఁగి విఘ్నార్జనయనుఁడయి లోకంబులకుఁ గల్గిన వివత్తు నకట! తలఁపఁ,

ఆ. డేమి చేయువార, మేరీతి లోకసం-హార కారకుఁడు మహానుభావుఁ
డాదిదేవుఁ డెట్టు లందును శాంతంబు?—మదిని జింతసేయఁ ద్రవశు లిట్లు. ౭౨౦

విష్ణువు ఛాయాసతీదేహమును ఖండఖండములు చేయుట

క. ఘనగంభీర స్వానము-నను బల్కెను "ద్రవశులారా! నా వాక్యము నె
మృనమున నిడి తద్యుక్తిని-నొనరింపు" డటంచు దేవి యొయ్యనఁ బలికె ౭౨౧

సీ. "జతనంబుతోడత సల్పుఁ డిపుడె ఛాయ విగ్రహం బీభువి వివిధఖండ
ములుగాఁగఁ బడు సత్యముగ, నెందుఁ దత్తండ మాశ్రయించునోయదియధిక పుణ్య
సంభృతక్షేత్రమా, శక్తిమహాపీఠ మనఁబడి నుతికెక్కు నమరులార! యేను పల్కినది సత్యేతరం బెప్పుడుఁ గానోపఁజాలదు, కనుఁడు మీర,

తే. లబ్ధి ఛాయాసతీవిగ్రహము ధరాత-లంబునందునఁ గడు సాహసంబుతోడ
సృష్టి నెల్లను రక్షింపఁ జిత్తమునను-నెంచి కావించుఁదోడ్పాటు నెట్టులనిన. ౭౨౨

మ. పరిమానంద నిమగ్నుఁడౌ హరుశిరోభాగంబునం దీప్తమా
వరఛాయాతనువుఁ సుదర్శనమునన్ బల్కాన్ని ఖండంబులై
ధరమీఁదన్ బడునట్లైనర్తును బగద్రక్షార్థమై వేగ, శం
కరుఁ డాత్మన్ జెలియండు ముగ్ధుఁడయి యాకార్యంబు నేఁ జేసినన్. ౭౨౩

తే. శివుని శోపంబునుండి రక్షింతు" నంచు-బ్రహ్మమయి యగు నాదేవి పరిమళకుణ
విష్ణుఁ గని యనె "నోహరీ! వేగ నివె-తచ్ఛరీరంబు నటుకంగఁదగుదు విపుడు."

సీ. అంత జగన్నాథుఁడైన మహాబాహుఁ డాదినారాయణుం డాత్మచక్ర
మగు సుదర్శనము చే నంది ఛాయాసతీదేహంబు ముక్కలై తెగి పడునటు
ఖండించివైవ, శంకరు భయంబున మహాభీతుని కైవడిఁ, బృథివిమీఁద
నానందమగ్ను నిజాంతరంగుం డగు శివుని శిరంబుపైఁ జెలఁగుచున్న

తే. యట్టిపరమేశ్వరీదేహమపుడునటుకఁ-జక్రమునువైచె నాట్యంబునలుపుచుశివుఁ
డంఘ్రికమలంబు నెత్తి తా నవనినుంచి-నట్టి యవసరమునయందు యత్నమునను.

అష్టావళీ శ్రీకారణము

తే. నారదా! విష్ణుని సుదర్శనమున ఖండ-ములయి వేర్వేరుఁ దద్దేహమునఁ గలయవ
యవము లవనిపయిం బడె వ్యాప్తిఁజెంది, -వినుము లేన్మహిమాబును విస్తరింతు.

క. ఎండెందుఁ దచ్చకలములు-పొందుగఁ బడె నట్టిచోట్లు ముక్తిప్రదముల్,
బృందారకదుర్లభములు-మందగతిఁ సిద్ధిపీఠ మహిమాఘ్యంబుల్. ౭౨౪

క. అవియె మహాక్షేత్రంబులు-భవి నాక్షేత్రములె సుమ్ము మునిజనపూజ్యా!
ప్రవిమల పుణ్యప్రదములు-సువిశదదీ ప్రియుతములు విశుద్ధమనీషా! ౭౨౮

సీ. ఆతీర్థముల దేవి నాత్మలో ధ్యానించి హోమపూజాదుల నేమమునను
నొనరించువానికి నొనఁగూడుఁ గోటిగుణితమగు ఫలము సంతతము మాని!
యందు మహాదేవి నత్యంతభక్తితో జపియింప దేవి సాక్షాత్కరించు,
బ్రహ్మహత్యాదిదుష్పాపంబు లొందిన పాపి యందు విముక్తిఁ బడయఁగలఁడు,

తే. సర్వలోకహితార్థ మీయుర్విఁ బడిన-యట్టి ఛాయాసతీమణియంగశకల
సమితి యెల్లను శిలలయ్యె ఊణములోన-నద్భుతంపడ లోకంబునందు సురలు.

తే. బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరుల్ పాకశాస-నాదిసురు లరుదెంచి సేవార్థ మీశ్వ
రిని నుతించిరి, తీర్థంబులను జెలంగి-రపుడు పరమేశ్వరిని గొల్చు చమితభక్తి.

ఆ. చక్రపాణి యిల్లు ఛాయాసతీగాత్ర-మును సుదర్శనమున మొనసి నఱుక
శివుఁడు బరువులేని శిర్షంబును నెఱింగి-యాత్మయందు ధైర్య మంది మిగుల.

తే. జంగమస్థానరంబగు జగతియెల్ల
వ్యాకులముఁ బొందియుండుట నాత్మ నెఱింగి
చక్కఁగాఁ జూచె, నంతలోఁ జక్రపాణి
యంతయును గాంచి యోజించి యతిశయముగ. ౭౩౨

నారదుఁడు శివుని శాంతింపఁజేయుట

తే. బ్రహ్మపుత్రుఁడై నట్టి నారదునిఁ గాంచి-"దేవదేవుని సముఖంబు నీవు చేరి
సాంత్యనోక్తులఁ దగఁ బల్కి శాంతికలుగు-నట్లైనదృష్టు, భద్రంబు లమరు నీకు.

క. నీచే నేర్పరి వగుదువు-భావింపఁగ బ్రహ్మపుత్ర! బహుచతురమతి
ప్రావీణ్యుడ, వదనెఱిగి సు-సేవాదృతి నెఱవలయు శివునకు మిగులఁ.

ధ్రువకోకిల. సతివియోగముచేత నిష్పడు సంతసంబును దక్కి తా
మతిని దుఃఖముఁ బూని శంభుఁడు మానకేక్రియ నెట్లు లే
గతిఁ దలంచునా? లోకజాలముఁ గాల్చునో? యెఱుఁగంగ నే
వితము? నారద! లోకనాథుని వృత్తముం గనఁబోలునే? ౭౩౩

ఉ. శాంతముఁ బూనియుండుటకు శంభున కెయ్యది తృప్తియిచ్చునో,
యెంతయు శ్రద్ధతోఁ దెలియ నీవె సమర్థుడ వాడు నారదా!
శాంతునిఁ జేయు పల్కులను సాంత్యనరీతి నొనర్పనా, గ్రియా
వంతుడ వీ" నటించుఁ బనుపఁ హరి, నారదుఁ డేగె, నంతటఁ. ౭౩౪

తే. దేవదేవుని సన్నిధి దివ్యభక్తి-నంజలినిబట్టి నారదుం డట్ట నిలిచె,
నాట్యమొనరించుచునుమునినాథుఁ బ్రాంజ-లియుతుఁగనిశంకరుండుపలికెనునిట్లు.

క. "మునినాథ! తెలుపవే దయ-సనువున మత్ప్రాణశాంతయగు సతి యెటకున్
జనెనో, యాసాధ్యమణి-యునికిని ద్వరితముగ మదికి నుత్సుకత గనన్."

క. అని శంకరుఁ డడుగఁగ న-మ్మునిచంద్రుఁడు నారదుండు "బుధజననుత! నే
వినిపింతు వినుము శాంతం-బును బూని మనంబునందుఁ బూనిక నెలయన్."

క. శంకర! సర్వవిధంబుల-శంకింపఁగవలవ, దింక సతి నీసరసన్
పొంకముగఁ జేరఁగల, జే-ఁగాంకధరా! నిత్య మెందు నలరుట వినవే? ౭౪౦

మ. పరమేశా! భవదీయపత్ని సతి యభ్రంబందుఁ దా వెల్లుచున్
బరమామోదముతో వెసం జనుట సంభ్రాంతిన్ విలోకించి యే
వెరవున్ గాననియట్లు ప్రత్యయ మెదన్ విన్నాణివై పొంద, ఏ
కరణిన్ జూడకు, మింక సుస్థిరుఁడవై కల్యాణముం గోరుమా! ౭౪౧

క. జగములకునెల్లఁ బ్రళయం-బగువిధమును బూనవలదు, హర్షముతో ని
మ్ముగనుండంబ్రార్థింతును-ద్రిగుణాత్మక!" యనఁగ మునిపతిని గని శివుఁడున్.

ఉ. "నారద! మీకు నే వికృతి నావలనన్ గలుగంగనోపు నెం?
దారయ నేమి చేయఁగల? సంతయు నిట్లు వచింతు వేల ని
ష్కారణతన్ మహాప్రళయచర్య యజ్ఞేష్టిది చేసినాడ దు
ర్వారముగాఁ బ్రపంచము విరామముఁ బొందఁగ? నిష్ఠ తెల్పుమా. ౭౪౨

క. ఏను సతీవీరహంబున-మానస మతిదుఃఖమునను మ్రందఁగ ఛాయా
నూనశరీరము శిరమునఁ-బూని మఱచియుండ దుఃఖమును బరవిశతన్ ౭౪౩

తే. కుమతి యెవ్వఁడో తచ్చరీరమును నపహ-రించె నాశీర్వ ముననుండి పంచనమున."
ననఁగ నారదమునిశివునధికభక్తి-విషయములఁగాంచి"శంకరా! వినుముమనవి.

తే. శాంతచిత్తుఁడ వగుము, నే సంతయు విశ-దీకరించుచునున్నాడ, దివ్యచిత్త
ముననవధరింపుముప్రసన్నతనుమ హేశ!-మమ్ముమన్నింపుమోదేవ! సమ్మదమున.

క. లయజనకంబగు సృత్యము-భయదము వదలుము మహేశ! వసుమతి యాప
న్నయయి గతి లేక యున్నది-దయఁదలఁపుము పుడమిపయి సదాశివ! మిగులన్.

క. గిడులు చలించెను, నిర్జర-వరు లమరావతిని వడిగ వదలిరి జేవా!
సురమానవయుతలోకం-బురవడి నాశంబుఁ బొందుచున్నది జేవా! ౭౪౪

క. అకటా! స్వకృతం బగు నీ-ప్రకటితలోకక్షయంబు భావింపవు పా
యక సృత్యచ్ఛలమున జగ-తికి నాశముఁ గూర్చె జేల? జేవ! శరణ్యా!

తే. ఈవిధమున స్వకార్యార్థ మీశ! సర్వ-జగమును వినాశనముఁ జేయఁ జనునె? దీని
సంతయుఁ ద్రిలోకరక్షకుఁడైన విష్ణుఁ-డచ్చెరువుతోడఁగనుఁగొనియాత్మఁదలఁచె.

చ. హరి నిను నూటడించుటకునై యెదనెంచి సుదర్శనంబుఁ దాఁ
గరమునఁ దాల్చి మెల్లఁగను ఖండములొనట ఛాయకాయమున్
గరము వడిం బొనర్చెఁ గడికండలుగా, నవి యెచ్చటఁ బడె
పరఁగను ఊత్రమై యచట ప్రాజ్యసుపీరము నై మహాప్రభా! 2౫౧

తే. శామరూపాదులగు పీరగణము లవియె,--సీపు ప్రార్థింపఁగాఁ దొల్లి దేవి తానె
యానతియొసంగెఁగద! పరమాదృతిని బ్ర-సిద్ధిఁగనఁగ మహాపీరసేవ్యయగుచు.

క. ఆకారణమును మది నిడి-శ్రీకాంతుఁడు చక్రి భువికిఁ జింతల నెల్లఁ
బోకార్పఁగ ఛాయాసతి-దా కాయము సజ్జకై జక్రహతి నోదేవా!" 2౫౨

శంకరుఁడు విష్ణువునకు శాప మొసంగుట

క. అని నారదముని తెలుపఁగ-విని శంభుఁడు నర్తనంబు వేగ నిలిపి వెం
టనె నిట్టూర్పులఁ బుచ్చి హ-రిని గూరిచి శాప మొసఁగె హృదయావిలతఁ.

ఉ. "భూతలమందు మానుషతఁ బుట్టునుగావుత! త్రేత భాస్కర
ఖ్యాతమహాన్వయంబున జగత్పతి విష్ణుఁడు నిశ్చితంబుగా,
నీతటి నాడు శాపమున నెంతయు నాయవతారమందు వి
ఖ్యాతమనోహరాంగియగు నాతనికిం బ్రియకాంత నారదా! 2౫౩

సీ. నాప్రాణవల్లభ నను విడనాడి ఛాయాసతి నునిచి మాయావిమోహి
తాత్మగా నొనరించి యరిగె న దేక్రియ హరిసతీమణియును నట్టివిధము
ననె మాయతో ఛాయనునిచి వెల్లఁగఁగల,దాహరి మదిని బ్రమోహితుఁడయి,
యానందమగ్నచిత్తాబ్జుడై దూరంబుగా వియోగముచేతఁ బోవఁగలఁడు,

తే. ప్రాణకాంతావియోగసంభరితుఁడ నగు-నన్నతఁడు గ్రూర రాక్షససన్నిభుఁడయి
కష్టపెట్టినరీతి రాక్షసునివలనఁ-దా ననుభవించుఁగాక! సత్యముగ భువిని.

తే. సతివియోగముచే శోకహతహృదయయు
నిని మహాసురకృత బాధ నెనయఁగలఁడు,
నేను దుఃఖించునట్లుగాఁ దాను దుఃఖ
మందుఁగాక! నారద! సందియంబు లేక." 2౫౪

క. ఈవిధమున శాపంబిడి-యావిష్ణువునకును శంభుఁ డందెను శాంతం,
బావల నేత్రత్రయమును-దా విప్పి జగత్త్రయంబుఁ దత్పరతఁ గన్గె. 2౫౫

తే. శామరూపమునను యోనిఁగాంచిగిరిశు-డపుడు రోమాంచితకరీడుఁడయి నిశామ
శామసంక్షుభితాత్ముడై కరముప్రీతి-మదిఁగడల్కొన నాత్మకృమగ్నుఁడగుచు.

చ. కనుఁగొనినంతలోపలనె ట్టొసలి వ్రీలఁగఁజేసి యోని యొ
య్యన నహిలోకముం జనెడునట్టుల నుండ, శివుండు స్వాంశచే
ననువునఁ బర్వతాకృతిని నప్పుడె పూని ధరించి దానిఁ బే
ర్కొనుచు స్వకీయభాగ్యమును గోరిక మీఱఁగ నెమ్మనంబునన్. ౭౬౦

తే. కామరూపాదులైన యీ ట్టొసలిఁ గల
సర్వవీరంబులందుఁ బాపాణలింగ
రూపమును దాల్చి శివుఁడు సేవాపరాయ
ణాత్ముఁడయి నిల్చె నారదా! యతిముదమున, ౭౬౧

తే. యోనివీరమునం దహోయ్యుక్తుఁడయి మ-హేశ్వరినిఁ బొందిమరలఁదా నెడఁ దలంచెఁ
దొల్లి దేవి వచించిన యెల్లనుడుల-యోజన మొనర్చి మునినాథ! యుత్సుకమున.

క. అంతట శాంతుండయి శివుఁడెంతయు యోగై కనిరతి నెసఁగెను మునియున్
సంతసమంది స్వకీయచి-శాంతిమునకు గగనమునను జనియె మునీంద్రా! ౭౬౩

పండ్రిండవ అధ్యాయము

నారదుఁడు విష్ణుదులభ శివునిభావంబు చెబుట

క. అంతట నారదముని య-త్యంతశుభంబయిన విష్ణునంతికమును దా
సంతసమునఁ జేరి శివుని-చింతచెయిదములను దెలియ వినిపించె వెనన్. ౭౬౪

సీ. ఆకులీభూతుఁడౌ హరునిభిశాపాదికములెల్ల విని శంభుఁ గాంచఁగోరి
బ్రహ్మయు విష్ణువుఁ బరిమాదృతిని గామరూపంబుల ధరించి కుద్రు నన్రు
ధారాభిసంసిక్తతనుని దుఃఖితుభితాంతిరంగు మ హేశు ననునయింపఁ
దత్తమ్ముఖమునకుఁ దరలి చేరిరి, శంభుఁడును వారిఁ గని తన వనిత వివిధ
తే ములుగ నాత్మేపణమొనర్చి బుద్ధిలేచి-ప్రాకృతుఁడువోలె వనరఁగా బ్రహ్మవిష్ణు
వులు ప్రియంబును దీసింపఁ బలుకఁదొడఁగి-రపుడు శాంతుని జేయ విప్రవరచంద్ర!

ఆ. “దేవదేవనాథ! ధృతిఁ దూలి శంకరా-వగవ నేల వ్యర్థముగను సతిని
గాంచియును సమస్తకార్యంబు లెఱిఁగియు-మూఢుపగిది మాయ మునిఁగి యిట్లు?”

సీ. బ్రహ్మవిష్ణులు రన్నుఁ బ్రశ్నింపఁగా నిట్లు శివుఁడు వారలఁగాంచి చెప్పఁదొడఁగె
“బ్రహ్మతీయాపిఁజే బరబ్రహ్మశ్లోకను సృష్టిసంస్థితిలయముల జరపు శక్తి
గల పరదేవి గాఁగను నిత్యశుద్ధగాఁ దెలియుదు, నిజము మీ పలుకు, దక్ష
యజ్ఞంబు విధ్వంసమైన యనంతరం బాసతిఁ గాంచియు నాత్మఁ బూర్వ

తే. రీతిఁ బల్నిస్వభావముచేతఁ గానఁ-బడకయున్నది, హేతు వేర్పడదు చూడ,
నిపుడునాకుగృహంబునం దెంతయువ్యధ-గలుగుచున్నది, మదికడుఁగలఁతఁజెందె.

తే. బ్రహ్మవిష్ణులారా ! పరమేశ్వరిని బూర్వ-రీతి భార్యగాఁగఁ బ్రీతి మరల
నెట్లు పొందఁగలనో యెఱిఁగింపుఁడీ యుపాయంబుఁ దగినయట్లు లరసి మీఁడు.”

ఉ. నా విని బ్రహ్మవిష్ణులు సనాతనుఁడైన మహేశుఁ గాంచి “యో
దేవ ! ప్రశాంతిఁ బొంది పరదేవిని మానసమందు నుంచి సరి
భావనతోడఁ జేయుము తపంబును, నిచ్చుట పరరాజమా
దేవిఁ గామరూప మను దివ్యనివాస మభీష్టదం బగున్. ౭౬౯

ఉ. సాధకు లైనవారికిఁ బ్రశస్తఫలంబుల సిచ్చుచోటు, ని
ర్వాధకమైన తా విది, ప్రభావముతోఁ దగు,నిందు దేవి స
త్సాధనయు క్తిఁ దానె పరదానము చేయును, నిక్క, మిందు నా
రాధనముం బొనర్చుము, పరాత్పర మెచ్చుచు నిచ్చుఁ గోరికల్. ౭౭౦

తే. ఈమహాపీఠమాహత్మ్య మెవ్వరేని- యెఱుపఁబాలకు, సర్వజ్ఞ ! తెలియు దీవె,
సర్వము నెఱుంగుదువు, చిత్తి శాంతిఁబొందు, -మేము తెలుపంగ నేర్తు మేయాశ ! నీకు!”

ఆ. బ్రహ్మవిష్ణు లిట్లు పలుకఁగా శంకరుఁడనియె వారితోడ నర్హనియతి
“నుగ్రతప మొనర్చునన్నాఁడ నిందు, మీ-యు క్తి లెస్సయగుచు నొదవెనాకు”

చ. అనుచు విరించికిన్, హరికి నాదృతిఁ దెల్పి తపంబుఁ జేయఁ బూ
నెను సుసమాహితం దగుచు సర్మలమై తగు కామరూపమున్
ఘనమహిమాఘ్యపీఠమునఁ గామితదన్ బరమేశ్వరిన్ మనం
బున నొగి నుంచి, ధ్యానమును బూనికతోడుతి నాచరించుచున్. ౭౭౩

తే. బ్రహ్మయను, విష్ణు వాపీఠమనునందె-నిలిచియుండిరి, భక్తితో సలుపఁ దపముఁ
దీప్రముగ శంకరుండెట్లుదృఢమనస్కుఁడగుచుబహుశాల మరిగెనయమివరేణ్య !

తే. అంతఁ దైలోక్యమోహినియైన లోక-జనని తత్త్వమున కాత్మ సంతసంబు
నొంది, ప్రత్యక్షమయి “యల్లమందు నేమి-యభిలషించితిరో తెల్పు” డనఁగి శివుఁడు.

మ. “దయ పెంపారఁగ నాపయిన్ మనువు మద్యాభ్యాత్మముం బొంది యే
క్రియ నాకుం గడుఁ గూర్చుచుంటివో లసత్ప్రేమాఘ్యవై, యిప్పుడున్
దయ నాపైఁ బ్రసరింపఁజేయుచుఁ గళిత్రైలింబుఁ జేకొమ్ము మ
త్ప్రియవాంఛాప్రదవేని లోకజనయిత్రీ!” యంచుఁ బ్రార్థించినన్. ౭౭౬

నీ. ఆప్తార్థనంబు సత్యాదరంబున విని జగదంబ పలిక “నో జగదధీశ !
యతిశీఘ్రముగను నే నవతరించెద హిమాద్రికిఁ బుత్రికను నయి ద్వివిధముగను,
నిక్క మయ్యెడి, నీవు నృత్యంబుఁ దమి సల్పినాఁడవు శిరమున నన్నిడుకొని,
జాన గంగ యనంగఁ దనరుచు జలరూపమున నీకుఁ బత్నినై మూర్తమందు

తే. వెలయుదానను, మఱియొక విధము వినుము

పార్వతి యనంగఁ బరఁగుచుఁ బత్నినగుదు,
నీదు గేహంబునందున నిలిచి పూర్ణ
ముగను నీయందె పత్నీత్వమునువహింతు.”

222

తే. అనుచుశివ్రసకువరమిచ్చియజునిహరిసి-గాంచిత ద్వాంధలొసఁగియక్క జముగలుగ
మాయమయ్యెను నారదా! మహితగుణ వి-శారదా! జగదంబికాశక్తి వినుము.

చ. ద్వివిధములైన రూపముల దేవి హిమాద్రిని జేరి మేనక

బ్రవిమలగా మదిం గని ప్రభావము మీఱఁగ నామెగర్భమం
దు విశదరీతిఁ జొచ్చి భువి దుర్గ యనంగ వెలింకె, గంగ నాఁ
గ వెలసె బెద్ద, పార్వతి జగంబునఁ జిన్నయు నై శుభాకృతి.

223

క. పరిపూర్ణచిత్తుడై శంకరుఁ డాకామాఖ్యపీఠిఁ గరము నియతితో

నురుభక్తిఁ దపముచేయుచు-మరలక నివసించె దేవి మహిమ కలరుచు.

తే. అమృహాపీఠమహిమచే నంబ తాను-శంకరునకును బ్రీతి సాతాత్కరించి

హృద్దయయి యిచ్చె వరముల నెల్లనపుడె-కరముత్పత్తిని నారదవరమునిండ్ర!

తే. ఎవ్వఁడనియుఁ గామాఖ్య నెసఁగునట్టి-దివ్యపీఠమునందు భక్తియుతుడగుచు

దేవిని గుఱించి ధ్యానించు దివ్యశక్తి-వాంఛ లొసఁగును వానికిఁబరమమాని!” 2౨౨

క. అనుచు మహాదేవుఁడు స-న్ముని నారదుఁ గాంచి తెల్ప, మునినాథుఁడు వం

దన మొనరిచి “దేవా! నే-విసఁగోఁతిఁ దెలియఁబలుక వే విశదముగా.” 2౨౩

తే. కామరూపవీరంబునఁ గల మహిమము-చెలఁగు నేరీతిఁ బ్రత్యక్షఫలము లిచ్చుఁ

దానె భగవతి యహోత్పఁ దను భజించు-వారి కందురు, నిక్కమే వామదేవ!

క. ఇలఁగల వీరంబులలో-పల నుత్తమ మనుచు వింటిఁ బరమేశ్వర! స

త్ఫలసిద్ధి నొందితివి, ము-స్సలిపి తపము దేవిఁగూర్చి సంతుతమతివై.” 2౨౪

తే. నారదుని ప్రశ్నముల విని గారవమునఁ-దెల్పఁదొడఁగెను నమృహాదేవుఁ డిట్లు

“దేవివగు దివ్యవీరంబు లీవసుధను-నారదా! యేబడాక్కటి నాఁగ వెలయు.

తే. ఎందు ఛాయాసతీదేహమందు వెలయు

నంగములును బ్రత్యంగము లవని నవిసి

పడియె నవి వీరములనంగఁ బరఁగె, నందుఁ

గామరూప ముత్తమమయి భూమి నెసఁగె.

2౨౫

తే. తానె భగవతి నివసించుఁ దమిని గామ

రూపతోత్తమమున విశ్రుతమనీష,

నందు లోహిత్యసలిలంబులందుఁ గ్రుంక

ముక్తుడగును బ్రహ్మఘ్నుండు పూన్కి నపుడె.

౨౮౮

క. ద్రవరూపమున జనార్దనుఁ-డు వసించును బ్రహ్మపుత్రుఁడును నావ్రాదమం
దవగాహనంబుఁ జేసినఁ-బ్రవిముక్తుడగును బాపపంక్తులవలనన్.

౨౮౯

తే. శాస్త్రవిహితరీతి స్నానంబుగావించి-భక్తియుక్తుడగుచు వార్చి పితరు
లనుగుఱించి శ్రద్ధగను దర్శణంబొనర్చిన నరుండు సిద్ధిఁ జెందు నందు.

౨౯౦

"కామేశ్వరీంద కామభ్యాం కామరూపనివాసినిం,
తప్తకాంచనసంకాశాం తాం నమామి సురేశ్వరీం."

క. ఈమంత్రముతో భక్తుఁడు-కామేశ్వరి మదిని నిలిపి కడుభక్తిని బల్

నీమమున నమస్కృతులను-గామితములఁ దలఁచి చేయఁగాఁడగు మానీ!

౨౯౧

తే. అంత మానసకుండంబుపొంత కరిగి

మజ్జనాదులఁ గావించి మహితనియతి

కామరూపాఖ్యపీఠంబుఁ గాంచునతఁడు

ముక్తుడగు, వేఱువిధమున ముక్తిగనఁడు

౨౯౨

క. పరమేశ్వరి సంపూజన-ము రచించి జపంబు హోమమును దంత్రవిధిన్

జరపిన నరుఁ డొందు ఫలం-బుకులెర మగుఁ, జెలుపఁజాల నోమునినాథా!

౨౯౩

క మునివర! యాత్మేత్రంబున-జనుఁ డెవ్వఁడు మృతిని బొందుఁ, జయ్యన వాఁ డొం
గును ముక్తి త్రిసత్యంబుగ,-ననుమూసము లే దొకించుకై నను నిందున్.

౨౯౪

ఉ. చెప్పఁగ నేల! వేవిధుల తేత్రము పావన మిద్ది, దేవతల్

తప్పక కోరుచుండ్రు మృతిఁ చారు మహాఫలదం బటంచు నిం

డెప్పడు, మానవాదుల మహేచ్ఛ వచింపఁగ నేల నారిదా!

చెప్పితి సంక్రహంబుగ, విచిత్రతరం బగు నెందు నెంతయున్.

౨౯౫

తే. కామరూపమాహాత్మ్యంబు కల దుఃఖము-లెల్లఁ బోఁగొట్టఁజాలు మహీసుపర్య!
శంకరుం డందు నివసించి స్తవ మొనర్చి-తపము గావించుచుండె నెంతయును భక్తి.

చ. సతియును రెండురూపులఁ బ్రసన్నతఁ జేరె హిమాద్రిగేహమున్,

ధృతి మును చానె యాప్రకృతి నిల్చెను దక్షుని యింటఁ బుట్టి స

మృతి మహానీయకీర్తులను త్సౌఖ్యలి లోకములెల్ల రక్షణం

బతులితరీతిఁ జేయఁడగు నంచును నెంచి కపిం ది కోరికన్.

౨౯౬

తే. మేనకాగర్భమును జొచ్చె మానినాథ!-తచ్చరిత్రంబు సర్వపాతకహరంబు

పరమభక్తిని వినువాఁడు భవుని దివ్య-భావమును బొందు దేవీప్రభావమునను.

సీ. ఎవ్వఁడు విను భక్తి నిద్రైవిచరితంబు వానికి నడులు, గీర్వాణవరులు,
యక్షరాక్షసులు, సిద్ధాఘంబు, గంధర్వు లెప్పుడు వశులయి యెరఁగుచుండ్రు,
సతత మెచ్చటనైవ సర్వజీవులు వాని యాజ్ఞకు లోబడి యణఁగియుండు,
దుష్కరంబును సతిదుర్గమంబును నగు కార్యముల్ సరళతఁ గ్రాలుచుండు,

తే జన్మజన్మాంతములైన సకలపాప

ములు నశించును ద్రుటిలోనఁ, గులము మిగుల

వృద్ధిఁబెంపొందు, రిపుతతి వెఱచి యడఁగు,

నింత నిక్కువ మోసంయమింద్ర! మఱియు.

౭౯౯

చ. జననము నొంది యీజగతి సంస్కృతి నెవ్వఁడు కామరూపముం

దునఁ గలయట్టి సన్మహిమఁ దోరపుభక్తి విసంహా, వానిచో

జనిగనమ ర్థలోకమున సంయమినాయక! వ్యర్థమంచు నె

మ్మనమున నెంచఁగాఁదగును మాటికిమాటి కసంశయంబుగఁ.

౮౦౦

తే. అపరిమితపాపమును జేసినట్టివాఁడు-నాక్షణంబ జీవన్ముక్తి నందఁగలఁడు

సంస్కృతివ్యాధిహర భేషజంబు దేవి-చరితమును భక్తి విన్నచో సన్మునీంద్ర! ”

వ. అని చెప్పిన ననంతరకథాశ్రవణలాలసుఁడై యడిగిన నారదునకు మహాదేవుండు.

సకలనిగమవేద్యా! సన్నతానంత విద్యా!

ప్రకటిత పరమార్థా! హ్రస్వవిద్యామహార్థా!

సుకవి వినుతపాదా! సూరిచిత్తప్రమోదా!

యకలుషవరశీలా! యద్భుతాద్వైకలీలా!

౮౦౩

గ ద్య ము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షపీక్షణ సమాసాదిరోభయభాషాకవితావిభవ,

జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ

విద్యద్విరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితంబగు శ్రీమహాభాగవతంబునందు

ద్వితీయాంశము

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

ॐ

శ్రీ మహా భాగవతము

తృ తీ యాం శ ము

పదుమూడవ అధ్యాయము

క. శ్రీనాథాదిగురువ్రతయ-మానిత పాదాబ్జయుగళ మహితైశ్వర్యా |
నానాచరాచరాత్మా-ధీనస్వార్థ ప్రకాశద్వధహితచర్యా |

౮౦౪

గంగాజననము

చ. వినుము కుమార! జెల్పెదను విస్తృతి జేవచరిత్ర మెల్లఁ, దా
ననువున రెండురూపముల పంది హిమాచలపత్ని మేనకా
వనితకుఁ బుట్టి తొల్లొలుతఁ బర్వతరాజతనూజయై ద్రవా
త్మను హరు శీర్షమందు మహిమన్ దన యంశముచే సితప్రభన్. ౮౦౫

క. నివసించఁబూనెఁ బూర్ణం-బపు రూపముతోడ సంత హరు సామేనన్
దవిలి ప్రియంబున విశేషం-బపు కీర్తిని నెగడె భార్యయిలు గారి యనన్.

తే గంగనా దేవి యేరీతిగా జనించె-నాచరిత్రంబు వచియింతు ననఘ! వినుము
బ్రహ్మహత్యామహాపాపపతితుఁడైన-వినియెనేనియు శుద్ధుఁడై వెలయు దీని.

సీ. మేరుపుత్రికయిలు మేకినీధరపత్నియిలు మేనకగర్భమందుఁ బుట్టి
సతి నిజాంశంబున సర్వాంగసుందరి మంజులాననయిలు మహితరీతి
వై శాఖిమునఁ గృష్ణపక్షితృతీయాదినార్థభాగమునందు సమలినమగు
శుక్ల వర్ణాంగియై శోభిల్లుచుఁ ద్రినేత్రములతో నసితవర్ణముల వెలుంగు

తే. భవ్యనేత్రాంతములతోడ భాసమాన-యగుచునుండఁగ నద్రీంద్రుఁ డమితహర్ష
యుక్తుఁడయివినితామంగళోత్సవంబు-సలిపెబహుదానములొసంగి ఘోషురులకు.

తే. వానకాటున నదివలె వారిచేతఁ-జంద్రకళవలె శుక్లపక్షంబునందు
జఁకుఁడైనట్టి హిమశైలసద్భ్రమందు-నంద మొప్పార నభివృద్ధి నొందుచుండె.

హిమకంతునికడకు నాగుడుడు వచ్చుట

సీ. ఒకనాఁడు హిమవంతుఁ డొడియందుఁ బ్రియపుత్రి నాసీనఁ గావించి యతిముదమున
సంతిపురంబందు నానందమును జెందుచుండఁగా బ్రహ్మపుత్రుండు ప్రాజ్ఞఁ
డగు నారదుఁడు విజయముచేసె, గామరూపమునందు శివుని తపంబుచేత
నారాధ్యయగు దేవి యవతరించెనుగదా స్వాంశచే నని తన స్వాంతమందు

౮. ననువుఁ జెలిసి యెంతయును, గిరినాథుండు-మునిపదాబ్జములకు మ్రొక్కియపుడు
పాదములను గడిగి భక్తి నాచమనంబు-నిచ్చి వినయమునను నిట్టలనియె. ౮౧౦
౯. "మునినాథ! భాగ్యవశమున-ఘనమగు మీదర్శనంబు గలుగును భవిలోఁ,
గనుఁగొన్న వాడ, నిపుడే-మినిమిత్త మొ తెల్పుడయ్య మీరాక" యనె. ౮౧౧
౧౦. "భవనములయందుఁ దావక-భవనంబున సుందరాంగి వరకన్య యొక
ర్తవతార మొందెనని విని-యవలోకంపఁగ గిరింద్ర! యడుదెంచితి" నా. ౮౧౨
౧౧. మునిపల్కుల విని "యాహ!-ఘనభాగ్యము గలిగె నాకుఁ గన్యకఁ జూడఁ
జను దెంచిన సురదుర్లభ-లను మిము గనుఁగొనుట నియ్యిల" మునినాథా!"
౧౨. అని హిమగిరి పల్కఁగ న-మ్ముని "సురదుర్లభ జనించె బుత్తికయై, నీ
కును సాటి యెవడు" ధన్యతఁ-గనినాడవు సర్వభాగ్య కలితసుకృతివై." ౮౧౩
౧౩. ఈరీతి నారదుఁ డెంతయు వచియించి పరమకౌతుకమున భాగ్యరాశి
యయిన యాకన్యక నాదృతి నద్రినాథాంకంబునం దుండి యనువుమీఁఁ
దన యంకమున నుండికొని భవనత్రయపావని గంగను భాగ్యవంతుఁ
డను ధన్యుడ నటంచుఁ దనవు గగుర్పాఁగలుగఁగననియె వాక్యమును, మఱియుఁ
- తే. బర్హతేంద్రుని గనుఁగొనిపలికె "బర్హ-తాధిపతి! సుతఁడెలియుదే" యనఁగ గిరివ
డుండు "శుభలక్షణనుగాఁగ దుర్లభ దేహఁ-గా నెఱుంగుదునొ డెఱుంగనుమునింద్ర!
- తే. నాకుఁ జెలిసిన దింతియే నా దముని!-యేవిశేషంబు లెఱుఁగ నింకేవిధమున"
ననుచుఁ బలుకంగ నారదుం డాదృతిఁ దెలు-పందొడంగెను గన్యకావర చరితము.
౧౪. "ఓహిమవంత! మహాన్నతభావ! మున్నే దేవి మూలప్రకృతి సుసూక్ష్మ
దక్షుని గృహమందుఁ దా జన్మమందెను సతి యనుపేరున స్వాంశచేత,
నిపుడు మహేశ్వరు హృదియంబునం బఠిఁగాఁ బొందుటకు నీమగారమందు
నవతరించినయది, యఖిలపాపవిनाశకరమగు గంగనాఁ బరఁగు పేర,
- తే. సకలలోకంబులకును లక్షణమొనర్చు-శక్తి గలిగి విరాజిల్లు, సర్వపాప
పరిహరంబును గావించు, భవ్యరూప-యగునని తలంపు, తలఁపునఁ దగనిలుపుము.
౧౫. గిరివర! నిశ్చితమయ్యెను-వరుఁ డీకన్యకకు మున్నే భవుఁ డనియును, సం
బరమున స్వర్గపురంబున-జరగు వివాహం బటంచు శాస్త్రోక్తముగన్. ౮౧౪
౧౬. పరమేష్ఠి తానె యిచటికి-నడుదెంచుఁ ద్వదీయసుతను నమరావతికిఁ
వరయత్నంబునఁ దోడ్పొని-యడుగుటకై, నిన్ను మిగుల నభ్యర్థించు. ౮౧౫
౧౭. అప్పుడు నీవు ప్రియంబునఁ-దప్పక యీచారురూప ధాత కొసంగఁ
మొప్పు గలుగఁగలదుసుమీ!-యప్పా! గిరిరాజచంద్రమా! విను మవల. ౮౨౦

తే. సుందరానన యైన సీసుతను స్రష్ట-లోడుకొనిపోయి, స్వర్ణమందున మహేశు
సాదరంబునఁ బిలిపించిసంతసమున-నొసఁగుఁగల్యాణమందె,యా"ననఁగమాని.

తే. "భూతిభవ్యాదులయినట్టి భూరివిషయ-ముల నెఱుంగుదు రీదు సంపూర్ణదృష్టి,
నంతరంగంబునందుఁ బ్రత్యక్షమెల్ల-యింగితంబులు, సత్యమియ్యది ముసీంద్ర!

తే. దైవమెదైనని విధించుఁ దలఁప నద్ది-జరగు తప్పక యెందైన సంయమింద్ర!
వ్యర్థమెన్నఁడుఁ బొందదు పరశివేచ్ఛ,-యేది చేయంగ నోపును నింక నేను!"

చ. అని గిరిరాజు పల్కఁగ మహాముని నారదుఁ డాలకించి చ
య్యనఁ జనె సర్వలోకగురుఁడైన పితామహు పాలి, కంత వం
దనములఁ జేసి తొడ్డికి విధాతకు భక్తినిఁ గల్గె, సంతసం
బునఁ గడుఁ బూజ్యుడైన మునిపుంగవుఁ "హోజనకా! మహాప్రభా! ౨౨౪

మ. జనకా! దేవవరేణ్య! యోప్రభా! పునర్జన్మంబునున్ స్వాంశచే
తను శీతాద్రిగృహంబునందుఁ బడసెన్ నా గంగ నా రమ్యమా
తను వొప్పార మనోజ్ఞరూపమున, నిత్యంబైన పూర్ణాకృతిన్
జనియించున్ సతి గౌరినా నచట విశ్వభ్యుతనామంబునన్." ౨౨౫

చ. తనయుఁడు తెల్పుఁగా నిటుల ఛాత మహాదృతి నాలకించి "నా
కును దెలియున్, నిజాంశమునఁ గోరిక మీఱ హిమాద్రిపుత్రియై
జననము నొందె గంగయన, సత్యము, లోకపవిత్ర మున్ను శం
భుని సతి తానె పెండ్లియయి పొందును శంభుని వేడ్క నందనా! ౨౨౬

తే. శివుఁడు గంగను బెండ్లియై చిత్తమందు-హృదయిల్లుచు సంతృప్తి నొందు మిగుల,
వినుము తెల్పెదఁ గారణంబును,మును హరుఁ-డాచరించిన విధము నత్యంతభక్తి.

క. ఛాయాసతిదేహంబు న-మేయాదృతి శిరమునందు మెలపున నిడి య
త్యాయతమోదంబున శివుఁ-డీయర్విని నర్తనంబు నెంతయుఁ జేసెన్. ౨౨౭

తే. లోకసంరక్షణార్థమై శ్రీకళత్రుఁ-డామహాదేవియాజ్ఞ చే హరు శిరమున
నుండు ఛాయాసతీతను పుర్వి ముక్క-లయి పడ సుదర్శనంబుచే నపుడు నటక.

క. మాయందుఁ గలిగెఁ గోపం-బాయపరాధమున శివున కత్యంతంబై,
దాయఁగ నోడుదు, మధవుం-డేయనువునఁ దమఁ జెలంగు, నెఱుంగుము పుత్రా!

ఆ. ఏమి చేయవలయు, నేరీతి సంతృప్తి-పఱుపవలయుఁ దెలియఁబడదు నాకు."
ననఁగఁ దలఁడియైన యజుఁ గాంచి నారదుం-డనియెఁ దెల్పువాఁడ వినుమటంచు.

క. "గిరినాథుఁడు శ్రీమంతుఁడు-పరిధర్మజ్ఞుండు ఛాత, వడి నింద్రముఖా
మకు తెల్లఁ గొలువఁ దత్పరి-సరమునకును నరుగవలయు జనకా! ఘటియన్,

క. హిమవంతునిఁ బ్రార్థింపుడు-కొమరిత దయచేయు మనుచుఁ గూరిమిలోడన్,
బ్రముడితుండై గంగను నిక్కముగను నొసఁగంగఁగలఁడు గ్రక్కునఁ దండ్రి ।

డి. సంతసముప్ప సంత వడి స్వర్గపురంబును జేర్చి గంగ, న
త్యంతమహోత్సవంబునను నాద్యుని శంభునిఁ బిమ్మింబంచి మీ
రెంతయు యత్నమున్ సలిపి యీశ్వరు నర్చితుఁ జేసి గంగ నా
వంతయు శంక లేక మది నర్పణసేయుడు, మేలు గల్గెడున్. ౮౩౪

క. ఏవిధమున ఛాయాసతి-తా వెలసెను హరు శిరమునఁ దద్విధమున గం
గావనితయు ద్రవరూపము-తో వసియింపఁగల, దిదియు ధ్రువమగుఁ దండ్రి ।

ఆ. అట్టి దివ్యసయమందు మహాదేవుఁడంతరంగమునను నధికత్వప్తి
నంది విమ్ముఁ గరుణ నానందమగ్నుడై-యాదరించు జనక ।” యనఁగ సంత.

బ్రహ్మ నారదునిచే కేశవలఁ బిల్వబంపుట

ఆ. బ్రహ్మ పుత్రుఁ గాంచి పరమహర్షంబునఁ-“బుద్ధి! తగిన వెరివుఁ బూజ్యరీతిఁ
జెలిపినాడ వీవు, స్థిరమనీషను జరం-జీవి వగుచు మనుము క్షీణితలమున. ౮౩౫

ఆ. వినుము నాదు వాక్కు, విశ్వేశ్వరుం డిట్లు-ముదము నొంది మమ్ముఁ బూర్వరీతిఁ
గరుణఁగనుట నిజముగాఁ దలంతువయేని-సలుపు మిపుడె నాదు పలుకును విని.

చ. హరిహయముఖ్యు లుండు నెల వాత్సజ! వేగమ పోయి చేరి సం
బరమున వృత్త మెల్లరకు బాగుగఁ జెల్చి సమస్తదేవతా
వరులు మహేంద్రులతోడుతను వచ్చి మదీయనివాసమందు న
త్వరముగఁ గూడున ట్లొనరుపందగు, నీవును వేగ రావలెన్.” ౮౩౬

చ. అని జనకండు బ్రహ్మ తన గూర్మజుతోడను జెల్చి, నప్పుడో
మునివర! హృష్టఁడై యతఁడు పోయె, మహాత్ములు నిద్రముఖ్యుడే
వనిచయ మున్న తావునకు వైశమ, యింద్రునిఁ గాంచి “మేఘవా
హన! యడుకెంచినాడఁ గమలాసను సన్నిధినుండి యిప్పుడే. ౮౪౦

క. పరమేష్ఠి మిమ్ము నెల్లర-సరగునఁ దత్సన్నిధికిని జనుచేరఁగ నన్
ద్వరితముగఁ బిల్వ బంచెను,-దరలుడు మఱియెద్దియేని తలఁపక మదిలోన్.

క. నరలోకంబున హిమగిరి-వరమందిరమునను స్వాంశవలన జనించెన్
బరదేవి పుత్రియై తా-బరిశుద్ధాత్మిక ప్రపంచవారంబులలోన్. ౮౪౨

చ. త్వరితముగాఁగ రండు సురతల్లజలార! విరించి తా వసుం
ధరకును బోయి గంగఁ గొని దైవపురంబును జేర్చునన్నవాఁ
డుదుతరశీఘ్రయానమున నొండు దలంపక యుల్లమందు నా
సరసిజసూతి సన్నిధికి సంతసముప్ప” నటన్న వారలున్. ౮౪౩

క. "మునినాథా! జనలోకం-బునఁ బుట్టెనె తాను సతి? శివుండు తదుత్ప
త్తిని నేరివలననై నా-వినెనా? మఱి లేద? తెలుపవే దయ" ననఁగా. ౮౪౪
తే. "విబుధవరులార! గంగను వేగ స్వర్గ-పురమునకఁ దోడి తేనగుఁ, దరలుఁ డిపుడె,
బ్రహ్మనిన్నిధిఁ జేరుఁడు, వాంఛ నంతఁ-జ నెద శంకరుఁగనఁగఁ దత్పదనమునకు."

ఉ. నారదుఁ డిట్లు తెల్పు సురి నాయకు లెల్లరు హృష్టచిత్తులై
తాకు లసన్ముఖాబ్జులయి తద్దయు సమ్మతి నింద్రుఁ గూడి య
వ్వారిజగద్భు లోకపతి బ్రహ్మను జూడఁ దదీయలోకముం
జేరి పితామహాంఘ్రులకుఁ జేసిరి వందనము ల్విధేయైల్ల. ౮౪౬

తే. అంజలి ఘటించి భక్తియుక్తాత్ములగుచు-న్గిరి పల్కిరి "దేవ! మా కేమి సెలవు?
సిద్ధముగ నున్న వారము చేయుటకుచు-నెద్దియైనను" నన బ్రహ్మ యిట్టులనియె.

క. "సురలారా! గంగయనా-ధరణి సతి యా మహేశ తా నర్థాంత
ధరియించి తుహినగిరిమం-దిరమున జనియించి మించె దివ్యాకృతితో. ౮౪౮

క. పరిపూర్ణాంశంబునఁ ద-ద్గిరినాథుని యింటఁ బుట్టుఁ గృతకృత్య, యుమా
వరసతి యింక, నిప్పుడు మన-కరయఁ గలదు కార్య మొకటి, యది యేది యనఁ.

క. త్వరితముగ రండు మీరలు, -వరసతియగు గంగ నిపుడె స్వర్గమునకు ను
ద్ధరయత్నముతోఁ దేదగు, -నరుగవలయు మనము గృహములండుండి వెనక.

క. నావెంటను రాఁదగును సు-ధీవరుఁడగు నారదుండు, దేవేంద్రుండు,
శ్రీవిలసితుఁడు కుబేరుఁడు, -బావనులగు జ్వలనవరుణపవనులు వరుసక." ౮౫౧

తే. బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞకుఁ గొక శాసన-నాదిసురలెల్ల వల్లె యం చాదరించి
తరలిపోయిరి వెన్నెంట ధాతిఁ గూడి-ధరణిఁ గల హిమవంతుని ధామమునకు.

క. మునివరు నారదుఁ దనవెం-టను గొని యామంచమలకడకుఁ జనె గంగా
వనితను యాచించుటకై -తన మది సంసిద్ధుఁడయి శతానందుఁ, డటక. ౮౫౩

సీ. దేవత ల్లావించు దివ్యకృత్యములను మదిలోపల నెఱింగి మానసియ
గుణగణ యగు గంగ కుధరాధిపతి కాదినంబున నర్ధరాత్రంబునందు
గలలోన దివ్యమంగళవేష యయి, శుక్లవర్ణయై, మకరసువాహనయయి,
నయనత్రయంబుతో నవ్యరూపముఁ దాల్చి ప్రత్యక్షమయ్యె, నారాత్రిశేష

తే. మునను హిమగిరి యద్భుతంబునను మునుఁగ-సమ్ముఖంబుననిలిచిప్రశాంతమూర్తి
యగుచుఁ బలికెను "నేను నియాత్యజన్మ-నగుదుఁ డెలి పెదనంతయు" ననుచు నిట్లు.

ఆ. "ఏను బ్రకృతి నాద్య, నెఱుఁగుదువే! దక్షు-పుత్ర సతి యనంగఁ బుట్టియుంటిఁ;
దండ్రియజ్ఞ మందు ధవుఁడగు శంకరు-వదలియున్న దాన, నది మొదలుగ. ౮౫౫

- ఆ. నాటలగోలె శివుడు నామీద, దేవతా-వరులమీదఁ గ్రోధవర్తనుడయి
యున్నవాడు సతివియోగాగ్నిఁ గ్రాలుచు, - నేమి చెప్పఁగలము హిమగిరింద్ర!
- క. ఆదాతొయణి యిప్పుడు-నీదగు గృహమున జనించె నిశ్చయముగ గం
గాదేవి యనఁగ, జగముల-నాదృతిఁ బావనముచేయు నాత్మజ యగుచున్.
- తే. మున్ను శంకరపత్నియై యున్నదగుట-నీచుహాదేవి శంకరునే వరింపఁ
గలదు భూధరనాయకా! కరుణతోడ-వినుము మాయభివాంభితంబును వచింతు.
- ఉ. మాపయిఁ గ్రోధమూని తన మానసమందు శివుండు ప్రేముడిన్
జూపకయున్నవాడు, పరిశుద్ధమనీష నొసంగితేని నీ
పాపను మాకు, నంతఁ దమి స్వర్గపురంబున కేము వైభవో
ద్దీపితవృత్తిఁ దోడుకొని దేవనికాయము సంతసింపఁగన్. ౮౭౯
- తే. చేరి, శంకరుఁ గొనియాడి చి త్తతృప్తి-నంద నీకన్యకను నిచ్చియైన మిగుల
నిర్వృత్తిం గాంచఁగలము మనీషివర్య!-సురహితార్థమునించుకయరయుము మది.
- క. తన పూర్ణ తేజమునఁ దా-జనియించును బుత్రియగుచు జగదంబయె నీ
కును మరల, నీవె యొసఁగుదు-ఘనగౌరవమునను బ్రీతి గలుగ హరునకున్.
- తే. ఇప్పుడు మామాట లాలించి యామనోహ
రాంగియగు నీదు కన్యక నతిముదమున
నొసఁగు మాశంభునకు, నేముఁ బొసఁగు వేడ్క
శివున కర్పింతు” మని పల్కె సృష్టికర్త. ౮౮౨
- క. శతకృతివాక్యముల నివని-మతి నూహయొనర్చి పల్కె మతిమంతుండౌ
క్షీతిధరవరుఁ డిట్లని సుర-పతి మొదలగువారిఁ జూచి పరమప్రీతి. ౮౮౩
- తే. “కన్య సతతము తిండ్రియ గారిమందె-నిలిచియుండదు సురలార! నిశ్చయముగఁ,
గన్య పరకీయయేయగుఁ గాని తలఁప-నెప్పుడయిన స్వకీయగా నెన్నఁబడదు.
- చ. మనమున నిట్టి దంచు ననుమానము లేక సమస్తవీరులన్
గనుఁగొనినాడ నే, నయిన గంగను నాత్మతనూజ వీడి యే
యనువున నుండు! దద్విరహ మగ్గలమైన వ్యథన్ జనింపఁజే
యున, నెటు లోడ్చువాడను సురోత్తములార!” యటంచుఁ దెల్పు. ౮౮౪
- తే. పర్యతేంద్రుండుకన్నుల బాష్పచయము-గ్రమ్ముచుండఁగ, సుతయైన గంగఁ బ్రీతి
నంకమునఁ జేర్చి పలవించె నాపరాని-తద్వియోగముచేత సంతపుండగుచు.
- చ. జనకునిఁ గాంచి, గంగ “బుధసత్తమ! తండ్రి! మదర్థ మేల నె
వ్వునమున శోకమందెదవు? మానుము నెవ్వగ, నింక బ్రహ్మకున్

వినయముతోడ నన్నొసఁగు, వే నెలవి, మృమరావతీపురం
బునకును బోయెదన్ మదినిఁ బొంగు చనుర్బుల వెంట నివృజ్ఞే.

౫౮౭

క. నీదగ్గఱ నేనుందును, - నాదగ్గఱ నీవు నుందు, నాకును నీకున్

లే దించుకేని దూరము, - నే దూరస్థితను గాను, నిజ మోజనకా!

౫౮౮

తే. నీవు నాభ క్తవరుడవు, నేను నీకు-భ క్తిగమ్యును నగుదు నాస క్తితోడ,

నెల్ల వేళలయందు నీ పుల్లసిల్ల-నీసమీపంబునం దుందు నిజము తండ్రి!" ౫౮౯

తే. గంగ యారీతి గిరిరాజు పొంగఁ బల్కి-నందనంబు నొనర్చి యా బ్రహ్మసన్ని

ధానమును జేరె సకలభూతపతి శివునిఁ-బెండ్లియగుటకుఁ దలఁచి సంప్రీతి మెఱయ.

పదునాల్గవ అధ్యాయము

బ్రహ్మ స్వర్గపురమున కరుగుట

ఆ. అంత బ్రహ్మ స్వీయమా కమండలువున-గంగ నుంచుకొని చెలంగ ముదము

పర్వతేంద్రునాజ్ఞ స్వర్గపురమునకు-నరిగెఁ దాపసేంద్ర! యతిరయమున, ౫౯౦

తే. అపుడు మేనక తన భర్తయైన పర్వ-తాధిపతి సన్నిధికి వచ్చి యాత్మజాత

యయిన గంగను గానక యంత భూధ-రాధినాయకుఁ గాంచి యిట్లనె మునీంద్ర!

ఆ. "ఎందు బోయె నాదునందనయగు గంగ!-ప్రభువ-రేణ్య! నాకుఁ బ్రాణతుల్య,

నీదు నంకమంకు నివసించియుండె, దో-డ్డానుచుఁ బోయిరెవరుకూఁతుఁడెపుమ."

ఆ. మేన యిట్లు లడుగ మేదినిధరపతి-యశ్రుపూరితాక్షుఁ డగుచుఁ గాంత

తోడ బ్రహ్మ సుతను దోడ్కొని పోవేడు-టయును, దివికిఁ బోవుటయును చెలిపె.

క. మునినాయక! యామాటను-వినినంత సుతావియోగపీడిత యయి రో

దనమొనరిచె మిక్కుటముగఁ-దనయఁ దలఁచి మేన తాఁ బరవశతన్, ౫౯౧

తే. గంగ గావించినట్టి ప్రసంగ మెల్లఁ-చెలిపి, ప్రాజ్ఞ వరుండు ధాత్రీధరుండు

మేనకా దేవి కొనరించె మిగులఁ బ్రియము-వెలయ సాంత్యన మెంతయు విశదరీతి.

ఉ. అంత గిరీంద్రపత్ని తన యాత్మజ యిండుకయేని తెల్ప క

త్యంతముదంబుతో దివికిఁ దానరిగెన్ సురరాజు వెంట నం

చెంతయుఁ గోపమూని శపియించెను బ్రాణనమానఁ బుత్రికన్,

వితయె! రోష మెవ్వరిని వీడదు, చూడదు మంచిచెడ్డలన్.

౫౯౭

ఆ. "తల్లియయిన నన్నుఁ దలఁపక తెలుపక-యమరపురికి నేఁగినట్టి గంగ

వచ్చుగాక! మరల వసుధాతలమునకు-ద్రవమయాత్మ యగుచుఁ దరలుగాక!"

- అ. అనుచు శాపమిచ్చి యద్రవరాంగన-యైన మేన యాగ్రహంబుతోడ
భవనమునకుఁ బోయెఁ, బర్వతేంద్రుండును-గృహముఁ జేరె నంత ఋషివరేణ్య
- క. దేవతలు సముత్సుకలయి-దేవపురికి గంగఁ గొనుచుఁ దేకువఁ జని, స
క్థావమున నామె కచ్చట-వైవాహికమంగళంబు వడిఁజేసి రోగి. ౯౦౦
- క. పరమేష్ఠి హృష్టఁడయి ముని-వరు నారదు నాదరమునఁ బంపెను బిల్వ
హరుఁ గామరూపమన ను-ర్వర నుత్తమపీఠమునకు వైశమ మానీ. ౯౦౧
- సీ. అంత నారదముని యరిగి పీఠోత్తమమునఁ కామరూపమం దమలనియతి
యోగచింతాసక్తు, నుకుతపస్సంయుక్తు, ధ్యాననివిష్టు, సంయతగర్విష్టు,
విస్ఫురచ్ఛంద్రసువిశదనేత్రుని, యోగివరచిత్తచింతిత పరమగాత్రు,
మధ్యాహ్న సమయ సమ్యగ్భాసమాన సహస్రాంశుసన్నిభహారితేజ,
తే. నీశ్వరేశ్వరు, శంకరు, నిర్దళితుఁ-గాంచి, తద్వివ్యయోగభంగంబు నెంచి
భయముచే నందెలిచితా భావమందు-నిట్లుతలపోయఁదొడఁగెమహేశుఁగూర్చి.
- క. “హిమవంతుని గృహమున జన్మము నొందెను సతి యటంచు మర్యాదను ని
క్కముగాఁ దెల్పినచో ధ్యానము భంగంబగును శంభునకుఁ జిత్తమున. ౯౦౩
- క. ఒకవేళ శంకరున కే-బ్రకటితముగఁ జెప్పనేని ప్రకృతిజననముఁ,
వికలప్రతిజ్ఞఁడను నై-సకల జగంబునను నింద్యచరితుఁడ నగుదు. ౯౦౪
- మ. సతిజన్మంబును శంకరుండు విని తా న్వాంతంబునం బొంగి, య
ద్భుతమోదంబున నాపయిం బ్రియము నింపుకొ సంతతం”ంచు నా
తతరీతి దలపోసి, మెల్లఁగను దత్త్వధ్యానసంయుక్తుడై
తతయోగాంచితచిత్తుడైన హరుచెంత జేరి పల్కె. ౯౦౫
- క. “దేవాది దేవ! శంకర!-నా వందనముల గ్రహించి నాపయి దయ సం
భావింపుము లోకేశ్వర!-దేవ! ప్రసన్నుడవు గమ్ము దేవశరణ్యా! ౯౦౬
- తే. నీసమీపంబునం దుండి నిరుపమాన-యత్నమునఁ ద్వత్సతీమణి నరసి తోడి
తెచ్చటకుఁ బోయియున్న నే వచ్చినాడ-వినుముశంకర! యోగసంవిద్వరేణ్య!
- చ. నినుఁ బరిగె వరింప మది నిశ్చలయత్నముతోఁ ద్వదీయ భా
మిని మరలఁ జనించినది మేదినియందున, నింక యోగచిం
తను వెన మాని, నావినుతిఁ దత్పరతా విని రమ్మదేవ! త
న్నిని సతినిం బరిగ్రహము విశ్రుతరీతి నొనర్చు మీశ్వరా!” ౯౦౮
- క. మునిపతి నారదుఁ డీక్రియ-విసయముతోఁ బల్కె శివుఁడు వెనఁ దన ధ్యానం
బును విడిచి యపుడె సంయమి-గని ప్రశ్న మొనర్చె వాంఛ గడలుకొనంగ.

- సీ. "ఎచ్చట నాసతి యెసఁగును మునినాథ! యెఱిఁగింపు విప్సజే యిద్దఱరె!"
 యనుచు శంకరుఁ డట్టె యవసీతలంబున నిలిచియుండెను, ముని పలికె నంత
 "దేవదేవా! ధరిత్రిని దుహినాద్రికి స్వాంశచే గంగనా నలకు నామ
 మున దేవి సతి జన్మమును బొందియన్నది చాచులోచనయ్యి, సరసిజధవుఁ
 లే. డావిధంబును దెలిసి తా సంతరంగ-మందు దేవతలను గూడి యద్రినాథు
 భవనమున కేఁగి ప్రార్థించి స్వర్గపురికి-యత్నమునఁ దోడితెచ్చె మహానుభావ!
- ఆ. ప్రభువరేణ్య! విమృశ్య బ్రార్థించియా దేవి-నాసఁగఁదలఁచి బ్రహ్మ యుదుముదమున
 నన్ను బంపినాడు నావెంటఁ దోడ్కొని-రమ్మటంచు దేవ! రమ్మ కరుణఁగఁగ
- లే. దివ్యసుందరరూపిణి దేవిఁ బ్రేమఁ
 బత్నిగ గ్రహింపు" మని వేడఁ బరమశివుఁడు
 మునివరేణ్యునితో స్వర్గమునకు వచ్చె,
 నపుడు బ్రహ్మయు ముదమంది యాత్మయందు. ౯౧౨
- లే. తన కమండలువున నున్న యనుపమాన-రూపిణిని శివభామిని నాపరాత్మ
 రునకుఁ దైలోక్యసావని యనఁగ సంశ-మునఁ జెలంగెడు సతి నిచ్చె మునివరేణ్య!
- చ. పరమశివుండు మోదమున భామినిఁ దాను బరిగ్రహించి లోఁ
 గరము ప్రసన్నుడై గణనికాయముఁ గూడి స్వకీయభామమై
 పరఁగెడు రాజతాద్రికిని బై న మొన ర్చెను మౌనినాయకా!
 హరు పురిఁ జేరి గంగయు ద్రవాత్మికయై భువి కేఁగి మాయయై. ౯౧౩
- సీ. స్వర్గంబునందుండి బ్రహ్మనదీస్వరూపిణియయి వేడుకఁ బృథివిఁ జేరి,
 సగరనిర్మితమగు జలనిధిలోఁ జొచ్చి సగరవంశంబును సుగతిఁ గాంచి
 యుద్ధరించి, మహాసముద్ధతితోడ రసాతలంబును జేరె సతి మునీంద్ర!
 భువనరక్షణమును బూని యీక్రియఁ దన యంశచే హిమగిరి కాత్మజయయి,
- లే. శంకరుని దేవదేవుని సంరసమునఁ-బతిగ వరియించె జగదంబ పరమకరుణ,
 సుప్రసన్నాత్మయైమించెఁగోరియందుఁ-దాపసోత్తమ! ప్రకృతిచిత్రమునువినుము.
- లే. పూర్ణ రూపంబుతో దేవి భూధరేంద్రు-పుత్రి యయి పుట్టి మరల శంభుని వరించెఁ
 దాన నారద! తమినాత్మధవునిఁగాఁగ"-ననుచుఁ దెల్ప మహాదేవుఁ డాదరమున.

పదునైదవ అధ్యాయము

హైమవతి ప్రాదుర్భావము

తే. ఆ మహాదేవుఁ గని వినయమున నార-దమునిచంద్రుండు ప్రశ్నించె నమితభక్తి
 "దేవదేవ! మహాదేవ! నీనవరక!-తెలుపవే దయతోడ నాదేవిమహిమ,

తే. మేనకాగర్భమున దేవి తాను బుట్టెఁ
 బూర్ణరూపముతో నని మున్ను వింటిఁ
 బార్వతి హిమాద్రి కంచును బహుపురాణ
 ములు దెలుపఁగా మహాదేవ! సలలితముగ.

౯౦౮

ఉ. చిత్తము తృప్తినొందదు, ప్రసిద్ధములైన తదీయజన్మసం
 పత్తియు, గార్యజాతములు బాగుగఁ దెల్పుము, తత్త్వమెల్ల లో
 కోత్తరతీతి నీకుఁ దెలియు, జగదీశ! కృపాప్రపూర్ణమా
 చిత్తము నాపయిం బఱపి సిద్ధిద! దేవచరిత్ర మంతయు.

౯౦౯

సీ. బ్రహ్మస్వరూపిణి పరదేవి త్రైలోక్యజననియూ దుర్గ తా శైలరాజ
 దంపతు ల్గడుభక్తిఁ దపమును గావించి ప్రార్థింపఁ బుత్రికాభావ మొందె,
 సతివియోగముచేత శంకకుం డాత్మ దుఃఖతోడయి భక్తిని నుతియొనర్ప,
 నామహాదేవుని సలరింపఁబూని మేనాదేవిగర్భంబునను వసించెఁ

తే. బూర్ణభావంబుతో బ్రహ్మమూర్తి భువన-జనని, శుభదినమందున సరసిజాన
 నంబు చెలువార మేనక సంబరమున-సుప్రభాంచితఁ గనె లోకశుభద, నపుడు.

తే. పుష్పవర్షంబు గురిసెను, బుణ్యగంధ-యతముగా గాలి వీచె సముత్సుకముగ,
 నిర్మలములయి దిక్కులు నెగడ దేవి-పుట్టినప్పుడు మేనకు నృపవరేణ్య!

సీ. తరుణార్కకోటిదీప్తయు, దినేత్రయు, దివ్యగాత్రయు, రమ్యముఖప్రకాశ
 శాలినియును, వరచంద్రార్ధముకటయు, రమ్యాప్తహస్తవిరాజితయును,
 కమ్రాయతాక్షియు, ఘనమహిమాధ్యయునగు సూక్ష్మ యాద్య తా నవతరించె
 నాత్మవిలాసాస్తి ననుచును మదిలోనఁ దలఁచి యాగిరిరాజు తమి చెలంగ,

తే. విప్రులకు గోవులను వేనవేలుగాఁగ-ధనము కోరిన రీతి వస్త్రముల వాంఛ
 మించునట్లుగ నర్పించి మిగుల వేడ్క-సుతఁ గనుంగొన వచ్చె బంధుతతిఁ గూడి.

సీ. అంత మేనాదేవి కాంతుఁడౌ హిమవంతునాగమనము విని యపుడు పలికె
 "నా మనోనాయక! నందన యిదె చూడు, మత్స్యంతకుచిర పద్మాయతాక్షి,
 మన తపఃఫలమయి మహి సర్వభూతహితార్థమై జనియించె నాదిజనని"
 యనవుడు హిమగిరి యాత్మజఁ గనుంగొని భగదంబగాఁ దన స్వాంతమందుఁ

తే. జెలిసి, యాదల వంచి భక్తిని నమస్కరించి, దోసిలి యొగ్గి, ధరిత్రి నిలిచి,
గద్గదస్వరమున నిట్లు కడు వినఁముఁడగుచు వచియించె దేవితో నార్యవర్య!
తే. "చిత్రరూపిణివై సులక్షితవిశాల-నేత్రముల వెల్లు తల్లిరో! నీవు కరుణఁ
జెల్పుమెవ్వతవగుదువో, తెలియఁజాల-నమ్మ! నామదిఁజెలియునట్లంతయు"నన.

ఉ. దేవి వచించె భూరిదయ "దివ్యధరాధరవర్య! యమృహ
దేవుని నాశ్రయించు పరదేవతనై వెలుఁగొందుదాన, సం
భావనచే నిరంతరసుభాగ్యవివేక మనోజ్ఞరూపనై
యీ వివిధప్రపంచమును నెల్లపుడు న్నడిపించుచుండెదన్." F ౨౫

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరప్రముఖులకును-జనని నగుదు, సమస్తమోక్షదను నేను,
సృష్టిసంస్థితలయములఁ జేయు లోక-సూత నని మదిఁ దలఁపు మోక్షార్థరేంద్ర!

తే. సర్వభూతాంతరస్థనై సంస్కృతిజల-నిధివిమగ్నుల దరిఁజేర్చ నెగడుదాన,
సంతతానందమయరూపతక్తి నగుదు, -బ్రహ్మరూపిణి నిత్యనాఁ బరఁగుచుందు.

తే. తండ్రి! సర్వేశ్వరిని, భవత్తపమునకును-బొంగి పుత్రిత్వమును లీలఁ బొందుకోర్కీ
నీదుబహుపుణ్యవశమున నే జనించి-నట్టిదానఁ ద్వదియగృహంబునందు."

ఆ. అనుచుఁ బరమకరుణ నదినాధునితోడఁ-బలుకుటయును దేవి పర్యతేంద్రుఁ
డపుడు వినయమునను నంబికఁ గనుఁగొని-పలికె నిట్లు మానితిలక! భక్తి,

హైమవతి తండ్రికి నిజరూపముం జూపుట

సీ. "అమ్మగో! నీవు నాయందుఁ గృపంజేసి నిత్యవయ్యును నాదు నిలయమందు
జననమందితివిగావున మదీయంబైన బహుజన్మసంచితవరమపుర్య
మైన నాభాగ్యంబు నతిశయఫలద మం చెంచుచునున్నాడ నంచితముగ,
నేఁబరాత్పర! శివా! నీదివ్యరూపంబుఁగనుఁగొన్నవాడ, నోజనని! యిపుడు

తే. పరమకరుణను నామీదఁ బఱపి వేగ-తృప్తితోడుత మాహేశ్వరీస్వరూప
మెంతయును జూపవే, నీకు నేనొనర్తు-భక్తితోడుత బహుశతపందనములు."

క. జనకుని నుతి దయమీఱఁగ-విని యప్పుడె లోకజనని విశ్రుతరీతిగ
గని, "తండ్రి! యైశ్వరమగు-తనువుం గనుఁగొనుము దివ్యతత్త్వం బనుచున్."

తే. దివ్యదృష్టి నొసంగెద, భవ్యమైన-నాస్వరూపంబుఁ గనుము, మనంబునందు
సర్వదేవాత్మకం బని సంశయముల-నెల్లఁ జెండాడు మింక మహీధ్రవర్య!"

తే. అనుచు గిరిరాజుతోఁ జెల్పి, యఖిలజనని-యై త్రమంబగు జ్ఞానంబు నొసఁగి ప్రీతి,
దివ్యమాహేశ్వరంబగు భవ్యరూప-మపుడు చూచెను నారదా! యద్భుతముగ.

సీ. చంద్రాయుతసహస్రసమకాంతిసహితంబు, స్థిరరమ్యశశికలాశేఖరంబు,
మహితజటాశోభిమస్తకయుక్తంబు, వరత్రిశూలాంచితకరయుతంబు,
కాలానలసహస్ర ఘనకాంతియుతము, భయానకం, బలిఘోరతానకంబు,
త్రిసయనదుచిరంబు, దివ్యనాగోపవీతాక్తంబు, ముఖపంచకాతిదీప్త,
తే. మహివర సుభాషితంబు, మహాకరీంద్ర-చర్మపరిధానదుచితమై సకలదిశల
వెల్లుజగదంబరూపంబువిస్మృతఁడయి-కాంచి, హిమగిరిమరలఁబల్కఁగఁదొడఁగె.

తే. "జనని! నామీద దయయుంచి చయ్యన మఱి
యొక్క రూపంబు చూపు నామ్రొక్కలు గాని"
యనఁగ, నారద! జగదంబ యపుడె యుహిన
గిరికిఁ గనఁబడె నొండాక్క సరణి నెదుట. ౯౩౧

సీ. శరదెందు సుందరవరికాంతితోడ, రమ్యకిరీట శోభితమాళితోడ,
శంఖచక్రగదాబ్జసహితహస్తములతో, నభిరమ్యనేత్రత్రయంబుతోడ,
దివ్యమాల్యాంబర ధృతిశరీరముతోడ, పరిమళగంధలేపనముతోడ,
సత్యంతదర్శనయాకృతితోడ, విభ్రాజిత భూషణ రాజితోడ,
తే. యోగినవంద్యచరణాబ్జ యుగముతోడ, -నఖలదిక్కుల వెలుఁగొందునట్టి పాణి
పాదనయనశిరోముఖ పటలితోడ-నాహిమాద్రికి దేవి ప్రత్యక్షమయ్యె. ౯౩౨

క. పరదేవీ రూపంబును-బరమాద్భుత వికసితాక్షిపద్మయుతుండై
పరికించి, యుహినగిరి సుతఁ-గరము నశులొనర్చి పలికెఁ గడఁకఁ మరలఁ.

క. "పరమైశ్వర్యయుతంబయి-కర మత్యున్నతము నగుచుఁ గనఁబడు నీ రూ
పరసిత, నచ్చెరు వొందితిఁ, -బరికించెద నొండురూపు, వడిఁ జూపు మీఁకఁ. ౯౩౩

క. ఎవ్వనికిఁ బత్ని వగుదువా-యివ్వసుధ వాఁడశోచ్యుఁ, డెంతయు ధన్యు
డవా! కరుణింపుము దయ-నవ్వారిగ నీకు మ్రొక్కు లర్పింతు నెదఁ." ౯౩౪

తే. తండ్రియైన హిమాద్రి ప్రార్థనముచేసి-పల్కఁగా నిట్లు లాదేవి పరమకరుణ
నపుడెయారూపమునువీడి యద్భుతముగ-నిలిచె నొండాక్కయాకృతిలలిధరించి.

తే. శంఖచక్రగదాపద్మసహిత యగుచు-నాల్గుభుజములు వెలుఁగంగ నళినదళవి
నీల సుశ్యామయై వనమాలికాభి-శోభమానాంగి యగుచుఁ దోఁచుటయు నెదుట.

తే. శైలరాజామహాచూపలీలఁ గాంచి-యంజలి ఘటించి నిలిచి తా హర్షమునను
బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మికఁ బ్రకృతి సర్వ-దేవమయి నాద్యను నుతించె నీవిధమున.

క. జగదంబికను మనంబున-నగవరుఁ డీస్తోత్రమునను బ్రార్థించెను ని
మ్ముగ భక్తియుక్తుడై దే-వగణార్చితపాదపద్మ వరమునిచంద్రా! ౯౪౩

హిమాచలకృత శబీస్తోత్రము

సీ. 'విశ్వసంశ్రయ! సర్వవిశ్వాధికారిణి! తల్లి! సర్వాత్మికా! దయఁ బ్రసన్న
భావంబుఁ బొందుము, పరమ! లోకంబున నీకంటె నితరమై నెగడు తత్త్వ
మెయ్యదియును లే దొకించుకేనియుఁ జూడ, నీవె సర్వంబును, నీవె హరివి,
నీవె శంకరుఁడవు, నీవె సృష్టిక్రియా సంధాతయయినట్టి స్రష్టవగుదు,

తే. వీవె పరశక్తి వగుదు, వింకెట్లు వర్ణ-నంబావర్ణంగఁగల జగదంబ! యోయ
చింత్యచరిత! బ్రహ్మాదులచే నగమ్య-మయిన నీచరితంబు మాయమ్మ! నేను.

సీ. సర్వనిర్జరమనస్సంతోషకారిణి! సకలలోకేశ్వరి! స్వాహా వీవె,
దివ్యప్రభావ చిద్దీప్తుఁడౌ దేవదేవుని స్వరూపంబ వై పాసఁగు దీవె,
దేవతలకుఁ బితృ దేవతలకుఁ దృప్తిసందించు హవ్యవ్యములు నీవె,
నిగమంబులందున నియమంబ వీవె, యజ్ఞంబును మఱియుఁ దపంబు నీవె,

తే. క్షితిసురులఁ దృప్తిపఱచు దక్షిణపు నీవె, - యీవె శ్వర్గాదిఫలరూప, మెల్ల నీవె,
సకలఫలదమహేశ్వరీ! సంతతంబు-నీకు మ్రొక్కెద ధక్తితో నిఖిలజనని ౯౪౫

సీ. ఆత్మవిజ్ఞానంబునందలి మహిమచే యోగినరూపులు నిన్ను నొగిని సూక్ష్మ
తమమై పరాత్పరతను శుద్ధమై పరిబ్రహ్మమయంబునాఁ బలుకుచుండ్రు,
తల్లి! సుదృఢమై తనరును నీరూపు, వాక్కులకు నగమ్యవస్తు వగును,
మనసున కందదు, మఱియు నోశుభనామ! శ్రేలోక్యబీజమై తగ వెలుంగు,

తే. సకలవరదా! మహాదేవి! సర్వలోక-నాయికా! శ్రీతసంరక్షణప్రదాని!
తల్లి! నను బ్రోవవమ్మవాత్సల్యమునను, - ధక్తితోడుతకొనరింతుఁ బ్రణతితతులు

సీ. నిజలీలచేత నా నిలయంబునందున జననంబునొందిన సర్వశక్తి!
మంగళరూపిణి! మహితాష్టభుజయుత! మార్తండకోటి సమప్రభాభ్య!
బాలశశాంక విభ్రాజితకోటిర! శతకోటి శశికాంతి చారునయన!
రమ్యత్రినేత్ర విరాజన్ముఖాంబుజ! వాసవముఖ సురవందితపద!

తే. యోపరాత్పర! నిను భక్తి నల్లమందు-నిలిపి మ్రొక్కెద సతత మోనిగమవినుత!
సర్వవిశ్వాజనని! శశ్వత్ప్రపంచి-తాంతరంగంబునఁ బ్రసన్న వగుము తల్లి!

సీ. రజతాద్రికాంతి నిర్మలతమంబును, దివ్య భుజగేంద్రభూషణ భూషితంబు,
నతిభయంకరము, భీమాకృతియతభవ్య నేత్రత్రయయుతంబు, నిగమనుతము,
పంచముఖాంబుజ ప్రద్యోతమానంబు, ధృతజటాజూట విస్తృతశిరంబు,
రమ్యశశాంకార్ధ రాజత్కిరీటంబు, సిద్ధగంధర్వాది సేవితంబు,

తే. నీదు దివ్యస్వరూపంబు నెగడుచుండు-సర్వలోకైకజనని! సంశ్రయవరేణ్య!
భక్తిసంయుక్తి మ్రొక్కెద భావమందుఁ-గరుణ నాకుఁ బ్రసన్నపు గమ్ము తల్లి!

సీ. శారదచంద్రికా శతలక్ష్మతుల్యంబు, రమ్యాంబరద్యుతిరాజితంబు,
దివ్యభూషణరాజదీప్తివిలసితంబు, శోభనం, బల్యంతశుభకరంబు,
భువనమోహనకాంతిపూర్ణంబు, విశదంబు, బాహుచతుష్టయ భాసితంబు
నీస్వరూపంబయి నెగడును బ్రహ్మాది సకల కేవలస్తుత్య చాతురత!

తే. పరమశుభదంబు లైన నీ పాదకమల

ములను మది నిల్పి భజియింతు, మ్రొక్కు లిడుడు,

నన్ను బ్రోవుము దయ సుప్రసన్నవగుచు

సకలలోకైక జనయిత్ర! సంతసమున.

౯౪౯

సీ. నవ్యఘనప్రభాభవ్యప్రకాశంబు, వికసితాబ్జాక్షిసంవిలసితంబు,
భువనవిమోహనపూర్ణ కాంతియుతంబు, మందహాసాంచిత మధురముఖము,
వరరత్నకలిత భాస్వన్నోజ్జాంగద భూషణనిచయ సుభూషితంబు,
మంజుస్ఫురద్వనమాలా విరాజిత వక్షస్థలం బతివై భవంబు,

తే. దుర్గ! సకలప్రపంచాపవర్గ! తల్లి!-నీరు రూపంబు భాసిల్లు నిఖిలలోక
తారకంబయి, భక్తి వందనము లిడుదుఁ-గరుణతోడఁ బ్రసన్నవు గమ్ము కేవి!

సీ. విశ్వస్వరూపమై వెలయుచు నున్నట్టి నీ రూపగుణతతి నిక్కువముగఁ
గనుఁగొన బహుగుణ కలితుడైనట్టి యే మానవుండైనను మహితశక్తి
యుత దేవుడైనఁ దా రొగి నమస్థలు గాదు, నిరుపమానములయి నెగడుఁగాన,
నే నల్పబుద్ధిని, నిర్విచింత న దెల్లు విశ్వేశ్వరీ! కేవి! విస్తృతమగు

తే. తావకీనగుణావళిఁ దనరు దివ్య
మాయ మోహితుగాఁ జేయ మానుము, మదిఁ

గరుణ విలసిల్లఁగా నన్నుఁ గనుము తల్లి!

యనుచు నీకును మ్రొక్కెద ననవరతము.

౯౫౦

తే. సఫలమయ్యెను నేడు నా జన్మమెల్ల,-సఫలమయ్యెను నా తపశ్చర్య నేడు,
ముజ్జగములకుఁ దల్లివై భూరికరుణ-నాకుఁ బుత్రిక వయి జననంబుఁగనుట.

తే. నిత్యవై యెల్లజగముల నిండి స్వీయ-లీలచే నాగృహంబున బాలికవయ
నీవు జనియించుటంజేసి కేవి! ధన్య-తను, గృతార్థత్వమును గంటిఁ దల్లి! సతము.

తే. భువనములకెల్లఁ దల్లివై పొదలు నీకుఁ-దల్లియయి మేన వెలయంగఁ దా నడెట్టి
భాగ్యమునుబాం దెసో తొల్లి! బహువిధముల-జన్మశతములఁ దెల్పఁగాఁజాల నేను."

ఉ. ఈ కరణిఁ గిరీంద్రుడు మహేశ్వరియైన సుతఁ నుతింపఁగాఁ

బ్రాకటమై వెలుంగు నిజభవ్యమనోహరరూప మప్పుడే

చేటొని కేవి తాఁ జెలఁగె, శీతమహీధ్రుని పత్ని మేన లోఁ

బైకొన విస్మయం బపుడు భక్తిని కేరఁగ వచ్చి పుత్రిక.

౯౫౧

తే. లంతయును గాంచి, పుత్రి బ్రహ్మమయి యనుచు:

దన మది నెఱింగి, కరము గడ్డకతోడ
వెలయు వాక్కులఁ బలికె నుర్వీసుపర్వ
మాళిరత్నమ ! నారదమానిచంద్ర !

౯౫౬

క. "జనని ! యెఱుంగను సంస్తుతి-నొనరింపఁగ, భక్తి నెఱుంగ నోజగదంబా !

నను నీనిజగుణములచే-ననుగ్రహింపంగవలయు నని ప్రార్థింతున్.

౯౫౭

చ. జననముఁ బొందె నీవలన సర్వజగంబులు లోకమాత ! యీ

కనఁబడునట్టి వస్తుతఱిఁ గాంచిన నెమ్మది నీస్వరూపమై
యెనయు, ఫలప్రదాయినివి, యెల్ల జగంబుల కాలవాటమై
తనకుదు, వంతటన్ వెలసి తత్త్వమవై వసియింతు వెంతయున్."

౯౫౮

తే. ఈ విధంబున మేనకాదేవి వినుతి-చేయఁ బర దేవి సంతృప్తిఁ జెంది తల్లిఁ

గాంచి పలికెను నప్పుడు కరుణ మదిని-వెలయుచుండఁగ మాయమృ! వినుమటంచు.

క. "జననీ ! నీవును, నాదగు-జనకుండును ఘోరతపము నల్పితి రెడఁ బు

త్రినిగా జనింపఁ గోరిక-నెనసి, పరాత్పరను నన్ను నెంచి ప్రియమునన్. ౯౬౦

తే. మీర లిద్దరు చేసిన వేటితపము-సఫల మగునట్లు లీలచే జన్మమంది

నట్టిదానను నిత్యనై యలరు నే హి-మాద్రిచే నీకు గర్భంబునందుఁ జేరి."

చ. మునివర ! దేవి యిక్కరణి భూరిముదంబునఁ బల్కు, భక్తి వం

దనముల మాటిమాటికిని దా నొనరించి, హిమాద్రి లోకమా
తను గని, బ్రహ్మతత్త్వము నెదం దెలియంగను గోరి నమ్రుఁడై
యనువున దోసిలోగ్గి యపు డాపర దేవిగుఱించి యిట్లనెన్.

౯౬౨

పరమేశ్వరి హిమవంతునకు యోగసార మపదేశించుట

సీ. "బ్రహ్మప్రముఖసుపర్వగణంబులకునైన దుర్లభవైనట్టి దుర్ల వీవు,

పరమయోగులు మది భావించి చూచిన దుర్లభ్య వయియుండు దుర్ల వీవు,

నిజవిలాసంబున నికుపమంబగు మకీయాపరిమేయభాగ్యంబువలన

మన్మందిరంబున మానసియాకృతి నవతార మెత్తితి వమ్మ ! కరుణఁ,

తే. దావకీసపదాంబుజధ్యానరతుఁడ-నోమహేశ్వరి ! భవవార్ధి నుత్తరించు

తెకు నడెట్టిదొ వేగమే తెలిసి సుప్ర-సన్నవై బ్రోవవమ్మ ! మహోన్నతముగ.

తే. కాలమునకుఁ గాలంబవై గ్రాలుకతన

రీల విలసిల్లుదువు మహాకాళి యనఁగఁ,

దల్లి ! పరమోత్తమబ్రహ్మతత్త్వ మెల్లఁ

దెలిసి దయతోడఁ బ్రోవనే లలితకృదయ !"

౯౬౪

క. గిరివరనాయకుఁ డీక్రియఁ-బరమేశ్వరి వినుతిసేయ భక్తియుఁడై,
కరుణాభరణాంచిత భూ-ధరవరుతోఁ బలికె నిట్లు దయ యొప్పారణ. ౯౬౧

తే. "ఓమహామతి! నాతండ్రి! యోగసార-మును వచింతును, వినుము, నెమ్మనమునందు
దేనిఁ దెలిసినమాత్రాన దేహిబ్రహ్మ-మయత వెలయుచునుండునో మహిమతోడ.

సీ. సద్గురువును జేరి శ్రద్ధాప్రపూర్ణుడై నామంత్రములను గొనంగవలయు,
సుసమాహితాత్మత నెసఁగి దేహముచేత మనముచే వాక్కుచే నను సమాశ్ర
యింపంగవలయును, హృత్కమలంబున నన్నె ధ్యానింపనౌ సన్నతముగ,
మద్గతప్రాణుడై మామకనామంబు జపియింపవలయును సంతతంబు

తే. నస్మదీయప్రసంగియై యాత్మ, నన్నుఁ
గూర్చియే మాటలాడుచుఁ గోర్కి నాదు
గుణములను విను నిచ్చతోఁ గూడియుండ
వలయు, మఱియును దెల్పెద మహితనియతి. ౯౬౨

క. గిరివర! మదీయసేవా-నిరతుండయి నాదు పూజ నిత్యము చేయఁ
బరమాద్యతి గల సాధక-వరుడు ముముక్షుఁడగు సు మృవార్యగుణములఁ.

సీ. పర్వతరాజేంద్ర! భక్తిసంయుక్తుడై నాపయి, నాయర్చనంబు సేయు
నభిలాష గలిగినయట్టి సాధకవరుం డగును మోక్షముఁ గోరునట్టివాఁడు,
శాస్త్రోక్తరీతి పూజాయజ్ఞముఖముల, స్వీయవర్ణాశ్రమాంచితపథముల,
స్మృతులును శ్రుతులును జెప్పినకై వడిఁ గావింపనగు నధికమగు ప్రీతి,

తే. సకలయజ్ఞంబులును, దపశ్చర్యలును, గి
రీంద్ర! దానంబులును నన్నె హృదయమందు
నిలిపి, ననుగూర్చి చేయంగవలయుసుమ్ము,
దానఁ గలుగును నిజముగా జ్ఞానపటిమ. ౯౬౩

క. జ్ఞానమున ముక్తి గలుగును, జ్ఞానమునకు భక్తి కారణం బోతండ్రి!
దానికి హేతువు ధర్మము, -పూనిక ధర్మంబు యజ్ఞముఖమయి వెలయుఁ.

తే. ఈవిధంబును మదియందు నెఱిఁగి భక్తుఁడౌ ధర్మస్వరూపమై యులరునట్టి
యామదీయస్వరూపంబు హితవుహిత-నాశ్రయింపంగఁదగుఁ దుహినాద్రినాథ!

తే. సచ్చిదానందవిగ్రహ! సకలరూప-సహిత! నే నొక్కదాననే జగతిఁ దండ్రి!
యమరు లెల్లరు నాయంశ నలరునట్టి-వారలే యగుదురు సుమ్ము పర్వతేంద్ర!

మ. మతిమంతుండు సమస్తకర్మముల సంభావించి నస్థూర్చి శా
స్త్రతతిం జెప్పినరీతి నిశ్చలతఁ బ్రజ్ఞావంతుడై నన్నె స
మృతిఁ బూజించి యజింపఁగావలయుఁ, దా మర్యాదఁ బోనాడి యే
తతశేదంబును బూనఁగాఁ జనదు, తత్త్వం బెంచనౌ నెమ్మదిఁ. ౯౬౪

తే. ఈవిధంబునఁ గర్మంబులెల్ల నిర్మ-లాత్ముడై యొనరింపఁగా నగును, విమల
మానసుం డయి యాత్మ విజ్ఞానయ్యుక్తి-నందును ముముక్షుపదము వాఁ డనవరతము.

సీ. పుత్రమిత్రకళత్రముఖవస్తువులయందుఁ గారుణ్యమును మదిఁ గడఁక వీడి,
విశదవేదాంతాదివిహితశాస్త్రములందు నిలుపంగవలయును నియతి మిగుల,
సకలకామంబులఁ జక్కఁగ వదలి, హింసాకార్యములనెల్ల సరవి విడచి,
సాధుమార్గమునందుఁ జరియించు నెవ్వండు నట్టి పుణ్యాత్ముడే యధికమహిమ
తే. వెలయునట్టి పరావిద్య నాత్మయందుఁ-దెలియఁగలవాఁ డగును సుమ్ము విలసితగతి,
నిందు సంశయ మొక్కించుకేని లేదు,-సత్యమిది భూధరేంద్రప్రశాంతహృదయ!

తే. ఓ మహారాజ! యెప్పుడు తా నుల్లమంచు-ననుభవించును నాత్మఁ బ్రత్యక్షముగను,
నపుడెకల్గునుముక్తి సత్యముగఁ దలఁచి-సత్యముగఁ జెల్పుచున్నా నసంశయముగ.

మ. జనకా! నాపయి భక్తిలేని విముఖు ల్చుర్చింపఁగా లోకమం
దున విజ్ఞానముఁ బొందఁజాలరు, ననుక దుశ్చింతఁ బోనాడి భ
క్తిని సేవింపఁగకౌ ముముక్షుతతి యెంతే యత్న ముప్పొంగ, నె
మ్మనమం దియ్యది హేతువై వెలయు సంభావించి యోజించినన్. ౯౭౭

తే. తలఁచి యీక్రియ నీవు యత్నమున సతము
భక్తితో నను భజియింపఁ బరఁగు సుఖము,
భవసముత్థంబులగు దుఃఖపంక్తులెల్ల
నార్య! నిన్ను బాధింపలే వరయ నెపుడు." ౯౭౮

పదునాఱవ ఆధ్యాత్మము

బ్రహ్మవిశ్వాపకేశము

తే. అంత హిమవంతుఁడు వచించె "నమ్మ! యాత్మ
యనఁగ నేరూపమునను చా నలరుచుండు!
విద్య యన నేది? మోక్ష మేవిధముచేతఁ
గలుగునో! నాకుఁ జెలుపుము కరుణతోడ." ౯౭౯

వ. పరదేవి యిట్లనియె. ౯౮౦

తే. "జనక! చినుము మహామతీ! సంస్మృతి విని-వర్తకముఁ జేయఁగల శక్తి వఱలు విద్య
యను, దదీయస్వరూపంబులను వచింతు-సంగ్రహముగాఁగ నిష్పదు శ్రద్ధతోడ,

సీ. బుద్ధికంటెను, బ్రాణమునకంటె, దేహేంద్రియాహంకృతులకంటె, నదియుఁగాక
మానసంబునకంటె జానుగ వేఱయి యద్వితీయంబయి యభివిశుద్ధ
మయి చిదాత్మకమయి యలరెడి తన్ను నిశ్చయముగఁ గనునట్టి జ్ఞాన మెట్లు
కలుగుఁ, దద్ధానంబె విలసిలంబగు విద్య యనఁబడునది యో మహానుభావ!

తే. జన్మలయములు లేక విశదమగుచు ని
రామయంబయి బుద్ధ్యాద్యుపాధిరహిత
మగు చిదానందరూపమే యాత్మ యనఁగఁ
బరఁగుచుండును దుహినభూధర! సతంబు.

౯౮౨

సీ. ఆనందమయి పూర్ణమై సుప్రకాశసత్యజ్ఞానముఖలక్షితమయి వెలుఁగు
చద్వితీయంబయి యఖలదేహగతంబు నయి పరంబయి యేకమయిన దగుచుఁ,
దనప్రభావంబుచేతను శరీరాదుల విలసిల్లఁజేయుచు విశ్రుతముగ,
సుసమాస్థితంబయి శోభిల్లునట్టిదే యాత్మ, తద్రూపంబుఁ దగినరీతి

తే. నీకుఁ దెలిసినదాన మనీషివర్య!-నిత్య మిద్దాని నీక్రియ నిలిపి మదిని
జితనముఁ జేయఁగానగు సిగ్ధమతియయి-బుద్ధిమంతుఁడు గిరిరాజ! పూన్కితోడ.

తే. ఆత్మగాని శరీరాదులందు నాత్మ-బుద్ధి నిలుపంగరా, దది పాసఁగ హేతు
బీజ మగుచుండు రాగవిద్వేషముఖము-లయిన దోషంబులకు నెల్ల నద్రినాథ!

క. రాగాదిదోషములచే-వేగ నదోషమగు కర్మ విధి పుట్టును, ద
ద్యోగమునను సంసారం-బాగక వర్తిల్లు, వదలనగు నద్దానికె." ౯౮౩

వ. హిమాచలేంద్రుం డిట్లనియె. ౯౮౪

క. "జనకములై యశుభములకు-ననయము రాగాదు లుండు, నగపడ వెండుకె,
మనుజులు వానిఁ ద్యజింపఁగ-ననువు వచించుటకు నీవె యర్హువు తల్లీ! ౯౮౫

క. అపకృతిఁ జేయు శరీరులఁ-గృహ నేగతి నోద్దు జనుఁడు కీర్తింపఁగ వాఁ
డపగతుఁడిగు రాగద్వేషపరీతుఁడు కాక, తెలుప శక్తవు నీవే." ౯౮౬

వ. పార్వతి యిట్లనియె. ౯౮౭

తే. "ఎవని కపకృతి గలిగెనో హృదయమందు-వాఁడు దాని విచారింపవలయు వేగ,
చక్కఁగాఁ జేయ మదిని విచారణంబు-బుట్టి దెప్పుడు ద్వేష మాపుదుషునకును.

సీ. పాంచభౌతికమయి పరఁగు దేహము, ముక్తుఁడయి జీవుఁడుండుఁ దా ననవరతము,
వహ్నిచేతను గాల్పఁబడినను, నక్కలు మొదలగునవి తిన్నఁ గొడువ లేదు,
తావున నిది చక్కఁగాఁ దెలిసినయెడ నపకార మెందుండి యలని కొదవు?
నేమిటఁ జిక్కక యెందుఁ బ్రకాశించుచుండును దులలేకఖండరీతి,

తే. నాత్మ శుద్ధంబు పూర్ణమై యలరుఁ దా నె, - సచ్చిదానందరూపంబు జన్మలయము
లందఁజాలదు, నిర్లిప్త మగును, దుఃఖ-మరయఁ బొందదు మఱియు నోయద్రినాథ!

తే. కలుగ దపకృతి దేహంబు విలయమయిన
జీవునకు, నెట్లులన గేహ మావిలమగు
మంటఁ గాలఁగ గృహమందు మలయు నాక
సమునకు మఱొక్క టగపడు సరణిఁ దండ్రి!

౯౯౨

ఆ. చంపునట్టివాఁడు చంపంగఁదలఁచును,
హతుఁడు చంపఁబడినయట్లు తలఁచు,
నిరువురును భ్రూతహృదయులే యగుమరు,
లేడు చంపువాఁడు, లేడు హతుఁడు.

౯౯౩

చ. తనదు స్వరూప మీపగిదిఁ దాను మదిం దలపోసి ద్వేషము
గనక చరించువాఁ డెపుడుఁ గాంచు సుఖంబును, ద్వేషమూఁగిమై
తనకును జిత్తతాపము, ప్రధానము ద్వేషము సంస్కృతితయం
బునకును, సంతిరాయ మది ముక్తికిఁ, గావున దాని వీడనా."

౯౯౪

సీ. హిమవంతుఁ డనియె మహేశ్వరితో "నంబ! యీ పరాశ్చుఁడు జీవుఁ డనుభవింపఁ
డపకృతి యనియు, దేహంబునకును గల్గ దపకార మనియు నీ విపుడు నాకుఁ
డెల్పితి, వక్షాన నేవి! లే దపకారమనునది యెచ్చట నరసిచూడ,
నీ దేహమున జీవుఁ డెప్పుడు దుఃఖంబుఁ బొందకయుండుట బోధపడియెఁ,

తే. గలుగు నెవనికి దుఃఖంబు? కాంచు నెనఁడు
దాని? నున్నాఁడె యన్యుండు దానిఁ బొందఁ ?
గరుణ నాయందు నీకును గలిగెనేని
దీనిఁ డెలుపుము నాకు విస్తృతి"ననంగ.

౯౯౫

క. "ఏతాదృశుడయి మోహితుఁడై తనరి మరీయమాయ సభిమానము వి
ఖ్యాతిం బొందును సుఖనని-చేతంబున దుఃఖ ననుచుఁ జింతాకులుడై.

౯౯౬

సీ. సకలజగంబులఁ జయ్యన మోహింపఁజేయంగఁగల శక్త్యమేయమాయ,
యదియే యనాద్యవీద్య యనం బ్రకాశించుఁ బుట్టుకతోడనే పొదివి ప్రాణి,
జనక! యదానిచే జన్మంబు గలుగును, రాగవిద్వేషాదియోగమునను
సంక్షుబ్ధుఁ డగుచును సంసారి తా నుండు నాత్మస్వలింగమై యలరు మనసు

తే. నోమహామతి! గ్రహియించి యుండు నెందు
నిమిడి వాసన యట్టిదై యెసఁగు భవము,

నందుఁ బరతంత్రమయి సర్వ మనుభవించు
చుండు నోయద్రినాధ! మహాన్నతముగ.

FF2

సీ. నిర్మలంబై కాంతి నెగడు సుస్ఫటికంబు దగ్గఱనున్న రక్తప్రసూన
సంగతి నెఱుఁగి రంగున దీపించుఁ, గాని నిజంబుగాఁ గలదె రంగు
స్ఫటికంబునకు! నల్లై వఱలు బుద్ధింద్రియముఖస్పర్శానతఁ బూని తాను
వర్తిల్లుచుండును వాసనాబలమున నరయంగ సంబంధసరణి లేదు

తే. లలి మనోబుద్ధ్యహంకారములు సతతము
జీవునకుఁ జేయుఁ దోడ్పాటు సిద్ధముగను,
దండ్రీ! కర్మవశంబునఁ దనరు ఫలము
లనుభవించును నవియెసు మృగభువరితి!

FFF

తే. విషయసంబంధ మగుచును వెలయు సకల
దుఃఖమయినను సుఖమైనఁ దొడరి మనము
బుద్ధ్యహంకారములె పొందుఁ, బొందఁ జెప్పుడు
నాత్మ నిర్లిప్తుడగు ప్రభుం డవ్యయుండు.

FFF

తే. సృష్టికాలంబునందుఁ దా జీవుఁ డఖిల-పూర్వవాసనావాసితములను గూడి,
జన్మమందును, మరల సీసరణి భూత-సంక్షయం బగువఱ కుండు శైలరాజ! ౧౦౦౦

క. ఈవిధమును బండితుఁ డెద-భావించి, విమోహబుద్ధి వదలి సతము సం
సేవన నిష్ఠానిష్ఠము-లా నస్తువులందు సుసుఖమై యుండనగుక. ౧౦౦౧

సీ. శైలరాజ! మనస్తాపంబునకు దేహమే కారణంబగు నెంచిమాడ,
దేహంబు సంస్కృతిస్థితికి మూలంబగుఁ, గర్మసంజనితంబు కాయమగును,
ద్వివిధంబుగాఁ గర్మ విలసిల్లుఁ బుణ్యంబుఁ బాపంబు ననఁగ నోప్రభువరేణ్య!
యాపుణ్యపాపసమాంశానుసారత సుఖదుఃఖముల దేహి సాక్కుచుండు,

తే. పవలు రేయియుఁ బోలె నయ్యవి యతిక్ర-మింపరానివి దేహికి, మిగులఁ బుణ్య
కర్మమును జేసి స్వర్గాది కామి యగుచు-శాస్త్రవిహితంబుగా దేహి స్వర్గమందు.

ఉ. ప్రేరితుడై స్వకర్మమున వేగమె స్వర్గమునుండి భూమిపైఁ
జేరును దేహి, యీగతిని జిత్తమునందుఁ దలంచి సాధుసం
వారముఁ గూడి విద్యలను శ్రద్ధగ నభ్యసనం బొనర్చి వి
స్తారసుఖైషి కావలయు సంగము వీడి బుధుండు శాంతుడై.

౧౦౦౩

పదునేడవ అధ్యాయము

బ్రహ్మయోగోపదేశము

వ. హిమాచరేంద్రుండు పరదేవిని వినయంబున నిట్లు ప్రశ్నించె. ౧౦౦౪

సీ. "పరదేవి! దేహంబు పంచభూతాత్మకంబయి దుఃఖకారణం బగునుగాన,
దేహంబు నెడఁబాసి దేహి దుఃఖములచే నేల తిరస్కృతుం డెపుడు గాఁడు!
జననీ! మహేశ్వరి! జననంబు గాంచును దేహం బదేరీతిఁ దెలుపవమ్మ!
యెవని సేవించి మహేచ్ఛ సుకృతముకా కామగలులను స్వర్గగతినిఁ బడయు
తే. జీవుఁ డేరీతిఁ బూర్ణాంగుఁ డీ దామగుఁడు-బుడిమియందున మరలఁ దాఁ బుట్టునెట్లు
విస్తృతంబుగఁ దెలుపుము వేగ నాకుఁ-గరుణ నాపయి నీకుచు గల్గెనేని?"

వ. జనకుం డడుగఁ దనయయగు పరదేవి యిట్లనియె. ౧౦౦౬

సీ. "క్షీతియు జలంబును ద్యుతియును వాఁగువు నంబరంబును నాఁగ నైదుభూత
ములచేత బద్ధమై యలరు దేహము, దానఁబాంచభౌతికమునాఁ బరఁగుచుండుఁ,
బృథివి ప్రధానమై వెలయు దేహమునకుఁ గడమ నాల్గును సహకారు లగును,
నాదేహము చతుర్విధాకృతులను నుండు, నవ్వానిఁ దెలిపెద, నండిజములు
తే. స్వేదజఞ్జరాయుజములు నుద్భిజ్జము లను-నామములతోడ విలసిల్లు నోమహీధ
రేంద్ర! తద్విధ మెల్లను నిపుడె నీకు-నిశ్చయపఱచెద శ్రద్ధతో వినము జనక!

జంతూత్పత్తి

తే. అండజము లనఁ బక్షీసర్పారులెల్ల,
స్వేదజంబు లనన్ మశకాదులెల్ల,
నుద్భిజములు లేకులతాదు, లోగి జరాయు
జంబు లౌ మానవులుఁ, బశుసముదయములు. ౧౦౦౮

క. గిరివరి! జరాయుజంబుల-శరీర మగు శుక్రరక్తసంధాన మగుచున్,
బురుషస్త్రీక్షీబములనఁ-బరఁగు శరీరంబు త్రివిధపరిణత మగుచున్. ౧౦౦౯

క. పురుషుండు శుక్రాధికతన్,-దరుణియు రక్తాధికతను దండ్రీ! రెండున్
సరిగా శుక్రా ర్తనములు-పరఁగినఁ గ్లిబుండు జనించుఁ బర్వతరాజా! ౧౦౧౦

సీ. తన కర్మవశమునఁ దనరి జీవుండు హిమకళచేతఁ గూడి యీ త్కౌస్థలిఁ బడి,
ప్రీహిమధ్యమునఁ బ్రవేశించు, నంతట నటనుండి చిరకాల మారగించి
పురుషులచేతను భుజియింపఁబడు, నంతఁ దద్గుహ్యమును జేరు దాఁ బెరుగును,
రేతస్వరూపుడై రేతోగతుండగు, నామింద ఋతుకాలమందుఁ బ్రీతి

తే. గాంతలో బురుషుడుగూడఁగా నెయ్యామె-గర్భమందుఁ బ్రవేశించుఁగడువడిగను,
బురుషురేతస్సులోదుత సరవిఁ గూడి-జీవుఁ డివ్వెధి గర్భంబుఁ జెందుఁ దండ్రి!

తే. తరుణి ఋతుమతియైన యాతరుణముమొద

లుకొని నాల్గవదినమందుఁ బ్రకటితముగ

స్నాన మొనరించి, తా ఋతుస్నాత యనఁగఁ

జేర్కొనంబడు గిరిరాజ! వినుము మఱియు.

౧౦౧౨

క. ముదితకు ఋతుకాలమునాఁ-బడునాటుదినములవఱకుఁ బరఁగు సమయ, మ
య్యదనునఁ బురుషుని కూడిక-కౌదవిపయది యనుచుఁ జెలియనొప్పు ముసీంద్రా!

ఆ. బేసిదినములందుఁ బ్రియుతోడఁ గూడిన-యతివకును జనించు నాఁడుబిడ్డ,
సమదినంబులందు సంయోగ మొదవినఁ-గనును బురుషశిశువుఁ గాంత నిజము.

తే. విను ఋతుస్నాతయైనట్టి పనిత యెవనిఁ-గాంక్షతోఁ జూచు, నట్టి యాకారముగల
సంతతిగాంచుఁ గావునసంతసమున-భర్తృముఖమును జూడఁగవలయు మొదట.

సీ. సతియును బురుషుండు సంగమించినయప్పు డౌదవిన రేతస్సు యోనియందుఁ
బడి, యందు రక్తసంబంధంబుఁ బొంది, జరాయువు వేష్టింప నా యమేయ
శుక్లంబు కలలమై చూడంగ నొకదిన మందుండు, నంతట నైదుదినము
లయినచో నది బుద్ధాత్మని ధరియించు, నద్రినాధ! జరాయు వనఁగ సూక్ష్మ

తే. మగుచుఁ జర్మాకృతిని నుండు, నందు శుక్ల
రక్తయోగంబుచేత గర్భ ముదయించు,
నందుఁ బుట్టి జరాయుజం బనఁగ నెగడు,
వినుము గిరిరాజ! జన్మంబు విశదముగను.

౧౦౧౬

క. జనతా! బుద్బుదహాపం-బెనఱును బేసి యనుపేర నెదుగుచు రక్తం
బునఁ బదునైదుదినము లొయ్యసఁ దడియుచునుండు, నవల నద్రవరేణ్యా!

సీ. ఇరువదిరాత్రుంబు లిరవుగఁ గడచిన సంకురంబు జనించుఁ నంతమోఁద
నొక్కమాసంబున కుదరంబు స్కంధముల్ శిరముఁ బృష్ఠంబు నుదరము ననెడు
పంచవిధాంగము ల్పృథవింపు, సరవి రెండవమాసమందున హస్తపాద
ములు మొదలై నవి పుట్టును, మూఁడవనెల నెల్ల సంగసంధులు జనించు,

తే. వ్రేళ్లు నాల్గవనెలయందు నెలయు, నపుడె-జీవునకు వ్యక్తి యొదవును, స్థిరత మాని
జననిజరరంబునందున సంచరించు-గర్భ మంతట నటు నిటుఁ గడఁకఁ దండ్రి!

సీ. ఐదవ నెలయందు నక్షులు శ్రవణముల్ ముఖము నాసిక గుహ్యమును బిఱుదులు
పాయువు మేధ్రం బుపస్థయుఁ గర్ణరంధ్రద్వయంబు జనించుఁ బ్రకటితగతి,

నాటవనెల నాభి యావిర్భవించును మనుజులకెల్ల నోజనక! సప్త
మంబగు నెలను గేశంబులు, రోమాదు లావిర్భవించును, నప్తమమగు

తే. నెల సమస్తావయవములు వెలయు శ్మశ్రు-దంతములు తప్ప నన్నియుఁ దగినయట్లు,
లన్యజన్మంబుఁ బొందినయట్టి కార-ణమున గర్భంబు మధోదరమున నుండు.

క. జనకా! సకలాంగము లే-పునఁ జెలఁగఁ జీవుఁ డొందుఁ బూర్ణంబగు చే
తనతను, దల్లి భుజించిన-యనువునఁ డాఁ బెరుగు గర్భమందు వెలయుచున్.

గర్భస్థశీవుని యావేశనము

సీ. తన కర్మవశమున ధరియించి దేహంబు, భయదమా యాతనఁ బ్రాలుమాలి,
జీవుండు శొలిజనిఁ జేసిన కర్మంబు లన్నింటి నెన్నుచు నాత్మయందుఁ
డా నిట్లు పలుకును “ధరణిని నే నిట్టి దుఃఖంబులను బొంది దుష్కరమగు
నీజన్మ మొందంగ నిప్పు డున్నాఁడ, న-న్యాయము గాఁగ నే నధికధనము

తే. సేకరించి కుటుంబంబు స్థిరమనుచును-నెంచి పోషించినాఁడ నేయించుకేని
పుణ్యకార్యంబుఁ జేయఁగాఁబోలు! నింక-నెట్లు లీగర్భనరకాబ్ధి నీదువాఁడ!

తే. దుర్గతివినాశకారిణి దుర్గ యనుచుఁ-దలఁచి భజియింపనైతి సుంతయును మదిని
గర్భముననుండి నిష్క్రమితి గల్గుటకును,-నొండుజన్మంబు నొందకయుండుటకును,

క. మది విషయసేవనంబే-ముదమునఁ దవలితినిగాని మునుకొని దుర్గా
పదపద్మంబుల సేవను-వదలితి, నిటు గర్భనరక వార్ధిం బడితిన్. ౧౦౨౩

తే. సతత మాపరమేశ్వరీ చరణకమల
ములను భక్తిని మదియందు నిలిపి భజన
సేయువాఁడను, నిఁకఁ బూజసేయువాఁడ,
భవసముద్రంబుఁ దరియింపఁ బాటుపడుదు. ౧౦౨౪

సీ. పుత్రమిత్రకళత్రముఖములౌ వాసనల్ వడి లోఁగొనంగఁ దద్వశుఁడ నగుచుఁ
బెక్కుమాటలు మోహపీడితమతినయి వ్యర్థంబుగా భవంబందు నిరతిఁ
గొనియుండి యాత్మకుఁ గూర్చు హితంబులఁ గావించితిని గడుఁ గలవరపడి,
దానికి నిప్పుడు తగిన ఫలం బతిదుర్లంభ్యమగు గర్భదుఃఖవార్ధి

తే. మునిఁగినాఁడను, నిఁకమీఁద నెనయఁబోను-దేవి! నేనెట్లు సంసార సేవనంబు
నిరపయోగంబుగాఁగనుమరల”ననుచు-బహువిధంబులఁజింతించు, బడలుచుండు.

చ. తనదగు కర్మ గర్భమునఁ దా వసియించి భుజించి, జీవుఁ డి
య్యనువున నస్థియంత్రముల నత్తటి నొత్తిడిఁ జెంది, యోనివ
త్సను జనుడెంచు సూత్యనిలరాజ రయంబునఁ ద్రోయ, భూమిపై
కిని నరకంబుఁ బాతకి ప్రకృష్టత వీడినరీతి దోషఁగన్. ౧౦౨౬

- సీ. రక్తంబు మేదస్సు ప్రకటితగతి సకలావయవంబుల నలమి ముంప,
మావి చుట్టుకొనంగ మసలుచు జీవుండు దేహగతుండయి తివిరి నాడు
మాయచే ముగ్ధుడై మది గర్భదుఃఖవిస్మృతుఁ డయియుండు; నేమియు నొకింత
యేనియుఁ జేయంగ లేనివాడయి, మాంసపిండంబు పోలిక నుండు శ్లేష్మ
తే. మున సుషుమ్ననాడి మూయంగఁబడినంత-కాల మించుకై నఁ గడఁగి విశద
మయినరీతి నొక్కటయున మాటను బల్క-జాలకుండు నతఁడు శైలరాజ !
- క. నడువంగ లేఁడు, బంధువు-లకుగక రక్షింప నెదుగు, నురుతరగణిఁ దా
గడిచేరియుండుఁ, గుడ్కుర-బిడాలముఖదంష్ట్రతలికి భీతిల్లఁ డెడఁ. ౧౦౨౮
- క. కాలవశంబున మాటల-నాలించును దూరదేశమందుండియుఁ బె
క్కాలాపంబుల నల్పును - బాలత్వము తొలఁగ నంతఁ బర్వతరాజా ! ౧౦౨౯
- తే. యావనమదంబుచేతఁ గామాదులై న-వాని నత్యాదృతిని బొంది వరుస వివిధ
పాపపుణ్యాత్మకంబులై ప్రబలు కర్మ-ములను గావించి దేహి తా ముగ్ధుడగును.
- తే. తన శరీరభాగము నెడఁ దలఁచి కర్మ
తంత్రములఁ జేయుచుండును చా శరీర
మగును బురుషునకును భిన్న, మట్టలగుటఁ
బురుషుఁ డెద్దానిని భుజింపఁబోవఁ డార్య ! ౧౦౩౦
- తే. కదలుచున్నట్టి యాకునఁ గల సలిలము-పోలికఁ బ్రతిక్షణమునందుఁ బోవుచుండు
క్షరమగు-చునాయువ్యుగానస్వప్నతుల్య-మగువిషయసుఖమెల్లనోయగవరేణ్య !
- తే. ఇట్టలయ్యును హాని లే దించుకై న-దేహధాతుల యభిమానదివ్యపదవి
తపుడఁ దలఁపఁడుమదినిదమితమనుచు-దేహినామాయచేతను మోహితుఁడయి.
- ఉ. మాయను బొంది భోగముల మానసమందు స్థిరంబు లంచు న
త్యాయతవృత్తిఁ గాంచు, నొగి నంతఁ దటాలున మ్రింగుఁ గాలుఁ దా
యాయువు పూర్ణమైనతఱి, సంతికమందున నుండు భేకముఁ
బాయక మ్రింగు పన్నగముభాతి క్షణంబునఁ బర్వతాధిపా ! ౧౦౩౧
- తే. జన్మ మియ్యది సఫలమై చనియె నకట ! -యిట్టలే యన్యజన్మంబు లేఁగఁగలవు,
తలఁచిచూచిన నిష్కృతి కలుగ దేమి-విషయసుఖముల సేవించు వెట్టులకును.
- క. కావున నాత్మవిచారముఁ-గావింపఁగవలయు మదినిఁ గడుఁబూనికతోఁ,
చా విషయసుఖములను సం-సేవనమును విడువవలయు క్షితిధరనాథా ! ౧౦౩౨
- చ. స్థిరమయినట్టి సంపదను జిత్తమునందునఁ గోరువాఁడు న
న్నురుతరరీతిఁ బూజనము నొయ్యనఁ జేయును, నప్పుడేకచా !

సరవి జనించు భక్తి, యది శాశ్వతమై తగు బ్రహ్మమందు, ని
క్కరణి నెఱుంగనా జనుడు శ్రద్ధయెసంగ మహిధశేశ్వరా! ౧౦౩౨

తే. వినుము దేహదులెల్ల వేర్వేటి నిర్ణయించి యాత్మను నాత్మచే నెఱిగి బుధుడు
స్వాంతమందుమిథ్యాజ్ఞానసంభవమయి-వెలయు దేహాదిమతనువిడువవలయు.

మ. జనతా! సంస్కృతికుఃఖిము వదలఁగా స్వాంతంబునం దెంచినన్
నను బ్రహ్మత్వైకగాఁ దలంచి స్థిరత్వ ధ్యానించి యర్పింపు, మీ
ఘనమార్గంబై సుమీ విముక్తికిఁ దగున్ గల్యాణసంధాయకం
బని నిష్కల్మషవృత్తితో మెలఁగుమా యద్రీంద్ర! సంతోషివై." ౧౦౩౩

పదునెనిమిదవ ఆధ్యాత్మము

హిమవంతుడు పరజేవిని ముక్తికొరగిన యపాయ మడుగుట

క. జగదంబ యిట్లు పలుకఁగ-నగరా జతిభక్తియుక్తి నవ్యమృతాక్షి
జగదీశ్వరితోఁ బలికెను-“సుగుణాంచిత మహితత్వశోభిత! జేవీ! ౧౦౪౦

సీ. తల్లి! నీ దివ్యపాదము లాశ్రయింపనివారు ముక్తిని బొందలే కటంచుఁ
బలికినచాన, వీ పలుకు నిక్కమెయైన నిన్నాశ్రయింప నేనియతి వలయుఁ,
గరుణతోఁ దెల్పుము పరమేశ్వరీ! త్వదీయాకృతి నెఱ్ఱాని నాత్మయందు
నిలిపి ధ్యానింపఁగావలయును మోక్షగుఱు గొందఁగోరినవార లందఱుఁ దమి?
తే. దేహబంధంబు వదలింప భృతిఁ గడంగు-వార లత్యంతభక్తితో వజ్రవలయు,
భక్తిలేకున్న మోక్షసత్పదము సున్న”-యనఁగ దేవివచించెఁబ్రయంబుమెఱయ.

క. “వేయింటి కొకఁడు జతనముఁ-జేయును మర్త్యతతియందు సిద్ధికొఱకు, నా
వేయింట నొకఁడు కన్గొను-నాయుక్తిని దత్వయుక్తి నగచరనాథా! ౧౦౪౧

సీ. వినుము నారూపంబు వివరింతు నోతండ్రి! వాగతీతంబయి వజ్రుచుండు,
నిష్కలంకం, బతినిర్మలం, బతిసూక్ష్మమును, నిర్గుణముఁ, బరంబును, విశేష
తేజోమయంబు, విస్తృతము, సర్వంబున వ్యాప్తిజెందఁగ ముఖ్యమైన హేతు
వును, నిరాధారంబు, గన నిర్వికల్పంబు నా నుండు, సచ్చిదానందవిగ్ర

తే. హంబు మోక్షార్థులగువార లాత్మయందు
నిలిపి, దేహబంధంబులఁ దొలఁగుటకును
ధ్యానమును జేయఁదగియుండుఁ దతమసీష,
మఱియు నారూప మెఱుంగు మో మహితచరిత! ౧౦౪౨

- క. మతిమంతులలో సుమతిని, -క్షీతిని సుగంధమును, వారి శ్రేష్ఠరసము, బ
ర్వతరాజ! చంద్రునకు నే-నతిశయకాంతి నయియుండు ననవరతంబు.
- తే. తపము నొనరించువారికిఁ దపము నగుదు, -జండకిరణున కేను దేజంబు నగుదు,
బలము గలవారిలోపలఁ బ్రబలు కామ-రాగవిరహితబలమునై రహి వెలుగుదు.
- తే. ధర్మచారిత్ర! నే సర్వకర్మలందుఁ-బుణ్యయుతమగు కర్మనై పాసఁగియుండు,
ఛందములలోనగాయత్రిసకలబీజ-ములనుబ్రణవంబునయి వేడ్కఁ జెలఁగుచుండు.
- తే. తండ్రి! గిరిరాజ! సర్వభూతములయందు-ధర్మమునకు విరుద్ధమై తనరు కామ
మనఁగ వెలయుదు, నీక్రియఁ గనఁగ సకల-మందుఁడ ద్భావరూపంబునందియుండు.
- తే. సా త్త్వికంబులు, మతీయు రాజసము, లవలఁ-దామసంబులు నా భావశతులు జన్మ
మందెనాయందు, మదధీనమందెయుండు-నెల్ల నవి, యేను లోఁబడ నెప్పుడయిన.
- తే. ఎల్లవస్తువులందు నే నివ్విధమున-నవ్యయంబయి పరమమై యలరు రూప
ముననునద్వైతముగనుండననుచెలియరు-జనులునామాయముగ్ధులై ట్లాధినాథ!
- క. నను భక్తి భజించినవా-రనయం బీమాయ దాఁట నర్హులు తండ్రి!
కనలేవు ఋక్కు మొదలగు-ఘనశ్రుతులు నాకు భాగ్యగరిమంబు నెడఁ.
- క. నగవర! సృష్ట్యర్థము నా-దగు రూపము స్వేచ్ఛచేతఁ దనరు ద్వివిధమై,
మగవాఁడును స్త్రీ యను భేదగతిఁ విభజించినట్టిదానను దండ్రి! గంగిగ
- నీ. శివుఁడే ప్రధానుఁడై చెలఁగును బురుషుండు, పరశివయే శక్తి పరఁగుఁగాన,
యోగులు తత్త్వంబు నొగి నెఱింగినవాడు, శివశక్తిరూపమే యవును బ్రహ్మ
మని యాత్మలందునఁ గని హ్ను-చుండును న న్నోమహారాజ! యెన్న నిదియె
పరితరంబగు తత్త్వసరణి, చరాచరంబగు నీ విశాలమా జగమునెల్ల
- తే. సృష్టిగావించుచున్నాను స్రష్టృరూప-మున, నిశేచ్ఛ మహాకుద్రఘనశరీర
మొంది కల్పాంత కాలంబునందు సంహ-రించుచున్నానుబూన్కిమై సృష్టిసాకట.
- క. చెడునడవడి నడచుటకై -కడువడి విష్ణువనఁ జెలఁగి కాపాడుదు నీ
పుడమి సమ స్తముఁ దండ్రి! -యిడుమలు పోఁద్రోలి శుభము లిచ్చుచు నుండుఁ.
- క. రామాదిరూపములతో-నే మహిపై నవతరించి, నియతిని దనుజ
స్తోమంబు సంహరించి, ద-యామతి రక్షించుచుండు నవనిఁ సతముఁ. గంగిగ
- క. జనకా! శక్త్యాత్మకమయి-యనయము భాసిలుఁ బ్రధానమై నాయాపం
బని విశదమయ్య జగమం-దునఁ, దత్కారణము వినుము తుహినగిరీంద్రా!
- క. పురుషుం డేకార్యుని-జరుపంగాలేడు శక్తిసాయములే కే
సరణినియిన నని నమ్ముము-స్థిరముగ నీ వాత్మయందు శీతాద్రివరా! గంగిగ

సీ. కాల్యాదికములయి గ్రాలు రూపంబులనెల్లను రాజేంద్ర! యిట్టి వనుచు
నెఱుంగుము, స్థూలంబు లివి, సూక్ష్మములఁ దొల్లి తెలిసినదాన నీ కలఘుచరిత!
పర్వతోత్తమ! మది బాగుగ నాస్థూలమైన నారూపంబు నాత్మయందు
నెఱుంగక, సూక్ష్మమై యెసఁగురూపంబును గని, యెట్లుమోక్షంబుఁ గాంచనగును?

తే. మోక్షకాముకులగువారు మొదట స్థూల
మయిన రూపంబు స్థిరముగా నాశ్రయింప
వలయు నని యిక్కతంబునఁ దెలియఁబోలు,
వినుము తద్విధమును నీవు విస్తృతముగ. ౧౦౫౭

చ. వరుసఁ గ్రియానియోగమున బాగుగ స్థూలములైన రూపముల్
సరవినిఁ గాంచి, పూజనము సల్పి స్థిరంబగు భక్తిఁ, బిమ్మటఁ
బరమయి సూక్ష్మరూపమున భాసిలు నాకృతి నాత్మలోపలఁ
స్థిరముగ నిల్పి ధ్యానమును జేయనగుఁ సతతంబు శ్రద్ధతోఁ.

ఆ. దేవి యిట్లు పలుక గ్రావాధినాథుండు-సంతసమును బొంది స్వాంతమందు
భక్తితోడ నిట్లు పలికె దేవినిగూర్చి- 'వినుము కరుణ నాదు మనవి' ననుచు.

ధ్యానవిధానము

ఉ. "అమ్మ! మహేశ్వరీ! బహువిధాకృతులఁ విలసిల్లు దీవు, ని
క్కమ్ముగ రూప మేది మదిఁ గైకొని ధ్యానము జేయనానా, మో
క్షమ్మును వేగ పొందుటకుఁ జాలునో, తెల్పు మనుగ్రహమ్ము స్వాంత
మ్మున నీకు నాపయిని దధ్యముగాఁగను గల్గియుండినఁ.

తే. దాసుఁడనునేను, భక్తవత్సలవునివు, - నన్ను గుఱింపు మోయమ్మ! యెన్నరాని
భవమహాబంధముననుండి వదలునట్టి-త్రోవ నెఱిఁగింపవే జగత్పూజ్యచరిత!"

వ. నా విని పార్వతి హిమవంతునితో నిట్లు చెప్పందొడంగె. ౧౦౬౨

చ. "గిరివర! విశ్వమంతటఁ బ్రకృష్టతమంబుగ వ్యాప్తిజెంది నేఁ
బరఁగుదు స్థూలరూపమునఁ, బాయక యచ్చట నట్టిరూపమే
స్థిరముగ నెంచి పూజనముచేయనగుఁ గడుభక్తి, నప్పరా
త్పర త్వరితంబుగా నొసఁగు భవ్యపదంబగు ముక్తి నెంతయుఁ.

తే. ఆ మహావిద్య వెలయు మహామతి! య-నేకవిధముల విశ్వమందెల్లఁ దండ్రి!
ముక్తిదాయక యగు దేవి ముఖ్యనామ-ములను దెలి పెదవినుముసంపూర్ణముగను.

వ. ఆ దేవి మహాకాళియు, దారయు, షోడశియు, భువనేశ్వరియు, భైరవియు,
బగళయు, ఛిన్నమస్తయు, మహాత్రిపురసుందరియు, ధూమావతియు, నకులకు
మోక్షఫలప్రదయగు మాతంగియు నను నామములతో వెలయుచుండు. ౧౦౬౫

క. ఇవి స్థూలరూపము లనన్-బ్రవిమలమతి నుండు, వీని భజించిన మా
నవు లధికభక్తి మోక్షము-సువిశదగతిఁ బొందఁగలరు సుమ్ము నిజముగన్.

చ. మనమును, బుద్ధియు న్నిలిపి మామక దివ్యపదారవిందమం
దుననె క్రియాయుతిఁ నియతితోడ భజంపుము తండ్రి! యిందు నే
ఘనమగునట్టి రూపమును గాని సునిశ్చలభక్తి, నంత నీ
వనుపమమైన నాపదమె యందుదు వెంతయు నిశ్చయంబుగన్. ౧౦౬౨

తే. వసుధ దుఃఖాలయం బశాశ్వతము నైన-యెందుఘట్టువు బొందక యుండునన్ను
భజన మొనరించు భక్తసంపారమునకు-నెప్పుడయినను బర్వతాధీశ! నిజము.

చ. ఉదతరభక్తియుక్తులగు యోగు లనన్యమనస్కులై నిరం
తరము ననున్ దలంతు, రిది తధ్యము, వారికిఁ గల్గు భక్తి నే
నరసి కృపాకటాక్షముల నభ్యధికంబగు మోక్ష మిత్తు సం
బరమునఁ దండ్రి! యో తుహినపరవ్రతరాణ్ణి! పూర్ణచిత్తనై. ౧౦౬౯

క. నను భక్తిఁ దలఁచి యంతం-బునఁ బ్రాణము నెవఁడు విడుచు భూధరవర! వా
నిని భవదుఃఖవ్రజములు-చెనకఁగలే వెప్పుడయినఁ జేరి గీరింద్రా! ౧౦౭౦

తే. ఓమహామతి! యెవ్వార లుల్లమందు-నితరచింతలు మాని నన్నే భజింతు,
రట్టివారికి నపవర్గ మనవరతము-నొసఁగుచుండును బ్రియుమున నెసఁగి నేను.

క. శక్త్యాత్మకమగు రూపము-ముక్తిద మవలీల ననుచు బుద్ధి నెఱిగి, సం
యుక్తుడవై నను గొల్వము-భక్తిని, నపవర్గమొదవుఁ బర్వతరాజా! ౧౦౭౨

చ. సతతము మానసంబునఁ బ్రశస్తతమంబగు శ్రద్ధ నన్యదే
వతలను గొల్తు రెవ్వ రొగిఁ బర్వతవల్లభ! వారెల్ల న
న్నతులితభక్తిఁ గొల్తురని యాత్మనెఱుంగుము, నిశ్చయంబుగా
నితరము లేకు లోకముల నిందును శంక యొకించుకేనియున్. ౧౦౭౩

తే. సర్వరూపంబులను బొల్తు, సర్వయజ్ఞ-ఫలముల నొసంగుచాననై చెలఁగుచుండు;
నయిన నన్యభక్తుల శిల్ల నరయ ముక్తి-మిగుల దుర్లభ మటుగాన నగవరేణ్య!

క. శరణొందుము నన్నే మది,-శరీరబంధముల వదలు స్వాంతంబున, నీ
పురునియతిఁ బూను, మంతట-సరవిని ననుఁ జేరఁగలవు సత్యము తండ్రి!

చ. ఏదిచేయుదువా, మతేది భుజింతువో,-యేది వేల్పు, విత్తు వేది, దాని
నాకు నెల్ల నొసఁగ నీకర్మబంధములే-పాయుఁ, గలుగు మోక్షపదము నీకు.

తే. ఎవరు నను భజింతురో, యెవరునాప-యిని గడుం భక్తి నుండురో, యేను వారి
యందు నుండును, లేరు నా కప్రియులును-బ్రియులు నగువార లేరును విద్యరేణ్య!

తే. అతిదురాచారుడయ్య ననన్యశరణుడయి నను భజించునట్టివార డఖిలపాప
ముక్తుడయి భవబంధనములను వదలి-త్వరితముగను ధర్మాత్ముడై భవముదాటు.
క. గిరిరాజా! మద్భక్తుల-కరయిం గ ముక్తి కడు సులభమగు, గావున నన్
బరికించి నీవు మదిలో- బరమంబగు భక్తి వేగ భజియింపు మొగి. ౧౦౭౯
తే. నిన్ను భవసాగరమునుండి నిశ్చయముగ-నుద్ధరింతును గిరివర! యుల్లమందు
నన్నెలలఁచుచునుండుము, నన్నెయజన-మునునొనర్చుముసంతతమునుదృఢముగ.
క. సతతము మదిలో నేనే-గతి యని వందనము లిడుము, గ్రావాధిప! సం
సృతిదుఃఖము లందక స-మృత్తి నను బొందంగఁగలవు మహానీయుగూడా!''

పందొమ్మిదవ ఆధ్యాత్మము

హిమవంతునకు బార్వతి యోగసారమహిమను తెలుపుట

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డంత మహామునీంద్రుఁడైన నారదుఁ గని యిట్టులనియె "మాని!
యీవిధంబున బార్వతి తా వచించి-నట్టిదా యోగసారంబు నగవరుండు.
క. విని జీవన్ముక్తుడై-ఘనుడయ్యె, యోగసార కమ్రసరణి ని
ట్లనుపమముగ మాహేశ్వరి-జనకునకుం దెలియఁజెప్పి చయ్యన నంత. ౧౦౮౩
ఉ. బాలికయై విలాసమున బర్వతపుత్రిక తల్లి చెంగట
బాలను ద్రావుచుండె, గిరివర్యుడు చేసె మహోత్సవంబుల
మేలగు నుత్సుకత్వమున మేదిని నెందు వినంగరానివై
పోలగ నెవ్వరుం గనని భూరివిధంబుల వై భవోన్నతి. ౧౦౮౪
తే. త్వాధరేంద్రుఁ డాటవనాఁడు షష్ఠియనఁగఁ-జెలఁగు దేవిని విధినిఁబూజించి, పురుషు
పదవనాఁ డన్వయక్రమపద్ధతి శిశు-పునకుం బార్వతి యనెడు పేరునచే మాని!
తే. మేనకాగర్భమున బుట్టి మిగుల బర్వ-తాధిపతియింట వసియించె నఖిలలోక
జనని యుత్తమప్రకృతి శాశ్వతమునీంద్ర!-యీవిధంబున లీలచే హితవుమాల.

పార్వతీకథలక్రమ

ఉ. ఉత్తమమైన యోగము మహోన్నతరీతి వచించె దేవి లో
కోత్తరుడైన శీతగిరి కుత్సుకతల్ మునినాథ! దాని న
చ్చిత్తముతోఁ బరించినను శీఘ్రముగాఁగ నరుండు పొందు న
త్త్యుత్తమముక్తి నారద! మహోన్నతదివ్యగుణైకభూషణ! ౧౦౮౭
తే. సతతమంగళకారిణి తద్వ రాణి-సంతతము తృప్తిసొందు నిశ్చయముగాను,
యోగవర్యముఁ జదివిన నురుతరమగు-భక్తి పార్వతియందునఁ బరఁగఁ గలుగు.

తే. ఎవడు శ్రీపార్వతీగీత మిదధఁక్తి-తత్పరత నష్టమని జతుర్దశిని నవమిఁ
బరనమును జేయునో, వాడు పడయు నిత్య-సత్యమయిన జీవన్ముక్తి సంయమిండ్రి!

సీ. శారదవేళను సద్భక్తితో మహాష్టమినాఁ డుపవసించి సాధునియతి
నీమహాత్మమయోగ మేమహానీయుండు పరియించి శ్రద్ధ లోఁబరఁగ రాత్రి
జాగరణము సల్పు, నాగుణగణ్యున కయ్యెడు పుణ్యంబు నలవియగునె
వచియింప నారదా! వాడు సమస్తదేవతలకుఁ బూజ్యుడై వజ్రులు, మఱియు
తే. సకలజగదంబ యగు దుర్గ కకలుషమతి-భక్తుఁ డగు, నింద్రముఖ్యులై పరిభవిల్లు
నట్టి దిక్పాలకులు వాని యాజ్ఞ యందు-మెలఁగువారలు సుమ్ము నిర్మలమనీష.

సీ. దేవ్యనుగ్రహమున దేవిసంబంధమా కళిఁ బొందుఁ దాను నిక్కముగఁ బార్వ
తీగీతముఁ బఠించు యోగవంతుఁడు, వాని బ్రహ్మహత్యాదిపాపతతియైనఁ
బూర్తిగా నశియించు, మునినాథ! నారదా! సకలసద్గుణములఁ బ్రకటితుఁడగు
పుత్రుండు జనియించుఁ బూర్ణదీప్తాయువుగలిగినవాడు, ధీవిలసితుండు,

తే. నతని శత్రువు తెల్లరు నడఁగియుండు, -రట్టివానికి శుభము లత్యంతముగను
గోరికలుమీఱఁ బ్రియమునఁ జేరుచుండు, -సంతతంబును వాఁ డుండు సంతసమున.

తే. ఎవఁ డమావాస్య రాఁగఁ దానిదధఁక్తి-యుక్తుడయి పార్వతీగీత మొగిఁబఠించుఁ,
బాపనిర్మక్తుడయి వాడు పరద దుర్గ-తో సమానత్వమును బొందు ధీసమేత!

సీ. అర్ధరాత్రమునందు నతిభక్తి మాలూరవృక్షసన్నిధియందు విశదభక్తి
శ్రీపార్వతీగీత నేపునఁ బఠించునట్టివానికి దుర్గ యతిశయదయఁ
బ్రత్యక్షమగు, నింక బహువిధంబులఁ జెల్పఁగా నేల! నారదా! కడఁక వినుము
పరమతాత్పర్యంబుఁ, బార్వతీగీతాపరనతుల్యసుకృతింబుఁ గనఁగ ధరణి

తే. యందు లేదు, తపోదానయజ్ఞముఖము-లందుఁ గల ఫల మెన్నఁగా నిందుఁ గల్గు
ఫలముతోడ సమం బన వలనుపడక-యున్నతంబయి వెలుఁగు మహాన్నతగుణ!

తే. నిత్యయయ్యును బరదేవి నిరూపమాన-లీలతోడ జనించె హిమాలయసతి
కనుచు నెల్లను జెలిపితి నార్య! యింక-నేది వినఁగోరితివా తెల్పు మిపుడు వేడ్క.

ఇరువదియవ అధ్యాయము

తే. అని మహాదేవుఁ డాదరంబునను నడుగ-నారదమునిండ్రిఁ జెదఁభక్తిగౌరవములు
చెలఁగఁ బలికెను “దేవ! నిస్తులవిలాస-యై పరాశక్తి హిమవంతునాలయమున.

పార్వతీ బాల్యము

క. నివసించి మహాయోగ-ప్రవిశదతత్పరుని నెల్లు భర్తనుగాఁ దా
ను వరించెను? దయఁ జెల్పుము-సువిస్తృతిని దేవదేవ! శుద్ధవిభావా! ౧౦౯౬

- క. చారాపరిగ్రహంబున-నేరీతి మనంబు నిలిచె నీశుడు! తమి సం
సారవిముఖుడు మహామో-గారంభము నెల్లు వదలె నాత్మ! జెలుపవే. ౧౦౯౭
- క. ఏరీతిని స్మరరిపుని శ-రీరార్థముఁ బొందె దేవి బ్రీతివెలయ? వి
స్తారంబుగ వివరింపు మ-పారకృపక దేవదేవ! భద్రద! నాకుఁ." ౧౦౯౮
- క. "మునివర! సమస్తవిశ్వం-బును దన దివ్యమగు మాయ ముంచిన యాదే
వ్యనుపమమాయను జెలుపఁగ-ననువుపడునె యేరికైన ననివిశదముగఁ! ౧౦౯౯
- సీ. ఏమాయ జగముల నెల్లను బుట్టింప, సంరక్షణమొనర్చ, సమయమునను
విలయంబు నొందింప వితతశ క్త్యన్వితయుయి యొప్పుచుండునో యనఘచరిత! యామాయ హిమవంతు ధామంబునం దతిబాల్యంబుతోడుతఁ బరఁగుచుండె,
ననుదినంబును వృద్ధి నందుచునుండె వర్షాకాలమందు స్వర్ణ దివిబోలి,
తే. రమ్యగుణమును దాల్చి శరద్విభాస-మానమైనట్టి వెన్నెలమాడ్కి, మిగులఁ
జెలుల గుమిఁ గూడిఁచూడుచుఁ జిత్రగతిని-నిజవిలాసంబుతో నుండె నిర్మలాత్మ!
- చ. తన సుగుణావళిఁ జనకుఁ దన్నుచుఁ బార్వతి వేడ్కనేయు, నొ
య్యన గిరిరాజు, మేనయును నాప్రియపుత్రిముఖంబుఁ బ్రీతిఁ గ
న్దానుచును మాటిమాటికిని గూరిమి మించఁగ నొండువస్తువుఁ
గన మదిఁ గోరకుండి రిటు గాదిలిపట్టినె యెంచి యెంతయుఁ. ౧౧౦౦
- క. మునిజనపుంగవ! తపమున-కేనయంగ నసాధ్యమైన దెదియుం గలదే?
కనుఁగొనఁ దపంబుచేఁ బడ-యని ఫల మన లేదటంచు నాత్మ నెఱుఁగనా.
- సీ. ఏదేవిదర్శనం బెంచఁగా దుర్లభమగును బ్రహ్మాదిదేవాళికెల్ల,
అదేవి నొడి నుంచి యద్రినాథుఁడు, మేనయును బుత్రి కాభావమునను బ్రీతి
రేయుంబవట్లు నిరీక్షించుచుండిరి, భవతారిణిని మదిఁ బరమభక్తి
నెవ్వారు భజియింతు, రెంతయు వారికి నిష్టవరంబుల నిచ్చుఁ దల్లి
తే. మునిజనోత్తమ! సురపూజ్య! యనఘలోక-జననిదుర్గమ్యయ్యునిచ్చలుభజించు
వారికెల్లనుసులభయై వజులుచుండు-ననుచుఁ దెలియుము మదిలోన, వినుము భక్తి.

నారదుడు పార్వతిని జాడకచ్చట

- సీ. మునినాథ! యీరీతి ముదమున భగవతి గిరిరాజగృహమునఁ బరఁగుచుండి,
తల్లిదండ్రులకు సంతసమును గూర్చుచు సంతృప్తి జేయుఁ దా సంతతంబు,
నిలులుండ నొక్కనాఁ డెంతయుఁ బ్రీతితో హిమగిరింద్రుఁడు పరమేశ్వరియగు
నాదేవిఁ దన కూతు నంకంబునం దుంచుకొనియుండె నొత్సుకృమునఁ జెలంగి,
ఆ. యట్టి సమయమున మహామునిపుంగవుం-డైన నారదుం డహూనభక్తి
నామహేశ్వరిని మహాదేవిఁ గనుఁగొను-వాంఛ గగనవీధి వచ్చె నటకు.

తే. రమ్యమైన శరత్కాలరాత్రియందు-వెలుగుచున్నట్టి చంద్రుని వెన్నెలవలె
స్వచ్ఛయ్యి గిరిరాజాంశభాసమాన-యయిన గౌరిని నారదుఁ డపుడు గాంచె.

తే. తన గృహమునకు వచ్చిన మునినిఁ గాంచి-దివ్యబుద్ధియుతుండయి తేజరిల్లు
నద్రెరా జతిభక్తితో నర్ఘ్యపాద్య-ములను బూజించి మ్రొక్కె నంజలి ఘటించి.

క. అంత మునీంద్రుఁడు దమి హిమ-వంతుని సంతోషపఱచి వరవాక్కుల న
త్యంతాదృతిఁ బల్కెను “ధీ-మంతా! గిరిరాజ! విను సమంచితచరితా!

చ. మును నేఁ బల్కినరీతి నాద్య యగుచుం బొల్పబడుచున్నట్టి దే
వనికాయో త్తమవంద్యయా ప్రకృతి నీవంశంబునం బుట్టె ద్వ
త్తనయారూపమునం జెలంగుచును, సత్యం బంచు నావాక్యముల
మనమం జెంచినవాడవే సుమతి! సంభావించి యత్యంతము? ౧౧౧౪

క. ఈదేవియె నిక్కముగ మ-హాదేవునిఁ బెండ్లియాడి యర్ధాంగమునన్
మోదము మీఱఁగ భాసిలు, భేదం బించుకయు లేక ప్రియముం జేయున్.

సీ. ఆ దేవదేవుండు నన్యకాంతను పెండ్లియాడండు నిజముగా నద్రెరాజ!
నీ ప్రియపుత్రికనే పెండ్లియగు, దాన నర్ధనాశీశ్వరుం డగుచు వెలయుఁ,
గావున నీవు నాదేవునకే కూతునియ్యంగఁదగుఁ గడు నెయ్యమునను,
నీదేవి పూర్వమం దీతని సతి యయి పరఁగె దత్తుని యింటఁ బ్రభవమంది,

తే. యోమహామతి! వినుము, మహాన్నతమయి
వఱలు వారల ప్రేమ, యెవ్వఁనియందుఁ
గనుఁగొనఁగ లేకు పూర్వంబుఁ, గలఁగ దింక,
నిక్క మీమాట, నమ్ము మో నిశ్చలాత్మ! ౧౧౧౫

తే. హిమగిరీంద్ర! యీపార్వతియెసఁగియపరి-మితములగు దేవతాకార్యతతులవరుసఁ
జేయఁ బూనికతో నుండుఁ జిత్తమందు, -వినుము తెలిపెదనీపుత్రి విధముమఱియు.

క. కొడుకును గను నీపుత్రిక-కడిమి మిగులునట్టివాని ట్పాధరవర! యే
యెడ జోడు లేడు వానికే-బుడమిం బలశౌర్యములను, బుట్టఁడు మీఁదన్.

క. కావున నీసుత నితడుల-కీవలకు, మహేశ్వరునకె యీయఁదగుఁజమీ!
భావమున నెంచి” యని ముని-యీవిధమునఁ దెలుపఁ బర్వతేంద్రుఁడు తృప్తి.

సీ. మునినాథు వాక్యము ల్విని గిరినాథుండు పల్కె “నారదమునీ! పరమశివుఁడు
నిశ్చలుండై కడు నియతిఁ బరబ్రహ్మమును నాత్మయందునఁ గనుచునున్న
వాఁడు, సంగంబును వదలి యత్యుగ్రమై దేవతావరులకుఁ దేరిచూడ
ననువుగానట్టి యత్యధికతపంబును గావించుచున్నాఁడు కడఁక నితర

తే. చింతల స్వడి, బాహ్య మీక్షింపఁ జెప్పుడు,-నిర్మలబ్రహ్మ మాతృను నిలిపినాడు,
దిట్టమైనట్టి దీక్ష చేపట్టినట్టి-వాని నెవ్వఁడు కదలింపఁబూనఁగలఁడు? ౧౧౧౪

క. ఈవిధి శివుఁ డున్నాఁడని-నే వింటిని, నాదు పుత్రి నేక్రియఁ బ్రీతిఁ
దా వరియించును భార్యగ,-నేవెర విఁకఁ గలదు తెలుపు మిద్దగుణాధ్య! 11

నారదుఁడు ఈశ్వరుని తపశ్శ్రవ్యావిధముఁ చెల్పుట

చ. అనవుడు నారదుం డనియె "నద్రవివరా" మది చింత యేల యీ
పనికయి నీకుఁ? ద త్తపము భంగముగాఁగల దింకమిఁదటఁ,
వినుము తక్షియహేతువును విస్తృతరీతిని జెల్పువాఁడ, జే
వనికర మాపదం దవిలి వచ్చు మహేశుని పాలి, కెట్లనఁ. ౧౧౧౬

సీ. తారకుం డనెడు న క్తంచరుండు తపోమదంబుపెంపున దేవతావరులను,
వారి బాంధవులను వజ్రముఖ్యుల గెల్చి దేవలోకంబును దివిరి యాక్ర
మించి, యంతటఁ బోక మిగుల నుద్ధతితోడఁ దక్కిన దేవతాతపపదవులఁ
గొని యేడు లోకంబులను దాను బాలించు నధికారమును బొంది యబ్జభవుని

తే. పరముచేతను భాసిల్లువాఁడ, మఱియు-నమిత లేజస్వియైన శివాత్మజన్మ
వలన మృత్యువు గనునట్లు బ్రహ్మ యద్దు-రాత్తునకు నిర్ణయించె సత్యముగ దాన.

క. పరమేష్ఠిశాసనంబున-పరయత్నిముఁ జేయనున్నవారలు సుర లె
ల్లరు నింద్రుఁ గూడి మొగి శం-కరు మోహితుఁ జేయు కోరికం గిరినాథా!

తే. పరవ్రతాధిప! లోకసంబంధమయిన
యీవిధానంబు మదియందు నెఱుఁగవలయుఁ
దధ్యముగను నిమిత్తమాత్రంబె యనుచు,
వినుము తత్త్వంబు వచియింతు విశదముగను. ౧౧౧౯

సీ. ఈ నీ కుమారికయే హరు మోహితు నొనరింపఁగలదును మోగిరింద్ర!
సకలజగన్మోహసంధానకారిణి యగు మహామాయ యిట్లవలరించె,
విలసిల్లు శ్రీలక్ష్మీ విష్ణుసమ్మోహిని పాలుపొందు శివ హరు మోహినియగు,
నా మహాకాళుఁడే హరుఁడు, స్వకీయాంతరింగినివాసియై రమణ వెలుఁగు,

తే. నీమహాకాళి యోగమం దెసఁగి మిగుల-పరసమాధిస్థుఁడై మది నరయుచున్న
వాఁడు, నిశ్చలచిత్తుఁడై వజ్రులు, నీమె-కయి తపంబును గావించు నధికనిధు.

తే. పెండ్లియై నీదు సుతను సంప్రీతితోడ
మరల యోగంబు హరుఁడు దా మానఁగలఁడు,
ధ్యానయోగంబుచే భావమందు నెల్ల
దెలియఁగలఁడు శీఘ్రంబుగాఁ గలవిధంబు. ౧౧౨౧

- క. గిరిరాజా! త్వద్వహమునఁ-బరమేశ్వరి జన్మమంది భాసిలు నని తా
హరుఁ డెఱిగి, నీడు చటియకు-నరుఁడెంచును దపము నిశ్చయంబుగఁ జేయఁ."
- క. ముని నారదుఁ డీవిధమున-ననువుగ వచియించి శ్రీతి నరిగె, నభమునం
దున మధ్యాహ్నార్కప్రభ-నెనయుచుఁ గడుమహిమతోడ నెంతయు వడిగాఁ.

ఇరువదియొకటవ అధ్యాయము

ఈశ్వరుఁడు కపిస్థుచేయుట

- క. మునివరుఁ డరిగినపిమ్మటఁ-దన సతియగు మేనతోడ ధరణీధ్రవరుం
డనువుగఁ బార్వతి భవగే-హిని యని నిశ్చయము చేసె నెంతయు, మరలఁ.
- క. మునినాథ! యపుడు శంభుఁడు-తన పూర్వాశ్రమము వదిలి తప మొనరింపం
గను హిమగిరిసానువునకుఁ-జనియెఁ గడు నిష్ఠ మదిని గడలుకొనంగఁ.
- ఉ. ఎచ్చట గంగ దాఁ బుడమి కెంతయు వేడుక నిర్లబించె న
త్యుచ్చపదంబు బ్రహ్మభువ మొప్పుగ వీడి యనర్గళంబుగా,
నచ్చట శంకరుండు పరమాత్ముని ధ్యానముచేయు పూన్కితో
నొచ్చెము లేక పూర్ణుడయియుండె సముత్సుకుఁడై ముదంబునఁ. ౧౧౨౬
- సీ. ఇందుకళాధరుం డీశ్వరుం డీరీతి ధ్యానంబుఁ గడు శ్రద్ధఁ బూనియుండఁ,
బ్రమథులు ధ్యానతల్పేదులయి కొందఱు, సేవల నొనరించు చిత్తములను
గొందఱు, సహచరు ల్గొందఱు తినుక కూరమున నుండువారును, బుష్పఫలము
లను జెచ్చువా ర్గొందఱును, గీతనృత్తపరాయణు లొందఱై, యాయెడఁ గల
తే. గైరికాకులతోఁ దృప్తిఁ గ్రీడసలుపు-చుండి రొకకొంద, తీర్తియ నుండఁ గిన్న
దులును, గంధర్వులును నందు లలితరీతిఁ-జెలఁగి రత్యంతసంతోషకలితు లగుచు.

హిమవంతుఁడు శంకరునిఁ జాడకప్పుట

- మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ జూచువేడ్క గిరిరా జల్లంబునం బూని యో
వికతో రాఁ, బ్రమథవ్రజంబులు కడుం బ్రీతిఁ విలోకించి మ
చ్చికమీఱంగను దాపుఁ జేరి యచలశ్రేష్ఠుఁ మహాత్ముఁ సము
త్సుకులై పల్కిరి "యోగింధ్ర! విను మిచ్చో శ్రద్ధతోమా నుడువ్.
- తే. శంకరుఁడు తావకీనమా సానువునకుఁ-దపము చేయంగఁ బ్రమథసంతతులతోడ
నరుగుఁడెంచెను, బ్రహ్మపురాంతికమునఁ-జేరియున్నాఁ డుషస్సున స్థిరతఁ దాను.
- అ. చంద్రశేఖరుండు జటిలుండు యోయై-యున్నవాఁడు, ప్రమథు లున్నవారు
పెక్కు రామహాత్ము మ్రొక్కి సేవించుచుఁ-దర్శమాపమునను ధ్యానమూని.

క. కొందఱు సేవింతురు, మఱి-కొందఱు దూరంబునందుఁ గోట్లకొలఁదిగా
ఁదెంచున నానందము-పొందుచు నద్దేవుఁ గాంచు పూన్కి జెలంగఁ.

తే. ఆడుచున్నాడు, పాటలఁ బాడుచున్న-వారు, నృత్తంబుఁ జేయుచు వాంఛమీఱ
వఱలుచున్నాడు కొందఱంబరము వీడి-ప్రమథు లోగిరినాయకా! ప్రమదమునను.

క. కొందఱు పులిచర్మంబుల-నందంబుగఁ గట్టి భూతి నలఁది వెలయువా,
రందఱు జడలను శిరముల-యందుఁ జెనచి చుట్టినార లక్కజ మొదవఁ.

చ. గిరివరనాథ! యీశ్వరుని క్రీడలు సంపద లక్ష్మితంబులై
పరఁగుచునుండు, నీవు కడు వాంఛ దలిర్పఁగ నెప్పుడైన నా
పరమశివుఁ మహావినయవంతుఁడవై కనుఁగొమ్ము, నీకు సం
బరమగుసుమ్ము, పా''మ్మనుచుఁ బల్కుఁగఁ బర్వతరాజు వేడుకఁ. ౧౧౩౪

చ. విని ప్రమథాళివాక్యముల విస్తృతతీతి మదిం దలంచి యొ
య్యన జగదీశ్వరుండయిన యీ పరమాత్ముఁడు శంకరుండు పా
వనమును దుష్కరంబగు తపం బొనరించు మహాపవిత్రభూ
మినిఁ గనఁబోయె, నుత్సుకత మించుచునుండఁగ సంతసంబునఁ. ౧౧౩౫

ఆ. భక్తియుక్తుఁడగుచుఁ బరమేశుఁ బూజించె-గిరివరుండు, మదినిఁ గరము ముదము
నొంది శంకరుండు ఁదంబునను బూజ-లంఁచె సాదరమున నపుడు మాని!

ఉ. అంత గిరింద్రుఁ గాంచి భువనాధిపుఁడౌ పరమేశ్వరుండు తా
నెంతయు సంబరంబునను హృష్టునిఁ జేయుచు నా గిరింద్రుతో
విత దలిర్పఁ బల్కెను "బవిత్రతమంబగు త్వత్పురోత్తమ
ప్రాంతమునఁ వసింపఁగఁ దపం బొనరింపఁగఁ గోరి వచ్చితిఁ. ౧౧౩౬

సీ. తప మొనరింపఁగాఁ దగి నిర్జనంబయి పుణ్యప్రదంబయి పాలుచుచుండు
నీపర్వతముసుమ్ము, నిర్మలంబగు, దాని సానువునందు నే సర్వగణము
లను గూడి వసియింతు ననఘ! నీ రాజ్యమా నిదిగాన నామాట యించుక విను,
మియ్యెడకును జేర నెవ్వరు రాకుండఁ గట్టి యొనరింపఁగాఁ దగు నిక,

తే. సంగమమునఁ దపోహాని సంభవించు, -దాన సంగంబు వదలఁగాఁ దలఁచినాఁడ,
యోగులెల్లరు విజనమై యొప్పుచోట-వాసమును జేయుచుండు రన్వార్త వినవే!

తే. యక్షులకుఁ గిన్నరులకును రాక్షసులకు-దేవతలకును మునులకు ద్విజుల కెపుడు
నీనె యాశ్రయమయి యుండు, వెల్లవారి-వృత్తములఁ గాంచినాఁడవు విద్వరేణ్య!

ఉ. ఎక్కువగాఁగఁ జెప్పఁగల జెయ్యది నీకు గిరింద్ర! ధర్మమం
దెక్కుడు జ్ఞానినై వెలయు, జెయ్యడ నీరది తే" రటంచుఁ బెం

పెక్క వచించి యీక్రియ మహేశ్వరుఁ డూరకయుండ, నద్దిరా
జక్కమనీయవాక్యముల కాత్మఁ దలంచి చెలంగి నమ్రతఁ.

గంగరం

చ. పలికె “మహానుభావ! సురవందిత! యో జగదీశ! నీవు పెం
పలరఁగ నిండు వచ్చుట మహాసుకృతాత్ముడ నైతి చేప! యి
య్యలను మదీయభాగ్యమున కెన్నఁగ దీటగువార లోప్రభూ!
గలరే! ఫలించె నా కలిమి, కామితము లె్వఁగ దీతె శంకరా!

గంగరం

తే. బ్రహ్మ మున్నగువారికిఁ బరమదుర్లభుండవగు నీవు తపమును బూన్కిఁ జేయు
వాంఛ నాప్రస్థమునకును వచ్చు టరయఁ-బుణ్యవంతుడ నైతిని బూజ్యపాద!

సీ. విజనమైనట్టి యీ పృథివీధరమునకు భువనాధిపతివయి పోసఁగు నీవు
స్వేచ్ఛ వచ్చితివి మహేశ! యింద్రుడైన నాతోడ సముఁడొనె ఖ్యాతిమిగిలి
కామ మోహితుడనై గణములతోఁ గూడి యిటకు నీరాకచే నెనఁగ గుభము,
నాకంటె నెవ్వఁడు లోకంబునందుఁ బుణ్యాత్ముండు గలఁడె మహానుభావ!

తే. ధన్యుడను, గృతకృత్యుండఁ, దప మొనర్చు-మిచట, నిప్రస్థుండున నీశ! నీవు
తపము సల్పెడునట్టి యత్తరుణుండు-నేరు నీసన్నిధికి జేర రాదు, నిజము.

ఉ. శంకర! యీరహస్యమగు సానువునందు యథేచ్ఛితంబుగా
శంక యొకించు కేనియును స్వాంతములోపల నుంపబోక యే
గాంకధరా! తపంబును మహామతి సల్పు” మటంచుఁ బల్కి తాఁ
బొంకముగాఁగఁ జేరె గృహముం గడువేడుకతోడ నంతటఁ.

గంగరం

హిమవంతుఁడు కాసనము చేయుట

సీ. శైలనాథుఁడు తన జనపదంబులయందుఁ గలవారి నాత్మీయకులమువారి
నాహ్వానమొనరించి యాజ్ఞ గావించె “నో హితులార! జనులార! యెప్పుడైన
నెవ్వరైనను మీర లేకార్యమునకేని గంగావతరణంబుకడకుఁ బోవ
రాదు, సదాశివుం డాదిదేవుఁడు తపంబొనరించుచున్నాఁడు పూన్కి మిగిలి,

తే. అది మహేశ్వరు వసతి, నా ముదల లేక-చేరఁగూడదు, నా యాజ్ఞ నేరు మోటు
వారలగుదురో దండులు, వధ్యు లగుదు-రట్టివారలు, నిస్సంశయంబు సుండు.”

చ. గిరివరుఁ డిట్లు కాసన మొగిఁ బ్రకటింపఁగ భీతులౌచుఁ గిం
పురుషులుఁ గిన్నరుల్ సురలు భూతగణంబులు మానవుల్ నిశా
చరులును సర్వజంతువులు స్వాంతములందు భయంబుఁ జెంది, శం
కరుఁడు తపంబొనర్చు వరకాసన మెవ్వరు జేర రోమునీ!

గంగరం

తే. చంద్రశేఖరు డిట్లు నిర్జనహిమాద్రి-సానువున ఘోరతపమును సలుపుచుండె
వరమహాయోగియై, గిరివరుని యింటఁ-బోర్వతియు దినదినవృద్ధిఁ బరఁగుచుండె.

చ. అలిగించిరాంగియై, సువిశదాననయై, కమనీయరూపశో
భితయును పార్వతీరమణి పెండ్లిలియీడున నొప్పుచుండె, నా
క్షీతిధరవల్లభుండుఁ దన చిత్తమునందున నారదోక్తియే
హితవని పెండ్లియత్తు మొకయింతుకయైన నొనర్పఁ డయ్యెఁ దా. ౧౧౮౮

పార్వతి రసంబుఁజేయఁగోతుట

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు తుహినాచలనందన తానె తండ్రితో
నెంతయు వేడ్కతోడ వచియించె “దపంబొనరింపఁ బోదు న
త్యంతమనోహరంబగు శివాంతికమందున భక్తి మీఱ, ని
శ్చింత నహించి నాకు దయచేయుము తండ్రి! యనుజ్ఞ నిప్పడే. ౧౧౮౯

సీ. పరమరహస్యమై పరఁగు తత్కారణంబంతయు విను తండ్రి! యాదరమున,
మునుబ్రహ్మతనపుత్రికనుసంధ్యయనుదానిఁగామమోహితుఁడయికవయఁగోరె,
నాసమయంబునం దాకసమున శివుండున్నవాఁడయి బ్రహ్మ నుద్ధతిమెయి
ధర్మింపఁగాఁ బూని తడయక నిందించె లోకకర్తను విధిఁ బ్రాకటముగ,

తే. నపుడు తన్నిందచే సిగ్గు నంది వికృతిఁబొందఁగా వదనంబు తా డెందమందు
భవనమోహినియగునన్నుఁబూన్కినిలిపి-తపముచేత నారాధించెవిపులముగను.

తే. మంగళప్రద నగు నేను మదిని సంత
సంబునను బొంగి విధికిఁ బ్రసన్నునైతి,
నపుడు ననుఁగూర్చి యాత్మలో నలరి వినయ
మునను వరమును గోరె నవ్వనజభవుఁడు. ౧౧౯౦

మ. “జననీ! దివ్యమనోహరాంగి వగుచున్ సంసారసంబంధ మా
త్మను వర్జించి తపం బొనర్చు శివు నిమాయక్ వశుంజేసికొ,
మృతఘ్నం డౌ ప్రభు లోఁగొనందగిన రమ్యాకార తెవ్వారలున్
గన లే, రీవె సమర్థవై వెలయు దాకర్షణంబు గావింపఁగన్. ౧౧౯౧

క. మనమున నాపై దయ నీ-వునిచి దృఢంబుగను జన్మ మొందుము ధరపై
జనని! హరమోహినివయి-విని నా ప్రార్థనము మిగులఁ బ్రీతి దలిర్పన్.

చ. మది వనితేచ్ఛ నొక్కొనినమాత్రమునన్ ననుఁ గాంచి శింకరుం
డదయత నిందఁజేసె, నహహా! కడు సిగ్గును బొందినాఁడ, నీ
పదములె దిక్కు నా కనుచు భావములోపల నమ్మినాఁడ, నన్
సదయతఁ బ్రోవవే జనని! స్వాంతమనం గల వంతి దీర్పవే! ౧౧౯౨

క. నాయం దనుగ్రహింపు, మ-మేయమహిము దేవదేవు మృత్యుంజయుఁ ద్వ
న్మాయామోహితుఁ జేయఁగ-నేయనువుననై నఁ జూడ హితవగుఁడల్ల! ౧౧౯౩

సీ. త్యక్తసంగుం డయి యాయీశ్వరుం డెప్పు విజనమాచోటఁ దా వెలయుచుండు,
నప్పు డోకేవ! నీ వచ్చటఁ గామరూపాన్నితవై చేరి యనఘు హరుని
మోహోత్సఃగావింపఁబూను, మియ్యదినాకుఁగలకోర్కీ” యనివేఁజెఁ గమలభవుఁడు,
మంచి దటంచు సమ్మతిఁ జెల్పితిని మున్ను బ్రహ్మ తపంబుచేఁ బరమత్పతి,
తే. దానఁ బుట్టితి దక్షసద్యంబునందు, -మోహితు నొనర్తుఁ బ్రాకృతపురుషు నెట్లు
ప్రాకృతాంగనలోఁగొనుఁబరమనియతి-హరునినొండొక్కసమయంబునరసినేను.

తే. ఇంతలోపల క్షీణమై యెనఁగె దక్షు-పుణ్య, మాసమయంబునఁ బూజ్యులయిన
మీరు నను గొల్పినారలు, మీనిలయము-నందుఁ బుట్టితి దక్షు గృహంబు వీడి.

క. హరునిఁ మోహితుఁ జేయఁగఁ-బరిపూర్ణంబైనయట్టి భావముతో నీ
వరసదనంబున జననము-నిరవుగఁ బొందితిని, నిక్క మిది గిరిరాజా! ౧౧౧౪

చ. సతి నెడఁబాసి దుఃఖయము స్వారతిము నిల్కడఁ బొంద కెంతయుఁ
జలనముతోఁ దపంబును నొనర్చుగ నన్ను వరించుకోరికఁ
క్షీతిధరరాజ! యిచ్చటికిఁ జేరెను శంకరుఁ జేను మున్నె స
మ్మతిని నొసంగితిఁ జనక! మాన్యత నవ్విభు వాంఛఁ దీర్చుగఁ. ౧౧౧౫

తే. పతిగ వరియింతు శంకరుఁ బ్రమథనాథు-మరల నోతండ్రి! యాడిన మాటపెద్ది,
ననుమతింపుము నన్ను మహానుభావుఁ-డయిన శంకరుఁ గనఁబోవ నమితకరుణ.

చ. అతిశయభక్తితోఁ బ్రమథు లందఱుఁ గొల్వఁ దపంబుఁజేయు సు
స్థితమతియై మహేశ్వరుఁడు చిన్మయరూపుఁడు నిర్జనంబు నై
హితవుగ నెందు, నచ్చటికి నేఁ జనెదన్, నను బంపవయ్య! స
మ్మతిమెయి తండ్రి! నామనవి మాన్యత నెంచుము నెమ్మనంబునన్. ౧౧౧౬

చ. ప్రియసతికై మదిం దలఁచి వెంటనె యోగము మాని నన్ను ని
శ్చయముగ భార్యగాఁ గొనుట చక్కని మార్గముగా నెఱుంగనే,
నయమగు రీతి శంకరు ననంతము నై తగు స్వీయమాయలో
నయి చరియించునట్లు జనకా! యొనరింతును జూడు మెంతయున్.” ౧౧౧౭

చ. కొమరిత యిట్లు పల్క మదిఁ గూరిమి మీఱఁగ నాలకించి, యా
హిమగిరి మున్ను నారదముసింద్రుఁడు తెల్పినయట్టి వాక్యముల్
సుమహితరీతి నెంచి, శివుఁ జూడఁగఁ దలెమ్ముఖమ్ముఁ జేరఁగన్
గ్రమ మని నిశ్చయించి, తన గాదిలిపుత్రికిఁ జెల్పె సమ్మతిన్. ౧౧౧౮

తే. అమ్మహామతి తన పుత్రి కాభిమతము-మంచి దని నిశ్చయించె నమంచితగిలి,
మేనధిని యాచితానంబు దా నయనము-లశ్రువుల నిండ సుత నొడియండుఁ జేర్చి.

క. ఎలుగెత్తి యేడ్చి, యిట్లని-పలికె సుతఁ గూర్చి "మానివంద్యచరిత్రా!
రలఁపవె సుగాత్రి! ప్రాణం-బులకు సమానవయి నీవు పొల్పుట పుత్రి!

క. అమ్మా! నను వదలి సుతా!-యిమ్మెయి నీ వడవి కేల యేగెడు! శీఘ్రం
లిమ్ముగఁ దలంపు, మీక్రియ-సమ్మతియే నీకు" ననఁగ జననిం గనుచు.

క. కమనీయకా స్తముల నయ-నములం గల జలముఁ దుడిచి నయవాక్కుల నా
యమ నూజడించి పెక్కువి-ధములను నిట్లనుచుఁ బల్కె దయ యుప్పొంగఁ.

క. "శోకింపవలదు తల్లీ!-నాశాఙ్గై నీవు నెమ్మనమున, వివేక
ప్రాకటమతివయి తెలియుము-నీకుఁడు రశోచ్య యగుట నిజముగ జననీ!

నీ. ఏదేవి నిత్యసమ్మాదాత్మిక యనంగఁ బ్రకృతి యాద్యయు నాఁగఁ బరిధవిల్లు,
నేదేవి యటవియందేనియు నింటియందేని దుఃఖము లేక యెసఁగుచుండు,
నేదేవి వసియించు నెపుడు శ్మశానమునందుఁ గాళికయుఁ బ్రేతాసన యన,
నేదేవి నిర్జనంబై దుర్గమంబయిన స్థలమున నిర్భీతి సంచరించు,

తే. నమ్మకాదేవి నగుదు నే నమ్మ! నీవు
స్తైర్యమును బూను, భయము సుంతయును వలదు,
దేవదేవుని మోహితభావుఁ జేసి
వత్తు నిచటికి నిజముగా వైభవమున.

౧౧౬౯

తే. జనని!మానసమున వేడ్క శంభుఁబలిగఁ-బొందఁగాఁగోరి,శివుని సమ్ముఖముఁ జేరఁ
బోవనెంచితి" నని పల్కె భూధరేంద్రు-పుత్రి పార్వతి సంతృప్తి పొదలునట్లు.

తే. అతిభయంకరముగ సుత యాడినట్టి-వాక్యమును విని 'యుమ'యని పల్కె మేన
యచ్చెడవు దోప నద్దాన నద్రిపుత్రి-'యుమ'య నెకు చేర విలసిల్లె నుర్వియందు.

తే. అంతఁ గాంతునితో మేన యనియె "నాథ!

నా తనయ కూరు సముఖంబునకుచు బోవు
నేని యీ చెలులను బంపు మెలము నామె
వెంట,దయతోడ విని నాదువిన్నపంబు.

౧౧౭౨

క. చెలులగు వీరలు సుతకై-వలసిన పుష్పాడికములు వాంఛారీతిఁ
జెలఁగి ముదంబునఁ గూర్చుచు-నలరింతురు తోడుపడుచు నటఁ బ్రాణేశా!"

క. అని వివయంబునఁ బ్రార్థన-మును గావించుటయు మేన, ముదితుండయి కూఁ
తునకు సాహాయ్య మొన-ర్పను ననువగు ననుచుఁ దలఁచె నద్రీంద్రుండు.

నీ. శీతాద్రినాథుండు చెలఁగుచు నిదపుత్రిఁ బార్వతిఁ దోడ్కొని బయలుదేఱఁ
జెలికై లిద్దఱు గలలితగతి వెంటవచ్చుచునుండంగఁ, బరమహర్ష

యత్కుఁడై గుడ్పక్తి నొప్పారె శ్రీవిశ్వనాథు నివాసంబునకు ముదమున
సరిగెడు నాసమయంబున దేవతాగణములు సంతోషకలితు లగుచు

తే. నీచరిత్రంబు సంతయుఁ జూచి పుష్ప-వృష్టిఁ గురియించి రాసర్వవిభు నివాస
మగు హిమాచలసానువునందు వేడ్క-నారదమునీంద్ర ! యత్సంతకారవమున.

ఇరువదిరెండవ అధ్యాయము

హిమవంతుఁడు పార్వతిని శంకరుని సేవకై యుంచుట

తే. నారదమునీంద్ర ! యీశీతి సగవరుండు-శ్రీమహాదేవు సన్నిధిఁ జేరి, వినయ
మునఁ బ్రణామిసేసి సమ్ముఖంబునను నిలిచి-విన్నప మొనర్చె నప్పుడు విశదముగను.

సీ. "దేవదేవ ! మహానుభావ ! నాపుట్రిక యుష్మదంఘ్రిసగోజయుగమునెడుట
నిలిచియున్నది తన చెలులతోఁ గూడి నీశుశ్రూష చేయ నుత్సుక యుయి మది,
నీ మనోభీష్టంబు నిచ్చలు గ్రహియించి కార్యంబు లొనరించుఁ, గమ్రభక్తి
ఫలముల మఱియుఁ బుష్పంబులఁ గమనియజలము మున్నగువాని సమయమెఱిగి

తే. తెచ్చియిచ్చు"ననంగఁదా దివ్యభావుఁడగు మహాయోగి శంభుఁ డాయద్రరాజుఁ
గాంచి, లోపలి దృష్టిచే నెంచి, మంచి-దనుచు సంతసమును దెల్పె నపుడు మాని!

ఉ. శంకరు సన్నిధానమున సంతస మాత్మను బొంగుచుండ ని
శ్శంకతఁ గూఁతు నుంచి తన సద్గమఁగూర్చి / రీంఁద్రుఁ డంత నే
కాంక్షధరుండు యోగివరుఁడై తగు శర్వని నేవిధంబులఁ
బాంక్షముగా నుతించుచును బోయెను దాపసవర్య ! నారదా ! ౧౧౭౮

తే. భక్తుఁ ననుగ్రహింపఁ దాఁ బరమముదము-వెలయఁగా నిట్లు శివునిచే వేఁడికోలు
వడసి, తపమును సల్పుచు నడవియందు-వాసమును సల్పె బర దేవి వాంఛమీఱ.

తే. పరమశివుఁ డాత్మ నాదేవి పరమత్వ ప్తి-తోడ భ్యాసముచేసె, నుత్సుకత మీఱ
నామహేశ్వరి భార్యగా నపుడై కైకో-సంగఁబూనకయుండె నోనారదముని !

క. శంకరు మోహితుఁ జేయఁగ-సంకల్పం బుదయమయ్యె సకలేశ్వరి, కా
పాంక్ష మెఱిగి పూనితి ని-శ్శంకఁ బ్రయత్నములు సేయ సరగున సురలుఁ.

శివరూపాభంగమునకు దేవతల ప్రయత్నములు

సీ. వినుము నారదముని ! వినిపించు సురలు చేసిన యత్నముల నెల్ల ననువు మెఱయ,
నాసమయంబున నవనిఁ దారకుఁ డను రాక్షసుం డొక్కండు దఱుడగుచు
బాధించుచుండ, నా గాధకు నోర్వంగఁజాలక నిర్జరసముదయములు
బ్రహ్మసన్నిధి కేగి ప్రణాతులఁ గావించి జగదీశ్వరునితోడ మిగుల భక్తి

తే. వినయములు మీఱ నిట్లని విన్నవించి-“రాత్రిలోకేశ! పరమేష్ఠి! రాత్రిచరగ
కాధిపుడు తారకుండు మ మృజాయందు-గెలిచి తా నింద్రపదవిని నిలిచినాడు.

క. జగదీశ! భవద్దత్తం-బగు వరమును బొంగి గర్వమంది త్రిదశుల
దిగు లొక్కించుక లేకయె-వగఁ గుండించుచును నున్నవాఁ డోడేవా!

తే. భ్రష్టరాజ్యులఁ గావించి ప్రబలుండగుచు-భ్రష్టభార్యుల నొనరించె బ్రహ్మదేవ!
సురలనెల్లను వెన్నాడి కరుణలేక-కష్టములఁ బెట్టుచున్నాఁడు ఖునత మిగిలి.

సీ. ముల్లోకముల నేలు పురుహూతుఁ, జంద్రుని, జలములకును నధీశ్వరుని వరుణు,
సమవర్తియుఁ ప్రాణసమితిని శిక్షించు యమధర్మరాజును, నగ్నిదేవు,
నకలజీవులకు నిశ్చయశీవనప్రదుండగు నాయుదేవుని, నల్ల నిర్బుతి,
ధననాయకునిఁ గుబేరుని, మఱి దిక్పాలవరులను లోఁగొని వరుసఁ బనులు

స. గొనుచు నున్నవాఁడు, వనజాసనా! యెందుఁ-బోవ నేము నందుఁ గావరమున
వాఁడు వచ్చుచుండుఁ, శాతాశమున నుండు-ప్రజలకెల్ల నసురబాధ లొడవె.

మ. బలవంతుండగు తార కాసురుఁడు మాపై వచ్చి ముల్లోకముల
కలఁగఁ జేకొని కష్టసంతతు లొగ్గఁ గావించుచున్నాఁడు, మా
కిల దిక్కివ్వరు నీవుతప్ప పరమేష్ఠి! యుక్తి లే దెద్దియుఁ,
దలఁపం బోలము వాని ధాటి కిఁక మీఁదఁ, గావవే మమ్మొగ్గి. ౧౧౮౬

చ. తలఁపుము వానిఁ బంపఁగ విధానము నొక్కటి, లేనిచో మముగ
నిలుపఁగఁబూను మెందయిన నిశ్చలమైన స్థలంబునందు నో
యలఘుతరప్రభావ! యెది యాత్మకు మంచి దటంచుఁ కోఁచు నీ,
తెలమి నచే యొనర్చు, జగదీశుండ, వాఘ్యుండ వీవు గావునఁ.” ౧౧౮౭

బ్రహ్మదేవుఁడు దేవతలకుఁ దారకాసురభోపాయమును తెలుపుట

తే. అనుచు వినుతింప చేవత, లబ్ధభవుఁడు-మనమునందెంచి సర్వంబు ననువువెలయ
భావికార్యంబు దలఁచి గీర్వాణవరుల-కానతిచ్చెను సత్ప్రపాకలితుండగుచు.

మ. "పరమంబొ భవదీయవాంఛితము నా భావంబునం కోఁచె, నా
సురుఁ డస్మద్వరభాగ్యప్రాప్తితుఁ డగుఁ, జూడంగ నే వానికీ
మరణంబుం బొనరింపఁబోలదు సుమీ! మర్యాదయుం గా, దచే
వరుసం బూనఁగ నోప, నింక వినుఁడివాక్యంబు శ్రద్ధాయుతిఁ. ౧౧౮౮

చ. తప మొనరించి తారకుఁడు ధన్యత నొందినవాఁడుసుమ్మ, నే
నపరిమితాత్మతృప్తిఁ గని యాలసికీ వరమిచ్చినాఁడి, నిం
కపకృతిఁ జేయఁజాలను, మహత్త్వము మీఱఁగ మీరె చేయుఁడి
కృత మదిఁ జూప కాయసురుఁ గీటడఁగించు ప్రయత్న మంతయుఁ. ౧౧౮౯

సీ. ఉపదేశమునుమాత్ర మునరింతు సురవదులార! మీరలు శ్రద్ధ నాలకింపు;
 దాహరియైనను, హఠఃపై న, నేనైన, మీరలైననుగాని తారకాసు
 రుని వధింపఁగఁజాలదు, మహేశ్వరుని పుత్రుఁడొక్కఁడుతప్ప నీ యుర్వియందు
 వానినిఁ జంపఁగాఁ బూనెడువాఁడు లేఁ, డియ్యది నిక్క మోయయ్యలార!

తే. త్వరితముగ నామహాదేవు ధ్యాననిష్ఠ-వీడి, దారపరిగ్రహవిరతచిత్తుఁ
 గాఁగ యత్నంబు చేయంగఁ గడఁగుఁ, డింక-నాలసింపకుఁ, డదాన నలరు సుఖము.

క. సురవదులార! హిమాద్రికి-వరసుతయై జన్మమందెఁ బ్రకృతియె తా సం
 బరమున, నిపు డున్నది శం-కరపరిసరమున వనమునఁ గడు సంక్రీతిఁ.

మ. హరుఁ డాదేవినిఁ బెండ్లియా నిజముగా నావశ్యకం బంచు నో
 సురలారా! తగు యత్నిముఁ సలుపుఁ డచ్చోఁ జేరి బల్బున్ని శం
 కరునిం ధ్యానమునుగడి త్రిప్పఁగల దేకర్థగబా యూహించి యా
 హరునిఁ భ్రాంతునిఁ జేయఁబూనుఁ డెవలో నత్యుత్సుకత్వంబునఁ." ౧౧౧౩

తే. బ్రహ్మ యారీతిఁ దెల్పిన వాక్యములను-శ్రద్ధతోడుత నింద్రాదిసకలసురలు
 నిలుకడగ విని తమతమ నిలయములకు-నరిగి, రంతట సమ్మృద మాత్మఁ బొదల.

బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు హితముపదేశించుట

క. మునివర! సురలకు నీక్రియ-ననువగు కార్యంబుఁ దెలిపి యజ్ఞానముఁ దొ
 య్యనఁ దారకనిలయంబున-కును జని వానికిని హితము గూర్చఁగఁ బలికె.

తే. "తారకాసుర! ఘోరమా తపము సల్పి-సకలభువనంబులను నేలు శక్తిఁ బొంది
 వెలసితివి, లోకములకెల్ల విభుఁడ వయితి,-నావరం బట్టిదే దైత్యనాథ నాథ!

ఉ. నీవు తపంబు చేయుతటి నెమ్మదిఁ గోరపు స్వర్గవాసముఁ
 గావలె నంచు నన్ను నోగి, గాంక్షితమానని యెంచి యేను నీ
 కావర మియ్యలేదుగద! యాత్మఁ దలంపుము, వీడు మిప్పడే
 దేవనివాస మియ్యెడ, షీతిఁ పసియింపుము లోక మేలఁగఁ. ౧౧౧౪

క. నాయాజ్ఞను బాలింపు మ-మేయగుగా! నాకు పల్కు మెలపున మృషగాఁ
 జేయకుము, సకలరాజ్యము-శ్రీయుక్తుఁడ వయి యొనర్చి చెందుము శుభముల్."

ఆ. ఈవిధమున బ్రహ్మ యిచ్చిన యుపదేశ-మాదరించి తారకాసురుండు
 దేవకంఠకుండు దృఢబలుం డయ్యుఁ దాఁ-జేరె షీతికి దేవసీమ వదలి. ౧౧౧౫

చ. మునివర! తారకాసురుఁడు భూతలమందు వసించియుండినఁ
 గనుఁగొనఁ బ్రత్యహంబుఁ దగు కాన్కలఁ గైకొని యింద్రముఖ్యదే
 వనిచయ మాశ్చర్య భీతిలి, ప్రభావము దక్కి, తదీయబాధచే
 ననువుగ వచ్చి యిచ్చి దయ నందుచుఁ బోవుచు నుండు నారదా! ౧౧౧౬

తే. ఈగలిని క్షీణి నుండియు నెల్లసురలఁ-దాప మొనరించుచుండె దుర్ధర్ష బలప
రాశ్రమాన్వితఁడయి రాక్షసాధినాథుఁ-డని మనుచుదృఢమున నెంతయునుజెలంగి.

ఇంద్రుడు బృహస్పతిని శివరహస్యమున కుపాయమునుగుట

ఉ. అంత నమర్త్యు లెల్లరును యత్నముతో గుమిగాఁగఁ గూడి యే
కాంతమునందు “ శంభుని మహాతప మేక్రియ భంగమొందఁ గా
వెతుము, నిర్వికారుని వివేకము నాశమొనర్తు” మం చొగ్గి
స్వాంతమునందు యోజనము సల్పి, దివస్పతి నప్రమమూర్తియై. ౧౨౦౨

తే. కార్యకుశలుండు ప్రాజ్ఞుండు ఘనుఁడు రాజ-నీతిమంతుఁడు నా గురుఁ బ్రీతిఁ బలిచి
దేవసభయందు గంభీరదివ్యభాష-ణములఁ బల్కెను, లోకమోదమును దలఁచి.

తే. “గురునోత్తమ! భగవంత! కుటిలరూపుఁ-డయిన తారకాసురునకు నబ్జభవుఁడు
శ్రీమహాదేవునాత్మజుచేతఁ జచ్చు-నట్లు కల్పించినాఁడు మహానుభావ! ౧౨౦౪

తే. ఆమహాదేవుఁ డిప్పు డత్యంతయోగ
నిరతి సంసారివిముఖుఁడై నిశ్చలతను
బూనియున్నాఁడు, ధైర్యంబు నూని యెవఁడు
‘దేవ! పెండ్లాడు’ మనుచును దెలుపఁగలఁడు? ౧౨౦౫

చ. కమలభవుండు మమ్ము ననుకంపఁ గనుంగొని తెల్పినాఁడు య
త్నమును నొనర్చుఁ డంచుఁ గడు నమ్రత వేడఁగ, దేవదేవు చి
త్తమును మరిల్పఁగా వెరవు ధన్యత నొందఁగఁ దోప, దెవ్వఁ డీ
సమయమునందు శంకరుని స్వాంతము ద్రిప్పఁగ నోపు, దెల్పవే.” ౧౨౦౬

క. సురపతి పల్కిన పల్కులు-గురు డాదృతి విని ప్రియంబు గూర్చుదలఁచి, యో
సురముని! యిట్లని పల్కెను-బరమముదము గలుగునట్టి వాక్యము లలరక.

బృహస్పతి యింద్రునకు శివరహస్యగోపాయమును దెలుపుట

చ. “బలరిపు! దేవనాయక! కృపా విసవయ్య! మదీయవాక్యముల్ ,
కల దొక యుక్తి శంకరుని గాఢతపోనియతిఁ మరల్పుగా,
సులభముసుమ్ము, ధ్యానమునఁ జొక్కిన యీశుని భంగ మెన్న ని
మ్ముల నతిశీఘ్రకాలమునఁ బొల్పును, దెల్పెద నద్ది యిప్పుడే. ౧౨౦౭

సీ. దక్షుని పుత్రియై ధర జన్మమును బొంది యమ్మహేశునిఁ బెండ్లియాడెఁ దొల్లి
యేపరాశక్తి తా, నిపుడు తుషారాద్రి భవనంబునందుఁ దద్భార్యయై
మేనకాగర్భంబుఁ బూనికతోఁ జొచ్చి జన్మించియున్నది చిన్మయాంగి,
యాదేవి దివ్యమైనట్టి రూపంబును దలఁచుచు శంకరుం డలఘుగలిని

తే. దపము సల్పుచునున్నాడు తనకు భార్య-గాఁ బరాశక్తిఁ గైకొనఁగాఁ దగునని;
తెలియుమీకార్యమెల్లఁదప్పదీయచిత్త-మందుమహానీయభావ! యోయమరనాథ!

ఉ. అన్నివిధంబులం గెలుపు నంది మనంబును, యోగిపుంగవుల్
సన్నుతీసేయఁగాఁ దగు నచంచలశీలుఁడు దేవదేవుఁ డా
పన్నశరణ్యఁ డేటికిఁ దపంబొనరింపఁగ భీమనిష్ఠుఁడై!
యెన్నుము, తానె యెన్నఁబడు నెల్లడల న్దగఁ బాక శాసనా! ౧౨౧౦

చ. మనమునఁ దృప్తి నొంది పరమంబగు శంకరు ధ్యాననిష్ఠుఁడై
జనవునఁ దత్పరమిషముఁ బ్రసన్నుతఁ జేరి వసించుచున్న దా
యనుపమదివ్యభోగమహిమాన్వితయాప స్వభ క్తవత్సల
త్వనియతి యేర్పడం గరము తా నవిశింకితి నోసురేశ్వరా! ౧౨౧౧

చ. అవితతయోగనిష్ఠుఁడయి యా హరుఁ డొప్పుచునుండఁ గామముల్
దవులఁగనోడె, నిశ్చలతఁ దా నలరాదుచు నున్నవాఁడు, లో
కవినుతుఁడై మహేశ్వరుఁడు గైకొనఁ దాపర దేవిఁ, బ్రేముడి
మివులఁగఁ జూడఁ డించుక యు, నిచ్చలు ధ్యానముసేయు నాత్మలోక.

సీ. ఇక్కారణంబున నిప్పుడె సురనాథ! భువనవిమోహనప్రవణుఁడయిన
సుమశరుఁ బిల్వనంపుము, వానిఁ బంపు శంకరు దివ్యయోగభంగం బొనర్పఁ,
దత్తాననాథముల్ తనువు సోకినయంతఁ గామాదివర్ణసంకలితుఁ డగుచు
దేవదేవుఁడు పరదేవిని భార్యతి వాంఛతో మరలఁ దా వై భవమునఁ

తే. బెండ్లియగు యోగవిముఖుఁడై ప్రితిఁ దవిలి"
యనుచు యుక్తిని దెలుపఁగా నమరగురుఁడు,
పరమముదమునఁ బిలిపించి స్మరుని దేవ
నాయకుఁడు పల్కెఁ బ్రియమున నారదముని! ౧౨౧౩

మన్మథ కేతంద్ర సంభాషణము

క. "సురిదనుజయక్షరాక్షస-గరుడోరగకింపురుషనికాయంబుల కీ
ధరఁ గల నరులకు జంతూ-త్కరములకుం బ్రీతినిచ్చు దాతవు మదనా! ౧౨౧౪

తే. మూఁడులోకంబులకును సమ్మదమునిచ్చు-నొకమహాకార్యమును జేసినకలబగము
లనువుమీఱంగ రక్షింపు మనవరతము-నస్మదాజ్ఞను బూని లోకైకవీర!"

తే. అనుచునిండ్రుండుమన్మథునతిశయమగు-నాదృశింబల్క, నుప్పొంగియాత్మభవుఁడు
కరముముదమున వచియించెఁ గమ్రభణితిఁ-బాక శాసనఁ ద్రైలోక్యపతినిఁగాంచి.

తే. "దేవతాధీశ! యేమెల్లఁ దావతాజ్ఞ-నొదలలఁ దాల్చి చేయంగ ననవరతము
నున్న వారము, ఘోరమై యున్న కార్య-మేది, నెలవిం, తొన ద్త సమృద్ధి పెలయ.

- బ. హరిసుదర్శనంబు నశనియు నడరి యె-వాని వక్షసీమఁ బగిలిపోవు,
నట్టివానిఁ జీల్చు నైదుపూముల్కులు-దాడుణంబు లగుచుఁ దత్త ణమున.
- క. సార్థకములయిన వివే ప్ర-త్యక్షుల లోఁగొను శరంబు లయిదు సుమము, ల
వ్యర్థంబు పుష్పధనువు, కృ-తార్థతఁ గను నిద్ది భువన మాక్రోశింపఁ. ౧౨౧౯
- సీ. మంత్రి వసంతండు, మలయానిలుఁడు యంతి, మిత్రుండు విఘ్నేశుఁ, గళిత్ర మెన్నఁ
ద్రీభువనమోహనాకృతి రతి యగు నాకు, వీరు సహాయులై నెలయుచుండ
నే నెట్టి దుర్లుటంబైన కార్యమునైన నొనరింపఁజాలుదు ననఁగ నేల ?
ధ్యానయోగాభ్యాసతత్పరుం డయి విజితేంద్రియుండైన విశ్వేశునైన
- తే. నీవు నెమ్మదిఁ గోరిన నీక్షణార్థ-మందె సమ్మోహితునిఁ జేసి యడరి యోగ
విముఖుఁ గావించు, నిక నేల వేయిపలుకు? -లానతి మ్మేది చేయంగ నగునొ దేవ!"
- క. "ఏవనికిఁ బిల్చినాఁడనొ-యాపని తెల్పితివి నీవె, యర్హులు ప్రాజ్ఞుల్
చేపట్టఁ బూన రెద వచ-నాపేక్ష యొకప్పుడైన సరయఁగ మదనా! ౧౨౨౦
- తే. సురల బాధించుచున్నాఁ డసురుఁడు తార-కాఖ్యుఁడనువాఁడుబల్చినహర్నిశంబు,
నీ వెఱుంగుదు వంతయు, నేల చెప్ప-వలయు మన్నభ! యా ఖలు వర్తనంబు.
- తే. శ్రీమహాదేవు పుత్తునిచేఁ జెగునటు-వానికి విధించె మృత్యువు వనజభవుఁడు,
భవతనయుఁడొక్కఁడేతప్పవానిఁజంప-నొరులువలఁతులుగాదుసుష్టాయమువన!
- క. హిమవంతము సానువునం-దమలాత్ముఁడు యోగ మూని యా శంకరుఁ డు
ద్యమమున సంసారముపై-విముఖుండయి తపము సల్పు విధి నవిరతముఁ.
- సీ. వినుము మనోభవా! మును దక్షునకుఁ బుట్టినట్టి సనాతని యాదిశక్తి
యమృతహేళ్యుడు భార్య యై యుండె, నాదేవి యీహాచేఁబుత్తియై హినుగిరికిని
బుట్టియున్నది, యిట్లు భూతనాథుని సన్నిధానమందునను దత్సానువున నె
వసియించుచున్నది, వరయావనంబున నందింబునందుఁ బెంపొంది మిగుల,
- తే. నంగనారత్నములలోన నగ్రగణ్య-యగుచు వలలుచునున్న, దాయభవుఁ డాత్మ
వలఁపుగొనఁడామెఁగాంచి, నాపంపుఁబూని-యోగివిద్యునివడిఁద్రిప్పు భోగిగాఁగ.
- తే. ఆమహాదేవుఁ డెటు సతియందుఁ బ్రీతి-ననుభవించెను భోగంబు లనవరతముఁ,
దద్విధంబునఁ బార్వతిఁ దవలి యోగ-మను వదలి రమియింపఁగానొనరుపఁదగు.
- సీ. భువనహితంబును బూని యీకార్యంబుఁ గావింపవచ్చు! యో కామదేవ!
నీప్రసాదంబున నీప్రపంచంబునఁ గల దేవతల కెల్లఁ దొలఁగుఁ గాక
మది నుండు కలఁతలు, పొదలునుగాక విస్తృతచరాచరలోకసమితి కరయ
సుస్థితి సతతంబు, సుమఖాణ! వేగంబ తరలుము, పొందుము తతయశంబు"

తే. ననుచు దేవేంద్రుఁ డాడినయట్టి వాక్య
ములను విని పుష్పధన్వండు మున్ను బ్రహ్మ
యిడిన దారుణశాపంబు హృదయమందుఁ
దలఁచె విస్మృతిమగుదానిఁ దడయ కపుడె.

౧౨౨౭

మదనుఁడు తన పూర్వశాపంబును స్మరించుట

క. "సురగున సంధ్యను గూఱించి-పడుగులిడెడు విధిని గాంచి బాణపరీక్షం
గరమరయు వేడ్క సుమశర-వరముల నేసితిని దొల్లి పద్మజమీఁదల్. ౧౨౨౮

క. మది నలిగి శాపమిడె న-య్యదనున నా "కీపు మదన! యభవునిపయి నీ
ప్రదరముల దేవకార్యంబొదవింపఁగఁ బబిపి యపుడె యుగ్రాకృతియా.

క. చూరు నేత్రవహ్నిదగ్ధుఁడు-సరవిం గాఁగల" వటంచు, శాపసమయ ము
ట్లరుదెంచె, నివారింపఁగ-నుర వెద్దియు లేదు నాకు నొగి యోశంపల్. ౧౨౩౦

ఉ. దైవము చేయు కార్యముల దాటఁగనోపుని యెవ్వఁడైనఁ దా
భావమునం" దటంచు మదిఁ బల్కులు నెంచి విషాద మొందియున్
భావజుఁ డింద్రునాజ్ఞఁ దగఁ బాలనసేయఁగఁ బూని పల్కి "నో
దేవపతి! యొనర్తు భవదీయసదుక్తి" నటంచు-నారదా! ౧౨౩౧

తే. "దేవకార్యంబుఁ దీర్చెద, దేవు శివుని
యోగవిముఖునిఁ గావెంటు, నుగ్రుఁ డతఁడు
చంపఁజూచిన నన్ను నిలింపనాథ!
దేవతలఁ గూడి బ్రతికింపఁ దివుడు" మనియె. ౧౨౩౨

తే. మదనుఁ డిరీతి విన్నవింపఁగను నింద్రుఁ
డతని నోదార్చి, పలుమాటు లాదరించి,
"యోయి! సురగణములఁ గూడి యుష్మదర్థ
మేను జరెనంబొనర్తు" నం చానతిచ్చె. ౧౨౩౩

మన్మథుఁడు శివుని తపోవనంబున కరుగుట

చ. సురపతియాజ్ఞ మన్మథుఁడు సుందరి యా రతియున్, వసంతుఁడున్
సరవిని వెంటరాఁ గదలి శంభు తపోవనసీమఁ జేరె ను
ద్ధరగతి, దేవతాగణముతోఁ ద్రిదశేంద్రుఁడు లెల్పె నాజ్ఞ "మీ
రరుగుఁడు వానివెంటఁ దగు యత్నముతోడుతఁ దోడుసూపఁగల్. ౧౨౩౪

సీ. సురలార! యతిఘోరతరమగు శంకరసమ్పాహనంబును నలుపఁదలఁచి
నాయాజ్ఞఁ బోవుచున్నాఁ డస్మదీయకార్యంబును దలఁచార్చి యత్నమునను;

మీరెల్ల ను గూడి మారుఁ జెచ్చటి కేగు, నచటికిఁ బోనగు నయ్యలార !
తోడ్పాటొనర్పుడు, తొడరి మహాజన్ముడైన మహాకుమ్ర నాత్మపుష్ప

తే. శరమునను మోహితు నొనర్ప స్మరుడు పూను
నెపుడు, తెలుపుడు నాయుద్ధ హితవుమీఱ,
నాక్షణంబున నే నట కరుగుజెంచి
వాని సంరక్ష సేయంగవలయుఁ జాండు.”

౧౨౩౫

క. సురపతి యీక్రియఁ జెలుపఁగ-సురలెల్లఁ దదాజ్ఞఁ బూని సుమశరరక్షా
పరులయి యనుసరణ మొనర్చిరి సుసమాహితమనీషచే నుత్సుకులై. ౧౨౩౬

క. మదనుండు మాధవుడుఁ దన-ముదితయుఁ దనతోడ నుండఁ బురహరునకు మో
దదమగు తపోవనము నె-మ్మదిఁ జేరి వసించెఁ దా సమయమును గనుచుఁ.

చ. సకలజగంబు మోహఘనసాగరమందున ముంపఁజాలు పూ
నిక గల మన్మథుండు హరు నిశ్చలయోగముఁ గాంచి యందు నిం
చుక యవకాశ మేనియును జొప్పడకుండుట యెంచుచుండె, నో
పికఁ గొని మాధవుం డచటఁ జేర్చిఁ జెలంగెను దోడుసూపఁగఁ.

౧౨౩౭

వసంత విజృంభణము

తే. మునివరోత్తమ! కింశుకముఖ్యతరువు-లెల్లఁ బుష్పించె నానంద మెనఁగునట్లు,
మల్లికామాలతీజాతు లెల్ల నుల్ల-ముల్లసిల్లఁగఁ బువ్వుల వెల్లివిరిసె. ౧౨౩౮

క. ఎంతయు వసంతు మహిమను-వింతలువింతలుగఁ బుష్పవిసరము లలరెఁగ,
కాంతములై పద్మంబు ల-సంతములుగ నెగజె సరసికాంతరములలోఁ.

౧౨౪౦

క. ప్రమదమున మధురరవముల-భ్రమరంబులు ఝంకృతులను బంచశరాజ్ఞ
సుమముల విహరించుచుఁ బ్రే-మమునఁ బరస్పరము చెలఁగ మహి నల్లెడలఁ.

క. చల్లని మెల్లని వాయువు-లల్లంబులు పల్లవింప నురుసౌరభసం
పల్లవితము లయి వీచె మ-హోల్లాసంబుగను మన్మథోద్దీపకతఁ.

౧౨౪౨

క. హిమకరుఁ డతిశీతలుఁడై-ప్రమోదముచు గూర్చునట్టి ప్రభతోడ విలా
సముఁగూర్చఁ బ్రాణికోటికి-విమలత నులసిల్లె మిగుల వేడుక మీఱఁ.

౧౨౪౩

క. భువిఁ గల ప్రాణిసమూహము-లవిరతసంతోషయక్తి నలరెను, మదనుం
డు వసంతుఁడుఁ జెంపొందుచు-భువిని విజృంభింప శివతపోవనసీమఁ.

౧౨౪౪

తే. తపముఁగావించుసిద్ధులెంతయును గామ-మోహితస్వాంతులయి, రాతపోవనమున
నట్లె శృంగారభావంబు నాత్మలండు-నొలయఁగాఁ గిన్నరాదులు కలఁగి రపుడు.

క. వరముని! శివుని తపోవన-పరిసరమున నున్న యెల్లప్రాణులు మమల్గ
స్మరమోహితంబులయి నిర్భరపరితాపంబు నొందె, బల్కు లింకేలోగలరె

ఆ. అమృతాత్మ్యజ్ఞైని యాదిదేవుని ముఖ్య-గణములెల్ల వికృతః గాంచెఁగాని
ధ్యానయోగమందుఁ దనరు శంభున కిసు-మంతయైన భంగ మడరదయ్యె.

మదనఁడు శంకరునిపై బాగప్రయోగంబు చేయఁబూని విఫలుడగుట

చ. నిరుపమయోగనిష్ఠుడయి నిశ్చలుడై తపమానియున్న శం
కరుఁ బరికించి మన్మథుఁడు గాఢవిపాదము నొంది చాపమున్
గరమునఁదాల్చి యాహరుని కట్టెదుట న్నడువేడ్కఁ జేరె, ని
బ్బరమున నారతీరమణి వద్దని నిల్చిన నిల్వ కద్ధర్మి.

౧౨౪౮

తే. ప్రళయకాలాగ్నిదీప్తుని, భానుకోటి-సన్నిభునిఁ, బ్రభు, యోగసంపన్ను, నిశ్చ
లాత్మవిద్యాపరుని దేవు నవని నెవరు-చెనకఁగలవారు దక్షులై మునివరేణ్య!

క. వాసవుని వాక్కులను దా-నాసక్తిని విని, తనంత నంగీకృతి వే
చేసె నిటు, తలఁచి నారద!-దోసంబగు నంచు నెఱిగి తుందుడు కొప్ప.

క. వరసమ్మోహనశరమును-శరాసనమునందుఁ గూర్చి శంభునదుటికిఁ
బిరబిరఁ జని కని రుద్రుని-మరలె, మరల భీతి నాత్మ మల్లడిగొనఁగఁ. ౧౨౪౯

క. కంతుఁడు శివసమ్మోహన-మంతయుఁ జేయంగలేక యిటు భంగపడఁ
స్వాంతమున నెంచి యప్పు డ-నంతమహిమ నెనఁగు నామహాదేవి వెనక.

చార్యుని శివుని సన్నిధానంబునకు కమ్మట

తే. తనదు మాయనులోకసంతోలనోహ-ముననుముంపంగఁజాలిన భునగుణాభ్య
మందహాసంబుఁ గావించి, మదనునకును-దాను దోడ్పడు వాంఛను బూని వచ్చె.

ఆ. చెలులు వెంటరాఁగ శివు సన్నిధానంబుఁ-జేరె, నపుడు శివుఁడు స్థిరతరమగు
ధ్యాననిష్ఠ వదలి తన రమ్యనయనముల్-విప్పి యచటఁ గాంచె విశదరీతి.

చ. అతిదుదిరంబులైన నయనాబ్జము లుల్లసిలంగ, నాననం
బతులమనోహరంబగుచు నాత్మకు నింపొనరింప జైలరా
ట్సుతఁ గని, నిశ్చలాత్మఁడయి సుందరిపైఁ బ్రియ ముప్పలిల్ల శా
శ్వతరమగు తృప్తిఁ దా నెనెనె శంభుఁడు తక్షణమందె యెంతయుఁ. ౧౨౫౦

మదనఁడు మరల శివునిపై బాగప్రయోగముఁ జేయుట

తే. ఇట్టి సమయంబునందు మహేశుఁ జూచి
శ్రుష్టధన్వుండు తన దివ్యపుష్పబాణ

మును గరంబునఁ దాల్చి యయ్యనఘః గూర్చి
పయనమయ్యె మహేంద్రుని పనుపు నెఱప.

౧౨౫౬

క. సురపతి నిర్జరతతిచే-స్మరు కార్యక్రమముఁ జెలిసి చయ్యనఁ ద్రిదశో
త్కరము వెనుదవిలిరా నం-బరమున నచ్చోట నిలిచె వరరథమందుఁ.

క. మదనుఁడు శంకరు వక్షముఁ-బదిలంబుగ హస్తా మను బాణంబున ని
య్యది తగు నదనని తన నె-మ్మదిఁ గని గాడంగనేసె మానివతంసా! ౧౨౫౭

క. హరుఁ డెంతయుఁ దన మది సం-బరము కరము వెలయఁ జూచెఁ బార్వతిఁ బ్రీతిఁ,
స్మరునకుఁ దోడ్పడు కోరికఁ-గరువలి పొంగుచును వీచెఁ గమ్మని గాడ్పుల్.

క. మెల్లని చల్లని వాయువు-బుల్లసం బాఁయ వీవ నుల్లంబులకుఁ
మొల్లంబై శృంగారం-బెల్లెడ వ్యాపింపఁజేసె నెంతయు వేడ్కల్. ౧౨౬౦

తే. అంత సమ్మోహన మనంగ నలరు నలరు-గములఁ గై సేసినట్టి బాణమును మరలఁ
బుష్పధనువున సంధించెఁ బూన్కి-తోడ-మన్మథుం డాత్మ నింద్రుని మాట నెంచి.

సీ. తనదు దక్షిణభాగమున సమ్మృదంబునఁ బరమసుందరి రతి భాసిలంగ,
వామభాగంబున రామాలలామంబు ప్రీతి యెంతయును సంగప్రీతి వెలయ,
వెనుక నుత్సాహసంజనకుఁడై ప్రియమిత్రుఁడగువసంతుఁడువేడ్కననుపుమెఱయ,
నానందమునఁ బొంగి యఖిలనిర్జరవరు లాకసంబున నిల్చి యరయుచుండ,

తే. లోకసంరక్షకై సర్వలోకమోహ-కారణంబగు బాణంబు నారిఁగూర్చి
యింద్రునాజ్ఞను మదనుండు హితవు నెంచి-యామ హేశ్వరు నెద నాఁటునట్టు లేసె.

తే. భువనమోహనకరమైన పుష్పగాణ-మెదఁ బ్రవేశింపఁగానె జితేంద్రియుఁడును
నిర్వికారుండునుగుశివునిహృదయంబు-సంగ మోన్ముఖమయ్యె, నుత్సాహమడరె.

తే. కలదె ముల్లోకములయందుఁ గామునకు న
సాధ్యమగు పనియంచు నిర్దిరులు మిగుల
మాటిమాటికిఁ బొగిడిరి మదను నపుడు
కార్యసాఫల్యమగు చంచుఁ గడు ముదమున.

౧౨౬౪

క. హరుఁ డింద్రియనిగ్రహ మీ-కరణిఁ జెడుట కాత్మి నేది హారణమని తాఁ
బరికింపఁదొడఁగె వికృతికి-సరియగు కార్యంబు, నపుడు చతురాననుఁడుఁ.

చ. వశి భువి కేగి మన్మథుని ప్రాణముచుఁ గుసుమాంబకంబు ల
య్యెడఁ గల పుష్పచాపమును నిద్రతిమంబగు వాని శక్తియుఁ
గడు జలనంబునఁ గవిచి కై కొని యట్టై వసంతు నుత్కటకుఁ
గడఁకఁ గలంచి యాత్మిసదనంబును జేరె మునీంద్ర! యంతటఁ. ౧౨౬౬

శ్రీమం కంటిమంట మదనుంకు భస్మంబగుట

క. హరుఁ డాత్మ నిశ్చయించెను-స్మరుఁ డేటికి నన్ను మీఱఁజాలె ననుచు ను
ద్ధరతరకోపానలవి-స్ఫురి తేక్షణఁ డయ్యె నపుడు మునిగఁగానాథా! ౧౨౬౭

సీ. అణిశయంబగు క్రోధ మాశ్మ నుద్దీపింప హరుని మూఁడవనేత్రమందునుండి
లోకసమూహంబు వీరఁ గాల్పఁగఁజాలు నీత్యాన్ని జనియించె దీప్తమగుచు,
సురవరులెల్లరుఁ జూచి యానహ్నిని భయమున నణఁకుచుఁ బంచశతని
రక్షింపఁగాఁబూని "ప్రభువర! యోశివ! యోలోకనాయక! యోశరణ్య!

తే. స్మరిని రక్షింపు రక్షింపు, శాంతిఁబూను,
మతఁకు కావించె మాయాజ్ఞ ననుసరించి,
దేవదేవా! ప్రసన్నత భావమందుఁ
బొందుమా, హిరికరుఁ బ్రోవు మాది దేవ!" ౧౨౬౮

తే. ఇట్లు పల్కుచునుండ సురేంద్రముఖ్యులైన సురలెల్ల, హరనయనానలంబు
చుట్టుకొని మన్మథునిఁగాల్చెఁజూడఁగా న-శక్యమైభూతియగునట్లుసంయమింద్ర!

ఇరువది మూడవ అధ్యాయము

క. హరనేత్రసముద్భవమై-స్మరునిం గాల్చిన మహాన్ని సంయమివర! యీ
శ్వరుని మరలఁ జేరుటకై-యరుగంగా నోప చెప్పఁజ్ఞనను బూర్నిక. ౧౨౭౦

క. బడబాహుపంబున నీ-పుడమిని నాయగ్ని నెగడి భూలోకంబున్
గడువడిఁ దపింపఁజేయఁగఁ-కొడఁగుడు, నరుదెంచె బ్రహ్మ తూర్ణమె ధరకున్.

ఉ. వచ్చి విరించి, యీ బడబవైఖరిఁ గాంచి, యుపాయ మేర్పడన్
జెచ్చెర సింధుతీరముచు జేర్చి, సరితృతిఁ గోర్కి వేడి, తా
నిచ్చు దలంచి, తజ్జలధి నెఱియు నిల్వఁగ దాని నుంచి, యీ
పచ్చయ మెల్ల మాన్పె భవి, కంతట నారద! దేవతోత్తముల్. ౧౨౭౨

క. మదనునకై శోకంబున-మరులం బాగులుచును నాత్మనుండిరములకన్
గడలిరి, "రణి నీవిధుఁ డిం-పొదవ మరల బ్రతుకు"ననుచు నూరాన్ని వెనక.

పార్వతి పరమేశ్వరుని మన్మథుని దహనముంజూర్చి ప్రశ్నించుట

తే. విజనమై యున్నయట్టి యీ విపినసీమ-విశ్వనాథునిఁ గనుఁగొని విశ్వజనని
చిటునగివు రుచిగాననసీమఁ జెలఁగు-చుండఁగా నిట్లు పల్కె నో యుత్తమముని!

క. "మనమున నను బ్రకృతి భా-గ్యనుగాఁ బడయఁగ నెంచి యతిశయతపమున్
బానరించుచు నేలొకొ చం-పినవాడవు మదను నిపుడు విశ్వశరణ్య! ౧౨౭౩

తే. కాముఁడు సశంపఁగా నింకఁ గాంతతోడ
నేప్రయోజనమున్నది? యెఱుంగఁబలుకు,
మిట్టి ధర్మంబు యోగుల కెసఁగుఁగాని
కాముకుల కెట్లు చెల్లఁగాఁగలదు దేవ! ”

౧౨౭౬

తే. ఇట్లు శ్రీదేవి పల్క మహేశ్వరుండు
చక్రుఁడై యప్పు డాత్మలో సర్వశక్తి
యతప్రకృతి యాద్య పర్వతసుత యటంచుఁ
జెలిసి ధ్యానంబు గావించె ధృతి మునీంద్ర!

౧౨౭౭

క. నయనముల విప్పి మది యె-రియుఁ బొంగఁగ హర్షపులకితశరీరుండై
ప్రియమునను లోకసుందరి-దయ నొందఁగఁ బలికె నీట్లు తాపసివర్యా! ౧౨౭౮

శుని ప్రత్యుత్తరము

సీ. “నిన్ను నే నెఱుంగుదు నిత్యప్రపూర్ణపుఁ బ్రకృతి వటంచును భావమందు
నిజబీలతో ధర్మని వెలసితి నంచు నిక్కంబుగా దేవి! నిగమవినుత!
నిన్నుఁ బొందఁగఁగోరి నిశ్చలధ్యానంబునం దున్నవాఁడ నీయడవిఁ జరము,
సాక్షాత్పరాత్పర! జన్మసాఫల్యంబుఁ బొందంగ నీదినంబందుఁ గంటి,

తే. దర్శనీయస్వరూప వోతన్వి! నాకుఁ-బ్రియముఁ గలిగించు సతిపోల్కి వెలయుచున్న
దాన, వేఁ గృతకృత్యుఁడ, ధన్యతముఁడ”-ననిశివుఁడు పల్కశ్రీదేవియనియెనంత.

పరమేశ్వరి స్వస్వరూపంబుఁ జాపుట

ఉ. “తావకవాంఛితంబు మదిఁ దప్పఁగఁ గోరిక మీఱఁ దృప్తనై
యీవసుధన్ హిమాద్రికిని నెంతయుఁ గూర్చు కుమార్తెనై జనిన్
బావనరీతిఁ బొంది, నిను భర్తనుగాఁగ వరింప వచ్చితిన్
దేవ! త్వదీయసన్నిధికి దివ్యశరీరముతోడ నియ్యెడన్.

౧౨౮౦

అ. భక్తితోడ నెట్లు ప్రార్థింతుగో భక్తు-లట్టిభావమునను ననతరించి
వారి కోరికల నవారితగిలె నీర్చి-తృప్తిపఱతు నెపుడు దేవదేవ! ౧౨౮౧

తే. శంకరా! యేను దక్షాల్పజయగు సతి న-టంచు నమ్ముము, దక్షుని యధ్వరమున
నిను వదలినట్టిదానను, నిత్య, కాళి-త్రిభువనవిమోహశీలగాఁ జెలియు నన్ను.”

చ. అనవుడు శింధుఁ డీట్లు లనె నా గిరిరాట్సులతోడ “దేవి! నీ
వనినటు చాటుగోచనపు నాసతివైనను బ్రాణతుల్యవై
యనయము నాకుఁ బ్రీతికవె యైనను దక్షుని యజ్ఞమందు నిగ్
గనుఁగొనరాని రూపమునఁ గ్రాలుచు నుంటివె భీమరూపిణీ!

౧౨౮౩

తే. ఉరుతరఘునప్రభలతోడ నొప్పి దక్ష-యజ్ఞనాశన మొనరించునపుడు కాళి
యన దిగంబరవై యుంటి, వట్టి నీస్వ-రూప మిప్పుడు నాకును జూపు దేవి!"

క. మునినాథ! యిట్లు హరుఁ డొ-య్యనఁ బల్క హిమాచలేంద్రునాత్మజ శివు నె
మ్మనమునఁ గల వాంఛను దీ-ర్చను బూర్వపురూపు వింత వజ్రలఁగఁ దాల్చెన్.

వ. నారదమునీంద్రా! యీదేవిదివ్యస్వరూపంబు స్వినుము. దట్టంబైన కాటుక
వంటి కాంతి గలిగి, దిగంబరయై, తురిద్రక్తయు, నతిఘోరవిశాలనయ
నయు, సత్యంతపీవరోన్నత స్తనద్వంద్వవిభ్రాజితవత్స్ఫలయు, నాపాదవిలంబికేశ
పాశయుఁ, బ్రేక్షకభయంకరయు, లలజ్జిహ్వాకయు, సత్యభయంకరంబులగు
దంతంబులును నఖంబులును భాసిల్లుచుండ, నాకసంబున నుదయించిన చంద్ర
సముదయంబులచే విరాజిల్లు మేఘనిచయంబుపోల్కిఁ జూపట్టుచు, నాచాను
లంబమానాత్మ్యంతవిశాలముండమాలిక యజుత వెలయుచుండ, మెఱుపుఁదీగ
లతోఁగూడిన ఘనాఘనంబురీతిఁ గనఁబడుచుఁజ, తుండ్పుజయు, నతివిచిత్రతమ
రిత్తునిచయవిభ్రాజమానకీరీటంబు మూర్ధంబునందు మెఱుంగులం దుఱంగ
లించుచు వెలయుచుండ నతిభీభత్సరూపంబున శివుని కట్టెదుటఁ బ్రత్యక్షమై
నిలిచిన.

౧౨౮౬

చ. కనుఁగొని శంకరుండు పలుకంగఁదొడంగెను గద్దకస్వరం
బున మది నుత్సుకుండగుచుఁ బొంగుచు గాత్రము రోమహర్షణం
బున నలరారుచుండఁగను "బూజ్య! కరింబు మదాత్మ దగ్ధమ
య్యెను నిను వీడియుండుట మహేశ్వరి! తద్దయుఁ బెద్దకాలమున్. ౧౨౮౭

నీ. నిచె యంతర్యామినివగు శక్తివి మహేశ్వరి హృదయస్థవై పరఁగుచుండు,
వట్టి త్వదీయపాదాంభోజయుగ్మంబు లారాధన మొనర్చి యధికభక్తి
హృదయపద్మంబునఁ బదిలంబుగాఁ దాల్చి త్వద్విరహంబునఁ దప్తమయిన
నాయాత్మ చల్లంగనై యూఱడిలఁజేయువాడ" నంచని భక్తిపరవశుడయి

తే. యా మహాదేవుఁ డత్యంతమైన యోగ
మాని శయనించి యపుడు మహోన్నతమహి
మాస్పదములైన తచ్చరణంబుజముల
హృదయమందున ధరియించె ముదితుండగుచు.

౧౨౮౮

క. ధ్యానానందంబునఁ దన-మేను మఱచి శవముపోల్కి మిగుల వెలయుచున్,
కాను విఘ్నార్ణవయనుఁడై-పూనిక నాదృతి వహించి పొడఁగ నె దేవిన్.

తే. స్వాంశచేఁ బంచవక్త్రుఁడై యంజలిఘటి-యించి యా పరదేవికి నెదుట నిల్చి,
యమితభక్తి సహస్రనామములఁ గాళి-కను స్తుతించెను నిశ్చలతను భజించి.

✓ పరమేశ్వరకృత కాళి(లలితా)సహస్రనామస్తుతి

అనాద్యయుఁ, బరమయు, విద్యయుఁ, బ్రహ్మయుఁ, బ్రకృతియుఁ, బరయుఁ, బ్రహ్మపురుషారాధ్యయుఁ, బ్రహ్మపురుషేశ్వరియుఁ, బ్రాణాత్మికయుఁ, బ్రాణ శక్తియు, సర్వప్రాణహితైషిణీయు, నుమయు, సుత్రమకేశినియు, సుత్రమయు, సున్నత్తభైరవియు, ఉర్వశియు, సున్నతయు, సుగ్రయు, మహోగ్రయు, సున్నత స్థనియు, సుగ్రచండయు, సుగ్రసయనయు, మహోగ్రచైత్యనాశినియు, సుగ్ర ప్రభావతియు, సుగ్రవేగయు, సుగ్రప్రమర్దినియు, సుగ్రతాఠోగ్రసయనయు, సూర్యస్థాననివాసినియు, సున్నతైనయనయు, సత్కుగ్రదంతయు, సుత్తుంగస్థలాల యయు, సుల్లాసినియు, సుల్లసచ్చిత్తియు, సుత్కుల్లనయనోజ్జ్వలయు, సుత్కుల్ల కమలారూఢయుఁ, గమలయు, గామినీకళయుఁ, గాళయుఁ, గరాళవదనయుఁ, గామినీముఖకామినియుఁ, గోమలాంగియుఁ, గృశాంగియుఁ, కైటభాసురమర్దినియుఁ, గాళిందియుఁ, గమలస్థయుఁ, గాంతియుఁ, గానిసవాసినియుఁ, గులీనయు, నిష్కళయుఁ, గృష్ణయుఁ, గాళరాత్రిస్వరూపిణీయుఁ, గుమారియుఁ, గామరూపయుఁ, గామినియుఁ, గృష్ణపింగళియుఁ, గపిలయు, శాంతిదయు, శుద్ధయు, శంకరార్ధశరీరిణీయుఁ, గౌమారియుఁ, గార్తికయు, దుర్గాయుఁ, గౌళికయుఁ, గుండలోజ్జ్వలయుఁ, గుళేశ్వరియుఁ, గులశ్రేష్ఠయుఁ, గుంతలోజ్జ్వలమస్తకయుఁ, భవానియు, భావినియు, వాణియు, శివయు, శివమోహినియు, శివప్రియయు, శివారాధ్యయు, శివప్రాణైక వల్లభయు, శివపత్నియు, శివస్తుత్యయు, శివానందప్రదాయినియు, నిత్యానంద మయియు, నిత్యయు, సచ్చిదానందవిగ్రహయు, త్రైలోక్యజననియు, శంభుహృదయ స్థయు, సనాతనియు, సదయయు, నిర్దయయు, మాయయు, శివయుఁ, త్రైలోక్య

✓ “అనాద్యా పరమా విద్యా ప్రభానా ప్రకృతిః పరా । ప్రభానపురుషారాధ్యా ప్రభాన పురుషేశ్వరీ॥౧॥ ప్రాణాత్మికా ప్రాణశక్తిః సర్వప్రాణహితైషిణీ । ఉమా చోత్తమకేశి స్వత్రమా చోన్నతభైరవీ ॥౩౦-౨॥ ఉర్వశీ చోన్నతా చోగ్రా మహోగ్రా చోన్నతస్థా । ఉగ్రచండోగ్ర సయనా మహోగ్రచైత్యనాశినీ ॥ ౩౧-౩ ॥ ఉగ్రప్రభావతీ చోగ్రవేగానుగ్ర ప్రమర్దినీ । ఉగ్రతాఠోగ్ర సయనా చోర్ధ్వస్థాననివాసినీ ॥ ౩౨-౪ ॥ ఉన్నతసయనాత్కుగ్రదంతోత్తుంగ స్థలాలయా । ఉల్లాసీ స్వల్లసచ్చిత్తా చోత్కుల్లనయనోజ్జ్వలా ॥ ౩౩-౫ ॥ ఉత్కుల్లకమలారూఢా కమలా కామినీ కలా । కాళీ కరాళవదనా కామినీముఖకామినీ ॥౩౪-౬॥ గోమలాంగీకృగాంగీచ కైటభాసురమర్దినీ ॥ కాళిండి కమలస్థాచ కాంతా కాననవాసినీ ॥ ౩౫-౭ ॥ కులీనా నిష్కల కృష్ణా కాళరాత్రిస్వరూపిణీ । కుమారి కామరూపాచ కామినీ కృష్ణపింగళా ॥ ౩౬-౮ ॥ కపిలా కాంతిదా కుర్ధా శంకరార్ధశరీరిణీ । కామరీ కార్తిక దుర్గా కాళికి గుండలోజ్జ్వలా ॥౩౭-౯॥ కుళేశ్వరీ కుళశ్రేష్ఠా గుంతలోజ్జ్వలమస్తకా ॥ భవానీ భావినీ నాణీ శివాచ శివమోహినీ ॥ ౩౮-౧౦ ॥ శివప్రియా శివారాధ్యా శివప్రాణైకవల్లభా । శివపత్ని శివస్తుత్యా శివానంద ప్రదాయిని ॥ ౩౯-౧౧ ॥ నిత్యానందమయీ నిత్యా సచ్చిదానందవిగ్రహా । త్రైలోక్యజననీ శంభుహృదయస్థా సనాతనీ ॥ ౪౦-౧౨ ॥ సదయా నిర్దయా మాయా శివా త్రైలోక్యమోహినీ ।

మోహినియు, బ్రహ్మదిత్రిదశారాధ్యయు, సర్వాభీష్టప్రదాయినియు, బ్రహ్మ
ణియు, బ్రహ్మగాయత్రీయు, సావిత్రియు, బ్రహ్మసంస్తుతయు, బ్రహ్మాపాస్యయు,
బ్రహ్మశక్తియు, బ్రహ్మసృష్టివిధాయినియు, గమండలకరయు, సృష్టికర్తయు,
బ్రహ్మస్వరూపిణియు, జతుర్భుజాత్మికయు, యజ్ఞసూత్రరూపయు, దృఢవ్రతయు,
హంసానూఢయు, జతుర్వక్తయు, జతుర్వేదాభిసంస్తుతయు, వైష్ణవియు,
బాలనకరియు, మహాలక్ష్మీయు, హరిప్రియయు, శంఖచక్రధరయు, విష్ణుశక్తియు,
విష్ణుస్వరూపిణియు, విష్ణుప్రియయు, విష్ణుమాయయు, విష్ణుప్రాణైకవల్లభయు,
యోగనిద్రయు, నక్షరయు, విష్ణుమోహినియు, విష్ణుసంస్తుతయు, విష్ణుసమ్మోహన
కరియు, దైలోక్యపరిపాలినియు, శంఖనియు, జక్రిణియు, బద్ధయు, బద్ధినియు,
ముసలాయుధయు, బద్ధాలయయు, బద్ధహస్తయు, బద్ధమాలావిభూషితయు,
గరుడస్థయు, జారురూపయు, సంపద్రూపయు, సరస్వతియు, విష్ణుపార్శ్వస్థియు,
విష్ణుపరమాహ్లాదదాయినియు, సంపత్తియు, సంపదాధారయు, సర్వసంపత్ప్రదాయి
నియు, శ్రీవిద్యయు, సుఖదము, సౌఖ్యదాయినియు, దుఃఖనాశినియు, దుఃఖహన్త్రియు,
సుఖకరియు, సుఖాసీనియు, సుఖప్రదయు, సుఖప్రసన్నవదనయు, నారాయణమనో
రమయు, నారాయణీయు, జగద్ధాత్రియు నారాయణవిమోహినియు, నారాయణ
శరీరస్థయు, వనమాలావిభూషితయు, చైత్యఘ్నియు, భీతివననయు, సర్వచైత్య
ప్రమర్దినియు, వారాహియు, నారసింహియు, రామచంద్రస్వరూపిణియు,
రక్షోఘ్నియు, గాననావాసయు, నహల్యాశాపమోచనియు, సేతుబంధకరియు,
సర్వరక్షకులవివాశినియు, సీతయు, బలీవ్రతయు, సాధ్వీయు, రామప్రాణైక

బ్రహ్మదిత్రిదశారాధ్య సర్వాభీష్టప్రదాయిని || ౪౧ || బ్రహ్మణీ బ్రహ్మగాయత్రీ సావిత్రి బ్రహ్మ
సంస్తుతా | బ్రహ్మాపాస్యా బ్రహ్మశక్తి ర్బ్రహ్మసృష్టివిధాయిని || ౪౨ || కమండలకర
సృష్టికర్త బ్రహ్మస్వరూపిణీ | చతుర్భుజాత్మికా యజ్ఞసూత్రరూపా దృఢవ్రతా || ౪౩ || హంసా
నూఢా చతుర్వక్తా చతుర్వేదాభిసంస్తుతా | వైష్ణవి పాలనకరీ మహాలక్ష్మీ ర్హరిప్రియా || ౪౪ ||
శంఖచక్రధరా విష్ణుశక్తి ర్విష్ణుస్వరూపిణీ | విష్ణుప్రియా విష్ణుమాయా విష్ణుప్రాణైకవల్లభా || ౪౫ ||
యోగనిద్రాత్మికా విష్ణుమోహిని విష్ణుసంస్తుతా | విష్ణుసంమోహనకరీ దైలోక్యపరిపాలిని || ౪౬ ||
శంఖచక్రధరా పద్మా పద్మిని ముసలాయుధా | పద్మాలయా మహాపద్మా పద్మమాలావిభూషితా ||
౪౭ || గరుడస్థా చారురూపా సంపద్రూపా సరస్వతి విష్ణుపార్శ్వస్థిభా విష్ణుపరమాహ్లాదదాయిని ||
౪౮ || సంపత్తిః సంపదాధారా సర్వసంపత్ప్రదాయిని | శ్రీవిద్యా సుఖదా సౌఖ్యదాయిని
దుఃఖనాశిని || ౪౯ || దుఃఖహన్త్రి సుఖకరీ సుఖాసీనా సుఖప్రదా | సుఖప్రసన్నవదనా నారా
యణమనోరమా || ౫౦ || నారాయణీ జగద్ధాత్రి నారాయణవిమోహిని | నారాయణ శరీరస్థా
వనమాలావిభూషితా || ౫౧ || చైత్యఘ్ని భీతివననా సర్వచైత్యప్రమర్దిని | వారాహి నారసింహీచ
రామచంద్రస్వరూపిణీ || ౫౨ || రక్షోఘ్ని గాననావాసా చాపల్యా శాపమోచనీ | సేతుబంధకరీ
సర్వరక్షకులవివాశిని || ౫౩ || సీతా పతివ్రతా సాధ్వీ రామప్రాణైకవల్లభా | లోకేశాననానానా
లంకేశ్వరవివాశిని || ౫౪ || సీతః కుసీతః కుక్కుటిః కీర్తిర్వేదా వసుంధరా | విష్ణుమాల్యధరా

వల్లభయు, నశోకకాననావాసయు, లంకేశ్వరవివాశినియు, నీతియు, సునీతియు, సుకృతియు, గీర్తియు, మేధయు, వసుంధరయు, దివ్యమాల్యధరయు, దివ్యయు, దివ్యగంధానులేపనయు, దివ్యవస్త్రపరీధానయు, దివ్యస్థాననివాసినియు, మాహేశ్వరియు, బ్రేతసంస్థయు, బ్రేతభూమినివాసినియు, నిర్జంజయు, స్మశానస్థయు, భైరవియు, భీమలోచనయు, సుఘోరనయనయు, ఘోరయు, ఘోరరూపయు, ఘనప్రభయు, ఘనస్తనియు, వరయు, శ్యామయు, బ్రేతభూమికృతాలయయు, ఖట్వాంగధారిణియు, ద్వీపచర్మాంబరసుశోభనయు, మహాకాళియు, జండవక్త్రయు, జండముండ వివాశినియు, నుద్వానకాననావాసయు, బుష్పద్వానవనప్రియయు, బలిప్రియయు, మాంసభక్ష్యయు, రుధిరానవభక్షిణియు, భీమరావయు, సాట్టహాసయు, రణనృత్యపరాయణయు, నసురాస్పృశ్చియయు, దుష్టయు, దైత్యదానవమర్దినియు, దైత్యవిద్రావిణియు, దైత్యమథనియు, దైత్యసూదనియు, దైత్యఘ్నియు, దైత్యహంత్రియు, మహిషాసురమర్దినియు, రక్తబీజనిహంత్రియు, శుంభాసురవివాశినియు, నిశుంభహంత్రియు, ధూచూటమర్దినియు, దుర్గహారిణియు, దుర్గాసురహంత్రియు, శివదూతియు, మహాబలయు, మహాబలవతియు, జిత్రవస్త్రయు, రక్తాంబరయు, నమలయు, విమలయు, లలితయు, జారుహాసయు, జారుత్రిలోచనయు, నశేయయు, జయదయు, జ్యేష్ఠయు, జయశీలయు, బరాజితయు, విజయయు, జాహ్నువియు, దుష్టజృంభిణియు, జయదాయినియు, జగద్రక్షాకరియు, సర్వజగచ్చైతన్యకారిణియు, జయయు, జయన్తియు, జననియు, జనభక్షణతత్త్వియు, జలహాపయు, జలస్థయు, జప్యజాపకవత్సలయు, జాజ్వల్యమానయు, యజ్ఞశయు, జన్మనాశవివర్జితయు, జరాతీతయు, జగన్మాతయు, జగద్రూపయు, జగన్మయియు, జంగమయు, జ్వాలినియు, జృంభాస్తంభినియు,

దివ్యా దివ్యగంధానులేపనా || ౫౫ || దివ్యవస్త్రపరీధానా దివ్యస్థాన నివాసిని | మాహేశ్వరీ బ్రేతసంస్థా బ్రేతభూమినివాసిని || ౫౬ || నిర్జంజనా స్మశానస్థా భైరవీ భీమలోచనా | సుఘోరనయనా ఘోరా ఘోరరూపా ఘనప్రభా || ౫౭ || ఘనస్తనీ వరా శ్యామా బ్రేతభూమికృతాలయా | ఖట్వాంగధారిణీ ద్వీపచర్మాంబర సుశోభనా || ౫౮ || మహాకాళీ చండవక్త్రా చండముండవివాశిని | ఉద్వానకాననావాసా పుష్పద్వానవనప్రియా || ౫౯ || బలిప్రియా మాంసభక్ష్య రుధిరానవభక్షిణీ | భీమరావా సాట్టహాసా రణనృత్యపరాయణా || ౬౦ || అసురాస్పృశ్చియా దుష్టా దైత్యదానవమర్దిని | దైత్యవిద్రావిణీ దైత్యమథనీ దైత్యసూదనీ || ౬౧ || దైత్యఘ్ని దైత్యహంత్రీచ మహిషాసురమర్దిని | రక్తబీజనిహంత్రీచ శుంభాసురవివాశిని || ౬౨ || నిశుంభహంత్రీ ధూచూటమర్దిని దుర్గహారిణీ | దుర్గాసురనిహంత్రీచ శివదూతీ మహాబలా || ౬౩ || మహాబలవతీ చిత్రవస్త్రా రక్తాంబరమలా | విమలా లలితా చారుహాసా చారుత్రిలోచనా || ౬౪ || అశేయా జయదా జ్యేష్ఠా జయశీలా పరాజితా | విజయా జాహ్నువీ దుష్టజృంభిణీ జయదాయిని || ౬౫ || జగద్రక్షాకరీ సర్వజగచ్చైతన్యకారిణీ | జయ జయంతీ జననీ జనభక్షణతత్త్విరా || ౬౬ || జలహాపా జలస్థాచ జప్యజాపకవత్సలా | జాజ్వల్యమానా యజ్ఞా శా జన్మనాశవివర్జితా || ౬౭ || జరాతీతా జగన్మాతా జగద్రూపా జగన్మయీ | జంగమా జ్వాలినీ జృంభాస్తంభినీ దుష్టతాపినీ ||

దుష్టతాపినియుఁ, ద్రిపురఘ్నియుఁ, ద్రినయనయు, మహాద్రిపురతాపినియుఁ, దృష్టా
 జాతియుఁ, బిపాసయు, బుభుక్షయుఁ, ద్రిపురప్రభయుఁ, ద్వరితయుఁ, ద్రిపుటయుఁ,
 ద్ర్యక్షయుఁ, దన్వియుఁ, దాపవివర్జితయుఁ, ద్రిలోకేశయుఁ, దీప్రవేగయుఁ,
 దీప్రయు, దీప్రబలాలయయు, నిశ్శంకయు, నిర్మలాభయు, నిరాతంకయు, నమల
 ప్రభయు, విసితయు, వినయాభిజ్ఞయు, విషేషజ్ఞయు, విలక్షణయు, వరదయు,
 వల్లభయు, విమృత్ప్రిభయు, వినయశాలినియు, బింబోష్ఠియు, విధువక్త్రయు,
 వివస్త్రయు, వినయప్రభయు, విశ్వేశపత్నియు, విశ్వాత్మయు, విశ్వరూపయు,
 బలోత్కటయు, విశ్వేశయు, విశ్వవనితయు, విశ్వమాతయు, విచక్షణయు,
 విదుషియు, విశ్వవిదితయు, విశ్వమోహనకారిణియు, విశ్వమూర్తియు, విశ్వ
 ధరయు, విశ్వేశపరిపాలినియు, విశ్వకర్త్రయు, విశ్వహర్త్రయు, విశ్వపాలనతత్ప
 రయు, విశ్వేశహృదయావాసయు, విశ్వేశ్వరమనోరమయు, విశ్వహయ, విశ్వ
 నిలయయు, విశ్వమాయయు, విభూతిదయు, విశ్వయు, విశ్వోపకారయు, విశ్వ
 ప్రాణాత్మికయు, విశ్వప్రియయు, విశ్వమయియు, విశ్వదుష్టవినాశినియు, దాక్షా
 యుగియు, దక్షిణ్యయు, దక్షిణజ్ఞవినాశినియు, విశ్వంభరియు, వసుమతియు,
 వసుధయు, విశ్వపావనియు, సర్వాతిశాయినియు, సర్వదుఃఖహారిద్ర్యహారిణియు,
 మహావిభూతియు, నన్యక్తయు, శాశ్వతియు, సర్వసిద్ధిదయు, నచింత్యయు,
 నచింత్యరూపయుఁ, గేవలయుఁ, బరమాత్మికయు, సర్విజ్ఞయు, సర్వవిషయయు,
 సర్వోపరిపరాయణయు, సర్వస్యాధిపారయు, సర్విమంగళయు, మంగళప్రదయు,
 మంగళార్హయు, మహాదేవియు, సర్వమంగళదాయికయు, సర్వాంతరస్థయు,
 సర్వార్థరూపిణియు, నిరంజనయుఁ, జిచ్ఛక్తియుఁ, జన్మయియు, సర్వవిద్యయు,
 సర్వవిధాయనియు, శాంతియు, శాంతికిరియు, సౌమ్యయు, సర్వసర్వప్రదా

యా || త్రిపురఘ్ని త్రినయనా మహాద్రిపురతాపిని । తృష్టాజాతిః పిపాసాచ బుభుక్షా త్రిపుర
 ప్రభా ॥ ౧౯ ॥ త్వరితా త్రిపుటా త్ర్యక్షా తన్వి తాపవివర్జితా । త్రిలోకేశీ తీక్రవేగా తీప్ర
 తీప్రబలాలయా ॥ ౨౦ ॥ నిశ్శంకా నిర్మలాభాచ నిరాతంకామలప్రభా । విసితా వినయాభిజ్ఞా
 విషేషజ్ఞా విలక్షణా ॥ ౨౧ ॥ వరదా వల్లభా విమృత్ప్రిభా వినయశాలిని । బింబోష్ఠీ విధువక్త్రాచ
 వికస్తా వివస్త్రప్రభా ॥ ౨౨ ॥ విశ్వేశపత్నీ విశ్వాత్మా విశ్వరూపా బలోత్కటా । విశ్వేశీ విశ్వ
 వనితా విశ్వమాతా విచక్షణా ॥ ౨౩ ॥ విదుషీ విశ్వవిదితా విశ్వమోహనకారిణీ । విశ్వమూర్తి
 విశ్వధరా విశ్వేశపరిపాలిని ॥ ౨౪ ॥ విశ్వకర్త్రీ విశ్వహర్త్రీ విశ్వపాలన తత్పరా । విశ్వేశహృదయా
 వాసా విశ్వేశ్వరమనోరమా ॥ ౨౫ ॥ విశ్వహా విశ్వనిలయా విశ్వమాయా విభూతిదా । విశ్వా
 విశ్వోపకారాచ విశ్వప్రాణాత్మికాచ ॥ ౨౬ ॥ విశ్వప్రియా విశ్వమయీ విశ్వదుష్టవినాశిని ।
 దాక్షాయణీ దక్షిణ్య దక్షిణజ్ఞవినాశిని ॥ ౨౭ ॥ విశ్వంభరీ వసుమతీ వసుధా విశ్వపావని ।
 సర్వాతిశాయిని సర్వదుఃఖహారిద్ర్యహారిణీ ॥ ౨౮ ॥ మహావిభూతి రవ్యక్తా శాశ్వతీ సర్వసిద్ధిదా ।
 అచింత్యా చ చింత్యరూపాచ కేవల పరమాత్మికా ॥ ౨౯ ॥ సర్వజ్ఞా సర్వవిషయా సర్వోపరిపరా
 యదా । సర్వస్యాధిపరా సర్వమంగళా మంగళప్రదా ॥ ౩౦ ॥ మంగళార్హా మహాదేవీ సర్వ
 మంగళదాయికా । సర్వాంతరస్థా సర్వార్థరూపిణీచ నిరంజనా ॥ ౩౧ ॥ జిచ్ఛక్తీ జన్మయీ
 సర్వవిద్యా సర్వవిధాయినీ । శాంతిః శాంతికిరీ సౌమ్యా సర్వసర్వప్రదాయినీ ॥ ౩౨ ॥

యనియు, శాంతియు, క్షమయు, క్షేమకరియు, క్షేత్రజ్ఞయు, క్షేత్రవాసినియు, క్షణాత్మికయు, క్షీణతనువును, క్షీణాంగియును, క్షీణమధ్యమయును, క్షిప్రగయును, క్షేమదయు, క్షిప్తయు, క్షణదయు, క్షణవాసినియు, వృత్తియు, నివృత్తియు, భూతానాంప్రవృత్తియు, వృత్తలోచనయు, వ్యోమమూర్తియు, వ్యోమసంఖ్యయు, వ్యోమాలయకృతాశ్రయయుఁ, చంద్రదాననయుఁ, చంద్రశాంతియుఁ, చంద్రార్ధాంకితమస్తకయుఁ, చంద్రప్రభయుఁ, చంద్రకళయు, శరచ్ఛంద్రనిభాననయుఁ, చంద్రాత్మికయుఁ, చంద్రముఖయుఁ, చంద్రశేఖరవల్లభయుఁ, చంద్రశేఖరవక్షస్థయుఁ, చంద్రలోకనివాసినియుఁ, చంద్రశేఖరశైలస్థయుఁ, చంచలయుఁ, చంచలేక్షణయు, ఛిన్నమస్తయు, ఛాగమాంసప్రియయు, ఛాగబలిప్రియయు, జ్యోత్స్నయు, జ్యోతిర్మయియు, సర్వజ్ఞాయసియు, సనాత్నికయు, సర్వకార్యనియంత్రియు, సర్వభూతహితైషిణియు, గుణాతీతయు, గుణమయియుఁ, ద్రిగుణయు, గుణశాలినియు, గుణైకనిలయయు, గౌరియు, గుహ్యగోపకులోద్భవయు, గరియసియు, గురుతరయు, గుహ్యస్థాననివాసినియు, గుణజ్ఞయు, నిర్గుణయు, సర్వగుణార్థయు, గుహ్యకాంక్షికయు, గళజ్వలయు, గళతేజయు, గళక్రూధిరచర్చితయు, గజేంద్రగమనయు, గంతియు, గీతస్పృత్యపరాయణయు, గమనస్థయు, గయాధ్యక్షియు, గణేశజననియు, గానప్రియయు, గానతరయు, గృహస్థయు, గృహిణియుఁ, బరయు, గజసంస్థయు, గజారూఢయు, గ్రసంతియు, గరుడాసనయు, యోగస్థయు, యోగినిగమ్యయు, యోగచింతాపరాయణయు, యోగిధ్యేయయు, యోగివంద్యయు, యోగలభ్యయు, యుగాత్మికయు, యోగిజ్ఞేయయు, యోగయుక్తయు, మహాయోగేశ్వరేశ్వరియు, యోగానురక్తయు, యుగదయు, యుగాంతజలదప్రభయు,

శాంతి క్షమా క్షేమకరీ క్షేత్రజ్ఞ క్షేత్రవాసిని । క్షణాత్మికా క్షీణతనుః క్షీణాంగీ క్షీణమధ్యమా ॥ ౩౩ ॥ క్షిప్రగా క్షేమగా క్షిప్రా క్షణదా క్షణవాసిని । వృత్తి నివృత్తి భూతానాం ప్రవృత్తి ర్వృత్తలోచనా ॥ ౩౪ ॥ వ్యోమమూర్తి వ్యోమసంఖ్యా వ్యోమాలయకృతాశ్రయా । చంద్రదాననా చంద్రశాంతి శ్చంద్రార్ధాంకితమస్తకా ॥ ౩౫ ॥ చంద్రప్రభా చంద్రకలా శరచ్ఛంద్రనిభాననా । చంద్రాత్మికా చంద్రముఖీ చంద్రశేఖరవల్లభా ॥ ౩౬ ॥ చంద్రశేఖరవక్షస్థా చంద్రలోకనివాసిని । చంద్రశేఖరశైలస్థా చంచలా చంచలేక్షణా ॥ ౩౭ ॥ ఛిన్నమస్తా ఛాగమాంసప్రియా ఛాగబలిప్రియా । జ్యోత్స్నా జ్యోతిర్మయీ సర్వజ్ఞాయసీ తీవ్రనాత్మికా ॥ ౩౮ ॥ సర్వకార్యనియంత్రీ చ సర్వభూతహితైషిణీ । గుణాతీతా గుణమయీ త్రిగుణా గుణశాలిని ॥ ౩౯ ॥ గుణైకనిలయా గౌరీ గుహ్యగోపకులోద్భవా । గరియసీ గురుతరా గుహ్యస్థాననివాసిని ॥ ౪౦ ॥ గుణజ్ఞా నిర్గుణా సర్వగుణార్థా గుహ్యకాంక్షికా । గళజ్వలా గళతేజీ గళక్రూధిరచర్చితా ॥ ౪౧ ॥ గజేంద్రగమనా గన్త్రీ గీతస్పృత్యపరాయణా । గమనస్థా గయాధ్యక్షా గణేశజననీ తథా ॥ ౪౨ ॥ గానప్రియా గానతరతా గృహస్థా గృహిణీ పరా । గజసంస్థా గజారూఢా గ్రసంతీ గరుడాసనా ॥ ౪౩ ॥ యోగస్థా యోగిని గమ్య యోగచింతాపరాయణా । యోగిధ్యేయా యోగివంద్యా యోగలభ్యా యుగాత్మికా ॥ ౪౪ ॥ యోగిజ్ఞేయా యోగయుక్తా మహాయోగేశ్వరేశ్వరీ । యోగానురక్తా యుగదా యుగాంతజలదప్రభా ॥ ౪౫ ॥

యుగానుకారిణియు, యజ్ఞరూపయు, సూర్యసమప్రభయు, యుగాంతానిలవేగయు, సర్వయజ్ఞఫలప్రదయు, సంసారయోనియు, సంసారవ్యాపినియు, సకలాస్పదయు, సంసారతరునిస్సేవ్యయు, సంసారార్థవతారిణియు, సర్వార్థసాధికయు, సర్వయు, సంసారఖ్యాపినియు, సంసారబంధకర్త్రీయు, సంసారపరివర్జితయు, దుర్నిరీక్ష్యయు, సుమమ్నోప్యయు, భూతియు, భూతిమతియు, నత్యంతవిభవాపాయయు, మహావిభవరూపిణియు, శబ్దబ్రహ్మస్వరూపయు, శబ్దయోనియు, బరాత్పరయు, భూతిదయు, భూతిమాతయు, భూతిస్తంద్రియు, విభూతిదయు, భూతాంతరస్థయు, గూటస్థయు, భూతనాథప్రియూంగనయు, భూతమాతయు, భూతనాథయు, భూతాలయనివాసినియు, భూతనృత్యప్రియయు, భూతసంగినియు, భూతలాశ్రయయు, జన్మమృత్యుజరాతీతయు, మహాపురుషసంగతయు, భుజగయు, దామసియు, వ్యక్తయు, దమోగుణవతియు, ద్రితత్త్వతత్త్వరూపయు, దత్త్వజ్ఞయు, దత్త్వకప్రియయు, ద్రింబకీయు, ద్రింబకరతియు, శుక్లయు, ద్రింబకరూపిణియు, ద్రికాలజ్ఞయు జన్మహీనయు, ౧౩౦, జ్ఞానరూపిణియు, చకార్యయు, గార్యజననియు, బ్రహ్మఖ్యయు బ్రహ్మసంస్థితయు, వైరాగ్యయుక్తయు, విజ్ఞానగమ్యయు, ధర్మస్వరూపిణియు, సర్వధర్మవిధానజ్ఞయు, ధర్మిష్ఠయు, ధర్మతత్పరయు, ధర్మిష్ఠపాలనకరియు, ధర్మశాస్త్రప్రరాయణయు, ధర్మాధర్మవిహీనయు, ధర్మజన్యఫలప్రదయు, ధర్మిణియు, ధర్మనిరతయు, ధర్మిణామిష్టదాయినియు, ధన్యయు, ధీయు, ధారణయు, ధీరయు, ధన్వనియు, ధనదాయినియు, ధనుష్కతియు, ధరాసంస్థయు, ధరణిసీతీకారిణియు, సర్వయోనియు, విశ్వయోనియు, నవాంయోనియు, నయోనిజయు, రుద్రాణియు, రుద్రవనితయు, రుద్రైకాదనరూపిణియు, రుద్రాక్ష

యుగానుకారిణి యజ్ఞరూపా సూర్యసమప్రభా । యుగాంతానిలవేగాచ సర్వయజ్ఞఫలప్రదా ॥౯౬॥ సంసారయోనిః సంసారవ్యాపి సకలాస్పదా । సంసారతరునిస్సేవ్యా సంసారార్థవతారిణి ॥౯౭॥ సర్వార్థసాధికా సర్వా సంసారఖ్యాపి తథా । సంసారబంధకర్త్రీచ సంసారపరివర్జితా ॥౯౮॥ దుర్నిరీక్ష్యా సుమమ్నోప్యా భూతి ర్భూతిమతీత్యపి । అత్యంతవిభవాపాయా మహావిభవరూపిణి ॥౯౯॥ శబ్దబ్రహ్మస్వరూపాచ శబ్దయోనిః పరాత్పరా । భూతిదా భూతిమాతాచ భూతిస్తంద్రి విభూతిదా ॥౧౦౦॥ భూతాంతరస్థా గూటస్థా భూతనాథప్రియూంగనా । భూతమాతా భూతనాథా భూతాలయనివాసిని ॥౧౦౧॥ భూతనృత్యప్రియా భూతసంగిని భూతలాశ్రయా । జన్మమృత్యుజరాతీతా మహాపురుషసంగతా ॥౧౦౨॥ భుజగా తామసీ వ్యక్తా దమోగుణవతీ తథా । త్రితత్త్వ తత్త్వరూపాచ తత్త్వజ్ఞా తత్త్వకప్రియా ॥౧౦౩॥ త్రింబకా త్రింబకరతా శుక్లా త్రింబకరూపిణి । త్రికాలజ్ఞా జన్మహీనా రక్తాంగీ జ్ఞానరూపిణి ॥౧౦౪॥ ఆకార్యా కార్యజననీ బ్రహ్మఖ్యా బ్రహ్మసంస్థితా । వైరాగ్యయుక్తా విజ్ఞానగమ్యా ధర్మస్వరూపిణి ॥౧౦౫॥ సర్వధర్మవిధానజ్ఞా ధర్మిష్ఠా ధర్మతత్పరా । ధర్మిష్ఠపాలనకరీ ధర్మశాస్త్రప్రరాయణా ॥౧౦౬॥ ధర్మాధర్మవిహీనాచ ధర్మజన్యఫలప్రదా । ధర్మిణీ ధర్మనిరతా ధర్మిణా మిష్టదాయిని ॥౧౦౭॥ ధన్యా ధీ ధారణా ధీరా ధన్వనీ ధనదాయిని । ధనుష్కతీ ధరాసంస్థా ధరణిసీతీకారిణి ॥౧౦౮॥ సర్వయోని ర్విశ్వయోని రవాంయోని రయోనిజా । రుద్రాక్షీ రుద్రవనితా రుద్రైకాదనరూపిణి ॥౧౦౯॥

మూలనియు, కాద్రీయు, భుక్తిముక్తిఫలప్రదయు, బ్రహ్మోపేంద్రప్రపంచద్యయు, నిత్యంముదితమానసయు, నింద్రాణియు, వాసవియు, నైంద్రియు, విచిత్రయు, నైరావతస్థితయు, సహస్రనేత్రయు, దివ్యాంగయు, దివ్యకేశవిలాసినియు, దివ్యాంగ నయు, దివ్యనేత్రయు, దివ్యచందనచర్చితయు, దివ్యాలంకరణయు, దివ్యశ్వేత చామరవీజితయు, దివ్యహారయు, దివ్యపదయు, దివ్యనూపురశోభితయు, కేయూర శోభితయు, హృష్టయు, హృష్టచిత్తప్రహర్షిణియు, సంప్రహృష్టమనయు, హర్ష ప్రసన్నచిదవయు, దేవేంద్రవంద్యపాదాబ్జయు, దేవేంద్రపరిపూజితయు, రజసా రక్తనయనయు, సదారక్తపుష్పప్రియయు, రక్తాంగియు, రక్తనేత్రయు, రక్తోత్పల విలోచనయు, రక్తాభయు, రక్తవస్త్రయు, రక్తచందనచర్చితయు, రక్తేక్షణయు, రక్తభక్ష్యయు, రక్తమల్లోరగాత్రయు, రక్తదంతయు, రక్తజహ్వయు, రక్త భక్షణతత్పరయు, రక్తప్రియయు, రక్తతుష్టయు, రక్తపానసుతత్పరయు, బంధూక కసుమాభయు, రక్తమాల్యానులేపనయు, స్ఫురద్రక్తాంచితతనువును, స్ఫురతూర్వ శతప్రభయు, స్ఫురన్నేత్రయు, బింగజటయు, బింగళయు, బింగళేక్షణయు, బంగళయు, బీతవస్త్రయు, బీతపుష్పప్రియయు, బీతాంబరయు, బిబద్రక్తయు, బీరపుష్పపశోభితయు, శత్రుఘ్నియు, శత్రుసమ్మోహజననియు, శత్రుతాపినియు, శత్రుప్రహరినియు, శత్రువాక్యస్తంభనకారిణియు, నుచ్ఛాటనకరియు, సర్వదుష్టో త్సారణకారిణియు, శత్రువిద్రావిణియు, శత్రుసమ్మోహనకరియు, విపక్షమర్దన కరియు, శత్రుపక్షక్షయంకరియు, సర్వదుష్టఘాతనియు, సర్వదుష్టవినాశినియు, ద్విభుజయు, శూలహస్తయు, ద్విశూలవరధారిణియు, దుష్టసంతాపజననియు,

రుద్రాక్షమాలినీ కాద్రీ భుక్తిముక్తి ఫలప్రదా । బ్రహ్మోపేంద్రప్రపంచద్యాచ నిత్యం ముదిత మానసా ॥ ౧౦౦ ॥ ఇంద్రాణీ వాసవీ నైంద్రీ విచిత్రైరావతస్థితా । సహస్రనేత్రా దివ్యాంగా దివ్యకేశవిలాసిని ॥ ౧౦౧ ॥ దివ్యాంగనా దివ్యనేత్రా దివ్యచందనచర్చితా । దివ్యాలంకరణా దివ్యశ్వేతచామరవీజితా ॥ ౧౦౨ ॥ దివ్యహారా దివ్యపదా దివ్యనూపురశోభితా । కేయూర శోభితా హృష్టా హృష్టచిత్తప్రహర్షిణీ ॥ ౧౦౩ ॥ సంప్రహృష్టమనా హర్షప్రసన్నచక్షునా తథా । దేవేంద్రవంద్యపాదాబ్జా దేవేంద్రపరిపూజితా ॥ ౧౦౪ ॥ రజసా రక్తనయనా రక్తపుష్పప్రియా సదా । రక్తాంగీ రక్తనేత్రాచ రక్తోత్పలవిలోచనా ॥ ౧౦౫ ॥ రక్తాభా రక్తవస్త్రాచ రక్తచందన చర్చితా । రక్తేక్షణా రక్తభక్ష్య రక్తమల్లోరగాత్రయా ॥ ౧౦౬ ॥ రక్తదంతా రక్తజహ్వ రక్తభక్షణతత్పరా । రక్తప్రియా రక్తతుష్టా రక్తపానసుతత్పరా ॥ ౧౦౭ ॥ బంధూకకుసుమాభా చ రక్తమాల్యానులేపనా । స్ఫురద్రక్తాంచితతనుః స్ఫురతూర్వశతప్రభా ॥ ౧౦౮ ॥ స్ఫుర న్నేత్రా పింగజటా పింగళా పింగళేక్షణా । బంగళా పితవస్త్రాచ పీతపుష్పప్రియా సదా ॥ ౧౦౯ ॥ పీతాంబరా పిబద్రక్తా పీతపుష్పపశోభితా । శత్రుఘ్ని శత్రుసమ్మోహజననీ శత్రుతాపిని ॥ ౧౧౦ ॥ శత్రుప్రహరిణీ శత్రువాక్యస్తంభనకారిణీ । ఉచ్ఛాటనకరీ సర్వదుష్టోత్సారణకారిణీ ॥ ౧౧౧ ॥ శత్రువిద్రావిణీ శత్రుసమ్మోహనకరీ తథా । విపక్షమర్దనకరీ శత్రుపక్షక్షయంకరీ ॥ ౧౧౨ ॥ సర్వదుష్టఘాతినీచ సర్వదుష్టవినాశినీ । ద్విభుజా శూలహస్తాచ త్రిశూల వరధారిణీ ॥ ౧౧౩ ॥

దుష్టక్షోభప్రవర్ధనియు, దుష్టానాంక్షోభసంబద్ధయు, భక్తక్షోభనివారిణియు, దుష్టసంతాపినియు, దుష్టసంతాపపరిమర్దినియు, సంతాపరహితయు, భక్తసంతాపపరినాశినియు, నద్వైతయు, ద్వైతరహితయు, నిష్కలయు, బ్రహ్మరూపిణియు, ద్విదేశీయు, ద్రిలోకేశియు, సర్వేశియు, జగదీశ్వరియు, బ్రహ్మేశసేవితపదయు, సర్వవంద్యపదాంబుజయు, సచింత్యరూపచరితయు, సచింత్యబలవిక్రమయు, సర్వాచింత్యప్రభావయు, స్వప్రభావప్రదర్శినియు, సచింత్యమహిమయు, సచింత్యరూపసౌందర్యశాలినియు, సచింత్యవేషశోభయు, లోకాచింత్యగుణాన్వితయు, సచింత్యశక్తియు, దుశ్చింత్యప్రభావయు, జింత్యరూపిణియు, యోగచింత్యయు, మహాచింతానాశినియు, జేతనాత్మికయు, గిరిజయు, దక్షజయు, విశ్వజనయిత్రయు, జగత్ప్రసవయు, సన్నమ్యయు, బ్రణలయు, సర్వప్రణతార్థిహరయు, బ్రణతైశ్వర్యదయు, సర్వప్రణతాశుభనాశినియు, బ్రణతాపన్నాశకరియు, బ్రణతాశుభమోచనియు, సిద్ధేశ్వరియు, సిద్ధసేవ్యయు, సిద్ధచారణసేవితయు, సిద్ధిప్రదయు, సిద్ధికరియు, సర్వసిద్ధిగణేశ్వరియు, నప్తసిద్ధిప్రదయు, సిద్ధిగణసేవ్యపదాంబుజయు, గాత్రాయనియు, స్వధయు, స్వాహయు, పషడ్వృషట్పర్వరూపిణియు, చిత్తాణాం తృప్తిజననియు, గవ్యరూపయు. సురేశ్వరియు, హవ్యభోక్త్రీయు, హవ్యతుష్టయు, చిత్తరూపయు, నసితప్రియయు, గృష్ణపక్షప్రపూజ్యయు, ప్రేతపక్షసమర్పితయు. సప్తహస్తయు, దశభుజయు నష్టాదశభుజాన్వితయు, జతుర్దశభుజయు, సంఖ్యభుజవల్లివిరాజితయు, సింహపుష్పసమారూఢయు, సహస్రభుజరాజితయు, భువనేశియు, నన్నపూర్ణయు, మహాత్రిపురసుందరియు, ద్రిపురయు,

దుష్టసంతాపజననీ దుష్టక్షోభప్రవర్ధనీ । దుష్టానాంక్షోభసంబద్ధా భక్తక్షోభనివారిణీ ॥ ౧౨౪ ॥
 దుష్టసంతాపినీ దుష్టసంతాపపరిమర్దినీ । సంతాపరహితా భక్తసంతాపపరినాశినీ ॥ ౧౨౫ ॥
 అద్వైతాద్వైతరహితా నిష్కలా బ్రహ్మరూపిణీ । ద్విదేశీ ద్రిలోకేశీ సర్వేశీ జగదీశ్వరీ ॥ ౧౨౬ ॥
 బ్రహ్మేశసేవితపదా సర్వవంద్యపదాంబుజా । అచింత్యరూపచరితా చాచింత్యబలవిక్రమా ॥ ౧౨౭ ॥
 సర్వాచింత్యప్రభావాచ స్వప్రభావప్రదర్శినీ । అచింత్యమహిమ చింత్యరూపసౌందర్యశాలినీ ॥ ౧౨౮ ॥
 అచింత్యవేషశోభాచ లోకాచింత్యగుణాన్వితా । అచింత్యశక్తిర్గుచ్ఛింత్యప్రభావా చింత్యరూపిణీ ॥ ౧౨౯ ॥
 యోగచింత్యా మహాచింతానాశినీ చేతనాత్మికా । గిరిజా దక్షజా విశ్వజనయిత్రీ జగత్ప్రసవయా ॥ ౧౩౦ ॥
 సన్నమ్యా ప్రణతా సర్వప్రణతార్థిహరతథా । ప్రణతైశ్వర్యదా సర్వప్రణతాశుభనాశినీ ॥ ౧౩౧ ॥
 ప్రణతాపన్నాశకరీ ప్రణతాశుభమోచనీ । సిద్ధేశ్వరీ సిద్ధసేవ్యా సిద్ధచారణసేవితా ॥ ౧౩౨ ॥
 సిద్ధిప్రదా సిద్ధికరీ సర్వసిద్ధిగణేశ్వరీ । అప్తసిద్ధిప్రదా సిద్ధిగణసేవ్యపదాంబుజా ॥ ౧౩౩ ॥
 గాత్రాయనీ స్వధా స్వాహా పషడ్వృషట్పర్వరూపిణీ । చిత్తాణాం తృప్తిజననీ కవ్యరూపా సురేశ్వరీ ॥ ౧౩౪ ॥
 హవ్యభోక్త్రీ హవ్యతుష్టా చిత్తరూపానీతప్రియా । గృష్ణపక్షప్రపూజ్యాచ ప్రేతపక్షసమర్పితా ॥ ౧౩౫ ॥
 అష్టహస్తా దశభుజా చాష్టాదశభుజాన్వితా । చతుర్దశభుజాసంఖ్యభుజవల్లివిరాజితా ॥ ౧౩౬ ॥
 సింహపుష్పసమారూఢా సహస్రభుజరాజితా । భువనేశీ చాన్నపూర్ణా మహాత్రిపురసుందరీ ॥ ౧౩౭ ॥
 త్రిపురా సుందరీ సౌమ్యముఖీ సుందరలోచనా । సుందరాస్యా కుభదంష్ట్రా కుఢ్రా ॥

సుందరియు, సౌమ్యముఖయు, సుందరలోచనయు, సుందరాస్యయు, శుభ
దంష్ట్రయు, సుభ్రువును, బర్హతనందినియు, నీలోత్పలదళశ్యామయు, స్నేహోత్సుల్ల
ముఖాంబుజయు, సత్యసంధయుఁ, బద్ధవక్తయు, భూకుటీకుటిలాననయు, విద్యా
ధరియు, వరాహోహయు, మహాసంధ్యాస్వరూపిణియు, నరుంధతియు, హిర
ణ్యాక్షియు, సుధూమ్రాక్షియు, శుభేక్షణయు, శ్రుతియు, స్మృతియుఁ, గృతియు,
యోగమాయయుఁ, బుణ్యయుఁ, బురాతనియు, వాగ్దేవతయు, వేదవిద్యయు,
బ్రహ్మవిద్యాస్వరూపిణియు, వేదశక్తియు, వేదమాతయు, వేదాద్యయుఁ, బర
మయు, గతియు, నస్వీక్షికియుఁ, దర్శవిద్యయు, యోగశాస్త్రప్రకాశినియు,
ధూమావతియు, వియన్మూర్తియు, విద్యున్నాలావిలాసినియు, మహావ్రతయు, సదా
నందనందినియు, నగనందినియు, సునందయు, యమునయుఁ, జండియు, రుద్ర
చండియుఁ, బ్రభావతియుఁ, బారిజాతవనావాసయుఁ, బారిజాతవనస్త్రియు,
సుపుష్పగంధసంతుప్తయు, దివ్యపుష్పపశోభితయుఁ, బుష్పకాననసద్వాసయుఁ,
బుష్పమాలావిలాసినియుఁ, బుష్పమాల్యధరయుఁ బుష్పగుచ్ఛాలంకృతదేహి
కయుఁ, బ్రతప్తకాంచనాభాసయు, శుద్ధకాంచనమండితయు, సువర్ణకుండల
వతియు, స్వర్ణపుష్పప్రియు, నర్మదాసింధునిలయు, సముద్రతనయు, పోడ
శియు, పోడశభుజయు, మహాభుజమండితయుఁ, పాతాళవాసియు, నాగియు,
నాగేంద్రకృతభూషణయు, నాగినియు, నాగకన్యయు, నాగమాతయు, నగాల
యయు, దుర్గయు, నాపత్తారిణియు, దుర్గదుష్టగ్రహనివారిణియు, నభయాపన్ని
హస్తియు, సర్వాపత్నరినాశినియు, బ్రహ్మణ్యయు, శ్రుతిశాస్త్రజ్ఞయు, జగతాం
కారణాత్మికయు, నిష్కారణయు, జన్మహీనయు, మృత్యుంజయమనోరమయు,

పర్వతనందిని || ౧౩౮ || నీలోత్పలదళశ్యామా స్నేహోత్సుల్లముఖాంబుజా | సత్యసంధా పద్మవక్త్రా
భూకుటీకుటిలాననా || ౧౩౯ || విద్యాధరీ వరాహోహ మహాసంధ్యాస్వరూపిణీ | నరుంధతీ
హిరణ్యాక్షీ సుధూమ్రాక్షీ సులోచనా || ౧౪౦ || శ్రుతిః స్మృతిః కృతి శ్శ్యాగమాయాపుణ్యా
పురాతనీ | వాగ్దేవతా మహావిద్యా బ్రహ్మవిద్యాస్వరూపిణీ || ౧౪౧ || వేదశక్తి వేదమాతా
వేదాద్యా పరమా గతిః | అన్వీక్షికితర్కవిద్యా యోగశాస్త్రప్రకాశిని || ౧౪౨ || ధూమావతీ
వియన్మూర్తి ర్విద్యున్నాలావిలాసిని | మహావ్రతా సదానందనందినీ నగనందినీ || ౧౪౩ ||
సునందా యమునా చండి రుద్రచండి ప్రభావతీ | పారిజాతవనావాసా పారిజాత వనస్త్రియా ||
౧౪౪ || సుపుష్పగంధసంతుప్తా దివ్యపుష్పపశోభితా | పుష్పకాననసద్వాసా పుష్పమాలా
విలాసిని || ౧౪౫ || పుష్పమాల్యధరా పుష్పగుచ్ఛాలంకృతదేహికా | ప్రతప్తకాంచనాభాసా
శుద్ధకాంచనమండితా || ౧౪౬ || సువర్ణకుండలవతీ స్వర్ణపుష్పప్రియా సదా | నిర్మదా సింధునిలయా
సముద్రతనయా తథా || ౧౪౭ || పోడతీ పోడశభుజా మహాభుజమండితా | పాతాళవాసిని
నాగీ నాగేంద్రకృతభూషణా || ౧౪౮ || నాగిని నాగకన్యాచ నాగమాతా నగాలయా | దుర్గా
పత్తారిణీ దుర్గ దుష్టగ్రహనివారిణీ || ౧౪౯ || అభయాపన్నిహంత్రిచ సర్వాపత్నరినాశిని |
బ్రహ్మణ్య శ్రుతిశాస్త్రజ్ఞా జగతాం కారణాత్మికా || ౧౫౦ || నిష్కారణా జన్మహీనా మృత్యుం

మృత్యుంజయహృదావాసయ, మూలాధారనివాసినియు, షట్చక్రసంస్థయు, మహాతీయు, మహాత్మనవిలాసినియు, రోహిణీయు, సుందరముఖయు, సర్వవిద్యా విశారదయు, సదసద్వస్తురూపయు, నిష్కామయుఁ, గామపీఠితుఁ, గామా తురయుఁ, గామమత్తయుఁ, గామమానససత్తనువును, గామరూపయుఁ, గాళిం దియుఁ, గచాలంబితవిగ్రహయు, నలసీకుసుమాభాసయు, సింహపృష్ఠనిషే యమీయు, యువతియు, యౌవనోద్రిక్తయు, యౌవనోద్రిక్తమానసయు, నదితియు, దేవజననియుఁ, ద్రిదశార్థవినివాసినియు, దక్షిణయు, నపూర్వవసనయుఁ, బూర్వ కాలవివర్జితయు, నశోకయు, శోకరహితయు, సర్వశోకనివారిణీయు, నశోక కుసుమాభాసయు, శోకదుఃఖక్షయంకరియు, సర్వయోషిత్స్వరూపయు, సర్వ ప్రాణిమనోరమయు, మహాశ్చర్యయు, మహాశ్చర్యయు, మహామోహస్వరూపి ణీయు, మహామోక్షకరియు, మోహకారిణీయు, మోహదాయినియు, నశో చ్యయుఁ, బూర్ణకామయుఁ, బూర్ణయుఁ, బూర్ణమనోరథయుఁ, బూర్ణాభిలషి తయుఁ, బూర్ణనిశానాథసమావసయు, ద్వాదశార్కస్వరూపయు, సహస్రార్క సమప్రభయుఁ, దేవస్వనియు, సిద్ధనూతయుఁ, జంద్రయు, నయనరక్షణయు, నవరయు, నపారమాహాత్యయు, నిత్యవిజ్ఞానశాలినియు, వివస్వతియు, హవ్య వాహయు, జాతవేదస్వరూపిణీయు, సైర్విణీయు, స్వేచ్ఛవిహరయు, నిర్భీజయు, బీజరూపిణీయు, ననంతవర్ణయు, ననంతాఖ్యయు, ననంతసంస్థయు, మహాదరియు, దుష్టభూతాపహంత్రియు, సద్వృత్తపరిపాలికయుఁ, గపాలినియుఁ, బానమత్తయు, మత్తవారణగామినియు, వింధ్యస్థయు, వింధ్యనిలయయు, వింధ్యపర్వతవాసినియు,

జయమనోరమ! మృత్యుంజయహృదావాసా మూలాధారనివాసిని || ౧౧౧ || షట్చక్రసంస్థా మహాతీ మహాత్మనవిలాసిని | రోహిణీ సుందరముఖీ సర్వవిద్యావిశారదా || ౧౧౨ || సదసద్వస్తురూపాచ నిష్కామా గామపీఠితా | గామాతురా గామమత్తా గామమానససత్తనుః || ౧౧౩ || గామరూపాచ గాళిందీ గచాలంబితవిగ్రహా | ఆసీకుసుమాభాసా సింహపృష్ఠనిషేధుషీ || ౧౧౪ || యువతి యౌవనోద్రికా యౌవనోద్రిక్తమానసా | అదితి దేవజననీ ద్రిదశార్థవినివాసిని || ౧౧౫ || దక్షిణా నపూర్వవసనా పూర్వకాలవివర్జితా | అశోకా శోకరహితా సర్వశోకనివారిణీ || ౧౧౬ || అశోక కుసుమాభాసా శోకదుఃఖక్షయంకరీ | సర్వయోషిత్స్వరూపాచ సర్వప్రాణిమనోరమా || ౧౧౭ || మహాశ్చర్యా మహాశ్చర్యా మహామోహస్వరూపిణీ | మహామోక్షకరీ మోహకారిణీ మోహదాయిని || ౧౧౮ || అశోచ్యా పూర్ణకామాచ పూర్ణా పూర్ణమనోరథా | పూర్ణాభిలషితా పూర్ణనిశానాథసమావసా || ౧౧౯ || ద్వాదశార్కస్వరూపాచ సహస్రార్క సమప్రభా | తేజస్వినీ సిద్ధమాత్రా చంద్రా నయనరక్షణా || ౧౨౦ || అపరాపారమాహాత్యా నిత్య విజ్ఞానకారిణీ | వివస్వతీ హవ్యవాహ జాతవేదా స్వరూపిణీ || ౧౨౧ || సైర్విణీ స్వేచ్ఛ విహరా నిర్భీజా బీజరూపిణీ | అనంతవర్ణానంతాఖ్యా అనంతసంఖ్యామహాదరీ || ౧౨౨ || దుష్టభూతాపహంత్రిచ సద్వృత్తపరిపాలికా | గపాలినీ పానమత్తా మత్తవారణగామినీ || ౧౨౩ || వింధ్యస్థా వింధ్యనిలయా వింధ్యపర్వతవాసిని | బంధుప్రియా జగద్బంధుః పరిత్రా సపరిత్రణీ ||

బంధుప్రియయు, బంధుసంధువును, బవిత్రయు, సపవిత్రిణియుఁ, బరామృతయు, నమృతకళయు, నపమృత్యువినాశినియు, మహారజతసంకాశయు, రజతాద్రినివాసినియుఁ, గాశీవిలాసినియుఁ, గాశీక్షేత్రరక్షణతత్పరయు, యోనిరూపయు, యోనిపీఠస్థితయు, యోనిస్వరూపిణియుఁ, గామాలనీతచార్యంగియుఁ, గటాక్షక్షేపమోహినియుఁ, గటాక్షక్షేపనిరతయుఁ, గల్పవృక్షస్వరూపిణియుఁ, బాశాంకుశధరయు, శక్తియు, ధారిణియు, ఘటకాయుధయు, బాణాయుధయు, నమోఘశస్త్రయు, దివ్యశస్త్రాస్త్రనర్సిణియు, మహాస్త్రజాలవిక్షేపవిపక్షక్షయకారిణియు, ఘంటినియుఁ, బాశినియుఁ, బాశహస్తయుఁ, గాశాంకుశాయుధయుఁ, జిత్రసింహాసనగతయు, మహాసింహాసనస్థితయు, మంత్రాత్మికయు, మంత్రబీజయు, మంత్రాధిపాతృదేవతయు, సురూపయు, ననేకరూపయు, విరూపయు, బహురూపిణియు, విరూపాక్షప్రియతమయు, విరూపాక్షమనోరమయు, విరూపాక్షయుఁ, గోటరాక్షియుఁ, గూటస్థయుఁ, గూటరూపిణియుఁ, గరాళాస్యయు, విశాలాస్యయు, ధర్మశాస్త్రార్థపారగయు, నధ్యాత్మవిద్యయు, శాస్త్రార్థకుశలయు, శైలనందినియు, నగాధిరాజపుత్రియు, నగపుత్రియు, నగోద్భవయు, గిరింద్రబాలయు, గిరిశప్రాణతుల్యయు, మనోరమయుఁ, బ్రసన్నయుఁ, జారువదనయుఁ, బ్రసన్నాస్యయుఁ, బ్రసన్నదయు, శివప్రాణయుఁ, బశిప్రాణయుఁ, బలిసమ్మోహకారిణియు, మృగాక్షియుఁ, జంచలపాంగియు, సుదృష్టియు, హంసగామినియు, నిత్యంకుశూహలపరయు, నిత్యానందాభినందితయు, సత్యవిజ్ఞానరూపయుఁ, దత్తవృక్షానైకకారిణియుఁ, దైలోక్యసాక్షిణియు, లోకధర్మాధర్మప్రదర్శినియు, ధర్మాధర్మవిధాత్రియు, శంభుప్రాణాత్మికయుఁ, భగయు, మేనకాగర్భసంభూతయు, మైనాకభగినియు,

౧౬౪ || పరామృతామృతకలాచాపమృత్యువినాశిని । మహారజతసంకాశా రజతాద్రినివాసిని ॥
 ౧౬౫ || గాశీవిలాసిని గాశీక్షేత్రరక్షణతత్పరా । యోనిరూపా యోనిపీఠస్థితా యోనిస్వరూపిణి ॥
 ౧౬౬ || గామాలనీతచార్యంగీ గటాక్షక్షేపమోహిని । గటాక్షక్షేపనిరతా కల్పవృక్షస్వరూపిణి ॥
 ౧౬౭ || పాశాంకుశధరా శక్తిః ధారిణీ ఘటకాయుధా । బాణాయుధామోఘశస్త్రా దివ్యశస్త్రాస్త్రనర్సిణి ॥ ౧౬౮ ॥ మహాస్త్రజాలవిక్షేపవిపక్షక్షయకారిణీ । ఘంటిని పాశిని పాశహస్తా పాశాంకుశాయుధా ॥ ౧౬౯ ॥ చిత్రసింహాసనగతా మహాసింహాసనస్థితా । మంత్రాత్మికా మంత్రబీజా మంత్రాధిపాతృదేవతా ॥ ౧౭౦ ॥ సురూపా నేకరూపాచ విరూపా బహురూపిణి । విరూపాక్షప్రియతమా విరూపాక్షమనోరమా ॥ ౧౭౧ ॥ విరూపాక్షా గోటరాక్షీ గూటస్థా గూటరూపిణి । కరాళాస్యా విశాలాస్యా ధర్మశాస్త్రార్థపారగా ॥ ౧౭౨ ॥ అధ్యాత్మవిద్యా శాస్త్రార్థకుశలా శైలనందిని । నగాధిరాజపుత్రిచ నగపుత్రి నగోద్భవా ॥ ౧౭౩ ॥ గిరింద్రబాలా గిరిశప్రాణతుల్యా మనోరమా । ప్రసన్నా చారువదనా ప్రసన్నాస్యాప్రసన్నరా ॥ ౧౭౪ ॥ శివప్రాణా పతిప్రాణా పతిసమ్మోహకారిణీ । మృగాక్షీ చంచలపాంగీ సుదృష్టిర్మంసగామిని ॥ ౧౭౫ ॥ నిత్యంకుశూహలపరా నిత్యానందాభినందితా । సత్యవిజ్ఞానరూపాచ దత్తవృక్షానైకకారిణీ ॥ ౧౭౬ ॥ దైలోక్యసాక్షిణీ లోకధర్మాధర్మప్రదర్శిని । ధర్మాధర్మవిధాత్రిచ శంభుప్రాణాత్మికా పరా ॥ ౧౭౭ ॥ మేనకాగర్భసంభూతా మైనాకభగిని తథా । శ్రీకంఠకంఠహారాచ శ్రీకంఠహృదయ

శ్రీకంఠకంఠహరయు, శ్రీకంఠకృతయస్థితయు, శ్రీకంఠకంఠజప్యయు, నీలకంఠమనో
రమయుఁ, గాలకూటాత్మికయుఁ, గాలకూటభక్షణకారిణియు, మహాకాళప్రియయుఁ,
గాలకలనైకవిధాయనియు, నక్షోభ్యపత్నియు, సంక్షోభనాశినియు నగు నీకు
నమస్కారములు. ౧౨౯౧

౯. మునివర ! నామసహస్రం-బున నీక్రియ శంకరుండు భూధరపుత్రిక
వినుతించిన సంతృప్తిని-గని పట్కెను దివ్యజనని కడు మోదమునన్. ౧౨౯౨

చ. " పరమశివా ! త్వదర్థముగఁ బర్యవినాశిని కేను గూఢుడై
ధరణి జనించితిన్, వినుము , ధన్యుల మిద్దర మైతి, మీవె నా
కరయఁగఁ బ్రాణతుల్యపతివై విలసిల్లెద వేను నిన్నె సా
దరముగఁ గోరితిన్, మనె ద్వదన్యను గా నని నమ్ము మెప్పుడున్. ౧౨౯౩

ఉ. స్వాంతమునందు నన్ను నిజసాధ్యునిగాఁ బడయంగఁగోరి నీ
వెంతయు దుష్కరంబయిన యిట్టి తపగ బాసరించినాడ, వ
శ్రాంతతపఃప్రవృత్తి మది సంతస మందెడుదాన నేను, న
త్యంతముదంబుతోడతను నాత్మవిభున్ వినుఁ గూడి యుండెదన్." ౧౨౯౪

నీ. " నీవె సమారాధనీయపు సకలజగన్మాత పెగుదువు , కనఁగఁ బ్రకృతి ,
వన్నింటికంటె సత్యంతంబుఁ బరమము చెలఁగుచుండువుగాన విలసితముగ
నీకు నారాధింప లోకంబుం దెట్టివాఁడును గనఁబడఁ జేడనేని,
నిజగుణంబులచే నీ కనుగ్రాహ్యుండ నే నోమహేశ్వరి ! పూని నాకు
తే వరము నిమ్మ విన్ను వాంఛితు , నిను నుతి-నేయ నన్ను నుతిని చేసినట్లై
యగు నటంచు, బాలు సఖి-లోకేశ్వరి-కరుణ వెలయు నన్నుఁ గాంచి వేళ్ళు.

నీ. ఈ కాళీకాయ మెందెందు వెలుఁగొందు నట్టి మాహేశ్వరంబైన మాపు
శివరూపమున విసిల్లు నాహృదయంబునందె పసింపకా నక్కతమున
భవదీయనామంబు శివవాహన యటంచుఁ బ్రభాత మగుఁగాక ! భద్రకాళి !
జగదంబ ! లోకవికరదీపి" నని నుతియించి వరముఁ గోరె నీశ్వరుండు

తే. కాలమేఘసమప్రభ కాళీ శివునిఁ-గరుణతోఁ గని తత్ప్రియవరిము నొసఁగి,
మరల నోరీశ్వరూపంబు పరఁగ నొందెఁ-బూర్వరీతిని నారదా ! పూజ్యచరిత !

తే. పరమశివకీర్తితంబయి పరఁగునెట్టి-యూ సహస్రనామంబును నెవఁడు భక్తి
తోడఁ బరియించు నాతండు పోడిమిఁ గను-చేవితోడ సమత్వంబు చేవమాని !

ప్రియా ॥ ౧౩౦ ॥ శ్రీకంఠకంఠజప్యచ నీలకంఠమనోరమా । గాలకూటాత్మికా గాలకూటభక్షణ
కారిణీ ॥ ౧౩౧ ॥ మహాకాళప్రియా గాలకలనైకవిధాయినీ । అక్షోభ్యపత్ని సంక్షోభనాశిని తే
నమో నమః ॥ ౧౩౨ ॥ ✓

తే. గంధపుష్పధూమంబులఁ గప్రదీప-మాలికలతోడఁ బూజించి మనుజుఁ డెవఁడు
పరన మొనరించు నీనామవరసహస్ర-ములఁ బరమపద మొందు నాపుణ్యగుణుడు.

ఉ. ఈ మహనీయమైన నుతి నెవ్వఁ డనన్యమనస్కుఁడై నిజో
ద్దామపు భక్తిచే సలుపుఁ దప్పక యాతఁడు సర్వసిద్ధులఁ
గామితరీతి నొందు, భవి ట్కౌపతు లెల్లను వశ్యులౌదు, శ్రీ
బామిని శత్రువుల పొదలఁ బోలరు వానికి సర్వమంగళా । ౧౨౯౯

ఉ. నామసహస్రవర్యపరనం బొనరించిన వాని దర్శనం
బే మహిఁ గేసరిప్రముఖభీతిదజంతువు లెల్ల దస్యులు
నీమము వీడి దూరమున నిల్వఁగఁజాలక పాటిపోవఁగాఁ
దామస మింత చూపకయె తా నొనరించు మహాద్భుతంబుగఁ. ౧౩౦౦

ఉ. ఏకఁడఁ జూచినఁ జయమె యిచ్చును నామసహస్రవర్యము
గ్రాకటభక్తితోడ మది భావనచేసి పరించువానికిఁ,
జోకఁ దదాజ్ఞ నెల్లరు విశుద్ధమనీష నొనర్తు, రంతియే
తాక తుడఁ దదీయస్మృతిఁ గాంచి తదీయకలాత్వ మొందెను. ౧౩౦౧

ఇరువదినాల్గవ ఆధ్యాత్మము

సార్వత్రి వివాహోత్సవము

క. విను మోనారదసంయమి-జననాయక । శంభుఁ డంత స్మరణేహజమై
తనరెడు భస్మముఁ గైకొని-తన గాత్రమునిండఁ నలఁది తత్పరతఁ దగఁ.

ఉ. భూమిధరాగ్రమందుఁ దన భూతగణంబులతోడఁ జేరి యు
ద్దామతపం బొనర్పఁగను దా మరలం గడు నిష్ఠఁ బూనె, నా
భూమిధరాత్మజాలయును బూన్కిఁ దపంబును జేయు నేడ్కఁ ద
ద్యామిధరేంద్రమందె యొకపొంత వసించెను నిశ్చలాత్మయై. ౧౩౦౩

తే. సార్వత్రిదేవి శంకరు భావమందు-నిలిపి లపమును గావించె నిష్ఠతోడ,
శంభుఁడును బార్వతిని దన స్వారిమందు-నిలిపి లపమును గావించె నిష్ఠతోడ.

క. చలనము లేని మనంబులు-వెలయంగను ధ్యాననిష్ఠ వేర్వేలుగఁ బెం
పలరుచునుండఁగ నిబ్బం-బులు గడచెన్ మూఁడువేలు పూర్ణంబులుగాఁ.

ఆ. భస్మకూపుఁడయిన పంచశకునిచేలి-నంత శంభుఁ డాత్మయందుఁ గుండు
నొంది పర్వతేంద్రు నందనసన్నిధి-కరిగి పలికెఁ దాఁ గృతాంజలి యయి.

- క. "పరమేశ్వరి! చాలింపుము-కర మరుదగు నీలపంబు కడు మానమునన్
నిరతిశయమైన ధ్యాన-స్ఫురితం బయి వెలసె, దానఁ బూన్కి చెలంగన్.
- క. ననుఁ గొంటివి, నే దాసుఁడ,-నను బనిఁగొ మ్మింక, నేది న్యాయ్యులగు నీ
యనుపమమగు స్వాంతంబున-కనుమానము వలకు దేవి! యుద్బుఁడ నెపుడున్.
- సీ. తావకదివ్యగాత్రసుమార్దవమునకో, రమణీయహారధారణమునకునొ,
కేయూరపరిధానక్రియ జరపుటకునో, తావకాలంకారసేవకొఱకొ,
ప్రియమైన లాతూనిపయలేపనమునకో యాదరంబున నన్ను భేదమెంచ
కాత్మఁ బర్యవృత్తి! యాజ్ఞ సేయుము సుప్రసన్నులై నన్ను సత్యున్నతముగ
తే. మన్నన మొనర్పఁదలఁచిన, మజ్జియవినము-భస్మకూపుఁడు కాముఁడు బాధపెట్టు
చున్నవాఁడు, దగ్ధుఁడ, నన్నుద్ధరింప-వే మదనునుండి శ్రీదేవి! హిత మెఱింగి.
- చ. నిరుపమమైన భక్తి నిను నిచ్చలు నెప్పుదియందు నిల్పి త్వ
త్పరమందుఁ జేరితిని, భక్తుఁడ, రిక్తుఁడ, దుర్గ! నన్ను నీ
కరుణకుఁ బాత్రుగాఁ దలఁచి కామమహాజలరాశినుండి యు
ద్ధరణ మొనర్చి రక్షణవిధానము నెంచి విరానఁ గావుమా! ౧౩౧౦
- క. భవసాగరమగుల కీ-భువి మోక్షం బిచ్చి కరుణఁ బ్రోతు వరెట్లో,
ఓవుల దయ సభవు వార్ధిని-దవలిన న న్నుద్ధరింపు దయ శ్రీదేవి!" ౧౩౧౧
- చ. పరశివుఁ డిట్లు భక్తిమెయిఁ బ్రార్థనసేయఁగ నాలకించి సం
బరమునఁ బిన్ననవ్వు ముఖపద్మమునందునఁ దాండవింప భూ
ధరవరపుత్రి లజ్జమెయిఁ దాఁ దలవంచి చెలింగుఱించియే
సరవి వదించు రీతిగను శంభునితోడుతఁ బక్క నారదా! ౧౩౧౨
- మ. "జనకుం డిచ్చినఁగాకె యీ వరుని పజ్జం జేరఁగానాను నొ
య్యన సందేహము లేక యోచెలి! యిక్కే యర్థాంతరం బేల! మ
జ్జనకుం డాజ యొకం గెనేని యవలన్ సంతోష ముప్పొంగ శం
భుని శాస్త్రోక్తముగా వరింపు మనుమా పూర్ణోత్సుకత్వంబునన్. ౧౩౧౩
- డి. ఈమహనీయుఁ డౌ శివుఁడు హృత్కమలంబున నున్న భావమున్
ప్రేమ దలిర్పఁ బెట్టుటకుఁ బెండిలిఁగూర్చి వివేకవంతు, ను
ర్దాముఁ, గ్రియైకశీలు, వడిఁ దా నొగి మత్పితయా గిరీశ్వరుగ
నేమముతోఁ గనుంగొని స్వనిశ్చయ మెల్లను నేర్పరింపనా." ౧౩౧౪
- క. మునినాయక! యీవిధమున-ననువగు పద్ధతులఁ జెలిక నంబిక తెలుపం!
గనె, రగిన దనుచు నీపథ-మును గాముకుఁ డగుచు శివుఁడు బుద్ధిని దలఁచెన్.

ఉ. అంత గిరింద్రనందన నిజాత్మఁ బ్రహర్షము పొంగుచుండ న
త్యంతవికాసితంబయిన యాననపద్మముతోడఁ దండ్రు
క్షాంతముఁ జేరఁజోయె విశదప్రభలై చెలు లెల్ల వెంటరా
నెంతయు వేడ్క మీఱుచు, మహిధరవద్యుడు సంతసింపఁగన్. ౧౩౧౬

క. తన పుత్రి పురికి వచ్చిన-దని విని సంభ్రమముతోడ నద్రవరేణ్యుం
డును నెదురువోయి తోడ్చెను నిజభవనమున కపుడు చెలఁగుచునుండన్.

తే. ప్రియసుతను నంకమందు సంప్రీతితోడఁ-జేర్చియుపలాలన మొనర్చి ఊతిధరుండు,
మేనకాదేవియును సుతఁ గానవచ్చి-కొఁగిలిం చెను హస్తయుగ్మంబుతోడ.

తే. కనుల నానందబాష్పము ల్బ్రమ్మకొనఁగ-నతులితాదరమునఁ బుత్రికాననంబు
ముద్దుగొనుచును బలికె సంపూర్ణకరుణ-పార్వతీదేవితోడ నా పర్వతనతి.

ఉ. "నీవు మదియప్రాణమవు, నిక్కము సు విప్పది పుత్రికామణి!
భావమునందు నం దలఁచి పాయకయుండుము, నాకు సంతసం
భావహిలంగ నుండి, జగదంబపుగాదె! దయాప్రపూర్ణ! మ
జ్జీవితముఁ సుజీవితముఁ జేయుము, నాదగు కోర్కె యిద్దయే." ౧౩౨౦

క. మునివర ! మేనక యీక్రియఁ-దన పుత్రికతోడఁ బల్కె, దద్బంధుగణం
బును, సోదరసమితియు ముద-మునఁ బాదలిరి యుమను గాంచి పూర్ణోత్సుకులై.

ఉ. అప్పుడు పార్వతీసఖులు హర్షము మీఱ గిరింద్రు నన్నిధిఁ
జెప్పిరి శంభు రాకయుఁ, బ్రసద్ధములైన యుమాప్రవృత్తులుఁ
దప్పక యొప్పుగాఁ, దమిని దా విని భూధరనాథుఁ డాత్మలో
మెప్పు జనింప, సంతసము మేకొన, నెంతయు నుత్సుకంబునన్. ౧౩౨౨

క. గిరివరుండు పొంగుచును శం-కరు రాకకు వేచియుండఁ గడు వేడ్క, సుతా
పరిణయమునకై మదిలోఁ-బరిపూర్ణాకాంక్ష మీగులఁ బరమమునింఁద్రా!

క. పరశివుఁ డాభూధరసుం-దరశిఖరమునందుఁ బ్రమథతతి వేష్టింపఁ
గరము ముదంబున నుండెను-బరిణయకృతనిశ్చయఁడయి స్వాంతంబందున్.

చ. తన మది నుండు భావమును దద్గిరివద్యుఁ డెఱుంగఁ జేయఁగా
నను వెది యంచు నెంచి శివుఁ డడ్డు మరీచిముఖునిసంఘముఁ
బనివడి యాత్మలోఁ దలఁచె, బ్రాహ్మణాపుంగవులైన వారు చ
య్యన నడుదెంచి రీశ్వరుని యంతికనీమకుఁ గోర్కె లుబ్బఁగన్. ౧౩౨౪

ఉ. మాకుతనీయమానఘనమండలిహాలికఁ గోరినంతనే
చేరిన యమ్మరీచిముఖసిద్ధమునిండ్రగణంబు భక్తి పెం

పారఁగ నామహేశ్వరుని యంఘ్రిసరోజములందు వ్రాలి సం
సారమహార్ణవోత్తరణ సంస్తుతిచేసి వచించి రోమునీ ।

౧౩౨౬

తే. "దేవ! దేవాదిదేవ! మీ దివ్యచిత్త-మందు మ మేల తలఁచితి! రాజ్య యేమి
యొసఁగనున్నారలో, తెల్పుఁడుకుదయాలి-రంగితాంతఃకరణలయిరమ్యధిషణ!"

చ. మునివరు లిట్లు త న్నొగడి మోదముతోడతఁ బ్రశ్నసేయ నా
ఘనగుణఁడైన శంభుఁ డురుకప్రకటాక్షము లొప్పుఁ జూచి త
న్మునుల మరీచిముఖ్యులను బూర్ణగుణాఘ్యుల వేటువేట నొ
య్యన వచియింపఁబూనెను, నిజాత్మ దహింపఁగఁ గాముఁ డుద్ధర్మి. ౧౩౨౭

క. "లోకమునకు హితకరమై-ప్రాకటసంతానవృద్ధిభాజనమయి సు
శ్లోకవరులారి । పెండిలి-కై కోరిక కలిగె నాకు నాత్మ మిగులన్. ౧౩౨౮

చ. మునివరులార! నన్ను సతి మున్ను ద్యజించి స్వకీయమాయచే
జనుట యెఱింగినారుకద! స్వాంతమునందు సతిం దలంచి య
త్యనుపమమైనయట్టి తప మాదృతి నప్పటినుండి చేయఁగా
మనమునఁ దృప్తిఁజెంది దయ మాన్యు నొనర్చు తలంపు మీఱఁగన్. ౧౩౩౦

క. హిమగిరిపుత్రిక యయి తా-నుమ యను నామంబు వెలయ నుద్భవమయ్యెన్,
గమనీయహాప మొప్పుఁగ-సుమహితయై పతిగఁ గోరె సుందరి నన్నున్.

సీ. ధరణీధరేంద్రుఁ డాతన్వికిఁ దండ్రీయాఁ, గావునఁ దన సుత గారవమున
నను బిలిపించి యొయ్యన వివాహంబును జేయు నాయుమ నిచ్చి స్థిరమనీష,
నప్పు డాసుందరి యర్ధాంగియగు నాకు మునులారి । వినుఁ డొక ముఖ్యకార్య
మున్నది, భస్మమై చన్నట్టి మదనుండు తివిరి దహించు రాత్రిందివంబు,

తే. శైలవరపుత్రి లేక నే శాంతిఁబొందఁ-జాల, నటుగాన నా ప్రాణసఖి గూర్చ
మీరు తోడ్పడవలయు సంక్రీతి నాకు,-సుస్థిరతఁ గందు దాన నోసుహృదులార!"

మ. "పరమేశా! భవదాజ్ఞ యేక్రియ నొనర్ప బోధగామించు న
వ్వరధర్మంబును నాచరించుటయె సాఫల్యంబు మా కంచు సం
బర మొప్పారఁగ వచ్చినారము, భవత్పాదారవిందంబులన్
సరవిం గొల్పఁగ వేచినారము త్వదాజ్ఞ బూని మూర్ధంబులన్. ౧౩౩౩

సీ. పూర్ణప్రకృతియయి పాలుపొందు నాపరదేవి యాద్యయే విద్య దేవదేవ!
త్యత్పూర్వవత్నియే ధరణీధరేంద్రునకాత్మజయై పుట్టి నాదిదేవ!
తప్పక హిమగిరి తనయను సాదరంబున నొసంగును మీకు ముదితుఁడగుచు,
నేము నిమిత్తంబై యివిషయంబున నగుదుము సుమ్ము మహానుభావ!"

తే. యనుచుమునివర్ణ్యులెల్లరత్యంతవిసయ-మునఁబలికిశంకరునితోడ మోదమునను,
బయలువెడలిరి గిరివరు పట్టణమున-కాత్మ నాత్మసృజ్య ముప్పుంగ నపుడె మాని!

క. హరునకు నంబికఁ గూర్పఁగఁ-బరిణయకార్యంబుఁ బూని పరమమునిండుల్
సరవిం జనుదేరఁగ గిరి-వరుఁడు యథావిధిగ నల్ప భక్తిని బూజల్. ౧౩౩౫

క. మునివరుల దివ్యప్రీతి-లను నుపవిష్టుల నొనర్చి లలితోక్తులఁ బూ
జనమును గావింపఁగఁ, గొని-మును లెల్లను నాత్మత్వప్రీతి బాదలఁగ నంతఁ.

క. గిరినాథుని గనుఁగొని ముని-నగు లెల్లరుఁ బ్రీతివెలయఁ బలికిరి "గోత్రే
శ్వర ! హితమగు నీ కాశం-కరుఁ డేర్పడఁ బలికినట్టి క్రమోక్తు లొగిఁ.

క. మును దక్షుపుత్రియయి యీ-శునకుఁ సతియైన సతియె ట్కోణిధరా ! నీ
తనయ యయి యిపుడు పార్వతి-యన నవతారమును గాంచినది భాగ్యమునఁ.

ఉ. ఆ పరమాత్మఁడౌ శివుఁడె యర్థిగఁ గోరెను నీదు పుత్రికఁ,
గ్రాపగు సర్వసంపదలు, పార్వతి నిమ్ము ధరాధరేంద్ర ! నీ
వేపున, నింతకంటఁ గలదే యొక కార్యము? శంకరుండు తా
నోపికతో సుఖించు భవదు త్తమమైన యనుగ్రహంబునఁ. ౧౩౩౬

తే. దేవదేవుం డయిన శంభు దివ్యమహిమ-యెఱుఁగ వేసేనుఁగ్రా త్తయేహిమగిరింద్ర!
త్వత్ప్రియాల్పజ నొసఁగుము పరమశివున-కాదరంబున,ధన్యత నందు మెపుడు."

క. నారదమునిండుఁ డప్పు డ-చారంబగు ప్రీతి వెలయఁ బరవ్రతవిభునిఁ
గారవముగ నస్మితుఁడై-కోరికఁ బల్కెఁ ద్రికాలకోవిదుఁ డగుటఁ. ౧౩౩౭

మ. "మును నేఁ దెల్పినవాఁడ నంతయును సంపూర్ణంబుగా నీకుఁ బూ
ర్ణ ననాదిప్రభుస త్తముఁ బరముఁ గోర్కుల్ మీఱ రావించి, నీ
తనయఁ బూజ్యును నాద్య నిమ్మనుచు, నిత్యప్రీతియు కుండవై
మనుచే భాగ్యవరం బటంచు మది సంభావింపు మావాక్యముల్." ౧౩౩౮

తే. వరమరీచిముఖులుఁ, బరమమాని-యైన నారదమునియును నద్దిరాజు
తోడ నిరీతిఁ బల్కసంతుష్టదిత్తుఁ-డయి,మునులఁ గూర్చివచియించె నగవకుండు.

సీ. "మునివరులార ! నాజననంబు ఫలియించెఁ, బరమపావనత నా కరయఁగలిగె;
ద్వత్సమాగమముచేతను గృతికృత్యుఁడనై చెలంగినవాఁడ నార్యులార !
సకలసృష్టిక్రియాసంభరణంబులఁ బాలనంబునయందుఁ బ్రభుత మీఱుఁ
జంద్రశేఖరుఁ డంచు సర్వులు నులియింతు, రాదేవదేవున కాత్మతనయఁ

తే. బ్రీతితో నియ్యఁగలవాఁడఁ, జెతమునను-నేకొఱఁత లేదు నాకు, నుమాకశత్రుఁ
డగుచుగావుత ! శంకరుం, డతని నిచ్చ-దవిలినాఁడ సర్వం బీశుఁ దవిలనట్లు.

క. ఆ దేవదేవు వాంఛయె-నాదగు వాంఛితి మటంచు నమ్ముడు మీరల్,
 శ్రీద మసుమంత లేదని-మోదంబునఁ జెప్పఁ డీరు మునివరులారా ! ౧౩౪౫

తే. ఎపుడు పరమేశ్వరుని బుద్ధి నిచ్చగలిగె,
 నపుడె యుదయించె నిచ్చ నా కనుమఁ దెలుపుఁ
 జ్జల్లవృత్తాంతమును శంభునంతికమునఁ
 బూర్ణకరుణాంతరంగులై పోయి వేగ. ౧౩౪౬

చ. తగు సమయంబు పెండ్లికిఁ దా నొగి నిచ్చ వినిశ్చయించి, యొ
 ప్పుగను నుదంతముఁ శివుఁడె పూన్కినిఁ బంపఁగనొను జండ్లి, మె
 ప్పు గులుక శక్తికిం దగిన భూషణముల్ ప్రియమాట నిచ్చి నా
 దగు భవనంబునఁ సుతను దప్పక యీశున కిత్తు వేడ్కతోడ.” ౧౩౪౭

ఇరువదియైదవ అధ్యాయము

పార్వతి వివాహోహృతము

క. మును లాత్మలందుఁ బొంగుచు-విని గిరినాయకుని వాక్యవిధమును నపుడే
 చనిరి మహేశ్వరు సన్నిధి-కిని సంతోషంబు మీఱఁ గృతనిశ్చయ్యులై. ౧౩౪౮

క. ఆ మునివక్తృల రాకను-దా మది భయమూనినట్లు త్వరతో శంభు
 “హే మునులారా ! హిమగిరి-యేమనెనో పల్కుఁ డిప్పుడే విశదముగఁ.

చ. తన సుత నిత్తు నంచు విశదంబుగఁ దానయి పల్కినాఁడ? లే
 దని వచియించెనా? తెలుపుఁ డంతయు నెంతయు వృత్త మెల్ల, నా
 మనమున కూటటం గ నెడుమాడ్కి నొనర్పుఁడు మానులార ! యం
 దనువునఁ గాంచినట్టి విధ మాదృతి నాపయి నుంచి” నావుడు. ౧౩౫౦

ఉ. “ఇచ్చెద నాడు పుత్రి నని స్వేచ్ఛగ భక్తి దలిర్ప నీపయిఁ
 జెచ్చెరఁ బల్కె భూద్రవతి, చింతను దక్కుము, సుసిరుండవై
 యిచ్చఁ జెలంగుచుండుము మహేశ్వర ! యించుకయేని లోప మొం
 డచ్చటఁ గల్గ, దింక విను మార్గసుపూజితపాదపంకజా ! ౧౩౫౧

క. నగవరుడుపల్కి సక్రియఁ-దగిన ముహూర్తంబుఁ జూచి తడయక తెలుపం
 దగు ననుచు, నుదంతంబును-సుగమంబుగ శంభుఁ డాత్మఁ జూచి యటంచు.”

సీ. మును లిట్లు పల్కుఁగా ముదమున శంకరుం డామునీంద్రులఁ జూచి “యాద్యులార !
 యేదోషములు లేక యెసఁగునట్టి ముహూర్తమును జూచి పెండ్లికి ననువుమీఱు
 సమయంబుఁ దెల్పుఁడు, సత్వరంబుగ దాని మహానీయుఁడైన యత్తుహినగిరికిఁ
 తెలుపంగవలయును దివ్యచిత్తంబున” ననుటయు నామరీచ్యాదిమునులు

తే. మంచి లగ్నంబు నాత్మ భావించి, యున్న-దంచు వై శాఖమున శుక్ల పంచమిగురు
వాసరము సర్వకోషవివర్జితంబు-సంతతిప్రద ముద్వాహనన్నతంబు. ౧౩౫౩

క. తగిన సమయంబు పెండిలి-యగుటకుఁ, డెలుపంగఁదగు నహార్యవరున కీ
యగణితశుభదముహూర్తముఁదగ్గ"ననుటయుశంభుఁడాత్మదమియుప్పొంగె.

క. "మునినాథులార! యిప్పుడె-చని హిమధామంబునకు సుసమయం బెఱిగిం
చిన మంచిది, మీరే పే-ర్కానఁదగుదు రుదంత మిద్ది కూరిమితోడె.

తే. ఆ శుభముహూర్తముననె త్వదాత్మజాత
నొసఁగఁదిగు శాస్త్రమర్యాద నూని యనుచుఁ
డెలుపుఁ, డింతియెకాదు నే నల ముహూర్త
మునకు సిద్ధముగా నుందు ననుఁడు, మఱియు. ౧౩౫౬

చ. సురగణసంయుతుండ నయి సొంపగు వై భవయ్యక్తి వత్తు న
త్తురుణమునందు నచ్చటికిఁ దప్పక యంచును డెల్పనా" ననఁ
వరమును లామహేశ్వరుని వాక్యములఁ విని శీతశైలసం
దరవరప త్తనంబునకుఁ దా రొగిఁ బోయిరి సంతసంబునఁ. ౧౩౫౭

క. గిరిరాజుం గని మరలఁ-హరు వాక్యము లెల్లఁ డెలుప, నానందమునఁ
ధరణీధరవరుఁ డప్పడు-'సరి, మంచి' దటంచుఁ బలికి, సంయమివరులఁ.

ఆ. శాస్త్రవిహితరీతి సంపూజనము చేసి-పంప వారు మరల వచ్చి శివుని
దర్శనంబు చేసి ధరణీధరేంద్రుని-సమ్మతంబుఁ డెలుప, శంకరుండు. ౧౩౫౮

క. "మీరలు గిరివరు పురికి-జేరఁ నను గూడి యరుగ స్థిరమతులై యిం
చార శుభసమయమునకుఁ-గోరికతో రావలయును గోవిదులారా!" ౧౩౬౦

ఆ. అనుచు శంకరుండు హర్షంబుతో మరీ-చ్యాదిమునులఁ గాంచి యర్హకీర్తిఁ
బలికి, నారతమునివరుఁ గాంచి పల్కె "నొం-డొక్క కార్య మున్న దొగినివినుము,

ఉ. చెప్పెద నిప్పు డయ్యది యశేషబుధస్తుతధీవిభూషణా!
యొప్పుగ బ్రహ్మవిష్ణుపురుహూతముఖామరరాజకెల్లనుఁ
దప్పక నావివాహపునుదంతము నేర్పడ వేటువేటుగం
డెప్పుము సమ్మృదంబు మదిఁ జెందఁగ నేను వచించినట్టులఁ. ౧౩౬౨

క. మునివర! నే నాహ్వానం-బును జేసినవాడ ననుచుఁ బొసఁగఁ బలికి యొ
య్యన సకలసురలఁ దోడ్కొని-యనువున శోభనము జరుప నగునని వేడ్కఁ.

క. సురగకుడసిద్ధకిన్నర-వరులను దోడ్కొనుచు వచ్చి వైవాహికముఁ
జరుపంగఁదగును మీరలె-నిరతి ననుచుఁ డెలుపవలయు నిత్యక్రీతి."

చ. పరశివుఁ డిట్లు తెల్పు, మునివర్మఁడు నారదుఁ డాత్మ నెంతో సఁ
బరము చెలంగఁ బల్కె "సురవందితపాద! త్వదాజ్ఞ యెట్టులో
సరవి నోనర్చువాఁడ, మది సగదియ మందక యాజ్ఞ సేయుఁడీ,
కరము వసుంధ, నుత్తరువు గ్రక్కనఁ జేయుఁడు కోర్కె మీఱఁగఁ." ౧౩౬౫

ఉ. ఎంత మరీచిముఖ్యమును లాత్మల సంసమొప్ప మొక్కి తా
రెంతయు భక్తి శంకరుని నిట్లు నలించి "దేవ! యేము సు
స్వాంతముతోడ వత్తుము వివాహమునాటికి దేవతాభిశో,
నింతల నాజ్ఞ యింగ దయ నిండెనుఁ బోవఁగ మాకు నం"చనఁ. ౧౩౬౬

సీ. అశ్రుపూరితనేత్రుండై మహాదేవుండు మునినాయకులఁ గాంచి యనియె నిట్లు,
"సతివిరహంబుచే మతిఁ గడు మన్నధుబాధ నందుచునున్న వాఁడఁ, గనుఁడు,
పర్వతాధిపపుత్రిఁ బ్రాణైకవల్లభఁ బరిణయంబగునంతవఱకు నాకు
నెవ్వది గలుగదు నిజముగ ముచులార! యత్యంతకష్టమై యమచు నాకు,

తే. జీవనం బెట్టులో పూని యీవిధముగఁ-గడపువాడను, గామదగ్ధతనుఁడ నయి
వేగుచున్నాఁడ ధ్రువ మిది, విశదముగను-దెల్పినాఁడను మీసన్నిధిని సకలము.

తే. ప్రాణవల్లభయైన పార్వతిని బరిణ-యం బగుదు నే ఊణంబున నాఊణంబ
సేవచేయంగఁ బూనుదు స్థిరమనీష-సంయమివరేణ్యులార! నిశ్చయముగాఁగ.

ఉ. చేయను విప్రియం బెపుడు చిత్తమునం బరిమోహితుండనై,
పాయక కూడియుండెదను బావ్యతి నెప్పుడు కేవి యెందుఁ డా
జేయును బోవ యత్న మొగి, జేరఁగఁబోవుడు నేను వెంటనే,
ధీయుతులార! యొక్కత్రుటి దేవిని వీడక యందు నిచ్చుటఁ. ౧౩౬౯

ఉ. ఇప్పుడు మీగృహంబులకు నెంతయు వేహకతోడఁ బొందు, నే
నిప్పగిది వసించెదను నిచ్చటఁ గాననమందు, నాత్మలో
నెప్పుడు నిల్చి పార్వతినె యెంచుచు, నోముచులార! పెండ్లికి
దప్పక మీరు రావలయు ధన్యతఁ గూర్చి వివాహవేళకుఁ." ౧౩౭౦

తే. ఈవిధంబునఁ బల్కి మహేశ్వరుండు-మునులఁ బగపె మరీచ్యాదులను, ముదమున
వారు మొక్క-చుఁబోయిరివరుసనిజగృ-హములఁ జేరంగ, నంత సంయమివరేణ్య!

క. నారదముని కడువడిఁ జని-వారిజగర్భునకు శివు వివాహపు వార్తఁ
గూరిమిఁ దెలిపెను, నుంబలె-వారిజనాభునకఁ దెలిపె వైకుంఠమునఁ.

చ. సరసిజాసనుండు, సరసిజాత్ముండును-హరుని పెండ్లి నూట నాలకించి
యాత్మలందుఁ బొంగి యా నారదమునిద్రుఁ-గాంచి పల్కి రిట్లు కౌతుకమున.

క. "మునినాయక ! శివు పరిణయమును గన్గొన వత్తుము కడుముదమునఁ బరివా
రనిచయసుహితులమై, నీ-వనువున మాటాడఁ బూని యమరావతికిఁ. ౧౩౭౪

తే. ద్రుతగమనమునఁ బోయి యింద్రునకు శివుని
పెండిలియందంతమును దెల్పు, వేగ సిద్ధ
గరుడగంధర్వకిన్నరవరులఁ గూడి
వచ్చుఁ దోడ్పడ హరుని వివాహమునకు." ౧౩౭౫

క. సరసిజభవుఁడును, విష్ణుం-డిరవుగ నిటు పల్క నంత ఋషివర్యుఁడు వే
యరిగి యమరావతికి నా-పురుహూతునితోడ నెల్ల ముదమునఁ బలికె.

ఉ. వాసవుఁ డాదిదేవుని వివాహమహోత్సవవార్తయుఁ, సరో
జాసనవిష్టరశ్రవుల శస్త్రతమంబగు భాషణంబుఁ దా
నాస నెఱింగి నారదుని యర్హవచస్సుల హర్షితాత్ముడై
చేసెను నిశ్చయంబు నిక సిద్ధము తారకుఁ డీల్లు నం చెడె. ౧౩౭౬

తే. పరమశివుని కల్యాణంబు జరుపఁగోరి
యత్నమును జేయఁగాఁబూనె నమరవిభుఁడు,
నారదుగ డింగ్రు పూజల గారవమున
నొంది తన గృహమున కేగె నురుముదమున. ౧౩౭౭

ఇరువదియావ అధ్యాయము

పార్వతీపరమేశ్వరుల వివాహమునకు జేరఁబడు వచ్చుట

చ. జగములకెల్ల హస్తమును సల్పుఁగ నెంతయుఁ బెంపుమీఱు న
య్యగవరుపుత్రి పెండిలి మహావిభవాస్పద మాచు వేడ్క సే
యఁగ, నగరాజపట్టణమునందుఁ బ్రయత్నములెల్ల మిక్కుటం
బుగ ముచినాథ ! చేయఁగనుబూనిరి యెల్లరు సంతసంబునన్. ౧౩౭౮

క. భేరీమృదంగపణవము-భారవములు తూర్వములును నశ్రవము నిండె
బోరుకలంగెను భవిఁ బెం-పారఁగ నానందకంద మై యెల్లరకున్. ౧౩౭౯

క. మంగళమగు గానంబులఁ-బొంగుచు గంధర్వవరులు ముదమునఁ జేయె,
సంగీతానుసరణమున-రంగుగ నాట్యంబు నచ్చరలు సల్పంగన్. ౧౩౮౦

ఉ. వచ్చిరి దేవకన్యకలు వైభవ మొప్ప, గిరింద్రకన్యకల్
వచ్చిరి పరవతాత్మజవివాహమహోత్సవదర్శనార్థమై
హెచ్చయి మించు భూషణము లెంతయుఁ దాలించి, సంపదాళి వి
ద్యచ్ఛయగున్నతాత్ముడయి భాసిలు భూధరరాజవీటికి. ౧౩౮౧

- క. మునినాథ! వివిధవస్త్రము-లను, భూషణసముదయంబులను నొసంగి ముదంబున గారవించె వారిని-దన పుత్రిక పెండ్లియందు ధరణీధరుడు. ౧౩౮౩
- క. గిరిపురమున నీరీతిగ-జరిగెను శుభయత్నములు ప్రశస్తముగాఁగఁ, బరిమళమిళితసుఖావహ-మరుదంకురములు చెలంగె మందగతులతోఁ.
- క. అక్కజనుగు తమి నగవరు-పక్కణమునఁ జెలఁగుచుండఁ బ్రాణిచయంబులఁ, డిక్కులు విశదములయి పెం-పెక్కెను, సుస్థితిని బొంది పృథ్వి చెలంగఁ.
- మ. పురుహూతుండు సమస్తదేవగణముల మోదంబునఁ వెంటరాఁ గర ముప్పొంగుచుఁ బరవశేంద్రు నగరిగఁ గల్యాణముం జూడ శంకరు సాన్నిధ్యముఁ జేరఁగాఁ బయనముం గావించె, గింధద్వలుఁ గరుడు లిన్నరు లాత్మ నుబ్బుచును నానందంబుతో నాడఁగఁ. ౧౩౮౬
- ఉ. అత్తటి మీనకేతనుని యానమొదకుఁ బోయి నారదుండు త్రమలక్షణుడు, రతి నొక్కఁ గాంచి వచించె "నమ్మ! లోకోత్తరుడౌ మహేశ్వరున కుర్వి శేంద్రుని పుత్రి నిచ్చి, విద్వత్తతి సన్నుతింపఁగ వివాహమహోత్సవ మొప్పు వేడుకఁ." ౧౩౮౭
- ఆ. అనుచు శివుని పరిణయోదంతమును జెల్పి-మరలఁ బలికె నిట్లు మదను పత్నిఁ గాంచి నారదుండు కరుణ నెమ్మదిఁ బొంగ-"నమ్మ! యుక్తిఁ జెలియ నవధరింపు.
- ఉ. స్వాంతమునందు నీశుఁడు వివాహమహోత్సవహర్ష మగున్జై యెంతయుఁ బొంగుచుండ సురలెల్లరు నీపతిజీవితంబు యాచింతరు శంకరుండు ఫలసిద్ధి మొనర్చు నటంచుఁ గోరికఁ, జెంతను నీవు నుండిన నె జీవితనాథునిఁ గూర్చు నిచ్చలుఁ." ౧౩౮౯
- ఆ. అనుచుఁ జెలియఁబలికి యరిగె నారదముని-గగనమార్గమునను గాతుకమున సకలదేవనికరసన్నతచరణార-వింకుడైన ప్రమథవిభుని కడకు. ౧౩౯౦
- ఆ. కామపత్నియైన కామినీమణి రతి-భర్తృజీవితంబై పరమవాంఛ గాఁగ మదిని యత్నకలితయై శంకరు-పెండ్లిలికిని బోవ నుండ వేడ్క. ౧౩౯౧
- ఉ. వచ్చిన నారదుం గని యపారముదంబునఁ బొంగి శంకరుండు చ్చపుఁ గూర్చి స్వాంతము నప్పుడు తెల్పుచుఁ బల్కె "మాని! యింకిచ్చట నేమి చేయఁదగు, నేకరిణి" జెపు మన్న నారదుండు చ్చుపడంగఁ దాఁ జెలిపె నంతట బల్వినయంబు మీఱఁగఁ. ౧౩౯౨
- సీ. "దేవమహాదేవ! దివ్యచిత్తంబున నవధరింపుఁడు శార్యవివరణంబు, గగడగంధరగిన్నరయక్షదేవతల వచ్చుచున్నాడు వివాహమునకు,

నీరాత్రి గడచిన నెల్లి సులగ్గుంబునందు దేవాలితో నరుగవలయు
వైభవంబున గిరివరు పురంబునకు, నం దతిమోదమున వివాహంబు జరుగు”

ఆ. ననుచు విన్నవించునంతలో దేవేంద్రుఁడఖలసురలతోడ నరుగుదెంచె
సంతసంబు మీఱి శంకరపదసార-సముల కడకు భక్తిసహితం డగుచు.

తే. సకలలోక కారణుడైన శంకరునకుఁ
బ్రణతి గావించి దేవతల్ భక్తితోడఁ
బలికి “రోదేవ! మా కాజ్ఞఁ దెలుపుఁ డిప్పు
డేమిసేయంగవలయునో యీశ!” యనిన.

౧౩౯౪

ఆ. శంకరుండు దేవసమితిని వీక్షించి-పలికె “నమరులార! సలుపవలయు
మద్వివాహాదివ్యమంగళోత్సవముఁ-కనువుమెఱయఁ జేయ నయిన దెల్ల.”

ఆ. పరమశివవివాహనరమహోత్సవ మంతి-నత్తపోవనమున నలరె మిగుల
వేడ్కతోడ, దేవవిభుండు సంప్రీతుడై-జరపె గార్యభారసరణిఁ బూని.

సీ. వివిధమంగళతూర్యనివహముల్ మ్రోసెను దశదిశలందు శబ్దంబు నిండ,
శ్రవణమహోత్సవప్రవణగంధర్వసంగీతనాదంబులు కెరలువాడిచె,
గగనవీధులనుండి కడు సంతసంబునఁ గురిపించి రమకులు కుసుమవృష్టి,
యప్పరోగణము లత్యానందమునఁ బొంగి నాట్యంబు నల్పరి నాణెముగను,
తే. తరువులెల్లను బరిపుల్లసురభిపుష్ప-తరులతోడుత విలసిల్లె వితరముగను,
దివ్యమహిమాస్పదుండగు దేవదేవుఁడెనయఁ దప మొనరించు నవ్వనమునందు.

తే. కోర్కెలూరించు కోకిలకూజితములు,
నతిమనోహరబంధరతతిరవములు,
మందమలయానిలంబు లానందముగను
వజ్రతను మహేశ్వరుని తపోవనమునందు.

౧౩౯౫

చ. జగముల కెల్లఁ దాతయగు సారసగర్భుండు బ్రహ్మ వచ్చెఁ బెం
పుగఁ దన మానసోద్భవులఁ బుత్రులఁ గూడి వసిష్ఠముఖ్యులఁ,
నిగమనుతుండు శ్రీశుండును నిత్య యనందగు లక్ష్మీ వెంటరా
నొగి నరుదెంచె, వాణియును నుత్సుకతఁ శివుపెండ్లి జూడఁగఁ. ౧౩౯౬

తే. ఈవిధంబున వచ్చిన యెల్లసురల-బ్రహ్మవిష్ణుముఖాదులఁ బరఁగఁ గాంచి
సుప్రసన్నముఖాంభోజశోభితుండము-శంకరుం డెంతయును మది సంతసించె.

ఇరువదియేడవ అధ్యాయము

కలిశిల కన భర్తయగు మదనుని శంకరుననుగ్రహంబునఁ బడయుట

- చ. అతిశయమైన దుఃఖమున నార్తిఁ గృశించుచు నేత్రయుగ్మ మా
తలగతి బాష్పపూర్ణమయి యాత్మఁ దలంకుచుఁ గామపత్ని యం
చితసకలాంగసుందరి శచీవిభు సన్నిధిఁ జేరి ఖన్నయై,
మతి గరఁగంగఁ బల్కె నిటు మానిని యెంతయుఁ గోర్కులూరఁగఁ, ౧౪౦౧
- మ. "సురనాథా! మును దావకాజ్ఞ నెఱపఁ సూనాస్తుఁ డస్మస్మియుం
దుకుమోదంబునఁ బోయి శంభుపయిఁ జా నుద్యన్తహస్త్రంబుఁ జె
చ్చెర వైవంగఁ దదీయకోపశిఖ భస్మీభూతుఁడై పోయె న
చ్చేదవొందం భువిఁ దత్త్వణంబున నె నాచిత్తంబు త్రోభింపఁగఁ, ౧౪౦౨
- మ. అతిదుఃఖంబునఁ బ్రాణనాథు మది నత్యంతార్తిఁ జింతించుచుఁ
గతి లే కేడ్చుచునుండ నన్నుఁ గని "దుఃఖం బేల నీ వేడ్వరా
దతివా! జీవితఁ డాను నీదయితుఁ" డం చారాటముం బొపి న
మృతి సూరార్చితి వీవు దేవపతి! యామాటల్ స్మృతింబాయుడే! ౧౪౦౩
- చ. తలఁపుము దేవరాజ! మదిఁ దప్పక యప్పుడు నన్నుఁ జూచి పెం
పలఁగ "నీమనోహరుని యస్త్రముచే హతుఁ డాత్మ ముగ్ధుఁడై
లలనఁ బరిగ్రహించు, సకలత్రిదివేగులమైన మాకు వాం
ఛలు ఫలియించె" నంటి వది స్వాంతమునం దొగి నిర్జరాధిపా! ౧౪౦౪
- తే. భస్మమైపోయె నాఁడ నాప్రాణనాథుఁ, -డఖలము నెఱింగితిరి మీర, లాత్మలంకుఁ
దలఁప రించుకయైన నాప్రాణపతిను-జీవితముఁ ద్రిప్పఁ గార్యంబుఁ జేయుటకును "
- ఉ. పంచశరాత్మపత్ని యిటు పల్కుచు నింద్రవిరించినన్నిధిఁ
మించిన దుఃఖవేగమున మేను వడంక, వియోగ మాత్మ భా
షించుచు నేడ్వసాగె, నది వీనుల కెంతయు దుస్సహంబుగా
నెంచిరి యింద్రపద్మజులు పొచ్చిన జాలిన దత్త్వణంబునఁ, ౧౪౦౫
- తే. భక్తియుక్తు లగుచుఁ బరిణయోత్సుకచిత్తుఁ-డయిన దేవదేవునంఘ్రిసన్ని
ధానమందుఁ జేరి తా దొగి వినతులై-పల్కి రిట్లు లలితభణితి నపుడు. ౧౪౦౬
- సీ. "ప్రణతకృపాకర! పరమేశ్వరా! ప్రభూ! దేవతార్థం బాండుఁ దీర్పవలయు
మాప్రార్థనములను మన్నించి యాత్మలోఁ, జెల్పువారము దాని భృతిని, దొల్లి
మా యాజ్ఞఁ బూని మన్నఘుఁడు నీపై బాణమును బ్రయోగింపఁగాఁ బోవుచుండి
యంద్రాదులను జూచియిట్లుయూచించె "నోపురుహూతముఖులార! పురహరుండు

- తే. కోపమున నన్నుఁ జంపినఁ గూర్చి మీర
లెల్లఁ దగినట్లు యత్నంబు హితవు మీఱఁ
జేయఁగావలె నా ప్రాణసిద్ధికొఱకు”
ననుచు వేడిన సురవరు లనుమతించి. ౧౪౦౮
- ఉ. మంచి దటంచుఁ బల్కుటయు, మన్నఁగుఁ డంత సుపర్వకార్యమే
యెంచి సుమాస్త్ర మేసి జగదీశ! త్వచీయమహాక్రుధోత్థమై
మించిన వహ్ని దగ్ధుడయి మేడిని బూడిదయయ్యె, నిప్పు జే
తెంచెఁ దవీయపత్ని యతిశీర్ష మనోవ్యథఁ గర్చితాంగియై. ౧౪౦౯
- తే. పతిని యాచించుచున్న చారతి మహేశ!-తావకపదాబ్జదివ్యసందర్శనమునఁ,
గరుణ బ్రతికించి మదనుని సురవరులను-సత్యవచనులఁ జేయవే సర్వవిభవ!
- క. సురవరనాయక! తావక-కరుణామృతవృష్టిఁ బటపి కందర్పసత్తిఁ
నిరుపమలోకవిమోహన-చరితునితోఁ గూర్చి సంతసముఁ బెంపు విభూ!”
- క. పరమేష్ఠి వినయ మొప్పఁగ-సురవరహిత మెదను దలఁచి స్తోత్రంపఁగ సంత
బరమునఁ బ్రణతదయాకరుఁ-కురుతరముగ నాత్మ మెచ్చి యుద్యత్కృపతోఁ.
- తే. మదనున కొసంగ దేహంబు మరల, దివ్య
గాత్రమును బొంది భక్తి శంకరుని పాద
ములకు వందన మొనరించి పుష్పధన్యుఁ
డమరులకు మ్రొక్కి రతిపార్శ్వమందుఁ జేరె. ౧౪౧౩
- చ. మదిఁ గడు సంతసంబు పొడమం బరిపూర్ణ మనోరథంబు పెం
పొడవఁగ భర్తఁ గూడి రతి యుండుటఁ గాంచి, సుపర్వలెల్ల స
మృదమున నుల్లసిల్లిరి, ప్రమోదయతోత్సవముం బొనర్చి, ర
య్యదనునఁ గాంతియుక్తుడయి యాకసమందు వెలింగెఁ జగద్రుడు ౧౪౧౪
- ఉ. ఆసమయంబునందుఁ బరమాద్భుతపింగజటాసమాహాసం
భాసిశమాభిశోభితుని, భస్మవిలేపవిభూషణంగు, ను
ల్లాసిఁ, జలకుర్బుజ్జా, శివుని లాలితవాక్కులతోడఁ బల్కె న
బ్జాసనుఁ డంతయున్ మదిని హర్షము పొంగుచునుండ నారదా! ౧౪౧౫
- సీ. “జేవాదిదేవ! నీ దివ్యరూపంబు దుర్లభము, సురావళిప్రార్థితంబు,
యోగీంద్రదివ్యచిత్తోత్సాహకలితంబు, సకలజగత్ప్రీతిజనక మగును,
నాయాప మిప్పు డోయమరివందితపాద! వదలి సౌమ్యంబయి వజ్రలు రూప
మొగి ధరింపుము, మామయుత్సాహవంతుడొ, నత్తయామేనయునాత్మజెలగు,
తే. నీదు సౌందర్యమును గాంచి నిర్భరమగు-ముదముతో గిరిరా జాత్మఁ బొంగి తనదు
పుత్రి సర్వాంగసుందరిఁ బూర్ణ కరుణ-నీ కొసంగును బ్రియుడయి నిగమవినుత!

తే. భీమకూపుని నినుఁ గాంచి భీతి మదినిఁ-బొంద శేవారలైనను ముకమునొందు
నట్టి ద్విభుజాత్మకంబగు నధికసుంద-రాకృతి ధరింపు మిపుడు శుభావహముగ.

క. పరమేశ్వర! సకలమనో-హరమగు నత్యంతసుందరాకారము సం
బరమగునటు మా కెల్లను-ధరియింపుము, పెండ్లికొడుకు తగు ననఁగ బుధుల్.”

చ. సరసిజసంభవుం డీటులు నన్ను తెచ్చేసి హితంబుఁ జెల్పఁగాఁ
బరమకృపాంతరంగుడయి భాసిలు శంకరుఁ డాత్మఁ బొంగి సం
బరమునఁ దా ధరించె, మహిమఁ సురకోటికిఁ జూప నష్ట సుం
దరతమమైన నూపమును దాపసిసంచయవండ్య! నారదా! గరగ

శంకరుడు పెండ్లికొడుకగుట

సీ. భయదంబులౌ చతుర్బాహువు లద్భుతంబుగ ద్విభుజంబులై పొలుపుమోతఁ,
బంచవక్త్రంబులు పరమహర్ష స్ఫూర్తినెనయు నేకముఖమై యెసఁగుచుండె,
నెత్తిని జడలెల్ల నెఱఁయుఁ బొగడొందు చాడుకిరీటుఁ బాయ వెలిఁగె,
భాలలోచనమందు భాసిల్లు జ్వలనుండు తిలకరూపంబయి లేజరిలై,

తే. దేహమందలి భసితంబు దివ్యపరిమ
ళాస్పదంబగు చందనంబై చెలంగె,
సర్పములు స్వర్ణరత్నభూషణము లయ్యె
శంకరుడు పెండ్లికొడుకై న సమయమందు. గరగ

క. సురగరుకోరగ కిన్నర-వరు లాత్రిదశేశ్వరుని శుభప్రదసమయం
బరసి సమీపించి నిరం-తరసంతోషంబు మీఱఁ దలమర్యాదగ. గరగ

తే. నవ్యకాంతుల వెలుఁగొందు నందివాహ
నంబు నెక్కించి తగువై భవంబు మెఱయ,
గిరివరపురంబునకుఁ బోవఁ గృతమతులయి
యుండి రోమునినాథ! యత్యుర్జితముగ. గరగ

ఉత్సాహవృత్తము. దేవదేవుఁ డద్రురాజ దివ్యపట్టణమునకుఁ
బోవఁ బయనమైనయపుడు పుష్పవృష్టి గురిసె, స
న్భావ మొప్ప దుందుభులు ముదంబు నింపె నద్భుతా
రావములు దిగంతముల విరాజిలంగ నోమునీ! గరగ

క్రమకోకిల. సురభిశీలమందమాదుతశోభితంబయి యింపునఁ
బరఁగ భూతల మెల్ల, మెల్లగఁ బక్షులెల్లఁ గలధ్వనిఁ
గరము నెప్పుడిఁ బల్కుచుండె, నితామహర్షిత్తులై గణో
త్కరము లెంతయుఁ బొంగి యార్చిరి కాంతసుస్వన మొప్పుగఁగ. గరగ

ఉ. అప్పుడు శంకరుండు త్రిదశావళి, మానిగణంబు వెంటఁ బెం
 పొప్పఁగఁ గొల్పిరాఁగఁ గడు నుబ్బుచుఁ గిన్నరపాలితోడుతఁ
 మెప్పుచెలంగఁ జేరె ధరణీధరవర్చుని పత్తనం బొగి
 గొప్ప మహోత్సవంబునను గూడి సుర ల్వినుతించుచుండఁగాఁ. ౧౪౨౧

ఇరువదియేనిమిదవ అధ్యాయము

గిరిజాకల్యాణము

ఉ. అంత మహేశు రాక విని యద్రవరుం డెమరేఁగి హృష్టుఁడై
 యెంతయు నాత్మఁ బొంగి, కడు నింపగు వేడుక శాస్త్రరీతి న
 త్యంతము పూజచేసి శివు నాత్మపురంబును జేర్చె, భక్తిస
 త్సాంతుల బ్రహ్మవిష్ణుసురవర్చుల సత్కియ లొప్ప నారదా! ౧౪౨౨

క. గిరిరాజు మరీచ్యాదులఁ-బరమమునులఁ బూజచేసె భక్తియుతుండై,
 పరమాదృతితోఁ దన పుర-పరమునకుఁ దనకఁ దగిన వైభవ మెసఁగఁ.

సీ. శాంతు మనోహరస్సాంతుని సురుచిరవదనారవిందవిభాసితు హఠ
 ద్విభుజ సన్మణిభూషు దిన్యహేమకిరీటుఁ జంద్రలేఖాంకితశ స్తశీర్షు
 శతసూర్యనిభ కాంఠియుతుఁ బార్వతీప్రియుఁ గనుఁగొని మేనకాత్మృగశరేంద్రు
 లఖిలబాంధవులు నమ్రహోత్సవసమాగతులైన చేవతాగణములై

తే. నాత్మలందున నుప్పొంగి యన్యవస్తువులను జూడఁగ శంకరసులలితవర
 దేహసాభాగ్యగిరిమంబె తృప్తిగొనఁగ-నొండొరులతోడ భాషించి రొగిని నిట్లు.

క. "రమణీయరూపమున నీ-యుమ వెలయుచునున్న డెంతయురు దగి, యల్ల
 కమనీయుఁడై జగత్పతి-యమరె మహాదేవుఁడు విభుఁ డనుకూపుండై."

తే. సంలసంబున నీతి యింతులై-స్సాంతముల నెంతయును వేడ్క వజ్రుచుండఁ
 బల్కుచుండిరి, పురుషులుఁ బరమముదముఁ-జెంది వారలఁ బొగడిరి సిద్ధమాని!

సీ. అంతట గిఁవరుం డెంతయు సంతోషకలితుఁడై సర్వలక్షణయుతమగు
 శుభముహూర్తము రాఁగ విభవంబుతోడుత చేవదేవునకు నొద్దిక చెలంగఁ
 బార్వతి నొసఁగఁ దాఁ, బరమహర్షంబునఁ బరమేశ్వరుఁడు శాస్త్రసరణి సకల
 నృప్తిసీలియ కారిణియగు తుహినాద్రికన్యకఁ దాఁ బరిగ్రహమొనర్చె,

తే. నప్పుడు గిరీంద్రపురమున నధికవై భ-వంబునను నయ్యెను మహోత్సవం, బడెండు
 ననుపమానం బపూర్వంబు నద్భుతం బ-భావ్యమై విలసిల్లె నోపరమమాని!

సీ. పార్వతీదేవిని భార్యగా గ్రహించి హరుడు చెలంగ నయ్యవసరమున
సకలదేవతలును సంపూర్ణ వాంఛాయుతాత్మ్య లై రతిశయహర్షమునను,
నమ్మహాదేవు మోహవిష్టుఁ గావించినట్టి కాముని చర్య కద్భుతంబు
నొంది ప్రశంసించి రుద్రతరంబుగ, చంతః భార్యతీసహిసుఁడౌ పరమశివునిఁ

తే. గాంచి యచ్చటముచ్చట మించుచుండ,
నొండాకులతోడ నాదితేయోత్తములును
గరుడగంధక్వలును మునివరులు యక్షు
లాదిగాఁగలవార లత్యాదరమున.

గర3 ౨

సీ. "సర్వలోకేశ్వరి జగదంబయగు దేవి కస్యమై పుట్టి నేఘునిని యింట,
స్వేచ్ఛచే విశ్వసంస్కృప్తి గావించు నావర దేవి పుట్టి నేప్రభుని యింట,
నట్టి యాధీమంతుఁడగు భూధరాధీశు భాగ్యంబై భాగ్యంబు బహుతరముగ,
నిట్టి సత్ఫలమును నెట్టి తపంబును గావించినచు గల్గెఁగలదె యెందు ?

తే. నెట్టి తపమును సత్సేవో యీ గిరినకుఁ
డతిశయంబగు నియమంబు లాత్మ నుంచి,
మించిన ప్రభావమును బొందె, మేఱి యిశోరు,
భువనముల లేకు సాటి యీ భూధరునకు.

గర3 3

తే. భువనములకెల్ల చూతయై పోలుపుమీఱు-నెట్టి శ్రీదేవిని మాత యయి చెలంగ,
మేనకాదేవి పూర్వజన్మాన నెట్టి-భాగ్యమును జేసెనో గణింపంగఁ దరమె !

సీ. పరమేశ్వరుని ప్రభావంబును వర్ణింప నెవడు సమర్థు లీభువనములను ?
రూపంబు విభవంబు రూపింప ననుపమంబగు వాగలీలమై, యాత్మేశ త్రి
త్తై న నగోచరంబగుచున్నది" యటంచు నొండాడు ల్బలుకుచు నుండి రచట,
సర్విసుపర్వగంధర్విసమూహంబు లప్పడు రూపశోభించితులగు

తే. పార్వతీపరమేశ్వరప్రధితమైన-దివ్యమహిమంబుఁ బాడగాంచి ధృతిఁ జెలంగి
పరమసంతోషకలితులై "నిరుపమాన-మివిభవ"మంచు సంస్తుతియించి రార్య!

తే. పరమకౌతుకవంతుఁడై పార్వతీస-మేతుఁడై శాంతుఁడై యుండు నీశుఁగూర్చి
పలికి రప్పడు బ్రహ్మయుఁ బద్మనాభుఁడయిన భగవంతుఁ డావిష్టువతిముదమున.

క. "దేవా! యేసతి మును నిను-భావమున వియోగ తాపపరితప్పునిఁగాఁ
గావించె, నేసతిమణి-త్తై విశ్రుతతపము సేయఁగాఁ బూనితివో.

గర3 ౪

క. ఆసతి యీపార్వతియే,-యీసుందరి నీదు గృహిణి, యీదేవియే సు
మ్యాసర్వజగత్కరిణి-నూ సకలాద్య యని నమ్ము మా భగవతిగఁ.

క. అంతట హిమవంతుఁడు సు-స్వాంతుండయి, దివ్యభక్తిసంయుతుఁడై తా
నంతయుఁ బరమేశ్వరు భగ-వంతు శివుఁ డేవదేవుఁ బ్రస్తుతిచేసెన్. ౧౪౩౯

తే. "దేవదేవ! మహాదేవ! సేవకజన
వత్సలా! శంకరా! నీదు పాదపద్మ
ములకుఁ గావించుఁ గేలుమోడ్పులు సలంబుఁ,
గైకొనుము నన్ను ధీమయించి కరుణవెలయ.

౧౪౪౦

క. భువనములకు నాథుఁడవై-భువనజననితోడఁ గూడి పాదలెడు నిన్నుఁ
దవలి కనుఁగొంటి, జన్మము-పవిత్రమై వెలసె, బ్రదుకు భాగ్యముగాంచెన్."

పర్వతరాజునకు శంకరుఁ డధ్వరభాగంబు నేర్పఱచుట

తే. ఓ మహాముని! సద్భక్తి యుక్తుఁ డగుచుఁ
బ్రస్తుతి యొనర్చు పర్వతరాజుఁ బ్రీతిఁ
దనదు వాక్కుల సంతృప్తి నొనరుప మదిఁ
దలఁచి శంకరుఁ డీరీతిఁ బలికె నపుడు.

౧౪౪౧

సీ. "ఓ పర్వతాధిప! యురుతరప్రాజ్ఞుఁడ వామ , మదీయ కూపాంతరంబ
వయి వెలుంగుడు , నిర్జరావళులకు నైన సత్యంత పూజ్యుఁడ వైతి వార్య!
భాగ్యవంతుఁడ వయి భాసిల్లుచున్నాఁడ వెంతయు నందితస్వాంతుఁడ వయి ,
యేను గల్పించెద నీనాడు మొదలుగ నధ్వరభాగంబు నర్హరీతి ,

తే. మర్త్యలోకంబునందు ని న్నాని యజ్ఞ
శార్యములు చేయఁజాలరు , క్రతుమహోత్స
వంబులంజెల్ల సుర లెల్లు సంబరమున
హవ్యములఁ గొందు, ర ట్లీవు నందఁగలవు.

౧౪౪౨

తే. యజ్ఞభోక్త వగుచు సత్యంత సంతోష-మునను మర్త్యలోకమున సురాధిఁ
గూడి చెలఁగఁగలవు కులధరవర!యింక"-ననుచుఁ బలుక శంభుఁ,దాదృతిమయి.

ఉ. శీతగిరీంద్రుఁ డిట్లనియెఁ "జన్మయరూప! జగద్గురూ! విభూ!
చేతమునం గృతార్థతను జెందినవాఁడ భవద్వరంబుచే ,
నీతత్తి నిన్ను వేడఁ దగి హృద్గతమయ్యె మహాకృ-కొర్కి , తే
వా! తడవేల, తెల్పద శివా! వరదా! కరుణాసరిత్పతీ!

౧౪౪౩

క. శరణాగత కరుణాలయ!-సురగణ వందిత పదాబ్జ! శుభకర! నా యీ
వరగిరిఁ బార్వతితోడుతఁ-జరియింపు , రమింపు, నన్ను సల్పుము సుకృతికన్."

క. గిరివరు ప్రార్థనముచు శం-కరుఁ డాదృతి విని వచించె "గ్రావాధిప! నీ
పురి పరిసర శిఖరంబునఁ-ఘరితృప్తిని దేవిఁ గూడి వసయింతుఁ దమిన్. ౧౪౪౪

క. తావక గిరి పరిసరమున-నే వాసము చేయువాడ, నెల్లడు నన్ను
భావించి గిరిశుఁ డని సం-సేవించుచుఁ బిలుతు రెపుడు క్షితిధరమూర్తి" ౧౪౪౮

చ. మునివర ! యీవిధంబునఁ బ్రసాదితమానసుఁడై మహేశ్వరుం
డనువునఁ దెల్పి శీతగిరియందు మహోత్తమ మా ప్రదేశముం
కున రమణీయమా పునిని దోరపువేడుకతో సృజించి, య
త్యనపమలీలలం దవిలి యద్రుజతోడ వసించె బ్రీతుఁడై. ౧౪౪౯

తే. అంతః గమలాసనుం వాదియైన సకల-సురవరులు సంలసము మీఱ నరిగిరి తమ
తమ నివాసంబులకును నుత్సవముతోడ-నారదమునీంద్రచంద్ర! యపారభక్తి.

ఆ. పార్వతీవివాహవర్ణితాధ్యాయంబు-దీని వినును, జనువు నేనడుండు,
వాడు దేవిదివ్యవైభవోపేతుఁడై-తత్పదంబుఁ జెందు ధన్యుడగుచు. ౧౪౫౦

సీ. ఒకమాడు వినిన నీయురుతరాగ్యనంబు శత్రుభయంబులు సమసిపోవు,
రాజభయంబెల్ల రహిఁ దొలంగు ను, మనోభీష్టముల్ చేకూరు విస్తృతముగ,
దేవీప్రసాదంబుచే వివిధాఘముల్ వదలిపోవును, మదిఁ బొదలు ముదము,
మునినాథ ! దత్తుని తనయయై తొల్లి సతీనామమునను ఖ్యాతిని గడించి

ఆ. నట్టి ప్రకృతి పూర్ణ నాద్యను దేవదే-వుండు మరలఁ బ్రీతిఁ బొందినట్టి
కథను తెల్పినాడఁ గడు విశదంబుగా-నీకు కోర్కి యెసఁగ నియతితోడ.

క. విను మింకఁ దారకాసుర-హాననం బొగిఁ జేసినట్టి హరసూనుని శో
భనచరితంబును తెల్పెద-విను మవధానమున నిపుడు వేడుక మానీ! ౧౪౫౩

క. దేవతలకు రక్షకుఁడై-పావనుఁడై కార్తికేయభవ్యాహ్వాయుఁడై
చేవ మెఱసి నిస్తులుఁడై-యీవసుధఁ గుమారుఁ డెసఁగె నిదగ్గుణుండై.

క. మునినాథ ! లోకమున నే-ఘనుఁ డస్త్రపరిశ్రమమునఁ గనుఁగొనఁగా నెం
కును లేడు ముష్టగంబుల-నను మహిమం గాంచె హకుని యాత్మజుఁ డనఘా !

ఇరువదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

శంకరుఁడు పార్వతీకథతోఁ గడించుట

చ. తన మదియందు కేబగలు ధన్యత నెన్నుచుఁ బార్వతీసతీ
ఘనఫలసిద్ధి కారణముగాఁ దగు నాత్మతపఃప్రవృత్తి సం
జనితమహాశ్రమంబును బ్రసన్నముఖుండయి ప్రీతిసేయుచు
గనుఁగొనుచుండఁ బ్రీతిమయి క్షౌఢరపుత్రిని నెల్లవేళలఁ.

౧౪౫౪

చ. క్షీతిధరపుత్రిమంజులవిశిష్టవచస్తతి నాలకింపఁగా
శ్రుతులఁ దక్షియకమతరహాపముఁ గన్గొనఁ జేయుము,
సతతము తన్మనఃప్రియము సల్పుటయందె మనంబు నుంచి తా
నతిశయరాగవంతుఁడయి యాశివుఁ డార్య కొనర్చెఁ బ్రీతినిన్. ౧౮౫౭

నీ. ఆ మహేశ్వరుఁ డిట్లు లనవరతంబును బార్వతీవశమనఃపద్మఁ డగుచు,
నొకనాఁడు వనసీమ నుద్భవంబయినట్టి సురభిపుష్పంబుల నరసి తెచ్చి,
కమలీయసుగు మాలికను గూర్చి, యగురుకర్పూరపౌరభములఁ బూసి, ప్రేమ
మతిశయిల్లఁగ మదనాతులండుఁడయి ప్రియాకంఠంబునం దుంచి కడుముదమున

ఆ. మానసము చెలంగ సూను నుత్పాదంప-నాస పొదలుచుండ నపుడు తనదు
పరమభక్తుఁడైన నిరుపము నందిని-గాంచి పలికె నిట్లు కమ్రభణితి. ౧౮౫౮

ఉ. "పట్టణమార్గమందుఁ గడు భద్రతతోఁ బ్రమథాళి గొల్వఁగాఁ
బట్టుదలన్ వహించి సురవందితు దేవవరేశ్వరునైన నే
పట్టునఁ జేరనియ్యకుము, ద్వారమునందునఁ గాచియుండు మీ
విట్టలుఁ బోక, నాపనుపు నేర్పడఁ జేయుము నందికేశ్వరా!" ౧౮౫౯

చ. లనవుడు నందికేశ్వరుఁ డహార్యబలుండు మహేశునాథ భ
క్తిని శిరసావహించి, నియతిన్, బ్రమథావళి గొల్వ, ద్వారసీ
మను వసియించి, నిశ్చలత మానస మొప్పఁగఁ గాచుచుండె ని
య్యనువున జాగరూకుఁడయి యా హిమశైలమునందు నారదా! ౧౮౬౦

ఉ. ఇయ్యది రాత్రి యంచు, మది నిద్రి దివం బని యెంచ కెప్పుడున్
దియ్యనివిల్లుదాల్చు వడిఁ ద్రిప్పులఁ బెట్టుచు నుండ మోహియై
యయ్యగజాతఁ గూడి పడునైదు శరత్తులు ప్రేమపూర్ణుఁడై
యొయ్యనఁ దా రహస్యమున నుండి రమించె మహాత్మివంబునన్. ౧౮౬౧

తే. ఇట్లు రమియించుచుండఁగా నెప్పుడేని
శుక్ల పాతంబు గాదయ్యె సుందరాంగుఁ
డగు మహేశున, కద్రాన నలరఁడయ్యె,
నించుకంతయు శాంతియు నెఱుంగఁడయ్యె. ౧౮౬౨

భూదేవి యుమాశంకరుల క్రీడల వహింపలేక సూర్యునితో విన్నవించుట

ఉ. శంకరు పాదఘాతముల సంతతబాధల స్రుక్తి, భూమి 'యే
నిం కెటు లోర్తు' నంచు వడి నేగి, దినేశుని పజ్జ గోస్వరూ
పాంకితయై, యుదంతమును సంతయు నశ్రువిలోలనేత్రయై
కొంకుచుఁ బెల్చె నప్పు డతికుంఠితమానసయై మునీశ్వరా! ౧౮౬౩

మ. "దిననాథా! తుహినాద్రిప్రస్థమున నుద్రిక్తాత్మభూచేష్టుడై,
యనయం బాధగవంతుడైన హరుఁ డార్యాయుక్తుడై, యెంతయున్
దనివి జెందక, క్రీడసేయచును నున్నాఁ, డేను దాళంగఁజా
లను దేవా! శివశక్తిభారమును చాల్చుంగా నశక్తాత్మనై. ౧౮౬౪

క. శివశక్తి ద్విత్వయపు-లవిరత రతిభారమున మహార్తిం బసి, నే
మివులఁ దపించుచునున్నా,-నవికలమా వెరవుఁ జూపు మార్యా! త్వరగఁ.

చ. పరమశివుండు తాఁ దవిలి పార్వతిఁ గామవిలోలచిత్తుడై,
నిడువమమోద మొప్ప రమణీవశగాత్రుండు నై పవల్, నిశల్
సరవి యెఱుంగఁజాలఁడు, ప్రశాంతి యొకింతయు లేకు, స్తంభితో
ద్ధురవరవీధ్యుడై నెగడుఁ దోరిపునేపకతో రమించుచున్." ౧౮౬౫

తే. ఈవిధంబున భూదేవి దేవదేవుఁ-పగజతోఁ గూడి రమియించు ననువుఁ చెలిసి,
తనకఁ గల్గిన బాధను దయఁ దలంగఁ-జేయు మని వేఁడ సూర్యున మేయగుణుని.

సూర్యుండు భూదేవిబాధలను సురలతోఁ దల్చి యెల్లరు బ్రహ్మకద శీఁగుట

సీ. గోరూపధారిణి క్షోణి పల్కిన పల్కు లాదరంబున విని యిట్లుఁ దంత
నింఁద్రాకు లున్నట్టియెడకు నామెను గొనిచని, వారలకుఁ జెప్పెఁ జనపుమీఱ
శంకరు వృత్తంబు సర్వంబు భూదేవి చెప్పినరీతిగా స్థిరమనీష,
సురవకు లెల్లరు సూర్యుని వాక్యంబు లాలించి సూర్యతో నపుడ కదలి

ఆ. భూమి వెంట రాఁగఁ బోయి పరమేశ్వరి-సన్నిధిని గడు విపన్నులగుచు,
సరసిజాసనునకు నన్నుతు ల్లావించి-వసుధ నిలిపి యెదుఁ బలికి రిట్లు. ౧౮౬౬

దేశతలు భూదేవికిఁ గల్గిన యాపదను బ్రహ్మశేవునకు విన్నవించుట

ఉ. "ఓ చతురాననా! విను మహాన్నతవైభవ! భూతిధాత్రియా
నా చలిగట్టుపట్టిఁ బ్రయమారఁగఁ గూడి, హరుండు క్రీడల్
దోచినరీతిఁ దేలుచును దోరపువేడుకతో, హిమాద్రియం
దే చెలువాడు సానువున నెంతయు మోదముతో వసించుఁ డాఁ. ౧౮౬౭

క. రమణ రమించుచు నున్నాఁ-డమిశోత్సుకుఁ డగుచుఁ, గడచె నబ్ధంబులు వే
గముగాఁ బడునై, దైనను-శమ మిసుమంతయుఁ గనండు స్థలనరహితుడై.

క. వీర్యస్థలనముఁ బొంద క-వార్యగతిం గామకేళి వదలఁడు, దేవా!
ధైర్యంబైనను బూనఁడు,-కార్యము లారయఁడు సు మ్మృకపుడు విధాతా!

క. విసలే దీవిధమగు రతి-కనలే దేశాలముననుగాని, యెవరికే
మనమునఁ దలఁప నరీతం-బనఁదగియున్నవి మహేశు నక్కురరీతుల్. ౧౮౬౮

క. శివశక్తుల రతిభారంబు వసుంధర పూనలేక పోడిమిచెడి, తా
మివులం బీడితయై మే-యనలంబన మరయలేక యతివిహ్వలయై. ౧౮౭౩

క. పాలాశంబున కేగఁగఁజేతంబున నిశ్చయించి చెచ్చెర మమ్ము
వీరస్పృహ యయి చేరి యి-కేతెరువని యడుగుచున్న దిప్పు డిలేశా!

క. ఏమెల్లరము మనంబుల-భూమికిఁ దగు వెంపుఁ జెల్ప బుద్ధి కుమర కో
తామరసజన్మ! త్వత్పద-తామరసము లాశ్రయింపఁ దరలితిమి విభూ! ౧౮౭౪

క. ఇయ్యది కార్యము, మీమది-కెయ్యది కార్యం బటంచు నేర్పడు, దానిక
జయ్యనఁ జెలుపుడు, తద్విధి-నొయ్యన జరుపఁగలవార మోపరమేష్టి!"

బ్రహ్మ దేశతలకుఁ గావించిన హిలోపదేశము

చ. త్రిదశులు చేయు విన్నపముఁ బ్రీతిమెయి న్విని బ్రహ్మదేవుడు
గుడుగుగ నూటడించి సురకోటిని మాటికిమాటి కొయ్యన
ముదముఁ జెలంగఁ బల్కెఁ బరిపూర్ణ కటాక్షము లొప్పఁ గాంచుచు
బాదల నకుంతితోత్సుకత భావిఫలంబుల నెంచి యాత్మిలో. ౧౮౭౫

సీ "సురలార! శంకరుం డరసి దేవహితంబుఁ దత్కార్యసిద్ధికై తా హిమాద్రి
తనయను బెండ్లాడి తమి మూట భోగించుచున్నాడు దేవకార్యోత్సుకుడయి,
శంభుని వీర్యంబు స్థలనమైవను నందు జనియించు పురుషుడే సకలలోక
వంద్యుండు, సర్వసంపర్కసేనాధీశుఁ, దాతఁడే తారకు నణఁచువాడు,
తే. శంకరునకును, దుహినాద్రిసంభవయగు-లోకనూతికు జనియించు నేకుమాదుఁ,
దాతఁడే దేవదానవాద్యఖిలశాస-శం డనంగను బరఁగుఁ, బ్రచండుఁ డగును.

చ. పరమపరాక్రమంబునను భాసిలు పుత్రుఁడు పుట్టి, నిక్క మో
సురవరులార! యీహరుని శుక్లము భూమి భరింపలేదు, మీ
రరిగి తదీయవీర్యము మహాద్భుతమానని యెంచి యొక్కచో
నరసి ప్రయత్నిమున్ సలుపనొ స్థలనిందిగువేశఁ గాంచుచున్. ౧౮౭౬

శా. ఆలస్యంబును జేయరాదు జతనం, బత్సంతయత్నంబునకే
లోలుండ్లై యెట శంకరుండు గిరిజక గోర్కి రతిక్రీడలక
జేలుక, వేగమ పోయి చేరనగు నా దేశంబు, నా యానతిక
మేలా, నే నరుడెంత నయ్యెడ కొగిగి మీలోడ, లెం డిప్పుడే. ౧౮౭౭

తే. త్వరితముగఁ జోయి హిమగిరి హరుడు వెలయు
నడను బార్యతినిం గూర్చి హృద్యకీతి
సన్నుతింతుము సంగమశాంతికోటకుఁ
బార్యతీదేవిదివ్యాంఘ్రిపంకజముల."

బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో సమామహేశ్వరుల క్రిష్టాస్థులైన కడుగుట

క. ఈరీతిఁ బలికి ద్రుహిణుఁడు-కోరికమీఱంగఁ ద్రిదశకోటులతోడఁ
నారద! పయనంబయి వే-చేరె హరుల డుమను గూడి చెలఁగు వనంబున్.

తే. పార్వతీపరమేశ్వరుల్ ప్రమదమునను-గామతంత్రంబులఁ జెలంగు నీమయందు
బ్రహ్మదేవుని వెంట సుపర్వసమితి-యరిగి కాంచిరి తల్లిల బద్భుతముగ.

ఉ. కాముకుఁడై శివుండు మదిఁ గన్గొనఁడయ్యెను ముగ్ధుఁడౌట సు
త్రామముఖామరేశ్వరపితామహముఖ్యులు చూడవచ్చినన్
గామకభావికోదరతీకార్యము వీడడు, సిగ్గు నొందఁ, డు
ద్దామముదంబునం దవలి తన్నెఱుంగుండు మహామునీశ్వరా! ౧౪౮౪

చ. సతతము నామహేశ్వరుని సంగమలీలలఁ దేలు చాత్మ నా
తతమగు హర్షముం గనుచుఁ దా గిరినాథుని పుత్రి పార్వతీ
సతియు సురాదులం గనదు, శంకను వీడదు, లజ్జఁ నొంద, దే
కతమ రమించుఁగాని, యటఁ గాంచ దొకంతయు దేవకోటులన్. ౧౪౮౫

ముప్పదియవ అధ్యాయము

దేవతలు లజ్జారూపిణియగు భగవతిని విమలించుట

మ. మునినాథా! విను మంత నిర్జరులు సంపూర్ణాద్భుతస్వాంతులై
యనఘప్రక్రియఁ బల్కి రొంహదలతో నత్యంతిభక్తిన్ జగ
జ్జననిన్ లోకవిమోహకారిణిని లజ్జారూపిణిన్ మోదముం
గనుతీర్తి విమలించఁగా నగును శింక ల్బూన కిచ్చాప్తికై. ౧౪౮౬

సీ. "ఎల్లలోకములకుఁ దల్లివి నీ వాదు వంబ! మహాదేవుఁ డగును దండ్రీ,
యేమెల్లరము దేవి! యెఱుంగని బాలురమగుదుము మాయమ్మ! యనవరతము,
శిశుభావమున నుండు సిద్ధసాధ్యమరసంఘంబు, గావున సంభ్రమంబు
నీకే కలదు సుమ్ము, లోకత్రయమునకు లజ్జాస్వరూపవై లలితభణితి,
తే. వెలయు శివసుందరీ! నీవె గెలుతు వెండు, -జనని! మాయెడదయసుప్రసన్నవగుము,
గారి! శ్రేతజనరక్షణకార్యదీక్ష-యింపుతోడుత ట్టిని రక్షింపవమ్మ! ౧౪౮౭

సీ. నీవె యాత్మపు దేవి! నీవే గుణత్రయరహితపు బ్రహ్మపు విహితమతివి,
లోకైకమార్తవై ప్రాకటస్త్రీపురుషవిషయాత్మికవయి జగతి నుండు,
హయంబ! నీవు మహోల్లాసమున నిజగుణములలోనయి కోర్కెమీఱు
నిట్టికీడలయందు నేపునఁ గ్రీడించుచున్నదానవు తల్లి! యుల్లసిల్లి,

అ. సకలజనని! నిన్ను స్మరచారవదుఁ డగు-శంకరునకుఁ గూర్పు సతి వటంచు
నెల్లలోకములును నెల్ల కాలములందు-వినుతిచేసి పలుకు విశ్రుతముగ. ౧౮౮౮

సీ. మూఁడులోకముల సమ్మోహంబు నొందించు తల్లి! నీవెవ్వేశఁ దలఁతు వాత్స,
స్వీయవాంఛానశస్థితవయి యంశచే శంభుని సృష్టించి శక్తి మెఱసి,
శివ యనుపేదన స్త్రీహాపమును చాల్చి విహరించుచుండు వీ వహరహంబు,
నిజలీలచేతను నీవే యొకప్పుడు శంభునే కృష్ణుడై సంభవంబు

తే. నొందునట్టులఁ గావించి యుత్సుకతను
దత్కుటంబిని రాధవై తగిన రీతి
నెనసి క్రీడించుచుండువు హృద్యముగను
దేవి! యంబిక! నీవేడ్క తెలియఁగలమె? ౧౮౮౯

తే. సకలలోకై కరక్షణప్రకటకార్య-కారిణీ! మమ్ముఁ జూచుము కరుణతోడ,
రత్నగర్భను రక్షించు యత్న మాత్మఁ-దలఁచి చాలింపు మిపుడు కందర్పలీల."

చ. త్రిదశవరేణ్యు లిట్టులు నునింపఁగఁ బరవ్రతనాథు పుత్రియై
పొదలు పరాంబ సిగ్గు మదిఁ బొంది మహేశ్వరు సంగ మప్పుడే
వదలి వసుంధరారమణి వాంఛను గూర్పఁగఁ బూని లేచె, న
య్యదనున దేవివీర్యభవుఁడై జనియించె నొకండు నారదా! ౧౮౯౦

తే. బలపరాక్రమసంపన్నుఁ డలఘుతనుఁడు-భీమసేనుండు భైరవనాముఁ డతఁడు,
చానిఁ గని భగవతి దేవి వాంఛమీఱఁ-బలికెను మునింద్ర!సంతోషకలితయగుచు.

క. "నివసింపుము మత్పురి నీ-వవిరళగతి ద్వారసీమయందు మదాజ్ఞా,
దవలి పురరక్ష సేయుము,-ప్రవిమలగుణ! బలము మిగుల భాసిలుచుండఁ."

క. త్రిజగజ్జనని స్వకీయా-త్మజానకు సెలవిచ్చి యిట్లు చూనసమున హ్రీ
విజయయి యవల సిగ్గున-గజలిజఁ గని స్వగృహమునకుఁ గడువడి నరిగె.

మ. రమణీయంబయి దివ్యరత్నమయవప్రప్రాభవోపేతిమై
విమలానర్ఘ్యసుతోరణాంచితము నై వెల్లొందుచున్నట్టి స
దృముఁ జీరంజనఁగా జగజ్జనని, యంతఁ శంకరుం డాత్మ భూ
రమణీదైన్యము మాన్పు, దేవహితముం బ్రాపింపఁగా నెంచుచుఁ. ౧౮౯౧

తే. భువనముల మేలు గోరి శంభుఁడు స్వవీర్య
మును వదలఁబూనె నపుడు తా మనమునందు ,
దానిఁ గని బ్రహ్మ దేవహితంబు నెంచి
చాయుదేవునితోడుతఁ బల్కె నిట్లు. ౧౮౯౨

మణ్ముఖ జననక్రమము

ఉ. "ఓ పవమాన! తారకనభోద్యమ మాత్మను బూని నీవు లో
కోపకృతిం ఘటించు నొక యుత్తమకార్యముః జేయఁగావలె,
బ్రాహ్మణి యీ సురావళికి భద్రముః గూర్చ జనింప నున్న సే
నాపతి దేవదేవరనందనజన్మముః గూర్చి నేర్చునఁ." ౧౪౯౭

చ. వినుము ప్రభంజనా! శివుఁడు వీర్య మమేయగుఁ డాన్నితంబు భూ
మిని ద్యజింపుచునో యెప్పుడు, మెప్పుడు దానిని నబ్జకామినీ
జనముల యోనిఁ జేర్చు మలనత్వముః బొందక సత్వరుండవై
యనఁకు" యటన్న నబ్జభవుఁ, డప్పుడు గంధవహుండు పెంపునఁ. ౧౪౯౮

తే. వేగవంతులలో నెల్ల విదితయశుఁడు-గాన నతివేగయుక్తమై కలఁత గలుగు
నట్లు వీచెను భువనభయంకరముగఁ-బ్రాభవంబున, సంత నారదమునిండ్ర!

ఉ. శంకరుఁ డాత్మవీర్యముఁ గృశానుని మూర్ధమునందు నాత్మలోఁ
గొంతుఁ ద్యజించి తా వదలె, గొబ్బున రాజతశైలమో యనఁ
పొంకముగాఁ గనంబడుచుఁ బూచఁగ సాధ్యముగాక యుండుట
లింకము మాని యగ్నియును వే విడిచె శరకాననస్థలిఁ. ౧౫౦౦

క. అనలుండు దేవదేవుని-ఘన తేజోరాశిరూపుఁ గాంచిన వీర్యం
బును దన్ని వాసమగు శర-వణమున విడువంగ దాని వాయువు వడిగఁ. ౧౫౦౧

తే. సగము భాగించి యగణితమగు తన బల
మునను వేర్వేరుగాఁ జేసి పూన్నితోడఁ
జేర్చె పట్కృత్తికాయోనిసీమలకును
మెలపు మీఱంగ, నదియును వెలసె దిగుల. ౧౫౦౨

తే. వాయునీతంబు నై యోనివక్త్రమూర్త-మునను జేరిన శివువీర్యము పెస వారి
జరరముల శోనితంబును జక్కఁబొంది-మునివరోత్తమ! యత్యంతమును వెలింగ.

చ. అనలునియందుఁ బడె శివునద్భుతవీర్యము స్వర్ణరూపమై
యనుపమకాంతితో వెలసె, నప్పుడె వహ్ని శరాటవిం ద్యజం
చిన ఘనవీర్య మిప్పుడుఁ బ్రసిద్ధతమం బయి యెల్ల వారికిఁ
గనఁబడుచున్న దెంతయును గామితదాయకమై మునీశ్వరా! ౧౫౦౩

ఆ. వాయునీతమయిన వరశివవీర్యభా-గములు మోయలేక, కడు బరువుగఁ
గానఁబడుచు బాధ గల్పింపఁ గృత్తికా-సమితి వదలె నిట్లు సంయమిండ్ర!

మ. విను మాకృత్తిక లెల్ల నొక్కటను దద్వీర్యంబు రక్షోక్షితం
బును నై వెల్లుచున్నదాని వదలఁ బుద్ధి విచారించి గం

గను జేరంజని, కాష్ఠకోశమున శంకర్వీడి వే యుంచి దా
నిని గంగానదియందుఁ బోవిడిచి దున్నిద్రక్రియాచిత్తులై .

౧౫౦౬

తే. కాష్ఠకోశంబునందు శంకరుని వీర్య-మంతయును గృత్తికాపట్టు మప్పు దుంచి
గంగాలో వదలుచు నుంటఁ గాంచి బ్రహ్మ-దేవుఁ డా కాష్ఠకోశంబుఁ దెచ్చి వేగ.

చ. అతిశయమోదయుక్తుఁ డయి యాత్మనివేశముఁ జేసి, నిర్మలాం
చితహృదయారవిందుఁడయి, చేకుతె నిర్జరకాగ్య మంచు సు
స్థితుఁ డయియుండఁ, గాఢవరకోశమునం దుదయించె నొక్క య
ద్భుతమహిమాస్పదుండగుని పూరుషుఁ డప్పడు మానినాయకా !

౧౫౦౭

సీ. పండ్రిండు గొహువు ల్పండ్రిండు నయచగు లాఱుముఖంబులు నతివిశదము
నై సుప్రసన్నమై భాసిల్లు ముఖపంకజమున నొప్పారెడు చారుమూర్తి
కనకగౌరవనందు కమసియ్యఁ బోత్పలద ధీక్షణుఁడు సువిలాసయుతుఁడు
నుద్యచ్ఛాంకనమోరుప్రకాశుండు మహితప్రభావుండు విహితగుణుఁడు

తే. నైన యాదివ్యపుఁ డని నఖిలలోక

సృష్టికర్త గనుంగొని స్పష్టముగను

"నితఁడ దేవికిఁ బుత్రుఁడౌ నితఁడ కాష్ఠ

కోశమునఁ బుట్టె" ననుచుఁ దత్కోశ మపుడు.

౧౫౦౮

క. భేదించి మునిజనోత్తమ!-యాదేవీసుతుని యద్భుతాకృతిఁ గని వే
యిదస్రాపూర్ణిమన-మౌఢ్యదంబున శంభునకును బుత్రుఁడు పుట్టె. ౧౫౧౦

క. నాలోకమందు శంకర-బాలుండు మహాబలుండు ప్రథితయశుఁడు స
చ్చీలుఁడు తాకడైత్యో-హ్మలుఁ డొదవె ననుచు మదిని ముదితుం డగుచున్.

క. అత్యంతవై భవంబున-సత్యభవననాథుడైన స్రష్టయ శర్వా
పత్యంబుఁ గాంచి, పెంపున-నిత్యమహోత్సవము సలిచె నిర్జరమానీ ! ౧౫౧౨

మ. బలవంతుండు మహాప్రతాపనిధి శర్వాణీసుతుం డుద్యవిం
ప లలిన్ దారకు మూర్ధమందు మిగులన్ భాసిల్లు సత్కుండలో
జ్వలమా రివ్యకిరీట మష్ట ధరణీభాగంబుమూర్త బడెన్
జలనం బొందఁగఁ దన్మహాసురుని చంచత్కాయ మత్యార్థిచేన్. ౧౫౧౩

క. కమలాసను పురమందున-హిమగిరిపుత్రికి జనించె నిర్దగుణుండౌ
కొమరుం డని ముదమందిరి-తమ మదులను సురలు, దిశలు తగ వెలుఁగొండెన్.

ఉ. బాలకుఁ జూచువేడ్క సురపాలుఁడు మున్నుగఁ గల్గు దేవతా
జాలము లంతరంగముల సంతస మెంతయుఁ బొంగఁ బోయి, దు

ద్వేలమహాత్మవంబునను విష్ణుడుఁ జూడఁగఁ బోయెఁ బార్వతీ
బాలుని రూపసంపదల భాసిలుచుండెడువాని యున్నది. ౧౫౧౫

తే. పార్వతీదేవిపుత్రునిఁ బరమముదము-లోడఁ జూడంగ వేడుకఁ గూడి, యాత్మ
సకలమునినాయకులు వేగ చనిరి సత్య-లోకమున కాసమయమున లోకవిభుడు.

మ. మునినాథా! సురలక్ మహామునుల సమ్మోహంబునం గాంచి, యి
ట్లనియె నిర్మలసుప్రసన్నమతియై "యూర్యామహాదేవికిం
దనయుం డీ వర బాలకుం, డీతనికిం దాత్పర్యము క్తంబునా
ఘననామంబుల మీదుసన్నిధిని నాకాంక్షింతు నే బేర్కొనన్ ౧౫౧౬

సీ వరకృత్తికాగర్భభవుఁ డౌట నీతండు కార్తికేయుం డన గణనకెక్కు,
సకలలోకములందు శాశ్వతబలుఁడయి శంకరు సుతుఁడు నిశ్చంకుఁ డగుచుఁ
గృత్తికాదులసంఖ్యఁ గీర్తింపఁగను పట్కముగఁ బ్రభుతంబయి జగములందు,
నాకారణంబున నలరు నీబాలుం నా శ్మాతురుం డను సంజ్ఞతోడ,

తే. శుక్లమును గృత్తికలె యొక్కచోట స్కండి-తంబు గావింప దాన నీతండు పుట్టి,
నాకతంబున నీతండు ప్రాకటముగ-స్కందుఁ డనుచేర వెల్లొందు సకలజగతి."

తే. ఈవిధంబున నామంబు లెల్లఁ దెలిపి-సకలదేవతలను గూడి సర్వలోక
వంద్యుఁడగు ధాతమిక్కిలివై భవమున-సత్యలోకంబుననుమహాత్మవము సలిపె.

క. అంతట నమరసమూహం-బెంతయుఁ దమ కష్టవితతి నెఱుకపఱచి, యా
ద్యంతము స్వకార్యసిద్ధిని-జింతించుచుఁ దారకకృతచేష్టాతురులై. ౧౫౨౦

సీ. పరమేష్ఠిఁ గనుఁగొని పల్కిరి నారదా! జ్ఞదశు లెల్లరు "దేవ! సృష్టికర్త!
ముల్లోకముల నేలు పూజ్య! యీశంకరతనయుఁ డాహవమునఁ దారతాసు
రునిఁ జంపకయమున్న జననీజనకులకుఁ బరిచయంబును సల్పవలయు, నట్లు
సలుపకయుండిన సరవి శతానంద! నెయ్యెం?లమెయి భవానియు భవుండు

తే. తాకు భగవంతులగుట స్వాత్మజుని యుద్ధ
మునకుఁ బంపక యనుమతింపనియెడ నిక
నేది గతి మాకుఁ జేయంగ, నిపుడె తార
కాఖ్య రణమునఁ జంపఁగా నగు నితండు. ౧౫౨౧

క. ఆవల నుమామహేశుల-భావంబున కెఱుకపఱుపవలయు ముదమునన్
బావనమగు నీతని ది-వ్యావిర్భావమును గూర్చినట్టి విషయమున్." ౧౫౨౨

ఆ. అనుచు బ్రహ్మదేవు నంఘ్రిపద్మంబుల-సన్నిధానమునను విన్నవించి,
తీవిధమునఁ బుట్టి దేవికి శ్రేష్ఠుఁడౌ-నాత్మజుండు నాపదాననుండు." ౧౫౨౩

- క. అని మరలఁ దెల్పఁబూనెను-మునివరుడగు నారదునకు ముదమున నపు డా
ఘనుఁడు మహాదేవుఁడు "హో-మునినాయక! ప్రహ్లాదే! పురవరమందుఁ. ౧౫౨౪
- క. పర దేవివెద్దకొమరుఁడు-నిరతిఁ వసియించె, నపుడు నిర్జరగణముల్
సరసిజసంభవు వీడ్కొని-యరిగిరి స్వస్థానములకు నతిమోదమునఁ. ౧౫౨౫
- ఉ. తారకదైత్యనాశకుఁ డుదారగుణుండు మహాభుజుండు పెం
పారఁగ నీవిధంబునఁ బ్రభావముతోడత నుద్భవించె వి
స్తారుఁడు కాత్తికేయుఁడనఁ దా నుతి గాంచి, సమ స్తనిర్జరుల్
గోరిక లూరె నంచు మది కుందుఁ దలంగఁగ నపు నారదా! ౧౫౨౬
- నీ. పార్వతీపుత్రుని వరజన్మకథనంబుఁ దెలుపు నియధ్యాయ మిల నెవారు
పరియింతురో, భక్త బరనంబుఁ జేయింతురో, విందురో, వారి కేవిధమగు
పాపభయంబేని పంచబంగళమై తొలఁగిపోవును మునితిలక! వినుము
సంతానకాండకులా జనులు సమాహితులగు దీని విన్నచో నతిశయగుణ
- తే. కలితలై నట్టి పుత్రులు కలుగఁగలరు
పార్వతీసుతుఁ బోలినవారు నిజము,
మహానినాయక! యిమ్మాట మదిఁ దలంప
వలయును ద్రిసత్య మనుచు నిశ్చలముగాను." ౧౫౨౭

ముప్పదియొకటవ అధ్యాయము

తారకాసురునిపైకఁ గుహరస్వామి వండు వెడలుట

- ఉ. భావమునంచు నారదుఁ డపారమునంబునఁ బొంగి, యమ్మహా
దేవునిఁ గాంచి, భక్తిమెయి "దేవ! దయామయ! పార్వతీసుతుం
దేవిధి సంగరంబున సమిద్ధబలుఁ, సురసంఘవైరి, డు
ర్భావునిఁ దారకాసురుని బల్కినిఁ జంపె నెఱుంగఁజెప్పనే. ౧౫౨౮
- క. జనసీజనకుల నేయను-వునఁ గన్గొని పరిచయంబుఁ బొందెను, శింభుం
డును దేవియు నాత్మజుఁ గనుఁ-గొని యేమియొనర్పి రెఱుంగఁగోరెదఁ జెప్పుమా."
- క. అని వినయంబునఁ గ్రాగ్ధన-మును జేయఁగ నారదుఁ గని ముదమున శివుఁ డా
ఘనుఁడు మహాదేవుఁ డి-ట్లని చెప్పంకొడఁగె "నారదా! విను వత్సా! ౧౫౩౦
- చ. హిమగిరిరాజపుత్రి సుతుఁ డేడ్డఱు దారకదైత్య యుద్ధరం
గమునను గూల్చి, నిర్జరులఁ గాచినయట్టి చరిత్ర మెల్ల, మో
దము చెలువారఁ దాను దలిదండ్రులఁ గూర్చినిఁ జేరినట్టి వృ
త్తమును వచించువాడ, నవధానమునఁ విను తత్త్వ మంతయుఁ. ౧౫౩౧

ఉ. తారకరాక్షసుండు బెడిదంబగు బాధ నొనర్చు, యాతనా

వారము పైఁపఁజాలక ప్రభావము దక్కి విరించి చెంతకుం

జేరి ప్రణామము ల్పలిపి చిన్నము నావర మేష్టి గాంచి, బృం

దారకసంఘ మాత్మపరితాపముఁ దెల్పిరి మౌనినాయకా!

౧౫౩౨

చ. "సతతము మాపయిం బడి విశంకతఁ దారకరాక్షసుండు పె

న్వెతలను ముంచుచుండినను విశ్వవిభాతపు నై యొకింతయున్

మతి మము నెంచ కీక్రియ శమమును బూని యెఱుంగకుండుటల్

శతధృతి! నేమి తెల్పుదుము సర్వశరణ్య! త్వదీయసన్నిధిన్?

౧౫౩౩

ఉ. ఇప్పుడు శంకరాత్మజు నసీనపరాక్రముఁ గార్తికేయునిన్

దప్పక పంపి, యుద్ధమునఁ దానికదైత్యు వధింపఁజేసి మా

ముప్పుఁ దొలంగఁజేయుము, ప్రయోదముఁ గూర్పుము మాకు, దేవ! మీ

రిప్పుని పూనకున్న సురలెల్లఁ గృశింతురు నిక్కువంబుగన్."

౧౫౩౪

ఉ. నారద! యీక్రియన్ సుర లనాఘలకై వడి మ్రొక్కి వేడఁగా

వారిజసంభవుండు మునివంధ్యుండు లోకపితామహుండు వి

స్తారకృపాన్వితుం డగుచు సర్వసుపట్నలు చూచుచుండఁగాఁ

దారకుఁ జంపు యత్నిమునఁ దా నిటు పల్కెను గార్తికేయుతోన్.

౧౫౩౫

ఉ. "ఓ పరమేశ్వరాత్మజ! మహోత్తమవిక్రమ! విశ్వశాంతి సం

స్థాపనతత్పరుండవు, ప్రతి స్తదయీగుణశాలి వాడు, నీ

ప్రాపున లోకజాలములు రక్షితమై యలరారు, గాన నే

యాపద లొందకుండ నివిజానభిఁ గవుము తున్ని తారకున్

౧౫౩౬

ఉ. తారకదైత్యబాధల సతఁగును బీడితులై మనంబునం

దారయలేక యూటట మహర్రిఁ గృశించుచున్న దేవతా

వారము నిన్నుఁ బ్రాపుగాని బాధలఁ బొందకయుండ్రుగాత! మా

తారకదైత్యు దేవసముదాయవిరోధిని గెల్పు మిప్పుడే."

౧౫౩౭

ఆ. అనుచు బ్రహ్మ తెల్ప నా కార్తికేయుండు-పలికె, వినుము మానివర! తెలిపెద,

నిర్జరాగ్రసీమ నిల్చి స్నిగ్ధగభీర-వాక్కులను బలికెను బ్రహ్మతోడ.

౧౫౩౮

మ. "పరమేష్ఠీ! యిదె ఘోరవిక్రముని దేవద్యేషు రక్షోవిధున్

బారిగొందున్ సమరాంగణంబున బలస్ఫూర్తిన్ వెనక్ జూపి, నా

కిరవా వాహన మిప్పు డొక్కటి వడిన్ సృష్టించియి, మ్మార్చ! స

త్కరుణానీరధి! యాలసింపకుము, తాత్పర్యంబు నూహింపుమా."

౧౫౩౯

తే. అనఁగ భగవంతుఁడౌ బ్రహ్మ యపుడ కడఁగి
యా మహాజీవతనయున కతిముదమున
వాయువేగాత్మకము శిఖ వాహనంబు
నొసఁగె సురవరు లరయుచు నుండ హాని ।

౧౫౪౦

ఉ. తారకదైత్యుఁ జంపఁగఁ బ్రధానతమంబును, కోటిసూర్యవి
స్తారమహాప్రభౌ సునిశితంబును, స్వర్ణపరిష్కృతంబు నౌ
సారతరప్రభావయుతశక్తి నొసంగెను, నట్టి శక్తి యెం
దారసిన౯ గనంబడద యద్భుతమై తులలేక నారదా ।

౧౫౪౧

తే. అట్టి మహనీయసూ శక్తి దిట్టతనము
తోడ ధరియించి, శంభుపుత్రుండు శక్తి
ధరుఁడు నా లోకములయందుఁ బరఁగు శాశ్వ
తంబయిన నామమునను నోతాపసేంద్ర ।

౧౫౪౨

ఉ. అంతఁ బితామహుండు హరునాస్తిజు స్వసుపర్వసేవ క
త్యంతము రక్షణార్థముగ నాదృశితోడ గొనర్చి, సంగరం
బెంతయుఁ జేయఁ బంపె, సపు శ్వరపుత్రుండు మ్రొక్కి బ్రహ్మకుఁ
స్వాంతము పొంగుచుండ శిఖవాహనవర్ణము నెక్కి వేడుకఁ ।

౧౫౪౩

ఉ. భీమపరాక్రమాన్వితుండు విశ్రుతి లేజుఁడు శంభుపుత్రుండు
ద్వామగుణుండు శత్రుసముదాయభయంకరమై విరించిచే
బ్రేవు ననుగ్రహింపఁబడి వెల్లుచు నెల్లెడ దీప్తిమంతమా
నామహనియశక్తి తన హస్తమునంచు ధరించె నుగ్రుండై ।

౧౫౪౪

ఆ. అంతఁ ద్రిదశనన్య లాపార్వతీపుత్ర-నగ్ర భాగమందు హర్ష యుక్తు
లగుచుఁ గొనుచు వెంట నరిగిరి తారకు-పురికి యుద్ధదీక్షఁ బూని నియతి.

ఏ. అలాభయదస్యనంబున సురావళు లుద్ధతి యుద్ధదీక్షమై
జితనముతోడ వచ్చుట నిశాచరనాయకుండైన తారకుం
డతులితరోషుండై విని, మహాబలవంతుల రాక్షసేంద్రసం
తితులను గూడి యత్నమునఁ దా నెసఁగె సమరాభికాంక్షతోఁ ।

౧౫౪౫

తే. లెక్కపెట్టంగ రానట్టి యుక్కు ఖగులు
హయములును గాలరులును గజచయసహస్ర
ములుఁ గొలువ యుద్ధదుర్ధర్మ మూర్తి యగుచు,
యుద్ధమునకును సిద్ధమై యుండ నెలమి.

౧౫౪౬

ఉత్సాహ. వరమయూరవాహనంబుపైన నెక్కి యతిభయం

కరమునైన శక్తి బూని కడువడిం గుమాడుడు

ద్వారత సర్వనిర్జరాభితోడఁ గూడిరాఁగ నా

శరవరుండు తారకుండు చక్కఁ నూచె నుక్కునఁ.

౧౫౪౮

సీ. శుద్ధసువర్ణ సంశోభితంబును, భీమపంచాస్యవాహవిభాసితంబు,

వివిధవర్ణపతాక నివహభూషితిము నౌ రథవర్ణమును నెక్కి రాక్షసవరుఁ

డైన తారకుఁడు నేమ్యానినంబు కరింబు ఘోరంబగుచు నుండ ఖోణి కదల

సంగరరంగ విశాలస్థలమునకు బయలుదేతెను నపు పరమదారు

తే. ణంబు లయినట్టి దుశ్శక్తునంబు లంతి-నంతిఁ దోచుచునుండంగ నధికదర్ప

యుక్తుడై వాడు నిలువక యొక్క-మొగిని-మిచ్చు మిచ్చు నెఱుంగక మేటిగతిని

క. మునివర ! యా యత్పాతము-లను దెల్పెద విను, నభిస్థలంబున రవిభే

దన మొనరిచి యుల్కులు భూ-మిని వద్రధనికటమున భ్రమింపఁగఁ బడియె.

మ. హయరత్నంబుల కండ్లనుండి వడి బొప్పింబుప్రపూరింబు సం

భయదంబై ప్రవహించె యాధగణముల్ భ్రాంతస్థితిం జిత్తమెం

తయు నుల్లాసము దక్కఁగా. మలినయుక్తంబై నదై మోద మిం

తయు లేనట్లు నిరుత్సాహమును జెందం గాననయ్యె మునీ !

౧౫౫౧

క. అతిభయదనిస్సనంబుల-నతిశయముగఁ జేయుచును మహాద్భుతముగ నా

ఖోణిపైఁ బడఁజొచ్చెను ఖగ-తః యేమని చెప్పనగును దారుణరీతి. ౧౫౫౨

చ. భయమును దెల్పు దుశ్శక్తునవారిము నెల్లను దారికుండు గాం

చియు నిటు లించు కేనియును జిత్తమునందుఁ దలంక కుదర్థి,

జయమును గోరుచు విపులచాపముఁ దాలించి యుగ్రమూర్తియై,

రయమున శంభుపుత్రు, సురరాజుని నొంపఁగఁబోయె నాజికి. ౧౫౫౩

౧౫౫౩

సీ. ఎవ్వని తల్లి తా నెల్లలోకములకు భగవతియై గిరివర్మ పుత్రి

నా జననం బంది యతిభయంకరసంగరములందు దైత్యవారమును లీల

నిర్మూలనము చేయు నిశ్చలసామర్థ్యమున నొప్పుచుండు, నేఘునుని తండ్రి

జగములనెల్లను సమయింప వలెతియై గిరిశుఁ డ౯ పేరునఁ గీర్తితుండయి

ఆ. వెలయు, నట్టివారి కెలది పుత్రుండయి-శక్తియుక్తుడయిన స్కందు నెవఁడు

జగతియందుఁ జెనకి జయము నొందఁగలఁడు-ధైర్యయుక్తుడగుచుఁ దాపసేంద్ర!

ముప్పదిరెండవ అధ్యాయము

కవీశ్వర శారదాసుర సంగ్రామము

సీ. ఐనుము నారదమునీ ! భేరిపణవముఖతూర్యనాదంబు లవార్యముగను
నుభయసేనలయందు నురుతరసింహనాదంబులు చెలరేగె డంబుమీఱ,
రథచక్రనేమిఘోరరవంబులు నభోంతరాళమునను నిష్ఠురంబులగుచు
నిండె, భూతలమెల్ల నిలువక కంపించె నమృహాసంగ్రామయత్నమునను,
తే. నంత యుద్ధము ప్రారంభమయ్యె, నంత-లోన దేవర్షిసంఘంబులు గొలువంగ
నాకసమునందు నదృశ్యులగు రథంబు-నెక్కి విధి యుద్ధమును జూడ నేగుడెంచె
క. అమరులకును దానవులకు-నమితతుములమైన యుద్ధ మతిఘోరంబై
యమరుటల గనుఁగొనవచ్చెను-గ మలాసనుఁ డటకు మానిగణజనవినుతా !

లయగ్రాహి. ఒండొంటులఁ జెందుచును భండనము దేవతలు
దండితన మొప్పఁగను జంకులయి రత్నో
మండలముపైఁ గవియ మెండుకొను క్రోధమునఁ
బిండుగొని రాక్షసు లఖండరుషతోడఁ
గండు మిగులంగ సురకాండమును నుద్ధరి
బిండివడునట్లుగను మెండుకొని వ్రేయఁ,
దండగము మీఱఁగను గొండనుచుఁ గేకలిడు
చుండిరి పరస్పరము బెండువడఁజేయఁ. ౧౫౫౭

ఉత్సాహ. పాకశాసనుండు ఘోరవజ్రమునను దైత్యులఁ
వీకఁ జంపఁదొడఁగె నొక్కవ్రేటునకును బెక్కురఁ,
దాఁకి బలపరాక్రమాతిదారుణారివీరులఁ
బ్రాకటముగ నాజయందు బహుశేష క్తియుక్తుడై. ౧౫౫౮

క. ఆవిధముగ వరుసండును-జేవ మెఱసి పాశమునఁ బ్రసిద్ధభటుల ర
త్నోవీరులఁ గట్టి చంపె మ-హావీరుం డగుచుఁ దనకు నస్త్రముచేతఁ. ౧౫౫౯

తే. త్రిదశవరు లెల్ల రణమునఁ దీవ్రబాణ-ముల ననేకంబులను గొని పూన్ని దనుజ
వీరు సైనికనిచయంబు ఘోరముగను-గొట్టి పడవేయసాగిరి తోఁడెయందు. ౧౫౬౦

మత్తకోకిల. కా ర్తికేయుఁడు యుద్ధరంగ ముఖంబునందున నిల్చి వి
స్ఫూర్తిఁ దారకుతో నెదుర్కొని పోరుచుఁ బలవిస్ఫుర
న్మూర్తియై కడు నుక్కుమీఱిన ముఖ్యదైత్యచయంబు న
త్యార్తి మున్లఁగఁ జంపుచుండ మహాదృష్టోత్సృకయుక్తుడై. ౧౫౬౧

ఉ. దేవత లేయు బాణముల తీవ్రత తోడి పరాక్రమాధ్యర
త్యోవకులెల్లఁ ద్రెల్లి వడిఁ గుప్పలు కుప్పలుగాఁగఁ గూలి రా
రావము చేయుచున్, దొరుగ రక్తము తారకరాజుచెంతనే
కావరమెల్లఁ దీటునట గన్గొన దుర్బటమైనరీతిగన్. గగిల౨

ఉ. తేరులు సైంధవంబులు మడించిన యేనుఁగులు సురాస్త్ర వి
స్తారహతిఁ వడిఁ గడసి సంగరసింగములందు నిండి, దో
స్సారము వీడి తెల్లని నిశాచరవర్గికిఁ బయలుగ
జేరి యగమ్యమయ్యెఁ గడు నిఘరమై భువియెల్ల నారదా! గగిల౩

క. మునినాథా! హతులగు దైత్యనిచయరక్తములు గడు భయంకరరూపం
బున రెండుసేనలకు నడు-మను బ్రవహించెఁ గనరాని మహిమ నెనయుచున్

ఉ. ఈవిధి సైన్యమెల్ల నశియింపఁగఁ దారకరాక్షసుండు దు
ర్భావముతోడ శంకరుని పట్టిని బెల్లుగఁ జుట్టుముట్టి దే
వావళి యాత్మ భీతిలఁగ నత్తటి నెక్కటి కయ్య ముద్ధతిఁ
జేవదలిర్పఁ బూనె వడిఁ జేయఁగ నారదహానిచంద్రమా! గగిల౪

ఉ. వేనకువేలు బాణములు భీతి జనింపఁగఁ దాఁకుండు బ
ల్వానికతోడ నేయ హరు పుత్రుఁడు నవ్వుచు వానినెల్ల లీ
లానిహితాస్త్రసాధనములన్ ధరఁ దుత్తుముశాచు రాలఁగా
దానవభర్త గన్గొనఁగఁ దా నొనరించి వెనక సరోఘండై. గగిల౫

క. శారీసుతుండు వేసె న-వారిలగతి చండబాణపంక్తుల, వడి నా
తారకుఁడు నుగ్గుచేసెను-దా రత్యోగణము పొంగఁ దన నేర్చునకున్. గగిల౬

తే. ఇట్లు లొంగొంటుండు శరవృష్టి మున్న-చును బ్రతిక్రియ యొనరించుచును వెలింగె,
దేవకన్నరగణములు ధృతిఁ గలంగి-విస్మయముఁ బొంది రాయుద్ధవిధముఁ గాంచి.

తే. కాలదండనిభంబు బంగారుపుంఖ-ముల విరాజిల్లు నతిఘోరములగు బాణ
నిచయములఁ గ్రోధదీప్తుడై నిఘరముగ-నేసి తారకుఁ డాస్కందు గాసిపెట్టె.

చ. కడువడిఁ గార్తికేయుఁడు నికామబలంబున నారిఁగూర్చి య
వ్రాడె యొక యర్థచంద్రశరమున్ బరఁగించి నిశాచరాస్త్రముల్
పొడియగునట్లు గొట్టి, కడుఁ బొంగుచు వంగిన గణ్ణు లుండి వే
ర్పడిన దశాంబకంబులను రాక్షసవద్యులపైన వేసెనన్. గగిల౭

శా. ఆ బాణహతిఁ దారకాసుకుఁడు మూర్ఖాయత్తుడై మిక్కుటం
బా బాధం భరియింపజాలక, రథంబందున్ వెనక దోగి య

- చో బద్ధుండయినట్లు లుండి, తుణ మేచొప్పుం గనలేక మూ
ర్ఖాబాహుళ్యము వీడఁ, దెల్పిఁ గని హర్యత్పద్ధనిం జేయుచున్. ౧౫౭౧
- తే. లేచి మాటికిమాటికి నేచి సింహ-నాద మొనరించుచును శాంత మేది క్రూర
మై మహాజస్సు గలయట్టి యాత్మశక్తి-వై చె స్కందునిపై ననివార్యుడగుచు.
- క. దనుజుని శూలము మెఱయుచు-ఘనబలుఁ డౌ కాత్రికేయు కరశూలముచే
తను భస్మంబయి యడఁగెను-మునివర! యదృశము చిత్తమున వెన గలుగన్.
- ఆ. దానఁ గ్రుద్ధుడగుచుఁ దారకాసురుఁడు సె-లవుల దీటుచును బలంబు మెఱసి
యొక్క గదను బూని యురుగతి స్కందుని-ప్రేసె సురగణంబు బెగడువడఁగ.
- శా. భీమంబైన గదాయుధంబు దనపై వేగంబుతో రాఁగ ను
ద్దామంబైన స్వకీయమా గదను హస్తంబందునన్ దాల్చి సు
స్థేమం బొప్పఁగఁ గొట్టె స్కంధుఁ, డదియున్ దేజంబుతో ముక్కి లై
భూమిం దాఁ ఒక, నంతఁ జేతఁ జఱచెన్ బొల్పేది చూర్ణంబుగాన్. ౧౫౭౫
- తే. అంత నతిరోషమునఁ దారకాసురుండు-సింహనాదంబు చేయుచుఁ జే మత్తొందు
గదను నుదధిఁ బూని యా కాత్రికేయు-పై క నుజ్జితను నార్చుచు భయదరీతి.
- మ. గద చేతిం గొని మోఁదికిం దుముకు వాక్పాదువ్యయ్యుక్తి భయా
స్పదుఁ డౌ తారకరాక్షసాశిపుని చేప్తల్ గాంచి స్కందుండు తా
నదయుండై కడఁకన్ తురప్రమున నుద్యదీతి నాతారకున్
హృదయవేదన పుట్టఁ గొట్టెను సురల్ పేలాగతిఁ జూడఁగన్. ౧౫౭౭
- తే. ఆ తురప్రప్రతాపితుండై మహాసు-రుండు యుద్ధరంగంబున గండుమిగిలి,
ప్రళయకాలంబునందలి జలదము క్రియ-బెట్టుగా నా ర్చె సురవరుల్ భీతి నొంద.

ముప్పదిమూడవ అధ్యాయము

జహరస్వామి తారకాసురుని వధించుట

- తే. అంత యమదండనిభములై నట్టి ఘోర-బాణములు గొని పార్వతీవరతనయుఁడు,
ధ్యానమొనరించునాఘోర దానవపతి-బెట్టుగాఁ గొట్టె నసువులు వీడునట్లు.
- తే. వాడికోలల వేఁడిమి కాడుగఱచి-రత్నదండముచే భీకరం బగు దృఢ
శక్తి చేనంది ప్రేసెను స్కందుమోఁద-బెట్టిదంబుగఁ గ్రుద్దుడై మిట్టిపడుచు.
- క. దేవతలకేని దుస్సహ-మై వెలుఁగుచు శక్తి కడు భయంకరముగ రా
భావంబునందు భీతిలి-దేవత లెల్లదను మూర్ఛఁ బ్రెల్లరి మానీ! ౧౫౮౧

చ. కమలభవుండు స్వస్వయనకార్యము దివ్యమహర్షి యుక్తుడై
సమరమునందు దైత్యకృతశక్తి మహాపదఁ బొందకుండు న
ట్లమలినభక్తితోడ గిరిజాత్మజు రక్షణకై యునర్చె, హా
సము నొనరించి మఱ్ఱులుండు స్వప్రథితోత్తమశక్తిఁ బూనికన్. ౧౫౧౨

చ. కరమునఁ బట్టి, తారకునిఁ గన్గొని, యాతని శక్తిఁ గొట్టిన
చ్చెదవుగ భస్మమై సమసఁ జెచ్చెర నెల్లరుఁ జూడ, స్కందుపై
పరమముదంబుతో నమరవద్యులు వ్యోమమునుండి పొంగుచున్
వడుగుఁ బూలవర్ష మవివారితృలై కురియించి రెంతయున్. ౧౫౧౩

సీ. కాత్తికేయుని పరాక్రమమును గని సిద్ధగంధర్వు లస్ఫుతకలితు లైరి,
బ్రహ్మదేవుండు మదిఁ బరమసంతోషియై మాడ్చుతుడని శక్తి సన్నుతించె,
మునినాథ! తాంకు మనమునఁ గ్రోధంబు పెక్కుమడుంగులు వృద్ధిబొందె,
నపుడు ఘోరంబగునట్టి చాప వేగమే కైకొని విపులముగను

తే. సమరదుర్జయుడయిన యా స్కందుమీఁద-బాణవర్షము గురియించి వడుగు గప్పి
తన్మయూరంబు నతిపీడితముగఁ జేసె-దారకుండు నారదా! తతదర్పణుడగుచు.

సీ. శంభుసుతుండు నిశ్శంకఁ దారకుఁ డేసినట్టి బాణంబుల కన్నిటికి స్వ
కీయబాణంబుల గీటడఁగించి సన్ననిజనసత్తమా! యినసహస్ర
శతసమప్రభుడయి యతిశయంబుగ వెల్లుచుండె, నాలోన నాఖండలుండు
రాక్షసశ్రేష్ఠుల నక్షీణబలమున సమయించి స్కందుని సన్నిధికిని

తే. నడుగుదెంచెను, నారదా! యపుడు పార్వతీసుతుండు చిత్రమైనట్టి దివ్యపర్వ
తోపమంబైన భవ్యమయూరవాహ-నంబుపైనుండి విలసిల్లె డంబుమీఁత.

క. మునినాయక! యింద్రుండును-ఘనమగు నైరావతాఖ్యగజముపయి భీ
తిని గొల్పుచు నసురులకున్-గనిపించెను, సమరభూమి గనుగొని వారిన్.

ఆ. భీమవిక్రమమున భీకరాకాకుండై-బాణవర్షమునను బరమశేవుని
తనయు నింద్రుఁ గప్పి తపియింపఁ దచ్చర-పంక్తిఁ జెండి రధికబలము వెలయ.

క. ఉరుతరవిక్రమవంతులు-సురేశశక్తిధరు లవని తోభింపఁగ ను
దురసింహనాదముల నా-శరవరుఁ దారకునిఁ గలఁచి చయ్యనఁ గడిమిన్.

ఉ. ఘోరతరంబులై వెలయు కోలలఁ దారకుమీఁద నేసి దో
స్సారముఁ ద్రుంగఁజేసి రవిశంకరే, నింద్రుండు గండుమీఁటి యా
తారకరాక్షసుం గదిసి తా భిదురంబును వైవ ముక్కలై
ధారుణిపైఁ బడెన్ దితిజ దారుణవక్షము దాఁకి యద్దియున్. ౧౫౧౪

ఉ. అంత ననంతమైన రుష నాశరవద్యుడు కన్ను లెఱ్ఱగా
నెంతయు మండి ఖడ్గవర మెత్తి కుమారుని పాదములకు
దాబ్బిందిని బొందున ట్లుటికై, దశ నామ కడుఁ గ్రోధయుక్తుడై
స్వాంతమునందు శంకితుని పట్టి నితాంతము భీకరాకృతిగా. ౧౫౯౦

మ. భగవంతుం డగు పార్వతీసుతుఁడు కోపప్రోజ్జ్వలుండై యనం
తగతి నోలి మయూర మాశకునిపైఁ దాఁ ద్రుంచె దశక్షయ
క్షురుప్రోజ్జ్వలహస్తము వడిని, నాదైత్యుండు సవ్యేతరం
బగు హస్తంబున ఘోరమా పరిఘ నుద్యద్రితి శోభిల్లగా. ౧౫౯౧

క. సేనానిపైకి దుముకం-గా నప్పుడు బ్రహ్మదత్తఘనశక్తిని బ
ల్పానిక స్కందుఁడు తారక-దానవుపై వైచె నాజి దారుణరీతిగా. ౧౫౯౨

మ. అతిఘోరంబగు శక్తి నీలగిరితుల్యకాదుఁడౌ తారకు
న్వితతప్రక్రియఁ దాఁ యెంతయును నిర్లిప్తప్రభావంబుతో
క్షీతి గంపింపఁగఁ జంపె, వాఁ డొరఁగె సంక్షేణాత్ముడై భూమిపై
దితిజుల్ దిక్కటి పాట మానసము లెంతే భీతిలగా నారదా! ౧౫౯౩

ఉత్సాహ. తార కాసురుండు తనదు తనువు వీడ దేవతా
వారమెల్ల నాత్మలందు బహుళమోద మందుచు
గోరికలు చెలంగఁ బొంగి కూడి యాడి రెంతయు
నారదా! దిశల్ వెలింగె నవ్యకాంతియుతములై. ౧౫౯౪

క. దినకరుఁడు విశద తేజం-బున వెలిగెను సకలజగము పూర్ణామోదం
బున సుస్థిగవయి వెలసెను-దనుజుఁడు భువి బసినయపుడై తాపనవర్యా!

ముప్పదినాలుగవ అధ్యాయము

కుమారస్వామి తలిదండ్రులకడ కరుగుట

తే. నారదా! విను మంత బృందారకసము-దాయ మద్రిజాపుత్రు నితాంతితృప్తుఁ
గాఁగఁ బూజించి రప్పడు గంధపుష్ప-ధూపదీపాదివివిధసంస్తుతులతోడ.

చ. ప్రజలకు నీశ్వరుండయిన బ్రహ్మ ప్రమోదము నంది యాత్మలో
నిజవరహంసవాహన మనిందితదివ్యవిమాన మెక్కి, దై
త్యజయి గుమారు వడ్డుఖుని దద్దయు వేకుక వెంటఁగొంచు దా
ను జనె మహేశు సన్నిధికి నుత్యమునౌ రజతాద్రిసీమకు. ౧౫౯౫

క. శంకరు సమ్మృఖమునకుం-బంకజభవుఁ డపుడు చేరి పరమముదమున
గొంకక స్కందుని దోడ్కొని-పొంకంబుగ మాటలాడఁ బూనె మునింకా!

చ. "జగములకెల్లఁ దల్లియయి సర్వసుపర్వగణార్చితాంఘ్రియై
జగముల సన్నుతిం గనిన శంభుని రాణి పరాంబ దేవి యా
సుగుణగణాధ్య నీజననిసుమ్ము, జగద్విదితుండు శంకరు
డగు జనకుండు, వీరికిఁ బ్రియార్పణఁజేతగు నీవు మృణాళా । ౧౫౯౯

క. చేయుము భక్తిసమస్కృతు-లీయుమకు మహేశ్వరునకు, నిటనుండి జగం
బాయతిఁ బాలింపుము ప్ర-జ్ఞాయుతుడవు నై జనకుల సన్నిధి స్కందా ।"

క. నారద ! విను మీరీతిగ-సారసభవుఁ డాగుహునకు జనకులఁ జెల్పిం
గోరిక నుమామహేశ్వరు-లారసి మదిఁ జెలిసి రప్ప డాత్మజునిఁ దమిఁ.

చ. జనకులకుం బ్రణామములు సల్పెఁ గుమారుఁడు భక్తియుక్తుడై,
మనమున దేవి పార్వతి యమందముదవ్విలెయై వెనక దనూ
జునిఁ దన యంకసీమ నిడి, శోభిలుచున్న తదీయహాపర్మణ
గని, కడు వత్సలత్వమునఁ గాంచెను సంతస మొప్పుగా ముని । ౧౬౦౨

చ. మదిఁ గడు సంతసించుచుఁ గుమారుని రాకకుఁ బొంగి యప్పుడే
త్రిదశసమూహముం బిలిచి ప్రీతి దలిర్ప మహాత్పవంబు న
భ్యుదయపు వాంఛఁ జేసె, నట కుత్సుకుడై భగవంతుఁడౌ రమా
హృదయవిభండు శ్రీహరియు నెంతయు వేడుక వచ్చె నారదా । ౧౬౦౩

చ. శనుఁగొనె విష్ణుమూర్తి తమిఁ గమ్రశరీరునిఁ గార్తికేయు దే
వ్యనుపమవత్సలత్వమున కాశ్రయమై వెలుఁగొందువాని శో
భననిఖిలాంగసంయుతునిఁ బార్వతికిం గడుఁగూర్చువాని నొ
య్యన మునివర్య । భావమున నాహరి కోరిక మించ నొంచె హా. ౧౬౦౪

ఉ. ఈ పర బాలకుండు గణియింపఁగరాని సుభాగ్యసంపదఁ
దేవికిఁ గూర్చువాఁ డగుచుఁ దేజముమీఱఁ బరాంబయంకముఁ
వాచిరిఁ జేరి సంతస మపారముగాఁ గనుచున్నవాఁడు, నా
కీవరభాగ్య మెల్లు ఛలియించునో దేవియమోఘసత్కృపఁ. ౧౬౦౫

సీ. "ఈ పరదేవి! నేఁ బుత్రులను గాంచి స్థిరతరం బైనట్టి పరమముదము
నంతరంగంబున నందుచు దేవిదివ్యాంక మారోహించి యనుపమాన
మైన తదియభవ్య స్తవ్యసుధను నాప్యాయనంబుగఁ గ్రోలినట్టి భాగ్య
మెన్నఁడు కలుగునో, యిష్టార్థసంపూర్తి యెఱుఁగెను నో దేవికృప" నటంచుఁ

టి. బరమపూరుషుండు భగవంతుఁడగు హరి-తలఁచి తలఁచి వేడ్కఁ దనువు మఱచి
దేవిపాదసన్నిధిని దృఢభక్తి సా-ష్టాంగవందనముల నాచరించె. ౧౬౦౬

- ఉ. భావమునం బరాంబ హరివాంఛ నెఱింగి యపారమా కృప
దేవరేణ్యు విష్ణుఁ గని "దైత్యనిషూదన! సీమనోరథం
బే వినినట్టిదానను, ద్వదిచ్చమెయిన్ జనియింతు వీవు వే
నావరపుత్రరూపమున, నమ్ము" మటంచును బల్కె నారదా! ౧౬౦౭
- ఉ. అంత ముకుందుఁ డీశ్వరుల యాజ్ఞను బొంగి స్వకీయమైన శు
ద్ధాంతముఁ జేరబోయె, బరమాదృతితోడ నుమామహేశులన్
స్వాంతమునందు నిల్చి కడు సన్నుతించేసి నమస్కరించి య
త్యంతముదంబు నిండఁగ నిజాలయసీమల కేగి రెల్లరున్. ౧౬౦౮
- చ. సమరమునందు బల్చి దివిజవ్రజకంటకఁడై యఖండవి
క్రమమున మించు తారకని స్సౌస్థలిఁ ద్రెల్లఁగ నేసి భీమరూ
పమునను రాక్షసాభివభవం బడఁగించిన కార్తికేయు న
త్యమిత శుభావహంబయినయట్టి చరిత్రము వేడ్కఁ దెల్పితిన్. ౧౬౦౯
- క. తలిదండ్రుల పరిచయముం-గలుగుట పొందెనునునన్ గడు విశ్రమముగాఁ
దెలిపినవాఁడనుగద! ని-శ్చలమతి విను మింకమీ న సంయమించుదా! ౧౬౧౦
- చ. జగదధినేతడైన హరి శాంభవికిం బ్రియపుత్రుఁడై యనం
తగుణవరిష్ఠుఁడై జగతిఁ దా గణనాథుఁ డటన్న యాఖ్యచే
నెగడి కరింద్రవక్త్రుఁడయి నిచ్చున్ దేవనరప్రపూజ్యతన్
దగి విలసిల్లినట్టి చరితన్, వినిపింతును విన్ను నారదా! ౧౬౧౧

ముప్పది యయిదవ అధ్యాయము

గణపతి జన్మవృత్తాంతము

- మ. మునినాథా! యొక నాఁడు శీతగిరిసంభూతం దమిం గూడి శో
భనమా భూతలమందునన్ దిరుగఁగా భావించి సద్గ్రంథునం
దున పొందెనునుంచి వే యరిగి సంతోషంబునం గాంచె నా
య్యన రమ్యంబగు కాననంబు బహువృక్షాకీర్ణ మాయున్నతిన్. ౧౬౧౨
- మ. రమణీయంబగు మందిరం బచట నిర్మాణంబుఁ గావించి య
య్యమతోఁ గూడి వసించె శంకరుఁడు నిత్యోత్సాహియై, మౌనిస
త్తమ! యిట్లుండఁగ నొక్కనాఁడు నిజసద్గ్రంథంబు లోకేశ్వరిన్
రమణిన్ నిల్చి సదాశివుండు ప్రమథవ్రాతంబు సేవింపఁగన్. ౧౬౧౩
- క. ననసంభవకుసుమంబుల-ఘనసంతోషంబుతోడఁ గైకొనిరా నే
ర్పనయఁగ నరిగెను, నచ్చటఁ-దన సేవకతనిని గూడి తలియల మిగులన్.

తే. సంగ్రహించుచునుండి యచ్చటనే సమయ

మధికముగ దాటిపోవుట యంతరంగ

మందుఁ దలఁపఁడు శంకరుఁ డామనోహ

రంబయిన కాననముఁ జూచు సంబరమున.

౧౬౧౫

ఉ. స్నానము చేయు వేడుకఁ దుషారగిరీంద్రతనూజ గౌరి యిం

పైన హరిద్రముఁ మది! హాయిగ దేహమునిండఁ బూసి యా

లోనఁ దలంచె నెంతయును లోకములం బరిరక్ష చేయు నే

ర్హునిన దేవి స్వీయగృహ మొప్పుగ నెవ్వరు కాతు రంచెదఁ.

౧౬౧౬

మ. హరిసంప్రార్థనముం దలంచి యపు డా యద్రీంద్రు సత్పుత్రి భా

సురరమ్యస్వశరీరసక్త యగుచుఁ శోభిల్లు నాలేపముఁ

గర ముప్పొంగుచు హస్తపద్మముల శృంగారంబుగా రాచి యా

పరమైశ్వర్యసమేత పుత్రుని జనింపంజేసెఁ జిత్రంబుగఁ.

౧౬౧౭

ఆ. పసపుముద్దచేతఁ గార్వతి యతిమహి-య్యుఁ స్సప్తపెసినట్టి పుత్రు

రూప మేర్పడంగఁ దాపసినాయ కా!-వినుము తెలుపువాఁడ విస్తృతముగ.

మ. విమలుండై యరుణప్రభాకలితుండై వెల్లొందుచుఁ దివ్యరూ

పము మధ్యందినభానుసన్నిభము నై భాసిల్లఁగా రమ్యవ

క్రములో దీర్ఘబలిష్ఠబాహుపులలో రాజిల్లి యత్యంత ది

వ్యమునాఁ బార్వచ్చక్ర తేజ మమరెఁ వర్ణ్యంబునై నారదా!

౧౬౧౮

క. పుత్రుఁడు లంబోదరుండై-నేత్రిత్రయయుక్తుఁ డగుచు నెగడుట హిమవ

త్పుత్రి మదిని విష్ణుం డీ-చిత్రశరీరుం డటంచుఁ జెలఁగుచు నంతఁ.

౧౬౧౯

చ. సకలగణేశ్వరుం డనుచు సంతస మొప్పుగ నందనుఁ మహా

త్పుక యయి యంకమం గునిచి శుద్ధదరస్థితవక్త్రమై యనం

తకరుణతోడ స్తన్యమును దా నొగి నిచ్చి యనంతరూపమై

యకలుషమైన దేవి పరమాంబిక పుత్రునిఁ జూచి యిట్లనెఁ.

౧౬౨౦

మ. "తనయా! స్నానము చేసినచెప్పదను, స్వాంతింబందునఁ ధైర్యముఁ

గొని యంతఃపురరక్షణంబు సలుపఁ బోలుఁ గడుఁ దక్షతఁ,

విను నీ విష్ణుని చేయఁగావలయు, నే వేగంబ యిచ్చోటికిఁ

జనుచెంతుఁ, నిలు మిందు నాపురమునఁ శ్రద్ధాయుతిఁ సుస్థితిఁ." ౧౬౨౧

చ. కొమరున కిట్లు లాజ్ఞ యిడి గోత్రవరాత్మజ దేవి వేడ్క స్నా

నమునకు నింటిలోనికిఁ జనంగ నటఁ బురరక్ష సేయుచుఁ

సుమహితచిత్తుండై భవననుత్యుండు విష్ణుండు పార్వతీసుతుం

డమితబలుండు ద్వారపథమందు వసించెను బాగదూకతఁ.

౧౬౨౩

క. ఆనమయంబున శంకరుఁడాసక్తిని దివ్యకుసుమహస్తుఁడయి మహా
ల్లాసత వనప్రదేశముఁ-బాసి పురికి వచ్చెఁ, జూచె బాలకు నచటఁ. ౧౬౨౪

క. ఈపురరమ్యద్వారం-బేపున రక్షించుచుండు నీబాలుం డే
ప్రాపున విలసిల్లునో యని-లోపలి కడుగిడఁగ నాత్మలో శివుఁ డెంచెఁ. ౧౬౨౫

క. శూలంబు నెత్తి దేవీ-బాలుం డాదేవదేవు భవనముఁ జొరఁగాఁ
బోల దనుచు వారించెఁ ద్రి-శూలాయుధపాణి నధికశూరత వెలయఁ ౧౬౨౬

మ. కడునుత్సాహముతోడ దేవిని గనంగా నెంచి పుష్పాలి నే
ర్పడ నేర్పొప్పుఁగ సంగ్రహించి భవనద్వార ప్రవేశంబుఁ బె
న్వడిఁ గావించు మహాద్యమంబును వెనక వారించు నాబాలు డుం
దుడుకుల్ స్వాత్మను నెంచి మూఁడుకనులం దోరంబుగాఁ గాంచుచుఁ. ౧౬౨౭

శంకరుఁడు గణపతిపై శూలంబుఁ బ్రయోగించుట

క. దేవీసుతుం డటంచును-భావంబునఁ దెలియలేక పరమశివుఁడు కో
పావిష్టండు బాలుని-పై నడి శూలంబు వైచెఁ బగిలబల మొప్పఁ. ౧౬౨౮

క. శూలం బతిఘోరంబై-చాల వెలుంగుచును బోయి సత్వరమ యుమా
బాలకుని శిరము నిలపైఁ-గూలిచి భస్మంబానర్చె గొంకక యంతఁ. ౧౬౨౯

తే. ప్రాణములఁ బాయఁడయ్యెను బార్వతీకు
మాడుఁడు విశేషఁడయ్యెను, మన్మథరిపుఁ
డౌ మహేశ్వరు శూలంబు నాకుమారు
నసువులను హరియింపని దయ్యె నపుడు. ౧౬౩౦

చ. ఇది యిటు లుండఁగాఁ ద్రిభువనేశ్వరి పార్వతి మజ్జనక్రియల్
కొడుకక నల్పి, నెచ్చెలులు కూర్చిమెయిం దను గూడి రాఁగ న
మృదమున వచ్చె నచ్చటికిఁ బుత్రునిఁ జూడఁగ వేడ్కతోడ, న
య్యదనున శీర్షహీనుఁడయి యాత్మజుఁ డుండుటఁ గాంచె వింతఁగఁ. ౧౬౩౧

చ. మునివర ! ద్వారసీమను బ్రమోదముఁ దక్కి శిరోవిహీనుఁడౌ
తనయుని రీతిఁ గాంచి, మదిఁ జాఁ గడు భీతిని బూని, వెంటనే
కనుఁగొని యాదిదేవు నటఁ, గారణ నూరయు వేడ్క ప్రశ్నముఁ
వినయముతోడఁ జేసె విను, విశ్రుతదివ్యగుణాఢ్యు శంభునిఁ. ౧౬౩౨

క. “త్రిదశవరోత్తమ ! దేవా !-కొడుకక నాసుతుని తలను గొనకొని యిటు బూ
డిదగా నొనరించికొ లో-నదయత నీద్వారసీమయం దెవ రీతా !” ౧౬౩౩

క. అనవుడు శివుండు “పర్వత-తనయా ! దేవీ ! యెఱుంగఁ దనయుండని నీ
కును వీని, మార్గరోధకుఁ-గను నెంచి శరంబు బూదిగావించితి నే.” ౧౬౩౪

శా. అంతం బార్యతి యంతరంగమునఁ గోపావిష్టయై శంభు న
త్యంతక్రోధముతోడఁ జూచి యనియె "ధర్మజ్ఞ! శీఘ్రుంబ నా
వంతం దీర్పఁగ మత్కుమారుని తలఁ భద్రంబుగా నిమ్ము, నే
స్వాంతంబందున నోర్వఁజాల" నని విభ్రాంతాత్మయై పల్కఁగఁ. ౧౬౩౫

గణపతి గణవక్త్రం దగుట

సీ. భగవంతుఁడగు శంకరుఁ డగజ పత్ని న వాక్యమామ్నాయ మాలించి యాక్షణంబ
బయలుదేఱెను దయఁ బ్రియతనూజునకుఁ జిరమును వెదకి తెచ్చి యొసఁగఁగ,
నధికమా వాంఛతో నవని నన్వేషింప నొక్క కాననసీమ నుత్తరదిశఁ
దలయంపిగా నుంచి తప్పక శయనించు నుదబలాభ్యం బగు నొక్కకరిని

తే. గాంచి యాదేవదేవుండు కరిశిరంబు

నటుక దోషంబు రా దంచు, న్యాయ్యుండుఁ

దలంచి దానిని ఖండించి తలను దెచ్చి,

పుత్ర దేహంబునకుఁ బెల్లె మునిచ శ్రియా ।

౧౬౩౬

మ. పరదేవీవరపుత్రుఁ డీతఁడు తగ్గఁ గ్రాభ్యాశుఁడౌ నెప్పుడుఁ
గరివక్త్రండు గణేశ్వరుం డన లస్కల్యాణసంధాయయై
ధర నంచు వచియించి శంకరుండు తత్తాత్పర్య మూహించి యా
హరియే యంచు దలంచి శాలకుని నత్యంతప్రమాదాత్ముడై. ౧౬౩౭

ఉ. అంకమునం గజాననుని నాద్యో నుంచి మహేశ్వరుండు లె
నంకిలి లేని కూర్చి వెలయంగను లాలన మాచరించుచుఁ
బొంకముతోడఁ బుత్రుండఁగు పొల్వెసలారెడు విష్ణు నాత్మలో
శంకగలట్టివాఁడుకలె శాంతమృదూక్తులఁ దృప్తిచేయుచుఁ. ౧౬౩౮

మ. అపరాధం బొనరించినట్టులు శివుం డాత్మార్థ విచారించి ని
ష్కపటత్వంబున మార్దవంబులగు వాక్యప్రక్రియ బుచ్చుచుఁ,
ద్విప్రవక్త్రం దనియించి, "నీకు శిరము స్వే త్రుంచి శూలంబుచే
నపరాధిత్వము నొందినాఁడను ద్రిసత్యం బిద్ది నారాయణ! ౧౬౩౯

శా. దేవా! ద్వాపరశేషమందున ధర్మార్థి కేవలీగర్భమం
దీర్వు శ్రీవసుదేవసదృశమున నెంతటిల మూర్త్యంతరం
బావేళఁ ధరియించి పుట్టఁగల, వే నవ్వేళ నీతోడుతఁ
గావింపంగలవాఁడ శోణితపురిం గయ్యుంబు నారాయణ! ౧౬౪౦

మ. అతిఘోరంబగు సంగరం బొదవు సత్యం జూ జగన్నాథ! య
ద్భుత మంచు భువనాళి నెల్లరు గనఁ దోడ్తోడ భీమాహవ

క్షీతి నీచేత సశూలహస్తఃకను నై చేష్టావిహీనస్థితిః

మతిసంభ్రాంతిని స్తంభితుండ నగుదున్ మన్నింపు నారాయణా! ౧౬౪౧

క. సత్యము సత్యం బియ్యది-కృత్యంబగు” నంచు శివుఁడు గిరిరాజసుతా

పత్యంబగు శ్రీహరి మది-కత్యంతామోద మెసంగ ననియె మునీంద్రా! ౧౬౪౨

ఉ. అంతట సర్వ లోకవిభుఁడైన మహేశ్వరుఁ డావనంబునం

దెంతయు సంతసంబున మహేశ్వరి భార్యతిఁ గూడి తృప్తి న

త్యంతము గొన్నిమాసములు తా వసియించి సుఖస్థితిఁ ఘన

స్వాంతముతోడ జ్యేష్ఠమృత స్కందునిఁ గాంచఁగఁబోయె నారదా! ౧౬౪౩

తే. తార కాసూదనుండు కుమారుఁ డుండు

పురికిఁ భార్యతితో గజముఘనితోడఁ

జేరి సంప్రీతహృదయుఁడై శివుఁడు ముదము

నను వసించె సురద్వయముచు నరయుచు.

౧౬౪౪

సీ. బ్రహ్మస్వరూపిణి పరమేశ్వరి మహేశుఁ గనుఁగొని పలికె “నొక్కతటి మనము

కై లాసమునయందుఁ గాశీపురంబున వాసంబుచేయుద మానతోడ,

నింతియకాక యింకెందు మనోహరస్థలములు గలవొ, యా స్థలములందు

నిచ్చావిహారంబు లెంతయుఁ గావించిన త్తము మరల నిష్పట్టణమున”

తే. కనుచుఁ బల్కుచు నాదేవి యాదిదేవు

తోడ, నిద్వరు పుత్రులతోడఁ గదలి

ప్రమథగణములు వెంటరాఁ బ్రమదమునను

గోర్కె దీప్తిం గ విహరించె ట్లోణియందు.

౧౬౪౫

క. లీలావినోదములలోఁ-దేలుచు శంకరునిఁ గూడి ధృతి హిమగిరిపై

కై లాసంబున నెంతయు-నా లోకేశ్వరి వసించె నతిహర్షమునన్.

౧౬౪౬

చ. మునివర! నారదా! మదికి మోదముఁ గూర్పఁగ నీవు ప్రశ్న చే

సిన విషయంబు సంతయు నశేషముగా వినిపించినాడ, నా

య్యన జగదాద్యరూప్రకృతి యా శివుఁ బెండిలియౌట యాదిగాఁ

గను భువనప్రశస్తమగు గాఢ ప్రపంచశుభంబుఁ గోరుచున్.

౧౬౪౭

ఉ. ఈ మహనీయమా చరిత నెవ్వఁడు భక్తిఁ బరించు వానికిఁ

గామితము లృహేశ్వరి యఖండదయన్ ఘటియించు, బ్రహ్మకు

ద్రామరముఖ్యులైనఁ గననట్టి యనుగ్రహ మొంది యెల్లదన్

దా మహిమం జెలంగు మునితల్లజ! యియ్యది సత్య మెంతయున్.

౧౬౪౮

అ. ఈచరిత్రంబుఁ బరియించు నిల నెవండు-వానికిని యుద్ధమందునఁ బ్రబలులై ను
దుర్జయులు నైనయట్టి శత్రువులుగూడ-వరుస నశియింపఁగలరు తాపనవరేణ్య!

ఉత్సాహ. పరమభక్తిసహితుఁ డగుచుఁ బార్థివుండు రాముఁ డీ

శ్వరి నసమయమందు నిరతి వార్షికప్రపూజనం

బీరపుమాట నాచరించె హృదియమందు రాక్షసే

శ్వరుని రావణుని వధింపఁ బరమమానిచంద్రచూ!

౧౬౫౦

సీ. కృష్ణపక్షాష్టమి నీశ్వరి శ్రద్ధ నెమ్మది నిల్పి యీగాథ నుదితభక్తిఁ

బ్రారంభ మొనరించి వరుసతోడ మహానవమి వచ్చుదాఁక దినముదినంబుఁ

బరియించువానికి బహుకప్తసాధ్యంబులైన కార్యములెల్ల నాదిదేవి

తన యనుగ్రహముచేతను ఘోరింపఁగఁ జేయు, సత్యమిమ్మాట యోసంయమింద్ర!

తే. యాత్మలో నెంచి యీశీ నాచరించి-సంగ రాంగణమున లోకశత్రుఁ డగుచు,
దేవదుర్జయుఁ డయినట్టి రావణు-ని జయించెను శ్రీరామజనవిభుండు.

క. కావున నేవాఁడేయు-నీవిభవాస్పదచరిత్ర మెవ్వఁడు భక్తిం

గావించుఁ బరన, మాలేడు-భావింపుము సత్యముగను వైరుల గెలుచున్.

సీ. ఈచరిత్రము పరియించినవా రశ్వమేధఫలం బంది మిగుల సంత

సంబున దేవలోకంబున సుఖముగా వసియింపఁగలవారు వరమునంద్ర!

భక్తితో దేవీప్రభావయుక్తంబగు నీచరిత్రము విను నెవఁడు, వాని

కగు ఫలంబు వచింతు, నతిశయపుణ్యంబుఁ గీర్తియు వెలయఁగా ఊతిఁ జెలంగు,

తే. వానిఁ జేరంగఁ జాలక పఱచు సింహ

పుండరీకాదిభీకరములగు జంతు

సంతతులు దూరముననుండి సాధ్యసమునఁ

గనుకెఱచి చూడలేకయే మునివరేణ్య!

౧౬౫౩

తే. వినుము దేవీచరిత్రంబు వినినవాఁడు-పుత్రపౌత్రాదులను గూడి భువిఁ జరంబు

భద్రములఁ బొంది తుది నవపర్గసుఖము-నందు దేవీసమీపంబునందు వేడ్క.

క. చెప్పంగ నేల పలుమాఱి-ఱిప్పావనచరిత్ర వినిన నెవఁగల కోర్కుల్

తప్పక ఫలించు, నిజ మిది, -తప్పకు, దేవీవరంబై తాపనముఖ్య!

౧౬౫౫

సీ. దేవీమహిమఁ దెల్పు దివ్యచరిత్రంబుఁ బరియించువారికి, వరుస వినిన

వారికి నీశ్వరి ప్రత్యక్షమగు, దేవి సుప్రసన్నాత్మయై యప్రమేయ

ఫలము నొసంగఁగాఁగలదు, దానిఁ దలంప నలవియే కల్పకోటులు శతంబు

లైన నా కోమునీ! యభివర్ణనముసేయి-సత్య మియ్యది సుమ్ము, శంక వలదు,

లే. పరమవైభవయుక్తమై పరఁగు నావ
 రేశ్వరీదివ్యచరితంబు హృదయమున ర
 హస్యముగ నుంపఁదగియున్న దనుచుఁ జెలియు,
 మిది ప్రచారంబు చేయరా దెందయినను. ౧౬౫౬

క. మునినాథా! యీచరితం-బును సామాన్యనకుఁ దెల్పుఁ బోలదు, లోకం
 బున దివ్యభక్తికలితున-కును నుపదేశింపవలయుఁ గోరికమీఱఁ. ౧౬౫౭

చ. నిరుపమభక్తియుక్తుడవు నీవు, పరాత్పరపాదచింతనో
 ధూరమతి, వాట నీచరితఁ దోరపుఁగూర్చిని చెల్పినాడ, ని
 ర్జరవరపూజ్యపాద! మునిసత్తమ! యిచ్చుది భక్తిహీనుల
 నరులకు నేనియు, సురగణంబుల కేనియుఁ దెల్పకుండుమా! ౧౬౫౮

శా. లోకారాధ్యచరిత్ర! నారదమునీ! లుబ్ధక్రియాకూర! య
 స్తోకప్రాభవ! నిర్మలాత్మ! సురసంస్తుత్యర్హ! సత్యవ్రతా!
 నీకుం దెల్పఁగరాని విద్య యొక్కఁడేనిఁ లేదు లోకంబునఁ,
 బ్రాకట్యంబుగ నెది కోరినను జెప్పంబూనితిఁ గోరవే." ౧౬౫౯

వ. వ్యాసుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె. ౧౬౬౦

చ. "త్రిదశవరేణ్యుడై యెసఁగు దేవుఁడు శంకరుఁ డిట్లు లాత్మలోఁ
 బాదలఁగ నంతెసంబు మునిపూజ్యుని నారదుఁ గాంచి పల్కఁగా
 మదిఁ గడుభక్తితోఁ ద్రిదశమాన్యపదాంబులుఁ బంచవక్త్ర నా
 రదముని మ్రొక్కి యీక్రియఁ దిరంబగు కౌతుక ముబ్బుచుండఁగఁ. ౧౬౬౧

మ. పరదేవీచరితంబు నెంతయును దా భావించి యాలింపఁగాఁ
 గర ముత్కంఠతఁ బూని యప్పుడు జగత్కల్యాణసంధాత్రియా
 పరదేవీవరపూజనం బఖిలసంప్రార్థ్యంబు నత్సన్మతం
 బరయఁ వేడుక యయ్యెడు విసఁగ" నం చాదేవదేవుం దమిఁ. ౧౬౬౨

నీ. సుగవరసముదయతో భకుండగు రావణాసురు గాంధవామాత్యపుత్ర
 సహితంబుగాఁగను సమరభూమిని జంపె శ్రీరాముడే పూజ చేసె భక్తి,
 భూలోకమున మానవులు స్వర్గపురమున దేవగణంబులు దేవతాధి
 పతులు, బ్రహ్మాదులు, పరమమునిండులు నేపూజ గావించి యెప్పుడు నియతి

తే. వాంఛితంబులఁ బొందుచు భావమందు

నమితసంతోషమున నుండు, రట్టిపూజ

నమును విస్తృతముగఁ దెల్పు మమితకరుణ”

నని మహాదేవు నర్థించె వినయమునను.

౧౬౬౩

నకలలోక విశాల యశస్విని!-ప్రకటితామర భాగ్యమనస్విని!

చకితరాక్షస సంఘ తరస్విని!-సుకృత సంశ్రిత శుద్ధపయస్విని!

౧౬౬౪

గ ద్య ము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షవీక్షణ సమాసాదితోభయభాషాకవితావిభవ,

జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసంప్రదోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ

విద్వద్బిరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగవత

పురాణమునఁ దృతీయాంశము

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ మహా భాగవతము

చతుర్థాంశము

ముప్పదియావ అధ్యాయము

క. శ్రీగురువాంఛాపూర్ణా!-సారసజన్మాది దివిజచయ సంపూర్ణా!
కారుణ్యగుణసుపూర్ణా!-తారాధిప విమలకీర్తి ధామోద్ధర్ణా! ౧౬౬౫

భగవతీ నారాయణ సంవాదము-మహాపూజావిధానము

ఉ. నారదమాని శంకరు ననన్యగుణాకరుఁ గాంచి యిట్లనెన్
గోరికమీఱ “దేవ! కడుఁ గూర్చిని దేవి కతిప్రియంబు వి
స్తారగుణాకరంబు శుభసంతతిదాయక మిష్టకామ్యదం
బారయ శారదీయమగునట్టి పరాత్పరపూజ యగ్ చెదన్. ౧౬౬౬

శ్రీరాముఁడు దేవీపూజ చేసిన విధము ప్రశ్నించుట

తే. మున్ను తెల్పితి వామహాపూజ వార్షి
కం బనుచు, నా మహాపూజఁ గరము భక్తి
రఘుకులాన్వయచంద్రుఁడు రామభద్రుఁ
డాచరించె నటంచు మహానుభావ! ౧౬౬౭

క. రావణునిఁ జంప రాముఁడు-దేవీపూజనము సల్పెఁ దిరమగు భక్తి
భావలయమున నటంచును-దేవా! తెల్పి తది, యెవ్విధినిఁ జేయఁబడెన్?

క. సర్వజ్ఞ! విస్తృతంబుగ-సర్వము దయతోడఁ దెలిపి సంతసమును నో
య్యవ్వీశ! కలుగఁజేయు మ-ఖర్వగతిన్ దేవదేవ! కరుణాసాంద్రా! ౧౬౬౮

శా. దేవా! యాభగవంతుఁ డేక్రియ భువిఁ దివ్యాకృతిన్ మాని స
ద్భావం బొప్పగ మానవాకృతిని జేపట్టెన్ ద్రిలోకేశ్వరిన్,
సేవింఁచెన్ దమిఁ బూజనాదివిధులన్, సిద్ధింప వాంఛాతేతుల్
ప్రావీణ్యంబున విస్తృతంబుగను దెల్పెం గోరుదున్ భక్తితోన్. ౧౬౬౯

క. నిను శరణఁజొచ్చినాఁడను,-గనుమా సేవకుని నన్ను, గరుణింపుము, నా
వనునిగ నొనర్చు మభవా!-వినయంబున నతులొనర్చి వేడుదు దేవా!

- క. లోకత్రితయమునందున-నీకు సమానులు గలారె నెమకిన శ్రీతవాం
 ఛాకలితులయిన వక్తలు-ప్రాకటముగ ననుచుఁ గొలుచువాడ మహేశా!"
- క. అనుచు వినయంబుతోడుత-మునివరుడగు నారదుండు పూన్కి నడుగ నె
 మ్మనమున సంతృప్తుండై-ఘనుడు మహాదేవుడు పలుకంగఁ దొడంగె.
- ఉ. "నారద! తొల్లి దేవిచరణంబులఁ బ్రార్థన మాచరించి వి
 స్తార పరాక్రమాతిశయతఁ దశకంధదుండైన రావణుం
 డెరికిఁ బొందరాని దగు నీ భువనత్రయ రాజ్యసంపదఁ
 గోరికమీఱఁ బొందెను నకుంఠితమా తదనుగ్రహంబునఁ. ౧౬౭౪
- ఉ. రావణు దివ్యభక్తికి, నిరంతర సేవకు మెచ్చి యిచ్చులో
 దేవి గడుం బ్రసన్నయయి దివ్యమహాద్భుతశక్తి నిచ్చి సం
 భావనచేసి తత్పురనివాసము చేసెను వేడ్కతోడ, వాం
 ఛావలఁ గూర్చుచుఁ సతత నూదనుజేంద్రుని కెల్లఁగలుగఁ. ౧౬౭౫
- ఉ. సంతత తృప్తితోడుతను శాంభవి, యోగినులెల్ల వెంట న
 త్యంతముదంబునఁ వెలయ నా దనుజేంద్రుని పట్టణంబునం
 దెంతయు నుండి, తా జయము నిచ్చుచు దత్తత్ర దివ్యపుణ్యకా
 లాంతముదాఁక నిత్యమును నన్నివిధంబుల వేడ్కమీఱఁగఁ. ౧౬౭౬
- చ. పరమమునీంద్ర! రావణుడు భవ్యతపఃఫలమైన పుణ్య మీ
 ధరను నశింప లోకములఁ దా వడి బాధలఁ బెట్టినాఁగె, నా
 సరణియె కారణంబుగఁ బ్రచండతరాకృతిఁ జండికాఖ్యవి
 స్ఫురణముతోఁ దదీయపురముం ద్యవయించి పరాంబ యెఱియుఁ. ౧౬౭౭
- క. శ్రీరామచంద్రపూజిత-యై యు రావణుని గాంధవామాత్యయుతుఁ
 ఘోరవిధిఁ జంపి తన పరి-వారిముతో దేవి రజత వరగిరిఁ జేరెఁ. ౧౬౭౮
- చ. వినుము మునీంద్ర! రావణుడు విక్రమ మొప్పఁగ మున్ను నాత్మ దు
 ర్విసయము మీఱ లోకముల విశ్రుతరీతిని నాక్రమించి దృ
 ష్టిని సురసంఘముఁ గెలిచి తేకువ విశ్వవిభుఁ హరిఁ మనం
 బున నొక లెక్కసేయకయ ముజ్జగము ల్గపియింపఁజేయుడుఁ. ౧౬౭౯
- ఉ. వాని భయంబునఁ సురలు వైభవహీనత యజ్ఞభాగముల్
 గానక మానినాయక! యఖండమనోవ్యధఁ గుందుచుండి, రె
 చ్చో నరయంగ యజ్ఞములు చూడ్కికినిం గఱవయ్యె, మానులుఁ
 దీనతఁ జేయ మాని రొగి దివ్యతపఃక్రతు దేవపూజలఁ. ౧౬౮౦

సీ. రాక్షసరాజైన రావణాసురుని భయంబున మునులెల్ల నదరుచుండి,
రనుదినంబును దద్భయాశులుండయి నిర్జరేశుండు కాన్కల నిచ్చి వాని
సదనుగ్రహమునకై సమ్ముఖంబున నిల్చి సేవించుచుండు ఋషిప్రపూజ్య !
దిశ్పాలకులు తక్కు దేవతాగణములు చంద్రసూర్యులు సాధ్యసముదయములు

తే. వాని యాజ్ఞకు లోబడి ద్వారసీమ-నిలిచి యా క్రూరదానవనేత చెప్పి
నట్లు చేయుచుఁ దత్ప్రసాదాభిలాషు-లగుచు నుండిరి, విను మంత నార్యవర్య !

సురలు బ్రహ్మను బ్రార్థించుట

ఉ. అంతట రావణాసురుని యత్యధికంబగు బాధ మున్గి యొ
క్కింతయు సంతసంబుఁ గన కెల్ల సురల్ దమ నాయకుల్ మహీ
కాంతయు వెంట రా నొకటఁ గాంచనగర్భుని సన్నిధాన మ
త్యంతభయార్తులై దటసి ప్రాంజ్యులై నుతియించి రోమునీ !

౧౬౮౨

తే. "లోకనాయక ! దేవ ! త్రిలోకపూజ్య !
సృష్టికార్యజ్ఞ ! విను మీ యశేషజగతి
బలపరాక్రమ గర్వియై బాధచేయు
చున్నవాఁడు పౌలస్త్యుని సుతుఁడు ఘనుఁడు.

౧౬౮౩

సీ. ఆ రావణుని బాధ లంతరంగంబున సహియింపఁజాలము సరసిజభవ !
వాని భారము భూమి భరియింపఁజాలక భవదంతికమునకు వచ్చియున్న ,
దాదురాత్ముని రావణాసురు వధియింపఁ దగు నుపాయంబును దలఁపవయ్య !
యా ర్తులమగు మమ్ము సరసి రక్షింపుము , భూదేవిఁ గాపాడఁ బూను మాతృ"

తే. ననుచుఁ దిదశులు నుతియింప నబ్జజుండు
బ్రహ్మదేవుండు భూదేవిఁ బరమకృపను
నూటడించి, తా వైకుంఠంబు నొగినిఁ జేరి,
విష్ణుదేవునిఁ గని యిట్లు విన్నవించె.

౧౬౮౪

బ్రహ్మ సురలతోఁ గూడి విష్ణుదేవుని వివరించుట

ఉ. " దేవ ! త్రిలోకనాథ ! జగతీవరిపాలన తత్పరా ! ప్రభూ !
రావణనామ చైత్యుఁడు పరాక్రమధుర్యుఁడు లంకలోపలఁ
జేవ వెలుంగఁ బుట్టి దశశీర్షము లొప్పఁగ లోకవారమున్
వావిరి బాధచేయుచు నవారితుడై యెసలారు నెంతయున్.

౧౬౮౫

ఉ. వానిని జంపి లోకము లభంగురతన్ నిలుపంగ నీ వొగి
మానవదేహముం గొని యమానుష విక్రమ మొప్పుఁ జంపఁగాఁ
బూనుము తత్పుత్రప్రకరమున్ వడి బంధుయుతంబుగా హరి !
మానుగ సంహరింపు మతిమానుషచర్య వెలుంగ నెంతయున్.

౧౬౮౬

తే. విశ్వనాయక! పదితలల్ వెలయు దుష్ట
 కైత్యు నలిదుష్టః బుత్రబాంధవయులేముగః
 జంపి మముః గావవయ్య! విశ్రాంతి నొసఁగి
 దేవకంటకుఁ గూరాత్ము దేవవినుత!"

౧౬౮౭

క. మునివర! యీ విధముగఁ బ్రా-ర్థనముచు గావింప నజుడు దయమీఁతెడు చూ
 డ్కిని గాంచి విష్ణుదేవుం-డనూనమలియైన సరసిజాసను, మఱియున్. ౧౬౮౮

క. రావణరాక్షసబాధిత-తా విబుధులనెల్ల సలితయప్రీతిని సం
 భావించి యూఁజించుచుఁ-బ్రావీణ్యము మెఱయఁ బల్కెఁ బరమమునీంద్రా!

ఉ. "దేవతలార! యో శతధృతీ! భవదీయ మనోరథంబు పెం
 పావహిలంగ నే దశరథావనినాధునకున్ సుతుండనై
 భూవలయంబునం జననిమున్ దమిఁ బొంది, సపుత్ర బాంధవున్
 రావణు దుష్టుఁ జంపెదను, రంజిలుఁడీ మదులందు నెంతయున్. ౧౬౯౦

మ. వినఁడీ తెల్వద మీరలెల్ల విబుధు! ల్విశ్వంధరా భారమో
 చనముం జేయ జనింపఁగానగును విష్ణుంబందు సాహాయ్య మే
 పునఁ జేయంగను ఋక్షవానరముఖంబు ల్బూని, బల్బానికన్
 గనుఁడీ, యియ్యది ముఖ్యకార్యము, వినం గాంక్షింతు యత్నంబునన్. ౧౬౯౧

చ. సరసిజసంభవా! వినము చక్కని యోజన చేసి చేయఁగా
 నురవగునట్టి కార్య మొక డున్నది, దుష్కరమైన దద్ది, నీ
 వరయుము దాని నేడ్చున మహాసుగు రావణు దుష్టచిత్తు సం
 గరమునఁ జంపఁబూనుటకుఁగా నెది యుక్తమొ నెన్నునంబునన్. ౧౬౯౨

నీ. ఆ దురాత్ముడైన యసురవరేంద్రుడు రావణుం డతిభక్తిభావమునను
 బూజించుచున్నాడు భువనత్రయములకుఁ దల్లియౌ పర దేవి ధ్యాననియతి,
 నాజగన్మాత కాత్యాయనీ దేవియు వాని పూజల మెచ్చి మానసమున
 సతతంబు జయము బ్రసాదించుచున్నదై లంకాపురమున నిశ్చంకతోడ

తే. యోగినీగణములఁ గూడి యురుముదమున
 వాసమును జేయుచున్నది బ్రహ్మదేవ!
 యపరిమితతృప్తి నొందుచు నాపరాంబ,
 వాని సదృశి నెన్నఁగా వశమే నాకు?

౧౬౯౩

ఉ. ఆ పర దేవి యీశ్వరి శుభావహయై యెపు డెంతయుం గృపన్
 నాపయి సుప్రసన్నత మనంబున నుంపఁగఁ గోర్కిఁ బూని లం
 కాపురమున్ ద్యజించునొ, నికామసమర్థత నట్లు లోకగుం
 ఠాపకు రావణుం దునిమెదన్, నిజ మియ్యది పంకజాసనా!

౧౬౯౪

తే. దేవి నాయెడఁ గరుణార్ద్ర) దృష్టిఁ జూడ-దేని, లంకానివాసంబు మానదేని
రావణు వధింప దక్షత నేవిధమునఁ-బొందఁ జాలను, యోజింపు భువనకర్త!

ఆ. ఏది చేయనగునో యెఱిగి, దానిని గూర్చ-వలయు నీవె దీన వారిజభవ!
దేవి సుప్రసన్నభావంబుఁ బొందక-శత్రు గెలువ నాకు శక్తి లేదు. ౧౬౯౬

సీ. అల్పబలుం డయ్యు నశివరాక్రమవంతుడై మహిమాఘ్నుడై యతిశయిల్లె,
నాజగన్మాత నిత్యానుకూలతి నుండునట్టి కాలంబు కాఁబట్టి వాడు,
జగముల నెల్లను సమయించినను నిష్పడే ప్రతిక్రియ చేయ నే సమర్థుఁ
డను గాను విశ్వపాలన కార్యదక్షత గలవాడ నయ్యు నో కమలజన్మ!

తే. వాని నెప్పుడు దేవి కోపమునఁ గాంచి
తత్పురంబును దృఢియించుఁ దగిన సమయ
మురవడింపఁగ మన కంచు సుల్లమందుఁ
దెలిసి కృత్యంబు నెఱవేర్చు కలఁపవలయు ౧౬౯౭

చ. జగముల నెల్ల నేలఁగల శక్తిని గల్గియు నాకు దేవిసత్కృపా
భిగమము లేకయున్న బలవీర్యము లెల్లను నిష్ఫలంబులై
తగినవి కాకయుండు, శుభదాయిని దేవియె నానుకూలయై
మొగి విలసిల్లునేని బలముల్ పెనుపొందును వారిజోద్భవా!" ౧౬౯౮

చ. అనవుడు బ్రహ్మ యిట్లనియె "నా, నది సత్యము లోకనాథ! యె
వ్వని హృది నంబికాచరణ పద్మము లెంతయు భక్తి నిల్చునో,
కన ఖలుడైన వాడు త్రిజగంబుల నే సమయంబునందు నై
నను వధియింపఁగాఁబడఁడు, నాశన మెన్నడు లేదు వానికి." ౧౬౯౯

క. కాలమున సృష్టిచేయును, -గాలమున నె పాలనంబుఁ గావించు జగ
త్పాలక! దేవికి మదిని న-కాలమున లయేచ్ఛ పుట్టఁగాఁబోదు హా! ౧౭౦౦

క. నీవు, మహేశుడు చూడం-గా వాస్తవమున నిమిత్త కలితులె దేవా!
దేవియె సృష్టిస్థితి లయ-భావములకుఁ గారణంబు పరమాత్మ! హా! ౧౭౦౧

క. మన మెల్లరమును విబుధులు-విన మూర్త్యంతరముల మగు వెలయుదుము జనా
ర్దన! ద్వేషించిన మనలను-గని యెప్పుడు దేవి కరుణఁ గాపాడ దొగి."

క. ఈవిధమునఁ గమలాసనుఁ-డావనజ దళాయతాక్షు సంక్రమియుగసమీ
పావస్థితుడై పలుకఁగ-శ్రీవిభుడును బ్రహ్మ కిల్లు చెప్పె మునింద్రా! ౧౭౦౩

క. "పరమేశ్వీ! రజతాచల-వర శిఖరంబునకుఁ బోయి వడి నీవును రాఁ
బరమేశ్వరి దుష్టాత్ముని-బరిమార్చుగ వినుతిచేయువాడను భక్తి." ౧౭౦౪

క. పాల స్త్యసుతుఁ రావణుఁ-బాలిశు భువనప్రచండుఁ బ్రథనంబున వో
 స్త్రీల వధియింప శాంకరి-నోలిఁ భజియించువాఁడ నో పరమేష్ఠి॥” ౧౭౦౫

క. విను మవ్వలి నృత్తాంతం”-బనుచు మహాదేవుఁ డధిక హర్షంబున న
 మ్మునివరుఁ డగు నారదునకు-వినిపింపందాడఁగె, “ సంత విష్ణుఁడు విధియుఁ.

బ్రహ్మయు, విష్ణుమూర్తియు చేసినాసంబున కరిగి వినుతించుట

చ. స్థిరమగు సంతసంబునను శీతగిరీంద్రుని పుత్రి దేవియుఁ
 సురవరపూజ్యపాదుఁడయి శోభిలు శంకరుఁడుఁ ననితు రే
 యిరవున లోకవందిత మహేశ్వరి యుండునా యట్టిదా మనో
 హర రజతాద్రికిం జనిరి యాత్మలఁ బొంగుచు సత్వరంబునఁ. ౧౭౦౭

ఉ. వారల రాకఁ గాంచి, సురవంద్యపదాంబుజుఁడైన శంభుఁ డిం
 పారఁగ గారివించుచును స్వర్ణముఁ బాద్యము నిచ్చి యర్చులఁ
 గోరిక మీఱ సంతసము గొల్పుఁగ నారలు వచ్చివట్టిదా
 కారణముం దమిం దెలుపఁగా నగు నం చడిగెఁ మునీశ్వరా॥ ౧౭౦౮

చ. హరియు విరించియుఁ భవుని యాదృతి కెంతయుఁ బొంగి యాత్మలఁ
 ద్వరితముగాఁగ శంకరుని వాక్యము విన్న యనుక్షణంబ, యా
 శరవరచేష్టితంబులను స్వక్రియయుఁ దగ విన్నవించి రా
 తురు లగుచుఁ మహేశ్వరునితో సకలంబును దాపసోత్తమా॥ ౧౭౦౯

ఉ. అంతట శంకరుండు, హరి, యంబుజగర్భుఁడుఁ గూడి వేడ్క న
 త్యంతముదాపహాత్సులయి యా హిమవద్గిరిరాజపుత్రి శు
 ధాంతముఁ గూర్చి వే వెడలి ధన్యతమంబగు విశ్వరక్షణ
 స్వాంతగృహంబుఁ జేరిరి, శుభప్రదఁ గార్వతిఁ గాంచి రోమునీ॥ ౧౭౧౦

తే. సుప్రసన్నముఖాబ్జయై శోభిలు పర-దేవిసన్నిధి భక్తితోఁ ద్రిదశవరులు,
 బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల వరుస దండ-వత్స్రీణామ మొనర్చిరి వసుధ ననఘ॥

సీ. అష్టాదశమహాభుజాధ్యయు, రిమణీయహారవిరాజత్కుచాభిరామ,
 పూర్ణేందుసుందరముఖవికాసాస్విత, ధృతచంద్రఖండశోభితకిరీట,
 కుండమందస్థితసుందరానన, త్రిలోచనకమనీయదశన, సుగాత్రి,
 పరచేవి యంబిక వరరత్నసింహాసనాసీన యగుచు బ్రహ్మాదిసురవ

తే. రేణ్యులను గాంచి, యాత్మలొోఁ బ్రీతి వెలయు,
 గాంత తడ పూరకయ యుండ ఖోణిమీఁద
 నుండి భగవంతుఁడైన విష్ణుండు లేచి
 భక్తిపులకితనుఁడయి ప్రాంజలియయి. ౧౭౧౨

క. జగదంబను బరమేశ్వరి-నగణితగుణగణ్య నప్పు డభిమతియించె
“నిగమాంతవేద్య! శ్రీతజన-సుగమనిజపదాబ్జయ్యుశోభిత! జేపి! ౧౭౧౩

తే. జనని! పాలస్యతనయుండు దనుజనాథుఁడైన రావణుఁడుద్ధతి నఖిభువన
ములనుబాధించుచున్నాఁడుపూర్ణమగుత్వ-దీయదివ్యప్రసాదాతికృప్తుఁడగుచు.

చ. ఖలుఁడగు రావణాసురుఁడు కాటియపెట్టంగ నోర్వలేక యా
సలిలజజన్ము సన్నిధికి సర్వసుపర్వులు పోయి రక్షణం
బలవడఁజేయు మంచు శరణార్థులు నై నుతియింప, బ్రహ్మయి
మ్ముల నసురక వధింప నను బ్రోపరి యంచును జేర సంబరో! ౧౭౧౪

ఉ. కోరికతోడ నన్నుఁ బురికొల్పుచు స్రష్ట “మహానుభావ! యీ
ధారణి మానవాకృతిని దాల్చి జనింపుము, వాని నొంచి భూ
భారముఁ దీర్చుమా” యనుచుఁ బల్కెను వేడఁగ, మంచిదంచు నా
సారసగర్భతోఁ బలికి సాంత్యన మే నొనరించితిఁ వడిక. ౧౭౧౫

నీ. ఆమాట దక్కింప నవని దాశరథినియె యవతరించి దురాత్ముఁడైన రావ
ణాసురు వధియింప యత్నింతు నోయంబ! యొక విన్నపము దయ నుల్లమండు
నవధరింపుము, వాఁ డహర్నిశంబును నిన్నుఁ బూజించుచున్నాఁడు భూరిభక్తి,
సేవించుచున్నాఁడు స్థిరతరంబగు శ్రద్ధ భగవంతుఁ బరమాత్ముఁ బరమశివుని,
తే. దల్లి! నీవును నత్యంతదయను వాని-రక్షణము చేయునట్టి కారణముఁ బూని,
సకలలోకై కవంశితా! సంతతంబు-దత్పురి వసించుచున్నావు తమి చెలంగ.

ఉ. నీవు, మహేశ్వరుండు ఖలునికొ దనుజేశ్వరు రావణుకొ బ్రియం
బావహిలంగ రక్షణము నాదృతిఁ జేయుచు నుండ, నేను యు
ద్ధావని లోకకంటకు వధార్థము యత్ని మొనర్తు నెట్లు? వాఁ
డేవిధి జచ్చు నమ్మ! త్రిదశేశ్వరి! తెల్పుము నా శరంబులక. ౧౭౧౬

క. నీవే లంకేశ్వరివై-రావణుఁ గాపాడుచుండ రణమున నే నే
భావంబుఁ బూనవలయును-వే వర మిమ్ముమ్మ! నిన్ను వేఁడెద భక్తిక.

తే. సకలజగముల రక్షింప సంతతంబు
నీవె యాధారమవు మాకు, నెదఁ దలంప
వమ్మ! తెలుపుము కృత్యంబు నంతయును, ద్వ
దంఘ్రులకు మ్రొక్కువాడ నోయంబ! భక్తి.” ౧౭౧౭

పరజేపి రావణవధోపాయమును జెప్పుట

క. అని వినయంబునఁ బల్కఁగ-విని మాహేశ్వరి వచించె “విష్ణూ! మధుసూ
దన! రావణాసురుఁడు భ-క్తిని ననుఁ బూజించె, దానఁ దృప్తిని గనుచుక.

చ. మదిఁ గనుఁ బొంగి వానికిఁ బ్రమాదము గల్గకయుండ రక్షణం
బాదవఁగ లంకలోన నె మహోత్సృకతఁ నివసించుదాన, న
భృదయముఁ గోరి రావణుఁడు బూజల న న్నెటు తృప్తిచేసె నె
మ్మది, నటు పూజసేసె శివు మానస మెంతయు సంతసింపఁగఁ. ౧౭౨౨

చ. అతిశయభక్తితోడ నను, నా పరమేశ్వరుఁ దృప్తిచేసి యం
చితమగు సంపదం గని యశేషజగంబుల మేటి యయ్యె, నే
వితమునఁ జూడ వానికి నభీష్ఠిలవస్తువు దుర్లభంబునా
నెతకిననైన లేకు పృథివీస్థలి నెచ్చటనైన శ్రీహరీ! ౧౭౨౩

క. నిండినవి కోర్కె లన్నియు, - నిండఁ వహింపలము పూర్ణనియతిని, వాఁడు
మొండగు సంతోషంబు, న-ఖండజయంబును నెసంగిఁగాఁ గడు వెలయుఁ.

ఉ. ఇప్పుడు వాఁడు చి త్తమున నెంతయు శూనితి గర్వియై నెనఁ
ముప్పును బొందఁగోరి జగముల్ సచరాచరము లృడంక బ
త్రిప్తులఁ బెట్టుచుఁ బలము తెంపును జూపుచు నున్నవాఁ, డీఁకఁ
దప్పక స్వాత్మనాశనము దానవనాథుఁడు గాంచు శ్రీపతీ! ౧౭౨౪

ఉ. వాని వినాశముఁ మదిని భావించేయుచు నున్నదాన, నే
దేని నిమిత్త మబ్బినపుడే మొగి వాని వధింతుఁగాని, నే
నే నిఖలప్రయత్నముల నేర్పడఁ జేసి ఖలుఁ వధింపఁగా
నూనుట కాత్మ యొప్పుకు, సదుద్యమ మయ్యది గాదు చూడఁగఁ. ౧౭౨౫

తే. బ్రహ్మదేవుండు ప్రియముతోఁ ఒలికినట్టి
యుక్తి యెంతయు సూక్తమై యొప్పుఁగాన,
వాని వధియింపఁ బుట్టుము మానవతను
ధారివై, యేను దోడ్పడుదాన నీకు. ౧౭౨౬

ఉ. భూతలమందు మానుషుఁ బొంది జనింపఁగ నీవు వేడ్క న
త్యాతతశక్తి నాదయిన యంశమునం దగు లక్ష్మీయుఁ భవ
త్ప్రీతిగ మానుషంబయిన దేహముఁ దాల్చి జనించు, రావణు
దాతనుమధ్య లోభమున నారసి వే కొనిపోవు దుర్బలిఁ. ౧౭౨౭

మ. బలనంతంబునఁ గామమోహితుఁడు నై పద్మాక్షి నాయంశచే
నిల జన్మించిన శ్రీసతీమణిని దా నెంతే మనోజక్రియా
కులుండై వేగమె లంకఁ జేర్చు, మదిఁ గోర్కెఁ దేవదేవాజ్ఞ నా
ఖలునిఁ ద్రుంపఁగ లంక నే వదలుదుఁ గంజాక్ష! నిక్కంబుగఁ. ౧౭౨౮

క. నామూర్త్యంతరమును ల-క్ష్మీమానిని బంధించు చిత్తంబెపు డా
కాముకుఁడు తలఁచు నాక్రమ-చే మహి నశియించువాడు, నీర మిద్ది హరీ!

సీ. పరమదుష్టాత్ము రావణుని వధింపంగ మానసంబున నెంచి నేను వాని
లంకాపురంబు నిశ్చంకతో నదలుదు మధుసూదనా ! వాడు మ్రందు నిజము,
ధర సూర్యవంశమందు రిఘుకులంబున మానుషత్వంబును బూని యవత
రించిన బ్రహ్మకుఁ బ్రియసుతుండు వసిష్ఠమాని సంప్రీతిని మంత్రవరము

తే. నీకు నుపదేశ మొనరించు నిక్కముగ, సు
గోప్యమగు దానిఁ దలఁపుము కోర్కి సంగ
రాంగణంబున నాత్మరక్షార్థముగను,
రావణు వధార్థముగను నీ భావమందు.

౧౭౩౧

ఉ. ఆ మహనీయమంత్రవరి మాత్మిఁ దలంచినయంతఁ దచ్చుర
స్తామ మదెంత దారుణతఁ దోచిననేని, యొకప్పుడేని నీ
కేమియు శాధ లేదు, నిజ మియ్యది, సమ్మము నెమ్మనంబుసం
దోమధుసూదనా ! తలఁపు ముల్లమునందున భక్తితో ననున్.

౧౭౩౨

చ. శరములు రావణుం డడరి సాధ్వస ముదంగ వేగు చుండ నా
స్మరణ యొనర్చు మీ వపుడు మానసమందున, ను గెల్పు సు
స్థిరముగఁ గలు, దుష్టజనశత్రుకుఁ బూనిన నేను గ్రూరసం
హరణము చేయుదాన నని యాత్మి నెఱుంగవె శ్రీరమాపతీ !

౧౭౩౩

తే. దాఁటఁగారాని సంద్రంబు దాఁటి లిల-వానిరసమూహమును గూడి దానవపుర
మైన లంకాపురము నిశ్చయంబుగాను-జేరుదువు మత్ప్రసాదంబుచే ముకుంద !

సీ. బ్రహ్మోపదేశంబుఁ బొటించి శాస్త్రోక్తిసరణి శరదృతుసమయమునను
సాగరతీరభూస్థితి మృగ్ధాయంబగుప్రణిమను గావించి భద్రముగను
వేదోక్తరీతి సద్విధియుక్తముగ నన్ను బూజచేయుము దృఢబుద్ధితోడ,
స్వర్గపరిష్కృతిస్వందనంబున నుండి దుర్ధర్మజైన యా దుష్టు రావ

తే. కాసురునిఁ గ్రిందఁ బడఁద్రోసి యనువు లూడ్చి-వాని పుత్రులఁబోతులబాంధవులను
జగపి లంకావిజయి నను సద్యశంబుఁ-గాంచఁజాలుకు నా యనుగ్రహముకలిమి.

ఉ. నీమదిఁ గోర్చె- నిండ ధరణిఁ జనియించి మనుష్యదేహివై
యీమహి సత్వరంబున సహీనపరాక్రమశాలివై హరీ !
యోమధుసూదనా ! ఖలుని నదృతు రాక్షసరాజు రావణుఁ
నేమముతో వధించుటకు నిశ్చలతే గను" మంచుఁ దెల్పఁగన్.

౧౭౩౬

వ. పరదేవితో భగవంతుఁడగు హరి యిట్లనియె,

౧౭౩౭

క. "జననీ ! నీయెడ వానికి-ననుపమ దృఢభక్తి యున్న, దాతఁడు నిన్ను
మనమునఁ గడు నిష్ఠను దలఁ-చును సతత మచంచలతను జొక్కి పరాంతా !

- క. కరుణాస్వరూప వనఃగను-వరయశమున భువనమందుఁ బరఁగిన నీ నే
కరణిఁ ద్యజింతువు లంకా-పురమును? నా కిప్పుడు తెలుపుము జగజ్జననీ!
- క. అతిసంకటసమయమునం-దతులితదురర్థుడైన యారావణుఁ డం
చితభక్తిఁ దలఁచు నిను, నే-వితమున వధియింతు వాని? నే తెలుపఁదగున్.
- ఉ. ఎవ్వరు లోకమందు స్మరియింతురు ని న్నెద, వారి నెంతయున్
మవ్వపు వత్సలత్వమున మాత! శివుండును నేను ధర్మరక్షుడున్
గవ్వచు నున్న యాపదల గాటపు బాణములఁ ధరించి జా
దవ్వలఁ బోవఁ ద్రోలి సతతంబును బ్రోచుచు నుందు మమ్మరో! ౧౭౪౧
- ఉ. జేవి! నిరంతరంబును మతిఁ గడుభక్తి స్మరించువాని నె
ట్టిపు రణోర్వియందు వధియింతువు రావణుఁ? దెల్పవమ్మ! నే
నేవిధి నీదు భక్తవరు నెంతయు రక్షణపాత్రుఁగఁగ మ
చ్చావమునందు నెంచకయ పట్టి వధింపఁగ నేర్తు నీశ్వరీ!" ౧౭౪౨
- చ. హరి యిటు ప్రశ్ని చేయ వినయంబునఁ బార్యతి యాలకించి సా
దరమధురోక్తులం బలికె దైత్యవినాశకు విష్ణుఁ గాంచి "యో
వరభుజ! సత్య మెంతయును బల్కితి, రావణుఁ డాజి నాత్మ సన్
స్మరణముచేయునట్లయినఁ జావు న దేక్రియ నొందుఁ దెల్పదన్. ౧౭౪౩
- చ. విను మతిభక్తి సర్వమగు విశ్వము నాయది, నేను విశ్వరూ
పనని యెఱుంగు చివు, ఖలభావుఁడు రావణుఁ, డాత్మ నెంత
ఘనవిధి విశ్వమంతయును గాజియ పెట్టెచునున్నవాఁడు, గా
వున నను గాసిపెట్టినటు బుద్ధిఁ దలంతును శ్రీరమాపతీ! ౧౭౪౪
- చ. జగముల బాధపెట్టెచును స్వాంతమునందు ననున్ స్మరించినన్
మొగిఁ గడు భక్తిఁ, గప్టముల మున్గిన కాలమునందునైన వాఁ
డగడుపడున్ సుఖంబుఁ గనఁ దైహికమంచునఁ, బారలొకికం
బగు సుఖసంతతు ల్పడయ న్నర్హుడె యాను ముకుంద! కేశవా! ౧౭౪౫
- ఉ. భావమునందు నించుకయు బాధ మొనర్చక లోకజాలమున్
నేవయొనర్చి బ్రోచుచును జిత్రమునందు ననుం దలంచినన్
వావిరి వాని నెయ్యడలఁ బాలనసేయుదు నిందు నందు సం
భావన కర్తుఁ డొటఁ దమి వారిజనాభ! శుభంబు లిచ్చెదన్. ౧౭౪౬
- ఉ. మీరును నట్టివానికి నమిత్రులుగాక సతంబు రక్షణం
బారసి చేయఁబూనవలె, నట్టిఁడు సర్వశుభంబు లొంది యీ
ధారణి నిష్ప్రభోగములఁ దత్పరతన్ సుఖయించి యంత ని
చ్చారతి దుర్లభంబయిన శాశ్వతమోక్షము నొందు శ్రీహరీ! ౧౭౪౭

ఉ. రావణుఁ డీప్రపంచమును రంజిల నేలక బాధపెట్టెడిన్
గావర మెత్తి, వాఁడు భయకంపితుఁడై నను సంస్కరించినన్
శేవ యడంగ యుద్ధభువిఁ జెందుఁజూచి విపరీతమా ఫలం,
బేవిధినైన మోక్షమునె యెంతయుఁ బొందు ననంతకాలమున్. ౧౭౪౮

క. ఇంతకు మించిన దేది యొ-కింతయయినఁ గానరాదు హృది దేహుల, క
త్యంతఫలప్రదమగునది-చింతించిన నెట్టి నియతిఁ జెందినయేనిన్. ౧౭౪౯

చ. పరమదురాత్ముఁడు భవనపాతకి రావణుఁ డేను లంకలో
నిరవుగ నున్న కాలమున హీనతనుండయి మృత్యువక్త్రగ
హ్వరమున కేఁగఁజాలఁ, డిది సత్యము, సత్యము, గాన వేగ త
త్పరముఁ ద్యజించుకాన సురపూజ్య! శుభస్థితి నెంచి శ్రీధరా! ౧౭౫౦

మ. సమరక్షోణిని వానిఁ గాచుటకు నే స్వారంబునం బూన, వి
శ్వముఁ బీడించుచు నున్నవాఁ డనుచు మెచ్చ న్వాని కృత్యంబు, శ్రీ
రమణీనాథ! మహేశ్వరాంఘ్రులను సంప్రార్థించి భూరక్షణం
బై మదిం గోరుచుఁ బొమ్ము పుట్టుటకునై యీశోణి మర్త్యాకృతిన్." ౧౭౫౧

ముప్పదియేడవ ఆధ్యాత్మము

శ్రీరామచరిత్రము

వ. మహాదేవుండు నారదున కిట్లని చెప్పందొడంగె. ౧౭౫౨

ఉ. "నారద! దేవి యీవిధమునం బెఱుపంగ నుపాయ మాదృతిన్
శ్రీరమణీవిభుండు విని చిత్తమునం దలిభక్తి హర్షవి
స్ఫూరితలోచనాబ్జుఁ డయి సాగిలి మ్రొక్కుచు మాటిమాటికిన్
గారవ మొప్ప శంకరునిఁ, గంజజుఁ గాంచి వచించె నెమ్మిత్తోన్. ౧౭౫౩

తే. "దేవదేవ! జగన్నాథ! దేవి పల్కి
నట్టి వాక్కులఁ దమ మూల లాలకించి
యున్న వారలు, సన్నిధి నుండి విశద
మునను సంపూర్ణముగ నంతయును బ్రయమున. ౧౭౫౪

శా. దేవా! యీశ్వర! రావణాసుకుని నుద్దిష్టావలేపున్ మృతున్
గావింపంగను నాకుఁ దోడ్పడుట కేకార్యంబు మాహించితో
వే విశ్వేశ్వర! తెల్పు మియ్యెడ మదిం బ్రీతి వహింపంగ స
ద్భావం బొప్పు గృహమయాత్మ! వినఁగఁ బ్రార్థింతు సద్భక్తితోన్." ౧౭౫౫

ఉ. నావుడు శంభుఁ డిట్లనె “జనార్దన! వానరయాపుఁ బూని నే
నావసుధఁ సమీరునకు నర్చిపుత్తుఁడనై జనించి దు
ర్భావుని రావణుం దునుమ బాసటయై తగురీతి నుండు, నో
శ్రీనివాసామనోరమా! చిత్తమునందున విశ్వసింపుమా! ౧౭౫౬

మ. అతిఘోరంబగు నబ్ధి నాఁటి భవదీయప్రేయసిం జూచి వ
చ్చి, తమిఁ నీమది నుల్లసిల్లునఁగి లే శీఘ్రంబ కావించు న
దుర్భరీతిఁ మధుసూదనా! సతము పెంపుఁ శక్తి దీపింప, న
మృతితో నియ్యెడ నాలకింపు, మిఁక సంభావింపు నీకార్యముఁ. ౧౭౫౭

క. భవనశ్రయమమ్మనమయి-మివులం దాడుఁగు నయిన మేటిజతన మొం
డవలీల జరపుమను నీ-కవిరతసంతోష మెసఁగ నార్యా! వినుమా! ౧౭౫౮

క. అతిసూక్ష్మమైన కీశా-కృతితో నే లంకఁ జేరఁ గృత మెఱిఁగి మహా
మతి లంకేశ్వరి లంకను-జతనముతో వదలిపెట్టి సత్యముగ హరీ! ౧౭౫౯

ఆ. ఇంతకంటె గొప్ప దేది కార్యంబున్న? -దే నొనర్చు నాయ మెఱుకపఱచి
నాఁడ బ్రహ్మదేవునకు, నీకుఁ బ్రీతిగాఁ-జేయఁచున్న పనిని శ్రీరమేశ! ౧౭౬౦

చ. మునివర! నారదా! శివుఁడు పూర్ణముదంబునఁ జెల్వినట్టి య
య్యనువగు వాక్యజాలమును నాదృతి మీఱఁగ నాలకించి, యొ
య్యనఁ జతురానను న్నదిని హర్షము మీఱఁగఁ జూచె శ్రీనికే
తనుఁడు, తదీయభావమును దా నెడ నెంచి విరించి యిట్లనెఁ. ౧౭౬౧

శా. “ఓనారాయణ! యోనిరామయ! నిజాంశోత్పత్తి భల్లూకవం
శానం గాంచితిఁ దొల్లి బల్మియును దక్షత్వంబును స్థింపఁగా
నే నీ కెప్పుడ ముఖ్యమంత్రినయి యెంతే భద్రము ల్గూర్చి స
మ్మానంబుం బ్రియమారఁ జేయుచును, సంభావింపు నా వాక్యములే. ౧౭౬౨

మ. దురితాత్ముఁడగు రావణాసురునకుం దోఁబుట్టువై ధర్మఁడుఁ
స్థిరధర్మావనయత్న మొప్పఁగ మఱిం జింతించి లంకాపురిఁ
గరుణాభూషణభూషితం డగుచు జన్మంబెత్తియున్నాఁడు, వాఁ
డుకుసాహాయ్య మొనర్పఁగాఁగలఁడును మౌఢిశ్రీహరీ! యచ్ఛటఁ. ౧౭౬౩

క. స్థావరజంగమయతమగు-నీవిశ్వంబును భరింప నెడసేయక యో
దేవా! మానవతను సం-భావింపుము, బ్రోవఁ బొమ్ము వరయత్నమునఁ.”

క. నారద! యీవిధమున నా-శౌరీరమణుండు, మఱియుఁ గమలాగ్రనుఁడుఁ
శ్రీరమణీప్రియునకుఁ బ్రియ-మారఁగ బాగుటగ నిలువ ననుమతి యొసఁగఁ.

క. భగవంతుడైన శ్రీహరి-యగుశివమహిమాధ్య దేవి నలిశయభక్తి
మొగి వినుతించి దయాత్వం-బగు తత్సమ్యుత్తివి గాంచి యధికమునమునన్.

ఉ. భూతలమందు సూర్యకులభూషణుడైన వరభక్తుడైన శ్రీ
త్రాణయు నైన యా దశరథక్షీతిపాలకునింట, బుట్టె వి
ఖ్యాతి చెలంగ నొక్కడయి యంతట నిండిన శ్రీరమేశ్వరుం
డాతటి నాల్గుపాపముల నజ్జననాథుడు పొంగుచుండఁగన్. ౧౭౬౭

మ. అనఘా! రాముడు లక్ష్మణుండు భరతుం డామీద శత్రుఘ్నుడన్
ఘననామ-బులతోడ శ్రీహరి జగత్కల్యాణముం గోరి శో
భనసౌందర్యసూపము ల్పొసఁగ శశ్వత్ప్రీతియుక్తాత్ముడై
మనుజాకారములన్ భజించె భువి సమూహింపఁగా నిచ్చుటన్. ౧౭౬౮

క. బలవంతులు దూర్వాశ్యా-మలకోమలవర్ణు లగుచు మహి వెలసిరి వా
రలలోన రామలక్ష్మణ-లలఘుమహిమఁ జెలఁగువార లగుచు మునిండ్రా!

క. వినుము పదార్థన్నియ మిం-చిన కనకముఁ బోలు వన్నెఁ జెలఁగుచు భరతుం
డును శత్రుఘ్నుండును నో-మునివర! యసమానవిక్రములు నై రెండున్.

తే. బాల్యముననుండి శ్రీరామభద్రుతోడ
లక్షణాన్వితుడైనట్టి లక్ష్మణుండు
జతగఁ జరియించు భరతుని జతయగుచును
గూడి శత్రుఘ్నుడు చరించుఁ గూర్చి మెఱయ. ౧౭౭౧

మ. జనకత్నాపతిదివ్యమందిరమునన్ జన్మించె శ్రీకాంత శో
భనమా రూపముతోడఁ గన్యమయి సంభావింప శృంగారరే
ఖను భూలోకమునందుఁ దద్విమలసత్కాంతిం బ్రశంసింపఁగా
మనుజు ధైవతలున్ సతంబు త్రిజగన్మాత్రాఖ్యయై యెంతయున్. ౧౭౭౨

క. ధరణీ జాంబవతుం డనఁ-బరఁగుచు జన్మించె బుద్ధిబలసంయుతుడైన
పరమేష్ఠియుఁ డాఁ జెప్పిన-కరణిని దనయంశ భల్లుకపుఁబుట్టువునన్. ౧౭౭౩

మ. తన యంశంబున శంకరుండును మరుత్సంజాతుడైన ధాత్రిపై
ఘనుడైన విక్రమసంపదన్ మెఱయుచున్ గంభీరుడైన ఋశ్యమూ
కనగంబంచున నుండఁ గీశపతికిఁ గార్వంబుల స్మరియై
హనుమంతుం డనుపేర వెల్లుచు జగత్స్థాని బలప్రాధుడై. ౧౭౭౪

క. ఈవిధమునఁ బుట్టెను ద్విద-శావళి భల్లూకవానరాకృతుల భువి,
వాని విష్ణుగమమును-భావించుచుఁ గాననముల వసియించె నొగిన్. ౧౭౭౫

ముప్పదియేనిమిదవ అధ్యాయము

విశ్వామిత్రుడు శ్రీరామున కస్త్రము లాసగుట

క. వినుమా నారద ! రామున-కును లక్ష్మణునకును భరతునకు నతిశౌర్యం
బున వెలయునట్టి శత్రు-ఘ్నునకు నసిషమునివిధుడు కోవిదుఁ డెలమిన్.

శా. దేవీమంత్రిము సక్రమంబుగను నాదేశించి దీక్షాయుతు
ల్లా విద్యాభ్యసనం బొనర్ప, నవలీలన్ సర్వశాస్త్రంబులం
బ్రావీణ్యంబును బొంది వారలు జగత్ప్రఖ్యాతులై పోల్చి రెం
తే విజ్ఞానము మీఱఁగా దశరథుం డిచ్చన్ ముదం బందఁగన్. ౧౭౭౭

తే. అంత నొకనాఁడు కాశికుం డటకు వచ్చి-మఖము రక్షింప రామలక్ష్మణుల దశర
థావనీశునిఁ బ్రార్థించి, యాదృతిమెయి-వెంటఁ దోడ్కొనిపోయె నా వీరవరుల.

ఉ. వార లరణ్యమందు ననివారిశ్శతై నచుచుండ విక్రమో
దారత ఘోరయాపయగు తాటఁ యడ్డమురాఁగ దానినిన్
గ్రూరశరావృతిం దునిమెఁ గో యని భూస్థలిఁ గూల రాముఁ, డిం
పారఁగ మాని మోదమునఁ బల్కెలు మెచ్చఁగ నిచ్చ నిచ్చులున్. ౧౭౭౯

క. రాముని వరశౌర్యము విశ్వామిత్రుఁడు చూచి మెచ్చి సకలాస్త్రములన్
బ్రేమమున నొసఁగె, వానిని-రాముండు గ్రహించెఁ దమిఁ గరంబు వినతుఁడై.

చ. మునివర ! రామచంద్రుఁ డతిపూర్ణముదంబున మానివెంట నా
ఘనవివినంబునందుఁ జని, కాశికు నాశ్రమనీమఁ జేసి, యె
య్యన మఖవిఘ్నమున్ సలుపునట్టి గురాత్మ సుబాహునామకున్
దనుజుని నొక్కబాణమునఁ దా వగిఁ గూల్చి మహాబాహుఁడై. ౧౭౮౦

తే. సమరదుర్ధర్షు మారీచు సాగరమునఁ
బడ నటులు కొట్టెను మతొక్క గాణమునను,
రామభద్రుండు తనదు శౌర్యంబు మెలయ
మునివరుఁడు సంతసింప నెమ్మనమునందు. ౧౭౮౧

ఉ. అంతటఁ గాశికుండు దన యడ్డము పూర్తిగఁ జేసె సంతసం
బెంతయు సంతరంగమున మెచ్చఁగ, లక్ష్మణుఁ గూడి రాఘవుం
డంత మునీంద్రుతోడఁ జనె నమ్మిథిలానగరంబుఁ గూర్చి య
త్యంతకుతూహలంబునను నారయువేడుకతోడ నారదా ! ౧౭౮౩

క. శతధృతిపుత్రియు, గౌతము-సతియును నై తగు నహల్యశాపముఁ దీర్పన్
మతిఁబూని రాఘవుఁడు సం-తత మోద మహల్యమదికిఁ దగ నొసరించెన్.

ఉ. ఆవల మైధిలీశు పురి కారఘరాముఁడు చేరఁబోయి, స
ద్యావుఁడు, దోర్బలాధ్యుఁడు ప్రభావము మీఱ విదేహభూపనం
భావనఁ బొందుచున్న ఎరభర్తశరాసన మత్యుదగ్రమున్
జేవ వెలుంగ భంజనముచేసెను నారదమానిస త్తమా !

౧౭౮౫

సీతాకల్యాణము

ఉ. రాముని శౌర్యమున్ జనగరాజు గనుంగొని తృప్తిబొంది యెం
తే మది వృద్ధుఁడౌ దశరథేశు సపుత్రకు గారవంబునన్
ప్రేముడిఁ బిల్వనంపి, తగురీతి మహాత్మన మాచరించి, యు
ద్ధామపరాక్రమాన్నితులఁ దత్సృతులం గని యింపువెంపునన్.

౧౭౮౬

సీ. శ్రీరామునకు నిచ్చె సీతను, లక్ష్మణునకు నూర్చిత నొసంగె, బ్రకటితముగఁ
బ్రమదంగా నిండాగ భరితునకును మాండవి యను కన్యకఁ గూర్చె విశదరీతి,
శౌర్యసమేతుఁడౌ శత్రుఘ్నునకుఁ బ్రీతి శ్రుతికీర్తి యను వరసుత నొసంగె,
మునినాథ ! యియ్యనవునను నల్వారిఁ బుత్రికల దశరథుని పుత్రులకు సంత
తే సంబునను బెండ్లిగావించి జనకరాజు-తగిన మర్యాద నొనరించె దశరథునకుఁ
బెంపుమీఱంగ జనులెల్ల వితితమోద-మందుచుండ మహాభ్యుదయమున ననఘ !

తే. వారిలో సీతి ప్రఖ్యాతివై భవాఢ్య-యజ్ఞ భూమిని దున్నంగ నందు దొరకి
నట్టి మహనీయ వరసుగుణాభిరామ-రామునకుఁ బన్నియై యొప్పె నోమునీంద్ర !

క. తన యారససుతి యూర్చిత-యను కన్యక, దనదు సోదరాత్మజలగు త
క్కిన యిరువురు మాండవియును-ననఘ ! శ్రుతికీర్తి యను సమాఖ్యలు వినుమా !

చ. నలువురు సోదరుల్ ప్రియమునం జనకావనినాధునింట వే
డ్కులు చెలఁగంగఁ బెండ్లియయి కాంతలఁ దోడ్కొని తండ్రివెంట ని
స్తులమహిమన్ వెలుంగఁ బరితుష్టి నయోధ్యకుఁ బై నమైరి య
త్యలఘుగుణాకరుల్ భగవదంశనముచ్చపు, లంత సోదరా !

౧౭౯౦

మ. బలదర్పంబున భార్గవుండు వెనఁ ద్రోవన్ గ్రూరుఁడై వచ్చి తా
జలనం బించుక లేక యా దశరథుఁడౌ పాలపుత్రున్, మహా
జ్వలు, శ్రీరాముని నిల్వరింపఁగ నె, దోస్సారంబు దీపింపఁ ద
ద్బలముం గైకొని రామభద్రుఁడు కృపం బంపెం దపశ్చర్యకున్.

౧౭౯౧

మ. పురముం జేరి రసంతవై భవముతోఁ బొంగం బ్రజాసంతతుల్,
ధరణీశుండు ప్రయత్నము త్తగ నమాత్యవ్రాతసంయుక్తుఁడై
ధరణీభారము రామచంద్రునకు నత్యంతాదృతిం గూర్పఁగాఁ
గర ముప్పొంగుచు సల్పె, నంత విను ముత్కంఠ న్మునీంద్రో త్తమా !

౧౭౯౨

క. ఈకార్యమునకు విఘ్నము-ప్రాకటముగఁ గలుగఁజేయఁ బాల్పడిరి సురా
నీక, మఱెట్లనఁగా నా-కై కేయి స్వపుత్రుకొఱకుఁగా రాజ్యంబున్. ౧౭౯౩

శ్రీరామ వనవాసము

క. వనవాసంబును రామున-కును బడునాల్లేండ్లుగాఁగఁ గోరె దశరథా
వనిపాలు, సత్యసంధుఁడు-వనితామణివాంఛ వెలయ వరము నొసంగెన్.

చ. తన జనకాజ్ఞ సల్పఁగను దమ్ముఁడు ధీరుఁడు లక్ష్మణుండు, నొ
య్యనఁ దనపత్ని సీతయును నాదృతితోడుతి వెంటరాఁగ స
త్యనిరతుఁడైన రాఘవుఁడు తాను బ్రయాణము చేసె దండకం
బను ఘనకాననంబునకు నప్పడె సంచయమినాయకో త్రిమా! ౧౭౯౪

క. జనకులకు, గురువసిష్ఠుని-కును సత్యపరాక్రముండు గురులిరథ క్షి
వినతుల నొనర్చి, ధ్యానించెను దేవిని వందనములఁ జేయుచు వరుసన్

క. మునినాథా! యాశ్వయుజం-బున సతపత్రమున దశమఁ బొందుగ రఘునం
దనుడగు రాముఁడు రావణ-ననిఁ జంపఁగ యాత్రవెడలె నలిహర్ష మునన్.

ఆ. ఎలుఁగు రాలుపడఁగ నేక్కుచు దశరథుం-డాత్మజుని వియోగ మాత్మ నెరియఁ
జేయుచుండ నుండె. స్థిరబుద్ధి రాముఁడు-వెడలె వనికిఁ దండ్రునిజిని దీర్ప.

క. తన తమ్ముఁడు లక్ష్మణుఁడు-వనితామణి సీతయును నవారితులై రాఁ
గను వెంట సుమంత్రుఁడు దెచ్చిన యరదం బెక్కి నగరసీమను వాఁటెన్.

క. మనములఁ బరితాపంబును-ఘనముగ నలముకొనఁ బొరగఁగములు వెనువెం
టను వచ్చుచుండ, వారిని-నిచె బ్రయంబునను రామభద్రుఁడు చూసె!

ఉ. అంతట శృంగిబేరపుర మారఘురాముఁడు చేరి, ప్రీతి య
త్యంతము నాత్మఁ బొంగఁగఁ బ్రయంబున మంత్రివరున్ సుమంత్రు సు
స్వాంతునిఁ బంపె దాఁ బురికిఁ జయ్యన డిగ్గి రథంబునుండి భూ
కాంతుని జాడ నారయ నికామదయాయుతుడై మునిశ్వరా! ౧౮౦౧

ఉ. అచ్చట రామచంద్రుఁడు ప్రియానుజుతోడ జడ ల్గరించి తా
నొచ్చుము లేని చిత్తమున నొయ్యన భూమిజ వెంటరాఁగఁ, బు
ణ్యోచ్చయ హేళువై మిగుల నుర్విఁ జెలంగెడు గంగ నావచే
నచ్చికమీఱ దాటి జననాయకుఁ డావలితీరమందునన్. ౧౮౦౨

ఆ. మానితాత్ముడైన మానిచంద్రుఁడు భర-ద్వాజుఁ డున్నయట్టి వసతిఁ జేరి
యంతఁ జిత్రకూట మను పర్వతంబున-కరిగ రామభద్రుఁ డార్యవర్య!

చ. వినుము సుమంత్రుఁ డంత రఘువీరుని వృత్తముఁ దా నయోధ్యకుం
దనరఁగ నేఁగి యాదశరథక్షితిపాలున కేర్పడంగఁ దె
ల్పిన విని, రామచంద్రు నటవీసితి యంతయు నాత్మ నెంచి, పె
న్వనట మునిగి, దాన నసువారము భూపతి వీడె నారదా ! గ౦౮౪

తే. త్వరితముగ మేనమామపత్తనమునుండి-భరతుఁ డరుదెంచి దశరథధరణిపాలు
మృతికి శోకించి, జనకు సద్గతికి నార్ధ్వ-దైహికంబులఁ గావించె దాపసేంద్ర !
భరతుఁడు శ్రీరామపాదుకలం గొనివచ్చుట

క తన తల్లియైన కేకయ-జనపతిసుత చేసినట్టి చర్యల కెదలోఁ
గనలుచుఁ, దల్లిని గనరుచు-మనమున భరతుఁడు వసిష్ఠమానియు సచివుల్ .

క. అనుజుఁడు శత్రుఘ్నుండును-జననులుఁ దనవెంట రాఁగఁ జనె, వని శ్రీరా
ముని లక్ష్మణునికీ సీతను-గనుఁగొన మది వాంఛ మిగులఁ గడలుకొనంగఁ .

తే. యత్న మొనరించి రాముని నడవినుండి
పురమునకు రాఁగ భరతుండు పూనె, నపుడు
రామచంద్రుండు దేవకార్యంబుఁ దీర్చ
నరిగెను నిరాకరించి తత్పార్థసంబు . గ౦౮౫

చ. “పురమును శేరరా నిపుడు, పూనితిఁ దండ్రియనుజ్ఞ, నిప్పు డే
నరిగెద దండకాటవికి, నాత్మను నొండుఁ దలంప కిప్పుడే
సరగునఁ బోయి రాజ్యము బ్రశ స్యముగాఁ బరికించుచుండు మో
భరత !” యటంచు సాంత్యనపు వాక్యము లారఘురాముఁ డాదృతిఁ .

తే. పలికి శ్రీరాముఁ డత్యంతభయదీప్తమైన-దండకాటవికిఁ బోయె, దమ్ముడైన
భరతుఁడును మాణిమాణికిఁ గరుణ వెలయ-నన్న తెల్పిన మాటల నాలకించి.

చ తదనుమతిఁ శిరంబునను దాల్చి యరణ్యమునుండి యప్పుడే
కదలె, నమాఘ్నులుఁ జననికాయముఁ దల్లులు సోదరుండు రా
సచియుండు తన్నృకూక్తులను స్వాంతమునం దలపోయుచుఁ శుభా
స్పదవర రామపాదజలజంబులు భక్తినిఁ జింతచేయుచుఁ . గ౦౮౬

క. భరతుఁడు శత్రుఘ్నునితోఁ-బరిజనవృత్తుఁ డగుచు రామభక్తియుతుండై
నిరతిని నందిగ్రామమె-శరణము గాఁగను వసించె సంయమినాథా ! గ౦౮౭

తే. జడల ధరియించి, భరతుఁడు పుడమి పడక
గాఁగ శయనించుచును, రాజ్యకలితభోగ
ములను విడనాడి మది రామసలలితపద
కమలములఁ దలఁచుచును సంతతము భక్తి . గ౦౮౮

క. పదునాల్గు వత్సరములు-మది రామాగమనవాంఛ మానివరా! మె
య్యదనున నగునా యని తా-నుదిలంబగు భక్తి భరతుఁ డుండ నియతుఁడై.

విరాధాదివధ

ఉ. రాముఁడు దండకాటవి విరాధుని ఘోరశరీరుఁ జంపి యు
ద్ధామపరాక్రమంబునను దా వసియించెను, దైత్యనాశము
నీమముతోడఁ జేయుటకు నెమ్మది వీక్ష వహించి నిర్జర
స్తామముఁ బ్రోవఁగాఁ దలఁచి ట్లేణిభరం బుడుపంగ నారదా! ౧౮౧౫

తే. దశరథక్షితిపాలకతనయుఁడైన-రాముఁ డాపంచవటియందు రమణితోడ,
సోదరునితోడ నివసించె మోదమునను-బర్ణశాలను నిర్మించి పరమమాని!

తే. అచ్చటికి శూర్పణఖ యను నసురి కాంత-కామరూపిణి యరుదెంచి రామచంద్రుఁ
బతిగఁ గోరె స్మరార్చితి స్వాంత యగుచు-నారవమునంద్రచంద్ర! సంతసముమీఱ.

చ. మునివర! దుష్టచిత్తయయి మోసముచేయఁగఁ గామరూపముగ
గొని యట నున్న శూర్పణఖ కో యని యార్వఁగ లక్ష్మణుండు ఖ
డ్గనిశితధార నాసికయుఁ గర్ణములఁ వడిఁ గోసెవై చెఁ బెం
పునఁ దన యన్నయాజ్ఞ మదిఁ బూని తలంకక సుస్థిరాత్ముఁడై. ౧౮౧౮

శూర్పణఖ రావణునకుఁ దన భంగపాటుఁ దెల్పుట

ఉ. అంత నసంతకోపమున నయ్యసురాంగన భీమరూప త
త్ప్రాంతమహాటవిఁ నిజనివాసముగా వసియించియున్న కా
లాంతకస్పృభాకృతుల నన్నల నా ఖరదూషణాదులఁ
బ్రాంతిఁ గలంగఁ జేరి తన వార్తను దెల్పుచు నేడ్చెఁ బెల్లగఁ. ౧౮౧౯

సీ. "అన్నలారా! యయోధ్యాధివాఘుఁడ రాముఁడనువాఁడుదూర్వాదశాభగాత్రుఁ,
డతిరుచిరశ్యాముఁ డనుజనితోఁ, దన ప్రియకాంతతోఁ గూడి భీకరమగు
దండకాటవిఁ జేరె, దక్షిణియసతి రూపసౌందర్యశాలిని, జగతి వీటు
దానికి నెవ్వరుఁ దలఁపఁగఁ గనరాదు త్రిభువనములయందుఁ దివిరి యరయ,

ఆ. నింతవఱకుఁ గాంత లెందఱనో చూచి-నట్టిదాన, దాని యంద మెందు
నశ్రుతం బదృష్టమని చెప్పఁగాఁ దగు,-నిక్క మిద్ది, కనుఁడు నెమ్మనమున.

ఉ. దానిని మీకుఁ గూర్పఁగ నెదిం దలపోసి తదాశ్రమస్థలం
బేను గడుం బ్రయత్నమున నెంతయుఁ జేరఁగ రాము నానతిఁ
బూనిక లక్ష్మణుండు ట్టురముం గొని ముక్కుచెవు ల్విలంబము
మానిని యంచుఁ జేయక ప్రమాదము పొందక కోసె నీగతిఁ. ౧౮౨౧

అ. ముక్కుచెవులు కోసె నక్కటా! యీభంగ-మును ద్వదీయనికటమునను జెలుపి
వచ్చినట్టిదాన, నిచ్చ మీ కెయ్యది-యట్టు చేయుఁ డేది యను వనుజులు!"

క. ఖరదూషణు లప్పడు సో-దరిమాటల నెల్ల విని క్రుధం దమవెంట
నిరుపమబలాఢ్యులగు నా-శరులు చతుర్దశసహస్రసంఖ్యలు గొలువన్. ౧౮౨౩

క. కడువడి రఘునందనుఁ డు-న్నెడ కరిగి యెదుర్కొనంగ, నినవంశభవుం
డడరి పదునల్లువేపుర-బాడిచెను దాశరథి బాణపుంజంబులచేన్. ౧౮౨౪

క. అంతట శూర్పణఖయుఁ దా-వంత మంబునను గదుర వాపోవుచు ను
ద్భ్రాంత యయి యేగి రావణు-చెంతకుఁ దన వృత్తమెల్లఁ జెప్పెను మానీ!

క. రావణుఁ డమ్మాటలు విని-భావంబున నీతసాగసు భావించుచుఁ గా
మావిలుఁడై విధిచే సీ-తావనితను నపహరింపఁదలఁచె మునీంద్రా! ౧౮౨౬

సీతాపహరణము

ఉ. అంతట రావణుండు తన యాపునిఁ దాటకపుత్రుఁ డోడుగా
నెంతయు వెంటఁబెట్టుకొని యేగె మహాటవిదారిఁ బట్టి, భూ
కాంత హరించుకోర్కి మదిఁ గైకొని శూర్పణఖోక్తి నెన్ని సం
భ్రాంతియుతాత్మఁడై త్రిదశవందిత! నారద మానిచంద్రమా! ౧౮౨౭

క. మారీచుఁడు శ్రీరాముని-ఘోరాస్త్రంబులను బ్రాణకోటి విడుతు నం
చోరిమిఁ దలంచి నిశ్చయ-మీరీతి యటంచుఁ గనకమృగరూపమునన్.

తే. దండకాటవిఁ జొచ్చి యుద్ధండవృత్తి
రాము మోహింపఁజేసి దూరంబు వెంటఁ
దన్ననుగమింప జతనంబుఁ దా నొనరిచె,
రాముఁ డారక్కసు నిశితాస్త్రమునఁ గొట్టి ౧౮౨౮

క. మునినాథా! మారీచుం-డినవంశ్యుని బాణహతిని నేపడఁగి మహా
ఘనరవమున 'లక్ష్మణ!' యని-తన యసువుల వదలె నపుడు ధరఁ బడి పెలుచన్.

చ. జనకజ యాత్మఁ దద్వచనశైలి నిజేశుని దంచు నెంచి యో
జన యొనరింపఁజాలక విచారము మీఱ మజంది లక్ష్మణున్
బనిచెను రామచంద్రుని శుభంబునఁ దోడ్పొనిరాఁగ, నంతలో
దనుజుఁడు పంక్తికంఠుఁడు ముదంబున వచ్చెను బర్ణశాలకున్. ౧౮౩౧

క. లక్ష్మణీమూర్త్యంతరయా-నా త్కౌపుత్రికను యుక్తి యచ్చుపడంగన్
లక్ష్మణహితుఁడు హరించెన్-సూక్ష్మజ్ఞుఁడు గాక నీత సుకృతసమేతన్. ౧౮౩౨

ఉ. ఆ పరదేవి భూసుతయు నప్పుడె రావణు బూదిచేయుఁగా
నోపియుఁ జేయదయ్యె, విను, ముల్లమునందున వాడు భక్తిఁ ద

చ్ఛ్రీపదపద్మము ల్పతము చింతనచేయుచుఁ గొల్పుచుండుటన్,
దాపసివర్య! యియ్యదియె తత్త్వ మటంచును నాత్మ నెంచుమా! ౧౮౩౩

ఉ. రాముని పత్ని సీతఁ గొని రావణుఁ డేగుచునుండ మార్గమం
దామహానీయచిత్తను సమాదృతి రక్షణసేయఁబూని యు
ద్దామబలుండు పక్షిసముదాయవిభుండు జటాయు నంతఁ దా
వ్యోమపథంబునందు వడి నుద్ధతిఁ దాఁకె దురాత్ము రావణున్. ౧౮౩౪

చ. తన బల మెల్లఁ గన్నడఁగ దానవపుంగులై న రావణుం
డనయము మీఱఁ బక్షముల నాక్షణమందునఁ ద్రుంచి పక్షి నా
భుని ఘను నజ్జటాయువును ద్రోచి మహిన్, వడి సీతఁ గొంచు లం
కను నిశిఁ జేరఁబోయెఁ గడఁకన్ సురమానివశేణ్య! యంతటన్. ౧౮౩౫

తే. అతిమనోహరమైనట్టి యయ్యశోక-వనమునం దాసతిని నుంచె, మనమునందు
నేని ధర్మింపఁగా శక్తి యించుకేని-లేనివాడయ్యె జ్వలదగ్నిగాను దలఁచి.

క. ఈవిధమున జరుగఁగఁ బర-దేవి శుభప్రదయు సయ్యుఁ బరమమరితుగా
భావించుచు లంకేశ్వరి-యావేశఁ దిరోహితంబు నందఁగ నెంచెన్. ౧౮౩౬

ముప్పదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

సీతాస్వేషణము

క. శ్రీరాముఁడు మారీచుని-ఘోరాస్త్రంబున వధించి, కూరిమితమ్మున్
దారిఁ గని యతనితోడ మ-హారయమునఁ బర్ణశాల కరుజెంచి ముసీ!

క. జానకి నచ్చటఁ గానక-మానసమున సీతఁ దలఁచి మానని చింతన్
గాననమునందుఁ దిరుగుచు-మానినై వ్యధితుడయ్యె మానీ! యంతన్.

క. శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణుఁడును-ఘోరారణ్యంబునందు ఓడోడిసుతత్తై
వారక వెదకుచుఁ దిరుగుచు-శూరులు వగఁ జెంది యొక్క-చో విస్మయమై.

క. కనుఁగొని రాయటవీధుల-మున జెక్కలులెగిన విహగపుంగవు నొకచోన్,
జనవిభులు రామలక్ష్మణు-లనఘులు సీతాపహరి యగు నిది యంచున్. ౧౮౩౭

చ. మదిఁ దలపోసి, రంత మునిమాన్యుఁడు రాముఁడు దానిఁ జంపఁగా
నెదను దలంచి దగ్గఱకు నేగి కనుఁగొని తండ్రినే స్తమై
పొదలెడు నాజలాయు వని బుద్ధి నెఱింగి శరంబువేయున
య్యదనున శాంతుఁడై నిలిచె, నంత జటాయువు రామమూర్తితోన్. ౧౮౩౮

తే. "రావణుడు సీతఁ గొనిపోయెఁ గావరమున"

నంచు నెఱిగించి వృత్తాంత మంతయు, నపు
డాతృదేహంబు వదలి సురాలయమున
కరిగె శ్రీరాముఁ డచ్చట నరయుచుండ.

గూర ౩

ఉ. అంతట నాజటాయువున కాదృతి రాముఁడు వహ్నినిచ్చి, య
త్యంతమహార్థదైహికము లైన విధు ల్నెఱవేర్చెఁ గానలో
స్వాంతము సత్కృపం జెలఁగ, సంయమినాథ! కబంధుఁ జంపి తా
నెంతయు ఋశ్యమూకమున కేఁగెను భూమిజజాడఁ జూచుచున్.

గూర ౪

సీ. ఆ ఋశ్యమూకంబునందు సుగ్రీవుండు భ్రాతయా వాలిపరాక్రమమున
కాత్మ భయంబంది, యంజనాతనయుండు మున్నగు తన మంత్రిముఖ్యులు నలు
వురు తన్ను గొలువంగ నురుతరభీతితో వసియించుచుండె, నప్పర్వతంబుఁ
జేరి శ్రీరాముఁడు స్నేహంబు గావించి సూర్యనందనుతో నవార్భరీతి,

తే. యుద్ధమునయందు సతివిక్రమోద్ధతుఁ డగు-వాలిని వధించి, ప్రేమతో వనచరవర
రాజ్యమునకును సుగ్రీవుఁ బూజ్యరీతి-నిలిపె బట్టాభిషేకంబు సలిపి మాని |

క. మునివర! వస్త్రాకాలం-బును గడపెను మాల్యవంతమునఁ దమ్మునితో
డను నుండి రామవిభుఁ డొ-య్యన, నవ్వల వినుము దళరధాత్మజ మహిమల్.

ఉ. వానరపై న్యముం బిలువఁబంచి ధరాత్మజఁ జూడఁగా భువిఁ
మానవనేత రాఘవుఁడు మర్కటవర్జుల నాల్గుదిక్కులం
దూనిన వేడ్కతోఁ బనిచె నొయ్యన రాదగు నంచు, వారలున్
బూనిక మీఱఁగాఁ జనిరి భూతనయన్ వెదుకంగ శ్రద్ధమై.

గూర ౭

హనుమ లంక కరుగుట

సీ. వారలలో బలవంతులౌ హనుమంతుఁ డంగదజాంబవదాదులైన
యతిపరాక్రమవంతు లతివీర్యవంతులు ధరణిజ వెదుకంగ దక్షిణదిశ
కరిగిరి, మార్గంబునందు సంపాదించే భూమిజచరితంబుఁ బూర్ణముగను
విని సాగరంబును వేగ దాటంగ నెవ్వ రోపుదు రని తమ యుల్లములను

తే. జింతచేయుచుఁ గూర్చుండి సింధుతీర-మందు నాలోచన మొనర్చి, రంత జాంబ
వంతు వాక్యానుసారము వలనుమీఱ-నెల్లవారలు సమ్మతి యెడఁదఁ గనిరి.

క. శతయోజనవిస్తృతమయి-యతిఘోరంబయిన యుదధి నప్పుడు వీర్వో
ద్ధతుఁడు హనుమంతుఁ డక్కుత-గతి లంఘించెను మునీంద్ర! కౌతుక మెగుఁగన్.

ఉ. అంతట రాత్రికాలమున నాహనుమంతుఁడు సీతఁ జూడఁగా
స్వాంతమునందు నెంచి వరుసన్ వడి లంకను జొచ్చి తత్పురా

భ్యంతరసీమ నెల్లెడల నారసి యారసి రాత్రి సప్తకం

బింతయు శ్రాంతి లేక యట నెందును సీతను గాన కోమునీ !

౧౮౫౦

చ. తిరుగుచు నం దశోకవని దివ్యశుభానన దేవిఁ గాంచె సం

బరమున, నంతఁ దా నెదను బావని యిట్లు తలంచె "నేను దు

ష్కరమగు కార్యముఁ జరుపఁగానగు, దానికి నేత్రమంబు పెం

పరయఁగఁ బోలునా" యనుచు నాశలు పైకొన నుండె నారదా !

౧౮౫౧

క. పరదేవి తొల్లి యద్భుత-సరణిం గావించినట్టి సమరంబును ద

ద్దురుమహిమంబును మదిలో-నిరవుగఁ జాఁ దలఁచి హనుమయైక్క-ద్రుమంబుఁ.

హనుమంతుఁడు లంకలోఁ బరదేవిం గాంచి నుతించుట

మ. వినవయ్యా ! హనుమంతుఁ డాత్మఁ బరదేవీదివ్యహర్ష్యంబు వే

డ్కును బూడంగను వాంఛఁ బూని ముచిలోక గ్రామణి ! దిక్కులం

దన నేత్రంబులఁ ద్రిప్పి యారఁయుచు నంతం గాంచె నీశాన్యది

క్కున సత్యద్భుతమైన మందిరము రక్షోనాథసంపూజ్యముఁ.

౧౮౫౩

క. సుమనోహరంబు భవ్యం-బమలమణిప్రకరరచిత మత్యచ్ఛసువ

ర్ణమహాలంకృతమును బ్రే-క్ష్యము నై యొప్పాడు దివ్యసద్గ మది మునీ !

ఆ. పవననందనుండు పరికించి తన్నంది-రాగ్రభాగమునను నలకు సింహ

కేతనంబు, మదిని గృతనిశ్చయిండయ్యె-దేవినదన మిదియె భృతి నటంచు.

ఉ. అంత ననంతసమృద్ధము స్వాంతమునందునఁ బొంగ నంజనీ

శాంతసుతుండు తద్భవనకమ్రకవాటము డాయఁబోయి య

త్యంతముదంబుతో నచట నాడుచుఁ బాడుచు నున్న యోగినీ

శాంతల గుంపుతో నెసఁగు శామితదాయిని దేవిఁ గన్గొనెన్.

౧౮౫౬

చ. కనుఁగొని భక్తిపూర్వకముగాఁగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి యొ

య్యనఁ బ్రణమిల్లి ముజ్జగములందున వెల్లెడు జీవకోటికిఁ

జనని యటన్న భ్యాతిఁ గని సర్వముఁ బోచు పరేశ్వరి నిజా

త్మను నెలకొల్పి సంస్తుతుల మానివిభూ ! యొనరించె భక్తితోన్.

౧౮౫౭

సీ. "దేవి! విశ్వేశ్వరి! దివ్యచిత్తంబున నవధరింపుము మదభ్యర్థనంబు,

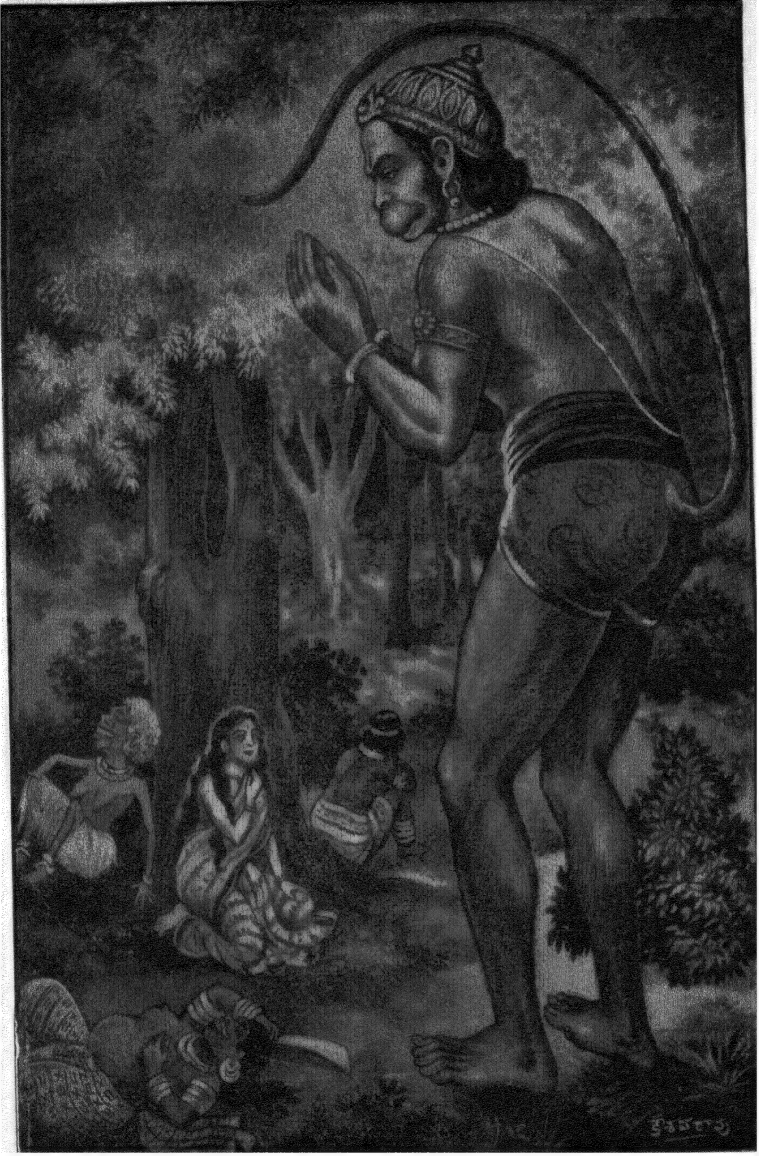
నేను రాముని దూత, నీలంక రామపన్న్యన్వేషణమునకై యరుగుజెంచి

నాఁడను; గడుఁగింపు, నారాయణుఁడు భవదాజ్ఞానువ ర్తియై యవని మనుజు

దేహంబు ధరియించి దితిబనాథుని రావణాసురు ఖలుఁ క్రుంప నవతరించె,

తే. శివుఁడ నే వానరుఁడ నయి ఓతినిఁ బుట్టి

భవదనుజ్ఞను బూని, రాఘవుని కార్య

హనుమంతుఁడు లంకలో అశోకవనియందు పరదేవినిగాంచి నుతించుట
 “తిరుగుచు నం దశోకవని దివ్యశుభానన దేవిఁ గాంచె సు
 బ్రహ్మన; నంతఁ దానెదను బావని యిట్లు తలంచె.” [పుట 250]

మునకుఁ దగినట్టి సాహాయ్యమును నొనర్ప
వచ్చితిఁ దలంపు మంబ ! పూర్వవర మాత్ర

౧౮౫౮

క. ఎప్పుడు లంకను జొత్తునొ-యప్పుడు లంకాపురమున నావాసంబున్
దప్పక విడుతు నటంచును-జెప్పితి, వాత్సభవనంబుఁ జేరుడు ననుచున్. ౧౮౫౯

క. అమ్మా ! నెమ్మది నెంచి పు-రమ్మును వదలుము, దురాత్మృ రావణుఁ డ్రుంపన్
బామ్ము, మహాదేవీ ! డే-మమ్మున మనుపుము జగంబు మరువక తల్లీ !”

చ. అని నుతియింపఁగా హనుమ, యప్పుడు దేవి వచించె రామచం
ద్రుని వరభృత్యుఁ గాంచి కడుఁ దోరపుఁగూర్చిని “వానరక్ష భా !
విను, జనకాత్మజాతయగు విశ్రుతసద్గుణ సీత తాను పొం
దిన యవమానముం గని మదిం గ్రుధ లంకను వీడ నెంచితిన్. ౧౮౬౦

ఉ. నీవచనంబునున్ విసంగ నే వసియించినదాన లంకలో
రావణునాలయంబున, వరంబు నెఱుంగుదు, నీపురంబునున్
దావకసూక్తి నెంచి కపితల్లజ ! వీడుచునున్నదాన సం
భావనచేసి నీనుడుల, భద్రము గల్గునుగాక ! నీ కిటన్.” ౧౮౬౧

తే. నారదా !” విను మంచును గారవమున-నమ్మహాదేవుఁడు వచించె “నార్య ! యిట్లు
లామహాదేవి నెలవిచ్చి యనిలజనకు-లంకను ద్యజించి యపుడ నిశ్చంక తోడ.

క. మునివర ! యంతర్ధానం-బును బొందెను, నంత హనుమ యతిశయకోపం
బునఁ బొంగి రావణాసుర-ఘనవిక్రమపొషితమయి క్రాలు వనంబున్. ౧౮౬౨

క. వెన విఱువఁబూనె, ద్రుమములఁ-గసిమసఁగి ముగించి యందుఁ గానఁబడు నశో
కసముదయ మూచముట్టుగఁ-బసయడఁగించెను మునీంద్ర ! వాయుజుఁ డంతన్.

క. రావణుఁడు మదిని నతికో-పావిష్టుండయి యశోక మను వననాశం
బీవానకుఁ డొనరించుటఁ-దా విని రాక్షసులఁ బిలిచి తడయక యపుడే. ౧౮౬౩

క. తన సుతు నక్షాహ్వయునిం-దనుజులకును దోడుచేసి తాపసివర్యా !
వనచరు పొడ వడఁగింపఁగఁ-బనుచుటయును హనుమ నెగ డెఁబటుశౌర్యమునన్.

చ. అతిశయశౌర్యవంతుఁడు మహాభుజుడై తగు నాంజనేయుఁ డు
ద్ధతి రణమందు వృక్షసముదాయముఁ దా వడిఁ బెల్లగించి, య
ద్భుతగతి నక్షుఁ గొట్టగ నె భూమిపయిం బడి యీలై వాడు, నీ
గతి యసురేశ్వరుండు విని గాడుపుపట్టిని బట్టి బల్లితోన్. ౧౮౬౪

చ. మదిని విరూపుఁ జేయుటయె మంచి దలంచును నెంచి రావణుం
డదయత మారుతాత్మజుని యత్యధికాయత వాలమం దొగిన్

గొడువ యొకింత లేనియట్లు గోకలు జుట్టఁగఁజేసి మంటల్

బాదలెడునట్లు లగ్నియిడి పోవిడిచెన్ వడిఁ గాలునట్లుగఁ.

౧౮౬౯

ఉ. లంగదముఖ్యు లుండిన మహర్ణవతీరమునందుఁ జేరఁగా
నంగములందు సంతసము నందుచు బాంబవడాదులెల్ల ను
ప్పొంగుచుఁ బావనిం దఱిసి పూర్ణమనోరథ మబ్బినట్లుగాఁ
జెంగున గంఠులన్ వయిచి చెచ్చెట నచ్చటనుండి వేడుకన్.

౧౮౭౦

తే. పయనమయి యెల్ల వానరవరులు మధువ-నంబునకుఁ జేరి, మధువునుసంబరమునఁ
ద్రావి, శ్రీరామసత్సన్నిధానమునకుఁ-బోయి రెంతయు హర్షంబు పొదల మదుల.

ఉ. దూరమునుండి యూకపులఁ దోరిపువేడుక రామచంద్రుఁ డిం
పారఁగఁ గాంచి, “సీతకును భద్రమే!” యుం చడిగెం దపోధనా!
కోరికమీఱ నాహనుమ గొబ్బునఁ దాఁ గనినట్టి వృత్తమున్
సారపుఁబల్కులం బలికె సంతసమందఁగ రామమూర్తితోన్.

౧౮౭౧

చ. ఇనకులుండైన రాఘవుఁ డహీనపరాక్రముఁ డంత నర్కజం
డనువున సర్వవానరుల నాదృతిఁ దోడ్కొనిరాఁగ లంకకుం
జనఁ బయనంబొనర్చె నొగి, శ్రావణశుక్లమునం జయంబుఁ జెం
పున నిడునట్టిదా ననుచుఁ బూర్ణతిథి న్నునినాథ! నారదా!

౧౮౭౩

తే. వానరబలంబు లెంతయు వైభవమునఁ
గొలుచుచుండఁగఁ దనవెంటఁ గొలు వమరుచు
రాక్షసేంద్రుని రావణు రణమునందుఁ
జంపఁగా నుండె శ్రీరామచంద్రుఁ డార్య!

౧౮౭౪

క రావణుఁ డాసమయంబునఁ-దా విభవం బెసఁగ సచివతల్లజులను వే
రావించి కొలువునకుఁ ద-ర్భావము నెఱుఁగంగఁ గోర్కిఁ బ్రార్థించె ముని!

ఉ. ఆసభయందు మంత్రవిమలందున నగ్రణియై సుబుద్ధియై
వేసటఁ బొంద కిట్లనె విభీషణుఁ డప్పుడు యుద్ధమాపఁగా
నాస మనంబునం బొదల నాదనుజేశు దశాస్యుఁ గాంచి యు
ద్భాసితధీయుతుం డగుచుఁ దాపసనాయక! నిశ్చయాత్ముఁడై.

౧౮౭౬

క. పలుమఱు రామపరాక్రమ-మీలఁ దుల లే దనుచుఁ జెప్పి యిప్పుడె సీతా
లలనను రామున కిచ్చిన నెలమిఁ గనుదు మంచుఁ బెలిపె హితవుగ మానీ!

తే. ఆవిభీషణు వాక్యంబు లాగ్రహమున-విని కడుం గ్రోధమును బూని మనమునందుఁ
దమ్ముడం చెన్నకయ, హితతత్పరుఁడని-చూడకయ శాలివోఁ దన్న సోదరునట.

ఉ. అంతట ధర్మహుఁడయినట్టి విభీషణుఁ డాత్మఁ గ్రుడ్డుఁజై
యెంతయు, నుండరా దిచట నింక నటం చని యెంచుచున్ వడిన్
జెంతకు నాత్మమంత్రులను జేకొని నల్వర రామచంద్రు పా
దాంతికసీమకున్ శరణ మంచును జేరఁగఁబోయె సన్మునీ!

౧౮౭౯

నలువదియవ ఆధ్యాత్మము

శ్రీరామ విభీషణ సమాగమము

చ. తన మదియందు రాఘవుఁడు తర్కమొనర్చి వినిశ్చయించి య
ద్దనుజు విభీషణుం దన పదంబుల నాశ్రయణంబుఁ జేయఁగా
మనమునఁ గోరి వచ్చెనని మాన్యతతోఁ గని యాదరించి, యొ
య్యనఁ జెలికారమున్ సలిపి యచ్చట లంకకుఁ గట్టఁ బట్టమున్.

౧౮౮౦

చ. బలమును విక్రమంబును బ్రభావమునుం దెలియంగ నెంచుచున్
జలనిధి దాటఁగావలయుఁ జయ్యన నంచు వచించె నర్కజుం
బిలిచి రఘూద్వపాం, డపుడు ప్రీతిని వానరరాజు రామచం
ద్రలలితసూక్తుల నిస్సని ముదంబున నిట్లని పల్కె భక్తితోన్.

౧౮౮౧

సేతుబంధనము

ఆ. “చింత సేయవలదు శ్రీరామచంద్ర! యీ-యంబురాశి శోషణంబుఁ జేయఁ
గలను, జెట్లఁ బెరికి కట్టను గట్టెద,-దాన నల్లి లీల దాటఁగలవు.”

౧౮౮౨

క. అత్యంతహృష్టుఁ డయ్యెను-సత్యపరాక్రముఁడు రామజనపతి యపు డా
దిత్యసుతుని మాటల కెద-నుత్యంబని యెంచి తానె నూల్కొల్పి వెసన్.

క. బంధింపవలయు నని యా-కంధిన్ దా నందు నిలిచి కట్టించె విప
ద్భంధుండగు సుగ్రీవుని-సంధాతగ నిలిపె, రవిజు శాసనములచేన్.

౧౮౮౩

చ. మయసుతుఁ డౌ నలుండు వడి మర్కటవీరులు భూధరంబులన్
నియతిని బెల్లగించి రహినిన్ గొని తెచ్చుచు నిచ్చుచుండ నే
మియును గొంత రానియటు మెల్పున సేతువుఁ గట్టె నట్టిపై
ప్రయతగుణుండు సంతసము పైకొన నెల్లరు సన్నుతింపఁగన్.

౧౮౮౪

తే. మునివరా! శ్రావణంబునఁ బూర్ణిమాది-నంబునందు నారంభించి యంబుధికిని
వానర్షభుఁడౌ నలుం డౌననంగ-సేతువును రెండు చాలకుఁ బ్రీతిఁ గట్టె.

తే. సకలలోకాద్భుతంబు దుష్కరము నైన-యట్టిపై నిర్మాణ మాత్మ నెఱిగి
రావణుం డట్లు భీతి గుఱ్రాంతుఁడగుచు-ముగ్ధుఁడయిమాటిమాటికోముని! వదంకి.

ఉ. ఆవల నాత్మలోపల ముదస్వితుడై శతకోటిలక్షలా
సావని మున్నుగాఁగలుగు వానర సేనలు భూరిసత్త్వ లెం
తే వడి వెంటరాఁ గదలి తేఁకువఁ దమ్మునితోడ లంకకుఁ
శ్రావణకృష్ణపక్షమున రాముఁడు చేరఁ ద్రయోదశిఁ మునీ! ౧౮౮౮

సీ. జలము గలట్టి చోటుల స్థలంబులయందుఁ బ్రాకారముల వృక్షవాటికలను
భవనమధ్యంబుల వనముల నుపవనములయందుఁ జత్వరంబులను గోపు
రములందు సకలస్థలములందు వానరుల్ నిండియుండిరి చూడ మెండుగాను,
వానర శూన్యమా వసతి యెందును జూడఁ గనఁబడ దోమునిజనవరేణ్య! ౧౮౮౯

తే. అంత భగవంతుడైన భూకాంతుఁ డంత
రంగమున నెంతయును బూన్కి రణముసేయ
వలయు నంచును యోజించె సలలితముగఁ,
బరమముని! నారదా! వినుభక్తిమీఱి. ౧౮౯౦

సీ. "లంకాపురంబు నిశ్శంక జయింపఁగా భగవతీపూజను భక్తితోడఁ
బూజింపఁదలఁచితి బుద్ధిలోపల నేను, నిదియనమయమునా నెన్నఁబడును
బర జేవిపూజకు భావింప, నటులైనఁ బూజఁగావించెదఁ బూర్ణముగను,
దక్షిణాయన మిట్ట, తాఁ ద్రిజగన్మాత నిద్రించుచుండును నిశ్చయముగ"

తే. ననుచు యోజించి భగవంతుడైన రామ
చంద్రుఁ డవ్యయుఁడగు హరి స్వాంతమందు
నాగు నాతన్నిఁ బితృరూప నర్చనంబుఁ
జేయ మది నిశ్చయించెను సిద్ధమాని! ౧౮౯౧

తే. ఆమహామాయ పరజేవి యార్య మాని-నాయకా! పితృరూపిణియై యెసంగుఁ
గావున యజింతు సద్భక్తికలితుఁడ నయి-యనుచు శ్రీరామమూర్తి మదిని దలంచి.

సీ. "అపరపక్షంబును నారంభమయ్యెను, బాద్యమియను నేడు వఱలుచున్న,
దటుగాన యీనాఁడె యారంభమును జేసి యామహాజేవి జయప్రదగుణఁ
బితృరూపఁ బారణ్యవిధి నమావాస్యవఱకు ననుదినము నవికలభక్తి
నర్పించి యెయ్యన నాజరంగంబున శత్రుసంహారంబు సలుపఁగలుగు

తే. వాడ" నని రామచంద్రుండు భావమందు-నిశ్చయంబు నొనర్చి నిర్దిష్టుఁడగుచు
లంకయం దాదరంబున శంక లేక-పలికె వానరరాజితోఁ బరమమాని! ౧౮౯౨

తే. పార్వణశ్రాద్ధమును గడుభక్తి నీది-నమున నపరాహ్లామునఁ జేయుదు, మతి సంగ
రోర్విని రాక్షసాధ్యక్షు నొగి నదిర్చి-రణము నొనరింతు నని పల్కె రామమూర్తి.

కా. ఆ పల్కు ల్విని వానరప్రవరు "రా, నా, నిద్ది యోగ్యంబు సు,
మౌపుణ్యార్థక! రామచంద్ర! పరభక్త్యుత్సాహము న్నీఱి తే

వీపూజాక్రియ లాచరింపుము, పితృప్రీతిం దగం జేయు, మీ
వే పూర్ణంబగు కార్యవేత్తవుగదా! విశ్వంబునన్ శ్రీపతీ!

౧౮౯౪

క. పితరుల యజింపనా న-స్మృతి శ్రీరామా! విశిష్ట! మాన్యుడ వగు నీ
కితరులు తెల్పెగ నేలా-క్షితి? సమరమునందు జయము చేకురు దానన్."

చ. అని వినయంబునం జెలుప నంతట సత్యపరాక్రముండు పెం
పునఁ దగినట్టి కాలమున బుద్ధిని దేవిని జేర్చి భక్తితో,
ననుపమరీతిఁ బాఠ్యమునై తగు శ్రాద్ధము నాచరించె నో
మునిజననాథ! యుద్ధమున భూరిజయంబును గోరి యత్రితన్.

౧౮౯౬

యుద్ధారంభము

తే. ఆదినంబున భాస్కరుం డ స్తమించి-నట్టి సమయానఁ బశ్చిమంబయిన దిక్కు
నందు ముట్టడివేసె, దైత్యాళితోడ-యుద్ధమారంభమయ్యె సముద్ధతముగ.

క. సమరమున రామచంద్రుడు-నమరరిపుండైన రావణాసురుడును జే
యు మహోద్యోగము లెందు న-సమములు, కన వినఁగ లేవు సకలభవమునన్.

చ. మొదటి దినంబునందు రణముం బాసరింపఁగ రావణుండు దు
ర్గదుని నకంపనాఖ్యుఁ జతురంగబలాన్విత వీరవర్షునిం
గదనమునందుఁ గ్రూరగతి గాటపుశౌర్యము మీఱ రాఘవుం
జిదుము మటంచుఁ బంపె, దగు సేనలతోఁ జనె వాడు సోద్రుతన్.

౧౮౯౯

క. కోపము దీపింపఁగ న-స్వాపాత్ము నకంపనాఖ్యుఁ బాపని రణమం
దేవున యమనిలయమునకు-నోపకతోఁ జేరఁబంపె నురుశౌర్యమునన్.

౧౯౦౦

తే. రాఘవుం డిట్లు భక్తితో శ్రాద్ధకార్య-మును బరాంబను గూరిచి మనమునందు
జరపుచును దృష్టిగావించి దురమునందుఁ-గొట్టుచుండెను రాక్షసకోటి నంత.

తే. దురమున నకంపనుడు తెగ ధూమ్రనయనుఁ
డసురరాజేంద్రుడగు రావణాజ్ఞ పైన్య
యుతుడగుచు యుద్ధభువికి సముద్ధతిఁ జని
యద్భుతంబగు యుద్ధంబు నపు షోనరై.

౧౯౦౨

క. రెండవ దినంబునందు న-ఖండపరాక్రముడు కలన ఖండించెను దో
ర్దండుఁ డగుచు ధూమ్రాత్ముఁ బ్ర-చండబలుని నుక్క-డంగ సంయమివర్యా!

ఆ. ఈవిధమున నితరు లెందఱో రాక్షస-వీరు లాహవమున ఘోరరామ
సాయకక్షులను జచ్చిరి, రాక్షసా-ధ్యక్షు మాతులుడు ప్రహస్తుఁ డంత,

చ. సమరము చేయఁగోరి కడు శౌర్యము మీఱఁగ సంగరాంగణం
బమితబలావృతం డగుచు నప్పుడె చొచ్చి కలంచెఁ గీశబృం
దమును బ్రతాప మొప్పుగ ముదంబునఁ బొంగుచు, వానితోడి జ
న్యము నిశివేళలో జరగ నక్కుతరీతిని మానినాయకా! ౧౯౦౫

క. నరులకును సురలకును నా-సురవరులకు దైత్యతతికి తోభప్రదమై
కరము భయంకరమగుచును-దుర మది యొనఁగూడె మిగుల దుష్ప్రేక్ష్యంబై.

క. ఘోరముగ సింహనాదం-బారాక్షసుఁ డొనరుపంగ నఖిలసురేశుల
దురముగ రణముఁ గనుఁగొను-కోరిక విడనాడి దిశలకును జేరి రాగి.

మ. అతిదుర్గర్వత దోర్బలాధ్యుడయి జన్యంబుఁ వెసం జేయు దు
ర్మతి నత్యుగ్రుఁ బ్రహస్తు రాత్రిఁ గడుఘోరంబైన యాయోధన
క్షీతిపైఁ ద్రెళ్ళఁగ వేఁగుజామునను ద్రుంచె భూరిబాహుబలో
ద్ధతుఁడౌ రాముఁడు పూర్ణశక్తి కరుణాతాత్పర్య మేపారఁగె. ౧౯౦౮

ఉ. రావణుఁ డాప్రహస్తుఁడు దురంబున నీల్లిన వార్త దుఃఖమై
తా విని యెంతయుఁ వగచి తల్లడమందఁగ, నింద్రజిత్తుచిం
తావశుడై తపించు తన తండ్రిని నూటట నొందఁజేసి క్రో
ధావిలమానసుం డగుచు గొబ్బిన శత్రుల నేచ నెంచుచున్. ౧౯౦౯

మ. పరమంబైన ప్రతాప మొప్పుఁగను దా భావంబునం దెంతొ కా
వరముం బూని రఘూద్వపప్రకటవిస్ఫారప్రభం గాన కు
ద్ధుడుడై యా నిశియందె సంగరభువిఁ దోర్గర్వ మేపార నం
బరమందుం దగ నిల్చి బాణతతులన్ వర్షించు చొక్కుమృడిన్. ౧౯౧౦

చ. అమితపరాక్రమంబు సుర లద్భుత మందఁగఁ జూపి నాగపా
శములను రామలక్ష్మణుల, సర్వవనాకసవీరరాజి, ఋ
క్షములను గట్టివైచెఁ గడు సాధ్వసవృత్తి, స్వకీయమాయ భీ
మముగను జూపు, రావణసమానుఁడు వాఁడు తలంప నారదా! ౧౯౧౧

ఉ. అంత విభీషణుండు వడి నాక్షణమందున వచ్చి రామభూ
తాంతుఁ బ్రబోధచేసెఁ గడఁకన్ నిశియందె, మునీంద్ర! యప్పుడే
వితఁగఁ దెల్పి నొంది రఘువీరుఁడు భీతిని భక్తిపూర్ణుడై
స్వాంతమునం దలంచె బరసాధ్వసమోచని దేవి శాంభవిన్. ౧౯౧౨

క. పరదేవికరుణ గరుడుఁడు-సురగున నట కరుగుదెంచి సంయమివర! యు
దురనాగపాశములఁ దన-యరుతరచంచువులఁ జీల్చి యుక్కు మిగులఁగెన్.

౮. రాఘవులను, వానరబలంబులను, భల్లు-కముల నాగపాశకరినబంధ
నములనుండి మోచనముఁ జేసి వాని భ-క్షించి యలుకమీఱు సిద్ధమాని!

రామరావణయుద్ధము

క. అంతః బ్రభాతము కాఁగా-నంతయు నాలించి రావణాసురుఁ డాభూ
తాంతుని నెదుర్కొనఁగఁ దా-నెంతయు దర్పమున వచ్చె నిల యద్రువంగఁ.

౮. వచ్చి సర్వలోకభయదహా తుములయు-ద్ధంబుఁ జేయసాగె, దతపరాక్ర
మాన్వితుఁడయి యప్పు డందఱ మార్కొనె-యుద్ధరంగమున సముద్ధతుఁడయి.

౮. ప్రళయకాలయముని భంగి భాసిల్లుచు-భయదహాపుడైన పం క్తికంఠఁ
గాంచి వణఁకె నంతః జంచలమతి నాజి-వానరాళి మిగుల భ్రాంతినంది.

ఉ. రాముఁడు రావణుండును దురం బొనరింపఁగ సాగి, రప్పు డా
భూమిని రావణాసురుఁడు పూన్ని ననేకసహస్రకోటులఁ
భీమపరాక్రమంబునను బిట్టుచెలంగి శరాళిఁ ద్రుంచె, ను
ద్దామభుజుండు రాఘవుఁడు తాఁ గని యంత సరోషహంకృతిఁ. ౧౯౧౮

చ. శరముల నాకసంబున దిశావలయంబునఁ గ్రమ్మఁజేసి, ని
ర్జరు లడుదందఁ గప్పె, నిటు జన్యము సాగుచునుండఁ, బూన్ని వా
నరులు గిరీంద్రశృంగము లనర్గళరీతిని దెచ్చి రాక్షసో
త్కరములపైని, రావణు రథంబుపయిఁ వడి వేసి దుద్ధతిఁ. ౧౯౧౯

నీ. ఆంజనేయుండును నంగకుండును మొదలయిన వానరవరు లతిబలాఘ్య
లెల్లను రావణునరదంబుపయి, రాక్షసాళిపైఁ గవిసి యత్యంతముగను,
సాలవృక్షములఁ బ్రియాళువృక్షంబులఁ దాళద్రుమముల నత్తటి ననేక
వనజంబులైన వృక్షనిచయములఁ గొని కొట్టుచుండఁగ రణక్షోణియందు

తే. విరఘుఁడయి పం క్తికంఠుండు దురమొనర్ప
భ్రాంతినొందఁగఁ జంద్రసూర్యప్రతిములు
ఏరుతా రామలక్ష్మణుల్ భూరిహస
మును నొనర్చుచు జన్యభూమిని మునీంద్ర । ౧౯౨౦

మ. ధను వత్యంతరయంబునం గుణముచేతం గూర్చి భీమంబులై
యనయంబుఁ ఘనకాలదండనిభఘోరాకారబాణంబు లా
జని నాదుర్మరు రావణాసురుపయిం జిత్రంబుగాఁ గప్పి రొ
య్యన నాకాలమునందె వానరులు విఖ్యాతప్రమోదాత్ములై. ౧౯౨౧

తే. కిలకిలారావములఁ బుట్టు కలకలములు-తాత్కృకఞ్చాగమాకృష్టఘనరవములు
రాక్షసుల ఘోరశబ్దము బ్రథగముదయ-నేమినినదంబులును రణభూమియందు,

- క. కరిబృగహితములు తురగని-కరహేషితము ల్చెలంగి కడు భయదములై
ధరణి నకాలప్రళయం-బరుదెంచినయట్టు బుండఁ బ్రాణుల హృదికిఁ. ౧౯౨౩
- చ. సమరమునందు రావణుడు శాతశరంబులఁ బర్వతంబులఁ
ద్రుమములఁ గప్పఁగాఁబడి, విరోధులు మించినవా రటంచు నుం
భ్రమమున భీతుడై వడి దురంబును మాని పురంబుఁజేర గా
త్రము ఊతవిఊతంబగుడు తాఁ జనె నారద! తాపహోత్రమా! ౧౯౨౪

నలువదియొకటవ అధ్యాయము

రావణుడు కుంభకర్ణుని నిద్రలేపి యుద్ధమున కంపుట

- ఉ. రాక్షసనాయకుం డయిన రావణుఁ డీవిధి యుద్ధభూమిలో
దక్షతఁ గోలుపోయి పురిఁ దా వడిఁ జొచ్చి మహాబలాధ్యు శ
త్రుక్షయబద్ధకీక్షుఁ బటుదోర్బలశాలిని గుఱభకర్ణు ని
ద్రాక్షతి మేలుకొల్పె సమరం బొనరింపఁగఁ బంపు వాంఛతోఁ. ౧౯౨౫
- ప. కుంభకర్ణుఁ డంతఁ గ్రోధంబు దీపింపఁ-బంచలక్షకోటి బలయుతుఁడయి,
బాహుదర్ప మొప్పుఁ బ్రబలసంగ్రామంబుఁ-జేయ యుద్ధభూమిఁ జేర వెడలె.
- సీ. ఇంతలో దేవతలెల్ల భీతాత్ములై, రప్పడు నారదా! యఖిలలోక
విభుడైన శతధృతి విబుధబృందముతోడ నాలోచనమొనర్ప నాజిభూమి
కవతరించెను, సకలామరవరులతోవచ్చిన బ్రహ్మను బరమభక్తిఁ
బూజించి పల్కెను బురుషోత్తముఁడు భగవంతుఁ డవ్యయుడైన పంక్తిరథుని
- తే. తనయుడౌ రామచంద్రుండు వినయమునను
“దేవ! సురపూజ్య! గెలుతు నే నేవిధమున
యుద్ధదుర్జయులయిన దర్పదృఢతాసు
రాధులను రావణాదివీరావళులను? ౧౯౨౬
- మ. వినవయ్యా! సురవంద్య! భీతి యొకవే, విఖ్యాతశూరుండు లో
కనికాయోధుభయప్రదుండు భువనాక్రాంతోరువిక్రాంతుడౌ
దనుజేంద్రుండగు రావణాసుకు నెటుల్ దాకంగ నోర్తు, జయం
బును గొందు, దయమీఱఁగాఁ దెలుపవే పూతాత్మ! ఛాతా! వెనక.
- క. లోకోపప్లవకారణ-మాకులితుండ నగుచు మిగుల ననుభూతుడనై
చేకొంటి, నిట్టి దేరికి-లోకత్రయమునను లేకు లోకస్తుత్యా! ౧౯౨౭
- చ. వివిధవిధంబులఁ భువనవిప్లవకారణ మేను జక్కఁగాఁ
దవలినవాడ, లోకములఁ దద్దయు శ్రద్ధను బూని చూడఁగా

నెవఁడును దుబ్బుడైన జనుఁ డెయ్యెడ లేఁడని యెంచువాఁడ నో
దివిజవరేణ్యపూజ్య! యిటు లేలేను స్వానుభవప్రధానతః.

౧౯౩౦

మ. అది యట్లుండునుగాక! యుద్ధమును జేయంగోరి యత్యద్భుతా
స్పదుఁడౌ రాక్షసరాజులమ్ముఁ డతిదుష్టప్రక్రియావంతుఁ డి
య్యదనఁ వచ్చును గుంభకర్ణుఁ డనువాఁ డంచుఁ భయంబూప్ప నె
మ్మది విన్నాఁడను బద్ధసంభవ! యిఁకేమాఙ్కిఁ జయం బబ్బెడికే? ౧౯౩౧

తే. ఏదులక్షల కోటుల యతిబలాఘ్య-లైన రాక్షసవీరు లాయసురవరుని
తోడఁ జనుదేర నాతోడదుర మొనర్ప-నున్నవాఁడన్నకు సహాయమెన్నిమదిని.

ఉ. వాని పరాక్రమంబుఁ దెగువఁ దగఁ జెప్పె విభీషణుండు, నా
మానస మెంతయుఁ భయము మైకొనియున్నది, లోకసృష్టిసం
ధాన! వచింపు మీపు, విబుధస్తుతిపాత్ర! పితామహ! యిఁకే
పూనిక దానవుం గెలిచి పూర్ణజయంబును గొందు నాజిలో? ౧౯౩౩

ఉ. దేవతలెల్లఁ జూడఁగ విధిఁ భయవిహ్వలుఁ డౌచు రాఘవుం
డీవిధిఁ బల్కు, నయ్యజుఁడు హృష్టునిఁ జేయుచు రామచంద్రునిఁ
బావనసాంత్యనోక్తులను బల్కె “జగత్పతి! శ్రీమనోహరా!
యీ వెఱుంగంగరాని దొక యింతయు లేదుగదా! మహాప్రభు! ౧౯౩౪

బ్రహ్మ రామనకుఁ బూర్వవృత్తాంతంబుఁ దెల్పుట - కేవలహిమ నతీరించుట

చ. అడుగుచు నున్నవాఁడ వని యాత్మకుఁ దోచినరీతిఁ దెల్పుఁగాఁ
దొడఁగినవాఁడఁ, గాన, విను తోరపువేడుక, నమ్మహాసురుఁ
గడిమి వధింపఁగాఁ దగిన గట్టి యుపాయ మదొక్కటే కనం
బడుచును నున్న, దద్ది విని భక్తిని జేయఁగఁబూను మెంతయుఁ. ౧౯౩౫

సీ. త్రైలోక్యమాతయై దేవి సనాతని బ్రహ్మరూపాత్మిక ప్రబలభయము
వారింప దక్షయా, వసుధఁ గాత్యాయని విజయప్రద యటంచు విశ్రుతిఁ గను,
సర్వలోకములకు జయమును సమకూర్చు నపరాజితాఖ్యనా నతిశయిల్లు,
నాదివ్యమహిమాస్పదాంఘ్రియుగ్మంబును సేవింపఁగాఁ గోర్కి సిద్ధిసొగడు,
తే. సంజయము లేదొకింతయు, స్వాంతమందు-భక్తితో నిల్చి సకలదుర్భరవిపత్తు
తారిణిని సర్వదుష్టసంహారిణిని భ-జింపు, మిఁక నెయ్యదియును యోజింపవలదు.

తే. ఆదిదేవి ప్రసన్నయై యరయదేని-యుద్ధమున ఘోరవీర్యసముద్ధతిఁ గని
యరినిషూదన! రావణాదృశలయుద్ధ-వీరులను గెల్వఁగాఁజాల, వారయు మిది.

సీ. ఏదేవివామంబు నెదలోనను స్మరించి యత్యంతభయదమైనట్టి భూరి
హాలాహలంబును నాని మృత్యువు గెల్చి మృత్యుంజయుం డను మేటిచేర

- లోకంబుల శివుండు ప్రాకట్యమును గాంచె, నాదేవి సంతృప్తినందఁజేసి,
 లంకాపురంబు నిశ్శృంక జయింపుము మహానీయభావ! నిర్మలగుణాభ్య!
 తే. యిపుడు దుష్టప్రణాశిని నపరిమితజ-యప్రణామిని యయిన దేవప్రధాన
 సభనుస్ఫురియింపవలయుఁబూజన మొనర్ప-వలయుజయలాభమునుగోరిభక్తితోడ.
- క. సమరవిజయంబుఁ గాంక్షింపుము, లోకావనము చేయఁబూనుము, దేవీ
 విమలపదసరసిజంబుల-నమరింపుము హృదయనీమ నతిశయభక్తి. ౧౯౩౯
- తే. రావణుండు చండికాభక్తితుండు మిగుల-నలని గెల్పంగ నేరికి నలవియగును!
 లోకజనయిత్రస్త్వచాలోకనంబు-లేకయుండిన నెపుడు సుశ్లోకవంద్య!
- క. మును దేవియె నీ కాజ్ఞ - ప్తిని నొసఁగె నిదంతయును నభీష్టద మని శం
 భునియెదుటను నాయెదుటను-గనవే, యది మజచినావె త్కౌనాధ! విభూ!
- చ. తెలియుడు వంతయుఁ మదిని దివ్యగుణాన్విత! నన్నుఁ బ్రశ్నముఁ
 సలిపినవాఁడ విప్పుడు ప్రసన్నమనీష! వచింతు నీకు, ని
 శ్చలమతివై వినందగును, సంగరనీమ రిపూర్ణరంబులం
 గెలుచు నుపాయ మంతయును గీర్తివిభూషణ! భక్తితోషణ! ౧౯౪౨

నలువదిరెండవ అధ్యాయము

శ్రీరామచంద్రునకు బ్రహ్మ పూర్వవృత్తాంతము నెడించుట

- తే. శ్రీమహాదేవుఁ డిట్లని చెప్పఁదొడఁగె
 నారదమునీంద్ర! "ఏను మంత సారగుభవుఁ
 డారఘూద్వహునకు సంగ్రహంబుగాఁగఁ
 బూర్వవృత్తాంతమును దెల్పఁబూనె నిట్లు. ౧౯౪౩
- మ. "భగవంతా! ఖలు రావణాసురుని జంప న్నానవత్సంబునం
 దగు జన్మింపఁగ నీ వటంచు మును నే ధన్యాత్మ! ప్రార్థింపఁగా
 నాగి దేవా! పరిరక్ష చేయుటకునై యుల్లంబునం దీశ్వరిఁ
 దగఁ బ్రార్థింపఁగ వెండికొండకు వెన న్నార్యాధివై పోవొళి! ౧౯౪౪
- అ. ఏను శంకరుండు నెంతయుఁ దన్మాయ-మోహితులము నగుచు మొనసి వెంట
 వచ్చినార మంతఁ ద్వదనుగ్రహార్థమై-యసురవరునిఁ జంపునాశయమున.
- ఆ. అపుడు నీవు దేవ! యాదేవిపదముల-కరఁగి మాటిమాటి కిద్దభక్తి
 'నంబ! సుప్రసన్న వగుము నాయెడ' నను-పలుకు పలికినావు పరమపురుష!

చ. "త్రివళవరేణ్యు లెల్లరు విరించియు మిక్కిలి భక్తితోడ నా
సదనముఁ జేరవచ్చి నను సంస్తుతిచేసిరి మానవత్వ మీ
యదనున నొంది, లోకనిచయావనముం బచరింపు మంచు, నే
సదయత సమ్మతించితిని జన్మము నెత్తగ భూతలంబునన్. ౧౯౪౭

ఆ. దేవి! నీవు ప్రీతి రావణునకు సుప్ర-సన్న వైతి వెపుడు, నిన్ను వాడు
పరమభక్తి గొల్పుఁ బరదేవి! బల్లిదుఁ-డైన వాని నాజి నగునె గెలువ?"

క. అనుచుఁ బరదేవి! బ్రాధి-చినవాడవు పలువిధములఁ జేయుచు నుతులన్ ,
విని దేవి త్వదభ్యర్థన-మును బలికెను వినుము క్షప్తముగ వచియింతున్. ౧౯౪౯

సీ. "మామూమనుష్యుడ నై యిల జనియించి యెపుడు లంకేశుతో నెసఁగు పూన్కి
యుద్ధంబు జేయఁగా నుద్ధతి జతనంబు సల్పంగ నుండువో స్వాంతమందు
నారాయణ! నీవు నన్ను స్మరింపుచూ సతతంబు సంగ్రామసమయమందు
ఘోరతరంబులూ నారాచములునైన నిన్ను బాధింపవు నిక్కముగను,

తే. వారల పరాక్రమంబు నీ వారసి భయ
మందఁజాల వొకించుకయైన దేవ!
నమ్ము మీమాట, భద్రంబు నిన్నుఁ జెందు"
ననుచు వరమిచ్చి దేవి తా ననియె మఱియు. ౧౯౫౦

చ. "కదనమునం దకాలమున గాటపుభక్తిని బూజచేసి న
న్వదితవిధానయుక్తముగ వీరవరేణ్య! యరిం జయించి స
మ్మదమును బొందుమా సతము పూర్ణముగా మదనుగ్రహంబునన్
బాదలుచు" నంచు దేవి వరముం దయసేయదె మున్న రాఘవా! ౧౯౫౧

ఉ. కావున నోమహాశయ! యఖండబలాధ్య! రఘూద్వపా! వడిన్
రావణుఁ జంపఁగోరినఁ బరాత్పరి సర్వజయప్రదాయినిన్
భావములోపలం దలఁచి భక్తి నొనర్చుము యుద్ధ మిత్తటిన్,
నీవు జయింతు, వీపలుకు నిక్కమటంచును నిశ్చయింపుచూ! ౧౯౫౨

క. మునివరుఁడు వసిష్ఠుడు నా-తనయుఁడు, నీకును గురుండు దయనొసఁగిన దే
వ్యసపమమంత్రంబును నె-మ్మనమున స్మరియింపు దేవ! మఱి రణభూమిన్.

తే. రాక్షసేంద్రునితో సంగరంబు చేయ
వయ్య! శ్రీరామచంద్ర! సురారియైన
రావణుని బంధుయుతముగఁ జేవమెఱయ
గెలుపు మోరాఘవా! శంక వలదుసుమ్ము. ౧౯౫౩

తే. రామ! రఘునందనా! భక్తిరతుండవయి ప

రాంబఁ బూజింప యత్నింపనగును నీవు,
తత్ప్రసాదంబు లేక యుద్ధభువియందు
నెంతగాఁ బూనుకొన్న జయింపలేవు.

౧౯౫౫

తే. శుక్లపక్షంబు వచ్చినచో సురేశ్వ-రీపదంబులఁ బూజించు బ్రీతి రావ
గాసురుఁడు, రాన వానికి నరయ మృత్యు-వాదనదించుక మైన, నియ్యదనునందె.

క. మనమున నకాలమని నీ-వనుకొనక పరాంబఁ బూజ నలరింపుము, చ
య్యన దుష్టరాక్షసులఁ జం-పను బూనుము రామభద్ర! భద్రం బగుతే.”

చ. అని వచియింపఁగా సరసిజాననుఁ డంతయు శ్రద్ధపెంపునఁ
విని రఘురాముఁ డిట్లనియె విద్వరుండయ్యను దాను, సర్వము
స్థానమునఁ దోచియున్ భవనమాన్యత లోకముమేలుకోరి యి
య్యనువున బ్రహ్మతోడ విబుధాధిపవంద్య! మహాగ్న! నారదా! ౧౯౫౬

సీ. “నీవు చెప్పినదెల్ల నిజము ప్రజాపతీ! యాదేవి జయమిచ్చునట్టి తల్లి,
ప్రత్యక్షముగను బరాత్పర యగుఁజమ్ము, సంగ్రామనీమల జయముఁగోరు
నట్టివారలకుఁ బూజార్హతా స్మరియింపఁదగియున్న దగు నంచు దలఁచినాఁడ,
నైనను దేవార్చనాదివిధానము జరుపఁగా నియ్య దసమయమగును,

తే. నిర్జరేశ్వరి యిప్పుడు నిద్రితయగు,-శుక్లపక్షంబు గా దిది, చూడఁ గృష్ణ
పక్ష మగును విశేషించి, భక్తిఁ బూజ-నెట్లు గావించు నిద్రించునెడ విరించి!”

చ. అనవుడు బ్రహ్మ యిట్లనియె “నచ్యుత! యుద్ధమునఁ జయంబు ని
న్ననయువిధంబునఁ దిలిసు లేళ్వరు శుష్టు నమంగళుఁ దురా
త్ముని దశకంఠు నేపడఁప బుద్ధిఁ దలంచి పరాత్పరఁ ప్రబో
ధనమును జేయువాఁడను, విధానము మీఱఁగ నిష్టె రాఘవా! ౧౯౬౦

తే. తగిన కాలంబు గాదని తలఁపవలదు-పూజచేయుము రాఘవా! భూరిభక్తి
నామహాదేవి నిపుడు, సంగ్రామనీచు-గెలుతు వరులను, జింతింపవలదు మదిని.”

చ. శతధృతి యిట్లు పల్క విని శౌర్యధనుండగు రాఘవుండు స
మ్మతిఁ బరమేష్ఠిఁ బలికె “మాన్య! చతుర్ముఖ! తావకోక్తి న
మ్మితి, భవదీయపుత్రుఁ డెద మేలుదలంచు గురుండు నాకగుఁ
సతము వసిష్ఠఁ, డల్లగుట సర్లవిధాయక! పద్మసంభవా! ౧౯౬౧

క. భవనంబులకుఁ బితామహుఁ-డవు, మద్గురునకును జనకుండవు నయితివి, గా
రవమున నీవు గురుండవు,-తవిలి భజంచెదను దేవిఁ దగు నర్చనలఁ. ౧౯౬౩

క. దుర మొనరింప నశక్తుడ,-నరిది జయోత్సాహశక్తి యమరదు నాకుఁ ,
బరదేవికరుణ రావణుఁ-బరిమార్పఁగ నుత్సహింతు భయరహితుఁడనై. ౧౯౬౪

ఉ. రావణుడు సురేశ్వరిఁ బరాత్పర నీక్రియ శుక్లపక్షమం
దే వరభక్తిఁ బూజలను దృష్టియొనర్పఁగఁజేసినంతట
భావమునందు మెచ్చి కడు భద్రములైన వరంబు లిచ్చినఁ
జేవ చెలంగు వాని, కలు చెందుదు యుద్ధమునం బితామహా!" ౧౯౬౫

ఉ. నావుడు బ్రహ్మ పత్ని "రఘునాథ! పరాంబ వచించెఁ బూర్వమే
పావనమైన యుక్తి, యది బాగుగ లోనఁ దలంపవయ్య! యా
రావణుఁ డీల్గుఁ దావకశరంబున సంగరనీమయం, దిఁకే
భావముఁ బొందఁబోకుము, ద్రువం బిది, శంకయె లేదు దీనికిఁ. ౧౯౬౬

ఉ. భావమునందు దేవిపదపద్మములఁ సిరభక్తి నిల్పి సం
సేవ యొనర్చుమా మరలఁ, జిత్తమునందున మెచ్చి యిచ్చు శ్రీ
దేవి వరం, బదేకరుణ దివ్యబలాఘ్యుడవై దురంబునం
దీవె జయంబుఁ బొందుదు వహీనపరాక్రమ! రామ! శ్రీపతి! ౧౯౬౭

సీ. పాపాత్ముడైన రావణుడు దుర్బుద్ధియై పరమపతివ్రత వరసుశీలఁ
బ్రత్యక్షలక్ష్మియై పరఁగు స్వమూర్త్యంతరయును నౌ నీతను భయ మొకించు
కయు లేక రమియింపఁగా నెంచి బలవంతమునఁ దెచ్చినప్పుడే కనలి యాత్మ
నాదుప్తరాక్షసు హరియింపఁగా మృత్యురూపంబుతోడ లంకాపురంబుఁ

తే. దానె చేరినయది, యెందు ధర్మబుద్ధి-శాంతియు వసించు సిరియును గాంతి యనఁగ
నుండు సం,దెందు ధర్మంబె యుండు, నందు-దేవి యాపత్స్వరూపిణిగా వసించు.

తే. ఎవఁ డహంకారమున ధర్మహేళనంబుఁ-జేయు, నవ్వాని దర్పంబు పాయనట్లు
రామచంద్రా! యడంచుఁ బరాత్పరయగు-దేవి తా దర్పశమని నాఁ దేజరిల్లి.

దుర్యోధిప్రావృత్తము

క. దీనికిఁ దగు నితిహాసం-లేను వచించెదను విను, మహేశియె మును దాఁ
బూనికఁ బలికెను, నత్తతి-యే నుంటిని, వింటి దేవిహితవచనములఁ. ౧౯౭౦

ఉ. శ్రీరఘురామ! యేను మును శ్రీగళుహారికఁ బంచవక్త్రముల
గారవ మొప్పు దాలించి జగంబున నుంటి, మహాకృణాఁ డహం
కారము మీఱ శంకరునిఁ గన్నులఁ గానక పల్కినాఁడ ని
ష్కారణరోషపూరితవచస్సుల నెంచక మంచిచెడ్డలఁ. ౧౯౭౧

ఉ. అక్షణమందె శంకరుఁ డహా! మతి యేమని చెప్పువాఁడ, యా
క్షేక్షణ మొప్పు సంక్షుభితచిత్తముతోడత నాశిరంబు తా

దక్షతః బ్రహ్మచర్యేనైవై మదిః కాల్మి యోకించుకయేని లేక ప్ర
త్యక్షముగాఁ గనుంగొనఁగ దాశరథీ! విను నాఁటనుండియున్. ౧౯౭౨

- సీ. చతురాననుడనయి జగమునఁ బ్రఖ్యాతినందితి, నొక్కనాఁ డమరవంద్య
యగు దేవిఁ గొలువంగ నరిగితి శ్రీవిష్ణుదేవునితోడఁ దదివ్యసన్ని
ధానంబునకు, నట కానిమేషంబున నామహాదుర్గ సత్యధికభక్తి
నర్చించు కోర్కె మహాదుర్గదేవుండు వచ్చె, నీవిధమున బ్రహ్మనయిన
తే. యేను, వాసుదేవుండు, మహేశ్వరుండు-నామహాదుర్గసన్నిధియందుఁ గూడి
నార, మప్పుడు విను మేను గారవమున-వారి సమ్ముఖమున నయభయము లొప్పు.
- క. త్రిదశేశ్వరి యగు దేవీ-పదములకు నమస్కరించి భక్తి వెలయ నె
మ్మది శంభుండు వినఁ బల్కితిఁ-గుదురుగ నాహరుని సరసఁ గూర్చుండి విభా!
- సీ. "భవదనుగ్రహదర్పభావంబు దీపింప జనయితి! నాడు పంచమశిరంబు
సురవరసభలోనఁ జూడఁగా నెల్లరు ఖండించె నాఁడు నిష్కారణముగ,
నేయపరాధంబు నేఁ జేసియెఱుంగను, శిర మేల ఖండించె శివుండు దేవి!
-త్రిదశవర్ణావందితపాదసరసిజ!" యని విన్నప మొనర్ప నఖిలలోక
ఁ. జనని సుప్రసన్నచారుముఖాబ్జయై-నన్ను గాంచి పలికె "సన్నతాత్మ!
యుల్లమందు నుండు నురుసంశయంబును-దొలఁచుదాన వినుము సలిలజభవ!
- సీ. తనయా! శుభంబులఁ గనఁజేయు కర్మంబు, లశుభయోగంబుల నందఁజేయు
కర్మంబులను బాగుగను నెఱుంగుదు నేను, బ్రహ్మదేవ! శుభాశుభము లగు పను
లకు నెల్ల ఫలములఁ బ్రకటంబుగా నిచ్చునట్టిదానను నేనె, యఖిలభవన
ముల స్వతంత్రను సుమ్ముముఖులు లేరు నాకంటె నెవ్వరు, నెందుఁగనిన నెపుడు,
తే. శుభమే యశుభంబో యెవఁ డెట్లు సారిదిఁజేయు,
నట్టివాఁ డొందు దానికి నర్హమయిన
ఫలము, వేఱువిధంబగు ఫలముఁ బొందఁ
జాలఁ డెందును నిజముగా సారసభవ!
- ౧౯౭౩
- క. ప్రియుడని యప్రియుడని యా-రయ భేదము లేదు, తనకు ప్రారబ్ధఫలో
చ్చయమును దాఁ బొందును, ని-శ్చయ మియ్యది, సందియము పొసంగదు దీనఁ.
- సీ. కామంబుచేత ముగ్ధత నొంది యాత్మలో స్వాత్మజయైన సంధ్యను గనుఁగొని,
రమియింపఁగాఁ గడుఁ దమి నొందినాడవు పంకజాసన! దాని ఫలమె సుమ్ము
పొందినాడవు నీవు పూర్ణంబుగా, హేతువియ్యదియే యని యెఱుఁగు మిపుడు,
శంకరకోపసంజనితంబుగాని, యే యితరమైననుగాని హేతుమాత్ర
తే. మే యగును నిశ్చయంబుగ నెంచిచూడఁ-దత్త్యము స్వకర్మసదృశమైతగుఫలంబె
యనుభవింపంగఁదగు నంచు మనమునందుఁ-డలఁపవలె, నీకు నట్టులేకలిగె వత్స!

క. తన తనయను గామంబున-నెనయఁగ మదిఁ గాంక్ష సేయు నెవఁ, దాక్షిణ్యమం
దుననె మదిచ్చావశతం-గను వాఁడు విరించి! శిరము ఖండితమగుటఁ. ౧౯౭౯

తే. ధర్మ మిదిగాన నీతల తఱుగఁబడియె-జగదధిష్ఠాత్రి యనఁబడు సర్వశక్తి
నయిన నాచేత, శంకరునందు దోష-మేమి యున్నది? శూలాని కేమి తెలియు?

క. వరధర్మాధర్మములకు-విరోధ మొనరించువారి విధ మిది ధ్రువమై
పరఁగను, నియంత్రి నేనే-యరయ జగమునఁ, మదన్యఁడు గలఁడే! ౧౯౮౧

క. కమలాసన! తావకపం-చమమగు వక్త్రంబు గాఁగ జ్వలనుఁడు వెలయుం
జామి, దానహితములగు హ-వ్యములు సురల కొనఁగూఁ దృప్తి ననవరతంబుఁ."

జేపీస్తోత్రము

మ. అని యీరీతిగ దేవి తెల్పు మదులం దానందముం బొంది యొ
య్యన భక్త్యన్వితచి త్తవంతులము నై యా లోకసంధాత్రికిఁ
వినయం బొప్పఁగ దండవత్స)ణతులఁ వేవేలు గావించి త
ద్వినుతిం జేసితి మిట్లు మువ్వరము దేవీదివ్యమాహాత్మ్యముఁ. ౧౯౮౩

సీ. "బ్రహ్మయు శివుఁడు నారాయణుఁ డనునట్టి మువ్వరు పురుషులమును జనించి
నారము నీకు నందనులమై, యటులయ్యుఁ దావకంబగు సనాతనమహాద్భు
తయుతమహామహాత్మ్యము నించుకేనియు నెఱుఁగంగఁజాల మోయాశ్వరి! యీక్ష
నీ యచింత్యములగు నిర్ధరూపమహిమైశ్వర్యాదిగుణముల వదలఁబడిన

తే. వార వేరీతి నుతియింప నేరుపుగల-వార మగుదుము , జగదంబ! వరకరుణను
మమ్ముఁ గనుఁగొని బ్రోవవే సమ్మదమున-సతము మామెడ దేవీ! ప్రసన్నవగుము."

వ. శివుం డిట్లు వినుతించె ౧౯౮౪

సీ. "సురవరేశ్వరి! భవచ్ఛరణరేణువులను ధరియింపఁగా వాంఛ దవిలి భక్తి
యెంతమాత్రం బని యెంచుచు దివ్యమండాకీనీవారిని దగ మునింగి
నాఁడ నోడేవి! త్వన్మహితపాదాంబుజ వర రేణుమహిమంబు నరయు శక్తి
నాకుఁ గల్గఁగ లేదు, లోకమాతవును, సాలోక్యసంధానవిశారదవును

తే. నయిన యద్భుతశక్తి వీ, వరయ నేను-మద్గుణంబులచే నిన్ను మదిని దెలిసి
పొగడఁజాలుదునే సర్వభూతధాత్రి! సతత మంబిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.

సీ. ఓదేవి! భవదీయపాదపంకజముల నెమ్మనంబునఁ దాల్చి నియతభక్తి
సకలలోకములకు సాధ్వసంబును గూర్చు కాలకూటవిషంబుఁ గడఁకమీఱ
మృత్యువును జయించి మ్రింగినవాఁడను నవనీతపానంబునకు సమముగ,
నయ్యది చూడంగ నలరారుచున్నది యిప్పటికినిగూడ, నిదిగా కంఠ

తే. నీమయందున దీ ప్తమై చెలఁగు నల్ల-నేరెడుఫలంబురీతిగా భూరికాంతి,
యోసకలలోకధాత్రి! నీవుదకరుణను-సతత మందిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.”

వ. విష్ణుమూర్తి యిట్లు నుతించె

౧౯౮౮

సీ. “ఓ పరదేవి! మహాదధియందు శేషాసీంద్రు శిరమున ననవరతము
శయనించుచున్నాడ, జనయిత్రీ! తనుఘటస్యందైకబిందుసంజాతుడ నయి,
శ్రీదేవియును వాణి చెలఁగి సమ్మోదంబు నొందింప వెలయుచు నుకుముదమున,
నట్టి వాడను నయ్యు నంతరంగంబున నించుకేనియు నిన్ను నెఱుంగఁజాల
తే. కున్నవాడఁ బ్రయత్నించి యెన్నఁజైన, -నట్టి యే నెట్లు నాకు గుణాభిచేత
సన్నుతింపఁగఁ గలవాడ? నన్ను బ్రోవు-సతత మందిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.

సీ. ఓదేవి! నీవు సర్వోన్నతప్రకృతివి, కడు సూక్ష్మరూపపు, కనఁ బరాత్ప
రపు, ప్రపంచైక హేతువు నయి వెలయుదు, వోమంగళాకార! నా మదిఁ గన
వలఁతియే సకల భవనములను సృజించు శక్తిచేతను నైన జగతిఁ బరుని
చేతనైనను, నీవె మాతపు జగముల, కే మాతృబన్దుల మై ముపురము

తే. వెలయుచున్నార మోయంబ! విశదకరుణ
నెనఁగు దృష్టుల మాయందుఁ బాసఁగఁ బఱపి
మమ్ము రక్షింపు మోవిశ్వమాత! ప్రీతి
సతత మందిక! మాకుఁ బ్రసన్నవగుము”

౧౯౯౦

వ. బ్రహ్మదేవుం డిట్లు సన్నుతించె

౧౯౯౧

సీ. “ఓ దేవి! నీస్తుతి యొక్కింతయు నెఱుంగ, నీ దివ్యరూపంబు నే నెఱుంగఁ,
ద్వద్గణంబులఁగాని తత్త్వ శీలంబులఁగాని యొకించుకయేని యెఱుంగ,
వేదోదితంబయి వెలయు నేదియొ కొంతయెఱుంగుదునది యేదో హృదయమందు,
నది కోటివక్త్ర సముదయములను బహుయుగములఁ జెప్పిన ముగియ దెప్పుడు,
తే. నీమహిమ మిట్టి దంచును నేనుబాగడఁ-జాల నాదుగుణంబుచే సకలభవన
మాత! యోమంగళాకార! ప్రీతితోడ-సతత మందిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.”

తే. ఇట్లు స్తుతివచనములచే నినకులేశ!-వినుతుల నొనర్చి భక్తితో వినయమునను
బ్రణతులనుజేసితమమందిరములఁగూర్చి-చనిరిబ్రహ్మదులంబవీడ్కొనిముదమున.

డి. ఓ రఘురామ! యీవిషయ మొప్పుగ మారయె నాకుఁ జెల్పె వి
స్తారకృపక, మదిం గనుము, సత్యముగు మృది, రావణుడు లా
నారయ దుష్టచిత్తుడ, మహామహిమాధ్య పరాంబ యాఖిలు
గోరిక బ్రోవ దెప్పుడును, గూరిమఁ జాపఁగఁ బోదు, నమ్ముమా! ౧౯౯౪

- క. కమనీయరూప సీతా-రమణీయు మంజోదరి యుదరమున జనిగన్
గొమరితయగు త్రేత్రజనా-నమరారికి రావణునకు, నట్లగుట విభూ! ౧౯౯౫
- ఉ. కామముచేత ముగ్ధుడయి గాదిలిపుత్రి యటంచు నెంచ కు
ద్దామపరాక్రమంబునను దా మది లోభము నూని రామ! నీ
భామిని సీత లంకకును బల్విడిఁ దెచ్చిననాఁడ లంకయున్
ప్రేమము వీడి పోయినది వేగ రఘూత్తమ! వాని దుష్కృతిన్. ౧౯౯౬
- ఉ. ప్రాకట ధర్మనిష్ఠులగువారికిఁ బ్రీతి జయంబుగూర్చు , వే
లోకమునందుఁ బాపులగు లోలుర నెల్ల నశింపఁజేయు , ని
త్రైకవిభూతితో నెసఁగు నంబిక ; సర్వసుపర్వవంద్య, య
స్తోకగుణాఢ్య, దేవి మదిఁ జూకుము నిత్యము భూరిభక్తితోన్. ౧౯౯౭
- ఉ. నిత్యము పూజచేయుము సునిశ్చలభక్తిని నా మహేశ్వరిన్,
సత్యము సత్య, మెల్లపుడు శంకరి నీకు జయంబు నిచ్చు, నో
సత్యపరాక్రమా! భువిని స్వర్గమునందు రసాతలంబునం
దత్యధికాదృతిన్ జనని హని ఘటింప దొకింతయేనియున్. ౧౯౯౮
- చ. భయమును వీడి, నెమ్మదిని భక్తిని గూర్చి, సమస్తరీతులన్
జయమును గూర్చు దేవి నుపచారములం దగఁబూజచేయుమా,
జయము రణాంగణంబునను సత్యముగాఁ గనువాడ , వార్య! ని
శ్చయముగ శత్రుసంతతుల సంగరమందునఁ జెండు దుక్కున్. ౧౯౯౯
- సీ. విధివిధానంబున విశ్వైకవంశ్యను బరదేవిఁ బూజింపవలయు రామ!
యరయ నకాలమందైనను భక్తియే పాటింపు మెదలోనఁ బరమనియతి,
చింతింపఁబోకుము చిత్తంబునందు నించుక యేని రఘురామ! ప్రకటితముగ
శత్రుసంతతులను సమరభూతలమున గెలువంగఁగలవు నిశ్చలత నిపుడు ,
- తే. ధర్మమే జయమిచ్చు, నెంతయునుభక్తి- దేవిఁ బూజింపఁగొడువయేదిగలదెందు!
నెం దధర్మము కనఁబడు నందె దేవి-యడరుచు వివత్స్వరూపిణి యగుచు రామ!
- మ. హితముం జేయుచు సర్వలోకముల కెంతే పూన్ని శ్రీరామ! న
న్నుతనుద్ధప్రకృతిన్ జెలంగు గుణగణ్యుం డన్న విఖ్యాతి నీ
క తగున్, న్యాయపథప్రవృత్తుడవు నీవే, కావునన్ సర్వ స
మృతకార్యాచరణ! జయంబు గలుగుం బూర్ణంబుగా నమ్ముమా! ౨౦౦౦
- సీ. శ్రీరామచంద్ర! యా ఘోరాత్మృడగు రావణాసురుం డొనరించినట్టి దివ్య
శుభకర్మఫలమును సుంతయు మిగులక యనుభవించినవాఁడు, విను మీ కింపు
కంతయు లేదు, తా నెంతయు నిష్పడు చేసిన దుష్కర్మసిద్ధఫలము
గలదు, భుజింపఁగాఁ గడు బెట్టిదంబుగా వచ్చియున్నది, నీకు చిచ్చుపిడు

తే. గులనుబోలిన శరజాలములను నిహతుఁ

డగుచు భువిఁ బడఁగలవాఁడు , దిగులువలదు ,

దాన శ్రీరామ ! సద్భక్తి నూని మదిని

స్థిరుఁడ వయి పరదేవిఁ బూజింపు మిపుడె.

౨౦౦౨

క. సుంతయు నీమదిలోపలఁ-జింత యునుపవలదు, దేవి శ్రీఘ్రము క్రూర

స్వాంతయయి రావణాసురుఁ-బంతంబునఁ జంపు, నిన్నుఁ బాలించు దయఁ.

నలువదిమూడవ అధ్యాయము

కుర్గాలోక వర్ణనము

క. మునినాథా ! రఘురాముఁడు-వనజాసనువలన దేవివరమహిమంబుఁ

విని విశదమానసుఁడు పెం-పున మరలం బ్రశ్న చేసెఁ బూతాత్మకుఁడై . ౨౦౦౩

ఉ. "ఓ మహనీయబుద్ధి ! భవదుక్తి యదెంతయు సత్య, మెన్నఁగాఁ

గామితము ల్బలంపఁగను గన్గొని దేవి జయంబు నిచ్చు నం

చే మది నెంచి నాఁడను, జయేచ్ఛ నెసంగి మహారణంబునం

దామహనీయరూపఁ గడు నాదృతిఁ బూజయొనర్పఁ గోరెదఁ.

౨౦౦౪

తే. ఇప్పు డాదేవిజయదుర్గయెందు ముదము-వెలయ నివసించుచుండు, దద్విశదరూప

మెట్టులోనాకుఁ జెలుప వేహితముమీఱఁ-బద్ధసంభవ! సుగుణాఘ్య! బ్రహ్మదేవ!"

చ. అనవుడు బ్రహ్మ యా రఘుసులాంబుధిసోముని రాముఁ గాంచి, యి

ట్లనుచు వచింపఁగాఁ దొడఁగె "నార్య! యదంతయు నీ వెఱుంగు, దై

నను వచియింతు నిష్ఠ, భువనంబుల శ్రోతల కెల్లఁ బావనం

బును గడుఁ బుణ్యదంబు నయి పొల్చును గావున భక్తిపెంపునఁ.

౨౦౦౫

నీ. సర్వస్థలంబుల సంచరించుచు నుండు, సర్వప్రదేశసంస్థ యయియుండు,

సర్వప్రపంచప్రశస్తతిరంబుల నెంతయుఁ దమి వసియించియుండు,

బ్రహ్మాండమధ్యనివాసిని యయి యుండు, దద్బహిర్భాగానఁ దవలియుండు,

స్వర్గలోకంబున జనలోకమందునఁగై లాసమున హిమశైలమునను

తే. శివుని సన్నిధియందును జెలఁగియుండు-భగవతీమూర్తి యంతటఁ బరఁగుననుచు

వరుస వచియించును బురాణవరము లెల్ల, -నీవచన మభిమతమగు నెల్లరకును.

నీ. బ్రహ్మాండబాహ్యమా భాగంబునండున రాజిల్లు నేదేవి రమ్యమూర్తి,

తాంత్రికమని చెప్పఁదగియుండు నయ్యది పరయగు నన్నింటిపైని రామ!

యాదేవి యగును మహాదుర్గ, యతిగోప్య, మదిని నిత్యానందమయి యనంగఁ

దెలియంగవలయును, ధృతి నాపరాంబికాస్థాన మిట్టిది యని చర్చచేసి,

తే. విశదముగ రచియింపఁగా విశ్వనిచయ
మందు నెవనికీ గాని సాధ్యంబు గాదు,
తెలుపుచున్నాఁడ నొక్కింత తెలిసినంత
యవహితుఁడ వయి వినుము మహానుభావ !

౨౦౦౯

తే. క్రమముగా నొక్కటాకటి దూరంబు నగుచు
దనరుఁ బై పయి రామ ! పాతాళభూత
లములు సర్వంబు బ్రహ్మలోకమును నిట్లు
లన్నియును లోన నిమిడి బ్రహ్మాండమందు.

౨౦౧౦

తే. అతిమనోహర మగుచు బ్రహ్మాండబాహ్య
మందు బ్రహ్మలోకమునుండి యవతరిల్లి
లక్ష యోజనదూరమం దక్షయమయి
యలరు శివలోక, మద్ది నిరామయంబు.

౨౦౧౧

క. కమనీయసతతవై భవ-సమితియుతుఁడు వాగలీతశ క్త్యాచితుఁడై
ప్రమథులతోడ మహేశ్వరుఁడమితానందంబుఁ బొందు నాలోకమునన్.

క. శివభక్తులయినవా రా-భువనంబు మనోహరంబుఁ బొంది సుఖముగా
నవిరతముగ సుఖియింతురు-ప్రవిశదకరుణాభియైన పరశివు కరుణన్. ౨౦౧౩

సీ. ఆలోకమున కూర్చవ్వమందు రమ్యంబయి లక్ష యోజనదూరలక్ష్యమునను
విలసిల్లుచుండును విష్ణులోకము, దానియందు విరాజిల్లు ననవరతము
శంఖచక్రంబులు జలజంబు గదయుచు ధరియించి, కమల సంబరము మీఱ
సేవింపఁగా, విష్ణుదేవుఁ డనిర్వాచ్యవిభవాస్వరూప డయి వెలయు, మఱియు,

తే. వివిధమణిసముదాయసువిశదచిత్రితంబు, జ్యోతిర్మయంబు, శుద్ధంబు నగుచు,
సతత మంతట వెలుంగుచు సత్త్వరూప-మునఁ బ్రకాశించుచుండు నో యినకులేశ !

ఆ విష్ణుభక్తిరతులు విలుధగంధర్వకి-న్నరులతోడఁ గూడి హరిపదాబ్జ
ధిజనమహిమచేతఁ బరమపదంబు సా-లోక్య మనుభవింతు రై క్యముగను

క. ఆనగరమున సుఖింతురు-మానసముల సంతసంబు మలయఁగ హరిసే
వానూనచిత్తు, లాపురిఁ-దా నురగాధీశుఁడయిన తార్కుడు ప్రోచున్. ౨౦౧౬

సీ. శంభులోకమునకు సరివామభాగంబునందు గౌరీలోక మతిమనోహ
రంబయి, నానాచిరత్నరత్నసమూహములచేత భాసితము నయి యొప్పు,
నచ్చట వై డికియగు పరాంబికమూర్తి యతనీసుమనమాన, యంచితదశ
భుజ, సింహవాహన ముదమున వసియించు, దన్మందిరంబు సౌందర్యవిలసి

తే. తంబగును రామ ! ఘోషశబ్దాద్వయతము, -వివిధవరమణిసు స్తంభవిలసితంబు,
లలితదివ్యధ్వజోత్తమాలంకృతంబు, -సతతసురిమునిసముదయసంస్తుతంబు.

సీ. రఘురామ ! యామందిరం బతిశోభనంబయి విరాజిల్లును ననవరతము,
గణియింప సాధ్యంబు గాదు తద్రామణీయక, మనంతసఖజనాభిభైర
వాభిరక్షితమయి యలరుచుండును, నందు బ్రహ్మాండనిచయసంవాసులయిన
బ్రహ్మాదినర్వులు పరమేశ్వరుడు విష్ణుదేవుండు వైకుంఠదివ్యలోక

తే. ముల వసించువారు పూజింపఁగాఁ గడు-భక్తితోడ వైభవంబు మీఱ
నుండు నంబ గారి యరుముదంబున రామ !-వినుము శ్రద్ధ నంతయును వచింతు.

క. విమలజ్యోతిర్నయమై-కమనీయం బగుచు వెలయుఁగద గోలోకం,
బమితముదంబున రాధా-రమణీమణితో రమించు రహిఁ గృష్ణుఁ డటఁ.

సీ. అతివిచిత్రములయి యలరు రత్నావళి సన్నద్ధ మగుచుండు సన్నగరము,
కల్పభూజంబు లనల్పత రాజిల్లు, బ్రహ్మార్పి దేవర్షి వరుల వేద
నాదం బనంతమై మోదదంబుగఁ బ్రతిధ్వను లిచ్చుచుండఁగాఁ బరిధివిల్లు,
రమ్యమణి స్తంభరాజితంబగు మందిరంబున నివసించి రాధతోడ

తే. ద్విభుజఁడౌ వాసుదేవుండు ప్రియము మెఱయఁ
దాను స్వేచ్ఛావినోదము ల్దవిలి మిగుల
సంతసంబున విహరించు నెంతయు మది
రాధ తన యాత్మ ముదనుంద రామచంద్ర !

౨౦౨౦

తే. వినుము శ్రీరామ ! యాలోకమునకుఁ జైన
నెనసి యేఁబడికొట్టి యోజనసుదూర
మున మహాచేవికి నివాసము నగు లోక
మందు చేవి వసించు గోప్యముగ రామ !

౨౦౨౧

క. రామా ! శ్రీకృష్ణప్రియ-యా మానిని రాధ యా మహాచేవీ ది
వ్యామేయకళాకోట్యం-శామితశోభాధ్య యగు నటం చెన్నఁదగుఁ.

తే. సకలజగముల సృష్టించు స్రష్టకై న-భవనపాలకుఁడుగు విష్ణువునకునైన
సర్వసంహర్తయగు మహేశ్వరునకైన-నరయ దుర్లభ యయియుండు నందు చేవి,

సీ. వేదసమూహము ల్వివిధపురాణంబు లాగమనివహంబు లఖిలధర్మ
శాస్త్రసంఘములు షడ్ధర్మసంబులు నేకమై పరిపూర్ణమై కనఁబడు
నట్టి వస్తువుఁగూర్చి యత్యంతముగ ననేకప్రమాణములతోఁ గడఁక చర్చ
గావించికావించి కడకు బ్రహ్మాంబని నిర్ణయించిన విది నిశ్చయమని,

తే. యాపరబ్రహ్మ మెయ్యది యనఁగ నిత్య-యై విరాజిల్లు భగవతి చేవి యనుచు
బుద్ధిఁ గననగుఁ బ్రత్యక్షముగను గానఁ-బడు మహామూర్తి శ్రీరామభద్ర! సతము.

- సీ. ఆదేవియే నిత్యమైనట్టి సత్సౌఖ్య విహారణ యయి సర్వవిశ్వశాశ్వ
తంబగు దేహంబు సంబరంబునఁ దాల్చి, యొప్పారుచుండు నిత్యోత్సవమున,
నాదేవియేసుమా యఖిలప్రపంచమునకు నాశ్రయ యనంగఁ బ్రకటిత యగు,
నాదేవియే చూడ నన్నింటికంటెను బర యనంగను దా విభాసితయగు,
తే. నామహామహిమాధ్యాంఘ్రితామరసన-ఖిప్రకాశమునే చూడఁ గాంక్షచేసి
వివిధఘోరతపంబులఁ దవలి యెల్ల-వారలును జూచుచుండురు భూరిభక్తి.
- ఆ. అరియ బ్రహ్మమునకు నాకృతి లేదని-పలుకుచుండు రెపుడు పరమయోగు
లఖిలయోగవంద్య ననిశంబు క్ష్యానించు-చున్నవారు రామ! చోద్యముగను.
- సీ. ఆదేవి తనదు దివ్యాంశచేఁ బుట్టించినట్టి మహేశ్వరుఁ డాదివిష్ణు
దేవుండు శ్రుతులచేఁ దెలుపంగఁబడునట్టి తత్త్వపరిహితతనువె చూడ,
నామహాదేవి నిజాంశచేఁ బుట్టిన విషయంబె సుమ్ము సువిశదరీతి
భాసిల్లుచున్న ప్రపంచంబు సర్వంబు, రఘురామచంద్ర! పూర్ణంబు గాదు,
తే. దివ్యమహిమాభిశోభితదేవి యాప
రాంబికాదేవి తాను బ్రత్యక్షముగను
సకలము సృజింపఁగా నేల స్వాంశయె యిటు
లంతటను వెల్లుచుండఁగా నద్భుతముగ. ౨౦౨౭
- క. శ్రీరామా! సాగరమునఁ-జేరిన గంగ పరికింపఁ జెందదొ భేదం,
బాఠీతిని బ్రహ్మాంశజ-లారయ బ్రహ్మమున భేద మందరు వినుమా! ౨౦౨౮
- క. ఆదేవియె సృజించుచును,-నాదేవియె విశ్వమెల్ల నభిరక్షించుఁ,
లేదు మఱొక్కటి కారణ,-మాదేవియె సంహరించు నంత మెఱుంగుచుఁ.
- క. కృతకములౌ హస్త్యాదుల-గతికిఁ బరిస్పందనాదికారణ మెట్లో,
మతి నెన్నఁగఁ గుహకమునకు-గతి ప్రాధాన్యాన దేవి కారణ మగుటఁ.
- సీ. అత్యంతదుర్గమ్యయై సర్వమునకును నాదికారణమయి యఖిలలోక
ములకు నాయాబ్రహ్మముఖ్యులకెల్లను నధిదైవతంబు యలదు దేవి
నాత్మ మహామోహ మంది యెవ్వ రెఱుంగఁజాలరో వారల జాడఁ జూడ
శ్రీరామ! హేతువు సృష్ట్యాదులకును బ్రాధాన్యమే తగిన నిదాన మనుచు
తే. ఘటమునకును గులాలుండు కాఁడు హేతు
వని తలంచినరీతిగా నగుచునుండు,
కారణము లేక కార్యంబు కలుగుటకును
మార్గ మెచ్చట నున్నది మాన్యహృదయ!

- క. తెలియని దోషంబున ము-గ్ధుల కల్పన ఘటముఖములఁ దోచినయట్లే
యిల సృష్ట్యాదిక హేతుత-యల ప్రాధాన్యంబుకంటె నగు నితరము నాన్.
- క. శ్రీరఘరామా! సృష్టికి-నారయఁ బ్రాధాన్యమాయ యగు హేతువు, సం
సారమున ముగ్ధులకు నీ-కారణ మరయంగ రాదు కనుఁగొని మదిలోన్.
- సీ. ఏదేవి సర్వంబు నెప్పుడు రక్షింప నెదలోనఁ దలఁచుచు నెసఁగుచుండు,
నేదేవి జగములకెల్ల నాధారంబు తానయి సతతంబుఁ దనరుచుండు,
నేదేవి ముక్తిసంపాదిని యయి సకలంబునకంటె బరంబె యగును,
నేదేవి సృష్టియం దెల్లెడ మోహబంధప్రవర్తిని యయి తా వెలుంగు,
- తే. నామహాదేవియే సింధువండు మునిఁగి-నట్టి విష్ణువు రక్షింప నాత్మఁదలఁచి
తా మహాబ్ధిని వటపత్రతను వహించి-రామచంద్రా! ధరించె నిస్సీమహిమ.
- క. చైతన్యరూపయై జగ-మాతతముగ వెలయఁజేయు నాదేవిసుమా!
యేతత్సర్వము కన దే-వీతరము శరంబుపోల్కి నెనయు నచలతన్.
- క. దేవీసహితంబైనను-నీవిశ్వంబెల్ల నెసఁగు నెంతయుఁ జైత
న్యావహమై తన యంత్రము-వాచిరి యాంత్రకునిచేత వశిఁ దిరుగుక్రియన్.
- ఉ. ఆ పరదేవి స్వేచ్ఛమెయి నద్భుతరీతి సృజించి నిత్యుడౌ
శ్రీపరమేశ్వరున్ సతముఁ బ్రీతిఁ జెలంగుచు నుండుఁ, దానె ము
త్పాపకుఁ డౌచ నొండాకవిధంబుగ నుండినయట్టి స్వీయస
క్రూపవికారునిం గలిసి తోరపువేడ్క రమించు రాఘవా! ౨౦౩౨
- ఉ. దుర్గతిఁ బొంది యెంతయును దోడ్పడువారలు లేనివారిదౌ
దుర్గతిఁ బాప నెంచి దయతోఁ బరిరక్షణచేయుచుండుటన్
దుర్గ యటన్న పేరున నుత్తుల్లానుచున్నది, యా పరాంబయే
దుర్గతి నాశకారిణియు, దుష్టవినాశినియున్ రఘూద్వహా! ౨౦౩౩
- ఆ. ఎంత మందభాగ్యుడేని యాదేవి నా-మాత్రురోత్తమముల నాత్మఁ దలఁప
భాగ్యమొసఁగుఁ, గానఁబరమేశ్వరి యటంచుఁ-బ్రథితయయ్యె జగతి రామచంద్ర!
- ఉ. వేదవిదు ల్నుతించురు సువిస్తృతయా పరదేవి నెప్పుడున్
మోదము మందభాగ్యులకుఁ బూర్ణముగాఁ గలిగించుచుంట, స
మ్మోదక మంద భాగ్యపరిపూర్ణ సురక్షణశీల యంచు ని
త్యోదయ యా పరాంబికయై యుత్తమవిద్యయు నెల్లవారికిన్. ౨౦౪౦
- దేవీవాస వర్ణనము
- క. సకలవిపక్షక్షయకా-రకవర్గచతుష్టయైక రాజితఫలదా
యకయు నగు దేవినిలయము-సకలంకత సన్నతిఁ గను నార్యా! వినుమా.

తే. అమృతసాగరసంవృతం బగుచుఁ గల్ప-వృక్షసముదయాకీర్ణమై వివిధరమ్య
హాటకవిరాజితంబయి యలరుచుండు-రామభద్ర! రత్నద్వీపసీమ యొకటి.

చ. కొసరి వసంతకాలమె యకుంతల మెప్పుడుఁగాక, యందుఁ బెం
పెసఁగుచు నుండు నేఋతువులేని సతంబుఁ గనుంగొనంగ ను
ల్లసన మొసంగుచుండు, నటఁ దా సుఖతోయమయాత్మయై ముదం
బొసఁగుఁ ద్రిమార్గగా నది మహాన్నతరీతి ననంతసంపదఁ. ౨౦౪౩

చ. వివిధచిరత్నరత్నసమవిశ్రుతకాంతల నొప్పుచున్న వై
శ్రవణమనోహరంబుగను జారుతరధ్వని చేయుచున్ ముదం
బవిరళరీతి నిచ్చుచు విహంగమసంతతు లెల్లడఁ రఘు
ప్రవర! యటం జరించుచును భాసిలుఁ జూశ్శికి విందొనర్చుచున్. ౨౦౪౪

క. ఆరత్నద్వీపమునం-గారవ మొప్పుర నసురగణములు విబుధో
దారాంశలు కలవారై-కూరిమిఁ బుణ్యాశ్రయ లగుచుఁ గొల్తురు దేవిన్. ౨౦౪౫

మ. సతతం బాత్మల సంతసంబు వెలయన్ సర్వేశ్వరీసద్గుణ
ప్రతతింగూర్చి మనోహరంబుగను సంభాషించుచున్ వేడ్క ను
న్నతరీతిన్ సమయానుకూలముగ విన్నాణంపుగీతంబు ల
ద్భుతరాగంబులఁ గూర్చి పాడుదురు సంపూర్ణాత్మలై యెల్లరున్. ౨౦౪౬

క. పరమాహ్లాద మొసంగుచుఁ-బరిమళమిళితమయి మలయపవనము రామా!
నిరతిని మెలమెల్లఁగ నటఁ-జరియించుచువీచుచుండుఁ జల్లఁదనమునన్. ౨౦౪౭

తే. పరమపుణ్యానుసరణ్యలై నిరతిశయత-దీయసాలోక్యమును బొంది ధృతి వెలుంగు
దివ్యజేహులు నసియింతు రవ్యయమయి-పొలుచు దేవీభవనపదంబునను రామ!

ఆ. నిత్యహర్షమయులు నిత్యవిజ్ఞానవం-తులయి వార లుండు రలఘురీతి,
పురుషు లరయ భైరవునకు సమానులు-స్త్రీలు దేవితోడ దీటగుదురు. ౨౦౪౮

ఉ. వారలకెల్ల మందిరము వైభవయుక్తము దివ్యహాటక
స్ఫూరమహార్ఘ్యరత్నచయభాసురమై వరసస్పృశవ్రజో
దారసుతోరగాఢ్యమయి తద్దయు రాజలుచుండు నెంతయున్
గోరిన కోట్కు లిచ్చుచు నకుంతరీతి సతంబు రాఘవా! ౨౦౪౯

ఉ. ఎవ్వరు గీతవాద్యముల నృత్యములం బరదేవిఁ గొల్తురో
మవ్వపుఁబ్రీతి గల్గునటు మాన్యులు వారు నసింతు రాదృతిన్
నవ్వుచు నాట్యమాడుచు ననారతదివ్యమృదంగవాద్యముల్
నివ్వటిలంగఁ జేయుచును నిచ్చులుఁ జేరి యటన్ రఘూత్తమా! ౨౦౫౦

తే. అనఘ! శ్రీరామ! యిట్టు లత్యనుపమమయి-యతిశయానందకందమై యలకు శ్రీప
రాంబికాదివ్యపదము నీ వవధరింపు, -వాగతీతంబు వినుము తద్వరపురంబు.

సీ. అతివిచిత్రంబు లైనట్టి రత్నంబులఁ గట్టంగఁబడిన ప్రాకారములును,
భాసురమణిగణభ్రాజితంబులు నయి ద్యుతి మించుచున్నట్టి తోరణములు,
చంద్రకాంత్యాదివిస్ఫారకౌస్తుభముఖ్యమణిఖచితంబులౌ మండపములు,
కమనీయసద్రత్నగణవిరాజితములై భాసిల్లుచున్నట్టి ద్వారములును

తే. గలిగి యాదేవిభవనంబు లలితరత్న-దండవరశూలధారు లుద్గండభీమ
నయనులగు భైరవావళి నాల్గుదిశల-నాల్గుద్వారములందుఁ గన్పడఁగ వెలయు.

తే. దండహస్తలుగల్గవాద్యములఁ జేయు-చును జరింతుడు ద్వారసీమను, దదీయ
రక్షణానక్షత్రై న భైరవులు పెక్కు-వేలు నిలునటఁ జూచుచు లీలతోడ.

చ. అతివిశదంబులై మిగుల హరితరంగులునైన కేతన
ప్రతతి వెలుంగ, నచ్చట నిరంతరమున్ వివిధప్రభాయుతిన్
వితతముగా రఘూత్తమ! యనేకము లంతటఁ జంచలించుచున్
స్తుతియొనఁప నర్హతను శోభిలి యానడుమన్ విచిత్రతన్. ౨౦౫౫

చ. కలవు చత్వరములు పలుతెగలుగఁ, జిత్ర-రీతి నావరణము లాతతముగ
నొప్ప, ద్వారపాలు రురుజాగరూకత-నుండు రెపుడు రఘుకులౌత్తమగుణ!

సీ. ఆయావరణమధ్యమందు దేవ్యంతఃపురంబు రాజిల్లు, ద్వారంబునందుఁ
గరిముఖుండైనట్టి గణనాథుఁడును షడాననుఁడును నాదేవి నందను లతి
జాగరూకత ద్వారసంరక్షణము చేయుచును ధ్యానతత్పరతను భగవతి
దర్శనం బొనరింపఁ దఱివేచియుండురు, బ్రహ్మాండకోటిల వజ్రలు కోటి

తే. కోటి బ్రహ్మలు, మఱికోటికోటి హలధ-రులును, గోటి సంఖ్యాకులౌ రుద్రసమితి,
కోటివిష్ణువులును నటఁగొల్పవేయు-చుండు, రింకఁ జెప్పవలయు నే యురుగుగాఢ్య!

సీ. అట్టి రమ్యంబగు నంతఃపురమునందుఁ గలదు చిత్రమణినికాయమండ
పం బుజ్జ్వలద్రత్నవరమయంబులు నగు స్తంభము లొప్ప విశాలమగుచు,
ముక్తాప్రకాశితములగు తోరణములు, రత్నదీపసమూహ రచనములను
నతివిశదంబులైనట్టి దిగంతరములు ప్రకాశింపఁగ లలితరీతి

తే. రత్నసింహాసనంబు విహుత్న కాంతి-వెలయు విద్యుత్ప్రభాపుంజ విలసితంబు,
భాస్వదర్కసమప్రభా భాసురంబు-దివ్యమహిమాఢ్యమయి యందు దినకరకుల!

చ. ఆ రత్నసింహాపీఠిక-పై రాకాచంద్రకోటి భాసురవదన
శ్రీరమ్యమహాదుర్గ యు-దారత ముల్లోకములకుఁ దల్లి వసించున్. ౨౦౫౬

సీ. భాస్వత్కనకనద్ధపరమశ్యమంతక రత్నసహస్రము బ్రహ్మకౌస్తు
భంబులచేతి విభాసితంబగు కిరీటంబును దాల్చి దంఘ్రిమీఱ,
నత్యల్పమాణికవ్యవరావళీకాంతివత్స్థలంబున వన్నెగులుక,
కమనీయసుదశనకలిలితా మందహాసంబు శోభిల్లగా సంబరమున,

తే. శ్యామనయగయు, నద్భుత శ్రవణభూషణాభిశోభితయును, నాసికాభరణయు,
జంద్రఁజేఱాతిలావణ్యచారువదన-పద్మ యయి దేవి శ్రీరామభద్ర! వెలయు.

సీ. అత్యచ్చరత్నమయానేకవరభూషణములను ధరియించి నవ్యరీతి,
బాహుచతుష్టయపరిదృశ్యమానయై దివ్యసింహాసనస్థిత యయి యతి
రమణీయరక్తవస్త్రములను ధరియించి నికర్వాత్కాంతివినిహితమధ్య
శోభిత యయి యొప్పుఁ జూడఁగా శ్రీరామ! యాదేవి దివ్యపాదాంబుజములు

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరరాజితంబు,
లామహాదేవి ముందట నధికభక్తి

యుక్తిఁ గ్రాంజలులయి బ్రహ్మయును, శివుండు,
హరియు స్తుతివాక్యముల సల్ప నలరుచుండు.

౨౦౬౧

క. జయవిజయ లెపుడు విశదంబయి వెలుంగు సుచామరద్వయము హస్తములం
గయికొని వీచుచు నుండురు-ప్రియమునఁ దత్పార్శ్వములను వేడుక రామా!

తే. చిత్రిమయినట్టి వ్యజనంబుఁ జేతియందుఁ-దాల్చి శ్రీలక్ష్మి దేవికి దక్షిణమున
నిలిచి కంకుమారుణగంధనిచయసురిభి-వస్తువుల నిచ్చుచుండును వైభవమున.

ఉ. వాణియు వామపార్శ్వమున వైభవ మొప్పుఁగ నిల్చి ప్రీతితో
వీణ కరంబునఁ వలయ వేదగణాగమసన్నతంబు వి
న్నాణముగాఁగ నాశ్రిభువనస్తుతదివ్యగుణంబుఁ బాడుచున్
ప్రీణనముం బాసర్చుచును విశ్రుతయై వసియించు రాఘవా!

౨౦౬౪

క. భారతి మొదలగువార ల-పారింబగు దేవికరుణ వాంఛించి సుధన్
శ్రీరామ! యొసంగుచుండురు - దారు విశదరత్నపాత్రతతి నుంచి తమిన్.

ఉ. వేదములందు గోప్యమయి వెల్లుచునుండు పరాంబిగాగుణం
బాదర మొప్పు నారదముఖాఖిలమానివరేన్ద్యు లెల్లరున్
మోదము మీఱ గీతచయమున్ రచియించి, సగద్గదంబుగా
నాదము పాడుచుండుదురు నవ్యవిధంబున దేవిముందటన్.

౨౦౬౬

చ. నిరుపమరత్నసంచయవినిర్మితమై తగు పల్లెరంబు సం
బరమున హస్తపద్మములఁ బట్టి, ప్రయత్నము మీఱ దేవికిన్
నిరతిని వీటికావళుల నిచ్చులు మోదమునొంద యోగిని
వరసముదాయ మిచ్చుచును వైభవ మొప్పుఁగ నుండు నారదా!

౨౦౬౭

తే. రత్నిదండాసిహస్తులై యత్నమునను-భైరవాదులు కోట్లకు వన్నెకెక్కి-
వివిధవైభవములచేత వెలసినట్టి-వాడు తన్మందిరద్వారపాలకు లన. ౨౦౬౮

క. రామా! యీవిధమున దే-వీమహానీయవిభవంబు వెలయు ననుపమం
బై, ముఖచతుష్టయంబున-నేమగు వినుతింప నాకు నినవంశవిభా! ౨౦౬౯

చ. అరయఁగ వేయికోటిలు మహాబ్రహ్మ లొక్కట సన్నుతింపఁగాఁ
గరము పరాంబికావిభవకాండముఁ బూనినఁ బూర్తిచేయ శం
కరుఁడు సమర్థుఁడౌ నే? శ్రుతికాండము వాక్యమయంబుగాఁగఁ ద
ద్వరగుణముం బ్రయత్నిమున వర్ణనరీతి రచించె రాఘవా! ౨౦౭౦

క. సావిత్రియు, గాయత్రియు-దేవికిఁ బ్రాప్తిముగను దివ్యస్వాంశఁ
దేవ! రఘురామ! విచుమా!-యావిర్భవి మొందినార లని నమ్ము మెదఁ.

తే. పాకశాసనముఖ్యదిక్పాలనరులు-వివిధభువననివాసులై వెలయు నెల్ల
వారలును దత్పురోత్తమగాహ్యసీమ-యందు నుండురు తద్దర్శనాభిలాష.

చ. నిరుపమభక్తితిత్పరితి నిత్యము మానసపద్మమందుఁ ద
చ్చరణములం దమి న్నిలిపి శాస్త్రవిధిం బరిపూజనంబులఁ
జరపుచునున్న భక్తులకె సత్వర మబ్బుఁ బరాంబికాపదాం
బురుహసుదర్శనంబు సురిపూజితినిర్మలచిత్త! రాఘవా! ౨౦౭౩

చ. శ్రీతపరివారసంవృత్తిము సిద్ధగణావళివేష్టితంబు సం
తతిము లేదయసన్నిధి యంతసురావృతమాట రాఘవా!
యతిశయపుణ్యదం బయిన యావర దేవిసుదర్శనంబు వి
స్తృతమహిమాఘ్యమై వెలయుఁ, జేరి కనుంగొనరా దదేరికిఁ. ౨౦౭౪

తే. ఆధిపత్యవిచార మానంతయేని-వర్ణభేదపుఁ జర్చ రవంతయేని [నిజము.]
కలుగ, దెవ్వారు నాయం దకలుపమత్తలో? - వారి కేసులభనొదు, నిష్పలుకు

చ. అని పర దేవి తాఁ బలికె, నావరమూర్తినిఁ దాంత్రికంబుగా
మనమున నెంచవయ్య! సురమాన్య! రఘూద్యహ! నీవు కోరిన
ట్లనుపమరీతి రమ్యమయినట్టి పరాంబికాదివ్యపత్తనం
బును, బరదేవివైభవము బుద్ధికిఁ దోచినభాతిఁ దెల్పితిఁ. ౨౦౭౬

చ. వినుము పురాణవర్యముల విశ్రుతమైన పరాంబికాకృతిఁ
ఘనమగు భక్తి మృణ్మయినిగా దశబాహుయుతాఘ్య, సింహవా
హనగ నొనర్చి, యర్చనము నాదృతి యుద్ధమునందు నే జయం
బును ఘటియింపఁగోరి పరిపూర్ణతఁ జేయుదు శ్రీరఘూత్తమా! ౨౦౭౭

తే. బిల్వవృక్షమునకా మహాభీనివారిఁజిని, మహాదేవి భక్తితో నిశ్చలమతిఁ
బూజనొనరించి నవమిని భవనవిజయ-బోధగావించుఁ ద్వజ్జయంబు నెడఁదలఁచి.

తే. దేవ! దేవ్యర్చనము చేయఁ దివిరి నన్నుఁ-గోరితివి, కృష్ణనవమి నేఁ యోరఘువర!
యార్ద్రాయుక్తంబు నగు, నేఁ జేయమలనిష్ఠ-తోడ మొదలిడి దేవి సంతృప్తిఁగాంచ.

క. ప్రతిదినముఁ బ్రబోధించుచు-జతనంబున రావణుండు సమరనిహతుఁడై
క్షీతి నీచేఁ బడువలకు సు-మతిఁ బూజించు జయమెంచి మాన్యా! నీకుఁ.

తే. రామ! శుచివయి నిశ్చలంబా మనమున
దేవిని నుతించి పూజింపు మీవు, యుద్ధ
మొనరుపుము రాక్షసులతోడ నొగి జయంబుఁ
బొందఁగలవాఁడ, విక లేదు సంశయంబు.” ౨౦౮౧

న. అని వెండియు నారదునకు మహాదేవుగ డిట్లు చెప్పంగొడంగె. ౨౦౮౨

ఆ “ఈవిధమున బ్రహ్మదేవుండు తెలుపఁగా-దేవి మేలుకొల్పు భావమందుఁ
దలఁచి చేరె యుదధితటము నుదగ్గి-నున్న బిల్వవృక్షునన్నిధిని. ౨౦౮౩

చ. సురవరు లెల్ల రాఁ గదలి శుద్ధుఁడు లోకపితామహుండుఁ దాఁ
గరిము ముదంబుతో నరిగె, గాటపుభక్తిని రాముఁ డంతి సం
గరిజయకాంక్షియై విజయకారిణి నుత్తిరదిష్టుఁడునై
స్థితిరచిత్త మొప్పఁగ భజించుచు నన్నుతిచేసె నెంతయుఁ. ౨౦౮౪

నలువదినాబుగవ అధ్యాయము

శ్రీమహాదుర్గాస్తుతి

తే. “నందనము నీకుఁ గ్రభవననందిత!రణ-జయద! కాత్యాయని దేవి! జయమునిమ్ము,
కరుణాశోడఁ బ్రసన్నువు కమ్ము నాను,-మాత! కడుభక్తి నీకు నమస్కరింతు.

తే. స్వశక్తిస్వరూపిణి! సకలదుష్ట-శత్రుసంహారి కాశిణి! సర్వదుష్ట
వైరిజృంభిణి! పరదేవి! పరికరుణచు-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.

తే. సకలభూతంబులందు నిశ్చలత నుండు,-వీవే దేవీ! పరాశక్తి వెంచిమాడ,
సంగరంబున దుష్టుని సంహరించి-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.

తే. సంగరప్రియ! రక్తభక్షణరత! పల-లాశనాసక్త! సకలార్తిహరణదక్ష!
సంగరంబున దుష్టుని సంహరించి-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.

తే. ముండమాలాస్ఫురదివ్యమూర్తి! యెవ్వ-రాత్మక దలఁతురొ వారి ఖట్వాంగఖడ్గ
హస్తవైయాధిఁ బాపుదువార్తిశమిని,-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.

- తే. త్వచ్చరణసారసంబుల దైన్యమునను-శరణుజొచ్చితి, నాశ్రితవరద వీవు,
సంగరంబున రిపులను జంపి నాకు-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. ఎంచరాని పరాక్రమ మెసఁగు నీ క-చింత్యవరకూపలావణ్యశీల! నీ వ
చింత్యవర్తన వచిచింత్య! స్థిరతరముగ-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. దేవి! నిన్నుఁ దలఁతురు దుస్థితి నెవారు-దుర్గసంహారకారిణి! దుర్గతులకు
వారు చిక్కంగఁజాల రెప్పొట్టనైన-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. మహిమర క్తప్రియా! దేవి! మహిషదుష్ట-దానవునిఁ జంపితివి ప్రవిదారణమున,
శైలపుత్రీ! శరణ్యపు సకలమునకు-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. సుప్రన్నాననా! చండశూర చండ-దనుజసంహారిణీ! చండి! సంగరమున
శత్రుపుంజంబులను వేడ్క సంహరించి-మాత! జయమిమ్ము దేవి! నమస్కరింతు.
- తే ర క్తనయనాబ్జ! యశిర క్తరదన! ర క్త-చందన విలిప్తవరదేహ! శత్రుభయద!
ర క్తబీజాసురనిహంత్రీ! రణమునందు-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. విశ్వకర్తి సురేశ్వరీ! వితతబలవి-శుంభ శుంభాసురవిహంత్రీ! శూరచరిత!
సతత మరులను ద్రుంపుము-సంగరమున-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. సతము పాలించుచున్నావు సర్వభువన-సమితి శర్వాణి! యీదుష్టశత్రురాక్ష
సాళిని వధించి రక్షింపవచ్చు! జగము-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. సకలదుష్టవిమర్దనక్షమపు నీవె, -సర్వగతవగు శక్తివి, జనని వఖిల
భువనతతికిఁ, బ్రసన్నవై భూరిక రుణ-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. దుష్ప్రవర్తకులగువారిఁ ద్రుంతు వెపుడు, -సత్ప్రవర్తకులగువారి సతము బ్రోతు
వంబ! రిపుతతిఁ ద్రుంచి రణాంగణమున-మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.
- తే. భువనమాత! కాత్యాయనీ! శివ! ప్రపన్న
సంతతార్తిప్రశమని! యీ సంగరమున
భయములను దీర్చి నన్నుఁ గాపాడవచ్చు!
మాత! జయమిమ్ము, నీకు నమస్కరింతు.” ✓

౨౧౦౦

శ్రీరామునకు దేవి యభయమొసఁగుట

ఉ. నారద! యీవిధంబున మనంబున దేవిని భక్తి నిల్పి యీ
శ్రీరఘుపుంగవుండు నుతిఁజేయుచునుండ నభంబునుండి గం
భీరముగా విసంబడియె విస్తయదంబయి “భీతి వీడుమా
వీరవరేణ్య! యుద్ధమున వేడ్క జయింతువు నీవు రావణుఁ.

౨౧౦౧

తే. బలపరాక్రమవంతులౌ పరమగర్వ
సహితులగు దానపులఁ జంపి సమరమందు
లంకను జయింపఁగలవు నిశ్చంకగాను
భయము వదలుము నీవు, నా పలుకు వినుము. ౨౧౦౨

చ. సరసిజసంభవుండు విధి స్వాంతములోపల భక్తి నిల్పి నన్
బరినుతి చేసి పూజలను బాగుగఁ దన్నినవాఁడు, బిల్వస
త్తరువరమందు లోకసముదాయవిధాతృకృతిన్ సుతృప్తనై
వరము నొసంగ వచ్చితిని, భ్రాంతిని బొందక కోరు మిప్పుడే." ౨౧౦౩

తే. అనుచు గగనంబునుండి వాక్యనిచయంబు
విని రఘుశ్రేష్ఠుఁ డాత్మలో విశ్వసించె
దనకు రణమున జయ మింకఁ దప్ప దనుచు,
సంశయము మానె నప్పు డోతాపసేంద్ర! ౨౧౦౪

చ. తన మది నిట్లు లెంచుచును డా రఘువీరుఁడు సంగరస్థలం
బునఁ దమి నందుచుండుతఱిఁ బూర్ణ బలాధ్యుఁడు భీమవిక్రమం
బునఁ దనవెంట రాక్షససమూహము గొల్వఁగ వచ్చె నద్భుత
స్వన మొనరించుచున్ వడిగ జన్యము రామునితో నొనర్పఁగన్. ౨౧౦౫

క. ఘోరతరసింహనాదం-బారాటము గల్గఁజేసె, నఖిలధరణి వి
స్తారంబుగఁ గదలించెను-భూరితరాద్రివనముల సముద్రముఁ గలఁచెన్. ౨౧౦౬

చ. అతిభయదంబులై చెలఁగునట్టి తదీయరథాశ్వహస్తీసం
తతుల నినాదముల్ పృథివిఁ దల్లడ మందఁగఁజేసె, వాని వి
స్తృతవరవీరసైన్యబలదీ ప్తి జనించినయట్టి వాయు వా
తతమయి యెల్లభూతలముఁ డా వణకించెను డాపసోత్తమా! ౨౧౦౭

ఉ. దిక్కు లకెల్లఁ గాఱుచును దీవ్రతరంబగు కుంభకర్ణునిన్
జక్కఁగఁ జూచి యుద్ధతిని శస్త్రధరున్ బలవంతు నింక మా
దిక్కెది యంచు నుక్కునెడి దిక్కటి వానరులెల్లఁ బాఱఁగా
నొక్కమొగ్గి మహాభయము నొంది కలంగెడు మానసంబులన్. ౨౧౦౮

ఉ. అంత ననంతభీష్మదు మహాసురత్వజుఁ గుంభకర్ణు న
త్యంతమహాత్ముకంబున రణావనిఁ జొచ్చెడివానిఁ గాంచి, యే
చింతయుఁ బూన కాత్మజయసిద్ధి నొసంగు పరాంబక్షన్ నుతుల్
స్వాంతమునం దొనర్చి తన వామకరంబునఁ బాపముం గొనెన్. ౨౧౦౯

ఆ. పాదఘట్టనముల, భయదకరాఘాత-ములను వానరులను ముద్దచేసి
కొందఱను భుజించి కుంభకర్ణుం డంత-రాముఁ జేరవచ్చె రణమొనర్ప. ౨౧౧౦

సీ. దూర్వాదళశ్యాము దోర్వీర్యసంయుతు రఘుకులశ్రేష్ఠుని రామచంద్రు
నుద్యతఘోరాస్త్రు నుడుతరబలయుతు రాక్షసకులసంహరణపటిష్ఠు
నీలోత్పలదళాభనేత్రుని ననుజుడౌ లక్ష్మణులోడఁ జెలంగువాని
సమరరంగస్థలచాతుర్యనిరతుని నక్షోభ్యుఁ గుంభకర్ణాసుకుండు

తే. చూచి, యుత్సుకతను జొక్కి, ఘోరంబుగా-సింహనాద మట్టె చేసె, నదియుఁ
బ్రళయకాలభీనుజలదనిర్దోషము-నాఁగ భయదమయ్యె నారదముని! ౨౧౧౧

మత్త. అంత శ్రీరఘరాముఁ డట్టె మహానినాదముచేసె న
త్యంతభీతిదమై జగంబుల కాకులత్వము గల్గు న
స్త్రీలంతయుఁ దిటిజు ల్లలంగఁగ నిచ్చ వానరు లుబ్బుఁగా,
సంతసంబున యుద్ధ మప్పుడు సాగెఁ కావసన త్తమా! ౨౧౧౨

క. ఒండొకుల గెల్వఁ బూనిక-సింహారంగ నుభయులును ననిం బోరిరి యు
ద్ధండత బ్రహ్మాస్త్రాచు ల-ఖండతఁ బఱపుచును భువనకాండము బెగడఁ. ౨౧౧౩

ఉత్సా. రామకుంభకర్ణు లాజిరంగభూమిఁ బోర ను
ద్దామమగుచు దేవదైత్యతతి దురాసదంబునై
భీమమయ్యుఁ గనుఁగొనంగ వీరులైన రాక్షస
స్తామములకు వానరులకుఁ జూడ నద్భుతంబునై. ౨౧౧౪

ఆ. తుములయుద్ధ మంతఁ దోరపు శక్తితో-నెసఁగె నహమహమిక లెచ్చుచుండ,
జయముఁబొందు కోర్కి శక్తుల వెలయించి-రుప్పి యార్చుచును సముత్సుకతను.”

నలువదియైదవ అధ్యాయము

బ్రహ్మ పరమేశ్వరిని బూజించుట

వ. వెండియు మహాదేవుండు నారదున కిట్లు చెప్పందొడంగె. ౨౧౧౬

చ. “సకలము సృష్టిచేయు వరశక్తియుతుండగు బ్రహ్మదేవుఁ డం
లికఁ గడు భక్తియుక్తుడయి బిల్వతూత్తమమందుఁ బూజనం
బకలుపచిత్తుడై నెఱపి యారఘురాము జయార్థమైన పూ
నిక భువనత్రయైకజననిఁ వినుతించెను మేలుకొల్పుచున్. ౨౧౧౭

చ. సురవరవంద్యపాదుఁడు విశుద్ధచరిత్రుఁడు బ్రహ్మ భక్తి
త్పరుడయి మాటిమాటికిని వందనము ల్పచరించుచున్ సురే
శ్వరిచరితాంబుజంబులకు సంతతవేదవివర్ణ తంబునై
పరఁగెడు దేవిసూక్తమున భద్రవిధాయిని నెంచి యాత్మలోన్. ౨౧౧౮

చే బ నూ క్త ము

వ. "ఓంకారరూపిణీ! నీకు నమస్కరింతును విమలవదనపు, భూర్భువస్స్వఃపరమ కలవును, గేవలానందసంగదోహస్వరూపపును, లోకత్రయతిమిరాపహారక పరమ జ్యోతిరూపపును, అసదభిలాషయు క్తసందూషితదోషాపసారణపరమామృత రూపపును, మూర్తిమతోక్తిచంద్రవదనపును, సర్వవేదోద్భవనారాయణి వియు, జనశరీరపును, బరమాత్మరూపపును నగు దుర్గాదేవీ! ప్రసన్నపు కమ్ము, నీకు నమస్కరించుచున్నవాడ. ప్రణవాఙ్మికా! కరాళరూపిణీ! ప్రణవస్వరూపా! హ్రీంస్వరూపిణీ! ఓ యంబికా! భగవతీ! యంబా! త్రిగుణప్రసూతా! నీకు వందనములు. శ్రీసిద్ధికరీ! సకారసకారరేఫవక్త్రస్వరాన్నితబిందుసంయుతద్వయ బీజాత్మికస్వాహాస్వరూపిణీ! స్వధారూపా! విమలముఖ! శర్వాణి! ప్రసన్నపు కమ్ము.

జగన్మాదకారిణివి, మృగదృశివి తల్లీ! మహేశ్వరీ! నిన్నుఁ గ్రీడాస్థానంబున విజయముచేసినట్టి దానపుగను, భువనేశ్వరీ! శత్రురూపపును, మిత్రరూపపును, దుర్లంబునకు దుర్లపునుగా నెంత. యోగులలోపల నీ వేకపు, ననేకపు నై సూక్ష్మ రూపవై యవికారపునై కనంబడుదువు. బ్రహ్మాండకోటికోట్ల నుత్పత్తిచేయఁగల శక్తి! నీకు నమస్కారము.

౨౮౧౯

సీ. ఏను ముఖ్యుడనయి యెసఁగియు విష్ణుండు పరమశివుండు నితరసురలును నవరేసి నీదు మహిమముఁ గనుంగొని వినుతింప నేర్తుమే విశ్వజనని!
నీవె స్వాహారూప, వీవె స్వధారూప, వీవె వౌషట్కార, వీవె ప్రణవ,
వీవె లజ్జాదిబీజావళి వన నుండు, వీవె శ్రీరూపవై యెన్నఁబడుదు,
తే. వీవె పుంరూపమున నుండు, వీవె తల్లీ!-యన్నిరూపంబులందుండు వంబ! మేలు కొల్ప నిను వందనంబు లనల్పరీతి-సల్పుచున్నాడ, నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.

సీ. నీవె దేవర్షివి, నీవె బృందారకాకాలస్వరూపవై లీల నుండు,
వీవె మాసవితతి, వీవె షడ్వతుచయం, బీవే యయనయుగం బెంచిచూడ,
నీవె స్వధారూపభావితవై కవ్యమును భుజించుచు నుండు వనయ మెండు,
నీవె స్వాహాపు నయి యెసఁగుచు హవ్యంబులనుభవించుచు నుండు వతిముదమున,
తే. దేవి! శుక్లపక్షంబున దేవతలును-కృష్ణపక్షమునందుఁ బితృప్రముఖులుఁ బూజగావించు, రంబికా! మ్రొక్కులిడుదుఁ-గరుణతోడఁ బ్రసన్నపు కమ్ము నాకు.

తే. నీవె సత్సంబ వోయంబ! నిర్బలమతి-నిష్కళంబై ప్రకాశించు నీస్వరూప మునకు వందనములఁ జేసి బోధచేయు-చున్నవాడను, గమ్ము ప్రసన్న వీవు.

తే. చంద్రసూర్యాగ్ని నయన నీచతరముగను-ద్వత్పదధ్యాన యోగతత్పరత మ్రొక్కి యున్నతంబైన ముక్తిని నొందుచుండు-రాత్రి యోగులు కడు నిశ్చలాత్మ లగుచు,

క. నీ పాదకమలయుగపూ-జాపరులయి పూజచేసి జగతి నెవఁడు తాఁ
బ్రాపింపకుండు సూక్ష్మం-బై పరఁగుచు నున్న ముక్తి నఖిలాధారా । ౨౧౨౧

నీ. అతిసూక్ష్మమును నతిస్థూలంబుగ నొనర్చు, నీచంబు నుచ్చత నిలుప, నున్న
తత్త్వంబుఁ గలదానిఁ దగ్గించి నీచత నొందింప నీవెకా యుగుసమర్థ
వోయింబ । కాలంబు నుల్లంబునం దెంచి శక్తిరూపపు నయి జగతి వెలయు
దీవు, భవాని । నిన్భావంబునంమన వందనంబులఁ జేసి ప్రార్థనములఁ

తే. శేయుచున్నాఁడ, బోధింప సిరమనీష
నిన్ను నుతియించుచున్నాఁడ నిత్యభద్ర
దాయిసీ । నన్నుఁ జూడు మమేయకరుణ
జనని । మేల్కొమ్ము, నాకుఁ బ్రసన్న వగుము, ౧౨౨౨

తే. రామరావణులందు కుద్రప్రముఖుల-యందు నిందుఁ బ్రకాశించునట్టి శక్తి ।
యమలవామకమునవృద్ధి నలరఁ జేయు-జనని! మేల్కొమ్ము, నాకుఁ బ్రసన్న వగుము. ౧౨౨౩

ప. "ఓంతత్సత్ బ్రహ్మణే నమః." యను నీ వేదసూక్తంబగు స్తోత్రంబుచేత
నారదా । బ్రహ్మ సుతింపఁగా నాచండ్రిక ప్రబుద్ధయయ్యె, అట్టి పరజేవిం
గాంచి బ్రహ్మ యిట్లని ప్రార్థించె. ౨౧౨౪

చ. "సురవరవంద్య! జేవి! తఱిఁ జూడ కకాలమునం బ్రబుద్ధవా
కరణి నొనర్చితి, దురితకార్యమె యిద్ది, ఊమింపు, ప్రాణులం
దిరముగ నిల్పఁగా నుపకృతి దగఁ బూని, దురాత్ములౌ నిశా
చరసముదాయము దునుమ స్వాంతమునందుఁ దలంచి యంబికా । ౨౧౨౫

మ. అతిఘోరంబగు సంగరస్థలమునం దగ్గించి గెల్పుమది
క్షీతినాథోత్తముఁడైన రామునకు దుశ్శీలు దశాస్యు మహా
ద్ధతుని బాంధవపుత్రయుక్తముగ విధ్వస్తంబుచేయంగ నా
తతయత్నంబున మేలుకొల్పితి నినుఁ ధ్యానించి లోకేశ్వరీ । ౨౧౨౬

తే. భవనకంటకుఁడైన రానవుఁడు రావ
ణుండు ససుతబాంధవముగ భండనమున
నెపుడు పడు నంత పర్యంత మేను బూజ
చేయుదును రాము జయ మెంచి శ్రీహరంబ । ౨౧౨౭

చ. జయమును గోరు రాముని నిజప్రియవీక్షణపంక్తిఁ జూచి ని
ర్భయునిఁగఁ జేయుమా జనని! భావమునందుఁ బ్రసన్నులై కడు
దయఁ గయికొమ్ము పూజలను దల్లి । క్రమంబుగ శత్రుగోత్రము
క్షయ మొనరింపుమా దినదినంబు దురంబున శక్తిఁ జూపుచు, ౨౧౨౮

క. వినయమున బ్రహ్మదేవుం-డొనరించిన ప్రార్థనఁబు నూహించి మర్ది
ఘనసంతోషము మీఱఁగ-ననియె భవనజపని సరసిసాసనుఁ గనుచున్.

శ్రీజీవరదానము

సీ. "అతిఘోరబలశాలి యగు కుంభకర్ణుండు సంగరాంగణమున సమయు నేడు
స్వీయమహాబలవీర్యాతిభీమపై నిక గణంబులతోడ నిజము ధాత!
యిట్లై క్రమంబునఁ గృష్ణపక్షస్థిత నవమిఁ బ్రారంభించి నాదుశక్తి
దీపింపఁ జేయుచు ధృతి శుక్లపక్షంబునందు నవమిదాఁక ననుదినంబు

తే. రాక్షసులఁ జంపుదానను రణమహీత

లమున , సంజేహమును బూసకుము మనమున,

విను, మనూవాస్యనిశియందు వీరు మేఘ

నాదు మృత్యువు నగుచుఁ దున్మంగఁగలను.

౨౧౩౩

తే. అపుడు శూరవరుండగు నాత్మజాతుఁ-డవనిఁ ద్రైభుటఁ గని రావణాసుండు
శోకసంతప్తచిత్తుఁడై లోకనాథుఁ-డయిన శ్రీరాము నెదిరింప నడుగుఁడెంచు.

క. యుద్ధంబుఁ జేయు కోరిక-నుద్ధతుఁడయి వచ్చు మిగుల నుత్సుకతను దా
యుద్ధక్షోణికి, సంతట-సిద్ధసమర మమరుఁ జూడఁ జెప్పఁగ ననడై. ౨౧౩౪

ఉ. సంగరరంగమందు నతిశౌర్యసమేతులు దానవోత్తముల్
ద్రుంగ సురాంతకప్రభృతిదోర్బలయుక్తులు మానసంబునం
గ్రుంగి యమర్ష పెల్లొదవఁ గ్రూరతరాదుణలోచనుండు నై
మ్రుంగఁగ నెంచి శాస్త్రపుల బృందము నెల్లను నొక్కయెత్తునన్. ౨౧౩౫.

చ. కడువడి నెత్తివచ్చి దశకంఠుఁడు సజ్జనకంటకుండు పె
ల్లడరి రిఘుప్రవీరుని రణాంగణమందునఁ దాఁకు, వారికిఁ
బెడిదపుఁబోరు తాఁగలదు, వీరులు వారలు , యుద్ధ మట్టి జె
ప్పుడు మఱి యెందుఁ జూడఁ గనఁ బోలదు, దానికి సాటి యద్దయే. ౨౧౩౬

త్రిరాత్రతరము

మ. అరవిందాసన! శుక్లసప్తమిని యుద్ధారంభమై వారి కి
ద్వారకుఁ మిక్కిలి ఘోరరూప మగుచున్ బో రుత్కటంబై కనన్
భరమై యెండొరు మీఱురీతి నవమీపర్యంతముం జెల్లు, ను
ర్వర యత్యంతము సంచలింపఁగ, సుపర్వశ్రేణి భీల్లఁగన్. ౨౧౩౭

సీ. ఆ శుక్లసప్తమి యారంభ మొనరించి నవమినాటిదనుకఁ బ్రవిమలమతి
మృణ్మయప్రతిమను మెలపున రచియించి యందు యథావిధి ముందుగాను

బూజింపనగు నను నోజలజాననా | శ్రీరామచంద్రమూర్తికి జయంబుఁ
గాంక్షించు మీరలు గడు సర్వతమములౌ నుపచారములచేత నపరిమితము

తే. లయిన హోమంబులును బలు లాదియయిన

కార్యముల నిగమాగమకలితనుతుల

భక్తిభావంబు వెలయ సంప్రార్థనంబు

సలుపవలయుఁ బితామహా | శ్రద్ధ వినుము.

౨౧౩౯

సీ. మూలతో యోగంబుఁ బొందిన సప్తమినాఁడు పత్రికయందు నను బ్రవిష్టఁ
గావింపవలయు, యథావిధి శ్రీరామ చాపానుసరణంబు సలుపవలయు,
నప్తమినాఁడు న న్నారాధనము శోభనగబగు ప్రతిమయందుం బరమని
యతితోడఁ జేయంగనగు, నప్తమీనవముల సంధియం దుండుఁ బూన్కి, సంగ

తే. రస్థలంబున దుష్టుని రావణాసు-రుని శిరముమీఁద నుండుదానను విధాత |
మాటిమాటికినమ్ముఁడుమహితభక్తి-వినుఁడువచియింతునిఁక మీఁద విజయపథము.

క. ఆ సంధికాలమందున-నాసక్తిని మాంసశోణితాదుల శాస్త్ర

ద్వాసితవిధి నుపచారము-లో సారసభవ | రచించి యురుతరరీతిఁ, ౨౧౪౦

తే. నన్నుఁ బూజింపవలయు భక్తున్నతిమాఁటి,

నింత నవమిని వివిధంబులయిన బలుల

లోడఁ బూజించి యవల శత్రువును బిష్ట

మయునిగ నొనర్చి బలియియ్య జయము గలుగు.

౨౧౪౧

క. నవమి నవరాష్ట్రమున రణ-భువి దశకందుని వధింతుఁ బూన్కి, దశమియం
దు విబుధులారా | యదయం-బె విధిం బూజింపవలయు నెంతయు నన్నున్.

ఉ. ఆవల నుత్పవంబుల మహావిభవంబునఁ జేసి మృణ్మయం

బై వెలుఁగొందు నాకృతిఁ బ్రయత్నముతో నదులందు వేడ్క సం

భావనచే విసర్జనము భక్తి నొనర్పఁదగుఁ బితామహా |

యీవిధమెల్లఁ జిత్తమున నెంచి యభీష్టితసిద్ధి నొందఁగా.

౨౧౪౨

చ. సురవకులారా | నానుతుల చొప్పును దప్పక యీవిధానమే

యరసి, సమర్పనంబుఁ బడునైదు దినంబు లొనర్పు, డాజి దు

శ్చరితుఁడు రావణాసురుఁడు చావఁగలం, డటమీఁద మీకు సం

బరము తిరంబుగాఁ గలుగు, మానసమందున నమ్ముఁ డీ నుడిన్.

౨౧౪౩

నలువదియావ అధ్యాయము

జీవీపూజామహిమము

చ. సరసిజసంభవా! యిటులు సల్పఁగఁబోలు మదీయపూజనం
బురుతరభక్తితోడుత మహోత్సవయుక్తముగా, నకాల మి
క్కరణి సమాగతంబయిన కర్జ మిఁకాఁ, బ్రతివత్సరంబును
జరుపఁగనౌ విధి! భవనసంచయవాసులు భక్తియుక్తులై. ౨౧౪౬

సీ. ఆర్ద్రాయుతంబగు ససితపక్షమునందు నవమీదినంబునఁ బ్రవిమలమతి
బిల్వవృక్షంబునఁ బ్రీతి నన్నర్పించి మేల్కొల్పి భక్తితో మిగుల శుక్ల
పక్షనవమినాటివఱకును బ్రతిదినం బఖిలోపచారంబు లనదృశముగ
నాకు సమర్పించి ప్రాకటంబగు పూజ నలరింతు రేరు, వా రఖిలభువన

తే. ములను బూజ్యులు సురలార! ముదిత నగుచు
వారికిని సుప్రసన్నునై వాంఛితములఁ
గొదువపడకుండునట్లు నేఁ గూర్చుచుండు,
సశివ మియ్యది నమ్ముఁడు సత్యమనుచు. ౨౧౪౭

ఉ. ఎవ్వఁడు పూజచేయు నను నెప్పుడు, వానికి శత్రు వుండఁబోఁ
డెవ్వీషయంబునందయిన, నెన్నఁడు బంధువియోగమే కనం,
డివ్వచనంబు నిక్కమగు, హీనత దుఃఖము నొందఁ డెయ్యెడఁ,
మవ్వపు నాదుకూర్చి బుధమండనుడై తగుఁ బద్మసంభవా! ౨౧౪౮

శా. దారిద్ర్యంబు పొసంగఁబో డెపుడు, సంతాపంబు రాఁబోదు, పెం
పారంగా నిహమందుఁ గోరికలు సర్వైశ్వర్యముల్ చేరఁగా
వా రాముష్మిక భాగ్యసంతతులతో భాసిల్లుచున్ గౌరవ
ప్రారంభంబుల మీఱుచుండుదురు నిత్యప్రాభవం బొప్పుచున్. ౨౧౪౯

మ. ననుఁ బూజించు గుణాధ్యు లందుదురు సన్మానంబు, సత్పుత్రపౌ
త్రనికాయంబుల నాయుచిన్నతుల సత్యంతుంబు ధాన్యాదిశో
భనపుంజంబుల, లక్ష్మీ నిశ్చలతమై వారిన్ బ్రయంబొప్పఁ జే
రును జాంచల్యము లేక, స్వాంతములఁ గోర్కు లేకరున్ బూర్ణతన్.

సీ. నను భక్తితోడఁ బూజన మొనరించినవారలఁ జేరవు వ్యాధు లెపుడు,
గ్రహగణంబుల పీడ గలుగదు వారికి, నపమృత్యుభయ మిసుమంతయైన
నుండఁజాలదు, భయం బుండదు రాజులవలననై నను దస్యవారిమునను,
సింహశార్దూలప్రసిద్ధ దుష్టమృగాళివలన నొక్కింతయు భయము రాదు,

తే. శత్రువులువశులయి యంత సమసిపోవు-చుండురు, జయంబు రణరంగమందు సంపి
యంబు లేకయె కలుగును, సంబరంబు-వారి కెవ్వేళే దృఢమయి వఱలుచుండు.

- క. నాపూజ చేయువారికి-లోపించును దుష్కృతంబు లోకస్తుత్యా!
యాపదలు చేరఁజాలవు-నా పూర్ణానుగ్రహంబునన్ సురలారా! ౨౧౧౧౨
- క. నరుఁ డెవ్వఁడు నను బూజా-పరితృప్తి నొనర్చు, వాఁడు వరసౌఖ్యము నా
కరుణం గని యిటఁ, గడవటఁ-బరమంబగు నాదుపదముఁ బడయు నిజముగన్.
- క. వినుమీ వార్షికపూజన-మును జేసిన నశ్వమేధముఖయజ్ఞము లె
ల్లను గోటిచేయు సత్ఫల-మును బొందు నిజంబు నరుఁడు భువిఁ బుణ్యుడగున్.
- ఆ. ఈ మహాత్మవమున నెవఁడు మోహంబున-నైన ద్వేషయుక్తినైన నన్నుఁ
బూజచేయఁ, డట్టి మూఢుండు యోగిని-పశువు కాఁగలండు బ్రహ్మదేవ!
- మ. నను నెవ్వారలు మూఁడులోకములలోనన్ బూజగావించు, రా
యనఘుల్ చేసిన యర్చనంబునకు నే నత్యంతసంతృప్తనై
యనయం బిచ్చుచునుండు వారల యభీప్సార్థంబులన్ గోరినం
తనె లోపం బిసుమంత యేనియు మదిం దల్పంగరానట్లుగన్. ౨౧౧౧౬

త్రైవిధపూజలు

- సీ. సాత్త్వికభావంబు స్వాంతంబునం దెంచి నన్నుఁ బూజింపఁగా నున్న జనులు
బలి సమర్పింపఁగాఁ బనిలేదు, మాంసాన్నసహితంబుగాఁ బూజ సలుపఁదగదు,
మత్స్రీతి వాంఛించు మానవుల్ సాత్త్వికుల్ పూనికతో మహాపూజ చేయ
వలయును, మాంసవిసర్జితనై వేద్యములతోడ వేదాంగముఖభవంబు
- తే. లయిన నుతితతితోడను నభివేశాల-జపముఖంబులతోడ హింస్రముఖవర్జి
తంబులగు విప్రభోజన ద్రవ్యసమితి-చే నని యెఱుంగుఁడీ మీరు చిత్తమందు.
- ఉ. రాజసభావయుక్తులు నిరంతర మోపరమేష్ఠి! నన్ మహా
పూజ నొనర్చి భక్తిమెయి మోదితఁ జేయఁగ మానసంబునం
దోజఁ దలంచిరేని విను ముత్సుకనై యెఱిగింతుఁ దద్విధిన్
శ్రీజయవృద్ధికాములకుఁ జెల్లును నీవిధ మాలకింపుమా! ౨౧౧౧౮
- సీ. నానావిధంబులై నవ్యంబులై నట్టి ఛాగమేషమహిషసమితితోడ
మాంసాన్నములతోడ మదిఁ గడుభక్తితో బలులసమర్పింపవలయు, మఱియు,
నీమహాపూజయం దిష్ట కామ్యార్థమై జపయజ్ఞ హోమసు స్తవముఖముల
నన్ను సంతృప్తఁగా సన్నుతింపందగు, నీకార్యము నొనర్ప నిద్రవిప్ర
- తే. వరుల నర్థించి వారిని వైభవమున-నిష్ఠమృష్టాన్నకలన సంతృప్తిచేయ
వలయు, నీవిధమునఁ బూజ వఱలు, నిట్లు-చేసిన మనోరథములెల్ల సిద్ధిసొందు.
- చ. ఖలులగు శత్రుసంచయము గ్రన్నన నాశమునొందు, నెల్ల వే
శల ధనధాన్యవస్తుతతులం దులదూఁగుచు నుండ్రు, యుద్ధభూ

- ముల విజయంబు చేకురును, బుత్తకళత్రసుఖంబు లబ్బు, బు
ష్కలముగ నై హికంబులను గాంచి సుఖంబ్రతు ననుభవించినన్. ౨౧౬౦
- తే. ఆ మహాపూజ రాజసంబైన నగును
గాక! యిహమందు సకలభోగంబు లంది
పరమసౌఖ్యంబులఁ జెలంగు పరమపదముఁ
బొందుదురు భక్తులగువారు ముదితులగుచు. ౨౧౬౧
- క. తామసి యగు పూజావిధి-యేమిట నీయెడువిధుల కెనగాదు సుమా!
ధీమంతులు శాంతులు మది-నేమాడ్కిఁ దలంపరాదు హితముని యెప్పుడున్. ౨౧౬౨
- చ. సుగవరులార! యర్చనము చొప్పు నెఱింగితి, రింక రావణా
సుకుని జయింప రాఘవుఁడు శూరత మించ యజంపుఁడీ వెన్క,
వరమహిషాజబ్బందముల భక్తి సమర్పణచేసి, నాకు సం
బరము ఘటంపుఁడీ బలుల, వైరివివాశము నెంచి యాత్మలన్. ౨౧౬౩
- చ. ప్రతిదిన మిట్లు పూజలను భక్తిసోనర్చుచు శుక్లపక్షమం
దతులితమా మహానవమియందునఁ జేయుఁడు ఛాగముఖ్య వి
స్తృతబలిదానముల్, మిగులఁ దృప్తియొనర్చుఁడు నాకుఁ జిత్తమం
దలిశయసమ్మదం బొదవునట్లుగ దేవతలార! సద్విధిన్. ౨౧౬౪
- మ. అరివిధ్వింసనశీలనైన నను మీ రత్యంతసద్భక్తితో
వరపూజాపరితృప్తిచేసినఁ దమిన్ ద్వంద్వైరియా రావణా
సుకునిన్ లోకసమూహకంటకు మహాశూరున్ వెన్క ద్రుంతు సం
గరరంగంబున నిశ్చయంబుగను లోకశ్రాంతి పెంపొందఁగన్. ౨౧౬౫
- తే. నాకు బలిదాన మతితృప్తి నవమియందుఁ-జేసినం గల్గుఁగాన మీ రాసఁ గోట
కోర్కులుఫలింపఁగోరినఁ గొదువపడక-యొసఁగుఁడీ బలి నవమినాఁడసదృశముగ. ౨౧౬౬
- ఆ. మదిని జెలిసియేని మఱి తెలియకయేని-భక్తితోడనే నభక్తినేని
నన్ను వార్షికంబునాఁడగు పూజ గా-వింపఁదగును మిగుల విబుధులార! ౨౧౬౭
- క. ప్రతిదినముం బలిదానము-నుతితతిపూర్వకముగా ననుభవంబు
ధృతిఁ గావింపంజను, ని-వ్యతము హితము నాకు నెప్పుడు విధివిహితమగున్. ౨౧౬౮
- తే. శక్తి చాలనివాఁడు నాసక్తి నవము
యందయిన బలిదానంబు సధికభక్తి
నొసఁగనగు, నవ్వుమిని బలి యురుతరమగు
యజ్ఞ ఫలముల సమకూర్చు నని తెలియుఁడు. ౨౧౬౯

సీ. సురవరులార! నా కురుమోదమును గూర్చిగా మహాష్టమినాడు గాఢభక్తి నుపవాసమును జేయ నొప్పును భువనత్రయంబున నివసించునట్టివార, లాత్మ సత్పుత్రుని నభిలషింతురయేని, యట్టివారికిఁ బుట్టు నతిశయసుగుణాఢ్యుండు నందనుం డస్సదీయకృపావిశేషంబునను, నిది సిద్ధము, తన తే. యులు గలట్టివారి లుపవాస మష్టమీ-దినమునందు నుండఁజనదు, తెలియుఁ డిది, సిద్ధయోగ మెంతయు గూఢమై-వెలయుచుండు మిగుల విబుధులార! |

తే. అష్టమిని నుపవాసంబు నధికభక్తి-నవమునికై బలిదానంబు ప్రవిమలాశ్వ మేధముఖయాగ ఫలమునుమించుననుచు-నాత్మ దేలియుండుసురవరులార! సతము ”

ఉ. నారద! దేవి యిట్లు భువనత్రయమోదదమైన వాక్కు లిం పారఁగఁ బల్కఁగా, సురగణాఢ్యులు బ్రహ్మయు నాలకించి విస్తారపు భక్తి దేవిపదతామరసంబులఁ బూజచేయఁగాఁ గోరిక మీఱుచుండఁగ నకుంఠితదివ్యవిధి న్ననంబులన్. ౨౧౭౨

ఆ. పాదుకొల్పి వివిధబలిదానములచేత-ననుదినంబుఁ బూజ నొనరించి రోగిని నవమివళకుఁ బగఱ జయింప, శ్రీ-రామమూర్తి గెలువ నీమమూని

నలువదియేడవ అధ్యాయము

రావణకుంభకర్ణ యుద్ధము

చ. మునివర! నారదా! వినుము పూన్కిఁ బరాంబిక సర్వలోకమా తను భువనేశ్వరికై ద్రిదశభామమునందున, మర్త్యలోకమం దునఁ గడు నిష్ఠ నింద్రసహితౌ సురవర్యులు శంకరుండుఁ బెంపునఁ గడుభక్తితోడుతను బూజయొనర్చుచు నుండి రంతటన్. ౨౧౭౩

క. శ్రీరాముండు దేవీకృప-ఘోరాస్త్రంబులను బజిపి కూల్చె సమరమం దా రావణానుజుని దు-ర్వారుని ఖలుఁ గుంభకర్ణుఁ బటుగర్వాంధున్. ౨౧౭౪

చ. దురమున ఘోరరాక్షసులు తుత్తుమురై బహులక్షకోట్లు వా నరుల పరాక్రమంబున వినాశమునొందిరి, యట్లసంఖ్యవా నరవరులు గతాసులయి నాశనమై భువిఁ ద్రెల్లి రప్పడా శరవిభు విక్రమంబునకుఁ జాలక మెంతయుఁ దాపసోత్తమా! ౨౧౭౫

తే. ఘోరహాపంబుగను రణక్షోణిఁ బాతె-రక్తనదులు విశాలతరంబు లగుచు, నందు నెచ్చటఁ జూచిన సందులెల్ల-ముండమాలిక లురుభయంబు నొనరించె.

మ. తన తమ్ముండగు కుంభకర్ణుఁ డటు యుద్ధక్షోణి శ్రీరామచం ద్రుని యస్త్రంబులఁ బ్రాణము ల్దొరఁగుటకై దుష్టాత్ముడౌ రావణుం

డైనయన్ దుఃఖము విన్న యాత్మణమునందే తప్పుడై బిట్టు రో
దనముం జేయుచు మూర్ఖ మున్నె గడుసంతాపంబునన్ నారదా । ౨౧౭౮

క. అంత నతికాయుఁ డనువాఁడెంతయు శూరుండు రాక్షసేశ్వరుఁ గని త
చ్చింతను బోఁడ్రోలి కడున్-బంతంబున రణముసేయఁ బయనంబయ్యెన్.

ఆ. భీమవిక్రముండు వీరుండు రావణు-చూఱడించి మిగుల నుద్రతుండయి
కృష్ణపక్షదశమి మృగ మొనరింపఁగాఁ-గదలె భూమి యద్రువఁగా మునీంద్ర ।

ఉ. రాముఁడు కుంభకర్ణుని దురంబునఁ ద్రుంచి, పితామహుండు దే
వీమహానీయపాదములు విశ్రుతభక్తి యజించు చోటికిన్
నీమము మీఱఁ బోయి విధినిం భువనేశు మహాత్ముఁ గాంచి ని
స్సీమపు భక్తి మొక్కులిడి చెంతను జేరి వచించె నారదా । ౨౧౮౧

తే. "రావణుని తమ్ముడైన వీరప్రవరుఁడు-కుంభకర్ణుండు రణమునఁ గూలె"ననిన,
బ్రహ్మాయును మును బర దేవి పల్కినట్టి-పల్కులను దెల్పెఁదాపసప్రవర ! మఱియు.

చ. అనుదిన మా పరాంబికను సర్చనచేయు విధానమున్ రణం
బున సరివీరనాశనము మున్ వివరించెనుగాదె పంకజా
సనుఁడు, ముదంబున నివి ప్రశస్తములై తగు వస్తునంతతు
ల్లొని కపివద్యు లెల్లరును గూడి పరాంబికఁ బూజనల్పఁగన్. ౨౧౮౩

ఆ. బలసి నచ్చుచుండ భగవంతుఁ డగు రాముఁడంత దశమి నుదయమందె యచట
విపులబలులతోడ విధివిధానంబున-దేవిఁ బూజచేసి దివ్యభక్తి. ౨౧౮౪

మ. పరదేవీచరణాంబుజంబుల నెదన్ భావించి యస్తాంగము
ల్లర సోకంగ నమస్కరించి తమి యుద్ధక్షోణికిం బూన్కి వా
సరవీరు ల్దను గొల్పిరాఁ గదలె ఘోనాఘండు శ్రీరాముఁ డో
వరమానీ! విను మంతమోద సమర వ్యాపారపారీణతన్. ౨౧౮౫

మ అతికాయుం డతిదుస్సహుం డగుచు భూమ్యాకాశముల్ మ్రోగ, నై
న్యతతిన్యందన నేమిఘట్టనలచే నాకంపితం బొచు ను
ద్ధతి భూభాగము కంప మొందఁగను దుర్ధరాసురవ్రాతవి
స్తృతిసంసేవితఁడై రణక్షితి నచ్చెన్ బెంపు నీపింపఁగన్. ౨౧౮౬

శా. ఘోరాకాదులు గుప్తుడైత్యసమిగ్ధ ల్గొల్వన్ రణోన్మీస్థలిన్
జేరెన్, వాసరవీరులం గవిసె నిస్సీమప్రతాపంబు పెం
పారంగా నతికాయుఁ, డంతట నిలింపఁజేయన్, గీతసం
వారంబున్ భయమందఁ బోరె నతిదుర్వారంబుగా నారదా । ౨౧౮౭

చ. పరిఘులు వృక్షరాజములు బండలు కొండలు పెన్నదల్ వడిన్
గరములఁ బూన్చి వానరనికాయము రాక్షసవీరులన్ భయం
కరగతి నొంచి యుద్ధభువి గాటపు శౌర్య మెసంగఁ దాకి దు
ర్భరముగఁ బెక్కువేల నసువారము వీడఁగఁ గూల్చి రేపునన్. ౨౧౮౮

చ. వివిధములైన బాణముల విశ్రుతరీతి ధరించి మించి కీ
శవితతి నట్లై యుద్ధమునఁ జంపిరి శూరతఁ జూపి రాక్షస
ప్రవరులు, కూరులై కవిసి బల్విడి లెక్కకు మిక్కుటంబుగా
నవిరళశస్త్రపాతముల నప్పుడు విక్రమ మొప్పు నారదా! ౨౧౮౯

మ. అతికోపంబున రామలక్ష్మణులు ఘోరాకారులై చాపము
ల్వితతప్రక్రియఁ దాల్చి యుద్ధభువి దోర్వీర్యంబు పెంపొంద దు
ర్భతులా రాక్షససైనికప్రవరులన్ మ్రందించి రవ్వేళ బా
ణతతుల్ పర్వఁగఁజేసి యొక్క మొగి సైన్యవ్రాతముల్ ట్కోభిలన్. ౨౧౯౦

మ. దిలివంశ్యాగ్రణి వీరపూజితుఁడు సందీప్తాత్మఁ డత్యుగ్రుఁ డ
య్యతిశాయండును సంగరాంగణమునం దత్యుగ్రుఁడై వానర
ప్రతతిం ద్రుంపఁగఁ జొచ్చి ఘోరముగ నిర్బంధించి చంపె మహా
ద్యతుఁడై పెక్కు సహస్రసంఖ్యల నెదం రాష్ట్రంబు వే పొంగఁగన్. ౨౧౯౧

ల. తుములయుద్ధ మయ్యె దుర్బాధుఁడౌ నతి-కాయరాక్షసున, కమేయసుగుణ,
కలితులైన యట్టి ట్కొపాలవరులగు-రామలక్ష్మణులకు నో మహత్మ! ౨౧౯౨

మ. అంతఁ బ్రహస్తముఖ్యదనుజాధిపతిప్రముఖు ల్బలాఘ్య ల
త్యంతకువన్ జెలంగుచును నట్లై యెదుర్కొని వానరేంద్రులన్
బంతము మీఱఁ దాకిరి ప్రభావములన్ వడి నుగ్గడించుచున్
వంతున కెక్కి, భీతిదము వారల పోరు గనంగ నారదా! ౨౧౯౩

మ. అతిఘోరంబుగ వానరుల్ దిలిజుల్ హర్షంబు దీపింప వి
స్తృతచైర్యంబున యుద్ధరంగభువి విస్తేరావహప్రక్రియా
శ్రేతులై పోరానరించుచుండిరి, పగల్ గేయిన్ మదిన్ లెక్కయన్
గతి నాలోచన మాచరింపకయె విఖ్యాతిం గడుం గ్రూడులై. ౨౧౯౪

క. సురగరుడయక్షకిన్నర-వరులు ధరణియందునే నభంబుననే యె
వ్వెరవున నీదృగ్విధసం-గర మరయ నశక్తులైరి కడు సుస్థితిలోన్. ౨౧౯౫

ఉ. ఒండొరుమీఁద నస్త్రముల నుత్తమశస్త్రములన్ భుసుండముల్
చండతరత్రిశూలముల శాతమహాపరిఘంబులన్ వడిన్

జెందుచు మీటి హుంకృతులఁ జేయుచుఁ బోరిరి చూడఁగా మహా
ద్వందతరాట్టహాసముల ధాదుణి సంకుల మంద నారదా !

౨౧౯౬

ఆ. పగలు రాత్రిగాఁగ భావింపనయ్యె, రాత్రియును బగలుగాఁగఁ దేజరిల్లె,
నభ్రరహితగగన మతివృష్టి గురిసెను,-భీతిదముగ గాలి వీచె నపుడు. ౨౧౯౭

క. రణరంగంబున భీత్య-బృణదములై పిడుగు లడరి పడసాగెను మా
ర్ణాగణముల మించుచు వడి-ధణధణముని భూమి యద్రువ దశదిశలందుఁ.

ఆ. మూఁడు దినము లిట్లు భూతభయంకరం-బుగను బోదు సాగె మునివరేణ్య !
సురలు గగనవీధిఁ బరికించి యారణో-ద్వృత్తి కాత్మలందు బెగడువడిరి.

శా. అంత న్నాల్లవనాఁడు లక్ష్మణుఁడు క్రూరాస్త్రంబులం గొట్టి దు
ర్ధాంతుఁ విక్రమవంతు నుద్ధతుని సంగ్రామోత్సుకుఁ శూరు ను
ద్భావించుం గా నతికాయు నంతకుని జేరంబంపె దేవోఘ మా
వింతఁ మెచ్చఁ ద్రయోదశీనిశిని దోర్బీర్యంబు రూపింపఁగఁ.

౨౨౦౦

క. తక్కిన రాక్షసవీరుల-యొక్కడఁగించె రఘురాముఁ డుత్తరనిహతిఁ,
జక్కినవారల వానరు-లోక్కుమ్మడిఁ దునిమి రప్పు దుర్విం బడఁగఁ.

౨౨౦౧

క. హనుమంతుండును నంగదుఁ-డును మున్నగు వానరులు గడుం గ్రోధమునఁ
మునుమిడి రాక్షసవీరులఁ-డునిమిరి రణభూమియందు దోర్బలశక్తిఁ.

౨౨౦౨

క. కొందఱు రాక్షసు లతిభయ-మంది దిశలఁ బాటి రప్పు డతిత్వర, మోదం
బంఁడెను శ్రీరాముఁడు రణ-మందు విజయ మొంది మిగుల నద్భుతతీతిఁ.

క. వానరు లెల్లను విజయ-ధ్వానములను జేయుచు ముదంబుఁ గనిరి, నే
త్రానందంబుగ సురలు ప్ర-సూనంబులు గురిసి రాత్నఁ జొక్కి ప్రియమునఁ.

ఉ. రాముఁడు లక్ష్మణు నిగ్గుల రంజలుచున్ దన దోర్బ్యగంబునఁ
ప్రేముడిఁ శాఁగిలింతుకొని పెంపెనలారఁగ నాదరించి సు
సేము శిరంబు మూర్కొని మదిం గడుభక్తిని జేరఁబోయె గ
ల్కామితదాయకుం డయిన కంజజు పాలికిఁ దాపసో త్రమా !

౨౨౦౩

శా. ప్రాతఃకాలమునందె రాఘవుఁడు బిల్వశ్రేష్ఠవృక్షంబునఁ
జేతఃప్రీతిద నీశ్వరేశ్వరిని సంసేవించి పూజించి లో
కాతీతం గొనియాడి యుద్ధవిజయం బర్ధించి వే కీశసం
ప్రాలంబుల్ వడి రా రణస్థలికిఁ జేరంబోయె మానీశ్వరా !

౨౨౦౪

చ. కడు బలవంతుఁడైన యతికాయుఁడు, దద్బలముం, బ్రహస్తుఁడు
బెడిదముగా రఘూత్తముని బీరముచే రణరంగభూమిపైఁ

బడుటను రావణుండు విని, పల్వగచే ఊతి వ్రాలి, లంకకుం
గొడుకును మేఘనాదుని నకుంఠితేవీర్యుని రక్షణార్థమై.

౨౨౦౭

క. వినియోగించి, దురంబును-నొనరింపఁగఁబోయె నాత్మ నుడుతరకోపం
బును బూని, యంత యుద్ధం-బనుపమమై భయద మయ్యె సరయ మునీంద్రా!

క. వానరులకు రావణునకుఁ-బూనికతో జరగఁ బోదు భూతాద్భుతమై
మానీంద్రా! యమరాష్ట్రా)-నూనవివృద్ధంబు నగుచు నుడుతరరీతి.

౨౨౦౯

క. శ్రీరామలక్ష్మణులకును-నా రావణదనుజపతికి నతిఘోరంబై
పో రొదవె, విభీషణుఁ దా-నారసి రావణుండు శాత్రవానళిచెంతి.

౨౨౧౦

శా. క్రోధం బాత్మ నిరస్తమై నిగుడఁగఁ గ్రూరాత్ముఁడై తమ్మునిఁ
బాధింప న్నయద త్తమై భయదమై భాసిల్లుచుఁ శాత్రవో
లేధంబున్ వడిఁ జేయు శక్తి గల శక్తం బూని వే వైవఁ గో
పాధీనుండయి యుద్యమించె, నపు డాయత్నంబు సౌమిత్రియు.

౨౨౧౧

చ. కనుఁగొని యావిభీషణునిఁ గావఁగ నెంచి తదీయసమ్ముఖం
బునకును వచ్చి తా నిలిచెఁ బూర్ణ దయామయుఁ డౌచు, నాక్షణం
బున వరశక్తి రావణుండు పూనిచివై చెను, నద్ది లక్ష్మణున్
సునిశితరీతిఁ జేరి మఱి చొచ్చె రసాతలసీమ కత్తటిన్.

౨౨౧౨

ఉ. అంతట లక్ష్మణుండు సమరావని మూర్ఛిత, రావణుండు తా
స్వాంతమునందు లక్ష్మణునిఁ జయ్యనఁ గైకొని పోవు కోర్కెతో
నెంతయు స్వీయబాహువుల నించుక తాఁకుచు నుండ వెంటనే
చెంతను జేరి పావని విశిష్టదుష్పాత్ముఁడై జవంబునన్.

౨౨౧౩

క. రావణు విపులోరఃస్థలిఁ-జేవ యడఁగ ముష్టిఁ బొడిచె, జేష్ఠ టుడిగి లం
కావిభుండు వ్రాలె సరదము-పై, వడి రక్తంబు గ్రక్కి పరవశుఁ డయ్యెన్.

ఆ. అంతఁ దెలివి నొంది యెంతయుఁ గ్రుద్ధుఁడై

రావణాసురుండు రయము మీఱి,

ధనువుఁ బూని హనుమఁ దునుమఁగా నెదనెంచి

యుటికె వానిపైకి నుద్ధతుఁడయి.

౨౨౧౪

తే. రామచంద్రుండు చూచి యుద్ధామచాప-మూని పావనిమీఁదికిఁ బోవు రావ
ణాసురుని సంతకసమాను నట్టై తాఁకి-పలికె నిట్టులు గంభీరభాషణముల.

శా. "ఒరీ! రాక్షసరాజ! నేఁ డిదె త్వదీయోద్వృత్తి నెంతే వడిన్
గ్రూరాస్త్రంబుల పాలు చేసి సమరక్షోణిం బడం ద్రుండు నీ

వేరీతిఁ రణసీమ వీడకయ పో రీవేళఁ గావింపఁగా
నారంభింతువయేని, చూడుము మదీయామోఘదోర్విర్యముఁ.” ౨౨౧౭

రావణుఁడు రణరంగము విడిచి పురిలోని కరుగుట

క. అని బాణంబుల ధనువున-గును రఘుపతి కూర్పఁగానె కొడుకుచు మది నూ
నిన భయము పురములోనికిఁ-జనె ద్రుతగతి రణము విడిచి సంయమినాథా!

చ. జనకుఁడు రావణుండు పురిఁ జయ్యనఁ జొచ్చుటఁ గాంచి, యంతః ద
త్తనయుఁడు మేఘనాదుఁ డొగిఁ దండ్రని నూటట నొందఁజేసి, తా
ననిఁ గ్రుధఁ బోరఁగోరి, సమరాంగణసీమకు వచ్చె, ఘోరమై
తనరె దురంబు లక్ష్యుఁడు, దైత్యతనూజుఁడు విక్రమింపఁగఁ. ౨౨౧౮

చ. భవనభయంకరుఁ విబుధపూగవిమోహనహేతుభూతు శూ
రవధుని రావణాత్మజుఁ బరాక్రమవంతుని మేఘనాదునిఁ
భవఁ బడఁ ద్రుంచె లక్ష్యుఁడు భూరిశరంబుల నేసి యాజియం
దవిరళశక్తిఁ జూపి, సుర లద్భుతమంద నమావసిఁ ముని! ౨౨౨౦

రావణుఁడు కుమారుఁడుచచ్చెనని తానేయుద్ధమునకువచ్చుట

చ. తన సుతుఁ డీలై నంచు విని దారుణశోకము తన్ను ముంపఁగాఁ
బనవుచు రావణాసురుఁడు భావమునం దలఁపంగరాని రీ
తిని మునినాథ! శత్రువుల దిట్టతనంబును నెంచి కోప మా
త్మను మెఱయింప నుగ్రుండయి మార్తురఁ ద్రుంపఁదలంచె శూరతఁ. ౨౨౨౧

మ. కదలెఁ సంగరభూమి కేడ్డెఱ సమగ్రస్థైర్యసంభన్నులై

యెడ దేవాంతకముఖ్యరాక్షసమహోద్వృత్తాత్మయోధుల్ మదో
న్మదులై యెంతయు వెంటరా భుననము ల్సార్వోద్యోయ, యుద్ధంబు భీ
ప్రదమయ్యెఁ బ్రతిపత్తునుండి నవమీషర్యంత మో నారదా! ౨౨౨౨

తే. రామరావణయుద్ధంబు భీమరూప-మయి నిరుపమానమై చూడ నద్భుతమయి
తుములమయి వాగతీతమై తోఁచె సర్వ-భుననభీకర మగుచు నప్పడు ముసింద్ర!

క. మునినాథా! రక్షింనా-ధుని బల మనుదినము రాము దోర్బలశక్తిఁ
మనఁజాలక సంఖ్యయు సమ-సెను షష్ఠీదినముదాఁక సేన క్రమముగఁ. ౨౨౨౩

ఆ. షష్ఠినాడు భువనసమితి పితామహుఁ-డైన బ్రహ్మ మృణ్మయప్రతిమను
జేసి మిగుల భక్తిచే దేవి ప్రతికృతి-సంజ నావహించి సంయతుఁడయి, ౨౨౨౪

తే. సప్తమీదినమునఁ బత్ని సాధురీతిఁ-జేర్చి యావాహనముఁ జేసి శ్రీపరాంబఁ
బూజగావించె నియతుఁడై, భువనవిజయ-పత్రిఁ గూర్చినయంత నవార్యశక్తి.

తే. సర్వసంహారకారిణి సర్వశక్తి-రావణునిఁ బంపుటకు నయి రామచంద్రు
ధనువునందుఁ బ్రవేశించి యనుపమమహి-మను వెలింగె మహాప్రమి మునివరేణ్య!

చ. ఉదయమున నృహాప్రమిని నుల్లమునందుఁ బితామహుండు మో
దదయగు నాపరాంబికను ధ్యానముచేయుచుఁ బూజచేసె న
భ్యుదయము రామభద్రునకుఁ బూర్ణముగా దయచేయునట్లు పెం
పొడవు మహాపచారముల నూర్జితరీతి నొసంగి నారదా! ౨౨౨౨

ఉ. అంతః బరాంబ తృప్తి మదినంది జగత్పితకుం బ్రసన్నయై
యెంతయు వేడ్క రాఘవు మహేషువునందునఁ జేరి దుర్మద
స్వాంతుని రావణాసుకుఁ బ్రచండత ముట్టి లడీయశీర్షముల
వింతగ ముక్కలై రణభువిం బడఁ ద్రెంచె ననంతశక్తితోఁ. ౨౨౨౯

ఉ. రాముండు బాణముం దొడిగి రావణుఁ గూల్చుగ వేసె నెప్పుడు
క్షామత నప్పు డాదితిజతల్లజుడై తగు రావణుండు జే
వీమహానీయ పాదముల విష్వానమానసుడై తలంచె సం
గ్రామభువంబునందున శరణ్య యటం చెద విశ్వసించుచున్. ౨౨౩౦

చ. శరముల భీకరంబుగను సంగరరంగమునందు రాముఁ డు
దురగతి రావణాసుకుని దోర్బలమున్ వడిఁ జూపి కొట్టఁ ద
చ్చిరములు తున్నియున్ మరలఁ జేరుచు నుండఁ దదీయగాత్ర, మ
చ్చేకువుపడంగ నెల్లరును జిత్రములందునఁ దాపసోత్తమా! ౨౨౩౧

ఆ. ఎంత యత్నంబుతో బాణసంతతులను-బలపిశిరములఁ ద్రుంచిన వడిఁ దెగియును,
మరలఁ జేరును రావణ మహితగాత్ర-మునను, నసువులువీడఁ డాదనుజవరుండు.

క. అతిఘోరంబయి సంగర-ము తుములమై యడరె నవమిఁ బూర్వాహ్లామునం
దతులితముగ రామునకును-దిలిసుతవరునకును భీతి దివిజుల కొదవన్. ౨౨౩౩

సీ. ఆ మహానవమినాఁ డఖిలలోకపితామహుండు పరమేష్ఠి తా నుల్లమందుఁ
బరదేవిఁ గడునిష్ఠ నిరవుకొనంజేసి, వివిధోపచారము ల్విస్తృతముగ
నర్పించి పూజించె నాభివృద్ధుక్షసమీపంబునందున మృణ్మయియగు
విగ్రహంబునను దేవీమూర్తి ధ్యానించి నానావిధంబులైన బలు లోసఁగి

ఆ. రమ్యధూపదీపరాజి నై వేద్యాదు-లను బరాంబ సూక్తులను దలంచి
కొడువలేకయుండఁ గూర్చి సదృశ్శక్తితో-రామజయము నెంచి నీమమునను.

తే. అంత ముక్తిదయైనట్టి యాపరాంబ-దేవి భగవతి చిద్విద్య రావణాసు
కుని నవిద్యాస్వరూపయై యెనసె మాని!-వినుముతస్సహిమంబునువిశదపఱు.

క. రావణుఁ డవిద్యచేఁ దన-భావంబున మోహితుఁడయి పరజేవీన
తేవ మఱచె దేవిని సం-భావింపకపోయె, నడఁగె భక్తియు మదిలోఁ.

క. దేవీమాయామోహితుఁడై వెనఁ గోపంబుఁ బూని యసురేంద్రుఁడు మ
ర్భావంబున రామునితోఁ-గావించె రణంబు నపుడు కడు ఘోరముగఁ.

రామరావణయుద్ధము

మ. తనకుఁ బ్రహ్మముఖాస్త్రజాలబలమే తథ్యంబుగా యుద్ధభూ
మిని శ్రీరాఘవు గెల్వఁజాలు నని బల్కి దర్ప ముప్పొంగ రా
ముని బ్రహ్మాస్త్రము మున్నుగాఁగల శరంబు ల్పూని ఘోరాకృతిం
గొని శ్రీరామునిపై వడిం బఱపె నుగ్రుండై సురల్ భీతిలఁ. ౨౨౩౮

మ. దురమం దారఘరాముఁ డాశరములఁ వోర్వీర్య ముప్పొంగ ను
ద్ధుడుడై బ్రహ్మముఖాస్త్రము ల్పఱపి తోడ్కోఁ ద్రుంచి దుర్ధర్ష భీ
కరు నారావణుఁ గ్రూర బాణసమితిం గాఢంబుగాఁ గొట్టి న
చ్చెరువొందఁ బిబుధావళుల్ నభమునం జిత్రక్రియఁ జూడఁగఁ. ౨౨౩౯

తే. ఒండొరుల గెల్వఁగాఁబూని యుల్లములను
రామరావణు లత్యంతభీమయాపు
లగుచుఁ బోరంగ మధ్యాహ్న మయ్యె నమ్మ
హానవమినాఁడు విను మంత మానినాథ! ౨౨౪౦

తే. అంత నపరాహ్ణమగుటయు సంతరంగ-మందు శ్రీరామచంద్రుఁ డయ్యాదిశక్తి
యైన పరమేశ్వరిని భక్తి నవికలముగ-ధ్యాన మొనరించి ప్రణమిల్లి తత్పదముల.

క. రావణు వధింపఁగా నా-దేవిని నుతిచేసె మిగుల సిద్ధుఁడయి యపుడే
పావనచిత్తుఁడు బ్రహ్మయు-దేవీపదములకు మ్రొక్కె దృఢతరభక్తిఁ. ౨౨౪౨

క. "రావణు దురాత్ము దుస్సహు-దేవీ! దునుమాడు" మని నుతింజేసెను న
ద్భావమున మాటిమాటికి-శ్రీవిభునకు జయము గలుగఁజేయు మటంచుఁ.

సీ. సకలలోకంబులఁ జక్కఁగ రక్షించు పరమేశ్వరియుఁ గడుభక్తి రామ
చంద్రుండు బ్రహ్మయు సన్నుతి సమ్మతిఁ గావింపఁగా మెచ్చి కరుణలోడ,
జాబ్బల్యమానకల్పజ్వలనాతిదీప్తంబగు శస్త్ర ముత్తమము నొసఁగె,
దానె దోర్లర్హితు దానపు ఖండింప నయ్యస్త్రవరము నత్యంతతృప్తి

తే. వెలయఁగాఁ బ్రీతి యుప్పొంగ విశ్వకర్త-యైన పరమేష్టి శత్రుసంహాననశీలుఁ
డైన శ్రీరామునకు నిచ్చె నాక్షణమున-నాలసింపక నారదా! యతిరయమున,

క. కాలాంతకసన్నిభమై-జ్వాలలచే మించి వేగవంతంబయి యా
భీలసకలబలమయమగు-కోలం గొని ముదముఁ గనె రఘుప్రవరుండుఁ. ౨౨౪౩

ఉ. అంత మనంబులోపలఁ బరాంబను సుస్థిరభక్తి నిర్మియ
త్యంతమహాప్రభావమున నంతట వెల్లు శరంబు వేగ ము
ర్దాంతుని రావణుం గుఱిచి తా నొగిఁ జాపమునందుఁ గూర్చి క
ర్ణాంతముదాఁక లాగి సుర లచ్చెరువందఁగ వేసె నారదా ।

౨౨౪౬

రా క ణ వ థ

శా. ఆ యస్త్రం బతిదీ ప్తమై వెలిగి బ్రహ్మాండంబుఁ దా నిండి ము
జ్జేయున్ రావణుఁ ద్రుంచి తిద్ధదయమున్ భేదించి తత్ప్రాణముల్
చాయంజేసి ధరాతలంబునను దుర్వారక్రియం దూతె, ను
చ్చేయాత్మద్యుతి దుర్నిరీత్యమయి విస్తేరప్రదం జానటుల్.

౨౨౪౭

ఉ. అంతట నంతరంగములయందు మహాద్భుత మంది దేవతా
సంతతు లెల్లఁ జూడఁగ నిశాచరవద్యుఁడు రావణుండు ము
ర్దాంతుఁడు హేమభూషితరథంబున నుండి రణోర్విమోద న
త్యంతమహావం బడర నప్పుడు తెల్లెను మానిన త్తమా ।

౨౨౪౮

తే. వసుధ యంతయుఁ గంపించె, వాద్ధు లెల్లఁ
గలఁత నొండెను, బ్రాణు లాకులత నొండె,
దనుజసముదాయ మతివిషాదమున మునిఁగె
రావణుఁడు దైశ్లేగా సంగరంబునందు.

౨౨౪౯

మత్త. అంతరంగములందు సంతస మంది వానరు లెల్లరున్
వింతవింతగ నారవంబుల వేడుకల్ వడిఁ జేయఁగాఁ
జింతలెల్లను వీడె నంచును, శ్రేయము ల్గనినార మం
చెంతయున్ భువనాధివాసులు హృష్టులై రపు హోమురీ ।

౨౨౫౦

తే. సురలు సురభిశ్చప్రసూనవర్షంబు ల-త్యంతహర్ష సంయుతాత్ము లగుచు
రామచంద్రమోదఁ బ్రేమ ముప్పొంగఁగాఁ-గురిసి రపుడు మానికులవరేణ్య ।

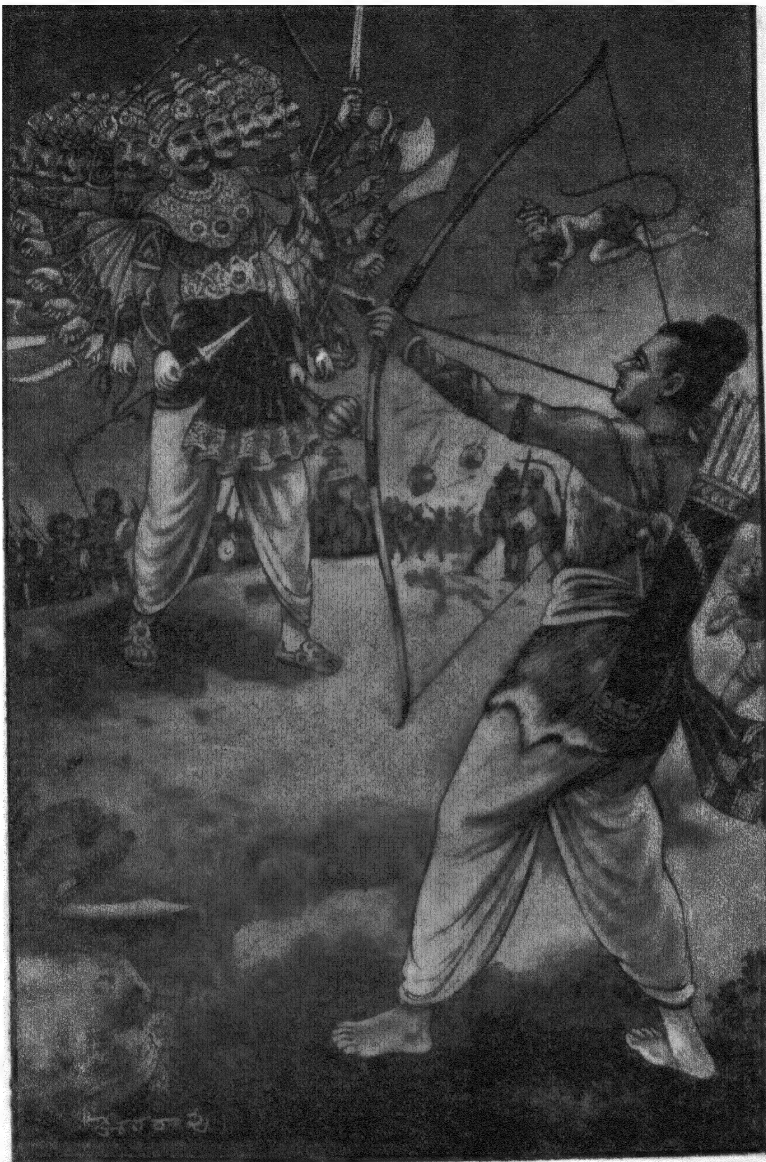
శా. శ్రీరామాజ్ఞను నిర్జరప్రభుఁడు వర్షించెన్ సుధావృష్టి, నా
ఘోరంబైన రణోర్వియం దసుపులం గోల్పోయియున్నట్టి వి
స్ఫారప్రాభవయుక్తులౌ వనచరు ల్ప్రాణంబులం బొంది గం
ఢీరస్వాంతులు నైరి తొల్లిటి క్రియన్ వృష్టిప్రభావంబునన్.

౨౨౫౧

విభీషణుని దుఃఖము

క. తన యన్న రావణుఁడు దుర-మున నసుతతి వదలి యపుడు పుడమిఁ బడఁగఁ దా
మనమున విభీషణుఁడు రో-దన మొనరి చె దీనుపగిదిఁ దాపనవర్యా ।

౨౨౫౨

రామ రావణ యుద్ధము

“అంత మనంబులోపలఁ బరాంబను సుసిరభక్తి నిల్పి య
త్యంత మహాప్రభావమున నంతట వెల్లు శరంబు వేగ దు
ర్గాంతుని రావణుంగుఁజేచి తానొగిఁ జాపమునందుఁ గూర్చి క
ర్ణాంతము దాఁక లాగి పురలచ్చెరువందఁగ వేసె నారదా!”

[పుట 296]

తే. అంత భగవంతుడైనట్టి యారఘూద్వ-హుండు శ్రీరాముఁ డాదృతి యుల్లసిల్లఁ
గా విభీషణు సాంత్వనకలితవాక్కు-లను సమాశ్వాసన మొనర్చె మునివరేణ్య!

చ. మదిఁ గల కుఃఖము వదలి మాన్యతమం బగు తత్త్వ మెన్ని శ్రీ
ప్రదుండగు రామునాజ్ఞను శిరంబునఁ దాల్చి విభీషణుండు న
య్యదనున రావణాసురున కాదృతిఁజేసెను బారలౌకికా
స్పదబహుసంస్కృతుల్ వినుతశాస్త్రవిధిఁ గడు నిశ్చలాత్ముడై. ౨౨౧౧

చ. విను మటమీఁద నారద! సువిస్తృతరీతి వచింతు, లక్ష్మణుం
డనువమథక్తి జానకిని నాదృతిఁ దోడ్కొనివచ్చి రామచం
ద్రుని పదపద్మసన్నిధిని దోరపువేడుక నిల్పె, సంత నీ
తను గని స్వాంతమందునను దా రిఘురాముఁడు పొంగె నెంతయు. ౨౨౧౨

ఉ. జానకితోడ రాఘవుఁడు సంతస మొప్పఁగ నాక్షణంబునన్
వానరసంఘము ల్గాలువ వైభవ ముల్లసిలంగ బ్రహ్మ లాఁ
బూనికతోఁ బరాత్పరను బూజ లొనర్చుచు నున్నచోటికిన్
ధ్యానము చేయుచున్ మదిఁ బరాంబను గొల్పఁగఁబోయె నారదా! ౨౨౧౩

నలువదియెనిమిదవ అధ్యాయము

శ్రీ శత్రుఘ్న ద్వాసనము

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డీరీతిఁ జెప్పఁదొడఁగె-నారదమహర్షి “కటుమీఁద నారఘుకుల
వీరుండగు రామచంద్రుండు విశదభక్తి-నాపరాంబికాసాన్నిధ్యమందుఁ జేరి.

మ. అతిసంతృప్తి నెసంగు చిత్తమున సాష్టాంగంబుగా దండవ
న్నతు లర్పించి యనన్యభక్తియుతుడై ధ్యానించి శ్రీదేవిస
న్నుతిఁ గావించెను, దత్ప్రదేశమునకు న్మోదంబుతో వచ్చి స
మృతి గీర్వాణవరు ల్నుతించిరి పరాంబన్ సర్వలోకేశ్వరి. ౨౨౧౪

తే. సకలలోకమహేశ్వరి సర్వభువన-సర్గసంస్థితిలయహేతుచతుర రామ
చంద్రుఁడును సర్వదేవత ల్గున్నుతింప-దండవన్నతు లొనరింపఁ దగినరీతి.

నీ. భక్తిభావంబున బలుల విస్తృతముగా నర్పించి పూజింప నఖిలసురలు
జగదంబ ప్రీతియై సంతోషమును బొందె, నపుడు లోకత్రయమందు వెలయు
ప్రాణులు సమ్మోదవంతంబు లయ్యెను, స్వర్గంబునందు రసాంతలమున
మనుజులొక మునందునను మహోత్సవము చేలంగెను జేపి యుప్పొంగునట్లు,

తే. మునివరా! వానరులు ముదమునను నాట్య-మాడిరి, మనోహరముగను బాడి రెల్ల
వారలును దేవగీతము ల్గారవమున-నాసమయమందు నారదా! యధికతృప్తి.

క. దేవీప్రసాదమునఁ దా-భావంబునఁ బూర్ణతృప్తి పడని ముదమునఁ
దేవీపదపద్మంబుల-సేవించుచు నుండె నపుడు శ్రీరఘువరుఁడున్. ౨౨౬౨

తే. నవమినాఁ డీవిధంబున నారదా! మ-హోత్సవముతోడ నుండిరి యురుతరవిభ
వమున శ్రీరామచంద్రుండుఁ బరమపూజ్య-తా సురలు నెల్ల వారలు సతిముదమున.

చ. వినుము పితామహుండు భువి విశ్రుతమా దశమీదినంబునం
దునను బ్రభాతకాలమునఁ దోరపుభక్తిఁ బరాంబఁ బూజనం
బునఁ బరితృప్తఁ జేసి జలపూర్ణసముద్రమునం దదీయమూ
ర్తిని గడువేడ్కతో వదలి ప్రీతి స్వగేహముఁ జేరె నంతటన్. ౨౨౬౩

ఉ. శ్రీరఘురామచంద్రుండు ప్రసిద్ధగుణాఢ్య విభీషణుం బ్రయం
బారఁగ లంకకుం బరిగ నప్పుడు పట్టముగట్టి, నీతతోఁ
గూరిమితమ్ముతోఁ గదలి కోర్కె నయోధ్యకుఁ బైనమయ్యె వి
స్తారపుఁ బుష్పకంబుపయి సంతస మొప్పఁగ నెక్కి నారదా! ౨౨౬౪

సీ. సకలవానరచయం బకలంకగతి తనవెంట రా వనచరవిభుండు కదలె,
సర్వరాక్షసవరుల్ చనుదేరఁ దనవెంటఁ జయ్యన నావిభీషణుండుఁ గదలె,
ద్రుతిశఁకలతోడ దేవేంద్రుండును, ఋక్షసంఘము ల్బ్రతకోట్లు సరగఁ గదలె,
నీరీనిఁ బుష్పకం బెల్లరతోడుత శ్రీరామచంద్రుండు శ్రీపరాంబ

తే. నాత్మ ధ్యానిఁచి వందన సూచరించి-పయసమయ్యెను దన పురవరమునకును
నారదమునింద్రావను దేవ్యసా రకరుణఁ-బరమపురుషుండు తానువైభవముమీఱ.

సీ. భగవంతుఁడయ్యుఁ దాఁ బరమపూరుషుండు పరాత్పరభక్తి నారాధనంబు
గావించెఁగద శరత్కాలంబునను మునీ! తక్కిన దేవతాతతుల యక్ష
రక్షోగణము లమర్త్యవ్రాతముల సిద్ధగంధర్వపన్నగగణముల నిక
వేఱ చెప్పఁగ నేల వివరించి పరదేవిఁబూజింపఁ గోర్కులు పాదలు నంచు,

తే. దేవికి సమాసమయిన దేదియును లోక-మందుఁ బూజింపఁదగినది యరయ లేదు,
ముగ్ధుడై దేవి నెవ్వఁడు పూజచేయఁ-డట్టివాఁడు పాపాత్ముడై యగు నిజముగ.

క. దేవీసప్తర్షిలోపం-బేవాఁ డొనరించు వాఁడె యిలఁ బాపి యనన్
భావింపుము వానికి నెం-దావాసము లేదు నిలువ నని కను మనఘా! ౨౨౬౫

శరన్నహోత్సవ మహిమము

క. కావున శాస్త్రజ్ఞుడై సన్-శైవుండు వైష్ణవుండు నైస సౌరుండు సన్
దేవిని శరన్నహోత్సవ-సేవారణి భక్తిఁ బూజసేయఁగవలయున్. ౨౨౬౬

సీ. జగదంబ మదిలోన సంతృప్తి బొందంగఁ బూజింపవలయును మునివరేణ్య!
మత్స్యమాంసంబుల మఱియును ఛాగశాసరమేషకంబులఁ బరమభక్తి
బలులను నర్పించి పరమోపచారము ల్బహువిధంబులఁ జేసి భవ్యరీతి,
విత్తశార్యంబు గావింపఁగారా దాదరంబున సర్వవిధంబులఁ బర

తే. దేవి నర్పింపనగునుమీ దివ్యమాని!

శారదీయమహోత్సవసమయమునను

ననుచు నెఱుంగఁగఁదగుఁజమ్ము మనమునందు

నారదమునీంద్ర! విను మింక గారవమున,

౨౨౭౦

తే. చండిక గ్రహించు ఖలుల సఖండతృప్తిఁగోడఁ బశుసూపకులనుగాఁ దొడరి దాన
సర్పణముచేయనగు దేవి సర్పచేయు-వారు పశుబలులను గడు భక్తితోడ.

మ. మునినాథా! ప్రతివత్సరంబునను సమ్మాదంబుతో దేవిఁ బూ
జనముంజేయఁగనాఁ, బరాంబ మదిలో సంతృప్తిపొందంగఁగో
రిన నెవ్వారయినా మహాక్రతు లెదం బ్రేమించి, యవ్వారి కే
పున నింద్రాదిసుపర్వలెల్ల వశులై పోషింతు రెల్లప్పుడు.

౨౨౭౧

ఉ. ఈవచనంబు సత్యము మునీ! బహుభంగులఁ జెప్పనేల! యీ
దేవిని భక్తిఁ బూజల సుతృప్తి వహింపఁగఁజేయ నుద్భవం
బౌ పరపుణ్యముం దెలుపకౌనె జగత్త్రయమందు నేరికి
భావనచేయఁగానయిన భావమునందున నేని నారదా!

౨౨౭౨

తే. ఈ యను త్తమమైనరామాయణంబు-విస్తృతంబౌ పరాంబికావిభవనుహిమ,
మెవఁడు సద్భక్తి విను వాఁడు వివిధపాప-ముక్తుఁడగు నిశ్చయంబుగా మునివరేణ్య!

తే. బ్రహ్మ మున్నగువారికిఁ బడయరాని-దివ్యదేవీపదంబును భవ్యరీతిఁ
బొందువాఁడగు, నిజ మిద్ది బుధజననుత-సద్గుణవిశిష్ట! నారద సంయమింద్ర!

సీ. భగవంతుఁడౌ హరి పరమపూరుషుఁడు భూతలమున మానుషతనువుఁ దాల్చి
యవతారమును బొందినట్టి చరిత్రంబు సంపూర్ణముగ నీకు సంతసంబు
గలుగఁగఁజెప్పితి ఖలుఁడగు శత్రువు సంహరింపఁగఁ దన స్వాంతమందు
నెంచి యకాలమం దీశ్వరచరణాబ్జముల యథావిధి నాత్మఁ బూజచేసి

తే. జయము చేకొన్నవిధమును సంయమింద్ర!

నారదా! యింక నెఱ్ఱాని గారవమున

వినఁగఁదలఁతువా తెలుపుమా విశదముగను

దెలుపనున్నాఁడ" నని మహాదేవుఁ డడిగె.

౨౨౭౩

శ్రీతజనపరితోషా! చిన్మయానందభూషా!
 వితరసుగుణమూర్తీ! విస్మయావిప్లవీర్తీ!
 నతసురవరమాళీ! న్యాయమార్గైకకేళీ!
 శతమఖముఖపూజ్య! శ్రాంతలోకైకతాజ్య!

౨౨౨౨

గ ద్యము

ఇది శ్రీమహాభాగవతమునందు కరుణాకటాక్షపీఠాన సమాసాదితోభయభాషాకవిభావభవ,
 జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
 చిత్తద్వైరదత్తభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగ
 వతమునందుఁ జరురాంశము

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీమత్కృతశతామృతము

శ్రీమహాభాగవతము

పంచమాంశము

నలువదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

క. శ్రీనాథప్రముఖాద్యా-దీనావననిపుణాలలితకీగుణహృద్యా!
నానాగమవేద్యా! విజ్ఞానాభిగమైకవిమలసత్పథవిద్యా! ౨౨౭౮

శ్రీపరాంబ శ్రీకృష్ణవశారమును ధరించుట

- సీ. "దేవదేవ! మహానుభావ! పరాత్పరి యగు విద్య కాళి పరాంబ తానె
వసుదేవసతిఁ దద్వరసతి యగు దేవకీగర్భమందునఁ గృష్ణరూప
మున నిజలీలచేతను జనింపఁగఁగోరి కంసాదిదుష్టసంఘములవలన
జనియించినట్టి విశ్వంభరాభారంబుఁ జొలఁగింప నవతార మిల జగదధి
తే. నాథుఁడనఁగఁ బుంసూపంబునను జెలంగె-ననుచుఁ జెప్పుదు రఖిలతత్త్వార్థవిద్యలు,
కరుణతోడ మహేశ! యక్కఱను విస్తృతముగ నాకును జెలుపవే ధన్యవిభవ!"
- క. అని వినయంబున నారద-ముని వేడఁగఁ బలికె నపుడు మునివరులతో న
త్యనపమవాక్యంబుల నొ-య్యన 'విన మిఁక' ననుచు నమ్మహాదేవుండు.
- తే. "వత్స! తెల్పెద సత్యమై వజ్రులు నతిర-హస్యమగు తచ్చరిత్రంబు నాదృతి, భువి
దేవకీదేవిని వసుదేవులన-నవతరించిన విధము పరాంబకరుణ. ౨౨౮౧
- క. అవనిపయి నాపరాంబిక-భవునిచ్చు గృతకపురుషపరమాకృతితో
నవతారము ద్వాపరమునఁ-జవరం గావించి ఖలులఁ జెండిన విధము. ౨౨౮౨
- క. చలికద నవధానంబునఁ-జలనం బించుకయు లేక శ్రద్ధను విను మి
మ్ముల" ననవుడు నారదుఁ డపు-డలఘుమువంబునను బ్రశ్న మడిగెను మరలగా.
- సీ. "పరమేశ్వరున కిచ్చ ప్రభవించె నేరీతి! నేరీతి వసుదేవునింటఁ గాళి
దేవకీదేవియం దావిర్భవించెను శ్రీకృష్ణరూపంబు ఓలి ధరించి!
తెలుపు మంతయును విస్తృతముగా మన్నానసమునకు బోధయా సరణి దేవ!
పరమదయాస్వరూప! మహేశ! సర్వము నెఱిగినవాడవై యెన్నఁగు దీవు!"

తే. నావుడు మునీంద్రుతో మహాదేవుఁ డిట్లు-లనియె "నోవత్స! నీకు నే నంతయును వ
చితుమునినాథ! యిచ్చయాశివున కెట్లు-కలిగె, నదిజన్మ మెట్లయ్యె నిలననుటయు.

తే. తెలుపుచున్నాఁడ విసవయ్య! తృప్తిదాప్త-రాంతమునఁ గాళికాదేవియవతరించెఁ
గృష్ణరూపంబుతోడ నీక్షితితలమున, -భక్తియుక్తుఁడ వీనాదు పరమహాని!

శివపార్వతులు రాధాకృష్ణులుగ నవతరించుట

మ. ఒకనాఁ డిందుధరుండు రమ్యతమమై యొప్పాడు కైలాసమం
దకలంకంబగు స్వీయమందిరమునం దత్యంతకౌతూహల
ప్రకటప్రక్రియఁ బొర్వితీసహితుఁడై భద్రప్రదుం డాత్మి ను
త్సుకుఁ డౌచు విహరించుచుండె, నపు డచ్చో హానిసంపూజితా! ౨౨౮౬

క. మనమునఁ దలంచె హిమగిరి-తనయాహూపంబు రుచిరతమముం గని 'స్త్రీ
జని యెంతయు నుత్తమశో-భనయుతమా నెందు' ననుచుఁ బరమముదమునన్.

తే. అంత సర్వాంగసుందరి యైన పార్వ
తీమహాదేవి నత్యంతతృప్తి నొందు
నట్లు ప్రియవాక్యములఁ బల్కి యాననంబు
దనకరాంబుజమునఁ దాఱుచును వచించె. ౨౨౮౭

మ. "పరదేవీ! భవదీయమా కరుణ నావాంఛ ల్గుపూర్ణంబులై
పరఁగెన్, లే దవశిష్ట మొక్కఁడయినన్ భావంబునందెన్న, నా
కరయన్ శాంకరి! యొక్క కోర్కె కల, దీ వాత్సల్య గృహయ త్తవై
పరమానుగ్రహ ముంతువేని యొగి నాపైఁ బూర్ణతం దీర్చుమా." ౨౨౮౮

క. అనవుడు శాంకరి శంభుని-గని "శంకర! వాంఛ యేదికలిగెనో చెప్పు, మొ
య్యన నీకుఁ దృప్తిచేయఁగ-నొనరింతును బూర్ణముగఁ బ్రభూ!" యని పలికెన్.

ఉ. "నామెడ నీ కనుగ్రహ మనంతమ యేని మహేశ్వరీ! మనిం
బాయఁగ నీక నాదయిన ప్రార్థన మెంతయు నెంచి ప్రేమతో
నేమెడనైనఁ బుట్టుము మహిమ్ బురుషత్వముఁ దాల్చి, యేను స్త్రీ
నై యవతార మొందఁగల నార్య! ధరిత్రై బ్రియంబు మీఱఁగెన్. ౨౨౮౯

క. పరమేశ్వరీ! యే నేక్రియఁ-గరము ప్రియముఁ గూర్చు భర్తగా నైతిన్, నీ
వరయంగ నాకుఁ బ్రాణేశ్వరివై ప్రాణసమ వయితి పరమప్రీతిన్. ౨౨౯౦

చ. శ్రితులగు భక్తసంతతుల చిత్తములం గల కోర్కెలెల్ల నా
దృఢిఁ బరిపూర్ణతం గనఁగఁ దీర్చు మహేశ్వరీ వీవు, మన్మథో
గతమగు నీయభీష్టమును గాదన కెంతయుఁ బ్రేమఁ దీర్చు, మి
వ్వితమగు కోర్కె నా కొదవె, నే యొనరింపుము దేవి! సమ్మతిన్." ౨౨౯౧

ఉ. నారద! యీవిధంబున మనంబున నుండినయట్టి శ్రీష్ఠమా
కోరికఁ దెల్పఁగా హరుఁడు, కూరిమిమీఱఁ బరాంబ యిట్లనెఁ.
“ధాతుఁడఁ ద్వత్ప్రియార్థముగఁ దప్పక యవ్వసుదేవునింటిలోఁ
బూరువరూపముం దవిలి పుట్టెద నిక్కముగా మహేశ్వరా! ౨౨౯౪

క. నీకోర్కీఁ దీర్పఁ గృష్ణుఁడ-నై కుంభినిఁ బుట్టుచాన, నధిపా! యింక నీ
వో కామినివై జనిగని-చేకూర్పుము ముదము నాకఁ జెల్వమరఁగ” నాఁ.

మ. “పరదేవీ! విను కృష్ణమూర్తివయి పుంభావంబు నీవొంద న
త్తరుణంబందున నేను రాధయనఁ గాంతారూపముం బొంది యా
ధరలోనెఁ వృషభానుపుత్రినయి తత్సౌధంబునం బుట్టుదుఁ,
నిరతిఁ బ్రాణానమాననై వెలయుదుఁ నీ కెంతయుం గూర్చుచు. ౨౨౯౬

క. నినుఁ గూడియె విహరింతును-విను నామూర్త్యప్రకంబు పృథివిఁ స్త్రీత్వం
బునఁ జెలఁగుచుండు నిం దే-యనుమానము లేదు చూడ నార్యా! దేవీ!

తే. కృణియి సత్యమున్నగు రుచిరగాత్ర-లప్తభార్య! నామూర్తులగుచునుండు”
రనఁ బరాత్పర యిట్లనె “నర్హ కీతి-నీదు మూర్తులతోఁ గూడి నే రమింతు.

క. ఎవరుం జేయనియట్టిది-యెవరును విననట్టి జెందు నీయద్భుతవై
భవచర్య, యపూర్వం బయి-భవనంబులఁ గలుప మడఁపఁ బాసఁగు చరితమా.

క. దేవా! యీ మన చరితము-పావనమై వెలయుఁజమ్ము బహుపుణ్యదమై
భావింపఁబడును సంతతి-సేవార్హం బగును భవనసీమలయందుఁ. ౨౩౦౦

శా. దేవా! నాకును గూర్చునట్టి చెలికత్తె ల్లాడ శ్రీకాముఁడుఁ
భావింపఁ వసుదాముఁ డంచుఁ బిలువఁ భవ్యాత్ములై పుట్టి తా
కీవిశ్వంభరపై జయావిజయ లెంతే ప్రీతి వర్తించి సం
సేవింపంగలవాడు సఖ్యమున మచ్చిత్తంబు పెంపొందఁగఁ. ౨౩౦౧

క. పరమేశ్వర! పూర్వము శ్రీ-హరి యొక సమయంబు చేసె, నాహేతువుచే
ధర నా కగ్రజుఁడై యవ-తరించును హలాయుధాఖ్యఁ దాల్చి ప్రియమునఁ.

క. రాముఁ డనఁ బ్రధితుఁడై నను-బ్రేముడిఁ గనుగొనుచు సతము విలసిల్లును, సు
సేమంబగు బలమున ను-ద్దాముఁడగు నతండు దేవ! ధన్యాత్మ! శివా! ౨౩౦౩

మ. క్షితిపై సంభవమంది నీదయిన కోర్కీఁ దీర్పఁగా, దేవతా
తతికార్యంబును బూర్తిచేయుటకు నాత్మఁ బూని వర్తింతు, ను
న్నతకీర్తిఁ జగ మెల్ల నింపి పిదపఁ మత్ప్రీతినాథా! సమం
చితరీతి భవినుండి నత్తు నిటకుఁ జిత్తప్రమోదంబునఁ,” ౨౩౦౪

ఉ. నారద ! మానినాథ ! భువనప్రియకారిణి దేవి యీశ్వర
గారవమొప్ప నాత్మవిభు కమ్రమనోరథపూర్తి జేయఁగాఁ
గోరి ప్రతిజ్ఞ చేసి జనిఁ గుంభినిఁ గాంచెను, దానఁ గృష్ణుఁ డిం
చాడును నూతనాభ్రసమభాసితుఁ డౌచును శ్యామలాంగుడై. ౨౩౦౧

క. మునినాయక ! శ్రీకృష్ణుని-ఘనావశారమున కయిన కారణ మిదియే
యని యెఱుఁగుము మానసమం-దున , నొండొక కారణంబుఁ దోడ్తో వినుమా !

శ్రీకృష్ణకథార కారణము

చ. దనుజులు మున్ను యుద్ధమునఁ దాఁకి మహేశ్వరి బాణసంచయం
బున హరిచేతఁ జిక్కి యసువుల్ వడి వీడిరి, ద్వాపరాంతమం
దున మనుజాదినాథు లయి తొల్లిటి వైరము నూని పుట్టి రో
మునివర ! నారద ! విశదపుణ్యగుణాకర ! యాలకింపుమా. ౨౩౦౨

ఉ. వారలలోనఁ గంసుఁ డనువాఁ డతిదుస్సహుఁ, డట్లే నారద !
గౌరవులుఁ ధరాధిపులుగా బహుదేశములందుఁ బుట్టి పెం
చాడుచున్న శ్రుతియులు బాహుబలాధ్యులు దర్పయుక్తులై
యారయ మర్త్యలోకమున నద్భుతరీతిని నిండి రేపునఁ. ౨౩౦౩

క. అతిశయదర్శనధతులగు-క్షితిపతుల భరింపలేక చేడ్చడి ధరణీ
సతి గోరూపముఁ దాచిచి-హిత వెఱుఁగఁగ బ్రహ్మకడకు నేగె మునింఁద్రా !

క. త్రిదశవరు లెల్ల నాక్షితి-కొదవిన గతి కాత్మఁ జింత నొంది తదిచ్చు
మది నెన్ని వెంటఁజోయిరి-సదమలమగు బ్రహ్మాదివ్యసదనంబునకుఁ. ౨౩౦౪

మ. అతిదీనంబగు మోముతోడఁ దనయం దత్యంతసద్భక్తి వి
శ్రుతగోరూపముఁ దాల్చి వచ్చిన క్షితిఁ జోద్యంబుగాఁ గాంచి, " యీ
విత మిచ్చోటికి నేల వచ్చితివి? నీవెవ్వర వోయమ్మ ! యే
హితముం గోరినదాన" వం చడిగె నాస్పష్టిక్రియాధ్యక్షుఁడు. ౨౩౦౫

సీ. "నకలజగంబులఁ జతురంబుగా సృష్టిగావించు నోధాత ! కరుణమీఱ
నావిన్నపము విను, మే వసుధాసతి నగుదును, దొల్లి దేవాసురరణ
రంగంబునందు దర్పంబు నశింపంగఁ జచ్చినయట్టి నిశాచరవరు
లెల్లరు భూమిపై నుల్లాసమునఁ బూర్వవైరంబు మదిలోనఁ బాదుకొల్చి

చ. పుట్టియున్నవారు భూరిబలాధ్యులై-దుష్టచిత్తు లగుచు నుడుకుఁడనము
మీఱ నెడుకులేక మేర మీఱుచునున్న-వార లిపుడు దుర్ని వారు లగుచు.

ఉ. వారి భరింపఁజాల సురవందిత ! లోకశరణ్య ! నీ పదాం
భోరుహాయుగ్మము శరణము వడిఁ జేరినదాన, నింక దు

ర్వాకుల వారిఁ జంపుట కుపాయముఁ జూడుము వేగ , నాకు నీ భారము మాన్పవయ్య! భవబంధవిమోచన ! పంకజాసనా ! ” ౨౩౧౩

చ. అని నుతియింపఁగా ధరణి యాత్మ గరంజెడురీతి నారదా !
వనజభవుండు బ్రహ్మ మది బాగుగ భూసతి నూటడించి, చ
య్యనఁ ద్రిదశోత్తముల్ గొలువ నాదృతితో హిమశైలమందుఁ బె
పునఁ దగు రాజతాద్రికిని బోయె నటం జగదంబ గొల్వఁగఁ. ౨౩౧౪

క. ఆ రజతశైలమం దతి-గారవమున లోకజననిఁ గని తచ్చరణం
భోదుహములకు నమస్కృతి-వారము లొనరించి బ్రహ్మ భక్తి చెలంగఁ.

క. కరములను మోడ్చి “త్రిభువన-వరజననీ ! వినుము నాదు ప్రార్థనమును నీ
పురుతరకరుణాభరితాం-తరంగవయి నాయెడఁ నితాంతము చేసే ! ౨౩౧౬

నీ. తల్లి ! నీచేతను దామోదకుచిచేత సంహరింపఁగఁబడి సంగరమున
క్షైత్యులు దాచువు ల్లనువుల ధరియించి దర్పంబునను మీటి ధరణియందు
క్షత్రియర్ష భులయి సాంప్రతంబు విజృంభణము మీటియున్నవారమితముగను,
వారి దుశ్చేష్టలు భరియింపరానివైయుండుట భూదేవి యోర్వలేక

తే. బాధపడుచున్నయదిగాన పరమకరుణ-నుల్లమునఁ జూచి భూదేవి నుద్ధరింపఁ
దలఁపుమా, ఖిలులగురాజకులముఁజంప-నెద్దియు క్తంబాజగదంబ ! యిపుడెత్వరగ.

ఆ. సకలభువనజనని ! ట్టాభుజుల వధింప-రూప మూని వేడ్క తోఁప వేగ
వారిఁ జంపవమ్మ ! వకుసతోఁ దన్మృత్యు-రూప వగుదువీవు శ్రీపరాంబ ! ” ౨౩౧౮

క. ఈ విధమునఁ బ్రార్థింపఁగ-దేవి కరుణతోడఁ బల్కె ధృతి వెలయంగా
“నో వారిజాసనా ! విను-కావరమున మించునట్టి ట్టాపతితరుణి. ౨౩౧౯

మ. చనితారూపము నొంది యేను వధియింపఁసుమ్ము, వారెల్లరుఁ
ఘనభక్తి భజనిం బానర్చి మదిలోఁ గాంతాస్వరూపంబుతో
డను నున్నట్టి ననుఁ శరణ్యయని వేడ్కఁ సంశ్రయం బొంది, గో
వనజాతాసన ! వెల్పెడఁ మఱొకఁడా వార్తఁ జగద్రక్షతై . ౨౩౨౦

తే అభినవఘనాఘనాద్యుతి నలరు భద్ర-కాళికారూప మనఁగఁ బ్రకాశితమయి
నాదు మూర్త్యంతరంబు దానఁ బురుషాకృ-తిని జనింతును భవి పసు చేవునింట.

నీ. సౌమ్యరూపము, ద్విభుజములును వెలయ చేవకిగర్భమందు సంభవము నొందు
దానను, వనమాలఁ దాల్చి శ్రీవత్సలాంఘన మూని సుందరాననకమలము
గో నన్మదీయసంస్తుత్యరూపము ప్రకటితముగానట్టులు హితము మీఱ,
శ్రీవిష్ణులక్షణసిరలక్షితుండును, సర్వంగసుందర శ్యామమూర్తి

తే. యనఃగ శంఖంబుఁ జక్రంబు హస్తయుగ్మ-ముల విరాజిల్లఁ జెలువున లలితరీతిఁ
దోప నుండుదు, మాయినై దుష్టరాజ-మర్దనసమర్థభావంబు మది వహించు.

క. ఖలులయి దర్శోద్ధతులయి-చెలఁగుచు భువి నుండునట్టి చెనటులఁ గంసా
దుల వివిధాకృతులగు రా-జులఁ జంపుచు నెల్ల వారు చోద్యంబందఁ. ౨౩౨౩

ఇంద్రాదులు పాండవధార్తరాష్ట్రులుగ నవతరించుట

క. విను మావిధమున హరియును-జనియించు నిజాంశచేత జగతి నతిబలం
బున వెలసి పాండురాజున-కును సుతుఁడై యుద్ధునుఁ డన గురువిక్రమతఁ.

క. ఆ యుద్ధునకు నగ్రజాఁ-డై యుదయించును యుద్ధిష్ఠిరాఖ్య వెలయుచున్
ధీయుతధర్ముడు తానె య-మేయంబగు ధర్మనిష్ఠ మేదిని నింపఁ.

క. వాయువు నిజాంశ భీమా-ఖ్యా ముతుఁడై యవతరించు నట్లే ధర్మ
త్యాగతలబవిక్రమము ల-జేయములుగఁ జెలుపుచును బ్రసిద్ధాకృతితో.

మ. అతిదోర్బీర్యమునం జెలంగుచు నజేయంబైన తేజంబుతో
క్షీతినాథాగ్రణి పాండురాజునకుఁ బూనిక బుత్తులై యుద్భవిం
చి తమిం బెంపుగడింతు రశ్వినులు తచ్చి త్రప్రమోదప్రదా
తతవృత్తి దగు మాదియందుఁ గవలై ధన్యాత్ము లన్ భ్యాతితో.

చ. సతతము సత్యవిక్రములు శాంతిధనాధ్యులు పాండుసూను లు
న్నతనిజధర్మవర్తనులు నా నుతి సేయఁగ నర్హు, లట్టి స
న్నతులకు నాదునంతమున ట్నెస్థలిఁ బుట్టిన కృష్ణ భార్యయై
హితవుగ నుండ, నానతిని నెంచక లోనఁ బరాభవింపఁగఁ. ౨౩౨౪

నీ. దుష్టుండు క్రూరుండు దుర్యోధనుం డాత్మదర్పంబు మీఱ మద్భవ్యతేజ
మున వెలుంగుచునున్న పుణ్యస్వరూపయా పాండవపత్నిని బరిభవించుఁ,
గంటకోపముఁ డతికష్టుండు వాఁడు విశ్వంబునఁ గలయట్టివారి కెల్ల,
వినుము మఱొక్క దుర్వినయంబుఁ గావించుఁ జెలిపెదఁ బద్మజా! ధృతీనివాఁడు,

తే. సువిమలాత్మకులైన పాండవుల మదికి-నధికపీడాకరంబయి యఖిల జీవు
లకును దుఃఖప్రదంబు ప్రకటవిసిన-వాస మజ్జాతవాసంబు వెనఘటించు. ౨౩౨౫

డి. ఎంతయు దర్ప మొప్పుఁగను నీక్రియ బాములఁ బెట్టఁజూచి, యే
నంతటఁ బాండు పుత్రుల దయన్ బరిరక్షి యొనర్పనెంచి, య
త్యంతమహోత్తమం బయిన యాద్యతిఁ దోడ్పడఁగాఁ బయత్నము
ర్హితగ సంఘటించు, గడు విస్తృతరీతి సుయోధనుం డవఁ. ౨౩౩౦

మ. కడు దుర్మార్గుడుగాన నుద్ధతిని దాఁ గల్గెడి దుర్బుద్ధు లె
ప్పుడు విశ్వాసముతోడ నుండ దురముం బూర్ణప్రయత్నంబునన్
బెడిదంబొగతిఁ జేయఁగఁగలఁడు, పృథ్వీనాథసందోహ మే
ర్పడ సాహాయ్యము చేయ వత్తు రటకుం బ్రాబల్యమేపారఁగన్. ౨౩౩౧

శా. నానాదేశనివాసులైన జగతీనాథు ల్విజృంభించి యు
ద్ధాన్ కోడ్పడ నాసుయోధనుఁడు నుద్యద్దర్ప మొప్పుంగ వి
జ్ఞానం బింతయు లేక సంగరభువిన్ న్యాయంబు పోనాడి న
న్సానాహ్లాత్తులఁ బొందుపుత్తులను జంపం బూనుఁ బట్టొప్పవా! ౨౩౩౨

ఉ. అప్పుడు సంగరోర్విని మహాత్తరమాయ నెసంగఁజేసి, పె
న్పుష్పలఁ బెట్టి బెట్టిదపు మోహమునందు మునింగి, యొండొరుల్
దెప్పరమైన శౌర్యమునఁ దీవ్రతఁ జంపఁగఁ బూన్చి నుండఁగాఁ
గుప్పలుగాఁగఁ గూల్చెదను గ్రూరసుయోధనవీరముఖులన్. ౨౩౩౩

సీ. ఖలచిత్తులయిన భూకాంతు లెల్లరు నాదుమాయచే మోహితులై యమేయ
సంగరాంగణమున శస్త్రఘాతముల నొండొరులను మించఁగా నూహచేసి
మడియఁగఁగలరు, భూమండలంబెల్లను బాధివశూన్యమై బాలవృద్ధ
శిష్టమై యుండును సృష్టివిధాయకా! యతిదాడుణంబయినట్టి దురము
తే. వర్తిలంగఁ గురుక్షేత్రవనతియందు-ధర్మతత్పరమతులు భక్తప్రవరులు
పంచపాండవు లత్యంతభవ్యసుకృతు-లే మిగిలియుండువారలు టేమముగను.

ఉ. క్షుత్రియవంశ్యులన్ ఖలులఁ గౌరవపాండవయుద్ధమ నిర్మఘ్
జిత్రముగాఁగఁ జంపుదు నశేషముగా ధరణీశులం గురు
క్షేత్రమునందుఁ, దక్కిన విశేషబలాధ్యులనెల్లఁ ద్రుంతు నీ
ధాత్రిభరంబుఁ బాపుటయె ధర్మమటంచును బూని ప్రీతిమై. ౨౩౩౪

ఆ. పుడమియందు నిలిచి భూరికీర్తి గడించి-వెలయఁజేయుదాన విశదరీతి,
ఖలులనెల్లఁ ద్రుంతుఁ, -గౌరణం బొకఁడూని-భూభరంబు డించి బుధవరేణ్య!

ఆ. మరల నిటకు వత్తు మాన్య! జగన్నాథ!-యీవిధాన మూని యే భువనహి
తంబుఁ గోరి యాత్మఁ దగురీతి నొనరింతుఁ, -బుడమి బరువుదీర్తుఁ గడు వడిగను.

శ్రీకేవలబ్రహ్మవర్ణిష్టమూర్తికడకుఁ బంపుట

సీ. ఇప్పుడె సంప్రీతి యెసఁగఁ జిత్తంబున వారిజాసన! నీవు వైశమ చని
శ్రీకాంతు సర్వేశు లొక నాయకుఁ గాంచి 'మానుషాకృతిఁ బూని మహిఁ గరుణను
నవతరింపుము దేవ! యతిపుణ్యయగు పాండు ధర్మపత్నికీఁ బుత్రతను వహించి,
బలవిక్రమంబుల భాసిల్లుచు' నటంచుఁ బ్రార్థింపఁగాఁ దగు బహుళయత్న

తే. మూని శ్రీఘంబునను జగత్పూజ్య! యాల
సింహబోకుము, పొమ్ము నిశ్చింతతోడ,
హరికి వైకుంఠధామంబునందుఁ దెలుపు
మీవిషయ మెల్లఁ, దెలియుము హితవుమీఱి.”

౨౩౩౮

ఉ. నారద! యీక్రియఁ దెలిపినఁ జగదంబ, విరించి భక్తి పెం
పారఁ బరాంబికాసువిపులాంఘ్రిసరోరుహాశన్నిధిఁ నమ
స్కారము లాచరించి, కడఁకఁ గనులావిభుఁ డున్న చోటికిఁ
జేరఁగఁబోయె సత్వరమ చింతితకార్యఫలాభిలాషియై.

౨౩౩౯

సీ. వైకుంఠమును జేరి వాసుదేవునిఁ గాంచి పరమేష్ఠి వీనుతింఁచెఁ బరమభక్తి
“దేవలోకహితంబు భావంబునం దెంచి మానుషాకృతిఁ బూని మనుజులలోక
మం దవతారంబు నొందుము వైశను పాంశుమహీకాంతు పత్నియంగుఁ
బుత్తుండవై”యంచుఁ బొగడ, రమాకాంతుఁ డాలించి బ్రహ్మసంప్రార్థనంబు
తే. “నే నవతరింతు భవిమీఁద నింద్రునంత-మునను గాంశుమహీపతి వనితయైన
కుంతి కాత్మజుడను నయికోరిలోక-హితము నెదలోని మానుషాకృతి నహించి.”

ఆ. అనుచుఁ గరుణతోడ ననుటయు జగదీశుఁడైన బ్రహ్మ యాత్మ హర్ష మొంది
విష్ణువునకు మ్రొక్కి వీడ్కొని తన నిల-యంబుఁ జేరఁబోయె సంతమాని।”

ఏఁబదియవ అధ్యాయము

శ్రీశ్రీ కృష్ణమూర్తిగా నవతరించుట

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డీరీతిఁ జెప్పఁ దొడఁగె-నారదునకును ‘విను’ మంచు గారవమున
“బ్రహ్మ యీక్రియఁ బ్రార్థింపఁ బరమభక్తి-నామహాదేవి యతితృప్తయైమునీంద్ర!

క. వసుదేవుని ప్రియపుత్రత-నసమానదయఁ నిజాంత నవతారంబుఁ
వెనఁ గాంచె దేవకార్యము-పసుమతిఁ దీర్పంగ నెంచి పరమముదమునఁ.

చ. హరియును ధారుణీతలమునందు నిజాంతను రెండుభాగముల్
పరఁగఁగఁజేసి పుట్టి, నొకభాగము రాముఁ డనంగ విక్రమ
సిగతరక్తితోడ వసుదేవుని సద్భ్రమునఁ, మఱొక్కటఁ
నరుడనఁ బాంశురాజునకు నందనుఁడై, విలుకాండ్ర మేటియై.

౨౩౪౪

చ. తెలుపుచున్నవాడ విను దేవమునీ! కడునిష్ఠ వారి ని
స్తుల జననాది సత్కథలఁ, దొల్తొల్తులఁ వచియింతు రామకృ
ష్ణుల యవతారచిత్రకథ, శుద్ధమనీష విసంగనా, జగం
బుల నది పాపపుంజములఁ బూర్ణముగా నడఁగించుఁగావునఁ.

౨౩౪౫

- సీ. పూర్వకాలమున సుపర్వజనకులగు నదితికశ్యపు లనునట్టి లోక
కర్తలు పరదేవిఁ గడుభక్తి సంప్రార్థనము నొనరించుచు విమలచిత్త
ములఁ జాలకాలంబు పూన్కిఁ దపంబును గావించి రెట్లనఁగా మునీంద్ర !
చలికాలమున శీతసలిలంబులను నిల్చి గ్రీష్మక్షువున భీతికృజ్జ్వలనము
తే. నడుమ నిల్చి యాహారంబు విడిచి దివ్య-వర్షములు రెండువేలు దుర్భరతపంబు
సలిపి, రెంతయుఁ దత్తపశ్చర్య కాత్మ-నలరి వారికి నంబ ప్రత్యక్షమయ్యె.
- క. కడుణాకటాక్షముల న-వర్షభక్తులఁ గాంచి పలికెఁ బరదేవి "మర్ది
వర మెయ్యది వలయునొ స-త్వరముగఁ గోరుకొనుఁ డిప్పుడె వరుస" నటన్నన్.
- సీ. అదితికశ్యపు లంబ నతిభక్తి వీక్షించి సాష్టాంగముగ నమస్కారములను
గావించి వేడిరి "కాత్యాయనీ! దేవి! జగదంబ! నీవు మా సదనమౌదు
లీల జనింపు, దక్షాలయంబునఁ బ్రసూతికిఁ బుట్టినట్లుగా దివ్యజనని!
నిజపనుగుభద్రస్థి నెఱపుము మాపయి సకలసురాసుర సన్నతపద!
- తే. ద్వాపరంబున శిష్టమై నటలు లేనిగా
మున, భువంబున మా కేహమున జననము
నందుమా! యవతారంబు నందనున్న
దాన వోతల్లి! మాకోర్కిఁ దలఁచి యాత్మ." ౨౩౪౮
- సీ. "వినుఁడు దంపతులార! ఘనసీలతనుకాంతి యెసఁగఁగాఁ బుడుపత నిల జనింతు,
నాతరుణంబున నలరును ముండమాళిక వనమాలయై ప్రకటరీతి,
నీఘోరతరరూప మెంతయు సౌమ్యరూపంబున భాసిల్లు భవ్యమగుచు,
ద్విభుజాన్వితంబును ద్విదయనయితము నై వెలయు నాయాకృతి విశదసరణి,
తే. పీతవస్త్రము ధరియించి ప్రియముమీఱ-గోపికాచి త్రహారిని కుతుకమునను,
వంశహస్తంబు రాజిల్ల నటలుచుండు-విష్ణులక్షణలక్షిత విలసనముల." ౨౩౪౯
- తే. నారదా! శ్రీమహాదేవి గారవమున-నదితికశ్యపులను గూర్చి యర్హరీతిఁ
బలికి వరమిచ్చి యంత సంబరముతోడఁ-దాఁ దిరోహిత యయ్యెనంతవిను మాని!
- తే. అదితికశ్యపు లాత్మలో నధికముడము
పాదల దేవీవరంబు, నద్భుతతేదీయ
దయను నుతియించుచును దమ ధామములకుఁ
బోయి రెంతయు వేడ్కతో మునివరేణ్య! ౨౩౫౦
- క. జననంబుండెఁ బ్రజాపతి-యనఘుఁడు కశ్యపుఁడు ధరణి యదుకులమున న
త్యనూపముఁడై వసుదేవుం-డను నాహ్వయమున నెసంగి యమరమునీంద్రా!

క. అదిలియు దూపద్వయమున-నుదయించెను దేవకియన నొగి రోహిణినాఁ
బాదలెడు నాఖ్యలతో దు-ర్వృద్ధయుండగు కంసరాజు ప్రియసోదరియై, ౨౩౫౩

క. శరదిందుసుందరాననఁ-గరగ్రహణ మాచరించె గడుముదమున భూ
వరుఁడు వసుదేవుఁ, డీక్రియ-జరగె యథావిధిని మానిన త్తమ ! యంతఁ.

చ. అతివిభవంబునఁ జరచె నాదృతిఁ గంసుఁడు పెండ్లి దేవకి
సతి వసుదేవభూపతికి సంతస మొప్పఁగ నిచ్చి యెంతయుఁ
హితమతి స్నేహభావమున హెచ్చగు వేడుకతోడ మంగళాం
చితమగు తన్మహంబున నశేషవినోదము లుల్లసిల్లఁగఁ.

౨౩౫౪

మ. అతిదుష్టుండగు కంసభూపతి వివాహానంతరంబందు ను
న్నతమర్యాదల సల్పి నూత్నవధువుఁ బావఁ బ్రయాణంబుచే
సి తమిఁ రమ్యరథోత్తమంబుపయి నాసీనుండునై వారలఁ
హితవాప్సఁ రథముఁ వడిఁ నడచె సంహృష్టాత్ముడై నారదా !

౨౩౫౫

కంసుఁ డాకాశవాణిని వినుట

క. మునినాథా ! యీసమయం-బున వడి వినఁబడియె గగనముననుండి మహా
నినదం బశరీరోద్భవ-మనఁదగునది దేవవాక్య మత్యద్భుతమై.

౨౩౫౬

శా. "కంసా ! దేవకియందు నెన్నిదవదా గర్భంబునం బుట్టు ది
వ్యాంసుం డాహరియంతోడఁ బురుషుం, డాతంజె నిక్కంబుగా
హింసించుఁ నిను, నిందు సందియము లే దెప్పాట నోభూపతి !
ధ్వంసంబయ్యెదు, దప్ప దియ్యది, మదిం దల్పంగనా నిచ్చలుఁ."

౨౩౫౭

క. బెడిదంబగు నివ్యాకృముఁ-గడఁక నిన్వి రథమునుండి కంసుఁడు పుడమిం
బడ దుమికి యడిదముం గొని-కడువడిఁ జెల్లెలిని జంపఁగా నడరె మునీ !

చ. దుడుకుఁదనంబునం జెలఁగి తోడజనించినయట్టిదాని న
ప్పుడె మడియింపఁగా నడిదము న్నడి మీఁదికి నెత్తి వచ్చు న
చ్చెడుగఁగి గంసుఁ గాంచి తన చిత్తమునఁ వసుదేవుఁ డంత న
ప్పుడఁతుకఁ గావఁగాఁదలఁచి వందనము ల్పచరించి వానికిఁ.

౨౩౫౮

శా. "బావా ! దేవకిఁ కోడఁబుట్టువును జంప న్నాను, మీతన్విగ
ర్భావిర్భావము నొందు బిడ్డలను నే నర్పింతు నిక్కంబుగా,
భావంబందున సంశయింపవల కోభవ్యాత్మ ! నీయిష్ట మే
క్రేవం బోవునొ, యవ్విధంబునను సంప్రీతిఁ భుజింపందగుఁ."

౨౩౫౯

క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును జేయఁగఁ గంసుఁ డపుడు పూనికతో న
య్యనఘులకు రక్షకచయం-బును గావలియుంచి యంత మునిజననాథా !

క. మరితాత్పుం డెదలో సోదరిని వధించుటను మాని తా రక్షకులం
బరికించి "యీవానిత కే-తరుణంబునఁ బుట్టు సుతుఁడు తప్పక యపుడే.

చ. వడిఁ జనుదెంచి నాకడకు వార్తనెఱుంగఁగఁజేయనాను, మీ
రుడుగక యప్తమం బగుచు నొప్పెడు గర్భము కల్గినప్పుడే
తడ విసుమంత లేక త్వరితంబుగ రక్షకులార! వచ్చి య
ప్పుడే తెలుపంగనాను, నిజము మదిఁ దాఁపక యున్న దున్నటుల్. ౨౩౬౪

చ. తెలిసినవెంటనే దయ మదిం గన తాత్పరహోదరిక నిశా
తలసితఖడ్గధార బెడిదంబుగఁ గొట్టి వధింతుఁ జూలుతో
నిలవయిఁ బ్రెళ్లినట్టు, లింక నెవ్వరు నా కగువారు శత్రువులో!
చలనములేక నాదయిన శాసన మాదలఁ దాల్చియుండుఁడీ!" ౨౩౬౫

డి. ఈవిధి రక్షకావళికి నెంతయు బెట్టిదమైన కట్టడఁ
భావమునఁ దయం గనక పాపయుతాత్పుండు కంసుఁ డప్పు డ
త్యాగిలమానసుండగుచు నాపులు మంత్రులు చూడఁ జేయుచుఁ
డై వము దూరుచుఁ జనియెఁ దాఁ గలఁతఁ భవనంబులోనికి. ౨౩౬౬

కంసుఁడు దేవకిబిడ్డలం బంపుట

శా. అంతం గంసుని యాజ్ఞ రక్షకసమూహం బంతటఁ దేవకిఁ
బంతంబొప్పఁగఁ గాచుచుండఁగను గర్భంబయ్యె నాకాంత వృ
త్తాంతం బప్పుడ పోయి కంసునృపుచెంతఁ నిల్చి బల్కాన్నిమై
నెంతే యాదృతిఁ దెల్చి రొక్కమొగి మానీంద్రోత్తమా! నారదా! ౨౩౬౭

క. దేవకి పుత్రునిఁ గాంచఁగ-నావెంటనె భటులు చని దురాత్ముఁడౌ కం
సావనిపతికిం దెల్పం-గా విని వాఁ డాగ్రహమునఁ గడు దీపితుఁడై. ౨౩౬౮

క. చనుదెంచి యపుడే పుట్టిన-యనదను శిశువును గ్రహించి యతికరింపఁడై,
పెనుబండమీఁద మోఁది, య-వినయంబునఁ జంపె నపుడే విబుధమునీంద్రా!

సీ. ఈవిధంబున వసుదేవుని పత్నియా దేవకితనయులఁ జావమోఁదె
నాద్గర వరుసగా నద్దురాత్పుండు కంసుఁ, డంతట సప్తమంబయిన గర్భ
మాకాంత ధరియింప నత్యంతమగు శ్రద్ధ రక్షకభటుల నిరీక్షచేయఁ
గట్టడ యొనరించె గరినాత్పుండై వాఁడు, తత్సమయంబున ధాత రజిత

ఆ. శైలమునకు నరిగె సకలదేవతలతోఁ-గూడి, యోజనంబు కోరి చేయ
నచట నాపరాంబ, కాదిశంకదునకు-వందనము లొనర్చి భక్తి మీఱ. ౨౩౭౦

శా. దేవీపాద సరోజసన్నిధిని భక్తిఁ జేతుల నోడ్చి స
ద్భావుండై వినుతించి విన్నవ మొనర్పంబూనె "నోతల్లి! ము

న్నా విజ్ఞప్తిని 'దేవకీతరుణిణీ జన్మింతు, భూభారమున్
బోవంజేయుదుఁ బూరుషాకృతిని నేఁ బూన్కి వహింతున్ విధి।' ౨౩౭౧

చ. అని నెలవిచ్చితమ్మ! నను నాదృతిఁ గాంచి మదీయసేవనం
బునఁ బరితృప్తి నొంది, మునిపూజ్యపదాంబుజ! యిట్లు దేవకీ
వనితకుఁ బుట్టునట్టి శిశు వారమునెల్లను జంపుచున్నవాఁ
డనయముఁ బూన్కి కంసుఁడు దురాత్ముఁడు బండకు మోఁడి యొక్కటన్.

సీ. దేవి! మహేశ! మున్ దేవకీపెండిలిసమయూనఁ గంసుండు స్వాంతమండు
భీతిలునట్లుగా నీతెంచె నాకాశభాషితం బత్యంతభయద మగుచు,
నుచ్చైఃస్వరంబున నొప్పుచు 'దేవకీ కష్టమంబయి వెల్లునట్టి గర్భ
మున జనించు సుతుండు తునుమంగఁగలవాఁడు నిన్ను దురాత్మకానిక్క మిద్ది'
తే. యనఁగఁ గంసుఁడు సోదరి నపుడె నటుకఁ-బూనె, వసుదేవుఁ డంత దుర్బుద్ధియైన
వానిఁ బ్రార్థించి సమృద్ధిపఱచెఁ, బుట్టి-నట్టి వారిని నర్పింతు ననుచుఁ దెలిపి.

తే. దురితచిత్తుండు కంసుండు కరము నిశ్చ-యాత్ముఁడయ్యెను, 'నెత్తి యిష్టమమగు
గర్భముచు చాల్చు దేవకీ, కడువడి శిత-ఖడ్గమునఁ జంపుదునుగాక! కరుణలేక.'

క. అని నిశ్చయించి దేవకీ-తనయుల నార్ధరను జంపెఁ దల్లి! వరుసన్
జనియించినవెంటనె దయఁ-గనఁబఱుపక సుంతయనునఁ గరినుం డగుచున్.

క. జననీ! సప్తమగర్భం-బును దేవకీ యిపుడు చాల్చెఁ, బుడమిని జన్మిం
పను దలఁపకున్న నీ వె-య్యెనువున దేవకీకిఁ బుట్టు ధంబా! యింకన్. ౨౩౭౨

క. ఏరీతి భూమిభార మ-పారదయం దీర్తువో కృపానిధి! తెలుపం
గోగుచునున్నాడను, నా-కోరిక పూరింపు''మనఁగఁ గూరిమి మీఱన్. ౨౩౭౩

క. మునివర! పరమేశ్వరి బ్ర-హ్మను గని వచియింపఁదొడఁగె నపుడు ''విరించీ!
విను, దేవవచన మెయ్యెను-వుననే విఫలంబుగాదు, పూర్ణంబై యగున్.

తే. తప్పక జనింతు దేవకీతరుణియందు-నెన్నిదవ గర్భమందు నీ వింతుత్తైన
సందియమునొందవలదు, నిశ్చయముసరసి-జాసనా! విను మొక మాటనవహితమతి.

ఉ. ఒక్క యుపాయ మున్నది, మహోన్నతమై తగు నది, దాని నీ
వాక్కటఁ దీర్చఁగాఁ దగు, నికొక్కక్షణంబును నాలసింప రా
దెక్కడనేని, వేగమ రమేశునిలోకముఁ జేరఁబొమ్ము, ము
న్మక్కువ శ్రీమనోహరుఁ డొనర్చిన కార్యము విన్ను తెల్పెదన్. ౨౩౭౪

క. ధర వసుదేవగృహంబున-నరరూపముతోడ రామనామంబునఁ దాఁ
బరఁగుచు మదగ్రజండ్లై-సరసిజభవ! యవతరింప సమయము చేసెన్. ౨౩౭౫

చ. తెలుపుము బాగుగా హరిమదిం దగురీతిని నీవు వైశమే
యిలఁ దన యంశ చేత జనియింపఁగ నవ్వసుదేవపత్నియా
సులలితరూపకాంతిగుణశోభిత దేవకిఁ దనూజుఁడై,
జలజభవా! యిదంతయును సత్వరమే యెఱిగింపనొ నొగి. ౨౩౨౨

సీ. ఏను నాయంశచే నిలయంగు జనియింతు ద్వివిధంగా విధి! తెలిసెద విను
మవహితిమతివయి యవ్వసుదేవుని పత్ని రోహిణి యను వనితగర్భ
మందు, సందుని సతియగు యశోదాగర్భమందునఁ జేదదు, నైదవదగు
మాసంబు రా రోహిణీసతీగర్భంబునం దుండి యొయ్యన హరి వసించు
తే దేవకీగర్భమును జొత్తు. శ్రీవిభుఁడును-జేట నొగి రోహిణీగర్భసీమ, నీ వి
ధమున దేవకి కగు చూలు క్రమముతోడ-నెనిమిదవదయి నాపుట్టుకనుజెలంగు.

క. దురితాత్ముఁడైన కంసుం-డరియఁగ లేఁ డనుజకయిన యప్తమగర్భం
బిరవుగఁ గమలాసన! యి-క్కరణి జరుగఁగలదుసుమ్ము కార్యంబెల్ల. ౨౩౨౩

ఉ. నేటపుమీఱ నిప్పగిది నే వసుదేవుని పత్నియందు వి
స్తారకృపఁ జనించి వసుధఁ దురితాత్మునిఁ గంసుఁ డ్రుంతు లో
నారసి యు క్తకాలమునయందు సపైనికు, నిశ్చయంబుగా
సారసగర్భ! నమ్మదగు సాధుపథం బని నాదు వాక్యము. ౨౩౨౪

ఆ. వాని పుణ్యగర్భ వటలు నెండాఁక నం-డాఁక నోర్వవలయుఁ దగినరీతి,
ఏనుము,తగిన యదను వీక్షించి నేఁ జేయు-కార్యముల వచింతుఁ గ్రమముతోడ.

సీ. దేవకీదేవియం దావిరభవము నొంది పుంసూపమున నేను బాలుచుచుందు,
నయ్యశోదాగర్భముందు నుద్భవమంది స్త్రీసూపమున నేను జెలఁగుచుందు,
నాస్మియలీలచే నైన నాక్షణమందె దేవకి కన్నట్టి దివ్యపుత్ర
మూర్తి యా ననుఁ గొనిపోయి యవ్వసుదేవుఁ డల్లన సందుని యంతిపురముఁ
తే. జొచ్చి పురిటింకిలోన యశోదప్రక్క-నునిచి, స్త్రీసూపమునఁ బుట్టియున్ననన్నుఁ
దెచ్చు, నటనుండి దేవకి కిచ్చుఁ బిదప-వినుము నారద! మునినాథ! విశదమతిని.

క. తన సతి దేవకి తనయం-గనె నంచును, రక్షణంబుఁ గావింపు మటం
చును ఖలమతి యగు కంసా-వనిపతితో వినయమునను బలుకఁగవలయు.

ఉ. అ త్తఱి గంసుఁ డత్యధికమా రుష దేవకి గన్న కన్యకఁ
దుత్తుమురొసటుల్ చఱచి ధూర్తతఁ జంపఁదలంచు, నప్పడే
యత్తలసాటు చెందునటు లొయ్యన నాదగు మూర్తి యడ్కుతా
యత్తులు గాఁగఁ బ్రేక్షకులు, నాదురితాత్ముఁడు జూచుచుండఁగ. ౨౩౨౫

క. 'నినుఁ జంపువాఁడు గలఁ'డని-వినునట్లుగఁ బలికి, వాఁడు విస్మయపడఁగాఁ
జను స్వర్గలోకమున కో-వనజభవ! తిరోహితయయి వైభవ మెసఁగెన్.

శా. అంతం గంసుని పుణ్యకర్మనిచయం బత్యంత దుష్కృత్యవి
క్రాంతంబై నశియించుచుండ, విబుధప్రాతంబు చిత్తగుబులన్
సంతోషించుచునుండ వచ్చి మధురన్ శాసించుచున్నట్టి దు
శ్చింతం జంపుదు, నిక్కువం బనుచు నీచిత్తంబునెం దెంచుమా." ౨౩౯౧

చ. అని దయతోడఁ దెల్పుఁగ, మహామలియైన విరించి దేవి నీ
హ్లాని కడుఁ బూన్కితో హరిని గూర్చి వికుంఠభవంబుఁ జేరి యొ
య్యనఁ గమలావతిఁ గని ప్రియంబున దేవి వచించినట్టి సూ
క్తిని దెలిపెన్ సమస్తము మదిం బరితృప్తిని జేయురీతిగన్. ౨౩౯౨

చ. హరియును బ్రహ్మవాక్యముల నన్నిటి నాదృతి నాలకించి య
క్కరణి నొనర్పఁగాఁదలఁచి కామ్యమరీచిని నెంచి రోహిణీ
తరుణికి నుద్భవింపఁదగు ధర్మ మటంచును నిశ్చయించి యు
ర్వరఁ దగు దేవకీజరభాగముఁ జేరఁగఁబోయె నారదా! ౨౩౯౩

శ్రీకృష్ణ జననము

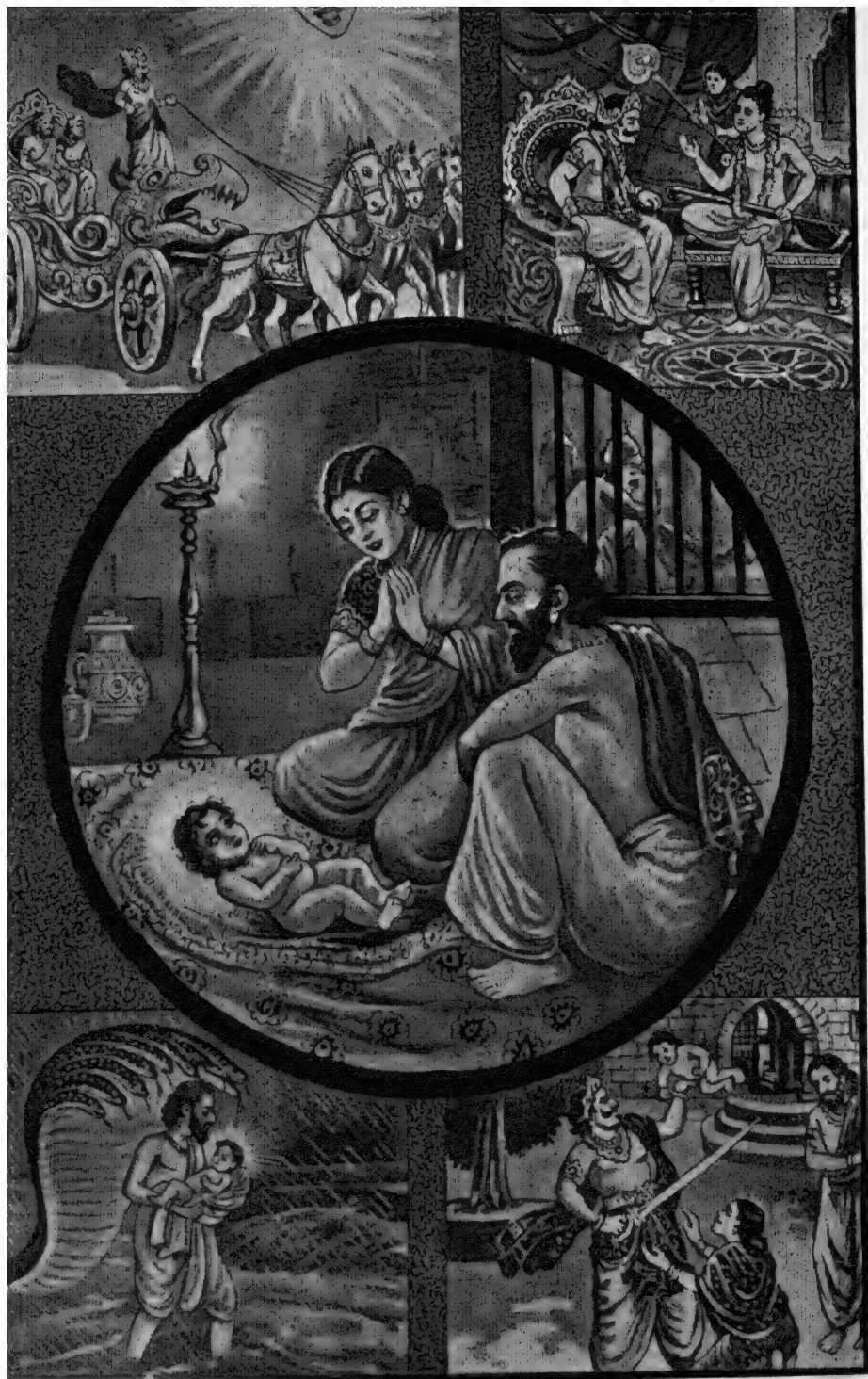
మ. ధరణీభారము డింపఁగాఁదలఁచి స్వాంతంబందు లోకై కమా
త రహిన్ రెండగు మూర్తులం గొని యశోదాగర్భమున్, రోహిణీ
తరుణిగర్భముఁ జేరె లోకహితముం దాఁ గూర్పఁగాఁగోరి యొ
వరమానీశ్వర! నారదా! విను జగద్వంద్యప్రభావం బాగిన్ ౨౩౯౪

నీ. ఐదవనెల రాఁగ నాదేవి రోహిణీగర్భంబునందుండి క్రమముతోడ
దేవకీగర్భముఁ దివిరి ప్రవేశించె, నప్పుడె విష్ణుండు నఖిలజనని
యాజ్ఞ రోహిణి గర్భమందుఁ బ్రవేశించె, మూర్ఖు లీరీతి నెమ్మదిగ జరగె,
నత్తటి దుర్మతియగు కంసభూపాలు భయముచే రోహిణి వనితను వడి

తే. నందు వసలిని గోకులంబందు నునిచె-నందు సర్వాంగసుందరుండైన రాముఁ
డొందె జననంబు గౌరవర్ణోజ్వలుఁడు సు-లక్షణుండయి రోహిణీలలనకుఁ దమి.

నీ. అంత శ్రావణమాసమందునఁ గృష్ణపక్షాష్టమి తిథియందు సర్ధరాత్ర
మున నృషయుతరోహిణిని దేవకీదేవి గర్భంబునుండి యావిర్భవించె
సకలజగద్భాత్ర సాధుసంరక్షకై పుంహాపమును బొంది మునివరేణ్య!
జలదసంతతు లాకసమునందు వ్యాపించి యారవంబు లొనర్ప నధిక తమము

తే. గగనమునఁ బర్వయుండఁగా, జగమునఁ గల
జనములును రక్షకభటారి తనువుమఱచి

నిద్రపోవుచు నుండఁగా నియతితోడ
భువనమోహనచతుర సంపూర్ణకరుణ.

౨౩౯౬

సీ. అభినవజలధర శ్యామంబు నగు తను వత్సంతకాంతమై యలరుచుండ
శ్రీవత్సభవ్యలాంఛితవక్షసీమపై వనమాలకాంతులు వజ్రులుచుండ
దివ్యలక్ష్మణములై తేజరిల్లుచు ద్విభుజంబు లత్యంతంబు డంబుమీఱ
సర్వాంగములు స్వతేజః ప్రభావంబున భాసమానంబయి పరిధవిల్లి

తే. నయనయుగళంబు లోకసంచయవిమోహ
నంబగుచు భాసిలంగ సుందర మనోహ
రాకృతిఁ జెలంగు నందను నపుడు గాంచి
చింత నేడ్చుచు దేవకీ కాంత మదిని.

౨౩౯౭

మ పరిపూర్ణుండగు బ్రహ్మరూపునిగఁ దా భావించి, యా నేవకీ
తరుణీరత్నము పల్కె నిట్లు "జగదంతర్యామివై యున్న యో
పరమాత్మా! శుభవీక్ష! యెవ్వఁడవు? దౌర్భాగ్య ననుం గాన కే
సరవి బుట్టితి వయ్య! నాకడుపునఁ శాంతాత్మ! భూతేశ్వరా! ౨౩౯౮

సీ. పుట్టినయంతనే మట్టుపెట్టినవాఁడు నానందనుల నెల్ల న్యాయమనక
కంసుండు మాయన్న కరినాత్ముఁ డియ్యల కధిపతి, తెలియవే యాత్మయందు!
నీవు బాలకుఁడవై యావిర్భవించుట విని నేఁడె వధియించు భీకరగతి,
శోకవిహ్వలనయి ట్లోడి ననుం బడునట్టులఁ జేయు నోయఘవిదూర!"

తే. యనుచుఁ బలవింపఁ దల్లివాక్యములబాలుఁడాలకించి సుదుఃఖార్తయైన దేవ
కీసతిని నూతడిలునట్లు చేసి తనకు-దివ్యవాక్యామృతములచే దివిజమాని!

క. "విను లోకత్రితయంబున-మనుజులచే సురలచే నమర్చులచేతఁ
జనసి! భీతిని మానుము,-నను జెందకు హాని జగమునఁ మఱి యెందుఁ.

సీ. జగదధీశ్వరి లోకసంహారకారిణి యాద్య పరావిద్య యనుచు నన్ను
నెఱుఁగుము జనని! యియ్యల దేవకౌర్యార్థ మనతరించినదాన నంబ! నీదు
గర్భంబునందు శంకరునాజ్ఞ చేత మాయాపురుషాకృతి నతిముదమున,
వసుదేవుఁడును నీవు పరమభక్తిని బూర్వజన్మంబునందు నిశ్చలమనీష

తే. నన్ను మది నిల్పి యెంతయు నున్నతగతి-చేసినట్టి తపంబుచేఁ జెంది తృప్తి
యిట్లు లిప్పుడు భయమంద నేల యింక-శాంతిచి త్రవై యుండుము సంతసమున."

ఉ. స్వాంతమునందు బాలకుని వాక్యముల నిగిని విస్మితాత్మమై
యెంతయు దేవకీసతి మహేశ్వరితో "శుభవీక్షణ! నిజో
దంతము నిశ్చయంబయిన తావకమైన నిజస్వరూప ము
శ్రాంతదయం గనబజపు, భ్రాంతిని వీడెద" నంచుఁ బల్కుఁగఁ. ౨౪౦౨

సీ. అతిభయంకరమైన యాస్వంబుతో మూడుకన్నులతోడ భీకరశరీర
మమర బాహుచతుష్టయముతో లలజ్జిహ్వాతోడ నీలతనుమృత ల్వైలుంగ
లంబమానసుదీర్ఘ లలిత కేశసమూహసంఘన్న పృష్ఠ దేశంబుతోడ
ననరత్న కాంతులఁ బ్రవిశదరీతిని డంబుమీఁజెడు కరీటంబుతోడ

తే. మునినరా! కృష్ణు వనమాల ముంజనికర-రచితనూలిక యై యొప్పెరమృదుగుచు,
దేవకీదేవి కద్భుతం గావహిల్ల-కృష్ణుఁ డచ్చుకు పరదేవి కృష్ణయయ్యె.

క. కనుఁగొని గాలుని కాళీ-ఘనరూపుని సతిభయానకప్రసూ వేగం
బున ధర్మయైన వసుదేవుని దేవక యటకుఁ బిలిచె మునిజననాథా! ౨౪౦౪

శ్రీదేవిని వసుదేవుఁడు సుతించుట

చ. నిరితిశయప్రమోదము జనింప మదిన్ వసుదేవుఁ డంత స
త్వరమున వచ్చి యచ్చక్షికి బాలకుఁ డుద్భవమైన వార్త యా
దరమునఁ జెప్పఁగా విని నితాంతవిచిత్రముగాఁ జెలంగు న
పురమునిఁ జూచి విస్మయము భావమునం దుదయింప నిట్లనెన్. ౨౪౦౫

చ. "జనని! యనేకజన్మశతసంతతులందు నొనర్చినట్టి నా
యనుపమమా తపంబున ననంతమునైన మదీయభాగ్యతే
ఖను బురుషాకృతిం గొని యఖండముదంబున నాగృహంబునం
దున నుదయించి తీవు దయతోడుత బాలుఁడనై పరాత్పరా! ౨౪౦౬

క. జనని! యతిమర్ల భం బయి-తనరెడు గాళీస్వరూపతం గనున ట్లా
య్యనఁ జూపి నాడు జన్మం-బును ధన్యతిఁ గాంచఁజేయఁ బూనితి వంబా!

తే. త్రిభువనేశ్వరి! శశికోటిదివ్యకాంతి
యుతము దశభుజాంచితము నై యొప్పు సౌమ్య
మయిన రూపాంతరంబును నమితకరుణఁ
గనఁబఱుపవమ్మ! కృతకృత్యతను భజింతు." ౨౪౦౭

క. వసుదేవుం డిటు వినయం-బెనఁగంగా వేడఁగా మహేశ్వరి యపుడే
యసదృశదశభుజవిలసిత-సుసౌమ్యరూపమును బొందె సురమునివర్యా!

శా. ఆరూపంబును గాంచి నెమ్మనమునం దాశ్చర్యముం బొంది వి
స్తారంబై తగు భక్తిఁ గేల్పొగించి భక్తవ్రాతవాంఛార్థదో
దారార్థ్య వసుదేవుఁ డంత నియతిన్ ధ్యానించి యత్యంతగం
భీరార్థప్రవణంబు లా స్తుతుల నెమ్మిన్ సన్నుతించెన్ మునీ! ౨౪౦౮.

సీ. "నీవె లోకమునకు భావింపఁ దల్లి వనాదివి పరమరూపాభిధాన,
వీవె విద్యాహుప, వీ వతిసూక్ష్మాత్మికవు నాఁగ భాసిల్లుదువు మహేశి!

నీవె యనాదిపుంభావుండవును జన్మయుండవుఁ బూర్ణుండవును జనకుండ,
 వీవె విశ్వాత్మికవా వనితవు విశ్వమవును విశ్వాశ్రయ వవును వంబ !

తే. విశ్వసంవాప్త వీవె, నిజ విజిచి యొక్క-వస్తు వేడియు లేదు భవనమునందు,
 దేవి ! సర్వవిశ్వేశ్వరీ ! దృఢతరమగు-భక్తి నొనరించుచున్నాఁడ వందనములు.

సీ. నీవె సృష్టిక్రియానియతిని జతురాననస్వరూపంబుతోనన్ వెలయుదు,
 వీవె సుస్థితి నుంచు నేర్పాటునందుఁ బరాత్పర్యా హరిరూప వయి వసెంతు,
 వీవె సంహృతిలీల నెనసి పినాకధారి యగు రుద్రుండ వయి భయము నిత్తు,
 వీవె మూర్తిత్రయకృతసృష్టిసంస్థితిసంహారకృతులను గాళిక యన

తే. వెలుగుచుండువు నిత్యవై లలితకీతి-బ్రహ్మమయినాఁగ నోకృష్ట ! భవ్యమూర్తి !
 లోక వందితసుచరిత్ర ! నీకు మ్రొక్కు-లమ్మ ! నాకఁ బ్రసన్నపు గమ్ము కరుణ.

సీ. నీవు సూక్ష్మపు మఱి భావింపఁగా నిరాకృతి వయ్యుఁ బ్రకృతివై ధృతి సమస్త
 జగదభివ్యాప్తనా నగణితవిఖ్యాతినందిన నందన వనవరతము,
 స్త్రీపున్నపుంసక ప్రీతిభేదముల నీవు స్త్రీత్వాద్యభావంబుఁ జెందియుండు,
 లోకంబునందుఁ ద్రిలోకమాతా ! భవ త్తత్త్వంబుఁ గొందఱు తఱచి తెలియఁ

తే. గా వలంతులు గాదు, నిక్కముగఁ ద్ర్యంబి
 కా ! పరబ్రహ్మ తా నెఱుంగక సతంబు
 మూఢమతి యగుచుండ, నేఁ బూని నిన్ను
 సంస్తుతింప వలంతినే సకలజనని !

౨౪౧౩

ఆ. వందనములు బ్రదిశవందితా ! గౌరి ! స-మస్తమోహినీ ! నమస్కృతు లివె,
 మదిని గడుఁ గొనుము మాయాపురుషరూప-కృష్ణరూపిణీ ! ప్రకృష్టచరిత !

క ఈవిధమున వసుదేవుఁడు-దేవిని వినుటించుచుండ దివ్యజనని యెం
 తే వింత గలుగునట్లుగ-నానసుదేవునకు నపుడె యాదృతి మీఱన్. ౨౪౧౪

క. రమణీయనేత్రతామరి-సము లొప్పుఁగఁ గృష్ణుఁ డగుచు శాంతాకృతి సొం
 పమరఁగ బాలకఁడై కనె-దమి మీఱఁగఁ గానఁబడియె దశభుజ మానీ !

క. నననూలి కావిరాజితో-ఘననీలద్యౌఃసనిఁ గృష్ణుఁ గని గాలకు నొ
 య్యున వసుదేవుఁడు వినయం-బునఁ శ్రాంజలియగుచు మరల ముదమునఁబలికెన్.

ఉ. "పుట్టినయంతిమాత్రమునఁ బూని-ఖిలాత్ముఁడు కంసుఁ దేచి నా
 పట్టుల నెల్లరం జదిపి బండపయిన్ వడిఁ జంపె నిర్దయన్,
 బెట్టిదుఁ డౌచు బాల ! కడు భీతి జనించుచునున్న దాత్మలో,
 నెట్టివిధాన మింకఁ గల, దెయ్యది యాపదఁ బాయు మార్గమో ! ౨౪౧౫

ఉ. కావలి గాచుచున్న భటకాండము కంసునిఁ జేరి యింతలో
 నీవు జనించినాఁడ వని యిప్పుడె తెల్పుఁగఁ గంసుఁ డాత్మ దు
 ర్భావముతోడ వచ్చి నిను బట్టి వధించును వత్స! తెల్పు మిం
 కేవిధి నిన్ను రక్షణము నిప్పు డొనర్పఁగఁ బోలునో దయఁ.

౨౪౧౯

క. ధరణిభారము మాన్పుఁగఁ-గరుణ నవతరించినట్టి కరుణానిధి వో
 పరమాత్మ! తెలుపు మంతయు-సరిగాఁ జేయఁదగు కార్యజాలము దేవా!"

వసుదేవునకు శ్రీదేవి చేసిన యుపకేశము

చ. అని వసుదేవుఁ డెంతయును బ్రార్థనచేయఁగఁ గృష్ణరూపముఁ
 గొని జనిగన్న దేవి విని కోరికతోఁ దప మాచరించి నె
 మ్మనమునకుఁ ముదం బిడిన మాన్యుల నందుని, నయ్యుశోదనుం
 దన మది నెంచి యిట్లనియెఁ దా వసుదేవునితోడ నారదా!

౨౪౨౧

క. "జనకా! విను వచియింతును-ముచుకొని చేయంగఁదగిన ముఖ్యోద్యమ మె
 ల్లను, ఖలమతియగు కింసా-వనివతి భీతిని దొలంగు పద్ధతి నిపుడే.

౨౪౨౨

నీ. అష్టమి గడచినయట్టి వేళను నేఁడె నామూర్తి యొక్కటి నందు గేహ
 మందు గోకులమున నవతరించును యశోదాగర్భమున నుండి, తండ్రి! యపుడు
 నామాయ ముగ్ధయై యామానిని యశోద యెఱుఁగఁజాలదు నిద్ర నెనఁగి మిగులఁ
 జారుశరీరయా సరసిజనయన గౌరిని గాంచి తాను బుత్రికఁగ మదిని,

తే. నీవు ననుఁ గొని నందుని దేవిప్రక్క-
 నునిచి మన్నూర్తిఁ గొని వేగమునను నిటకు
 రమ్మ, తర్వాత నిట నెల్లరకును దెలుప
 వలయు వరరూప కన్యయే కలిగె ననుచు.

౨౪౨౩

తే. ఆలసింపక యీపని నతిరయమునఁ-జేయవలయుఁ, బ్రవాదంబు స్థిరతరమగు,
 నెవ్వ రెఱుఁగరు, గావున నిద్రచరిం-కృత్య మిది సుమ్ము, కంసుండు కెరలి వచ్చు.

నీ. తడయ కాబాలికఁ దా బట్టి మూర్ఖుడై బండపైఁ బడునట్లు పైకి నెగుర
 వేయ మాతులుఁ డత్యవేయకోపంబున, నపుడు నామూర్తియై యలరు బాల
 యట్టి పైకెగసి, యత్యుక్కుతాకృతి నిల్చి దేవకార్యంబును దీర్చ నాక
 మునకుఁ బోవును దుష్టబుద్ధియా కంసుండు గనుచుండ నిధనకర్తను నెఱుఁగఁ

తే. బలికి, యామీఁద నేను గోకులమునందుఁ
 గొంతకాలము నివసించి యంత నిటకు
 వచ్చి మేనమామను ఖలు వడి వధింతు ,
 బనక! నిక్కము, నమ్ముము స్వాంతమందు."

౨౪౨౪

క. అని యీవిధమున బాలకుఁడనువునఁ దెల్పు వసుదేవుఁ డాలించి వడిఁ
మునినాథ ! బాలకుం గొని-చనియెం గోకులముఁ జేర సంతోషమునన్.

వసుదేవుఁడు శ్రీకృష్ణుని గోకులమునకుఁ దీసికొనిపోవుట

ఉ. అత్తటి నారదా ! మధురయందలి వారలు వాసుదేవమా
యాత్మశరీరులై యెఱుక యన్నది లేకయె నిద్రబోవు చు
దృష్టిఁ దొలంగియుండి, రాకఁజేనియు మేల్కొనకుండె, నోమునీం
క్రోత్తమ ! నిశ్చలాత్ముఁడయి యెయ్యస నవ్వసుదేవుఁ డంతటన్ ౨౪౨౭

చ. పురమును నిర్గమించి తన పుత్రుని తేజము వెల్లుచుండఁగా
నరయుచు దుఃఖితుండగుచు 'నక్కట ! పుత్రక !' యంచు నేడ్పుచున్
"దురితము చేసినట్టి శుభదూరుడనైన మదీయగేహమం
దిరవుగ నేల పుట్టితి వహీనమహామహిమాభ్య ! నందనా ! ౨౪౨౮

ఉ. నిన్నెటు గోకులంబునను నిల్చి చనం గలవాఁడ రక్షణం
బన్నది చేయఁబూనకయె యాత్మగృహంబున కింక, నిష్ప ణ్
యన్న !" యటంచు బాష్పజల మాశిశువుఁ దడుపంగఁ బెట్టు చా
పన్నుని రీతి వేవిధుల సంతట మానివరేణ్య ! నారదా ! ౨౪౨౯

చ. వరయమునానదిన్ హరికృష్ణన్ శివతోడుత నుత్తరించి, యే
యరమర లేక నందుని గృహంబును జొచ్చి, యశోదఁ గాంచె సం
బరమున, నయ్యశోదయును బాలికఁ డాఁ బ్రసవించి, యెంతయున్
బరవశమైన రీతిఁ గనుపట్టుచు నుండెను దాపసోత్తమా ! ౨౪౩౦

మ. నిదురంబొందినయట్టి యాత్మసఖు లున్నేషంబు లే కింతసం
త దరిన్ భూస్థలిఁ బండియుండ, వివశత్వం బావరింపంగ, న
య్యదన్ స్వోదరసంభవన్ దెలియలే కత్యంతమాయన్ యశో
ద దురంతంబగు నప్రబోధయుతయై తా నుండె మానీశ్వరా ! ౨౪౩౧

క. ఆనకదుండుభి నందుని-మానినిపార్శ్వమున బాలు మహనీయగుణున్
దా నునిచి, బాలికం గొని-యానిలయము వేగ వెడలె నపుడె మునీంద్రా !

సీ. పది భుజంబులతోడఁ బరదేవి వసుదేవుసందిట నతిదీ ప్తి నొంది వెలసె,
రమణీయతర తేజ మమరఁగా వసుదేవుఁ డతిభక్తి సర్వలోకాదిజనని,
బ్రహ్మరూపిణిఁ గాంచి పరమముదన్వితచిత్తుడై నగరంబుఁ జేర నరిగి
తన గృహంబును జొచ్చి పనితామతల్లి యా దేవకీదేవికి దేవి నొనఁగ,

తే. నవలఁగన్యక యుదయించె ననుచు రక్ష-కులకు నెఱిగించె బాగుగఁ గోవిదుండు,
వార లప్పుడె పోయి దుర్భావుఁడైన-కంసుఁ గని పల్కి రీతిఁ గడు వడిగను.

క. “దేవా! దేవకి యష్టమ-మా వరగర్భమునఁ బుట్టి నాడుపడుచు మీ భావమున కెఱుకపఱుపఁగ-వే వచ్చినవార, మిదియె విన్నవ” మనఁగఁ.

కంసుఁడు దేవకిపుత్రికను జంపఁబూనుట

మ. విని యమ్మాటగు బాపబుద్ధియుతుఁడౌ పృథ్వీశుఁ డాకంసుఁ డో
మునినాథా! యిటు పల్కె రక్షకులతోఁ “బొం డిప్పుడే, తెండు, మీ
మనమం దేమియు సంశయింపక, వడిగ మన్నింపకే, యాశిశుఁ
ఘనఖడ్గంబునఁ ద్రుంచివైచెద” ననంగా వార లెంతేర్వరఁ. ౨౪౩౧

క. పురిటింటఁ జొచ్చి కరుణా-విరహితులై దేవకిసుత బిరబిరఁ గొని యా
దురితాత్మునకు నొసంగిరి-వరమానీ! యంత వాఁడు బలగర్వితుఁడై. ౨౪౩౨

చ. అతిదృఢమై శిలాసముదయంబున నిర్మితమైన రీతి న
ద్భుతమును గల్గఁజేయు పటాభూచితరీరములోడ వెల్లు న
వ్యతతసుగాత్ర సృష్టియును విశ్వచయావనముఁ లయంబు నం
చితగతిఁ జేయు నీశ్వరిగఁ జిత్తమునం దెఱుంగండు దృష్టుఁడై. ౨౪౩౩

క. ఆ పాపాత్ముఁడు బాలిక-నాపరమేశ్వరి యటంచు నాత్మఁ గనక దు
ర్వాపారుండై చంపఁగ-నోపికఁ గుడి పిడికిటఁ గొని యొగి యోజించెఁ.

ఉ. “ఈపసిపాప దిట్టమయి యెంతయు గట్టిగ నున్న తాళ్లచే
నోపిక చేసి పెట్టినటు లొప్పుచునున్నది, చంపువాఁడ” నం
చాపరమేశ్వరిఁ వడిగ నట్టై భువిఁ బెనుబండమీఁద న
త్యాపదఁ బొందఁగాఁ బడెడునట్టుల వైచెను బైకి నారదా! ౨౪౩౪

క. పరదేవి యంతఁ బడ కు-ర్వర, నతిలేజమున నభిముపైకి నెగసి, భీ
కరసింహాపరిసుస్థితిఁ-బరఁగుచు ఖలుఁ గంసుఁ గాంచి పలికె మునీంద్రా! ౨౪౩౫

శా. “ఓరీ! దుష్ట! నినుఁ వధించుటకనై యన్నా, నొగిఁ దేవకీ
నారీగర్భమునందుఁ బూరుఁడుడనై నా మాయచే బుట్టి దు
ష్పూరింభా! వసుదేవపుత్రుఁడనై భాసిల్లి నందప్రియా
గారంబందున నుండుదాన, నిది నిక్కం బెంచుమా యాత్మలోఁ.” ౨౪౩౬

చ. భగవతి యాక్రియం బలికి పాపయుతాత్మకుఁడైన కంసుఁ డ
చ్చుగఁ గనుచుండ, నెంతయును శోభిలుచుఁ వరసింహవాహయై
యగణితరీతి నిర్జరచయాంచిత శార్యముఁ దీర్పబోయె ని
మ్ముగ మునినాథ! నారద! ప్రపూర్ణదయఁ సురలోకసీమకుఁ. ౨౪౩౭

ఏదియొకటవ అధ్యాయము

కందుడు పూతనను ప్రేమలెఱవ బంపుట

క. తనయుండు కలిగె నని విని-మునినాథ! ప్రభాతమందుఁ బుత్రోత్సవ మొ
య్యనఁ జేసె నందుఁడు, ముదంబున నావుల వేల నిచ్చె భూసురతటికే.

క. ధనరాసులను, నమూల్యము-లనఁదగు నంబరచయంబు నవనిసుగుల కె
ల్లను నిచ్చి, రాజునకుఁ గర-మునొసఁగంగా మధురకరిగె ముని! త్వరితగతికే.

ఉ. ఆనమయంబునందు దురితాత్ముఁడు కంసుఁ డమాత్యయుక్తుడై
చేసి కుయుక్తులకై, గరినచిత్తను, బాలవిఘాతనక్రీయా
భ్యాసను, బూతనాఖ్యను, భయావహశీలను గోకులంబునకై
మోసముచేత బాలకులనుకై వధియింపఁగఁ బంపె నారదా! ౨౪౪౫

ఉ. పూతన కంసునాజ్ఞఁ గొని పూన్కి మనోహరరూప మొప్పు ను
ద్యోతితయై వ్రజంబునకు నొయ్యనఁ జేరఁగఁబోయి, నంద వి
ఖ్యాతగృహంబుఁ జొచ్చెను, వ్రజాంగన లెల్లరు విస్మితాత్మలై
యాతడుగోమణిం గనిరి యాత్మల మోదిము పొంగుచుండఁగఁ. ౨౪౪౬

క. "ఈకామిని యెవ్వతె యగు-నో? కడురమణీయరూప మొప్పు వెలిగెడుకే,
బాకారిపత్నియగు శచి-యో? కాముని యతివ రతియొ? యొగిఁ గనవచ్చెకే.

ఉ. నందకుమాడునిం గన ననంగుని భార్య ముదంబుతోడ నీ
మందిరసీమఁ జేరె"నని మాటలఁ బల్కుచు గోపికావధూ
బృందము పొంగుచుండి, రటఁ గృష్ణుఁడు రాక్షసి కామరూపతకై
బొందికఁ బొంది వచ్చెనని బుద్ధి నెఱింగి నిమిలితాత్ముడై. ౨౪౪౭

క. కనుఁగొనెఁ బర్యంకంబం-దున శయనించి, యటమీఁద దుష్టవనిత పూ
తన బాలకునిం గనుఁగొనె-ననలముక్రియఁ బడకయందు నలకెడువానికే.

మ. కడు సౌమ్యంబగు వాక్కులం బలికె నాక్రూరక్రియాదక్ష య
ప్పుడు సంతోషముతో యశోదఁ గని "యోపూఁబోణి! నీభాగ్య మి
య్యెడ వర్ణింపఁ దరంబె? శోభనతనం దీబాలుఁ డెన్నంగ నీ
కొడుకై పుట్టె సహస్రజన్మముల కోర్కు ల్లాడిన ట్లాక్కటకే. ౨౪౪౮

మ. సుదినం బియ్యది, లోకమోహనుని నీసూనుకై శుభాంగుకై సుఖా
స్పదునికై జూడఁగనయ్యె, సంతసము మద్యావంబునం గల్గుచు
న్నది, దీర్ఘాయురుపేతుడై వెలయుత న్నాటుండు, సర్వాంగమో
దదుడై సంతత మంతయుం దమి యశోదాదేవి కత్యున్నతికే." ౨౪౪౯

మ. అని యీరీతిగ స్నేహయుక్తశుభవాక్యంబు ల్లగం బల్కి, య
ద్దనుజస్త్రీ మరలఁ వచించెను యశోదాకాంతనుం గాంచి, “యం
గనరా! బాలకు నిమ్ము, నాతోడపయి గారాబ ముప్పొంగ నె
మ్మనమందుం గడుఁ దృప్తి నొందెదను సమ్మానంబుతో” నావుడు. ౨౪౫౨

తే. ఆ యశోదయు నాపల్కు లాలకించి-బాలకు నొసంగె, నొడిలోనఁ బరమముదము
మీఱఁగా నుంచుకొని నిర్నిమేషదృష్టి-యగుచుఁ బూతనయంతసంయమివరేణ్య!

క. గాలుని వక్త్రంబున నపు-డాలలన విషప్రపూరితాత్మ స్తనముఁ
బాలుం ద్రావు మటంచును-బాలకుఁ జెల్పుచును నుంచెఁ బరమోత్సుకయై.

పూతన వధ

మ. మదిఁ గృష్ణుం “డిది పూతనాహ్వయ యగు, స్మర్యాదతోఁ జూడరా
నిది, దుష్టాత్మ” యటంచు నెంచి వడి నెంతే నిర్దయుండై విష
ప్రదతత్వీరముఁ ద్రావె నయ్యదనఁ దత్ప్రాణంబుతో నొక్కటఁ
బెదవు లొచ్చొచ్చొ యంచుఁ జప్పు డిడుచుఁ బెన్నక్కువఁ నారదా!

ఉ. అప్పుడు సౌమ్యరూప మసురాంగన వీడి, భయంకరాకృతిఁ
జొప్పడఁ దాల్చి “నాదగు ననువ్రజ మూడుచునున్న, దింక మా
యప్పరా! చాలుఁజాలు, విడు మర్భక! యర్భక! వీడు” మంచు చే
రొప్పుచుఁ బ్రాణము ల్పడలఁ గ్రూరశరీర జనంబు బెగ్గిలె. ౨౪౫౩

తే. ధరణి గంపించె నప్పుడు, దనుజకాంత-ఘోరవక్త్రంబుతోఁ బెద్ద కొండమాడ్కి
గోకులమునావరించి మిక్కుటముగాఁగ-భయముగ లిగించె భూమిపైఁబడినయంత.

సీ. మునినాథ! నారదా! విను క్రూరరాక్షసీవక్షంబుపైఁ గృష్ణుఁ డాక్షణమున
భీకరాననముతో విస్తృతముండనూలికతోడ వెలసి కాళిస్వరూప
మునఁ గ్రీడనల్పి నెమ్మిని దదీయశరీరమును వీడి ఘననీలతనువిరాజి
తంబగు కృష్ణరూపంబును ధరియించి బాలకుడై యొప్పెఁ బ్రకటరీతి,

తే. నావ్రజంబున నున్నట్టి యఖలజనులు-విస్మయము నొంది, రాద్యయై వెలయు శక్తి
కాళికయై కృష్ణుఁ డనఁగ విఖ్యాతి నంద-బాలుఁ డీతం డటంచు భావములయందు.

ఉ. అంత యశోద బాలకుని నాదృతిఁ గైకొని కౌగిలించి, య
త్యంతభయాకులాత్మ యయి యంకముపై నిడి, పాల నిచ్చి, సం
భ్రాంతిని నోవధీవితతి రాజులు పావనవారి దోషముల్
శాసించి గృష్ణదివ్యముఖపద్మముమీదను జల్లె నారదా! ౨౪౫౪

శా. ఈరీతి వ్రజమందు నుండఁగను న ప్డెంతెంచె నందుం డొగ్గి
గ్రూరాత్ముండగు కంసభూపతికే గోడ్కు వ్రీఱఁగాఁ గప్పముల్

భూరిప్రక్రియ నిచ్చి, వేగము వ్రజంబు జేర నోనారదా!

సారాచారుడు నిర్విచారుఁ డగుచు సంతోష ముప్పొంగుఁగాఁ. ౨౪౬౦

ఉ. వచ్చినయంతలోనె తన బాలుని చేష్టల నాలకించి పెం

పచ్చుపడంగ సూనునకు నాయువుఁ బెంపఁగ దేవిఁ గొల్పె వి

ద్యచ్చయసూక్తి నెన్ని బలిదానము లాదృతి నిచ్చి యెంతయుఁ

సచ్చరితుండు నందుఁడు ప్రశాంతమతిఁ గడు భక్తి మీఱఁగాఁ. ౨౪౬౧

శా. అంతం గంసుఁడు పూతనానిధన మత్యంతాదృభృతం బొప్పఁగా

నెంతే భీతిని నాలకించి, తనలో నీయర్థకుం డొక్కఁడే

యంతం బొందఁగఁజేయుఁజ మృదుచు, సత్యం బియ్య దిం కంచుఁ దా

భ్రాంతుండయ్యెను గృష్ణు చేష్టితములఁ వర్ణించి రూపించుచుఁ. ౨౪౬౨

తృతీయోపాసన

క. దురితాత్ముడైన కంసుఁడు-పరిమార్చుఁగ నెంచి కృష్ణు బలమునఁ గొనిరా

నుకుగతిని దృణావర్తా-సురుఁ బంపె వ్రజంబుఁ జేర సూరివరేణ్య! ౨౪౬౩

ఉ. ఆ యసురుం డనంతజవ మాత్మను బొంగ వ్రజంబుఁ జొచ్చి, య

త్యాయత బాహుదండముల నప్పుడె నిర్జనమైన చోట శో

భాయుతుండై తనర్చు పసిబాలకుఁ గృష్ణునిఁ బొంచిపట్టి, పై

పై యెగసె నభంబునకు బల్కిని దర్పమునఁ మహామునీ! ౨౪౬౪

సీ. శ్రీకృష్ణుఁ డప్పుడు చిటునవ్వు నవ్వుచు నారాక్షసాత్సంగమందు నుండి,

యపుడె భయంకరవ్యాఘ్రాజినధరయై బ్రహ్మహుషిణియైన భద్రకాళి

కామాపమును బొంది ఘోరమేఘధ్వనిఁ గావించె, నపుడు రాక్షసుఁడు బెగడి

యమృహాశబ్దంబు నాలించి మోహితుండై క్రిందఁ బడె, బర్వతావళియుత

తే. మైన భూమి వడంకె నత్యద్భుతముగ, -నంతఁ గాళి తృణావర్తు నొదల శిత

ఖడ్గమునఁ గొట్టి వాని వక్షమున మరల-బాలకృష్ణుని రూపంబు లీల నొండె.

చ. గురుతరమైనయట్టి దగు కొండవలెఁ గనుపట్టు వాని జా

శిరము భయంకరం బగుచు ఛిన్నత నొంది యపారర క్తసం

చరణపరిప్లుతంబు నయి డ్మోగిలి నుండ, యశోద గాంచి, య

బ్బురమును నొంది, దానవుని భూరితరాకృతి నెంచి భీతిలెఁ. ౨౪౬౫

చ. త్వరితగతిఁ గుమారుఁ గొనఁ బర్వడి, రాక్షసు దేహమందు సుం

దరవరసీలదేహమున నవ్వుచు వేడుక నున్న శ్యామసుం

దరునిఁ బ్రసన్నవక్త్రఁ గని తాఁ బరమాద్భుతచిత్తయై వడిఁ

'వరసుకుమారదేహ! ప్రియబాలక! వత్స!' యటంచుఁ బిల్చుచుఁ. ౨౪౬౬

క. కడువడిఁ గొడుగును గొని తన-తొడపయి నిడుకొనె యశోద తుడుచుచు శిర, మ
ప్రదు నందుం డచ్చొటున-కెడసేయక వచ్చె భ్రాంతి నిద్దచరిత్రా!

శా. ఘోరాకాదుని రక్తసంఘతు నతిక్రూరుఁ గతప్రాణు వి
స్తారోరస్సుని మేదిసీపతితు నుద్దామాసుకుం గాంచి “యా
కారా! మత్సురుడైన కృష్ణుడె ప్రచండాఖండదోర్దండు నీ
వీరుఁ జంపెనె” యంచు సంతసమునం బెల్లుబ్బె మానీశ్వరా! ౨౪౬౯

క. ఈవిధమున భగవతియగు-దేవియె పూరుషత నంది దివ్యమునీంద్రా!
తా వేడుక నందయశో-దావరదంపతుల కొనఁగెఁ దపములఫలముల్. ౨౪౭౦

శంభుఁడు రాధయగుట

ఉ. గోకులమందు శైశవముఁ గోరిక మీఱఁగఁ దాను బొంది శో
భాకలితాత్మయై యటఁ బ్రభావముఁ జూపుచు నుండె, శంభుఁడుఁ
బ్రాకటరీతితోడ వృషభానుని గేహమునందు లీలఁ గాం
తాకృతి నొంది రాధ యనఁ దా జనిఁగాంచెను వైభవంబునఁ. ౨౪౭౧

ఉ. ఆరాధిక నొక గోపకు-మాదుఁడు పెండ్లాడి యపుడె మాన్యా! క్షీబ
త్వారోపితుడై శంభుని-కోరికతో నుండె నందగోకులమందుఁ. ౨౪౭౨

క. ఆరాధ యనుదినంబును-నారయఁ జని కృష్ణుఁ బంకజాక్షునిఁ బ్రేమఁ
గోరికలీలఁగ నంకముఁ-జేరిచి పరమాదరమునఁ జెందు ముదంబుఁ. ౨౪౭౩

శా. వంతం గంసుఁడు తాను బంపిన తృణావర్తుండు శ్రీకృష్ణుడు
ర్ద్రాంతాత్యద్భుతవీర్యసన్నిహతుగాఁ దర్కించి శీఘ్రంబునఁ
స్వాంతంబందున నందనందనుని నేచక్కిఁ మహాయుక్తి న
త్యంతోదగ్రతఁ జేనగుఁ మధుర కం చాలోచనల్ సల్పెఁ దాఁ. ౨౪౭౪

క. మునినాథ! రోహిణీనం-దనుఁడగు రాముఁడును సంతతము పూర్ణముదం
బున నతిమహిమాన్వితుఁడగు-ఘనుఁ గృష్ణుని గూడి వేడుకం గ్రీడించుఁ.

క. ప్రేమం గ్రీడింతురు తమి-నేమియు భేదంబు లేక యెంతయు రూపో
ద్దాములు శ్రీదాముఁడు వసు-దాములు రమ్యముఖవిజితతామరసాభుల్.

క. మునివర! శ్రీకృష్ణుఁడు రా-ధను గూడి రమింపఁగోరి తా గోకులమం
దున బాలురతో నాడుచు-ననువున వసియించె మిగుల నాదృతి వెలయఁ.

ఏఱిదిరెండవ ఆధ్యాత్మము

శ్రీకృష్ణుడు యశోదానందులకుఁ బుత్రుఁడయిన విభము

- సీ. నారదముని పల్కె గాఢీపతినిఁ గాంచి భక్తితోడ “మహానుభావ! జేవ!
దేవకికడుపున దేవి బాలకరూపమున జనించెనుగదా ముదముమీఱ,
గోకులంబున నందగోపుని గృహమునం దేల ననించెఁ దా హృష్టయగుచు!
నందుండు తొల్లి యేచందంబునను నుండెఁ దత్సతి యగు యశోద మును నెట్లు
- తే. లుండె నెట్టి తపంబుల నురుతరముగఁ-జేసి దేవిని సంతృప్తచిత్తఁగా నొ
నర్చి రాదంపతులు? కరుణాసముద్ర!-తెలుపు మియ్యది నాకు విస్తృతముగాఁగ.
- తే. భవనజనని మహేశ్వరి పూర్ణ కాళి-శ్యామసుందరరూపిణి యగుట యేల!
తాఁ బరాత్పర స్వాంశ చేతను యశోద-కును జనింపఁగఁ గలమే మొకో? మహేశ!
- తే. పుట్టినంత యశోద కాభవనమాల-యేల కానంగరానిదై యెసఁగె దేవ!
నందునకునైనఁ దా దర్శనం బొసంగ-కుండుటకు హేతు వెయ్యది యందు నభవ!
- క. పుట్టుక యేకారణమున? నిట్టిచరితమునకు హేతు వెయ్యది జేవా!
గట్టిగఁ జెలుపుము శంకర!-గుట్టెల్లను విస్తృతముగఁ గోరిక మీఱఁ.”
- క. నా విని శంకరుడు మహా-దేవుఁడు నారదునిఁ గాంచి “దివ్యమతీ! ప
త్నా! విను, వినిపింతును దమి-నీ నడిగిన వృత్త మెల్ల నియతి వెలయఁగఁ.
- క. మునివర! నారద! నెమ్మదిఁ-గని యవధానమున వినుము, ఘనమహిమాశో
భనదాయకమగు చరితం-బును గడు భక్తి వెలయంగ బుధనుతనుగుణ!
- సీ. మునినాథ! నారదా! మును బూజ్యుఁడయినట్టి దక్షప్రజాపతి తన యనుంగు
పట్టిన నెడఁబాసి వగఁజెంది యెదలోన నాత్మజను బరాంబ యాద్యయైన
ప్రకృతి యంచు నెఱింగి బహుశదుఃఖార్తిని మునిఁగి తలంచె నెమ్మనమునందు,
“నత్యుగ్రతపమును నాచరించి పరాంబ నాత్మజగాఁ గాంచి యకట! బుద్ధి
- తే. నెఱుఁగఁజాలక నిందించి యీశు శివుని
మోసపోయితిఁ బ్రకృతిచే ముగ్ధుఁడనయి,
యింక నెయ్యదికార్యంబో, యెఱుఁగనగునె?
యెవరు తెలుపంగఁగలవార లివ్వప్రయము? ౨౪౮౪
- చ. మరలఁ దపం బొనర్తు, బుధమాన్యపదాంబుజ దేవి యాత్మ సంత
బరమును బొంది నాయెడఁ గృపం గని పుత్రికయై జనింపఁగా
నురుతరభక్తి యత్నము మహోన్నతరీతిని జేయువాడని
బృరముగ” నంచు దక్షుఁ డెదఁ బల్కులు యోజనచేసి నారదా! ౨౪౮౫

క. హిమవత్పర్వతమున ను-త్తమమగు ప్రస్థమును జేరి తప మొనరిచె, డె
దమును నిలిపి యంబాపద-కమలార్చనయందు భక్తికలితుం డగుచున్.

ఆ. దివ్యవర్ష శతము దృఢనిశ్చయము డయి-ధ్యాన మాచరించె దాపసేంద్ర !
యధికభక్తిఁ దత్త్వియాంగనయైన ప్ర-సూతియును బరాంబ శుద్ధమతిని.

క. చిరకాలం బీదధముగ-గురుతరమగు భక్తి లెపము ఘోరంబుగ న
య్యిరువు రొనరించుచుండఁగఁ-బర మేశ్వరి తృప్తి నొంది భావంబందున్.

క. వారికిఁ బ్రత్యక్షంబై - "కోరుడు, వర మెద్ది మీకుఁ గూర్చు" ననుటయున్
గోరిక లీరిక లెత్తఁగ-నారసి పర దేవి దత్తుఁ డర్పించె దమన్. ౨౪౮౯

క. "జననీ! నను దయతోడం-గని మత్పుత్రి వయి పుట్టఁగాఁ గోరెద, నా
మనమునఁ గల సద్వాంఛిత-మన నియ్యదియే ప్రియంబు నగు"నని యడిగెన్.

ఉ. అంతఁ బ్రసూతి యిట్లనియె "నంబ! మహేశ్వరి! నిన్నుఁ బుత్రిగా
స్వాంతమునందు నెంచి తమ వత్సలతం గడుఁ బ్రీతిఁ బెంచఁగా
నెంతయు నాకుఁ గోర్కె గల, దియ్యది సిద్ధివహించుకీతి న
త్యంతముదంబునన్ వరము నాదర మొప్ప ననుగ్రహింపవే." ౨౪౯౦

ఆ. వరము లిట్లు వేడఁ బర దేవి మిక్కిలి-సంతసంబు నొంది స్వాంతమందు
దత్తునిం బ్రసూతి దయతోడఁ గనుఁగొని-పలికె నిట్లు రమ్యభణితి నపుడు.

నీ. "దక్షప్రజాపతీ! ద్వాపరాంతమునందు నవసీతలంబునం దవతరింతు,
నీకుఁ బుత్రిక నయి నిక్కువంబుగ, నిందు సంశయింపకు మార్క! స్వాంతమందుఁ,
గన్యకారూపసంకలిత నయ్యును నేను నీభవనంబున నిలువఁజాల,
మును శివనిందచేసిన నీకు చరితంబుఁ దలఁచి నామనమునఁ దడయ కపుడె

తే. యరిగెదను జేవకార్యాథ మనెడు హేతు-పునను స్వర్గపురంబునకును జవమున,
జనకలార! వినుండు నిశ్చలమతులయి-యిది కాఁదగునది యనియెంచవలయు.

తే. నేను బుట్టిన వార్తయే నీవు చినక
యుండు, వచ్చిధమగు కాలమందె నీగృ
హంబు వదలుదు, సత్య మియ్యది యటంచుఁ
దలఁపు మెంతయు నాత్మలో దక్ష! జనక! ౨౪౯౧

క. జననీ! నీదగు ప్రార్థన-మున జన్మము నెత్తుదానఁ బూర్ణప్రీతిఁ,
విను, మిపుడే యంతర్హిత-మును బొందుదు, నాత్మ శంకఁ బూనకు మిందున్.

చ. విను మొకమాట, మున్ను నతివిస్తృతభక్తిని నన్ను నాత్మలో
ఘనతరనిష్ఠతో నదిరికశ్యపు లెంతయు నిల్చి పూజలన్

దనివినవాడు; వారల కెడగ బరితృప్తి యెసంగ వాంఛితం

బును దమిఁ దీర్చ నొక్క వరముగ గృహ నిచ్చినదాన నెంతయు. ౨౪౯౬

ఆ. ఆ వరంబుఁ దీర్చ నవతరింతుఁ దదీయ-భవనమునను బుత్రభావ మూని

ద్వాపరాంతమందు దయ మీఱ, నిమ్మాట-సత్య, మిందు లేదు సంశయంబు.

ఉ. అత్తటిఁ దావకంబయినయట్టి నికేతనమందుఁ బ్రీతి ద

ల్గొత్తఁగఁ గొన్నినాళ్లు మది నుత్సుకతఁ వసియింతు, మీకు న

తృప్తమహా ఫలం బొసఁగు నూహఁ ద్వదీయతపంబు నెంచి యో

యుత్తమచిత్తులార ! తమి నుల్లమునందున నమ్ముఁ డీనుడిఁ.” ౨౪౯౮

చ. మునివర ! యీవిధంబునఁ బ్రభుతదయఁ వరమిచ్చి లోకసం

జననముఁ బాలనక్రియయు సంహరణంబు నొనర్చు శక్తితో

నెనసిన యా పరాత్పర, మహేశ్వరి వారలు చూచుచుండ గొ

బ్బున నె తిరోహితత్వమును బొందెను నద్భుతకీర్తి నారదా ! ౨౪౯౯

సీ. ఆ దక్షుఁడే నందుఁడయ్యె, నాతని ప్రియపత్ని ప్రసూతియే యవనియందు

నవతరించెను యశోదాఖ్యతోఁ బెంపారి, వారికిఁ బరదేవి వరము కార

ణంబుగాఁ బుట్టె గర్భంబునందు, యశోద యిట్టులు పరదేవిఁ బట్టిగాఁగ

భాగ్యంబు గాంచె, నాభగవతి పుట్టినయంతమాత్రంబున నవనితలము

తే. వదలి స్వర్గంబునకుఁ బోయె ద్వరితగతిని-దేవకార్యంబుఁ దీర్చిగా భావమందు

దలఁచి, విను మంత దేవకీతరుణియందు-నవతరించిన పరదేవి యతిముదిమున,

తే. శ్యామసుందరరూపిణి యై మనోజ్ఞ

మైన గోకులమందు నందాత్మజుఁ డన

నయ్యశోదకు సుతుఁడన నలరుచు వసి

యించెఁ దాఁ గొంతకాలంబు హృష్టయగుచు.” ౨౫౦౦

ఏబదిమూడవ అధ్యాయము

క్రికృష్ణబీజము

ఉ. ఈవిధిఁ దెల్పు, నారదమునీంద్రుఁడు భక్తి యెసంగ నమ్మహా,

దేవునిఁ గాంచి యిట్లనియె “దేవ ! మహేశ్వర ! పార్వతీప్రియా !

దేవి ధరాతలంబునను దేవకియందునఁ గృష్ణుఁడై జగ

త్పావనతం జరించిన విధంబును దెల్పవె సుగ్రహంబుగఁ.” ౨౫౦౧

సీ. గోకులంబందు రాధాకాంతతోఁ గూడి యేలీల విహరించె హితవుమొలయు
భూభారమును వృద్ధిపొందించు బెక్కు దుష్టాత్ములఁ జంపె నెట్లాజయందు!
నాకురుక్షేత్రంబునందుఁ దానే యుద్ధమొనరించెనే! స్వకులోన్నతులను
బంపి చంపించెనా! పరమదయామయా! యవనియం దేరీతి నఖలమునుల

ఆ. ఋషులఁ గూడి యెట్లు హృష్టులై యదువంశ-జాతులెల్లఁ బ్రీతి సంచరించి?
రెట్లు స్వర్ణమునకు నింపుగా మరల వేం-చేసె నెట్లు? తెలుపవే నుచరిత ||

క. నారదముని ప్రశ్నింప న-పారముదంబున మహానుభావుండగు నా
గౌరీరమణుఁడు విని వి-స్తారకృపం బలికె "నారదా! గుణధుర్యా! ౨౫౦౪

ఉ. గోకులమందు బాల్యమునఁ గూరిమిమీఱ వనించి కృష్ణఁ డ
త్యాకులితాత్ములైన యమరారుల ధేనుకముఖ్యులన్ నిజ
ప్రాకటశక్తి నంతకనివాసముఁ జేరఁగఁ బంపి, లీల న
స్తోకమహాప్రభావమును జూపి చలంబును బాపి కాళియున్. ౨౫౦౫

క. మునినాథా! బృందావన-మున రాధాసహితుఁ డగుచు మోదముతో న
త్యనృపమలీలలఁ దేలుచు-ననయము వసియించెఁ గృష్ణఁ డతితృప్తుండై.

శా. భైరవ్యాంశలఁ బుట్టినట్టి వరగోపస్త్రీసమాహంబుతో
గారాబంబున సంతతంబుఁ దమిఁ దాఁ గాళ్యాత్మఁ బుంహుపుండై
శ్రీరమ్యుం డగుచున్ రమించుచు నిజప్రేమం దదీయాత్మ లిం
చారం బెంపువహింపఁ జేయుచును గ్రీడాసక్తుఁ డయ్యె న్మనీ! ౨౫౦౬

తే. అనుదినంబును గోకులంబందునుండి-వెడలి బృందావనము చేరి వేణుగాన
ములను గోపిక లానందమునఁదనుఁ గన-రానొనర్చుచుఁ గృష్ణుండుతానహముల.

ఉ. వేడుక గోపికాంగనలు విస్తృతరీతిని నావరింపఁ ద
న్నాడి చరింప వారలకుఁ గోరికదీఱఁ బ్రధానరాజ్ఞ గాఁ
బోడిమి రాధికారమణిఁ బూజ్యతమక్రియ గారవించుచున్
నాడెముమీఱఁ గ్రీడల నొనర్చును గృష్ణుండు సద్విలాసియై. ౨౫౦౭

చ. వివిధములైన వన్యసుమబృందములన్ గడువేడ్క మాలిక్
బ్రవిశదరీతిఁ గూరిచి మనఃప్రియుఁ గృష్ణునిఁ గాంచి పొంగుచున్
దవలి తదీయకంఠమున ధన్యతఁ గాంచినయట్లు లుంచి యు
త్సవమునఁ గాంచుచుండు, రెద సంతసమందుచు గోపికాంగనల్. ౨౫౦౮

చ. సతతముఁ గృష్ణమూర్తియును జక్కని మాలికలన్ రచించి యా
యతివలు తృప్తికొందునటు లర్పణచేయుచు మందహాసరం

జలముఖపద్మ మెంతయును జెన్నెసలారఁ బ్రసన్నుడౌచు న
ద్భుతసువిలాసయుక్తుడయి తోచుచు వారలఁ జూచి నారదా ! ౨౫౧౧

సీ. ఒక్కొక్కమారు దా నుత్సుకతను దివ్యసింహాసనంబునఁ జెలుపుమీఱ
నువవిష్టుడై ప్రేమ ముప్పొంగ వామాంకమున దివ్యసుందరి యనఁగ వెలయు
రమణీవతంసమా రాధామహాదేవిఁ గూర్చుండఁగాఁ జేసి కోర్కెలూర
శశికోటిసమదీప్తిచతురత మెఱయు న త్రన్వంగి యాననతామరసముఁ
దనదు దివ్యాంబరంబునఁ దుడుచుచుఁ గామచలితమానసుడయి శ్యామసుంద
రే, రాంగుఁ జెంతయు సంతోష మావహిల్ల - ముద్దుగొనుచు వినోదించుఁ దద్దయు నెద
రాధికాలోలుడై మునిరాజవర్య ! - వినుము మఱియును దల్లిలలను వచింతు.

ఉ. ఒక్కొక్కమారు దివ్యయమునో త్తమపై కనలీరభూములం,
దొక్కొక్కమారు తత్సవిమలోదకమధ్యమునందుఁ గృష్ణుఁ డిం
పెక్కఁగ గోపికానిచయ మెంతయు నుత్సుకతం జెలంగఁ బె
న్దక్కువ వారితోఁ గలిసి మాటికిమాటికి నాటలాడుచున్. ౨౫౧౩

ఉ. రాత్రులయందు గోపికలు రంజిలఁ గృష్ణుడు వేణుగానమున్
శ్రోత్రమనోహరంబుగను జొక్కఁగఁ జేయుచుఁ గాననంబులం
జిత్రముగాఁ జరించుచును జెంతకు గోపికలెల్ల రాఁగ, లో
కత్రయసుందరుండగుచుఁ గాంతలఁ గూడి రమించు నచ్చటన్. ౨౫౧౪

ఉ. ఒక్కొక్కమారు రాధయు మహోన్నతపంచముఖాబ్జయుక్తి సాం
పెక్కిన శంభుమూర్తి ధరియింపఁగఁ గృష్ణుడు తా నుమాకృతిన్
జొక్కుచుఁ దాల్చి యవ్వని సుశోభితదివ్యనికుంజనీమలన్
మిక్కిలివేడ్కతోడుత రమించును సంతస మాత్మఁ బొంగఁగన్. ౨౫౧౫

క. మునినాథా ! కృష్ణుం డిటు-లనిశము రాధికను గూడి యలడుచు బృండా
వనమునఁ గ్రీడించుచు నొ-య్యన గోకులమందు నుండె నానందముతోన్.

పరదాత్రయందు కృష్ణుడు వేణుగానముఁ జేయుట

క. అంత శరత్కాలం బ-త్యంతముదావహము రాఁగ నప్పడు కృష్ణుం
డెంతయు నొక్కమహానిశి-వంతగ బృండావనమున విహరించు లేమిన్.

సీ. మల్లికాచంపకమాలతీకుందకుముదదివ్యసుమలతాపుష్పితంబు,
మందమందవిహారమధురశీతలవాతసురభితం బత్యంతసులలితంబు,
మధుపానమత్తనస్పృహమంజుగుంజిత మధుపస్వనాత్యంతమానితంబు,
కామసంచలితచిత్రామితక్రాంచసుకోకిలాదిపత్రకూజితంబు

- తే. కుసుమితానేకకన్యోబిగదుహవర-రమ్యసరసీనమూహవిభ్రాజితంబు
నైన బృందావనము చేరనగి కృష్ణుడతిముదంబున నుండె మహామునీంద్ర !
- చ. అతివిశదంబులై వెలయు నంశువులన్ వెడఁజల్లి లోకసం
తతులకు సంతసంబును ననంతముగాఁ గలిగించి, కామినీ
వితతిహృదిండుకాంతముల వేడ్క ద్రవింపఁగఁజేయుచున్ దమః
ప్రతలిని మాన్పఁజేయుచును భాసిత నంతటఁ జంద్రుఁ డెంతయున్. ౨౫౧౯
- మ. మునినాథాగ్రగణి ! యీవిధంబునను బల్కొదంబు దీపించు న
వ్యసమున్, నిర్మలకాంతిసంతతులతో భాసిల్లు రాకామ్యగాం
కుని శ్రీకృష్ణుడు గాంచి మానసమునన్ గోర్కు ల్పృవృద్ధంబుగా
ఘనసంతోషము మీఱ వేణురవము న్నావించె సోత్కంఠుడై. ౨౫౨౦
- ఉ. ఆ రమణీయవేణురవ మప్పడు గోకులమందు నుండు నా
భీరనితంబినీమణులు ప్రీతి చెలంగఁగ నాలకించి శృం
గారము మీఱఁ గృష్ణగుణకర్షితమానస లాచు నాశుభా
కారుని జూడ, వీడి గృహకార్యము లెల్లను వచ్చి రొయ్యనన్. ౨౫౨౧
- క. వారికి నక్రేసరమై-కోరికమీఱంగ వచ్చెఁ గోమలి రాధా
నానీమణి, పూర్ణంబుగ-స్త్రీరూపముఁ దాల్చినట్టి శివుఁడే మానీ ! ౨౫౨౨
- మ. సరసీబాతుఁడు కృష్ణుఁ డప్పు డెవలో సంతోష ముప్పొంగ న
త్తడుగీరత్నములైన గోపికలు రాధా కాంతతోఁ గూడి సుం
దరబృందావనసీమకున్ దరలిరాఁ దాఁగాంచి లోనెంచె నో
వరమానీంద్ర ! మహావిహారమును సల్ప న్యత్న మత్యున్నతిన్. ౨౫౨౩
- ఉ. అంత వ్రజంగనామణుల నాదృతిమీఱఁగఁ గొంగిలించి బా
హ్వంతరసీమఁ జేర్చి ముదమారఁగఁ గృష్ణుఁడు వేఱువేఱుగాఁ
గంతుని గెల్పుచున్ వివిధకౌతుకమంగళకార్యరీతులన్
స్వాంతములం గరంచుచును సల్పె మహాన్నతరీతిఁ గ్రీడలన్. ౨౫౨౪
- చ. నవజలదప్రకాశుఁడు సనాతనుఁడుం బరిపూర్ణచిత్తుడై
భువి వెలుఁగొందు కృష్ణుఁడు ప్రమాదభరాత్ముఁడు నయ్యుఁ గాంతలం
దవిలి రమింపఁ, గామచలింతబగు మానస మొప్పు నారదా !
సువిశదరీతి నొండె గడుసొంపుగ నెన్నిదిమూర్తులన్ దమిన్. ౨౫౨౫
- క. ఎనిమిదిమూర్తులఁ గృష్ణుఁడు-కనఁబడ రాధయును నిందుకాంతస్మితశో
భన కామవిహ్వలములగు-తనువుల నెన్నిదిని చాలెన్ దత్తణమందున్. ౨౫౨౬

క. ఆరాధామూర్త్యప్రక-మారసి కృష్ణుండు విహరణానక్తుడై
వారిని గొని మూర్త్యప్రక-ధారి యీతరులైనఁ దిరోహితత్వము నొందెన్.

శా. అంతర్ధానము నొంది కృష్ణుండు నభంబందుం బ్రకాశించు చ
త్యంతానందము గోపికావితతినిఁ దా వీడి శూలంబుచే
వింతల్పీఠఁగ భూసలిఁ వదలి బల్వేడ్కుఁ బ్రయత్న రాధనుఁ
సంతోషంబునఁ గూడి నల్ప నాగి రాసక్రీడ నోనారదా । ౨౫౨౨

సీ. కమలాక్షుఁ డత్యంతకౌతుకాయత్తుడై రాధిక నపుడు చేరంగ నరిగి,
బొహువల్లదులచే బొహువుల పెనవైచి, మోము మోమునఁ జేర్చి ముద్దులఁగొని,
స్తనములఁ గరములఁ బాటుతరంబుగా నల్లనల్లన నొత్తి యధికరక్తి,
నించుక వస్త్రంబు నెలమితోఁ దొలఁగించి మందహాస మొనర్చి సుందరాంగుఁ

తే. డగుచుఁ దాఁ బూర్ణుడయ్యు నిచ్చానుసార
ముగను లీలావిరోధియై మునివరేణ్య ।
గగనమునఁ బరమానందకలితుఁ డగుచు
నాత్మఁ బొంగుచుఁ గ్రీడించె నద్భుతముగ. ౨౫౨౩

తే. పుష్పవృష్టి గురిసెఁ బొదలె భేరీదుండు-భీష్మముఖసుతూర్య విశదరవము
లెల్లఁ దుములములయి, యుల్లసిల్లె నభంబు, -నందు సురలు ముదము నంది రెదల.

క. శ్రీరాధాకృష్ణు లిటు-లారాపథసీమఁ గ్రీడలన్ సలుపఁగ నా
భీరాంగన లావనమున-వారలఁ బాడఁగానలేక వగఁ బొంది రెదన్. ౨౫౨౪

క. మునివర । గోపిక లెంతయుఁ-దనుఁ గానక యేడ్చుచుండఁ దా విని కృష్ణుం
డనువున వారికి దర్శన-మును నొసఁగెను రాధతోడ ముదము చెలంగన్.

మ. అలిరమ్యంబగు నవ్వనంబున నెదన్ హర్షించి గోపాంగనా
తతి కాయ్మగల వాంఛితంబులను మోదంబాప్తఁ జేకూర్ప సం
తత మాత్మీయతప్రభావమునఁ జేతఃప్రీతి యుష్పొంగ న
మృతితోఁ బెక్కువిధంబులం దవిలి సంభావించి క్రీడించుచున్. ౨౫౨౫

సీ. బృందావనమున నాభీర కాంతలఁ గూడి విహరించుచుండ నవ్వభవమెల్లఁ
గాంచి దేవతలును గంధర్వవరులును దమ యాత్మలందు సంతసము నొంది,
కుసుమవర్షంబులు గురియించి రెంతయు నారదమునినాథ । గారవమున,
నీవిధంబునఁ గృష్ణుఁ డెలమి రాసక్రీడ బృందావనమునఁ గావించె వేడ్కఁ

తే. బెక్కుదినములు వ్రజసతీవితతితోడ-వరశరత్కాలమందు సంబరము మిగులఁ
గార్చిపూర్ణిమయై ముదల్లఁగ రాత్రు-లందు రాధాసహితుఁడయి యధికత్వప్తి.

క. వనితారూపముఁ బొందినఁఘనుఁడగు శంభుఁడు ముదంబు గడలుకొనఁగఁ జే
సిన వస్త్రాద్యపహరణము-మునుగాఁగల క్రీడ లమితములు గలవు మునీ ।

క. పరమేశ్వరియును నద్భుత-సరణి మహాక్రీడలెల్ల సలిపెను గాంతా
వరరూపధారియగు న-ప్పరమేశ్వరుతోడఁ గూడి పరమముదమునన్. ౨౫౩౬

ఉ. సంకుఁడు మున్నుగాఁగ యదునాయకులున్ వ్రజమండు నున్నవా
రందఱుఁ గృష్ణు లీలలను నారసి బ్రహ్మముగాఁ దలంచుచున్
సందియమొంద తాత్పర్య బ్రశస్తముగాఁ బరదేవిమూర్తి యం
చుం దమిఁ బెంచుచుండి రతిశుద్ధమనంబుల స్నేహయుక్తితోన్ ౨౫౩౭

చ. సతతము రాధయున్ బ్రయము సంధిల లజ్జను వీడి స్నేహసం
యుతయుయి కృష్ణుతోడుత సముల్లసితంబగు మానసంబులన్
హితవుగఁ గ్రీడలాడుచును నెంతయు వేడుకమీఱ నుండె న
ద్భుతముగ వృద్ధినొందఁ గడుఁ బూర్ణ త నందము సుందరాంగియై. ౨౫౩౮
వృషభాసురవధ

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు వృషభాసురుఁ డన్ బలశాలి కంసుచే
నెంతయుఁ బ్రేరేతుం డగుచుఁ గృష్ణుని రామునిఁ జంప నెంచి, ను
ర్ధ్వాంతఁడు గోకులంబునకుఁ దా వడిఁ జేరఁగఁబోయె, నప్పు వి
భ్రాంతిని బొంది రెల్లరును భావములం గడు భీతి నొక్కొనన్. ౨౫౩౯

ఆ. వెండికొండరీతిఁ బృథుదేహ ముప్పొంగ-భీతిఁగొలుపునట్టి వృషభకైత్యుఁ
గాంచి, గోకులమునఁ గల పశువులు ద్రుత-గతిని బరుగులిడె నగతికమునను.

తే. ఆ దురాత్మునిఁ గవి లోన నదరిపడుచు-సింహమును గాంచి భీతిని తెంది పటచు
కుంజరంబులవలె విదిక్కులకు దిక్కు-లకును బాటిరి సర్కులు వికలులగుచు.

ఉ. గోకులవాసు లెల్లరును గొందలమందుచు భీతిఁ బాఱ, న
య్యాకులపాటుఁ జూచి తన యాత్మను గృష్ణుఁడు వారిఁ బ్రోవఁగా
నాకుటిలాత్ముఁ జంపుటకునై వడి లేన్నికటంబుఁ జేరఁగా
భీకరరీతిఁ బోవుటయు, వెంటనే వాఁడును గ్రోధయుక్తుడై. ౨౫౪౦

చ. సముఖముఁ జేరు కృష్ణుఁ గని శాలేఖురంబుల భూమి గ్రొచ్చుచున్
బ్రమదము మీఱ ఖోభము నవారితుడై యొనరించి తాపహా
త్రమ । దిశలెల్ల మ్రోగునటు తాను ఖణిల్లని జంకె వైచె, దు
ర్దముఁడయి యావృషాఖ్యబలదానవుఁ డప్పడు పొంగె నుద్ధతిన్. ౨౫౪౧

ఉ. కొమ్ములఁ బట్టి లాగి, వడిఁ గుంభినిపైఁ బడఁగొట్టి, కృష్ణుఁ డా
త్రిమూర్తి ప్రాణము ల్నడలఁ దేకువ మోద నసువ్రజంబు నొ

క్కుమ్మడి వీడె నావృషభఘోరనిశాచరుఁ డప్పు భీమరూ
పమ్మునఁ గొండవోలెఁ గనువారలు విస్మయ మందుచుండఁగఁ. ౨౫౪౪
తే. గోకులమునందు నున్నట్టి గొల్లలెల్ల-నచ్చెరువు నంది ముదమున నాత్మ లలర
నాదరంబునఁ బూజించి రపుడు వివిధ-ముగను నుతియించి శ్రీకృష్ణ మునివరేణ్య!

వీరబడినాల్గవ అధ్యాయము

శ్రీకృష్ణుఁడు మధురాపురంబున కరుగుట

తే. అంత నొకనాఁడు మునివరుండైన నార
దుండు మధురాపురికిఁ బోయె నిండువేడ్క-
హరికథామృతమును వీణయందుఁ బేర్చి
వెలయఁ బలికించుచును నభోవీధియందు. ౨౫౪౬

శా. ఏకాంతంబును జేరి యో మునివరా! యెవ్వారికిం గోచరం
బై కానంబడనట్టి వృత్తమును నత్యంతప్రియం బొప్పఁగా
నా కంసక్షీణినాథదుష్టమతి కింపారంగ సర్వంబుఁ దాఁ
గ్రాకట్యంబునఁ దెల్పె లోకహితమున్ భావించి చిత్తంబునఁ. ౨౫౪౭

సీ. "విను కంసభూపతీ! వివరించుచున్నాఁడ నత్యంతగు డైనట్టి వార్త,
నీకు హితంబయి నెగడును నయ్యది, గోకులంబున నందగోపభూప
సుతుఁడగు నమ్మహాయత బాహువిక్రమశాలియా కృష్ణుండె చలముమీఱఁ
గమనీయవనమాలికావిరాజితుఁ డభినవఘనశ్యామసుందరుఁడు శ్రీశుఁ

తే. డనుచు నమ్ముము, నసుదేవునంగనయగు
దేవకీకాంతగర్భమం దా విభుండె
యెనిమిదవ చూలుగాఁ బుట్టె, నిది నిజమని
మనమునందునఁ దలఁపు మో త్సాతలేంద్ర! ౨౫౪౮

ఉ. ఇంతియ గాదు రోహిణికి నింపెసలారఁగఁ బుట్టినట్టి య
త్యంతబలుండు విష్ణుఁ డని యాత్మ నెఱుంగుము, వారి నిర్దుర్గ
సంతసమొప్పు నందవరసద్వమునన్ వసుదేవుఁ డుంచినాఁ,
డెంతయు వృద్ధి నొందుచు నహీనపరాక్రము లుండు రచ్చటన్. ౨౫౪౯

క. చలమున నేవంపిన శూరులను దృఢావర్తములులఁ గ్రూరబలుల న
బ్బలియురె చంపిరి బలమున్-వెలయుంచుచు లోకమందు విశ్రుతలీలన్. ౨౫౫౦

చ. ఘనతరవిస్త్రయం బాదవఁగా గగనంబున కేఁగినట్టి బా
లను మది నందపుత్రియని లక్ష్మముసేయుము, నీకుఁ బ్రీతిఁగూ

ర్పను వసుదేవుఁ డాదృతిని బాలికఁ దెచ్చినవాఁడు గోకులం
బునకును నేగి, యందుఁ దన పుత్రుని నుంచి యటంచు నమ్ముమా!" ౨౫౫౧

ఉ. నారదుఁ డిట్లు తెల్పఁగ మనంబున మండుచుఁ గంసుఁ డుగ్రుడై
పారము లేని కోపమునఁ బంతుముమీఱఁగ ఖడ్గహస్తై
ధీరతతోడ నట్టె వసుదేవుని దేవకిని వధింపఁగాఁ
గోరి మునీశ్వరా! వెడలె గొబ్బున నాట్పుచు దుష్టబుద్ధియై. ౨౫౫౨

మ. అతికోపంబునఁ బోవు కంసు ఖలు నత్యంతప్రియం బాప్సఁగా
హితసూక్తిప్రతతిం దగంబలికి, మానీండుండు శాంతాత్ముఁ డ
ద్యుతీతిఁ వడిఁ దత్ప్రియత్నమును సంపూర్ణంబుగా మాన్పి, స
మృతితోడం జనె స్వాశ్రమంబునకు సంభావించుచుఁ గంసుని. ౨౫౫౩

తే. అంతఁ గంసుఁడు సచివుల నర్హ రీతిఁ-గూడి యోజించి పంపె, నక్రూరుఁ బిలిచి
యెంతయును గూర్చి వెలయించి హితము నెంచి-పలికె నీరీతి నప్పు డోపరమమాని!

మ. "విను మక్రూర! మదాజ్ఞఁ బూని వ్రజమున్ వేగంబె చేరంగఁబో
వనగున్, బొందుగ నందు సదృశమున శశ్వత్ప్రీతి వర్ధిల్లు త
త్తనుజాతు ల్బలరామకృష్ణు లనఁగా ధన్యాత్ములౌ బాలురం
గొనిర మ్మేమిషనైన నిమ్మధురకుం గూర్చి బ్రబోధించుచున్. ౨౫౫౪

తే. ఇచటఁ జాహారముప్పైకు తెన్నఁజాలు-మల్లవీరులు గలవాడు, మల్లయుద్ధ
మందు వారలఁ బురికొల్పి మ్రందఁజేయ-వాడ, నాశాసనం దిది త్వర ఘటింపు."

శా. క్రూరాత్ముండగు కంసుఁ డీక్రియను నక్రూరున్ నిజాజ్ఞాక్రియా
చారుంగా నియమించి పంప, రథమున్ శాంతాత్ముఁ డక్రూరుఁ డ
ప్రారోపించి చనిన్ వ్రజంబునకు, నందాగారముం జేరి, య
వ్వీరోత్తంసుల వాసుదేవులను బల్వేడ్కం గనెం బ్రీతితోన్. ౨౫౫౫

తే. రామకృష్ణుల సన్నిధి నామహాత్ముఁడపుడు సాష్టాంగవందన మాచరించి
తాను వచ్చిన కార్యంబు తగ వచించె-నిట్లు లోమునినాయక! హితవు మెఱయ,

తే. "ఆర్యవటులార! రామకృష్ణాభిధాను
లార! బలవంతులార! మి మ్మా ఖలమతి
యయిన కంసుండు మధురకు సధికయత్న
మునను దోడ్కొనిరా నన్నుఁ బనిచె నిపుడు. ౨౫౫౬

క. ఖలుఁడగు కంసుఁడు కడుదు-ష్టుల మంత్రులఁ గూడి యుక్తి చొప్పడ మిమ్మున్
పిలిపించి మల్లయుద్ధము- సలిపించి వధింపనెంచె స్వబలాధ్యులచేన్. ౨౫౫౭

సీ. సామాన్యమానవజన్మంబు గలవారు గారు మీ రనియును, గంసుఁడాది
గాఁగల్గు దుష్టుల డౌష్టభారము నొనర్చువారల వధియించి కోరికలర
భూభారమును దీర్చ భువి నిజలీలచే నవతారమందినయట్టి విబుధ
వరపరిపూజితపరమాత్మమూర్తులు పుంప్రకృత్యాత్ములై పాలుతు రనియు

తే. విన్నవాఁడను సన్నుతిగన్న యోగి-వరులవలనను నో జేవవర్చులార!
సత్యముగ భీమవిక్రమనహితు లగుచు-వెలయుదురు మీరు భువియందు విశదరీతి,

చ. ఖలమతియైన భూమిపతిఁ గంసునిఁ గాంచి భయంబుచేత గో
కులమున నున్నవారలని కోవిదులార! ఛలంబుతోడ, ని
స్తులముగ మున్ను నందుఁడు యశోదయుఁ జేసిన భాగ్యకేఖ ని
య్యలఁ గని వారి పోష్యమున నీక్రియ నుండుట యే నెఱింగితిఁ. ౨౫౬౨

మ. తొలిజన్మంబునఁ జేసినట్టి సుకృతోద్యోగంబు లెల్లఁ మహా
ఫలముం గూర్చెను, నందదంపతులకుఁ భాగ్యంబు చేకూత, ని
స్తులపుణ్యప్రదవైభవాధ్యుల మిముం జూడంగ సంపూర్ణ తఁ
గలిగించెఁ జని గోకులంబునను సత్కల్యాణులారా! భువిఁ. ౨౫౬౩

మ. ఇపు డాకంసుని శాసనంబునను మీ రేతెంచి నాతోడ న
త్కృప మీఱఁ మధురాపురంబునకు నుద్వీభారముం గూర్చు భూ
మిపులఁ దుష్టులఁ గంసముఖ్యులను బల్కి బట్టి నిర్జించి యీ
విపులతోఁగిభరంబుఁ దీర్చుడు జగద్విఖ్యాతులారా! వెనఁ. ౨౫౬౪

క. లని యక్రూరుఁడు వినయం-బునఁ బలుకఁగ, మధుర కరుగఁ బూర్ణోత్సాహం
బునఁ దలఁచి రామకృష్ణులు-ఘనులం గోపకులనెల్లఁ గని పలికి రిటుల్. ౨౫౬౫

సీ. "గోపకులార! మీ రోపిక మధురంబులైన గవ్యంబుల ననువుమీఱ
సమకూర్చి, మధురకు డ్దానాథుఁ గంసునిఁ గని యిచ్చుటకుఁ బేర్చి జనఁగవలయు,
నుదయంబున నె యెల్లి యుద్యమంబున నుండుఁ, డేమును నచట మహీశుఁ గాంచ
నెంచియున్నారము, హితవుగ నిమ్మాట నెంచుఁడి నిజమని హృదయనీమ"

తే ననుచుఁ జెలువఁగ గోపకు లాత్మఁ జకితు
లగుచు శ్రీరామకృష్ణుల యాజ్ఞరీతి
సర్వయత్నంబులను జేసి సంయమింఁద్ర!
యుండిరి ప్రయాణమొనరింప నుడుముదమున.

౨౫౬౬

ఉ. అంతఁ బ్రభాతకాలమున నద్భుతమై యధికోన్నతంబునై
యెంతయు నొప్పుచున్న రథ మెక్కి తమిఁ బలరామకృష్ణు, లా
వంతయుఁ జింత లేక మదులఁ మధురాపురి కేగుచుండ, శ్రీ
కాంతుని గోపికాంగనలు గన్గొని యేడ్చిరి తాపసోత్తమా!

౨౫౬౭

సీ. గోపికాకాంతల గొబ్బన నోచార్చి రాసేశ్వరుం డంత రథము నెక్కె,
సంకాదిగోపకబృందంబు పెరుగులుఁ బాలు నేతులు జన్నుబాలు వెన్న
మున్నగు గవ్యంబు లెన్నంగఁదగురీతిఁ గంసభూసేతకుఁ గాన్కపెట్టఁ
గావళ్లతోఁ గొని వేవిధంబులఁ దనవెంబడి చనుదేర విదితబలుఁడు

తే. కడువడిగను నక్రూరుండు గడుప రథము

వింతవింతల నలరాడు విశ్రుతవన

పంక్తులను ద్రోవఁ జూచుచుఁ బరమత్పత్తి

మీఱఁ బయనంబుచేసె, నామీఁద వినుము.

౨౫౬౮

క. బలవంతులయిన కృష్ణుని-బలరామునిఁ గొనుచు గోపపంక్తులు వెంటఁ

బలసి చనుదేర మధురా-స్థల మక్రూరుండు చేరఁజనియె మునీంద్రా! ౨౫౬౯

కువలయాపీడవధ

ఉ. వచ్చిరి రామకృష్ణులని వైశమ కంసుఁడు నాలకించి లో

కోచ్చయగర్హస్థశీలుఁడు దురుద్యమయుక్తుఁడు మూఢబుద్ధియై

నచ్చరితాత్ములక వడిగఁ జంపుట యెట్లని యెంచి భావమం

దచ్చపలాత్మఁ డప్పు డొక యత్న మొనర్చెను విన్ను నారదా! ౨౫౭౦

సీ. అతిభయంకరమయినట్టి యాకృతిలోడ వెలసిన కువలయాపీడ మనెడు

మత్తగజంబును మధురాపుర ద్వారమందు నిల్చెను, లోకసుందరులగు

బలరామకృష్ణుల వధియింపఁ దగు నిది యను నమృతము మీఱ నాత్మయందుఁ

గడుదుష్టబుద్ధియై కానక వారల ఘనమహిమంబు నోమునివరేణ్య!

తే. అంత శ్రీకృష్ణఁ డామదహ స్తిహస్త-మాత్మహస్తంబునను ద్రిప్పి యవనిఁబడఁగఁ

ద్రొబ్బి తచ్చిరమును రెండు తుండములుగఁ-జేసె నవలీలఁ బిడికిళ్ల చేతఁ బాడిచి

తే. అంత నతిబలవంతులైనట్టి రామ

కృష్ణు లక్రూరసహితులై ప్రియముమీఱ

సింహనాదంబుఁజేయుచుఁ జెలఁగి యాపు

రముఁ బ్రవేశించి రెల్లరుఁ బ్రమదమొంద.

౨౫౭౨

ఉ. నందుఁడు మున్నుగా యదుజనంబులు గోకులవాసు లెల్లరుఁ

నందడి లేక కంసనృపసన్నిధిఁ జేరఁగఁబోయి, మ్రొక్కి, యిం

పొందఁగ నద్దురాత్ముకడఁ బూనిక నిచ్చిరి, సంధ్రమాత్ములై

గ్రండుకొనంగ భీతి యొడికంబుగ గవ్యములైన కాన్కలక.

౨౫౭౩

చాణూరముష్టివల కథ

ఉ. భీమపరాక్రమాధ్యు లలివీరులు రాముఁడు కృష్ణుఁడు బల
స్త్రీములు మల్లరంగమును జొచ్చిరి ముష్టికముఖ్యమల్లు రు
ద్దామమహాబలాధ్యులయి తమ్ము వడిఁ బిలువంగ, మల్లసం
గ్రామ మొనర్చు వేడ్కఁ గొని, కంసధరాధిపు ప్రేరణంబునన్. ౨౫౭౪

చ. అతిబలశాలి రోహిణికి నాత్మజుఁ డున్నతబాహుశోభితుం
డతులితవీర్యసంయుతుఁడు నౌ బలరాముఁడు మల్లరింగసం
స్థితుఁడగు ముష్టికాసురునిఁ దీర్పరు లచ్చెరువంద ముష్టిచే
నతికరినంబుగాఁ బొడిచి యంతకు చెంతకుఁ బంపె వింతగన్. ౨౫౭౫

శా. వీరాకారుని దుర్విచారుని జను వ్రీక్షింపఁ గృష్ణుండు చా
ణూరుం బట్టి యపారమా బలమున నొప్పించి పైకెత్తి త
త్సారంబంతయుఁ గ్రుంగిపోవ వసుధం దా వైవఁగా, వాఁడు వి
స్తారాసువ్రజముక్తఁడయ్యె వెనఁ గంసక్షోణిపుం డార్వఁగన్. ౨౫౭౬

ఆ. అంత రామకృష్ణు లచ్చట నుండిన-మల్లసముదయమును గుల్ల చేసి
రాజిలోన మెఱసి యర్థక్షణంబున-నిజపరాక్రమముల నెఱపి వేడ్క. ౨౫౭౭

కంసకథ

చ. విను మటమీఁదఁ గంసుఁ డతిభీమపరాక్రములైన మల్లరన్
దునిమెను గృష్ణుఁ డంచు విని దుస్సహుఁడై భ్రమఁగూటి మంచెమీఁ
ద నిలిచి తస్మృథంబు వడిఁ దాఁ గనఁగోరిక తొందఱింప నె
క్కను, గడు నక్కజంపడుచుఁ గిల్బిషపూరితచిత్తుఁడై మునీ! ౨౫౭౮

శా. ఆ దుష్టాత్ముఁడు రామకృష్ణుల రణవ్యాపార మీక్షించి, శౌ
ర్యాదుల్ నెమ్మది మెచ్చి, భీతిఁగొని, యోధాభిఁ వడిం జీటి “యే
వాదంబూనక రామకృష్ణుల వెనక్ బాఱంగఁద్రోలుండు, దు
ర్గాదు వీర, లుపేక్ష సేయకు, డెదఁ మానంబుఁ గాపాడుడి! ౨౫౭౯

క. దురితాత్ములైన గోపవి-సరమున్ దంపించువాఁడ, సకళత్రుని ము
ష్కరచిత్తు నందుఁ జంపెదఁ,-ద్వరితగతిం జేయుఁ డేను బనిచిన పనులన్.”

ఉ. ఈవిధిఁ బల్కు కంసు ఖలు నేడైఱఁ గృష్ణుఁడు చూచి వ్రేల్చిడి
దేవహితంబుఁ దీర్వఁగ మదిం దలపోసి, ప్రపంచభీతిదం
బై విలసిల్లు నాకృతిని నమ్మతరీతినిఁ దాల్చె, గాలికా
దేవి యనంగ లోకములఁ దేజము వింపఁగ నంత నారదా! ౨౫౮౦

తే. కాళికాదేవి యప్పుడు ఖలమతియగు-కంసు కేశపాశము వామకరముచేతఁ
బట్టి వడి లాగి ఖడ్గంబుఁ బట్టి సవ్య-హస్తమునఁ దచ్చిరంబును నట్టి త్రుంచె.

తే. కాళికారూపమున దుష్టుఁ గంసుఁ జంపి
యపుడె తొల్లింటి కృష్ణదివ్యాకృతి నొగిఁ
జాల్చి వానిని జూడఁగాఁదలఁచి నాట్య
మాడె భువిమీఁద రామునితోడఁ గూడి. ౨౫౮౩

ఉ. నందుఁడు మున్నుగా వ్రజజనంబులు చిత్తములందు నిండి యా
నందము పొంగుచుండఁగ రణస్థలిఁ బిల్లనఁగ్రోవు లూఁడుచున్,
గ్రందుగఁ దూర్యనాదముల గారవమొప్పుఁగఁ జేయుచున్, గన్
విందొనరించు కృష్ణుఁ గని వేడుక నాట్యములాడి రోమునీ ! ౨౫౮౪

క. సురవరులు సంతసంబునఁ-గురిపించిరి పుష్పవృష్టి, గొబ్బున దిక్కుల్
పరికింపఁగ విశదములై-వరుసన్ శాంతంబు లగుచు భాసిల్లె మునీ ! ౨౫౮౫

దేవకీ వసుదేవుల విమర్శ

అ. అంత నిగడబద్ధులౌ దేవకీవసు-దేవులకును భక్తి సేవచేసి
బంధమోచనంబు వడిఁ జేసి శ్రీకృష్ణుఁ-డాచరించె వినతు లభిముదమున.

చ. తనయుల రామకృష్ణులను ధన్యుల రమ్యముఖాంబుజన్ములన్
గనుఁగొని హర్ష బాష్పములు గన్నుల నిండఁగఁ దల్లిదండ్రు లౌ
య్యనఁ దమ యంకసీమలకు నాదృతిమీఱఁగఁ జేరఁదీసి యో
మునివర ! సంతసంబునను బొంగిరి యాత్మలయందు నెంతయున్. ౨౫౮౬

నీ. కంసుని భార్యలు ఘనతరభర్తృశోకమున మోహితలయి ట్పొస్థలిఁ బడి
కరములతోడ వక్షముల శిరమ్ములఁ గడు మోఁదుకొనుచు లోఁ గలఁత పొరయ
నేడ్చుచునుండిరి, కృష్ణుఁడు వారల నతిశయప్రీతిమై హితవచనము
లను నూఱడించి, చయ్యన నుగ్రసేవమహారాజుఁ దద్రాజ్యమందుఁ గరుణ

తే. నరసి యభిషేక మొనరించె, సంత బాష్ప
పూర్ణనయనుని నందునిఁ బొడఁగని వసు
దేవుఁ డాలింగనమొనర్చి తృప్తిపఱచి
ప్రియవచనములఁ బలికె సంప్రీతితోడ. ౨౫౮౭

క. "చెలికాఁడ ! నంద ! నాతన-యులు త్వన్మందిరమునందు నుల్లాసమునన్
శెలఁగుచు వసియించిరి, నీ-వలదుచుఁ దండ్రీవలెఁ బ్రోచి తథికప్రీతిన్. ౨౫౮౮

క. నీవత్నియగు యశోదయు-నాపుత్రునిఁ దనదు కూర్మినందనురీతిన్
గాఢాదీనదెంతయు, మీ-రోపిక నాస్టుతులఁ బెంప నొప్పిరి వేడ్కన్. ౨౫౮౯

క. తిలిదండ్రులు మీరలు వా-రలకును నాకును దలంప రమ్యగుణాభ్యుత్, లలితార్చ! బాంధవుడ ఏ-యిల నీవే నాకు ననుచు నెంతను సతమున్.

చ. విను మొక విన్నపం బిపుడు విశ్రుతసత్కరుణామయాత్మ! నా తనయులు రామకృష్ణులను దాల్చి వహించి మదీయసద్భవం దున దయతోడుతన్ విడిచి తొందఱలేని మనంబు మీఱఁగాఁ జనుము వ్రజంబుఁ జేరఁగ, వ్రజవ్రజయుక్తుడనై ప్రియంబునన్. ౨౫౯౨

క. మది నాప్రియముం గోరుచు-గొడువ యొకించుకయుఁ గొనక కొందలపడ ! య్యదనున నిచట యశోదకుఁ-బడిలంబుగఁ దెలుపు నేను పల్కిన పల్కుల్."

సీ. నారదా! విను మంత నందుఁడు వసుదేవుఁడాడిన పల్కుల నాలకించి, యశ్రుపూరితనయనాబ్జుడై దీర్ఘనిశ్వాసంబు విడుచుచు బలునిఁ గృష్ణుఁ గనుఁగొనె నప్పుడు మునినాథ! నిశ్చలంబయినట్టి చూపుతో, నంత రామ కృష్ణులు సాశ్రుపరీతనేత్రులు నయి బాష్పగద్గదమగు వాక్కుతోడ తే, నందుని గుఱించి పలికిరి డెందమునకు-నెమ్మదిం గూర్చునట్లుగ సమ్మదంబు మానసంబులఁ బొదలఁగ మమత వెలయ-నచట దుఃఖించువారల యాత్మలలర.

మ. "జనకా! నంద! కలంతఁ బూనకుము నీ స్వాంతంబునం, దేము మా జననిన్ నిన్నుఁ గనుంగొనంగఁ దమ మించన్ గోకులంబుం బ్రియం బునఁ జేరం జనుడెంచువారము, ముదంబుం బొందుమా, వే వ్రజం బునకుం బొమ్ము, యశోదతోఁ దెలుపు మీపూనిక్కి గృహన్ దీరతన్."

చ. తనయులు రామకృష్ణు లిటు తన్ దెలుపంగ నె, నందుఁ డెంతయున్ దన మది ఖోభమందఁ బట్టుధైర్యము వీడి, వియోగదుఃఖ మా త్మను గడు ముంప వందురుచుఁ దా వ్రజవాసులఁ గూడి గోకులం బునకును నారదా! యపుడు పుత్రుల మాటికిమాటి కెంచుచున్. ౨౫౯౩

ఉ. నందుఁడు మున్నుగా వ్రజజనంబులు వచ్చుటఁ గాంచి, గోపికా బృందము రామకృష్ణుల సువేషవిభూషితగాత్రులన్ మహా నందముఁ గూర్చు రమ్యవదనప్రభులం గన కప్పు డెంతయుం గొందలమందుచుండి రెదఁ గురితలై మునినాయకోత్తమా! ౨౫౯౪

చ. ఉరుతరభ క్తిగంయుతుని నుద్ధవుఁ గృష్ణుఁడు పంపె గోపికా తడులు నూఱింపఁగ నెదం దలపోసి, వ్రజంబుఁ జేర స త్వరమున నాశ్రితావనసుభావుఁడు శ్రీకరుఁ డెంచి యాత్మబంధరవిరహాతిత ప్తలను దోరపుఁబ్రీతిని నాదరించుచున్. ౨౫౯౫

- ఆ. ఉద్ధవుండు మిగుల నుత్సాహమున గోకు-లంబునందు వ్రజనితంబినులకు
సాధురీతిఁ గృష్ణు సంక్షేమమును దెల్పి-యూఱడించె మనము లుల్లసిల్ల. ౨౫౯
- సీ. అంతట వసుదేవుఁ డార్యసంపూజ్య గర్గాచార్య మునివరు నధికభక్తిఁ
బిలిపించి పూజించి విధియుక్తముగ ద్విజసంస్కారముల నాత్మసంభవులగు
బలకృష్ణుల కొనర్పఁ బ్రార్థించె, నాచార్యవరుఁ డొనరించెఁ దద్వాంఛ నెలమి,
నానకదుండుభి యంత వారల ధనుర్వేదాదివిద్యల విశదరీతి
- ఆ. నభ్యసించఁజేసె, నధిక తేజోవంతు-లయిన రామకృష్ణు లఖలవేద
ములను శాస్త్రములను బూర్ణంబుగా నేర్చి-మించి రెల్ల వారు మెచ్చుకొనఁగ.
- క. మునినాథా! నారద! యి-య్యనువున బల రామకృష్ణు లానందంబున్
బెనుపొందఁజేయుచును బం-ధునికరమున కెల్ల నమృదుర నుండి రొగి.

ఏబదియైదవ అధ్యాయము

శకుపాలవధ - పాండవపరాజయము

- తే. శ్యామసుందరరూపిణియైన యాది-శక్తి భగవతి యారీతి ఛలముఁ దాల్చి
దుష్టచిత్తులఁ గంసాదిదురితచరితు-లను నవనిభారతనుల వేడ్క-ను వధించె.
- మ. మునినాథా! పర దేవి యావిధమునన్ భూభారముం గూర్చు దు
ష్టనికాయంబు వధింపఁగా సమయముం జక్కన్ నిరీక్షించు చొ
య్యన రాముం దమఁగూడి యమృదురలో నత్యంతమోదంబు నె
మ్మనమందుం గనుచున్ వసించె గడు రమ్యులైన రూపంబునన్. ౨౬౦౩
- ఉ. భూతలమందు శంభుఁడును బుట్టెను నెన్నిదిరూపులన్
బ్రీతియెసంగఁ గృష్ణతనువిశ్రుతయై వెలుఁగొందు దేవినన్
భ్యాతిఁ బరిగ్రహించుటకు నాత్మఁ దలంచుచు యుక్తకాల మెం
దేతటి నచ్చునా యనుచు నెంచుచు నుండెను దండ్రీయింటిలోన్. ౨౬౦౪
- క. హరియును నాయనువున ని-ర్జ్వరవరునంశమునఁ బుట్టె జగతిని గుంతి
తరుణికి, సోదరయుతుఁడై-కరినగరమునన్ వసించె గౌతుక మొప్పన్. ౨౬౦౫
- చ. అతిబలవంతులైన తన యన్నలుఁ దమ్ములుఁ బ్రేమఁ జూడ నీ
క్షితిఁ దగి యర్జునాహ్వాయముఁ జెంది సమస్తకళాప్రపూర్ణుఁడై
యతిశయబుద్ధిశాలి యయి యూర్భులు మెచ్చఁ బరించి శాస్త్రసం
తతులను మేటియై వెలసెఁ దా విలువిద్య గడించి నేర్పనన్. ౨౬౦౬

సీ. అర్జును సోదరు లమిత బలాభ్యులై యెసఁగుచు నుండు, మునీంద్ర! వారు
భీమపరాక్రముల్ ప్రియసత్యవచనులు ధర్మపుత్రాదులు ధర్మనిరతు
లనఁదగి పాండురాజాగ్రణికిని బుత్తులై కడు విఖ్యాతి యావనమున
నలరాచుచుండిరి యఖిలరాజ్యంబు నా కర్పింపఁ గోరిక గలిగి యపుడు,

తే. ధార్తరాష్ట్రులు బలయుతుల్ ధార్మ్యమునను

బాండ్లవులతోడఁ బగఁబూని పటుతరమగు

యుక్తి రాజ్యంబు హరియింప నూహచేయు

చుండి రోమునినాయకా! యుద్ధతగతి.

౨౬౦౭

తే. శకునికట్టలతోఁ గూడి సంతతంబు-తాను దుర్యోధనుండు మంతనముచేయుఁ

బాండ్లవుల నెల్ల సమయింప వలనుమదినిఁ-బూనియత్యంతముష్కరబుద్ధియగుచు.

మ. దురితాత్ముం డవిసీతియుక్తుఁ డగు నాదుర్యోధనుం డిచ్చ స

చ్చరితశ్రేష్ఠులఁ బాండురాజసుతులం జంపంగ యత్నించి తా

గరళంబుం దినిపించె, నంతట ననేక క్రూరయత్నంబులఁ

జరిపించెన్, విఫలప్రయత్నుఁడగుచున్ శాంతింపఁ యోచారదా!

౨౬౦౮

మ. సకలక్షత్రియవంశనాశనము నిచ్చల్ చేయ సంసిద్ధమై

వికలప్రక్రియ నున్న వాని మతమున్ వీక్షించి, శ్రీకృష్ణుఁ డో

పిక నక్రూరునిఁ బంపె, నందుఁ గల తద్వృత్తంబు సర్వంబుఁ దీ

ర్చి కడు నేర్పున రమ్యుటంచు పెడి సంత్రీతిం గ్రియాదక్షుఁడై.

౨౬౦౯

క. వరగణుఁ డక్రూరుం డ-త్తరుణమున నె కృష్ణునాజ్ఞఁ దలఁచాలించి, యా

కరినగరంబునకుం జని-పరికించెను ధార్తరాష్ట్రవైఖరి నెల్లన్.

౨౬౧౦

క. అంతట ధృతరాష్ట్రునితో-నంతయుఁ జెలుపంగఁగోరి యాదృతిని దదీ

యాంతికమునకుం జని ధీ-మంతుం డిట్లనుచుఁ బలికె మాన్యత ధోవన్.

సీ. "ఓమహారాజ! నిత్యోదయసుగుణవిచిత్రవీర్యాత్మజ! చిత్తిగింపు,

నీయాత్మజులఁ బాండునృపతిసందనులపై ద్వేషంబు వారింపఁ జెలుపవయ్య!

న్నేహంబుఁ బెంపొంద నియతి యత్నింపుము, పాండ్లవులకుఁ దండ్రీ బాల్యమున నె

గలియించె, వారికి గతి నీవె కావున వారలఁ బుత్తులవైఖరిఁ గని

ఆ. పోషణంబు చేయఁబూనుము, నీయాత్మ-జులను బాండ్లవులను జూడు భేద

బుద్ధి విడిచి, సమత పాలుపొందఁగా ననా-భులగు బాండుపుత్రులకును బ్రీతి.

క. పరమశ్రీతిని రాశ్యే-దిరనుం దగ ననుభవింపఁ దివురుము రాజా!

సరి యెవ్వా రుండరు నీ-కరయఁగ నీధరణియందు వైశ్వర్యమునన్." ౨౬౧౧

క. అనవుడు ధృతరాష్ట్రుం డి-ట్లనె "నక్రూరా! వినాశనావహమగు వై
రనియతి నాసుతులకుఁ గ-ల్లిన పాండవులందు నదియుఁ గీడని యెంతయు."

మ. మది నట్లయ్యును బుత్రవత్సలత సమ్మానింపఁగా నన్ను న
భ్యుదయం బెఱు మదీయనందనులపై యొప్పారఁగా వారిఁ గాం
చెద నక్రూరా! ప్రియంబుతోడుత నె నాచి త్తంబునన్ వీడ నె
య్యవనం గోర నిఁకేమి చేయఁగలనో యార్యా! స్వభావం బిదా."

క. నావుడు నక్రూరుఁడు త-ద్భావంబును దెలిసి నారదా! శ్రీకృష్ణున్
సేవించి వృత్తమంతయుఁ-దా వివరించె గడుభక్తి దళుకొత్తంగన్. ౨౬౧౭

సీ. అక్రూరు మాటల నాదృలి నాలించి పద్మపత్రాయతభవ్యనయనుఁ
డయిన కృష్ణుండు దా నాలోచన మొనర్చె, "స్థిరముగ నిఁకఁ గురుక్షేత్రమందు
క్షత్రియసమితికి సమరంబు గలిగెడు సౌబలుం డయినట్టి శకునియు, మఱి
దుష్టచిత్తుండగు దుర్బోధనుఁడు మున్నుగాఁగల్గవారల కారణమున

తే. నధికమగు వైరమున"నంచు, సంత దివ్య-మయి విధాతృవివిర్భిత మయి వెలుంగు
ద్వారకాపురిఁ జేరె యాదవులతోడఁ-దమి నివాసార్హ మని యెంచి తాపసేంద్ర!

రుక్మిణీ వివాహయత్నము

ఉ. అంత విదర్భరాజు తన యాత్మజగాఁ బరదేవియంశచే
నెంతయుఁ బుట్టినట్టి పరమేశ్వరి రుక్మిణి పెండ్లికై మహీ
కాంతుల నెల్లరం బిలిచె, గౌరవ మొప్ప స్వయంవరంబు సు
స్వాంతముతో నొనర్పఁగను భావమునందున నెంచి నారదా! ౨౬౧౮

క. నానాదేశనివాసులు-క్షౌణాధకుమాగు లింపుమై వచ్చిరి ని
త్యానూనవై భవంబున-నానగరికి భీష్మకునకు నాదృతి వెలయన్. ౨౬౨౦

తే. భీష్మకసుతుండు రుక్మి దుర్వృత్తియుతుఁడు
గలఁడు, సోదరి రుక్మిణీలలనఁ జైద్యుఁ
డయిన శిశుపాలున కొసంగ నాత్మఁ దలఁచి
యుత్సుకుండయి మఱియుఁ దా నుద్ధతుండయి. ౨౬౨౧

తే. పితరుల ననాదరముచేసి పిలువఁడయ్యె-గృష్ణుపై వైరమును గొని ప్రీతిఁ దత్స్వ
యంవరంబున కతిదృష్టుండగుచు మాని-వర్య! విను మంత జరగిన వార్త యెల్ల.

మ. బలవంతుండగు వైద్యుఁ డంతయును దా భావించి రుక్మిక్రియా
దుల నారుక్మిణిఁ బెండ్లియాడఁదగురీతుల్ మానసంబందు ని
స్తులసేనాయుతుఁడై విదర్భపురికిం దోర్వీర్య ముప్పొంగఁ బె
దలరన్ దివ్యసువేషభూషితతనుండై వచ్చె మానీశ్వరా! ౨౬౨౩

చ. మునివరుడైన నారదుఁ డమోఘవచస్కుఁడు ద్వారకాపురీ
శుని ఘనుఁ గృష్ణమూర్తిఁ గని శోభనగాత్రికి భీష్మపుత్రికి
వనరుహపత్రనేత్రకు వివాహము మిక్కుటమైన వైభవం
బున జరుగంగ నున్నదని మోదము మీఱఁగఁ దెల్పఁ దాపనీ! ౨౬౨౪

సీ. వివిధంబులయినట్టి భేరీమృదంగపణవదుండుభిప్రముఖవరవాద్య
ములతోడ భీష్మకభూపతిపురమున నమితోత్సవంబుల నలరు రుక్మి
ణీస్వయంవర మని నెమ్మది నెఱిగి నారదముఖంబున నంతఁ బ్రమదమునను
శ్రీకృష్ణదేవుండు శీఘ్రంబుగా దివ్యరథముపై నెక్కి, తద్రాజధాని

తే. కొగిఁ బ్రయాణంబు గావించె నుత్సుకుఁడయి,
యంతఁ దత్పురమును జేరనరిగి, గగన
మార్గమున నిల్చి యచ్చట ట్టొధిపసుత
తరిని గని యందుఁగల్గు సందడి నెఱింగి. ౨౬౨౫

శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణిఁ గొనిపోవుట

చ. అతిరుచిరంబులై వెలయునట్టి విభూషలఁ దాల్చి, రమ్యవే
షతః దనరాసుచున్న నృపసంతతులం గని నవ్వి, చారుశం
జితవరనూపురాంచిత, విశేషవిభూషితఁ, బద్మనేత్ర, న
దృఢగుణహాస రుక్మిణిని మోదమునం బొడఁగాంచె నారదా! ౨౬౨౬

సీ. ఆదరంబున సుందరాంగులవెంట దుర్గాంబ నర్చింపఁగా నరుగుదాని,
నేతాంతమునఁ గృష్ణు నెలమితో ధ్యానించు చాత్మను మిఱచుచు నలరుదాని,
మందయానంబుచే నందంబుగుల్కు హంసావళి నిరసించునట్టిదాని,
శ్రీకృష్ణుఁ డెప్పుడు చేరు నిచ్చటి కని యనిశంబు వాంఛించునట్టిదాని

తే. రుక్మిణిఁ గాంచి యెల్ల పౌరులుఁ గలంగఁ-గృష్ణదేవుండు మనమున హృష్టుఁడగుచుఁ
జెలఁగుచుచు జేరి రథముపైఁ జేర్చె నెల్ల-వారు చేయంగ హాహారవంబు లపుడు.

మ. మది సంతోభముఁ జెందఁ గ్రుద్ధులగుచుఁ ట్టొనాథు లాకృష్ణు ను
నృదులై దివ్యశితాస్త్రపాణులయి యుద్యదావహవీర్యప్రభా
భ్యుదయం బేర్పడఁ జుట్టుముట్టికొనఁగా, నూహించి, శ్రీకృష్ణుఁ డ
య్యదనఁ వారలఁ గాంచి భీతిలక రోషావిష్టుడై చెంపునఁ. ౨౬౨౭

చ. వడి శిశుపాలముఖుల నవారితఁడై యట నిల్వరించి, యు
ష్టుడై మొగిఁ దచ్చరాదులను భూమినిఁ దెల్లఁగ నేసి, సిగ్గునఁ
మెడలను వంచి వారు పుడమిం గనున ట్లొనరించి, యంతఁ దాఁ
బడఁతుకఁ గొంచు నాత్మపురవర్యముఁ జేరె మహేంద్రుచాడ్పునఁ. ౨౬౨౮

తే. ఈవిధంబున శ్రీకృష్ణుఁ డెలమి శంభు-నంశఁ బుట్టిన సప్తకన్యకల జాంబ
వతి మొదలుగాఁ జెలంగెడివారిఁ బెండ్లి-యాడె వైభవయు క్తుఁడై యతిముదమున.

ఉ. ఎంతయు వేడ్కఁ గృష్ణుఁడు మహీతిలకంబగు ద్వారకాపురిఁ
సంతసమొప్పుఁ బెండ్లియయి చానలఁ బల్కున నిట్లు తృప్తుఁడై
స్వాంతమునంచు సంతతము వారలఁ గూడి వసించె నారదా
వితలువితలై చెలఁగు విశ్రుతలీలల నోలలాడుచున్. ౨౬౩౧

చ. సమరములందు వీరులగు శాత్రవసంతతులం జయించి, దు
ర్దముల నడంచి, ద్వారకను దాఁ బ్రియమొప్పుఁగఁ జేరి, గోపికా
సమితిని బత్సులన్ సతము సంతసమందఁగఁ గూడి, క్రీడలన్
సుమధురరీతి సల్పుచు విశుద్ధతనం డయి యుండె నారదా ౨౬౩౨

నీ. ఆద్వారకాపురియందు రాజేంద్రత్వమంది సంసారియై యనవరతము
పుత్రప్రాత్రాదిసమూహంబుతోఁ గూడి వృష్టివంశ్యులతోడ విపులసమ్మ
దంబునఁ జెన్నొంది ధ్యానింపఁగా సురల్ వసించెఁ గృష్ణుండు వైభవమునఁ
బెండ్లియయ్యెను బెక్కుర భార్యల, వారలయందు నపారకర్మ

తే. వేలకొలదిగఁ బుత్రుల వితతమృతులఁ-బడసె, రణదుర్జయుండగు భాముఁ జంపి
సుందరాంగుల నత్యంతసుగుణమణుల-వేలకొలదిగఁ గన్యలఁ బెండ్లియాడె.

ధర్మజ రాజనూయము

తే. ఇవిధంబున నుండఁగా నిభపురమునఁ-బొండవులు దుర్జయంబయి పరఁగు శస్త్ర
విద్య సంపూర్ణముగ నేర్చి పిలువనంపి-రాదిజేవుని శ్రీకృష్ణు నతిప్రియమున.

నీ. సమరంబు నొనరింప స్వాంతంబులం దెంచి యోజింపఁ దను బిల్చి కుత్సుకులయి
యని యెంచి శ్రీకృష్ణుఁ డాక్షణంబునఁ గరిపురమున కరిగి సంబరముమీఱ,
ధర్మరాజును గాంచి తగురీతి మన్నించి రాజసూయమహాధ్వరంబుఁ జేయు
టను విని యుపదేశ మొనరించె, రాజవంశ్యుల నాశనంబును దలంచి, కౌర

తే. వ్రలకు జ్వేషంబుఁ బెంపఁగా నలఘురీతిఁ-దగు నటంచును యోజించి తానె యజ్ఞ
మునకు నధ్యక్షుఁడై క్రతువును నొనర్పఁ-బూనెను యుధిష్ఠిరునిచే ననూనభక్తి.

ఆ. దిగ్విజయము చేయ దృఢపరాక్రమవంతుఁ-లయిన భీమసేనుఁ డాదిగల్లు
నైన్యయుతులఁ బంపె త్తత్రియసందోహ-ములను గెల్చి విత్తముల గ్రహింప.

చ. మనములఁ గృష్ణనాజ్ఞ ననుమానముఁ బూనక తాల్చి యప్పు డే
పునఁ జని భీమసేనముఖభూరిబలాధ్యులు దిక్కులెల్ల నొ
య్యనఁ జరియించి, రాజుల ననర్హరీతిని గెల్చి, దర్పవం
తు నమితవీర్య మౌగధుని దోర్బలుఁ దర్పురిఁ జూచి కుద్దతున్. ౨౬౩౩

సీ. మునినాథ! మాగఁడుం డనుపమబలశాలి భూపతులను గెల్చి భూరిశక్తిఁ
దన పురంబునఁ జేర్చి యెనలేక భాసిల్లు, నట్టి జరాసంధు యదుకులవిభుఁ
డయిన శ్రీకృష్ణుండు భయమించుకయు లేక యుద్ధరంగమున సముద్యతుడయి,
భీముని మున్నిడి భీమబలంబున శూలంబు వైచి నిష్ఠురతఁ బుడమిఁ

ఆ. బడెడున ట్లానర్చె బరమాద్భుతక్రియా-దత్తుఁ, డధికనిష్ఠ ధర్మరాజు
పిలువఁబంపి రాజవీరులఁ గ్రతురాజ-మయిన రాజసూయ మాచరించె. ౨౬౩౮

తే. రాజసూయంబునందు ధర్మజుఁడు తమ్ముఁడైన సహదేవు బుద్ధిమదగ్రగణ్యు
నధ్వరాహూతమగు సదస్యార్చనంబు-సలుప ను త్తర్చు గావించె సంయమిండ్రి

చ. నరపతులెల్లఁ జూడఁగ ననంతగుణాఘ్ననిఁ గృష్ణ భక్తిసం
భరితసుచిత్తుఁడై సలిపెఁ గ్రాజులు మానులు సమ్మతింప సం
బరమున నగ్రపూజనము పార్థివముఖులు మెచ్చుచుండఁగాఁ
బరమమునీండ్రి యంత శిశుపాలుఁడు గాంచి తద్వక్తృత్వమున్. ౨౬౪౦

చ. పటుతరకోపయుక్తుడయి పల్లవు ధర్మజుఁ గృష్ణ యజ్ఞమున్
గుటిలత నిండచేసి, బుధకోటి కనుంగొన దుష్టవృత్తియై
చటులతరప్రచారమును జల్పఁగ, భూమికి భారభూతు ను
దృఢుఁ దలఁదునైఁ గృష్ణుఁడు సభన్ నృపులెల్లరుఁ జూచుచుండఁగన్. ౨౬౪౧

సీ. ఆయజ్ఞవైభవం బంతయుఁ గనుఁగొని యత్యంతదుష్టాత్ముడయిన ధార్త
రాష్ట్రుండు మఱియుఁ గ్రూరస్వాంతుడగు కర్ణుఁ డాత్మల నతితప్పు లయిరి మాని!
కుఠీలప్రవృత్తు శకుని సౌబలుని మేనమామను గనుఁగొని మంతనంబు
సలిపి యత్యధిక లేజస్కుఁడు ధర్మరాజును జేరి పణ మొడ్డి జూదమాడె,

తే. రాజరాజు దుర్యోధనప్రభుఁడు కపట-ముస జయించె యుధిష్ఠిరు భూరిరాజ్య
మెల్ల, నెల్లరుఁ గనుచుండ నెసఁగి దాప్త్య-మునను నవినయశీలుఁడై మునివరేణ్య!

తే. తాను జేసిన శపథంబుఁ బూని, ధర్మ-రాజు రాజ్యంబు సర్వంబు క్రమముతోడ
నిచ్చె దుర్యోధనునకు, దుష్టేచ్ఛ మీటు-వాఁడు తృప్తిని గనక యవారితుడయి.

ధర్మజుఁడు జూదమాడి యాడుట

తే. మరల జూదంబు నాడ ధర్మజునిఁ బిలిచె, -సమ్మహారాజు ధర్మాత్ముఁ డగుటకతన
ధర్మమునుదాటఁగా నోడి ధర్మబుద్ధి-సమ్మతించెను ద్యూతంబు సంయమిండ్రి

తే. ధార్తరాష్ట్రుఁడు మరల జూదంబు నాడు-నపుడు దుశ్శీలుఁ డయి సమయంబు చేసె,
దారుణంబయి యెసఁగునదాని వినుము, -తెలుపుచున్నాఁడ నారదాదివ్యమాని!

క. "ఓడినవాఁ డొగిఁ బండ్రిం-డేడులు పని నుండి, యొక్కయేడు నగరిలో
జాడయెటుఁగంగ రానటు-లోడక వసియింపవలయు నురునియమమున్."

- మ. సమయం బీక్రియఁ జేసి, జూదమును నుత్సాహంబుతో నాడ ను
 ద్యమ మొప్పంగ యుధిష్ఠిరుండు మునివర్యా! యోడఁ దా ధార్తరా
 వ్య! మహీనాథున, కంత నా కుమతి ధర్మద్రోహి యుష్పోగి యా
 సమయంబందు యుధిష్ఠిరప్రియసర్తే! సభ్యు ల్విఘోశింపఁగన్. ౨౬౮౭
- తే. మాత్యసభకు రప్పించి సముద్ధతుఁడయి-భగవతిని ద్రావదిని గల్చి పరిభవంబు
 చేసె మదిలోనఁ గనక దుశ్శీలుఁ డంశ-నాసుయోధనుఁడలరి యోయార్యవినుత!
- చ. అనిమిష వాహినీతనయుఁ డాదిగ నెల్లరుఁ గ్రూరకార్యముం
 గనుఁగొని నిశ్చయించి రెడఁ గంటకుఁ డీకురురాజనందనుం
 డెనయఁగ త్కత్రియాన్వయుల కెల్లను నాశనకారి యానటం
 చును, మునివర్య! యీఖలుని చొప్పున కద్దుతమందు చొక్కటన్. ౨౬౮౯
- తే. అంతఁ గాండవ దేవియైనట్టి ద్రావ-దిని మరలఁ బాండవుల కిచ్చి దృష్టు దుష్ట
 చిత్తు దుర్యోధనుని దుష్ప్రవృత్తుఁ దిట్టి-రాయశవ్రతులైన భీష్మాదు లార్య!
- చ. మునివర! పాండునందనులు భూమిపతిత్వముఁ బాసి, భ్రష్టులై,
 మును పొనరించినట్టి వ్రతమున్ బరిపూర్తియొనర్పఁ గాననం
 బున వసియింప బంధుగణముల్ దమవెంటను రాఁగ నేగి బ
 ల్వినయము మీఱఁగా సమయవీక్షణతత్పరు లౌదు రాత్మలన్. ౨౬౯౧
- ఉ. ద్వారకలోనఁ గృష్ణుండు నివాస మొనర్చెను భావమందు భూ
 భారము మాన్పఁగా నిదియె పద్ధతి చక్కని దంచు నెంచి, యీ
 కారణ మున్నతం బగుటఁ గన్గొని యాశ్రితరక్షణక్రియన్
 నారదమానిచంద్రస! యనంతమహామహిమాధ్యుఁ డెంతయున్. ౨౬౯౨

ఏదిదియాటన అధ్యాయము

పాండవుల యరణ్యవాసము

- సీ. కపటజూదంబునఁ గౌరవపాలించే రాజ్యంబు గోల్పోయి పూజ్యమతులు
 పాండుతనూజులు వసములఁ దిరుగుచుఁ బాలకాలంబును జరపి రంత,
 నెచ్చోట మున్ను దా నీశ్వరుం డఖలదేవాధిదై వతనమూహంబు గొలువఁ
 దప మాచరించె బ్రత్యక్షఫలం బిచ్చు భగవతిం గూరిచి పరమనిష్ఠ,
 తే. యోనిపీఠమునం దుండు యోగమూర్తి-యెచట నచ్చోటు పాండవు లెలమిఁ జేరఁ
 బరమభక్తిని గామాఖ్య వజ్రులు లోక-జననిఁ గాంచంగ వచ్చిరి సంభ్రమమున.
 చ. సురుచిరధర్మతత్పరులు సూన్యతు లాపర దేవిభక్తిసం
 భరితమనస్కులై విశదభద్రవిధాయని నాగ మోక్షమా

సరణిని బూజచేసి మది సల్పిరి ప్రార్థన “మంబ! రాజ్యముగ
వరముగ నిమ్ము మాకు సురవంద్య!” యటంచును నిశ్చితాత్ములై. ౨౬౫౪

చ. విను మునినాథ! పాండవులు వేడిరి దేవిని “తల్లి! సంగరం
బున నతిదారుణాత్ములయి పొల్పు విరోధుల దుష్టభావుల
వివయవిదూరుల సచివబృందసమేతముగాఁగఁ జంపఁగా
ననితరవీరలభ్యమయినట్టి బలంబు నొసంగు” మం చెడన్. ౨౬౫౫

ఆ. పరమభక్తితోడఁగ్రాధించు నమృహ-త్ములకుఁ బాండవులకు నాదితక్తి
పరమకరుణ నపుడు ప్రసృతమై యిట్లు-పలుకఁదొడఁగె మధురభాషణముల.

చ. “కురుకులకీర్తివర్ధన! యకురితవైభవ! ధర్మపుత్ర! బం
ధురసుగుణాభివందిత! విరూక్షమహోదయ! దుర్మదాంధులై
పరఁగెడు ధార్తరాష్ట్రుల నవారితీరిని జంపి యెల్లరఁ
దిరముగ రాజ్యమేలుదు పువీర్ణత గెల్చి ప్రజ్ఞ నెంతయున్. ౨౬౫౬

మ. ధృతరాష్ట్రాత్పృజులన్ దురాత్ములను గోర్వీర్యాభ్యులన్ సంగర
క్షితి పీరుల్ భవదీయసోదరు లొగిన్ జెండాడి తత్తైన్యసం
తతితోడన్ భువిఁ గూల్చుఁగాఁగలరు, దత్సహాయ్యముంగోరి పు
ట్టితిఁ బుంధూపున దేవకీసతికి నారేవం గనంజేయుచున్. ౨౬౫౭

తే. సురలు లోకహితార్థమై స్తుతులుచేయ
నవతిరించితి, హరియు నీయనుజుఁ డగుచుఁ
బుట్టి నర్జునుఁ డనఁగ నీ భూమిభార
మణఁపఁగా నెంచి భక్తి నా యాజ్ఞఁ బూని. ౨౬౫౮

సీ. కృష్ణరూపంబునఁ గీర్తింపఁబడుచున్నయేను సాహాయ్యంబు నిర్ధరీతిఁ
జేయంగ నర్జునుఁ జేరిచి ముందు భీష్మద్రోణముఖ్యుల త్పత్రియగణ
వీరుల, నితరులౌ వివిధదేశాధీశులను గురుజాంగలులను వధింపఁ
గలదాన , మతియు నిస్తుల పరాక్రముఁడగు వాయునందనుఁడు నీభ్రాత భీముఁ

తే. డడరి ధృతరాష్ట్రసూనుల నందఱును ర-ణాంగణంబునఁ జంపు నోయార్య! నీకు
తమ్ము లితరులు వసుమతీధవుల వేల-కొలఁది భూభారకుల ననిఁ గూల్చుఁగలరు.

ఉ. భారతయుద్ధమందు జనపాలకులౌ ధరణీశులెల్ల దో
స్సార మడంగి రూపఱి బ్రతస్తతమంబగు రాజ్య మెంతయున్
గోరికమీఱఁ బొందుదువు, కూడదు సందియ మాత్మ నీకు, వి
స్తారకృతీ! మదీయకృప ధన్యుడ వాడువు పేర్చి నీక్రియన్.” ౨౬౬౦

తే. వినుము నారద! భగవతీఘనకృప వర-మును యుధిష్ఠిరుఁ డీవిధంబున గ్రహించి
కడుఁ బ్రసన్నాత్మఁడై భక్తికలితుఁ డగుచు-సకలజనయిత్ర నీరీతి సంస్తుతించె.

✓ శబ్దము

తే. "బ్రహ్మరూపిణి! పరమేశి! భద్ర! వరద!-వందనము నీకుఁ జేసెదఁ బరమభక్తి,
వరసురాసురలోకై కవంద్య! భువన-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

తే. బ్రహ్మమొదలగు నిర్జరపతులు నీకు-మహిమ నెఱుంగంగఁజాలకు మాన్యచరిత!
దయఁ బ్రసన్నపు గమ్ము సంతతము లోక-జనని కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

తే. నీ వనాది పరమపునా నెగడుచుండు,-వీనె విద్యపు, దేహుల విసరమునకు
జేహధారిణి వగుదువు దేవి! లోక-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

✓ తే. సర్వభూతంబులకును బీజమగు దీవె,-యీవె బుద్ధివి, చేతన వీవె, ధృతివి
నీవె, చక్కని యొకపు నిద్ర వీవె-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

తే. నిన్ను బూజించి పరమాత్మ నిత్యుఁడౌ మ
హేశ్వరుఁడు కృతకృత్యుఁడై యెసఁగినట్లు
తలఁచుచుండును మదిని సంతతము భువన
జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

౨౬౬౨

తే. దుష్టచరితుల వృత్తిని దొలంగఁ, బాప-పుణ్యముల ఫల మియ్యఁగా, భువననిచయ
తాపము లణంప దక్షవై తనరు నీకు-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

తే. సకలలోకంబులను సృష్టినలుపఁ బెంప-నణంపఁగా దేవి! నీవైయె యలరుచుండు,
కాళికాదేవి! తల్లి! కరాళవదన!-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు. ౨౬౬౯

తే. సుప్రసన్నాసనాంభోజశోభితా! ప్ర-పన్నకష్టనివారిణీ! పరమ! పూర్ణ!
కరుణఁ జూడుము నన్ను లోకనిచయైక-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

తే. ఎవరు ని న్నాశ్రయింతురో యెసఁగి వార-తెల్ల లోకంబులకు నాశ్రయింపఁదగిన
వార లగుదురు త్రిభువనవంద్య! లోక-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు.

తే. ప్రకృతి! పరిపూర్ణ! సర్వప్రపంచసృష్టి-కర్త! శ్రద్ధాస్వరూపిణి! ఘనతరాచ్చ
దివ్యవిజ్ఞానరూపిణి! దేవి! భువన-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తతి యొనర్తు." ✓

చ. అతిశయభక్తి నీక్రియఁ బరాంబిక నమ్మనిలోన నిల్చి సం
స్తుతు లొనరింప ధర్మగుణశోభితుఁడై తగు ధర్మపుత్రుఁ, డా
దృతిఁ బర దేవి యిట్లనియెఁ బ్రీతి చెలంగఁ బ్రసన్నయై "మహీ
పతి! తమిఁ గోరుకూ వరము భావమునం దెదియైన నిచ్చెదఁ." ౨౬౭౩

చ. అనవుడు ధర్మసూనుఁడు మహాత్మరత్నప్రియుఁడాయ్ఁడు జౌచు దే
విని గొనియాడి యిట్లనియె “విశ్వవిభాయినీ! త్వత్కృపా వనం
బున నతిదుఃఖదంబయిన భూరినివాసముఁ జేసినార మొ
య్యన మును జేసినట్టి సమయంబును దీర్పఁగ ద్వాదశాబ్దముల్. ౨౬౭౪

చ. మును జూడం బొనరించునాఁడు సమయంబుం జేసిన ట్లము ప
త్తనమం దెవ్వ రెఱుంగన ట్లిక జగద్రాత్రీ! వసింపంగనా,
జననీ! యియ్యది దుష్కరం, బధికకృచ్ఛం, బార్తిసంధాయకం
బు నగున్, దీనిఁ దరింపఁజూడుము కృపాపూర్ణాత్మికా! ప్రీతితోన్.” ౨౬౭౫

చ. వినయము మీఱి ధర్మజుఁడు వేడఁగ నీక్రియ దేవి యాద్యత్ని
గని “గుణధుర్య! ధర్మసుత! గాదిలితమ్ములు ద్రాపదీనితం
బనియును వెంటరాఁ గదలి వేగమ మల్స్యమహీశు పత్తనం
బున నివసించు, డెంతయును బూర్ణతఁ దీటును మీ ప్రతిజ్ఞ యున్. ౨౬౭౬

ఆ. సందియంబు వలదు సద్గుణముఁ! ధర్మ-రాజ! మీప్రతిజ్ఞ తేజమెసఁగఁ
దీటు, మరల సకలదేశాధిపత్యంబు-పొందఁగలదు నాడు భూరికరుణ.” ౨౬౭౭

పాండవుల యజ్ఞశాసనము

ఉ. ఆదర మొప్పఁ బల్కి యిటు లప్పు తిరోహిత యయ్యె నారదా!
మోదము మీఱి ధర్మజుఁడు పూన్కిఁ గనుంగొనుచుండ విస్మయా
పాడిని యై నభంబునఁ బ్రభున్ మిఱుమిట్లుగొనంగఁజేసి, యం
భోదమునన్ దట్టిల్లతను బోలుచు నాపరదేవి, యంతటన్. ౨౬౭౮

సీ. సకలార్థసంవేది చతురమనీషి ధర్మవిదు త్తముండు ధర్మసుతుఁ డెలమిఁ
దమ్ములనెల్లరఁ దాఁ బెట్టి యేకాంతమునను యోజనచేసెఁ బూన్కి నెద్ది
యజ్ఞశాసనంబు సర్వరీతిని జేయ ననువగు ననుచు నయ్యవసరమున
నిశ్చయంబు నొనర్చి నియతితోఁ దమతోడ నున్నట్టి యితరుల నుచితగతిని
తే. వీడుకొని, గుప్తరూపులై నెడలి మల్స్య-రాజరాజధానియగు విరాటనగర
మునకుఁ, దత్పురపరిసరమునను జేరి, -రంత వినవయ్య! నారదా! యమరమాని!

తే. ధనువులను మాడ్చులను దీసి యనుపమాస్త్ర
శస్త్రనిచయంబులను మోపు చతురరీతిఁ
గట్టి యటనున్న యొక జమ్మిచెట్టుపైనఁ
బెట్టి గట్టిగ బంధించి వెడలిరి ముని! ౨౬౮౦

తే. అంత ధర్మాత్మజుఁడు దేవి నాత్మఁ దలఁచి
వందనముల నొనర్చి సువర్ణచిత్ర

తాక్షములఁ గొని వేగ మత్స్యపతియెదుటఁ

జేరె ద్విజరూపమునఁ బెంపు చెలఁగుచుండ.

౨౬౮౧

క. రాజవిభవు ధర్మజు సతి-తేజోయుతుఁ గొలుపునకును ధృతివచ్చిన వి

భ్రాజితశరీరు మత్స్యధ-రాజుని బ్రయంబుతో నరసి యిట్లనియె.

౨౬౮౨

క. "నీవెవ్వఁడ? వియ్యెడకును-నీవిధి రాఁ గత మదేది? యెటనుండి? మది

భావింప నకలధరణికి-జూపె ప్రభుఁడ వనఁగఁ దగుదు సుకుచిరమహిమ."

చ. అనవుడు ధర్మజుం డనియె "నార్య! ధరాధిపతీ! ద్విజుండ నౌ
దును, శరణంబుఁ గోరితిని, ద్యౌతమునందున నేర్పుఁజూపెదఁ,

మునుపు యుధిష్ఠిరుండు నను బోషణచేసె, సమస్తసంపదల్

చనెను విసప్తమై, కరుణ న్నాంతమునందుఁ దలంపఁగావలె."

౨౬౮౩

చ. అని వినయంబునం బలుకు నామహానీయుని ప్రార్థనంబుఁ గై
కొని, దయ మత్స్యరాజు తన కొల్వుని నెమ్మది నుంచి, రిక్షణం
బును నొనరించె నాదృతిని మోదముఁ గూర్చుచు, రాత్సభాంతరం

బున నొకఁడైన ధర్మసుతుఁ బోల్చి కనుంగొనరైరి నారదా!

౨౬౮౪

క. పర దేవీవర మహిమా-భరణుండగు ధర్మరాజువైఖరి నేర్చు

బరికింపఁజాల కుండిరి-వరముని! యజ్ఞతవాసవత్సరమందు.

౨౬౮౫

నీ. ఈవిధంబున భీముఁ డావిరాటునిచేతఁ బాకశాలాధ్యక్షపదవి నొందె,

నర్జునుండు విరాటుననుమతి స్త్రీరూపమునఁ గన్యలకు నృత్యమునుగఱుపఁగ
నియమితుఁ డయ్యెను నృత్యశాలను, మనోహరరూపయగు ద్రుపదాత్మజాత

పైరంధ్రియన రాజసతి సుధేష్ఠాదేవిసన్నిధి సేవలు సలుపుచుండె,

తే. బలియురైన మాద్రీసుతుల్ వరుస మత్స్య-రాజుచేత నియుక్తులై వాజిశాల

యందు గోశాలయందు నిధ్యక్షులగుచు-సేవచేయుచు నుండిరి దేవమాని!

తే. అవ్వెరాటుని పురి నున్నయట్టి పాండ-పులను నట నెవ్వఁడేనియుఁ దెలియఁజాలఁ
డయ్యెను ద్రయోదశబ్ధంబునందునఁ బర-దేవిదివ్యప్రసాదంబుచే వరముని!

క. ఈవిధమున మత్స్యపతి-సేవింపుచుఁ బాండుసుతులు స్థిరగతి నుండం

గా వడిఁ బడునొకఁడవ నెల-భూవిభు సతియగు సుధేష్ఠ పూనికఁ బెనుప.

కీ చ క వ థ

క. మది నూటలతో నుండిన-ముదితను పైరంధ్రి గాంచె ముదమున రాక్ష

సదనమునఁ దదనుజుఁడు బల-మదము గలుగు కీచకుండు మమతాయుతుఁడై.

తే. వృద్ధరాజైన మత్స్యభూవిభున కెపుడు

రాజ్యసంరక్షకుండయి పూజ్యతఁ గను,

చాని మతము నుల్లంఘించి పూనఁ జెడియ
నైనఁ గార్యంబుఁ జేయ నయ్యవనివిభుఁడు.

౨౬౯౧

తే. దివ్యలక్షణయై కడుఁ దేజరిల్లు-నంగముల వెల్లు పైరంధ్రి నరసి వాఁడు
సోదరి సుధేష్ఠకడఁ జేరి మోదమునను-బల్కె నీరీతి నారదా! పరమమాని!

సీ. "కమనీయరూపంబు గడు నొప్పు మీఱ సర్వాంగసుందరియయి నఱుల నిద్ది
యమ్మహేంద్రుని సతి యగు శచీదేవియా? యాదివిష్ణువ్రహ్మీయయిన లక్ష్మీ
యగునా? సహోదరీ! యాదృతిఁ దెల్పవే, యిట్టి సర్వాంగశోభేడ్య నెందుఁ
జూచియెఱుంగను , సుందరీవిషయంబు విస్తృతంబుగ నాకు విశదపఱపు"

తే. మనుడు "సోదర! పైరంధ్రి యనఁబడు నిది-నచ్చె నెటనుండియో, సర్వవసుమతీశుఁ
డైన యాధర్మరాజగుద్ధాంతసీమ-కేను జేరినదాన నం చెఱుకపఱచె," ౨౬౯౩

ఉ. అంతటఁ గీచకం డనియె "నక్కరా! యాయువతీలలామ య
త్యంతముదంబున న్నును బ్రియంబునఁ జెందెకునట్లు చేయు, మొ
క్కింతయు నాలసింపవల, దిట్లొనరింపకయున్న బోదు నే
నంతకు మందిరంబునకు నాశ దొరంగి, త్యజించి ప్రాణముల్."

౨౬౯౪

క. ఈవిధమునఁ దమ్ముఁడు దు-ర్భావుండయి పలుక నపుడ భ్రాతను గని యా
దేవి సుధేష్ఠ వచించెను-కేవలీ! వినుము, దానిఁ దెల్పదఁ బ్రీతిఁ.

౨౬౯౫

సీ. "సోదరా! వినుము దుర్భాదంబు చేయక నామాట నొక్కింత నయముమీఱ,
నత్యద్భుతంబగు నవ్యక్త మగునది బాగుగ యోజించి భావమందుఁ
తెలుపుము నీమదిఁ గల నిశ్చయంబును, నొచరింతు బ్రియము నీకును ముదమునఁ,
జారురూపిణీయగు పైరంధ్రి మున్నిట వసియింపఁ దలఁచి తా వచ్చి నన్నుఁ

తే. బ్రార్థన మొనర్పఁగా నేను వరతనురుచి-వెల్లు నాకాంతఁ జూచి "యోవిశదగాత్రి!
నన్ను మించిన రూపమునకె శతాధి-కతను వెలుఁగొందుచున్నావుగాన నీవు.

క. నను సేవింపందగ విట,-ననుమానము వలదు, నిశ్చయంబుగ, రా జె
య్యనువున నినుఁ గని నెమ్మని-మనఁజాలును, జెట్టఁబట్ట మానును సుదతీ!

క. ఏవిధముననై నను నిను-దా వలచును గాని విడువఁ దలఁపఁడు తరుణీ!
నీ విశదరూపమోహితుఁడై ఎఱుఁడగు, యుష్మదాజ్ఞ యందే నిలుచున్.

క. నను దౌర్భాగ్యను దలఁపఁడు,-మనమున నాచెంతఁ జేర మానును, దన్వీ!
యననేమున్నది? యిట నీ-మనికియె వల, దింకఁ బామ్ము మానిని! యెటకేన్."

క. అని పల్కితి, నాసతియును-వినయంబునఁ బల్కె నన్ను వీక్షించి "త్వదీ
యనివాసమున నివాసం-బొనరించుతఱి వసింతుఁ బురుషుం డెవఁడున్. ౨౭౦౦

క. నను జూడకుండురీతిని-వనితామణి! వినుము, నాకుఁ బతులు గలదు మో
హనరూపవిక్రములు గనుఁ-గొనఁగా గంధర్వులైదుగురు గడు దత్తుల్.

క. నను రేయుంబవలును భయ-మును బొందక రక్షణంబుఁ బూనిక చేయం
గను నున్నవార, లన్యులు-ననుఁ జెనకఁగఁజాల రేపునఁ ధరణిపయ్యున్.

ఉ. దేవి! భయంబు నొందకుము, తృప్తి వహింపుము, నీదు సన్నిధిన్
సేవయొనర్ప నానతి యశేషదయం గరుణింపవమ్మ! స
ద్భావముతోడ నన్నుఁ బనిగొమ్ము, వసింపఁగ నిమ్ము!" నాఁగ నే
నావనితఁ స్వవేశ్యమున నాదృతి నుంచితఁ బెంపుచేయఁగన్. ౨౭౦౩

ఉ. ఇన్నివిధంబులన్ మదికి నెంతయు నెమ్మది నెంచి, పోషణం
బెన్నఁగఁ జేయుదానను, సుఖేచ్ఛఁ దలంచినదానఁ గావునన్
మన్ననచేసి, నాదు సుఖమార్గవినాశనమ్ముఁ ఘటించు నా
యన్నులమిన్న నెట్లు గృహమందున నుంతును దెల్పు సోదరా! ౨౭౦౪

శా.నీ వీత త్వము నెంచ కయ్యువిద నెంతేప్రీతిఁ గామించి, దు
ర్భావం బొప్పఁగఁ బొందఁగోరినను నీప్రాణంబులం బాప స
ద్భావుల్ వేచియుండుదు తత్పతులు గంధర్వు, ల్నిజం బింతయ్యున్,
బోవంగఁగల వింకఁ గాలుపురికిన్, బుద్ధిన్ విచారింపుమా." ౨౭౦౫

ఉ. సోదరియా సుధేష్ఠ యిటు శుద్ధవచస్సులఁ దెల్పఁ, గీచకుం
డేదియు నెంచ కిట్టులనె నించుకయ్యున్ భయమంద "కమ్మ! స
మ్మోదము మీఱ నిక్కమని బుద్ధిఁ దలంపుము, వారి నెల్లరన్
మేదినిఁ గూల్చి మద్బలసమృద్ధి నెఱుంగఁగ నోసహోదరీ! ౨౭౦౬

శా.ఆగంధర్వుల నెల్లఁ ద్రుంచెద మదీయాత్యంతబాహుబల
త్యాగంబున్ వడిఁ జూపి, సోదరి! దయన్ దన్వంగి సైరంద్రి ను
ద్యోగం బెంతయుఁజేసి, వాక్చతురిమన్ దూర్ణంబ నాశయ్యుకున్
లోగం గూర్పుము, భీతి మాను మెద, మేలుం గల్గు, వే పంపుమా." ౨౭౦౭

క. ఈవిధమునఁ గీచకుఁ డెద-భావింపక న్యాయసరణిఁ బలికెను సైరం
ధ్రీవనితఁ బంపుమని దు-ర్భావమున సుధేష్ఠతోడఁ బరమమునింఁచా! ౨౭౦౮

క. అంత సుధేష్ఠ ప్రియంబునఁ-జెంతకు సైరంద్రిఁ బిలిచి చిఱునగ వొప్పన్
"గాంతామణి! కీచకుని ని-శాంతమునకుఁ బొమ్ము వేగ సంతోషమునన్.

చ. వరతను! కీచకుండు కళా నైభవయుక్తుఁడు, దూపసంపదన్
నిరుపముఁడై వెలుంగు, మది నిన్నుఁ బ్రియంబునఁ గోరుచున్నవార,

డరయుము వాని వేడుకల నత్యధికంబగు ప్రీతితోడ, సం
బరమున వానిచెంగట శుభంబులఁ బొందు మసంశయంబుగఁ.” ౨౭౧౦

క. నా విని “సుధేష్ట! పూర్వం-బే వచియించితినిగాదె, యేపురుషునినే
భావమునఁ గోర నాపతు-లేపురఁ దక్కంగ ననుచు నెంతయు వినతిఁ.

క. అతిపాపి మందబుద్ధి కు-మతి కీచకుఁ డెన్న న న్నమర్యాదఁ గనం
జతనం బానర్పజాలఁడు,-సతి! నీ పెన్నంగఁదగుదు స్వాంతంబందుఁ. ౨౭౧౨

మ. కనులం గానక దుర్మదాంధుఁ డగుచుఁ గామించి నఁ బొందఁగా
మనమం దెంచిన కీచకుం గలిసి సమ్మానార్హులౌ నాపతుల్
ఘనవీర్యాత్ములు దుస్సహాత్ముబలు లాగంధర్వు లొక్కున్ముడిఁ
జనితామర్ష త మీఱఁ జంపుదు, రెదం జర్చింపుమా యాదృతిఁ.” ౨౭౧౩

క. సై రంధ్రమాటల నిన్విని-నారీమణియా సుధేష్ట నయమునఁ దమ్ముం
జేరి వచించెను బ్రియమునఁ-“జేరచు సై రంధ్ర స్వేచ్ఛచే”నని మానీ! ౨౭౧౪

చ. అవినయుఁడైన కీచకుఁ డహంకృతి మీఱ సుధేష్టవాక్యముల్
చెపులను జొన్న, కంత ఖలచిత్తతఁ జూడక మంచిచెడ్డలఁ,
బ్రవిశఁదాత్మ క్రౌపదిని బల్కిని బట్టఁగ లోన నెంచుచుఁ
మివులఁ బ్రయత్నము ల్పలిపె మృత్యుభయంబును వీడి నారదా! ౨౭౧౫

క. అ త్తటి సై రంధ్రియుఁ దన-చిత్తమునఁ భయము నొంది శ్రీజేవిని లో
కోత్తమ శుభప్రదఁ గడు-దత్తమున శరణుఁజొచ్చి సన్నతిచేసెఁ. ౨౭౧౬

క్రౌపది మహాశిని నుతించుట

ఆ. “సకలలోకజనని! సర్వరక్షణపరా-యణ! జగత్ప్రపూజ్య! యాదిదుర్గ!
నిన్నుఁ గొల్చుదాన నిఖిలప్రపన్నదుః-ఖార్థినాశనీ! ప్రియమునఁ గనుము.

తే. దుష్టులను స్తంభనముచేయు దుర్గ! లోక
నాయిక! మహేశ్వరేశ! కాత్యాయని! నిఖి
లాత్మికా! విశ్వమోహిని! యాదిచిత్స్వ
రూపిణీ! వందనము లొసర్తును బరాంబ! ౨౭౧౭

తే. నీవు మోహస్వరూపపు, నిర్మలతమ-మైన జ్ఞానస్వరూపిణి వగుదువు, నిను
భవభయంబునఁ దలఁచు సద్భక్తులు సక-లాపదలయందు ను త్తీర్ణు లగుదు రంబ!

తే. సతులకెల్లఁ బాతివ్రత్యవితరూప-నై చెలంగుదు వో జగదంబ! సతము,
శంకరప్రాణనాయికా! చండభయము-నుండి నన్నుద్ధరింపు మఖండకరుణ,

తే. దీనజనముల కెప్పుడు దిక్కు నీవె, -యితర మెద్దియు లేదు, సర్వేశ్వరీ! మహార్తి మునితి, నీదుపాదాంబుజముల శరణుజొచ్చితి, రక్షణ సలుపవమ్మ!"

తే. ఇట్లు పాంచాలి నుతియింప నీశ్వరి, సక-లార్తినాశిని, దుర్గ తా నాత్మ మెచ్చి, యాకసమునందునిలిచి "భయంబుఁబొంద-వలకు సైరంధ్ర!" యనిదయనపుడుపలికె.

ఉ. "కాముకుఁడై యెవండు నిను గర్వమునన్ మది లుబ్ధుఁడై వెసం గామిని! భంగపెట్టి, తమకంబునఁ జెందఁదలంచు, నట్టివారఁ డీమహి నుండఁజాలఁ డని యెంచుము, చందెద వాని నొక్కటన్, నీమదిలో భయంపడకు, నిక్కము నావచనంబు ద్రావడి!" ౨౭౨౩

క. ఈరీతి దేవిదయతో-సైరంధ్ర వరంబుఁ బొంది సంతోషమునన్ భీరహితయై సుధేష్ఠా-గారంబున నుండె నతిసుఖంబున మానీ! ౨౭౨౪

తే. అంత నొకనాటిరాత్రి పాపాత్ముఁడైన-కీచకుని సద్గమునకు సంకోచపడుచుఁ బోయె గార్యాంతరమున నోమునివతంస!-సుందరాపాంగి సైరంధ్ర సురుచిరాంగి.

ఉ. అత్తఁజే బాపి కీచకుఁ డహంకృతి నాద్రుపదాత్మజాత న త్యుత్తమరూపఁ గాంచి, కడు నుత్సుకతన్ దనచెంతఁ జేరె నం చత్తనుమధ్యఁ బట్టుకొన నప్పుడ లేచి కరంబుఁ బట్ట, ను వ్వెత్తుగఁ ద్రోసి ద్రావదియు వేశ్యము దాటి చనె న్మనీశ్వరా! ౨౭౨౬

శా. ఆదుర్మార్గుఁడు కీచకుండు కనఁగా నత్యంతఘూర్ణాక్షుఁడై తా దౌష్ట్యంబునఁ గోప మేపుగొన నత్తన్వంగివెన్వెంటనే భేదం బెంచక పట్టవచ్చుటయుఁ, బెస్సీతిన్ వడిం బాటి చిం తాదైన్యంబులు ముంపఁ జొచ్చె గొలువున్ భాత్రీశు సాన్నిధ్యమున్. ౨౭౨౭

ఉ. ఆసభయండు వృధుఁడయినట్టి విరాటునితోడ ధర్మజుం డాసచెలంగఁ బాచికల నాడుచునుండెను, భీముఁ డందె వి శ్వాసము మీఱ నుండె, గడు సాధ్యసయై చనుదెంచు ద్రావడిన్ దోస మటంచు నెంచకయ దుష్టుఁడు కీచకుఁ డంత నోమునీ! ౨౭౨౮

తే. కేశములఁ గరమునఁ బట్టి కీడుఁదలంప కాత్మపాదమునం దన్నె నద్భుతముగ, నపుడు ద్రుపదుని పుత్రి యత్యంతదుఃఖ మునను నేడ్చుచుఁ దస్యభాముఖమునందు. ౨౭౨౯

చ. అరుణములైన నేత్రముల నట్టె కనుంగొని దీనచిత్తులై పరఁగు మహానుభావులను వల్లభులం గడుదైన్య మొప్ప భీ

కరబలు భీము ధర్మజుని గాంచుచు, మత్స్యధరాధినాథుడౌ
విరటుని గోపచిత్తయయి వీనులు చిల్లులుపోవఁ దిట్టుచున్.

౨౭౩౦

తే. కన్నులఁ దొరంగు బాష్పము ల్కరకిసలయ

ములను నుడుచుకొనుచుఁ బోయె ముదిత ద్రుపద

పుత్రి యంతఃపురమునకు మునివరేణ్య!

మత్స్యభూపతికాలంబు మదిఁ దలఁచుచు.

౨౭౩౧

శా. అంతః భీముడు కీచకుం దునుమఁగా నాత్మ విచారింపి యే
కాంతంబందున ద్రావదిం గని "మహాకష్టాత్పు దుష్టౌ బ్రయం
బెంతే చూపుచు నృత్యశాలకును నీ వీరాత్రియే చేర్చు, మే
నంత వానిని జంపి నీమదికి నాహ్లాదంబు చేకూర్చెదన్.

౨౭౩౨

క. అకలంకులు గంధర్వులు-ప్రకటితబలు లిపుడె చంపివైచి చనిరి యి
ద్వికలునిఁ గీచకు ననుచుం-బ్రకటింపుము తస్య! నిపు వడి భయ మొదవన్."

క. అని పతి భీముడు తెల్పిన-యనువున ద్రావది యొనర్చె నారాత్రియె, దు
ర్బినయుం గీచకుఁ జంపెను-ఘనబలుడగు భీముఁ డాత్మఁ గౌతుక మొప్పన్.

మ. ఖలుఁడౌ కీచకుఁ జంపి రాత్మపతులౌ గంధర్వు లత్సుకధర్తి
జలనం బించుక లేక యిప్పు డనుచున్ సైరంధ్ర పౌరు ల్విన్
బలుకంఁగా నుపకీచకాళి విని నే భ్రాంతాత్ములై కాంచ నా
స్థలముం జేరఁగ వచ్చి రప్పు డెదఁ జంచత్కృధసంయుక్తులై.

౨౭౩౩

చ. భననమునుండి కీచకుని బైటికిఁ జెచ్చి, దహింప యత్నమున్
దనిలి యొనర్చు చెంతయును దారు వగ ల్పెనుపొంద నేర్పుచున్,
మివులఁ బురంబు దాటి, యట మించిన దుఃఖముతోడ యోజనల్
ప్రవితరీతిఁ జేసి తమ భావమునందున నిశ్చయించుచున్.

౨౭౩౪

తే. కీచకునితోడ సైరంధ్ర నేచి పట్టి-దహనముం జేయ నగు నంచుఁ దలఁచి, యంద
ఱొక్క-మొగి వచ్చి సాహసయుక్తు లగుచుఁ-బట్టుకొనిపోయి రాసాధ్వి బల్లి నంత.

తే. అపుడు సైరంధ్ర యెలుఁగెత్తి యఖిలదిశలు

మ్రోయ నేడ్చెను, భీముఁ డారోదనమును

విని కడంకను బ్రాచీరమును జవమున

దాటి వేవేగ వచ్చి యుద్ధామశక్తి.

౨౭౩౫

క. కూడల నుపకీచకుల న-వారితబలుఁ డగుచుఁ జంపి, ప్రాణప్రియయా
సైరంధ్రని విడిపించెను-శూరుండగు భీముఁ డంతః జోద్యము గలుగన్.

క. పౌరులు భయమును బొందిరి-వీరులు గంధర్వవరులె వెనఁ ద్రుంచిరి దు
స్పృహంభుల నుపకీచక-వారముల నటంచు, మిగుల బ్రమయుచు నెదలఁ.

సీ. అంతట మత్స్యభూకాంతుఁడు దన మది భయమంది యారీతిఁ బల్కె నపుడు
వినయాన్వితుండయి వనితామతల్లియకా సైరంద్రి గనుఁగొని శాంతుభంగి
“నీకతంబున యమనిలయంబునకు నేఁగి రుపకీచకులు నాకు నుపకరించు
వారలు, మద్రాజ్యభారంబు రక్షించునట్టి బలాభ్యులై యలరువారు,

తే. నాపురంబును దృజియించి కాపురంబు

సేయ నెందైనఁ బొమ్ము” నాఁ జెలువ విరటుఁ

గాంచి “భూనాథ! యొక్కింత కాలము తగ

నోర్చియుండుము నను దయయుంచి యిచట.

౨౭౪౧

క. త్వరితముగా సరిగెద నీ-పురమును సాధంబు విడిచి పోలినయెడకుఁ,
గడుణింపు మింతిమాత్రము-ధరణీవర ।” యనుచుఁ బల్కెఁ దాపసివర్యా ।

ఉ. ఈవిధిఁ బొందవుల్ గడపి రెంతయుఁ గష్టముతోఁ ద్రయోదశం

బై విలసిల్లు వత్సరము, నాసమయాన సుయోధనుండు దు

ర్భావుఁడు చాడులం బనిచి పొండవసుసీతిఁ గాంచలేక సం

భావనచేసె భీష్మగురువద్యులతో నొగి నిశ్చయార్థమై.

౨౭౪౩

ఉత్తర గోగ్రహణము

మ. తగఁ జర్చించుచు భీష్మముఖ్యులను చాత్పర్యంబు నూహింపఁగాఁ

దగు నంచుఁ, మది యోజనల్ సలుపుచుఁ దాఁ గీచకుల్ మ్రుంది రొ

ప్పగు నామత్స్యమహేంద్రు పత్తనమునఁ బాహాబలోపేతు లి

మ్ముగ నొక్కుమ్మడి నంచు విన్న చరితంబుఁ బాగుగా నెంచుచుఁ.

౨౭౪౪

ఉ. పొండవు లందె యుందు రని భావమునందుఁ దలంచి సైన్యముల్

మెండుగ వెంటరాఁ గదలి మిక్కుటమై తగు కౌతుకంబునఁ

భండనముం బొనర్చుటకుఁ బట్టె విరాటుని గోగణంబు, ను

ద్దండత నాసుయోధనుఁడు దర్పము పొంగఁగ సన్ననిశ్చరా ।

౨౭౪౫

ఉ. గోవులఁ బట్టుకొన్నయెడ ఘోరరణం బొనఁగూడె, ధన్వయై

చేవవెలుంగు నర్జునుఁడు చెండె సుయోధను సైన్యమెల్ల, స

దాభవులు భీష్మముఖ్యులును బల్లకుఁ దాఁకి తలంగి, రోడి దు

ర్భావుఁడు ధార్తరాష్ట్రుఁడును బాతెను హస్తీపురంబుఁ జేరఁగఁ.

౨౭౪౬

ఉ. అంతట మత్స్యభూపతియు నాత్మ నెఱింగెను బొండవుల్ స్వకీ
యాంతికమందు నున్నయటు, లప్పుడె వారలఁ బూజచేసె సు

స్వాంతము మీఱఁగా వినయవంతుఁడు నై తగురీతి నెంచు చ
త్యంతకుతూహలంబునను నాత్మఁ జెలంగుచుఁ దాపసోత్తమా! ౨౭౪౭

సీ. ఆ మత్స్యభూపతి యాత్మలో నుచ్చాంగి తన సుతయైన యుత్తరను బ్రీతి
సేర్చును సుతుఁడగు నభిమన్యున కొసంగి వై భవంబునను వివాహముగ
లోత్సవం బొనరించె నుడుముదంబున, నంత పాండుకుమారులు భండనంబు
సలుప నుద్యోగంబు సలుపంగఁ దొడఁగిరి మునినాథ! సంగరమును నొనర్పఁ
తే. గోరి పాంచాలు రెల్లరు గురుతరమగు-సేనతోఁ గూడి వచ్చిరి స్థిరబలులగు
కాశీరాజప్రభృతులుత్సుక తనుదోడ్ప-డంగఁ బొండవులకుఁ దమిచెలఁగంగమాని!

కురుపాండవ యుద్ధము

ఉ. మిత్రుల బాంధవావళుల మేటి బలాధ్యులఁ గూడి యాకురు
క్షేత్రముఁ జేరఁగాఁ జనిరి చెచ్చెరఁ బొంగి రణోత్సుకాత్ములై
యాత్రము మీఱఁగా విరటుఁ డాత్మబలంబును వెంటఁగొంచు రా
క్షత్రియసింహులై వెలయు శౌర్యధనాగ్రులైన పాండవుల. ౨౭౪౮

ఏదియేదేవ అధ్యాయము

సీ. నారదా! వినుము భూభారంబు హరియింప శ్రీపరమేశ్వరి కృష్ణరూప
మున ధార్తరాష్ట్రులకును సాయమొనరింపఁ దనసేన నియమించి తానె పాండ
వులకు సాయముచేయఁ దలఁచి, సాత్యకితోడ నడువెంచి సకలదేశాధినాథు
లయిన రాజోత్తము లద్భుతగతిఁ గురుపాండవులకును దోడ్పాటుచూపఁ
తే. జేరి రుత్సాహమునఁ గురుక్షేత్రమునకు, -నిట్టి సంగరంభ మెచ్చట నేని కనఁగ
వినఁగ లేనిది యై కడు వేడ్కమీఱు-నేయుగంబున నేని మునీంద్రచంద్ర!

తే. వివిధదేశనివాసులై వెలయు రాజ-వరుల చతురంగబలము లవారితముగఁ
జేరి వ్యాపించె ధర్మసుక్షేత్రమయిన-యాకురుక్షేత్రమునఁ గడు నదృశ్యముగ.

తే. సర్వలోకక్షయంకర స్థానమయిన-యీజితన మంతయు నెఱింగి హృదయమందు
నాసుయోధను వారించి రపుడు పూన్ని-భీష్మగురుముఖ్యులైనట్టి పెద్దలెల్ల.

మ. భగవంతుండు సమస్తవిద్యురుఁడు నొ వ్యాసుండు తా వచ్చి పెం
పగు వాక్యంబులతో సుయోధనుని ద్రాక్షాత్మవ్రజంబున సుతో
క్షిత్రుండై చను నంధభూపతిని బ్రీతిగాంచి యుద్ధక్రియల్
తగ దంచుం బలుమాట బోధగలిపె దాత్పర్య మూహించుచు. ౨౭౫౩

మ. ధృతరాష్ట్రుండును గాలపాశవశుడై తెల్వీ విచారింపకు
 ధృతి నావ్యాసమునీంద్రు భాషితములం దా నెంచడయ్యె మది,
 హితవు జూడక పోయె, గర్జ మతిమే హెచ్చించు నూహించి స
 మృతి సంగ్రామమొనర్పఁగాఁ బనిచె కుర్మార్గంబె చింతించుచున్. ౨౭౫౪

క. భీరీకుందుభీశంఖా-ద్యౌరములు, నేమి నిస్వనావళి దిక్కుల్
 తారాపథంబు ధరణియు-ఘోరముగఁ జలింపఁజేయఁ గూడిన వేడ్కన్.

తే. మంత్రులును, మిత్రులును, దన మతము ననుస
 రించి, వెన్వెంటఁ గదలఁగా నృపతివరస
 మేతుడై యాసుయోధనుం డాతతగతిఁ
 జేరె రణసీమ కాకురుక్షేత్రమునకు. ౨౭౫౬

తే. రణము నొనరింప నచ్చువారలను గాంచి-పాండుసుశపత పాతుతాపార్థివులు మ
 హారథులుశంఖముల నూఁడి రిపుడు, సింహ-నాదములఁ జేసి యార్జునోనారదముని!

శా. ఆనాదం బవని నభంబు నొగి నత్యాశ్చర్య ముప్పొంగ నెం
 లే నిండించి ప్రతిధ్వనించె మతియుఁ దీర్ణవృథఁ ధార్తరా
 స్థ్రాసీకంబును ముంచె, దద్వహుశసంరంభంబు లేజంబు వి
 జ్ఞానంబు వడిఁ ద్రుంగఁజేసె నిఖిలాశావ్యాప్తమై నారదా! ౨౭౫౮

ఉ. ఒద్దిక నంత ధర్మసుతుఁ డుత్సుకులై రణసీమ నున్న యా
 పెద్దల భీష్మముఖ్యులను బ్రీతిని జేరి నమస్కరించుచున్
 దద్దయు వారి సమ్మతిని దాను గ్రహించి, మృగం బొనర్పఁగాఁ
 బద్దను బూని యార్జునిధవర్యసమీపముఁ జేరఁగాఁ జనెన్. ౨౭౫౯

✓ పాండవకృత జీవీస్తుతి

తే. అంతః బాండవు లెల్లరు నరదములను-దిగి రణాంగణమున జయం బగణితముగఁ
 గాంచఁగా నెంచి మనముల గాఢభక్తి-సంస్తుతించిరి జగదంబ చరణములను.

సీ. “త్రిదశవందిత దివ్యపదపద్మయుగ్మ! కాత్యాయనీదేవి! విశ్వైకజనని!
 విశ్వసృష్టిస్థితి విలయకారణరూప! చండప్రచండసంక్షయవిరోధ!
 త్రిపురవిరోధిపత్ని! దేవి! దుర్గా! లోకార్చినిహంత్రీ! మమృతయుము దయఁ
 బాపదానవవినిపాతకరీ! యంబ! దుష్టమోహనకరీ! దుఃఖహన్త్రి

తే. వైన నిన్ను భజించువాఁ డఖిలజనని!-విశ్వమయి! భవదుఃఖంబుఁ బృథివిఁబొందఁ
 జెప్పుడేనియు యోజింప నెఱుకపడని-యాకృతిని వెల్లుఁ బరదేవి! యనవరతము.

చ. కమలబ విష్ణుశంకరులు గారవమొప్పఁగ నీకు మ్రొక్కి స
 త్యముగ నె సృష్టిసంస్థితిలయంబులు చేయుచున్నవార లా

త్సమహిమః జూపి, వారల సృజింపను బెంప లయింప నీ విలా
సమె, మఱి వారికిం గలుగఁజాలదు నాశము తక్కువారిచేఁ.

౨౭౬౨

మ. జననీ! సంగరనీమ నెవ్వరు నినుం జక్కంగ ధ్యానింతు, త
త్తనవుణ్ జేరఁగలేవు శాత్రవుల యస్త్రంబుల, వెనక వారి య
స్త్రనికాయం బొగి గాడి పుంఖముల పర్యంతంబు ప్రాణంబులం
గొను నో దానవనాథహస్తి! దయఁగైకొ మ్మంబ! మాసంస్తుతుల. ౨౭౬౩

మ. జననీ! తావకదివ్యమంత్రజపమున్ శ్రద్ధాయుతిన్ సంగరా
వని నెవ్వఁ డొనరించు వాని యముగా భావించు విద్వేషు, లా
య్యన నీ వెవ్వరికే జయంబు నిడఁగా నాత్మన్ దలంపూను దా
మనువర్యంబు స్మరింపఁ జేయుదువు సంభావించి యవ్వానిచేఁ.

౨౭౬౪

చ. భయములయంగు నిన్ను మది భక్తి నెవారు తలంతు, వారికిన్
భయ మన నింు నందయిన భావనచేయఁగ లేకు, వాగలే
భయమును గూర్చువారలు విపక్షులకుం గడు దవ్వునండ్రి, యే
మియు ననలేక పాటుదు రమేయగతి బరు లీశ్వరేశ్వరీ!

౨౭౬౫

మ. మును దేవాసురయుద్ధమందు సురసంపూజ్యుండు నిశ్లోల్లి తా
దనుజానీకముఁ జెండె, దాశరథినిన్ ధ్యానించి ధైర్యాన్వయం
బును నాశంబొనఁచె, నావిధమునన్ బూన్కిన్ నినుం గొల్తు మో
జననీ! మాకు ననుగ్రహింపుము జయశ్రీ స్వాంతమం కెంచుచున్.

౨౭౬౬

ధ్రువకోకిల. హరివిరించిముఖామరాదిసమర్పితా! సకలాశ్రయా!
వరజగద్వినుతా! జయప్రద! భద్రదా! భజియింతు ని
స్సరము, మాకు జయంబు నిమ్ము, రణస్థలిన్ రిపునాశమున్
నిరతి సల్పి జయంబుఁ గొందుము నీ దయన్ బరమేశ్వరీ!

౨౭౬౭

క. పాండవు లిట్లు నుతింపఁగ-భండనసమయమున దేవి వరద గగనమం
దుండి ప్రసన్నత వర మ-పాండవుల కొసంగి యిట్లు పలికెన్ గరుడా. ౨౭౬౮

క. "మదనుగ్రహమున రణమునఁ-గొదువ యొకించుకయు లేక గొడగొని రిపులన్
జదిమియె నిష్కంఠకమై-పోదలెడు రాజ్యంబు మరలఁ బొందుదు రెలమిన్.

క. మీ విజయార్థంబునకై -యావసుధాభార మడఁప నాత్మఁ దలఁచి నే
నావాసుదేవరూపము-తో వెలసినదాన లీలఁ దోరపువేడ్కన్.

౨౭౭౦

చ. నరుని రథంబుపై మఱి యనంతవిశాలమునై వెలుంగు వా
నరవర కేతనంబున ననారత మే నొగి నిల్చి మీకు సం

బరమును గూర్తు, రక్షణము వారక చేయుదు వాసుదేవసుం

దరతరహాపథారి నయి, తథ్యముగాఁగ నెఱుంగుఁ డీనుడిఁ.

౨౭౭౧

క. మీరొనరించిన యీ నుతి-ధారుణి నేనరులు భక్తితత్పరు లగుచుఁ

గోరిక నుతింతు, 'రే న-వ్యాధికి జయమిత్తు నిక్కువంబుగ నెఱుఁగు.' ౨౭౭౨

క. ఈ విధమున వరమును బర-దేవికరుణవలనఁ బడసి ధృతిఁ బొందుసుతుల్

భావమున గెలుతు మిఁక నని-భావించిరి సుప్రసన్నవదనాంబుజులై. ౨౭౭౩

యుద్ధ ప్రారంభము

శా. అంతం బొందుకుమారశూరులు ముదాయత్తాత్మ్యులై యుద్ధము

త్యంతోత్సాహముతో నొనర్చ వరపేమాధ్యంబులౌ తేరులం

దెంతే వేడుక నెక్కి వర్చధరులై యేర్పాటు దీపింప వి

భ్రాంతిం బొంద రిపుల్ స్వశంఖముల మ్రోవంజేసి రొక్కుమృడిఁ. ౨౭౭౪

చ. నడుని రథంబునన్ సకలనాయకుఁ డద్భుతవీర్యు డిందిరా

వరుఁ డగు వాసుదేవుఁడు ప్రభావము మీఱఁగఁ గూరుచుండి సం

బరమునఁ బొంచజన్యము నవారితరీలిని నూఁదె నంత ని

ష్ఠురతరినాద మొప్పఁగను శోద్యముగాఁగను మాటిమాటికిఁ. ౨౭౭౫

శా. ఘోరంబైన తదీయనాదమునకున్ ఘూర్జిలై లోకంబు, లా

యాశావం బవనీతలం బద్రువఁగా నాకంపముం బొందె, వి

స్తారప్రక్రియ ధార్తరాష్ట్ర లోకటన్ పైన్యంబుతోఁగూడ నా

హాశావంబు లొనర్చుచున్ నగచి రత్యంతంబు మానీశ్వరా! ౨౭౭౬

క. కౌరవపై న్యంబునకు న-పారబలుఁడు సకలలోకవరబలశౌర్య

దారమహారథుఁ డద్భుత-ధీరగుణుఁడు భీష్మఁ డధిపతిత్వముఁ బూనెన్.

ఆ. భీష్మమీఁదఁ దాను ద్వేషంబుతోఁ గర్ణుఁడపుడు న్యస్తశస్త్రుఁ డగుచు సమర

సీమఁ జేరరాక నీమంబు పూనెను-మూర్ఖచిత్త మొప్ప మునివరేణ్య! ౨౭౭౭

క. నాగాయతబలుఁ డధిక-త్యాగి వృకోదరుఁడు పొండవానీకేశో

ద్యోగమునఁ జెలఁగె విక్రమ-యోగంబున యముని బోలి యొప్పుచుఁ బెలుచన్.

క. పదిరాత్రులు భీష్ముఁడు బై-పొదవఁగ యుద్ధం బొనర్చి పొలియించెను న

త్యదయతఁ బొందుబలము న-ర్జుదసంఖ్య నవారితుఁడయి రోషం బొప్పన్.

చ. కురుబలమందు పైనికులు కుంఠితులై పడిపోయి రుర్విదు

ర్భరశరవర్షము ల్లరియఁ బల్కులుఁ బొండవవీరు, లప్పు డ

చ్చెరువుగ విక్రమించి కురుసేనల నెల్లను జుట్టుముట్టి సం

గరమునఁ గ్రీడసల్పి రెదఁ గ్రౌర్యము లొండవమాడుచుండఁగన్. ౨౭౭౮

చ. పదియవనాఁడు భీష్ముఁడు దివాకరుఁ డించుక వెల్లుచుండున
య్యదనునఁ బల్కురం దునిమి యద్భుతకీర్తిఁ జెలంగుచుండ న
మృదమున నర్జునుండు వరమార్గణ మేడ్తెట వింటఁగూర్చి భీ
ప్రదుని శిఖండిఁ గూడి ధర వ్రాలఁగ నేసె బలంబు లార్వఁగఁ. ౨౭౮౨

మ. మతిమంతుండు మహారథుండు జనసమ్మాన్యుండు భీష్ముండు వి
స్తృతశాస్త్రాంచితుఁ డుత్తరాయణ మెడఁ వీక్షించుచుఁ ధర్మప
ద్ధతితోడఁ శరత్త్వమందు సుఖయై తా నుండు, సంప్రీతి న
న్మతితోఁ దండ్రివరప్రభావము నిల్ఁ బ్రఖ్యాతిగావించుచుఁ. ౨౭౮౩

తే. అంతః గర్జుండు మొదలుగా నచటి యోధు
లెల్ల ద్రోణునిఁ గురుసేన కీశ్వరునిగ
నిలిపి సమరంబు నల్పిరి నిస్తులగతి
నైదుదినములు మరల నత్యన్భుతముగ. ౨౭౮౪

క. అత్తటి సుభద్రకొడుకు మ-హాత్తముఁడు మహారథుండు నురుబలయుతుఁ డు
వ్పెత్తుగఁ గౌరవయోధుల-యొత్తిడిఁ గూలెను నధగ్గయుద్ధక్రియచేఁ. ౨౭౮౫

ఉ. పాండవమధ్యముండు పటుబాహుబలాధ్యుఁడు ఫల్గునుండు “నేఁ
జెండద సైంధవుఁ బ్రతినచేసి దినాంతములోన” నంచు ను
ద్దండతరాస్త్రజాలములఁ దాఁకి ధరం బడఁగూర్చె, కౌరవుల్
బెండువడంగ శౌర్యమున భీతిలి తాపసనాయకోత్తమా! ౨౭౮౬

తే. ఈవిధంబున ఘోరమై యెసఁగు భండ
నస్థలంబున నుభయసైన్యంబులందు
హతులయిరి పెక్కు, రయిదవదగు దినమున
ద్రోణుఁ డిలఁగూలె క్రుపదపుత్రుని శరమున. ౨౭౮౭

క. అంతటఁ గర్జుండు సేనకు-నెంతయు నధిపతిగ నుండి యేడ్తెట రణముఁ
వంతగ నొనరించెను నా-వంతయు వెనుబడక శూరుఁడై మునివర్యా! ౨౭౮౮

క. భండనము రెండుదినము ల-ఖండగతిం గర్జుఁ డలుకఁ గావించి నిశో
ద్దండత నెటపి ఘటోత్కచు-దండిబలుని సంహరించె దానవవర్యుఁ. ౨౭౮౯

క. బలవంతుఁడైన కర్ణుని-జలమునఁ బోసిన పట్టి శాతశరముచే
నిలపైఁ గూలిచె నర్జునుఁ-డలపుగొనక భండనమున నరితతి తలఁకఁ. ౨౭౯౦

తే. ఉభయసైన్యంబులందున నుక్కుమిగిలి-నట్టి యోధులు యుద్ధజయార్థు లగుచుఁ
గూలిరి, పరస్పరముఁ గడుఁ గ్రూరరణము-సలిపి బలమటి భూమిపై సందమింపఁద్ర!

౮. సమరరంగమందు శల్యుని నతిరథుఁ-గూల్చె నిశితబాణకోటిఁ బఱపి,
క్రుద్ధుఁడయి యుధిష్ఠిరుండు ధర్మసుతుండు-కురుబలంబులెల్లఁ గూడి యూర్వ.
౯. ఒండొరు మీఱఁగాఁ దలఁచి యుక్కుచెలంగఁగ భీమసేనుఁ డు
ద్దండత వెల్లునట్టి గడఁ దాల్చి సుయోధనుఁ దాకె, నంత నా
భండనసీమ లేజమున భాసిలు నాత్మగడఁ ధరించి బ్ర
హ్మాండము సంచలింపఁగను నాతఁడు భీమునిఁ దాకె నుగ్రుండై. ౨౮౯౩
౧౦. కడువడి నడరి సుయోధనుఁ-బుడమిం బడఁగొల్పె వాయుపుత్రుం డలుకఁ,
దడములు గడసె ననేకము,-లడఁగిరి డుశ్శాసనాడు లసువు లెడలఁగఁ.
౧౧. ధార్తరాష్ట్రులు రణస్థలమున నీక్రియఁ బడిపోవఁగా నంతఁ బటుబలుఁడగు
ద్రోణపుత్రుండు శూరుఁడు కడు కోపంబు దీపింప రాత్రి నిద్రితులఁ బాండ
వుల శిబిరంబునఁ జెలఁగువారల నుపపాండవులను బల్కి బట్టి యైదు
గురను వధించె, కెప్పురముగ ద్రుపదపుత్రకుని ధృష్టద్యుమ్ను ధరణిఁ గూల్చె ,
౧౨. నిట్లు పెక్కుగతుల నెంతయు యోధవీ-రులను బిలుకుమార్చెఁ జలముమెఱయ,
నంత నర్జునుండు పంతంబు మడిఁ బొంగ-నడరి విశేఖవితతు లార్చి యేసి.
౧౩. ఘనబలులను నశ్వత్థా-మను గృపునిఁ దివిజసదృశమహిమాన్యుల ని
ల్పెను సమరయత్న విముఖుల-నొనరించి మునీంద్ర! విబుధు లుప్పొంగంగఁక.
౧౪. పదునెనిమిది దినములు భీ-లిదముగ సమరంబు నడచెఁ, క్రెల్లెను భూమిఁ
బదునెనిమిది యక్షోహిణు-లదరి యుభయపై న్యముల మహామునిచంద్రా!
౧౫. వాసుదేవునితోఁగూడఁ బాండవులు మ-హారథులు సల్పి రాజనిహారులగు ధర
ణీశులకు నెల్ల శాస్త్రవిహితసరణిని-నొర్వదైహిక కార్యంబు లార్యవర్య!
౧౬. అంత మాఘసిరాష్ట్రమియందు భీష్ముఁ-డసువుల వీడి వసువుల వసతిఁ జేరె,
పాండవులు సర్వరాజ్యంబు భగవతిదయఁ-బొంది పాలించి రత్యంతభోగయుక్తి.

ఏదిది యెనిమిదవ అధ్యాయము

శ్రీకృష్ణావతార సమాప్తి కథ

౧. ఈవిధి ఫలమున వసుధకు-వావిరి భావంబుఁ బాపి వసుదేవసుతుం
దీవసుధ విడిచి పోవఁగ-భావంబున నెంచె స్వీయభవనంబునకున్. ౨౯౦౦
౨. ఇంతలోన బ్రహ్మ యేలెంచి ద్వారవ-లీపురంబునకును దివ్యరూపుఁ
గృహ్మఁ గాంచి మిగులఁ గీర్తించి శక్తితోఁ-బలికె నివృద్ధమునఁ బరమశుభాని!

సీ. "శ్రీకృష్ణపరమాత్మచిత్తగింపుము మున్ను భూభారమును దీర్చు బాగడుటయును, బరదేవి మా విన్నపమును బాలింప నెమ్మది నెంచి, మేదిసీమహితభారమును దొలగింప శంభుని యనుమతితోడ మానుషాకృతిఁ దాల్చి మహిమ వెలయు మాయాపురుషరూప మీయనువున నుండె, నారూప మీవెకా యాదిదేవ!

తే. సకలధరణీభరంబు నిస్సంశయముగఁ-బాపితివి, శంభుమానసవాంఛఁ బూర్ణమగు విధంబున నెఱపి మా కతిముదంబుఁ-గలుగఁ జేసితి, విఠ నొండు కలదుమనవి.

ఉ. పూరుషరూపముఁ విడిచి భూతలమందుననుండి వేడ్కఁ నిచ్చారతి స్వీయధామమును సంతస మొప్పుఁగఁ జేరి మమ్ములఁ గూరిమిమీఱఁ బాలనము గొల్పునఁ జేయఁగ రమ్ము, దేవతావారములం దయందలఁచి యర్హ విధంబున నెల్లవేళలఁ." ౨౦౦౩

క. వినయంబున నీవిధి పలికెన సరసిజభవునిఁ గాంచి "కృతమతి! నే నీమనవి నెడఁ దలఁచితిని, న-య్యను వెంచితి నామనంబునం దోయారా! ౨౦౦౪

క. కడువడి నరుదెంచెద నిం-దెడసేయక స్వభవనమున కే జలజభవా! ఎడఁదఁ గడుముదము నొందుము, -తడయక చను నీదు దివ్యధామముఁ జేరఁ." ౨౦౦౫

క. అని యివ్వధమునఁ గృష్ణని-తనువున నున్నట్టి దేవి ధాతను బ్రేమంబున నూఱింపె, నవ్వల-విను మాపర దేవిదివ్యవిధ మాదృతితోఁ. ౨౦౦౬

తే. శ్యామసుందరరూప యాశక్తి ద్వార-కాపురము కాపురమువీడఁగాఁదలంచి స్వర్గయాత్ర నొనర్ప నిశ్చయ మొనర్చి-మంత్రులను జీరి పలికె "నమాత్యులార!

మ. యదువంశంబున జన్మముంగనిన ధర్మాత్ముల్ ధర్మ వీడి యింపొదవఁ స్వర్గముఁ జేర నేఁగిరి గదా! యొక్కుమ్మడిఁ జంచలౌ స్పదవృత్తి నిర్విహరించి మంత్రియగు నస్తావక్ర శాపాశ్చిదు ర్భదులై యెల్లరు, గొందఁ జుందురుగదా! మాద్యత్ప్రతాపుల్ ధర్మ. ౨౦౦౭

క. ఈవంశమునఁ బరాక్రము-లౌ వృద్ధులు మిగిలియుండి రని యెఱుఁగుదు, వారీవసుధేశత్యము సం-భావింపరు, తలఁప రిలను వసియింప నెడఁ. ౨౦౦౮

క. కావున నే స్వర్గమునకుఁ-బోవంగోరెదను నిక్కముగ, మీరలు దూతావళిఁ గరినగరమునకు-వేవే పనువుఁడు వచింతు వృత్తాంతంబుఁ. ౨౦౦౯

ఉ. ధర్మజుఁ గాంచి విన్నపముఁ దప్పక చేయుఁడు, శత్రుసూదనుండుర్నిలి నెయ్యిఁజై పరఁగు నక్షును భీముని మాద్రిపుత్రులఁ బేర్చిని జూచి తెల్పుఁడు సువిస్తృతరీతిని బ్రహ్మయానతిఁ ధర్మముగాఁ దలంచి చనెడఁ దివిఁగూర్చి ప్రయాణమం చొగిఁ." ౨౦౧౦

చ. మునివర! కృష్ణఁ డిట్లు తన పూనికఁ దెల్పఁగ మంత్రులెల్లరున్
మనముల దైన్యమొప్ప గుణమాన్యుల దూతల వేగవంతులన్
బనిచిరి యాలసింపకయె, వారలు హస్తపురంబుఁ జేరి యొ
య్యన నరనాథు ధర్మజ మహాత్ము యుధిష్ఠిరు భీము నర్జునున్. ౨౮౧౨

తే. నకులసహదేవులను గాంచి ప్రకటితముగఁ-దెలియఁజెప్పిరి శ్రీకృష్ణత్రిదివయాన
యత్నమును, బాండవులు వినియంతరంగ-ములను దుఃఖతులయిరి సన్మనివరేణ్య!

ఆ. కృష్ణు ననుగమింప హృదయంబున వినిశ్చ-యంబు చేసి యరిగి రపుడు ద్వార
కాపురంబుఁ జేరఁగా ద్రావదీప్రభృ-తులగు స్త్రీలతోడఁ దొరగఁదరలి.

ఉ. మానివరేణ్య! కృష్ణఁడు సమస్తజగత్పతి భూమి వీడి స్వ
ర్యాసము చేయు నంచు విని యాదృతి నాపరమాత్మతోడుతన్
బూనికఁ బోవఁగాఁ దలఁచి పూర్ణమనోరథయుక్తిఁ గృష్ణునిన్
మానవలోకవాసులగు మాన్యులు పెక్కురు చేరి రాపురిన్. ౨౮౧౩

ఉ. వచ్చినవారి నెల్లరఁ బ్రభావయుతాత్మఁడు పద్మలోచనుం
డచ్చుగ శాస్త్రరీతిని సమాదృతిఁ బూజయొనర్చి బాష్పముల్
పాచ్చుగ నేత్రపద్మముల నెంతయు నిండ గభీరవాక్కు ల
త్యుచ్చయభావముగ దెలుప నొప్పుగఁ బల్కె మునింద్రసత్తమా! ౨౮౧౪

సీ. “ఓసార్వభౌమ! యత్యున్నతిగుణ! యుధిష్ఠిర! మిత్ర! యర్జున! సిగ్ధభుజబల!
భీమసేనా! మీరు ప్రియమున నీపేరజానపదుల నెల్ల సంతతంబుఁ
బాలింపవలయును భావించి మీయాత్మజన్ముల పోలిక సాధులార!
స్వర్గంబునకు నేను జననున్నవాడ నిప్పుడె భూతలంబును విడిచి” యనుచుఁ

తే. బలుకఁగాఁ బాండవులు దుఃఖకలితచిత్తు-లగుచు, వినికృష్ణవాక్యంబు, లంత నశ్రు
పూర్ణ నేత్రాబ్జులై కడుఁ బూన్కి వేఱు-వేఱు నిల్లని పల్కిరి విబుధమాని!

వ. ధర్మరా జిట్లనియె ౨౮౧౫

క. “భువనాధిప! శ్రీకృష్ణా!-భవదనుగమనం బాసర్ప భావించితి, నీ
భువి నీవు లేకయుండినఁ-దవిలి వసింపంగఁజాలఁ దథ్యము నేనున్.” ౨౮౧౬

వ. భీమసేనుం డిట్లనియె ౨౮౧౭

క. “ఏ ననుగమింతుఁ గృష్ణా!-పూనిక నివసింపఁజాల భూతలమున నో
దీనశరణ్యా! యిట నీ-యాన సుమీ నీవు లేకయ ట్లామైనన్.” ౨౮౧౮

వ. అర్జునుం డిట్లనియె ౨౮౧౯

తే. "నీవె నాప్రాణ మగుదువు, నీవె యాత్మ, -వీవె గతి, నాకు మతివి నీవే యగుదువు,
దేవా! శ్రీకృష్ణ! భూమిపై నీవు లేక-యొక్కక్షణమైన నుండఁగా నోప సుమ్ము."

వ. నకులుం డిట్లనియె ౨౮౨౮

ఆ. "జగదధీశ! యేను జనుడెంత నీతోడ,-నుండఁజాల నిందు నొక్కనిముస
మైన నీవు లేని యవనీతలంబున,-నిజము, నిజము నాదు నిశ్చయంబు."

వ. సహదేవుం డిట్లనియె ౨౮౨౯

క. "దేవా! రక్షకుఁడవు, నా-కీవే ప్రాణంబులన్న, నీవె గలివిగా,
యీవసుధ నుండఁజాలను,-నీవెంట న్వత్తు, నాదు నిశ్చయ మిదియే." ౨౮౩౦

ఆ. ఆమహానుభావు లగు పాండవులు వేఱు-వేఱ నిట్లు పలుక విని ముకుందుఁ
డంత స్వాంతః బుట్టినట్టి ద్రావడిఁ గాంచి-పలికె మందహాసకలితుఁ డగుచు.

ఉ. "భూతలమందు నుండుటకు బుద్ధిఁ దలంతువె? స్వర్గలోకమున్
భ్యాతి వెలుంగఁ జేరుటకు నాత్మఁ దలంతువె? కృష్ణ! తెల్పుమా!
యీతటి నాలసింపక, త్వదీప్సిత మెట్టిదో? యాలకింప సం
ప్రీతిని నున్నవాఁడ" నన వేగమ ద్రావడి యిట్లనెన్ మునీ! ౨౮౩౧

తే. "నేను నీయంతభూతనై నెగడుదాన,-నాపరాత్పర కాలిక వాద్య వీవు,
జలమున జలంబు చేరుటవలె నిను నిపు-డనుగమించుచునున్న దానిను మహాత్మ!"

క. సురలోకమునకుఁ బయనం-బిరవుగఁ గావించు త్రిజగదీశ్వరుఁ గృష్ణున్
దరిసించి బలుఁడు వగచుచు-నరముని! గద్గదిక నిట్లు పలికె నయమునన్

చ. "ధరణిని వీడి స్వర్గపురి ధన్యతఁ గూర్పుగ నెంచిలేని, యో
వరద! త్వదీయసేవకుల భవ్యుల వృష్టికులంబునందుఁ బెం
పరయఁగ జన్మమె త్తిన మహామతిమంతులఁ గొంచు వెంట, నీ
తరుణమునందె వెళ్లఁదగు ధర్మము కృష్ణ! యనుగ్రహంబునన్. ౨౮౩౨

తే. వృష్టివంశజు లైన త్రిత్రయవరేణ్యు-లీమహాభుజు లెల్లరు నీవు పుడమి
యందు నుండకపోయిన సధివసింపఁ-జాల రొకనిముసంబేని జలజనాభ!"

సీ. అంతః బీతాంబరుం డరవిందలోచనుఁ డయిన శ్రీకృష్ణుఁ డత్యధికభక్తి
భాసురులను బిల్చి భూరదక్షిణ బిచ్చి స్వపురంబు వీడి నిర్జరనివాస
మునకుఁ బయనమయ్యె, వెను వెంట బలరాముఁ, డామహాశయువెంట నంటి వృష్టి
వంశ్యులెల్లరుఁ బంచపాండవుల్ సామాత్యులై నడచిరి వనితానివహము

తే. సంతసంబున శేరిటరా, సర్వులు జల-నిధితటంబును జేరిరి, నిఖలజాన
పదు లనేక దేశీయులై వటలువార-లెల్ల ననుగమించిరి కడు హృష్టలగుచు.

సీ. అంతలో నంది యత్యమలరత్న వినిర్మితంబైన దివ్యరథంబు సింహ
ములఁ బూన్చి యాకాశముననుండి యచటికేగొనివచ్చె, మతీయును మునివరేశ్వర!
పద్మసంభవుడగు బ్రహ్మదేవుడు దివ్యరథముల వేనవేల్ ప్రథితరీతి
సమకూర్చి యంతరిక్షంబున దేవతానివహంబుతోఁ గూడి నిలిచియుండె,

తే. సాగరతటంబునందు నచంచలమతిఁ
జేరియున్న శ్రీకృష్ణుని శిరముమీఁద
సురవరుల్ పుష్పవర్షముల్ గురిసి రెంతో
సంతసము నొందుచును మది సంయమింద్ర! ౨౮౩౧

చ. వివిధములౌ మృదంగములు భేదలు బోరుకలంగ వేడ్కతో
నవిరళరీతిఁ జేసిరి, యనంతముదంబునఁ బెక్కుఘంటలఁ
బ్రవితనాద ముప్పతిలఁ బల్కెఱు సల్పిరి, యచ్చరల్ దమిఁ
దవిలి విచిత్రనృత్యములఁ దాపసివర్య! యొనర్చి రత్నఙ్గి. ౨౮౩౨

క. ఈవిధముల నుత్సాహము-తో విబుధులు చెలఁగుచుండఁ దోయజనయనుం
డై వెలయు కృష్ణుఁ డెల్లరు-సేవింపఁగఁ గాళియయ్యెఁ జిత్రముగ మునీ!

చ. పటుతరసింహవాహమగు భవ్యరథంబునఁ గూరుచుండి యు
ద్భటమగు లేజ మొప్పఁగ విభాసితుండై పరజేవిరూపముఁ
దటుకునఁ బొంది దేవతలుఁ దాపసవర్వులు సన్నుతింపఁగాఁ
జటులగతిఁ జనెఁ శివుని సద్గిముఁ జేరఁగ, నంత నెల్లరుఁ. ౨౮౩౩

శ్రౌపది మొదలగువారు తమ దేహములఁ ద్యజించుట

తే. కమలసంభవుడాదిగాఁగలుగు సురలు
మునులుఁ గనుచుండ శ్రౌపదియును సముద్ర
జలమును స్పృశించి, కాళికావిలసితతను
వందు లయమయ్యె మునినాథ! యద్భుతముగ. ౨౮౩౪

తే. అంతఁ బ్రత్యక్షధర్మమయప్రభుండు-శాంతుడు, యుద్ధిష్ఠిరుడు పరస్యందనంబు
నక్కి యతిశీఘ్రగామియై యెలమి శుభద-మైన స్వర్గలోకముఁ జేరనరిగె మాని!

క. బలరాముడు నర్జునుడును-జలనిధిజలమును స్పృశించి చయ్యన రూపం
బుల నదలి నూర్చుజలదం-బుల పోలిక దేహకాంతి పొలుపొంద మునీ!

తే. పద్మశంఖచక్రగదలు భాసిలంగ-నాల్గుహస్తంబులందు విన్నాణముగను,
గరుడవాహనారూఢులై సరభసగతిఁ-జనిరి వైకుంఠదివ్యభువనమునకును.

క. భీమాదులెల్ల నంబుధి-నీమ నిలిచి గాత్రములఁ ద్యజించి జలనిధి
దా మరిగిరి స్వర్గమునకు,-నీమాడ్కియె వృష్టివరులు హిత మెఱిగి మునీ!

తే. ఈవిధంబుల నెల్ల రీయిలను వదలి-స్వర్గమున కేగ దుష్టిప్రముఖసతులు
శాంభవశరీరధర లయి స్వపదమునకు-నుత్సుకత్వంబు మదులందు నొప్పుచుండ.

క. చనఁగా శ్రీకృష్ణప్రియ-వనితలు తమ దేహములను వదలి ముదము నె
ఱొనఁ బూర్వక్రియ భైరవ-తనువులతో నపుడె చనిరి తమ పదములకుఁ.

తే. అచట శ్రీదామవసుదాము లాలకించి
కృష్ణదేవుండు స్వర్గపురిం బ్రవేశ
మాచరించె నటంచుఁ, దా రరిగిరి జయ
యును, విజయయును నను రూపులను ధరించి.

౨౮౪౬

నీ. ఈవిధంబునఁ బరదేవి భూభారంబుఁ బావఁగా నెంచి యప్పురమశివుని
ఱొరికఁ బూర్తిగఁ గొనసాగఁజేయఁగా శ్యామసుందరరూప మీమహి నవ
తారంబు నొంది యిచ్చారతిఁ బుంరూపమున సర్వలోకజనని యమేయ
మహిమంబు నెఱిపి సమస్త మేదిసీభారకుల నెల్లను హరించి ఛలముతోడ,

తే. మరలఁ దన దివ్యరూపంబు మహితరీతి
జగముల వెలుంగ ధరియించి సకలజనని
యాత్మదివ్యధామముఁ జేరె నతిముదమున
నాదిభగవతి యోగిజనావతంస!

౨౮౪౭

చ. హరియు జగత్ప్రభండు తన యంశను బూర్ణముగా ధరించి యి
ద్ధరణి జనించుఁ గృష్ణఁ డనఁ దద్దయు సన్నుతిసేయ, శంభు స
ద్వర్గమున భూమిభారకుల వారక సంహరణంబు చేయఁగా
నిరవుగ ద్వాపరాంతమున నెంతయు నొండొక కల్పమందునఁ.

౨౮౪౮

చ. ధరఁ బరదేవి కృష్ణతనుధారిణియై జనియించినట్టి స
చ్చరితము భక్తియుక్తులయి సంతతముం బరియింతు రేడు, వా
రయఁగ సర్వసౌఖ్యముల నంది యిటం బరమందుఁ గాంత్రు ని
ర్జరులకు దుర్లభంబయిన శాంకరిసత్పదమందు భద్రముల్.

౨౮౪౯

వ, అని యానతిచ్చి, మఱియును.

౨౮౫౦

క. విజ్ఞానలసితభావా!-ప్రజ్ఞానఘనప్రభావభావితవిభవా!

యజ్ఞక్రియానుభావా!-యజ్ఞఫలావాప్తిహేత్వనంత విభావా!

అంగ.౧

గ ద్యము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షవీక్షణ సమాసాదితోభయభాషాకవితావిభవ,
జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
విద్వద్విరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతయందు శ్రీమహాభాగవత
పురాణమునఁ బంచమాంశము

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ మహా భాగవతము

షష్ఠాంశము

ఏబదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

క. శ్రీకరసుగుణ విలాసా - లోకై కళరణ్యచరిత్ర లోకవికాసా |
నాకై శ్వర్య విభాసా-భీకరదనుజాంతకృత్రవృద్ధోల్లాసా |

౨౮౫౨

బ్రహ్మమయీ మహాకాళీస్థానవర్ణనము

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డీరీతిఁ బ్రీతివెలయ-నారదమునీంద్రునకుఁ దెల్పుఁ గోరికమెయి
నారదుఁడు దేవదేవుని గారవమునఁ-గాంచి యిట్లని పల్కె సమంచితముగ.

సీ. "ఓ జగన్నాయక! యరుకృపామయచిత్త! సకలసన్నతపాదజలజయుగ్మ |
యుత్తమోత్తమమయి యొప్పెడు పరిదేవచరితంబు వినఁగ నాశ్రవణములకు
వేడుక యయ్యెడు, విందానరింపవే భగవతీమూర్తిప్రభవము మీఱఁ
గైలాససీమ శంకరు సన్నిధానంబునను వెలుంగుచునుండునట్టి విధము

తే. నాపరాదుర్గవరసూక్ష్మరూపమును, ద-దీయదివ్యధామంబు సమేయమయిన
శారదీయ మహాపూజ సల్పువిధము-నోమహాదేవ! తెల్పవే యర్హరీతి.

తే. కాళికాదేవి విశదసూక్ష్మమగురూప-మెట్టిది? తిదీయసుస్థాన మెట్టిదగునా?
నాపయి ననుగ్రహం బుంచి యోపరశిని-దేవదేవ! మహాదేవ! దివిజవిరుత!"

క. ఈవిధిఁ బ్రశ్నింప మహా-దేవుఁడు నారదునితోడఁ దెల్పుఁగఁ బూనెన్
"దేవీచరితము విను, మతి-పావనము వచింతు"ననుచు భవ్యమనీషణ.

ఉ. "నారద! మున్ను తెల్పితి ననంతమహామహిమాధ్యమై మహా
దారత వెల్లు దేవవరధామమహావిభవంబు, నద్ది యే
వారికినే నగమ్యమయి భాసిలుచుండును, దేవదానవులే
కోరి కనంగఁజాల, రతిగోప్యమునై తగు నెంచిచూచినన్" ౨౮౫౩

సీ. పరమేశ్వరీదివ్యభవనపార్శ్వంబునఁ గల దొక్క ధామంబు లలితమగుచు,
బ్రహ్మాదినిర్జరవరులకునైన సుదుర్గమ్యమై, గుప్తమార్గము నయి,
యత్యంతకమనీయమై శోభనాకృతి నెసఁగుచు నుండు మునీంద్రవంద్య |
రమ్యసుధాసముద్రపరివేష్టితమయి యెల్లదిక్కులయందు నింపుగులుకు

తే. జ్వలనకాంతిని భాసిల్లు భవ్యరత్న-నికరసంఘటితంబగుఁ బ్రకటితగతి,
దానిమధ్యభాగంబునఁదనరునొకపు-రంబు మణిమయావరణతోరణయుతంబు,

క. నాలుగు ద్వారంబులు సువి-శాలములయి నాల్గుదిశల స్వచ్ఛములగు ము
త్రాలలితజాలవల్లిక-లోలి వెలయ నందమగుచు నొప్పు మునీంద్రా! ౨౫౫౯

క. ఆపుర మతిశోభితమై-దీపించు విచిత్రచిత్రదివ్యపతాకా
ఘాపితమయి యత్యంతసు-ఖాపాదక మగుచు ధ్వజసమాలంకృతమై. ౨౫౬౦

తే. అరుణనేత్రులు చిత్రఖట్వాంగధరులు-భైరవులు పెక్కువేలు శశ్వదభిరక్ష
చేయుచుందురు తద్దుర్గసీమయందు-వెలుగు ద్వారగణంబుల నిలిచి యెపుడు.

చ. శతధృతిముఖ్యులైన సురసత్తిములైనను భైరవాజ్ఞ స
మృతః గన కచ్చటం దిరుగ మానసమందుఁ దలంపఁజాల రే
వితముననేని యెల్లరకు భీతిని గల్గఁగఁజేయు దైత్యసం
తతికిని నదృశ్యతంబగుచుఁ దా నలరుక బుర నుద్ది నారదా! ౨౫౬౧

సీ. ఆపురవరమధ్యమందు నానారత్ననిర్మితంబును, మణినిచయదివ్య
చిత్రిత స్తంభసంశ్రితము, సువర్ణభూషణభూషితంబగు నద్వి మొప్పు,
నామందిరము మధ్యమందు సహస్రసింహాధ్యమై రత్నసింహాసనంబు
వెలుగుండు, దానిపై వెలయు శహాపరిభాగమునను దేవి యోగవిద్య

తే. సకలమానసపద్మసంచరణశీల-యా మహావిద్య శ్రీకాళికాంబ నెలయు,
నాపరాంబయె సర్వలోకై కజనని-భద్రదాయి మహామాయ వగమునీంద్ర!

సీ. ఆపర దేవి బ్రహ్మాండకోకిల సృష్టిపాలనలయములఁ బ్రథితరీతి
జేయంగ దక్షయై చెలఁగును స్వేచ్ఛచే, బ్రహ్మరూపిశియయి పరఁగుచుండు,
విజయాదియోగనుల్ వేచి చతుష్పత్తిసంఖ్యకులగువారు చతురమతులు
పురకార్యములనెల్లఁ బూనిక చేయుచునుండ్రు తదాజ్ఞ చే నురుతరగతి,

తే. వరమునీ! దేవి రక్షణభాగమందుఁ-గడుముదముతోడుతక మహాకాలుఁ డన స
దాశిపుం దుండుఁ దృప్తితోఁ దా రమింప-నమృహాకాళి సంప్రీతి ననవరతము.

తే. భైరవులు పరివేష్టించ బాహ్యానీమఁ-జెలఁగుచుండు పరాంబికాసిద్ధమంది
రంబు సౌమ్యంబు గడు నదృశ్యంబు దుర్ల-భంబు బ్రహ్మమలకునైనఁ బరమమాని!

చ. కమలజవిష్ణుశంకరుల గారిప మొప్పుగఁ గూడి శ్రద్ధతో
నమరవరేణ్యుఁ డింద్రుఁడు హహామతి యా పరదేవిఁ జూడ నా
సమయమునందె ఘోరతరసాధ్వసదంబగు బ్రహ్మహత్య పా
పమునను ముక్తుడయ్యె సురవారసమర్చిత! సన్నునీశ్వరా! ౨౫౬౨

తే. అపుడు బ్రహ్మయు విష్ణుండు నమరనేత-యయిన యింద్రుండు దేవదేవతాత్రయమ
హాప్రసాదంబునను గాంచి యాపరాంబుఁ-గాళికాదేవి సంతోషకలితు లయిరి.

క. విను మోచత్సా! దేవీ-ఘనమందిర బాహ్యసీమః గడు విస్తృతి నౌ
య్యనఁ దెల్పెద, నవహితమతి-మునివంద్యా! యిప్పుడు నీకు ముద మొదవంగఁ.

సీ. ఆ దివ్యసౌధంబు నన్నిదిక్కుల రత్నవరణవేష్టితమయి వలలుచుండు
బహిరంగణము చతుర్ద్వారశోభితమయి రత్నతోరణముల నూత్నరీతి
శోభిల్లుచుండును సురమునీ! యవ్వాని రక్షించుచుండు నిరతి సతంబు
నద్దానిలోపల నలరుచుఁ గామాద్య లుపయోగిను లసంఖ్య నొప్పుచుండు

తే. తద్బహిస్సీమను వసింతు దర్శనార్థ
లగుచు బ్రహ్మలు గోటిగో, ట్లై విష్ణు
మూర్తులును, దర్శనోత్సుకుల్ మునివరే.శ్య!
యెన్నఁగ నసంఖ్యులగుచు మహాన్నతగతి

౨౮౬౯

సీ. ధ్యానపరాయణు లై నిల్చియుండు బ్రహ్మాండకోటయందు నలరువాడు
తద్బహిర్భాగానఁ దాపసివర్య! వివిధరత్ననిర్మితవిశదమగుచు
వెలయుఁ జతుర్ద్వారవిలసితభాగంబు, సంతతి మచ్చటఁ జతురులయిన
గణములు కోటిసంఖ్యలు పరిరక్షణ మాచరించుచు నుండు రక్షరీతి ,

తే. నాచతుర్ద్వారములకంటె నవలఁ గోటి
సంఖ్యులగు త్రిదశేశ్వరుల్ సరవి నిండ్ర
ముఖ్యు లాదేవిదర్శనమును మనమునఁ
గోర్పిఁ గోరుచు ధ్యానయుక్తు లయి చిరము.

౨౮౭౦

క. నానారత్నపర్యవృత్త-మై నెగడును ద్వారసముదయం, బీక్రియ ని
త్యానూనశోభ సంబిక్-యానతి రక్షింతు సేవకాళి సతంబుఁ.

౨౮౭౧

చ. పురమున కుత్తరంపుదిశఁ బుష్పితదివ్యసుచూఽప్తిచిత్రబం
భరరవసంకలం బగుచు భాసిలు నోమునినాథ! దివ్యమై
వరుడుచిఁ బారిజాతవనవర్య మొకం , డట సర్వకాలసు
స్థిత వసంత మొప్పుచును జెల్వగుచుండును నేత్రపర్వమై.

౨౮౭౨

చ. పవనము మందమందముగఁ బర్వచునుండును, బ్రహ్మవిష్ణుము
ఖ్యవిబుధవర్గ మెల్లపుడఁ గాంక్ష చెలంగఁగఁ బక్షిరూపముల్
దవిలి యటఁ వసించుచు నుదారిత నప్పు దేవకీర్తివై
భవము మనోహరంబుగను బాడుచు నుండ్రు ప్రభాతవేళలఁ.

౨౮౭౩

మ. వరహానీశ్వర! యా పురంబునకఁ బ్రాగ్భాగంబునందుఁ మనో
హరమై దివ్యసరోవరంబు గల, దం దత్యద్భుతస్వర్ణపం
కరుహంబు ల్కుముదంబులుఁ గనుగొనం గాంతింబులై భ్రంగని
ర్భరఝంకారయుతంబులై సతతముఁ రాజిల్లెడుఁ వేడుకఁ.

౨౮౭౪

క. సరసీతలమునఁ జంపక-కురవకము లశోకములును గుసుమవిత్తులఁ
బరిమళము నెఱపఁగ మనో-హరమయి భాసిల్లుచుండు నలికాంతంబై. ౨౮౭౫

తే. నారదా! చిత్రవివిధరత్నములచేత-విరచితంబయి సోపానవిత్తి తత్స
రోవరమునకు నంతట రీతిమెఱయు-చుండు, నాపుర మీరీతి నొప్పుమిగులు.

శా. దేవీరమ్యనివాస మీవిధమునఁ దీపించు, నూత్నంబులౌ
భావంబు ల్పొసఁగిం గళల్ చెలువుగా భాసిల్ల వేర్వేట నె
తేవిత ల్పచరించు విద్య లవి యెన్నే నూర్జితప్రక్రియఁ
సేవించున్ మునినాథ! యచ్చట జయశ్రీదేవి నిత్యాదృతిఁ. ౨౮౭౬

శా. నానాహాసములఁ సదాశివుఁడు విన్నాణంబుగాఁ దాల్చి యో
మాసింక్రోత్తమ! దాని దక్షిణమునఁ మాహాశ్శ్యముం జూపుచుఁ
దా నుండుం బ్రియమారఁ గ్రీడలను నిత్యం బున్నతిఁ దేవి య
త్యానందగబునఁ దేల్పుచుండఁ గనుచున్ హర్షించుచున్ నెమ్మదిఁ. ౨౮౭౭

అఱువదియవ అధ్యాయము

ఇంద్రునకు బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తి

సీ. అంత నారదమాని యణఁకువ వెలయ మహాదేవుఁ బ్రార్థించి యడిగె నిట్లు
"దేవదేవా! మహాదేవ! నాపయి ననుగ్రహ ముంచి పూర్ణంబుగాఁగఁ దెలుపు,
మేరీతి యింద్రున కేర్పడె బ్రహ్మహత్యాచోప? మాపురందరుఁడు బ్రహ్మ
మున్నగువారలు పూన్చి మహాకాళి దర్శింప నేరీతి తరలివచ్చి?

తే. రామహాదేవు కరుణచే నఖిలసురవ-దులును, బ్రహ్మాదులును జేరి సలలితగతి
సర్వలోకములను దాటి సాక్షిలేని-కాళికాలోకమును జేరఁగలిగి యెల్లు? ౨౮౭౮

క. ఏవిధమున భైరవగణ-సేవితమై రక్షితమయి చెలఁగెడు పరదే
వీవరపురంపు ద్వారము-దేవా! చేరి? రసి యెల్లఁ దెలుపుము కరుణా. ౨౮౭౯

మ. పరమేష్ఠిప్రముఖామరప్రకర మేఘక్కిఁ జగన్ద్రాత సు
స్థిరయై యంతిపురంబునందు వెలయన్ సేవింపఁగాఁ బోయి త
ద్వరపాదాంబుజదర్శనంబు నలువఁ భాగ్యంబులం జేసి? కే
కరణిఁ దేవి చెలంగె నప్పు? డదలోఁ గాంక్షింతు, చే తెల్పుమా." ౨౮౮౦

క. వినయమున నిట్లు లడుగఁగ-మునినాథుఁడు నారదుండు ముదమున దేవీ
ఘనమహిమఁ దెల్పఁగా నొ-య్యన నారదుఁ గాంచి యమ్మహాదేవుఁ డనఁ.

సీ. "నారదా! విను తొల్లి సారసభవద త్తవరగర్వమున మహాసురుడు వృత్రుఁ
డను దనుజాధీశుఁ డధికబలంబున సురలనెల్లను గెల్చి గరిమ మీతి
యింద్రాధిపత్యంబు నేర్పడఁ దాఁ బొంది చంద్రసూర్యులశ్వసనధనక
దండధరాదుల దండించి వారల యాధిపత్యంబుల నపహరించి

తే. యధిక బలవిక్రమాన్వితుఁ డయి జగముల
నెల్లఁ దానయి యేలుచు నెంతయు మహి
మంబుతోడ నేకాధిపత్యంబు దర్ప
మొప్పఁగా వెల్లుచుండె నితోదయమున.

౨౮౮౩

ఇంద్రుడు దధీచిని యాచించుట

ఉ. ధీనిధియై వెలింగెడు దధీచిమహాసివినిర్మితాస్త్రమే
వానిని జంపఁగాఁదగిన శాణము, దానిని బట్టి యింద్రుఁడే
పూనికఁ గొట్టనాననుచు భూరిపంబుఁ బితౄమహుండు ము
న్నే నియమించె నెంతయు మునీశ్వర! నానద! యశ్శుతంబుగఁ.

౨౮౮౪

చ. సురగురుఁడౌ బృహస్పతి విశుద్ధతపోవిభవానుభావుఁ డా
దరమున బోధచేయ బలదైత్యవిభేది వినీతుఁడై వెనక
సరసిజగద్భుజై న విధిసన్నిధికిం జరి, భక్తి వేడి, త
ద్వరవిధ మెల్ల విస్తరత బ్రహ్మకృప నిస్సరి, యంత నారదా!

౨౮౮౫

చ. జగదభిరక్షణార్థమయి సంయమినర్యు దధీచిఁ గాంచి య
త్యగణితశక్తితో వెలుగునట్టి తపస్థిని వేడనెంచి దే
నగణమహాప్రభుం డయిన వాసవుఁ డాదృతిఁ జేరఁబోయె నా
ప్పుగను దదాశ్రమంబు మునిముఖ్యుసచూశ్రితదివ్యసీమకుఁ.

౨౮౮౬

క. మునిసత్తముఁడైన దధీ-చిని గని నందనమొనర్చి చేతులు జోడిం
చి నిలిచె నప్పరుహూతుఁడు, - మునియును స్వాగతము నడిగె మునిజనవంధ్యా!

సీ. అంతరంగంబున నమరనాథుఁడు తన యాశ్రమగుంబునకును నరుగుదెంచె
నని యెంచి యప్పుడు మునివరుండు దధీచి తా లేచి యాసనం బోలి నొసఁగి,
కుశలాదికంబులఁ గూర్చితో నడిగి "యో దేవరాజా! యిట నీవు ప్రీతి
రాఁ గతం బేమొకో? వేగ దెలుపు" మంచుఁ బ్రశ్నించె, నంతట వాసవుండు

తే. తృప్తుఁడై మునివర్యు దధీచిఁ గాంచి
వినయమునఁ బల్కె "మునినాథ! యనయము భవ
దీయచి త్తంబునకు నేది తెలియరాక
యుండు మా వృత్తమంతయు నొక్కరీతి ?

౨౮౮౮

చ. మునివర! వృత్రనామకుడు భూరిబలాధ్యుడు రాక్షసేశ్వరుం
డనుపమమైన బ్రహ్మవర మాదృతి నొంది యహంకృతాత్ముడై
యనయము లోకపాలకుల నందఱు గెల్చి త్రిలోకనాథుడై
తన కెదురెవ్వరుంగనక తాఁ బరిపాలన మాచరించెడున్. ౨౮౮౯

ఆ. వాని భయమువలన స్వర్గంబు వదలి మే-మెల్లసురల మిట్టు బుల్లములను
గలఁత నొంది గూఢపులను బోలుచు నుత్త్య-భూమిఁ జేరినార మోమునివర!

తే. యజ్ఞభాగింబులూ సున్న, యర్చనంబు-సలుపువారూ లేరైరి జగతియందు,
నిట్టి దుర్గతి నొంగితి, మెట్టు లింక? -నేమి తెలుపును నూగతి యిట్టులనుచు?

క. దేవతలఁ గన్ద్రాంబుధి-లో నడి మునుఁగంగనీక లోకంబుల గుం
శవింప నుద్ధరింపఁగ-భావంబున నీవు తలఁపవలయు మునింద్రా! ౨౮౯౦

క. నీవే మాచుఃఖంబుల-చేవేళిం దీర్పు, నెవని నెంగును లే రో
దేవా! నిచ్చునీ నీవే-భావింపుము, నీవె చూడఁ గ్రాపు మునింద్రా!”

చ. గివిజనరేఖ్య పల్కుల దగ్గిచి ప్రియంబున నాలకించి, “వా
సవ! గనినాఁడ యోగయుతచక్షువుచే గడచన్న వార్తలన్
బ్రవిశదరీతిఁ గాఁదగిన వార్తల నెల్లను నామనంబునన్
మివులఁగఁ దెల్పు మిప్పు డెద మీరలు గోరెడు కోర్కె యంతయున్.”

సీ. నావుడు నిర్జరనాథుండు మునినాథుడైన దగ్గిచితో నతిశయమగు
నినయంబుతోఁబల్కి “వినుముతాపననాథ! కరు శతోక్షుతనన్నుఁ గనుముతంద్ర!
భవదీయమైనట్టి భవ్యసన్నిధికి నే నరుదెంచిసట్టి యప్పురమకార్య
మును దెల్పుచున్నాఁడ, వ నమునఁ గడుభయం బావరించుచునున్న, డైన నిపుడు

తే. మనవిచేయుచునున్నాఁడ, మట్టుమీఱి-సంచరించుచునున్న రాక్షసవరేశ్వరు
డయిన వృత్రాసురునకు బ్రహ్మ యొకరీతిఁ-జేసియున్నాఁడు మృత్యువు సిద్ధమాని!

ఉ. ఆవిధముం గృపన్ విను మహాశయపూజిత! తావ కాస్థితే
జేవ వెలుంగ నంతయును సిద్ధముచేసిన యస్త్రసంచయం
బే వడి వానిఁ జంపఁగల, దెద్దియు వ్యర్థమె యంచు, కానికై
సేవయొనర్చి పొందుటకుఁ జెచ్చెర నిన్ శరణంబుఁజొచ్చితిన్. ౨౮౯౧

చ. మునివర! సర్వలోకహితమున్ భవదీయవశంబు నైన యీ
యనుపమకార్య మంతయును నాదృతిఁ దెల్పినవాఁడ, నీదు నె
వ్వునమున కెట్లు తోచునో సమంజస మంచును, నవ్విధంబునన్
వినయము మీఱఁ జేయుదును, వేఁడెద, యుక్తమదేదో! యెంచుడి.” ౨౮౯౨

దధీచిప్రత్యుత్తరము

సీ. ఈవిధంబునను మహేంద్రుండు సురపతి యా దధీచికి దెల్పె నమరమాని |
 విను మంతట దధీచి మనమున యోజించె, “నేమిచేయఁగ నగు నిపుడు? విముఖు
 గా నింద్రుఁ బంపుట కార్యమా? యటుగాక కామంబు వదలుట కార్యమగునె?”
 యంచు నించుక సేపు చంచలుం డగుచును ద్వైధభావంబును బడసి, తుదకుఁ

తే. బలికె “రాజ్యంబుఁ గోల్పోయి భ్రష్టులయిన
 వారలై మామకాస్థిచేఁ బదప్రసాద
 నండఁగలిగిన, నాడు దేహంబు యోగ
 మునఁ ద్యజింతు లోకహితార్థముగ, నిజంబు.

౨౮౯౮

చ. ఎవని శరీర మెన్నఁగఁ బరేష్ఠితహేతువులక నశించు, నా
 ప్రవిమలదేహమే మిగులఁ బ్రస్తుతికెక్కను, ధన్యమైన దా,
 భువిని ననిత్య మాఁ దనువు, పూజ్యతరంబగు ధర్మమే సతం
 బు వెలయుఁ, గాన దేహమును బూర్జిం ద్యజించెదఁగాక యిప్పుడే.” ౨౮౯౯

చ. సురపతినమ్మృఖంబున విశుద్ధత నిట్లు దధీచి పల్కి యు
 ధురనిజతేజ మెంతయును దోషఁగ వెల్లుచు యోగమూని తి
 ద్వారతనువుం ద్యజించి, కడుభద్రమునై విలసిల్లుచున్న య
 ప్పరమపదంబు మోక్షమును భాసురవీరిని నొందె నారదా

౨౯౦౦

ఉ. అత్తటి నింద్రుఁ డంతయును నారసి, మాటకమాట కుస్సురిం
 చుత్తలపాటు నొందుచును, నూర్పులఁ బుచ్చుచు, లోకసౌఖ్యసం
 పత్తిని గోరు నీచుల మభివృద్ధిల మాం చని దూరుచుకొన్ వగ
 దత్తత మంద యుండె నటఁ దా గొకయించుక సేపు నన్నునీ!

౨౯౦౧

ఉ. అంత మహేంద్రుఁ డామునిమహాస్థుల సాదరుఁడై గ్రహించి, బ
 ల్పతముతోడ వృత్రునిఁ బ్రభావము మీఱ వధించుకొరిక
 స్వాంతము పొంగుచుండ బహుశస్త్రసమూహములక రచించి, తా
 జెంతకుఁ బిల్చి దేవతలఁ జెచ్చెర యోజననల్ప సోప్పగి.

౨౯౦౨

సీ. సురవీరు లెంతయు శూరులై వెనువెంటఁ జనుదెంచుచుండఁగా శతమఖుండు
 దేవదురాసకు దితిజవద్యుని నెదిరింపఁగాఁ బయనించె ధృతిని మించి,
 కడుభయంకరమైన కార్ముకవరమును గరమునఁ దాల్చి యాశరవరేణ్య
 యుద్ధరంగమునకు నుద్ధతితోఁ బిల్చె, నపుడు వృత్రాసురుం డతిబలాఢ్యుఁ

తే. డాలము నొనర్పఁగా వచ్చె, సంత నింద్రుఁ
 డధికశౌర్యమునక దధీచ్యునినిర్మి

తాస్త్రముల వజ్రమునను జక్రాముధమునః
గొట్టి వృత్రాసురుని ధరః గూల్చె ననఘ!

౨౯౦౩

ఉ. నారద! యీవిధి సురగణప్రభుడైన శత్రుకతుండు పెం
పారఃగ వృత్రుఁ జంపి కలుషాత్మకుఁ డయ్యెను బ్రహ్మహత్యచే,
గారవ మొప్పుగా వినుము కాలిక నాజగ దేకమాత నే
తీరునఁ జూడవచ్చె ననఁ, దెల్పెద దానిని నింక నారదా!”

౨౯౦౪

అఱువదియొకటవ అధ్యాయము

ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్యను బోగొట్టుకొనుటకుఁ గావించిన యత్నము

వ. శ్రీమహాదేవుండు నారదమునీండున కిట్లనియె.

౨౯౦౫

సీ. “సంగరస్థలమున సచురదుర్జయుడైన వృత్రాసురునిఁ జంపి పృథులశక్తి,
నైరావతేముమీఁద నాసీనుడయి యింద్రుఁ డఖిలదేవగణంబు లాదిమునులుఁ
దను బరివేష్టించి చనుదేరఁ గడువై భవంబునఁ బొంగుచుఁ బరమమైన
యమరావతిం జేరి యానందమున సుధర్పార్వాసనంబున నధివసించి

తే. వినయవినమితగాత్రుడై విబుధవరుల-దేవమునులను గాంచి సద్భావమునను
వినుతి యొనరించి పల్కె గంభీరమధుర-వాక్యముల నిల్లు నారదవరమునీంద్ర!

చ. “మునిజనమాన్యుడు వితతపుణ్యతనుండు దధీచి నేను గో
రినయటు నాదుపల్కులను బ్రీతిని నెమ్మది గారవించి యొ
య్యనఁ దన యస్థిపుంజముల నర్పణచేయ స్వకీయకాయ మే
పునను బరిత్యజించి చనె మోక్షపదంబును జేర వెల్లుచు.”

౨౯౦౬

ఉ. దాననె బ్రహ్మహత్య యతిదారుణపాపము నాకుఁ గల్గె, నో
మానివరేణ్యులార! యది మాన్వగ శక్యము గాదుగా! కృపణ
మానసమందుఁ బూని నను మాన్యునిగా నొనరింప నిష్పడే
పూనికతోడఁ గల్గెషము పోవు నుపాయము తెల్పుఁడీ త్వర.”

౨౯౦౭

చ. అనవుడు దేవమానులు మహాశయ “లో విబుధేంద్ర! స్వేచ్ఛచే
తనె తన దేహము వదలి ధన్యత బ్రహ్మపదంబు బొందఁగాఁ
జనెను దధీచి, దానను నెసంగఁజాలదు బ్రహ్మహత్య నీ
కు, నియతి సంతయు వినుము, కొద్దిగఁ గిల్చిష ముట్టు వాసవా!

౨౯౦౮

ఉ. ఆ దురితంబు వాయుటకు నత్యధికంబగు భక్తితోడ నీ
వాద్యుని నశ్వమేధము మహాఘనికృంతన మాచరింపు, మిం
కేదియు భీతిలే" దనఁగ నింద్రగురుండును నాలకించి స
మ్మాదముతోడ 'నా, నిదియే పోలు' నటించును బల్కె నత్తటికె. ౨౯౧౦

క. సురవడు లెల్లరుఁ గడుసం-బరమున 'హయమేధ మొనరుపందగు' ననుచున్
సురనాథుతోడఁ బల్కిరి,-హరియును శాంతాత్మఁ డగుచు నలరె మునీంద్రా!

క. అంతిపురములోనికిఁ గడు-సంతసమున దేవవిభుఁడు చ నె, విబుధవరుల్
స్వాంతముల మోదమున స్వని-శాంతంబుల కరిగి రంత సంయమినాథా! ౨౯౧౧

తే. ధర్మశాస్త్రోక్తరీతి సుధర్మవిభుఁడు
వాసవుఁ డొనర్చె నప్పుడు వాజిమేధ
మంత బహుసద్వ్యయంబుతో నఖిలపాప
భంజనముగాఁగ నెంతయుఁ బరమనియతి ౨౯౧౨

నీ. అంతట నొక్కనాఁ డెమరి మానీంద్రుండు నారిదుం డింద్రునిఁ జేరవచ్చి
యర్హసత్కారంబు లంది నిర్జరసభయండు దేవేంద్రున కనియె "ముష్టి
గముల నేలెడు హాఠీ కావించితివి హయమేధంబుఁ బూన్కితో, మిక్కుటమగు
బ్రహ్మహత్యాపాపపంకంబు శేషించియున్నది, కనవు మహోన్నతముగ,

తే. నట్టి కల్పవంశు యత్నంబునను శుద్ధి-కార్యమునను శాపఁగా ననువగు
రీతి నరయవైతి, ఖ్యాతి నశించు సు-మిత్రులున్న నిర్జరేంద్ర! నీకు." ౨౯౧౩

క. సురమునిపల్కుల విని నిర్జరపతి "హయమేధ మేను నప్పితిఁ బాపా
త్కరముల బాయఁగ, నది యే-సరణిని శేపించె దేవసంయమి! మతియున్.

తే. బ్రహ్మహత్యాదురిత మెట్లు పాయఁగలదు?
తగిన వెరవును యోజించి దయఁ దెలుపుము
నాకు" ననవుడు సురమునినాథుఁ డాద
రంబునను దెల్పెఁ ద్రిభువనరాజ్యపతికి ౨౯౧౪

క. "సురనాథ! భక్తి గౌతము,-గురువద్యునిఁ జేరినరిగి కోరు ముపాయం,
బురుతరసకలార్థవిదుం-డిరవగు వెరవును వచించు నెంతయుఁ గరుణన్. ౨౯౧౫

క. గురువాక్యమె వరశాస్త్రము,-గురువాక్యమె వరతిపంబు కోర్కులఁ దీర్పన్,
గురు వెద సంతోషించినఁ-బరమార్థదుఁ డగుఁ, గొఱంత వజలదు దేవన్.

తే. గురువరోక్తి ప్రాయశ్చిత్తిసరణి వెలయు-నంచు సకలవేదంబుల యాశయంబు,
గురువరాజ్ఞను గార్యంబు జరపి పాప-పంక్తినుండి విశుద్ధిని బడయఁగలవు."

ఇంద్రుడు గౌతమాశ్రమమున కరుగుట

అ. దేవమాని యిట్లు తెలిపి స్వస్థానంబుఁ-జేరఁబోయె, నంత శీఘ్రముగను
గౌతమాశ్రమమున కాతతథక్తి వా-సవుఁడు చేరఁబోయె సంయమింద్ర!

సీ. మధ్యాహ్న కాలార్కమహితప్రభ ల్బ్రీటు గివ్యకాయోన్నతు దీప్తకనక .
కాంతివిభాసితు ఘనజటాజూఃపని సంతతజ్ఞాననిస్థాగరిష్ఠు
సకలజగన్నుతు శాంతగుణోపేతు మహానీయయాపుని నశానినాథు
గౌతమమునివర్యు ఘనుని సాక్షాన్మహాదేవుని రీతిని దేజగిల్లు

తే. స్వగురువరుఁ గాంచి సదృక్తిసహితుఁడయి ప్ర-దక్షిణం బాచరించి వృత్రప్రహర
ధరణిపై మునిపతిసన్నిధానమందు-సాగిలంబడి మ్రొక్కె నిశ్చలమనీష, ౨౯౨౧

క. మునిపతి గౌతముఁడు సమా-ధిని వీడిన యవసరమున దేవాధీగౌ
దన సన్నిధానమునఁ జేరినవానినిగా నెఱింగి ప్రీతిం బలికె, ౨౯౨౨

తే. “త్రిభువనాధిప! యావత్స! వివిజవరుల-తోడఁ గుశలంబుగా నున్నవాడ వనుచు
నెంచుచున్నాడ, వచియింపు మిద్ధచరిత!-నీను రాకకుఁ గారణం బేది యిపుడు?”

చ. అనుటయు నింద్రుఁ డిట్లనియె “నార్య! గురుప్రవరా! త్వదీయ ద
ర్శనమున నెంతయుం గుశల సంపద, మీరలు లోకమందు నె
వ్వనికి గురుత్వసత్పదవిభాసితు లాదురొ వాని కెయ్యెడఁ
గన నశుభంబు లేదనుచు గట్టిగ నే వచియింతు నెప్పుడు, ౨౯౨౩

చ. వినుఁడు కృపాంతరంగ! కడుఁ బ్రేమను నాదగు విన్నపంబు, నే
నొనరిచినాడఁ గిల్పిష మదొక్కటి, నెందును గోచరింప దో
యనఘ! తదీయనిష్క్ర-తి, సమాదృతిఁ జేయ సమర్థులైన మీ
యనుపమ సన్నిధానమున కర్చిని జేరితి నోగుకూ త్తమా! ౨౯౨౪

చ. ఖలుఁడగు వృత్రుఁ జంపుటకుఁగార గయికొంటి దధీచిహ్నానియె
మ్ముల నొగి వేడి, దాన ననుఁ బొందె గురూత్తమ! బ్రహ్మహత్య నాఁ
గలుషము దుర్నివారమయి శాంచ నశక్యము నౌచు, దాని నే
వలను దలంచి నిష్క్ర-తిని బాగుగ నందుదుఁ జెప్పఁడీ దయ, ౨౯౨౫

ఉ. చేసితిఁ దన్మహాఘము నశించు నటంచును నశ్వమేధము
దోసము లెల్లఁ దీర్చుటకుఁ దూర్ణముగాఁ దగు నంచు నెంచి, యా
యాసమతాని పాప మది యట్టులె యున్నది, పో ద, దింక నేఁ
జేసి తరింపఁగార దగిన శ్రీకర కార్యముఁ దెల్పుఁడీ దయ, ౨౯౨౬

తే. బ్రహ్మహత్యామహాపాప పంకమగు
డ నగు నే నెట్టులు తరింతు! దీనచిత్తు

నన్నుఁ జూచి యుపాయంబు నెన్ని తెలిపి
దయను రక్షింపఁబూనుఁజీ భయము దీర్చి.

౨౯౨౮

తే. పరమధర్మవిదుండవై గురుఁడవయిన-నీవు రక్షణచేయ నత్యైవిలమగు
పాపముండుట గూడ నాభానమంగుఁ-గరము దుఃఖంబు గల్గెడు పరమమాని!"

క. ఈవిధమున విన్నపముఁ-గావింపఁగ విబుధవరుఁడు కగువినయమునన్,
ధీవిభవ్రుఁడు గౌతమముచి-నూ వాసపుష్కోడఁ బల్కె నాదృశిమీఱన్. ౨౯౩౦

సీ. "ఓవత్స! సురవతీ! యుల్లంబునందు కేవలంబును నదలుము, సంబరంబు
గొందుము, పాపంబు పొందికఁ జిరకాల మట్టులె నిలువదు పట్టుగలిగి,
తెగిన యుపాయంబుఁ దడవి త్వత్పూర్వశాపప్రశాంభిఁ దెల్పువాఁడ నిపుడె,
నినుము దధీచిని మనమున సామాన్య విప్రునిగాఁ గంటివే సురేంద్ర!"

తే. ఆ ముని ద్వితీయవిశ్వేశుఁ డనుచు నమ్ము,
మంచితముగ నీనన్నుక్తుఁ డగు మహాత్ముఁ,
డామునిండుని హత్యచే నడిచినట్టి
పాప మతిఘోరతరమయి పట్టె నిన్ను. ౨౯౩౧

క. సురనాథా! యస్వాపము-తురగమఖం గాచరింపఁ దోడ్తో శాంతిం
బారయునె? కగుఁ దీవ్రంబయి-పరఁగుట సామాన్యమగునె పాయఁగఁ జేయన్!

క. దురితంబుం బూర్ణంబుగఁ-బరిత్యజింపంగఁ దలఁపు భావంబున నీ
విరవుగఁ గోరుదునేనిన్-సురనాయక! నినుము నాగు సూక్ష్మ భక్తి.

తే. సకలపాపవినాశిని, నకలుషనుతి-లోక పాననిరితి, సుష్లోక చరత
నమృతహాకాశి కాదేవి నిధిభక్తి-దర్శనముఁ జేసికొనిఁబొమ్ము తడయ కిప్పుడె."

చ. అనవుడు నింద్రుఁ డిట్లనియె నమ్మునినాధునితోడ "సద్గురూ!
ప్రణుతియొనర్తుఁ బూర్ణదయఁ బాపవినాశిని కాశికాంబ యె
య్యనువున నుండు? రూప మెట్లు? లామహానీయగుఁడోఽప్య యెందుఁ బ్రీ
తిని వసియించు? దెల్పు, పర దేవిని జూడఁగఁబోగు నిప్పుడె." ౨౯౩౨

గౌతమఁడు పురుషూతున కపాయముఁ దెల్పుట

సీ. నావుడు మునిజననాధుఁడు గౌతముఁ డాయంద్రుఁ గాంచి యిట్లనియె గరుణ
"సర్వసురాధిప! సకలవేదములందు నిఖలశాస్త్రములందు నిపుణముగను
గాంచినరీతి నే నెంచి వచించుచు నున్నవాఁడనుగాని యెన్నఁడేని
యామహాకాళిఁ బరాంబికఁ జూచినవాఁడను గాను నోవాసవ! విను,

తే. మమృతహాకాశి దర్శింప నాత్మణమున-బ్రహ్మహత్యాదిపాపనివహము లెల్లఁ
బంచబంగాళ మగునంచుఁ బలికెనెల్ల-వేదములు, ధర్మశాస్త్రము ల్విశదరీతి."

ఉ. గాతముఁ డిట్లు తెల్పుటయుఁ గ్రమ్మఱఁ బ్రశ్న మొనర్చె నింద్రుఁ డ
త్యాతతభక్తి “నో గురువరా! యెటు లీమరితంబునండి వి
ఖ్యాతిఁ దరింతు, లోకమున నాపర దేవినివాససీమ నా
చేతమునం దెఱుంగకయ సిద్ధినిఁ బొందుదుఁ? చెల్పవే దయన్.” ౨౯౩౨

సీ. అంత నాగాతముఁ డతని భక్తికి మెచ్చి పలికె “బురందర! భవ్యచరిత!
తత్త్వదర్శనమైన ధన్యులు యోగులు భక్తితో మిగులఁ దపంబొనర్చి,
కల్పాంతకాలదీక్షలఁ బూని యా మహాకాళికాదేవిని గాంచుచుండు,
రాదేవి యత్యంతమోదంబు మీఱంగ భక్త్యతిశయముచేఁ బరిభవెల్లు,
తే. నట్టి నిశ్చలతపమును నాచరించు-వానికిం బ్రీతి జగదంబయైన యోగ
గమ్య పర దేవి కాళిక కరుణ వెలయ-సుప్రసన్నాత్మయై బోయె సురవరేణ్య!

శా. నీవన్న సురలోకనాయకుఁడవై నిత్యంబు రాష్ట్రంబు సగ
భావింపంగ నఖండభద్రమఁడవై పాలించుచున్నాఁడ, నె
ట్లీ విఖ్యాతినిగన్న రాజ్యమును నెంతేల్పితిఁ బోఁద్రోసి, శ్రీ
దేవిం జూడఁ దపం బొనర్తువు? మదిన్ దృష్టి నివ్వచారంపుమా. ౨౯౩౯

క. కనఁబడ దిఁక నేయై క్రియ-ననుపమము, సురేంద్ర! కాళికాలయసముఖం
బునకుం బోవుట తక్కఁగ-మనమున యోజించిచూడ మహితవిచారా!

మ. సురనాథా! భవదీయచిత్తమున సంశోధించి యాయర్థ మా
కరుణావారిధి లోకమాతను మహాకాళిక నయంబొప్పు ద
త్పరికిం బోయి కనం బ్రయత్నములఁ దోడ్తో సల్పఁగా నర్హమా
పర మేష్వాదిసుదుర్లభన్ దురితము ల్పాయంగ భక్త్యున్నతిన్. ౨౯౪౧

తే. ఆమహాకాళి దర్శింప ననువు విచుము, -మొదలు లోకపితామహు నుదితభక్తిఁ
జూగి ప్రార్థింపు, మాదేవి జూచుటకును-నామహాత్ముఁడు శెలుపు నీకర్పరీతి.

ఆ. ఆమహామహుఁడు మహాకాళిఁ జూపింప-యత్న మాచరింప ననువెఱుంగు,
నంత నిన్ను నామహాకాళికాపురం-బునకుఁ దోడుకొనుచుఁ బోవఁగలఁగు.

క. పరమేష్ఠియై కూర్పరియై-పరఁగిన నోయింద్ర! కార్యభాగంబెల్లన్
సరియగు, గొఱంతలే చెటఁ, -బరదేవీకరుణ గలుగు, భయ మిఁక నేలా!”

ఉ. గాతమహానివాక్యములు గాథతరంబగు భక్తి నింద్రుఁ డీ
రీతిని నాలకించి, మదిఁ బ్రీతి చెలంగఁగఁ బల్కె “నద్దుమా!
ఖ్యాతి వెలుంగునట్టి భవదాజ్ఞ యెటన్ వృథగాదు దేవ! యే
నీతటి బ్రహ్మసన్నిధికి నేగి, యెఱుంగుదు యుక్తి నచ్చటన్. ౨౯౪౫

చ. అనుమతి యిమ్ము దేవ!" యని యత్యధికంబగు భక్తితోడ న
మ్మునికే బ్రదక్షిణత్రయము పూజ్యతే జేసి, తదీయసమ్ముఖం
బున నిల సాగిలంబడి ప్రమోదము మీఱఁ, దదాజ్ఞఁ బొంది చ
య్యనఁ జనె బ్రహ్మలోకమున కంతట స్వర్గవిభుండు నారదా! ౨౯౮౬

క. సురపతి మంత్రులతోడఁ-వరపుష్పక మెక్కి, పద్మభవసన్నిధి నా
దరమునఁ జేరి, సమస్తము-జగగిన వృ త్తముఁ దెల్పి సంయమిసూక్తిఁ.

సీ దివిజేంద్రుఁ డప్పుడు తెల్పిన వాక్యంబు లెల్లను విని వేడ్క సృష్టికర్త
బ్రహ్మ యిట్లనియె "నో పాక శాసన! మహాకాళీపురంబు నేఁ గాంచలేదు,
మును దేవకార్యార్థముగఁ నా మహాకాళి యావిర్భవించె, నే నపుడు దేవి
బ్రహ్మహుషిణి బరాత్సరను సనాతనిఁ జూచినవాఁడను శోద్యముగను,

తే. గాంచుచుండ నదృశ్యయై కాళి యెటకుఁ
జనెనో తెలియంగఁజాల, నేఁ గనినదెల్ల
నింతయేగాని, తత్పురం బే నెఱుంగ"
ననఁగ నింద్రుండు పగ మేషిఁ గని వచించె. ౨౯౮౭

మ. "పరమేష్ఠీ! యెఱు లీగువాఁడ నిఁక, నాపాపం బపారంబుగాఁ
బరఁగె, దానికి నిష్కృతిఁ దెలుపవే, భవ్యాత్మయా కాళికా
పురముం గాన నటంచు బల్కెదవు, సంపూర్ణానుభావుండవై
కరుణింపందగు, దీనె నాకు గతి, యిక్కార్యము సంగింపవే". ౨౯౮౮

తే. అని పురందరుఁ డతిభక్త నవనఖండియి-వేడఁగా బ్రహ్మ దేవుండు ప్రీతుఁడగుచు
నూటడిగచుచు గరుణ సముత్సుకతను-బల్కె నీక్రియ నారదా! పగమనగాని!

చ. "సురపతివైన నీ కొకటఁ జొప్పడియుండినఁ బాతకంబు ని
ర్జరనగరంబునం దొదవు శాంతివిఘాతములౌ నిమిత్తముల్
వరుస నటంచు నెప్పుడును భావమునం దలపోయుచుండు, నీ
దురితము నిర్జరావళికి దుఃఖదహం నని యెంచుచుండెదఁ. ౨౯౮౯

క. నీ పాపముఁ బాపుటకై-యోపిక యత్నంబు సలుపుచున్నాఁడను, నే
నేపున గుప్తంబౌ దే-వీపురమును జేర్తు, భయము నీకు మహేంద్రా! ౨౯౯౦

తే. నీకు కార్యానుసారము నిన్నుఁ గూడి
యామహాకాళిఁ గనుఁగొన్నయపుడె ముక్తుఁ
డనుచునున్నాఁడ, నింక నేపని గలుగదు,
సకలమును బరిపూర్ణమై జరుగునుమ్ము." ౨౯౯౧

క. ఈవిధమున నింద్రుని స-ద్భావంబున నూటడించి పరమేష్ఠి వడికొ
దా వైకుంఠమునకుఁ బస-వేవే దివ్యరథ మెక్కి- ప్రియమున నహానీ । ౨౯౫౪

బ్రహ్మాండములు వైకుంఠమున కరుగుట

ఉ. అంతఁ బురందరుండును మహామహిమన్ వెలుఁగొందు పుష్పకం
బెంతయు వేడ్క నెక్కి, వడి నేఁగెఁ బితామహు వెంట నంటి, శ్రీ
కాంతునిచేత గుప్తమయి కాంతల నెల్ల వికుంగరపట్టణ
ప్రాంతముఁ జేరఁబోయె, నటఁ బద్మజఁ డింద్రునితోడ నిట్లనన్, ౨౯౫౫

సీ. "సురనాయకా! నీవు కరము మువంబున నామాట పిననయ్య! ప్రేమమీఱ
గురము బహిర్భాగమున నుండు మిగుచుక యోషికతోఁ, బురుషోత్తముఁడగు
హరియంతిపురమున కరిగెదఁ దొలుతి, నవ్వల నీవు రాదగు వరుస" ఎనుచు
నుత్తర్వుఁగావించె, న త్తెఱి నింద్రుఁ డయ్యౌజ్ఞావశుండయి యప్పురనరి

ఆ. భాష్యాసీమ నుండఁ బరిమేష్ఠి యిష్టాను-సారముగను, నంత సారిసభఁ
దాడిదేవుఁడైన హరి జగన్నాథుఁ డెం-దుండె నచటి కేగె నుత్సుకుండయి.

క. కనుఁగొనె వికుంగరభామం-బున నంతిపురంబులోని ముదమున లక్ష్మీ
ననితాసరస్వతీలు త-న్ననయము సేవింపఁ జెలఁగునట్టి ముకుందున్. ౨౯౫౬

తే. అభినవాంబుదనీల దేహప్రకాశు-శంఖచక్రగ దాధారిఁ జారుకొస్తు
భవకర్తప్రదీపితిపక్షా హానిని-గాంచె నపుడు విరించి తాఁ గగుఁబ్రియమున.

కి. మురిహరుఁడు విష్ణు నప్పడు సరసిజభఁ
న్వారితంబును బ్రశ్నించె నాదరముగ ,
బ్రహ్మాయను "దేవ! మీదయ నటలుచుండ
స్వాగతం" బని పలికి సంగ్రహముమీఱి. ౨౯౫౭

తే. "ఓజగన్నాథ! త్వద్దర్శనోత్సుకుండయి-దేవదేవుఁడు పురుషూతుఁ డీవికుంగ
పురి బహిర్భాగస్థానీమ మీకరుగఁ బడయ-వేచియున్నాఁ" డటంచును విన్నవించె.

చ. హరియు విరించివిన్నవము నాదృతితో విని, "వైనతేయ! నీ
వరిగి సురాధినాథు ఖలభంజను వేగ మె తోడితెమ్ము లో
నరమరలేక యంతిపురి" కంచును నాల్గ యొనర్ప, వెంటనే
గరుడుఁడు తోడితెచ్చె సురకాంతుని లోపలికిం బ్రియంబునన్. ౨౯౫౮

తే. పురబహిర్భాగమున నుండి గరుడుఁ డధిక-గారవంబున నత్యంత కాంతి వెలయు
నంతిపురమును జేర్చినయట్టి యింద్రుఁ-డధికభక్తియుతాత్ముఁడై యమరమాని!

మ. హరిపాదాంబుజసన్నిధానమున సాష్టాంగంబుగా వందనో
 త్కరము లన్ని కరంబుల న్నొగిచి "నే ధన్యుండ నైతి" భవ
 ద్వరసందర్శనభాగ్య మబ్బుట జగద్భద్రదానుసంధాయకా!
 శరణుజొచ్చినవాడఁ బ్రోవఁగదవే చంచత్కృపావారిధి! ౨౯౬౩

సీ. నీపదాబ్జమున జనించిన సురబృందవంద్య మందాకిని వైభవమున
 సకలలోకంబుల నకలంకముగఁ గావనంబు చేయుచును ధన్యతను నెలయు,
 నట్టి మహామహిమాధ్యుడ, నఖిలసురైకపూజ్యుడవు ని న్నాస్తికటముగ
 దర్శించి సేవింపఁదగిన భాగ్యంబును బ్రాగ్జన్మమందు నవాగిగాఁగఁ
 తే. జేసియుంటినిగాఁబోలు శ్రీముకంద!-యోగిమానససంచారి! భోగిశయన!
 యాశ్రితావనతత్పరా! యార్యవినుత!-కరుణఁ బ్రోవుము, శ్రీకరా! దురితదూరి!"

సీ. ఈవిధంబున భక్తి దేవవరేణ్యుడౌ పాకశాసనుఁడు శుభప్రదాత
 యగు మహావిష్ణుపాదాబ్జసన్నిధి నిల్చి వినుతించి, బ్రహ్మచే ననుమతిఁగొని,
 గౌతమమానివాక్యములెల్ల విన్నపంబును జేసె నారాయణుని సమీప
 మున వినయంబుతోడను, నంత నిందిరావతియును సురపతివాక్యసమితి
 తే. కరుణామీఱఁగ నాలించి పరమవిస్మి-తాత్ముడయి మాఱుపలుకక యఖిలలోక
 భర్త యాసీనుడయియుండఁ బద్మభవుడు-వజ్రయును నబ్బరంపడ వరముసేంద్ర!

అటువదిలెండవ అధ్యాయము

ఇంద్రులు భగవతీస్థానమున కరుగుట

క. నారిదముసేంద్ర! యీశీతి వారిజాక్షుఁ
 డాదినారాయణుం డించుకంత తడవు
 హానమున నుండి సురపతి మమతఁ జూచి
 పలికె మృదువాక్యములతోడ సలలితముగ. ౨౯౬౬

సీ. "దేవనాయక! మహాదేవి మహాకాళి బ్రహ్మరూపిణి పరాత్పరి సమస్త
 రూప సనాతని యేపున నివసించు దివ్యస్థలంబు నేఁ దెలియఁజాల,
 నామహేశ్వరుండు తా నాత్మ నెఱుంగును బర దేవసతి నిబ్బరముతోడ,
 శంకరపదపద్మసన్నిధానంబున కరిగి వృత్తంబెల్ల ననువుమీఱ
 తే. విన్నవింపుము, వత్తు దేవీపురంబుఁ-జూచువేడక నిష్పడే, చూడ్కులలరఁ
 గించువాడను, నిక నే కార్యము గల-దంతకంటెను నుత్తమ మైన దింద్ర!"

మత్త. ఈవిధంబున విష్ణుమూర్తి మహేంద్రుఁగూర్చి వచించి తా
 చే విహంగపవాహనుండయి విశ్వనాథుని సన్నిధిఁ

భావికార్యము నెంచి చేరంగ బ్రహ్మదేవుడు వెంటరాఁ
గా వడిక బయనంబొనర్చెను గాంక్షతోడుత నారదా!

౨౯౬౮

తే. సురవరుంధగు నింద్రుండు హరిహిరణ్య-గర్భులను ననుసరించుచుఁ గదలె నాత్మ
దివ్యరథ మెక్కి, మదిని సంతృప్తి తనరఁ-జేరి రంతటఁ గైలాసశివపురంబు.

ఉ. వచ్చిన యా మహాత్ములఁ బ్రభావసమేతుల విష్ణుముఖ్యులఁ
మెచ్చుగఁ జూచి ద్వారమున మెల్పున శంకరసన్నిధానముఁ
జెచ్చెరఁ జేరఁబోయి సువిశిష్టవరేణ్యుఁడు నంది యెంతయుఁ
ఘోషించునట్టి నమ్రత మహేశ్వరుతోడ వదించె సంయమి!

౨౯౭౦

శా. "స్వామి! శంకర! లోకనాయకుఁడు శ్రీవత్సాంకుఁడౌ కేశవుం
డే మీదర్శన మాచరింపఁగ సురజ్యేష్ఠుఁ సురాధీశునిఁ
ప్రేమంబాప్తుఁగ వెంటఁబెట్టుకొని తా విచ్చేసియున్నాఁడు స
ర్వామోదప్రద! ద్వారసీమ భవదీయాఞ్చం బ్రతీక్షించుచున్."

౨౯౭౧

క. నందీశ్వరు వాక్యము లా-నందమునఁ విని శివుండు "నందీ! వారిఁ
సందేహ మేల యిటకుఁ-ముందుఁ బ్రవేశింపఁజేయఁ బూను"మనంగఁ.

తే. అమృతహాదేవు నానతి నంది నంది-హరివిధిసురేంద్రులను వడి నంతిపురము
లోఁ బ్రవేశింపఁజేసె, మెల్పునను వారు-శివుని సన్నిధానంబునఁ జేరి రెలమి.

చ. అమరమునీశ్వరా! హరియు నబ్జభవుండుఁ బురింపరుండు సం
భ్రమమున శంభు సన్నిధిని బ్రాంజలులై తమి దండవత్ప్రీణ
మములను జేసి రుర్విపయి మాటికిమాటికి భక్తితోడ న
య్యమయుఁ బినాకపాణియును నుల్లములం బరితృప్తిపొందఁగఁ.

౨౯౭౪

ఉ. అప్పుడు వారిఁ గాంచి శివుఁ డాదృతిమీఱఁగఁ బల్కె "మీర లి
ట్లాప్తుగఁ గూడి యిచ్చటికి నుద్యమింపవలె వడి రాఁ గతంబు వే
చెప్పుడు, కార్య మెయ్యదియె, శ్రీపతిధాతృసురేంద్రులార! యే
మిప్పుడు చేయఁగాఁదగు నభీష్టముఁ దెల్పుఁ డసంశయాత్ములై."

౨౯౭౫

క. పరమేశ్వరుఁ డీకరణి-గరుణం బ్రశ్నంబొనర్పఁగాఁ కేశవుఁ డా
పరశివునిఁ గాంచి కడుసం-బరమునఁ దెలుపందొడంగె స్వచరిత మెల్లఁ.

సీ. "పరమేశ! 'యీపురందరుఁడు కావించిన బ్రహ్మహత్యామహాపాతకంబు
పోవఁ బ్రాయశ్చిత్తమును దెల్పు'మని శాస్త్రవిదుని సంయమివద్య సదమలమతి
గౌతము నడుగఁగా నా తాపసియు 'మహాకాళీపురంబును గడఁకఁ జేరి
యాదేవి దర్శింపు' మని పల్కె 'నవ్వర మెట నొన్నదో యేను నెఱుగ'ననియె,

తే. నంత సురనాయకుండు బ్రహ్మాంధికంబుఁ
జేరి, 'దేవీపురం బెందుఁ జెలఁగుఁ, జెప్పు
మా'యటంచును వేడె, బ్రహ్మయును 'నాకుఁ
జెలియ'దని పల్కెఁ బరదేవిదివ్యవసతి. ౨౯౭౯

తే. శంకరా! యంతఁ బరమేష్ఠి శక్రు చెంటఁ-నోడకొని వచ్చినాఁడు నన్జాడఁగోరి
నాదుసన్నిధి, క్షేద్రుండు నళినగర్భ-నాజ్ఞఁగొని ప్రశ్నచేసె నయ్యర్థమె శివ!

మ. మది నాశ్చర్యము పొంగ నాభగవతీమాన్యాశ్రయంబౌ పురం
బెది యంచు స్థనలేక యప్పు డిట కే నేజెంచితఁ శంకరా!
త్వకుదారంబగు సమ్మృఖంబునకు దేవా! నీవె కాళీపురం
బుదితప్రజ్ఞ నెఱుంగువాడె నని వే యూహించి నిక్కంబుగఁ . ౨౯౮౧

ఆ. ౬ దయామయాత్మ! కాదని చెప్పక-సర్వవిదుడె వౌటఁ జయ్యస మముఁ
గరుణతోడఁ జూచి కాళీపురంబును-జేర్చి దేవిఁ జూపు శ్రితసుఫలదా! ౨౯౮౨

తే. మూఁడులోకములను నేలు పుణ్యమూర్తి
యగు మహాభుజుఁ డింద్రుఁ శ్రీ యమరవిభుఁడు
పాపయుక్తుండయిన నెట్లు లోపు మూఁడు
లోకములు సుస్థిరములయి ప్రాకటముగ? ౨౯౮౩

చ. అనవుడు శంభుఁ డిట్లనియె"నత్యధికంబగు భక్తి నిల్పి దే
విని మది లక్షవర్షములు విస్తృతయోగముతోఁ దపంబు చే
సి నియతిఁ దన్నహావసతి చిత్తమునం గన నోపినాడె, నో
ఘనగుణలార! మీకుఁ గల కాంక్షలఁ దీర్తు నసంశయంబుగఁ ౨౯౮౪

మ. కర మానందముఁ బొందుఁడి మది మహాకాళీపురం బెంతయుఁ
ద్వార దర్శనంపఁగఁజేయువాడె నొగి మీ వాంఛానుసారంబు, త
త్పరి నాదేవిని జూపుమాఁ, నియతి నాతోఁ గూడి గోవింద! యి
ర్వరు వేంచేయుఁడు భక్తి నిష్ఠ"డని ప్రీతిఁ బల్కి యో వారిదా! ౨౯౮౫

క. "నందీ! వృషమును బూన్పు మ-మందగతిఁ, రత్ననిచయమండితమై యిం
పొందు మహాకాళీపురి-కిం దఱలఁగవలయు నిపుడె కృతమతి!" యనఁగఁ.

తే. పరమభక్తియుతుండు సత్వరిగతి వృష-వాహసము సిద్ధపఱచి విశ్వవిభు సన్ని
ధానముననిల్పినారదా! తాపసవర!-శంకరుఁడుసమృద్ధముఁబొందస్వాంతమందు.

చ. హరుఁడు వృషంబుపై, హరియు నత్యధికానిలవేగవంతుఁడౌ
గరుడునిపై, విరించియును గమ్రుణిప్రజనిర్మితంబునై

పరఁగు విమానవర్తమున, వాసవుఁ డున్నతపుష్పకంబుపై
సరగున నెక్కి- దేవివరసద్దముఁ గాంచఁగఁ బోయి రోమునీ ।

౨౯౮౮

సీ. గగనమార్గంబునఁ గడువడిఁ బయనంబుఁ గావించు శంకరకమలగర్భ
కమలజవాసవుల్ కడుముదంబునఁ బరస్పరము భాషించిరి వరమునీంద్ర ।
“శ్రీమహాకాళికయే మహేశ్వరి పరాత్పర యగు శాంభవి తలఁచిమాడ,
నాదేవికి సమాన లగువార లేవ్వరుఁ గనుఁగొన లేకు భవనములందు,
తే. నెల్లలోకంబులకు మఱి యెల్ల దేవ-గణములకు భూతకోటికి గుణములకును
సందరాకయై వెలుఁగొందు, నవల నధికు-లైన దేవతలే లేకు పూని వెదుక.

సీ. ఆ పర దేవియే యఖిలంబును సృజించు, నాజగన్మాతయే యనంతము
సకలకష్టంబులఁ జక్కఁ దీటిచి పాలనముఁ జేయు సర్వభూతములఁ బ్రీతి,
నా మహాకాళికయే నేమంబుతోఁ నుది సర్వశరీరుల సంహారించు,
నాత్మ వినోదించు, సంతియెకాని యే యధికారమును మన కరియలేదు,

ఆ. ముగుడు మూర్ఖులమును బూర్ణంబుగా నెస్వ
తంత్రులము, నిజంబు, తలఁపఁగా ని
మి త్త మాత్రులమయి మెలఁగుచునున్నార,
మహాహ! దేవిమహిమ యద్భుతంబు.”

౨౯౯౦

క. ఈవిధమునఁ గొనియాడుచు-దేవీవిభవంబు నెప్పుడిది గల భక్తి
భావించి, వివిధవిధములఁ-ద్రోవంబొగడుచును జనిరి తోడ్పాటి వారిల్. ౨౯౯౧

తే. కనిరి మునినాథ! శ్రీమహాకాళికాపు-రంబు, మణిగణసుపరిష్కృతంబుఁ, గనక
చిత్రితంబు, నత్యద్భుతశిల్పకౌశి-లాభశోభిత, ముత్తమం, బతిరుచిరిము.

సీ. ఆ దివ్యపట్టణం బటునిటు పీక్షించి హరివాసవవిరించు లాత్మలందు
నతివిస్మయముఁ బొంద యస్మదీయములైన పట్టణంబులు వ్యర్థపరికరములు
గాఁగ నిర్మితములై కనఁడుచున్నవి యహహ! యీపట్టణం బనుపమమగు
నని యెంచుచును జగదంబికాపురవర రామోదయము నిస్సీమ మనుచు

తే. బ్రహ్మవిష్ణుశివామరపతులు వర్ణ-నంబుచేయుచుఁ దిరుగుచు సంబమహిమ
నిజమనోరథవిధ్రమనిరతి నుండి-రాపురము వెల్పులను జాలసేపు మాని ।

క. వాడు తలంచిరి “మనల నె-వాడుం గనుఁగొన, రజేల వచ్చితి రిన, గే
తీరునను జూడ, శీపురి-కారయ మన రాక యేల”యని మదులందుక. ౨౯౯౪

అటువదిమూడవ అధ్యాయము

యోగినుని ఇంత్రాగులకు శ్రీదేవిని దర్శించు నుపాయ మెఱింగించుట

ఆ. అట్లు కొంతసమయ నుడుగంగ యోగినుల్-పుష్పములను గొంచుఁ బోవువారు
వచ్చి యచ్చోకి "నీవారు మీర ? లీశీల-నచ్చినారు? తెలుపుఁ డిచ్చ"ననిరి.

ఉ. వాగల సమ్మతి నిచ్చి స్వవాంఛము ల్మరి సంస్కరించుచు
వారిజగర్భముఖ్యు లొగి వారినిఁ గాంచి వచించి "రీశ్వర్
కోరికతోడఁ జూడఁ నిరూర్క గడుభక్తిని వచ్చినాఁగి, మీ
శిష్యుఁ దగ్గనెగ బుగ్గె తెల్పు"ననించు నసంతోషుఁడౌను. ౨౯౯౯

సీ. "వాసముఖ్యులారా! సముత్సుకతి మహాకాళి కాదర్శనాదులగుచు
వచ్చియే మీ రిందు వసియింపఁగా నెంతి కాలమునున్న నై నఁ గల్గెఁబోగా
శ్రీమహాకాళి దర్శింపంగ భాగ్యులు, వినుఁడు, జగన్మాత స్వీయకూయ
సకలజగము నుత్సుకతి మోహితముగఁ గావించుచుండు సద్భావులారా!

శే. గూ మహాకాళిచే మోహితాశ్చు లగుచు
నుగిని మీకోరికల నిప్పు మఱచియున్న
వారి లని సమ్మయిన్నాము భావమందు"
ననుచు లోపలి కేగి, గయ్యవసగమున. ౩౦౦౦

శే. బ్రహ్మ విష్ణు పురందర భవులు సయ
మీంద్ర! యెంతోడులను జూచి యిటులని"దిట
జేరి బహుకాలమయ్యెను, జేయఁదగిన
కార్య మెయ్యది? యిట్లుండఁ గార్యమగునె?" ౩౦౦౧

చ. హరి హరుఁ గాంచి "దేవ! యిటు లాత్మ విముగ్ధుఁడగునెందుండఁగా
సరియగునే? సముత్సుకతి సర్వశరీరులఁ బ్రోచునట్టి శ్రీ
కరఁ బర దేవిఁ జూచుటకుఁగా నటదెంచియుఁ బాలకాల మీ
పుణ్యము సమీపభాగ మునఁ బుచ్చితి మీక్రియఁ, గాని యింతికు. ౩౦౦౨

క. పర దేవి మహాకాళి-గర్భము ముదంబునను జూడఁగా భాగ్యము నే
వరుసను జేయఁగన్నతిమి, -పర మేశా! దేవి మనలఁ బరికింపదాకో?" ౩౦౦౩

చ. అనవుడు శంభుఁ డిట్లనియె "నార్యగుణాకరులారా! యిప్పుడే
చని వరరత్ననిర్మితము శస్త్రము నై తగు దేవి యుండు ప
త్రనమునఁ జొచ్చి యందఱము ధన్యత నొందుచు లోకమాత పా
వనచరణాంబుజంబుల నవారితభక్తిని గాంత మాద్యుతి." ౩౦౦౪

నీ. ఈరీతిఁ బల్క మహేశ్వరుం డప్పడే యింద్రాదులగు భువనేశ్వరు లొగిఁ
గదలిరి వేడ్క శంకరునిఁ గూడి, మనంబులందు మహాకాళి నధికభక్తి
నిలిపి ధ్యానించుచు సలలితంబైన తదంతఃపురముఁ జేర, నపుడు శంభుఁ
డింద్రుఁ జతుర్ముఖు శ్రీశునిఁ గని గోపురప్రదేశమునఁ బరమముదమునఁ

తే. శెలఁగు చుత్పుల్ల నేత్రుడై “ఓంతితార్థ
సిద్ధిఁ గాంక్షించుచున్న యో బుద్ధిమంతు
లార! నిల్చుఁగు, నామాట లాలకింపుఁ”
డనుచుఁ డెలుపఁగఁ నొడఁగ నో మునివరేణ్య! 3002

ఉ. “హేమవిచిత్రితాంశుకము హెచ్చుగ నొసమంచు మాదుని
భ్రామితమై తటిత్ప్రిభల భాసిలుచుండఁగ సింహకేతనం
గామహాసీయమూర్తి యగు నంబిక సంతసిలంగఁ దత్పురో
ద్దామని కేతనంబుపయిఁ దాండవమాగుచుఁ గానినయ్యెను. 3003

గ. వరుస విరూపయానముల వైశమ వీడి, మనంబులందు ని
బ్బరమగు భక్తి నెల్లదను నందనము ల్దమ నిల్పి చెయుఁ డీ
శ్వరి కఖలైకవంద్యకు, నివారణచేయును విఘ్నవారముల్,
కరము పరాంబికాపురముఁ గాంచఁగనొ సుకరంబుగా నిఁక 3004

తే. వారు శంకరవాక్యముల్ వరుసను విని-భక్తి మీఱంగ వాహన వరములు డిగి
భృజముఁ గనుఁగొని మ్రొక్కిరి తత్పురప్ర-వేశమున వారితముచేయ విఘ్నతతుల.

తే. బ్రహ్మవిష్ణుపురందరు ల్పరమశివుని-వెంట నా పరమేశ్వరీ విశదనగర
మును బ్రవేశించి గెంతయుఁ బూని, భైర-వీగణ సుగ క్షేతంబు నిర్విఘ్నముగను.

క. దేవీపురంబునం గల-యా విభవముఁ గాంచి విష్ణుఁ డాత్మ స్వపు
ప్రాప్త్యాము నిందించుచు-దా విస్మితోడయ్యె నపుడు తాపసచంద్రా! 3005

మ. నగరద్వారమునఁ జతుర్ముఖములు ల్నవ్యోత్సుకున్ స్థూలకా
యు గణాధీశుఁ జతుర్భుజున్ వితతబాహున్ భవ్య హేరంబు శి
స్తుగ రత్నాదృతి నున్న దివ్యుఁ గని రచ్చి వార లత్యర్హులం
బుగ, నంతఁ గజవక్త్రుతోఁ బలికె శంభుం డెంతయుం బ్రీతితో. 3006

మ. “విను మోవత్స! గణాధిప! ద్రుతగతిన్ విశ్వేశ్వరీసమ్మృళం
బునకుం బోయి, ‘త్వదీయదర్శనఫలంబుం బొందఁగాఁగోరి యొ
య్యన బ్రహ్మచ్యుత నిర్దేశ్వరులు భక్త్యావిష్టలై శంభుఁ గో
క్కొని ద్వారంబున నున్నవా, రనుమతిం గోర్కి నిరీక్షించుచున్. 3007

శే. పురిహరుడు వారలను గూడి పురమువెలుప
లను నిలిచియున్నవాడు, త్వదనుమతి గొని
రాదలచియున్నవాడు వారలను గోగు
కొని మహాదేవి! యని నాదా మనవి దెలుపు."

3000

గణపతి శ్రీదేవియును జ్ఞాన ద్రిమాద్గులకుఁ జెల్పుట

సీ. శంభుని పల్కులఁ జక్కఁగ నాలించి గణపతి తూర్ణంబు కదలివెడలి,
శ్రీదేవియంతఃపురిం జేరి శివుని భాషణములఁ దెల్పఁగా సమ్మతించి,
నందనం బొనరించి పరిమేశ్వరీపాదపద్మంబులకు నంతః బ్రాంజలియుయి,
పరమేశ్వరుఁ డొనర్చు ప్రార్థనంబును బూర్ణముగ నివేదించె నోమునివరేణ్య!

శే. యంతయును విని జగదంబు యపుడ విఘ్న
పణిని గనుఁగొని "నన్న! శ్రీప్రము సురేంద్ర
బృందముయ శరణోయి సంప్రీతి నశుగు
మస్మదాకృతలైల్ల ని ట్లనువుమోయ

3001

సీ. 'బ్రహ్మాండములు పెక్కువఱుచున్నవి యందుబ్రహ్మాదులున్నా రుబహుగతులను,
బ్రహ్మాండ మెయ్యది నసతియనా మీకు? నయ్యది తెల్పుడని, వారి యర్హ సూక్ష్మ
లను విని శీఘ్రంబునను నాకుఁ దెల్పుము" నావుడు గణపతి దేవగణము
చెంతకు నరుదెంచి చెచ్చెర శ్రీదేవి యానతిఁ దెలుపఁగా నజుఁడు మున్ను

శే. గాఁగలుగు వారు విస్మయకలిశచిత్తు
లగుచుఁ బలికె "యెఱుంగము జగము లితర
ము, లవి యెందున్నవో? యుండు ముఖ్యు లెవరో?"
యనఁగ గణపతి వెంటనే యదఁబు గదలి.

3002

క. పరమేశ్వరి సముఖంబున-కరిగి పలికె వార లాడినట్టి వచనముల్,
కరుణాంతరంగ విని యా-కరిపక్రమిఁ గాంచి పలికెఁ గమ్రమృదూక్తి.

క. "త్వరితముగ నరిగి హరిహర
విరించులకు నంతిపురిఁ బ్రవేశింపఁగ ను
త్తరు వనుచుఁ దెలిసి, లోడ్కొని
యరుదెమ్ము కుమార!" యనఁగ నతిమోదమునన్.

3003

క. హరిహరవిరించులకు శ్రీ-పరదేవీయాజ్ఞఁ దెలిసి త్వరలో నంతః
పురమును జేర్చె గణేశుఁడు, -సురపతి పురిబయటఁ జింతః జొక్కుచునుండన్.

క. "పరమేశ్వరి జగదంబిణ-నరయంగానైతి నకట! యాద్యప్రకృతి
దురితబలంబున"నని మదిఁ-బరితాపముచెందుచుండఁ బరమముసింద్రా!

త్రిమూర్తులు శ్రీదేవిపురముఁ బ్రవేశించుట

సీ. అంత శంకరుఁ డాదియగువార లశ్యన్నతద్వారమునను మోదమునఁజొచ్చి,
మణిగణనికరసంపద్విరాజితమగు సింహాసనమున నసించి యరుణ
భీమనేత్రత్రయయై ముక్తకేశయై ప్రావాసనయుఁ గోకిభాస్కరసమ
దీప్తయు నతిఘోషదృశ్యమానయుఁజతుబృజయునై వెలుఁగొందుభవనమూర్తి
తే. గనుఁగొనిరి రత్ననిర్మితకర్ణభూషణజ్వల ననర మణిభూషిణోరుదేహ
జలదసమనీల దేహ విశ్వనిచుకగుణభీమదంష్ట్రుఁ గిగింపిరి నోమునంద్ర! 3002

ఆ. సకలవిశ్వవంశ్య సగస్తుతసర్వోపాంతరింగసంస్థ వరగుణాస్య
మహిమివ్యముగఁగూలావిరాజి-యియు నెలుగుచుండ ననుననాని!

సీ. రత్నదండముచే రాజులు చామగవిసింపఁగల నొని స్థూలీనునిండఁ
గాలానలననానఘచదీప్తి నెసఁగుచు దుర్బరీక్యాకృతితో నెలుంగ
నానుహకాళి, దివ్యమునింద్ర! యాదేవి దక్షిణంబునను సదాశివుఁడు
నెలుగు మహాకాళ విశ్రుతిసంక్షిప్త భీమనేత్రాస్త్రికాస్త్రి సృష్టకర్తాము
తే. కుశవిభూషణ డిండు మదాఘూర్ణితాశ్రిత-శుచి శత్రుం కాంతిశిరుండు ఘనకీచల
ధారి ఖట్వాంగకరుఁడు సగహాగక-భీన్న కాలాంజసనిభుండు విపులశినుఁడు.

సీ. అయ్యది దేవు ననాదిపూరుషుఁ బూర్ణ జగదంతరిణిని లోకి గురుమూర్తిఁ
గోకిసూర్యసమాభుఁ గుంజరచర్మాంబరధరు నాగేంద్రహారసువిభూషు
బ్రహ్మవిష్ణ్వేంకట పరమామదంబున గనుఁగొని శాస్తిమ్ముఖమున భక్తి
నాప్తాంకముగ మ్రొక్కు జగదంబింకు మహాకాళికి నమ్రహాకాళునకును

ఆ. త్రాగజలాలము నిల్చి ఎరుస శ్రుతిరతి-వాక్యసముదయములఁ బ్రస్తుతించు
చునికి రాత్రిసరవశులయు శేనోత్తముల్-వివిధగతుల,నగత విను మునంద్ర!

తే. అంతఃకాన మహాకాళునిగఁగఁ గలిసి
శంభుఁ గెంతిర్చి శిరఃదయ్యె సత్విరగతి,
బ్రహ్మవిష్ణువు లటఁ జూచి భవుని గాన
కెగఁగఁ బోయెనో యని చింత గొంది కపుడు. 3003

చ. "మన గతి యెట్లు? శంకరుఁడు మాయము నొంది మతెందుఁ బోయెనో?
ఘనుఁడు సురేంద్రుఁ డేవిధిని గాళికఁ జూడ సమర్థుఁడో?" నటం
చును మది చింతచేయఁగను జోద్యముగా జగదంబ తతఁ గం
బున నె యదృశ్యయయ్యె మునిపుంగవ! యీశునితోడ నచ్చట. 3004

తే. విను మహాకాళసహితయై విశదరీతి-దేవి యచ్చటనే యుండ, దివ్యమాస్త్రి
కీయమాయను ముగ్ధుల జేయ బ్రహ్మ-విష్ణులకుఁ గానఁబడదయ్యె విమలచిత్ర!

✓ బ్రహ్మవిష్ణులు శ్రీదేవిని వినుతించుట

ఆ. అంత బ్రహ్మవిష్ణు లాదేవి గనక సంభ్రమము మీఱ నపుడు ప్రాంజలులయి
భక్తియు క్రి వేదసూక్తుల వినుతించి-రాపరాంబ నిట్లు లమరమాని 3౧౨౪

సీ. “శ్రీసత్యవిజ్ఞానచిత్స్వరూపిణి! యాద్య! విశ్వకర్త్ర! పరేశి! విశ్వనిండ్య!
అతిసూక్ష్మ! నిర్గుణ! యమలవిజ్ఞానగమ్యా! వాగతీత! యత్యంతముగను
వందనంబు లొనర్చువారము పూర్ణ! సురూప! శుద్ధ! విశ్వరూప! విశ్వ
నందైశ్వర్యవంద్య! సర్వప్రాణిసముదాయాంతస్థ! యత్యంతమస్థానసంస్థ!

తే. సకలలోకైకచాలనశక్తియుక్త-భగవతీ! కాళి! త్వత్పాదపంకజముల
కనవరతమును భక్తితో వినుతితలు-సూపుచున్నార మంబ! ప్రసన్నవగుము

సీ. మాయినీ! మాయ! భీమా! భీమనేత్ర! మాయాతీత! శ్రీదేవి! శ్యామ! నిర్జి
రేశ్వరీ! సర్వభూతేశ్వరీ! సర్వభూతాశయస్థ! కాళి! యాద్యవిద్య!
సిద్ధాంబ! సకలసృష్టిక్రియాసంహారికర్త్ర! చేతుము సమస్కారములను,
ద్వంద్రూపశీలముల ధామంబు ధ్యానంబు మంత్రంబు నటంగ మోమాత! యేము,

తే. సకలలోకైకకారణశక్తి! విశ్వ-పూజ్య! సర్వశరణ్య! విభుత్వసంస్థ!
త్వత్పదాబ్జంబులను గొల్చువార మంబ! శరణు శరణు సత్తాపూజ శరణు జనని!

సీ. భవదీయశీర్షమే పరంగు స్వర్గంగము, నాభిదేశమే తల్లి! నభ మనంగ,
చంద్రసూర్యాగ్నులు చతుస్సులగుదుగు, దివముగు రాత్రియు దేజగిల్లు
దావకదివ్యనేత్రనిమేషములునాంగ, నున్మేషబోధంబు నొనరు జనని!
వాక్యంబు, నిర్జరవరసముదాయంబు తిలచితంబమును బదంబులు మణి

తే. జానుజంఘలు గుల్ఫము ల్పరివి భూమి-యగును బ్రీతియే ధర్మంబు, నాగ్రహంబ
ధర్మకార్యంబు, మెలకలవతగును సృష్టి, -నిను నిద్రయే సంహృతి నెగడు సతిము.

సీ. నీజిహ్వాయే యగ్ని, సముఖాబ్జము బ్రహ్మ లంబ! సిద్ధూయుగం బగును సంధ్య,
లోవిశ్వమూర్తి! నీ యుచ్ఛ్వాసమే వాయువగును, నీ బాహువు లప్తదిక్ప
తులు నాంగ నెగడువారలు, నిదు క్రీడయే సృష్టిస్థితిలయప్రసద్ధి జెందు,
నిట్టి విశ్వాత్మిక వెట్టివేళలనైన భక్తుల రక్షింపఁ బ్రబలియుండు,

తే. విశ్వరీ! లోకమాత మాయెడఁ బ్రసన్న
నగుము బ్రహ్మవిద్యారూప! యఖిలసారి
బ్రహ్మవిజ్ఞానగమ్య! పూర్ణ! పరమేశి!
కాళి! దుర్గా! ప్రసన్నపు గమ్ము మాకు.” ✓

3౦౨౫

తే. ఈవిధంబున వినుతింప నెద ముదంబు-నొంది హరికిని బ్రహ్మకు నుడుకరుణను
దర్శనంబిచ్చు నప్పు షోతాపసేంద్ర!-కాళికాదేవి యమృతాశాశుతోడ.

తే. ఆ మహాకాలి దేహంబునందునుండి-రజతపర్వత కాంతి విభ్రాజితుండు
శంకరుడు మహాబాహుండు సత్వరగతి-వెడలి వచ్చె మునీ! హరివిధుల కడకు.

ఈశ్వరుడు తమరాకను శ్రీదేవికిఁ జెల్పుట

ఉ. అంత హరుండు దేవిఁ గని యాదృతి "నిండ్రుండు వచ్చి యున్నవాఁ
డెంతయు ద్వారసీను నసీయించి త్వదాజ్ఞ భవత్పదాబ్జముల్
సంతస మొప్పఁ జూచుటకు స్వాంతమునందున వాంఛమీఱ న
త్యంతము భక్తితోడ జగదంబర! పట్టణబాహ్యున ర్తియై. 3030

తే. దివ్యలక్షణములతోడఁ దేజరిల్లు-నీపరామూర్తి గనునట్లు చూపువాడ,
నన్నుఁ బంపుము కరుణ నాపన్ను నిండ్రు-నీదుసన్నిధిఁ జేర్తు నోనిగమవినత!"

క. అనుటయు నా జగదంబిక-విని శంకరు వేడికోలు విశ్వేశ్వరుని
గని కనికరిమున నప్పడు-మునినాథా! పలికె వినుము ముద మొప్పంగఁ.

సీ. "ఓమహాదేవా! సురోత్తమసంపూజ్య! నిర్జరనాథు మన్నిలయమునకుఁ
గొనిరాదలంపు నీకును గల్గియున్నచోఁ గావింపు మట్టులే కార్యమెల్ల,
నాయుండ్రునకు దధీచ్యప్తిసంగ్రహమున మును గల్గెఁ బాపంబు భూరితీతి,
నదియును గ్రమముగాఁ దుదముట్టె మత్పురగాహ్యసీమను జేరవచ్చుట, నిపు

తే. డింక నించుక కిల్చిపంబేని యున్న-దదుపశమనార్థమై యిమ్ము తత్తఱంబె
దేవ! మామకాంతఃపురదివ్యపాద-భూళిఁ గొంచెము కొనిపోయి దురితహరము.

తే. అంత నిహూతపాపుడై యమరభర్త
హానివరదుర్లభంబైన మత్సభాంత
రంగమున నాదు సన్నిధి రమణ నిలిచి
యుండఁగల భాగ్య మెంతయు నొందఁగలఁడు." 3031

శంకరుఁ డింద్రుని శ్రీదేవీసాన్నిధ్యమునకుఁ దోడ్పొనివచ్చుట

తే. సకలజగదేకమాత కాళిక మహేశ్వరునకు నాజ్ఞయొనర్పఁగా మునివశేణ్య!
యంతిపురి నుండు పాంసువు నమరపతికి-నిచ్చి లోనికిఁ దోడ్తెచ్చె నీశ్వరుండు.

సీ. అంత నిర్జరనాథుఁ డడుగడుగునను దేవికి వందనములఁ గావించుచును బ్ర
వేశించె నాత్మ సంప్రీతుడై యంతర్గృహంబు మహాదేవు ననుసరించి,
మహనీయమైన తన్మందిరద్వారంబునందు దేవతల కత్యంతదుర్ల
భంబైన లోకైకపాలనచతురజగన్మాతృదర్శనగరిమ నొందె,

తే. నపుడు సద్భక్తితోడ సాష్టాంగదండ-వత్స్రాణమము లొనరించి వరుస వేద
నిచయకథితంబులగు స్తుతిప్రచయముల ను-తించె నాజగదేకవందితను ఋగుల.

తే. మరల సాష్టాంగముగ మ్రొక్కి పరమభక్తిలోకజనయిత్రుని మునీ! ప్రాకటముగ
బ్రహ్మ మున్నగు త్రిదశాధిపతులు వేడ్క-స్వస్థలంబుల కరిగిరి సంతసమున.

మ. మునినాథా! యెఱుంగంగఁ దెల్పితఁగదా పుణ్యప్రదంబైన యీ
ఘనచారిత్రము నీదుకోరిక యెసంగఁ, శ్రీమహాకాళి నొ
య్యన బ్రహ్మాదులు గాంచఁబోవుటయు దేవాధీశపాపాపనో
దనయత్నంబు నొనర్చినట్టి కథయుఁ దాత్పర్య మేవారంగఁ. 303F

క. ఎవఁ డీచరిత్రము భక్తి-ప్రపణుండము వినుఁ, బరించు, వానికి నెందుఁ
దవులదు బ్రహ్మవధాదిక-మపుపాపసముదయభయముపరమమునీంద్రా! 30౪౦

నీ. అశ్వమేధశతాదు లాచరించిన మహాపుణ్యాస్పదుండయి పొలుచుచుండు,
నపరిమితంబగు నారోగ్యవంతుఁడౌ, బుత్తపాత్రాదిసంపూర్ణవిభవ
సముపేతుఁడయి యొప్పు, సర్వసంపదలచేడులఁదూగుచుండు నత్యలఘురీతి,
దేవీప్రసాదంబుచే విరాజితుఁడయి తత్పదంబును జెంది ధన్యుఁడగును,

తే. నారదా! యెవ్వ రతిభక్తి నవమియందుఁ-గాని సాయంసమయమునఁగాని యష్ట
మీచతుర్దశిభులందు మిగులశ్రద్ధ-గాఁ బరనమాచరించు నిక్కముగ మాని!

తే. తాప సేంద్ర! యమానిశీధమునఁ, బూర్ణి-మాదిసమునందు నెవ్వఁ డీమాన్యచరిత్ర
మును బరించు గవాయతమును నొసంగి-నట్టి పుణ్యఫలం బొందు నతఁడు నిజము.

నీ. మునివరా! యాపద మొనసిన సమయంబునం దీచరిత్రంబు నధికభక్తిఁ
జదివినఁ బాయు నాపదలెల్ల నప్పుడే, సంపద ల్లామించి చదువువారి
కళలసంపదలును నాక్షణంబునఁ గల్గు, శత్రుభయంబులు సమసిపోవు,
సంగ్రామరంగునఁ జదువఁగా దేవీప్రసాదంబునను గల్గు జయము నిజము,

తే. శ్రద్ధతో నీచరిత్రము శ్రాద్ధదిసము-నందుఁ బరియింప సంతృప్తి నంది వాని
పితరు లెల్లను గవ్యంబుఁ బ్రీతితోడఁ-గైకొని భుజింతు రపుడెనిక్కముగ ననఘ!

తే. వినుము నారద! యన్యాయమునను సేక-రించిన ధనంబుతోఁ బితృక్రియ యొనర్చి
నను బితరులకు సంతృప్తి ఘనత నిచ్చు-నీచరిత్రంబుఁ జదువ మునీంద్రచంద్ర!"

అఱువది నాల్గవ అధ్యాయము

గ ం గా వ తా ర క థ

తే. నారదుండు మహాదేవు గారవమునఁ
గాంచి పలుకంగఁదొడఁగె "శంకర! మహాను
భావ! దయతోడ నాదగు వాంఛ మిగుల
నాదృతిని దీర్చితివి దేవ! యలర మనము.

30౪౧

- సీ. అతిపుణ్యదంబు మహాపాతకవినాశనంబు దివ్యంబు ధన్యంబు నగుచు
వెలయు దేవీదివ్యవిభవవిస్తృతమహాభ్యాసంబుఁ దెల్పి నా యభిమతంబు
నెఱవేర్చితివి దేవ! నియతి నవ్యక్తమై యద్భుతంబౌ జగదంబికాచ
రిత్రంబు జన్మంబుఁ గృత్యంబు లెల్లను బరదేవి వేడుక జరపినట్టి
తే. యద్భుతములగు కార్యంబు లనువుమొఱ-దేవదేవ! మహాదేవ! దివ్యరూప!
శ్రీతజనార్థప్రదా! యింకఁ జిత్తమండు-వాంఛ గల వొక్క టది వినవలతుఁబ్రీతి.
- సీ. హిమవద్ధృహమునందు నెంతయుఁ బ్రీతితోఁ బ్రకృతి స్వకీయాంశఁబ్రభవమొంది,
గంగాస్వరూపంబునం గడుమహిమతో నేరీతి ద్రవరూప మిల ధరించె?
సచరాచరంబగు జగతీత్రయంబున విహరించి నుష్కృత విసరములను
బోఁగొట్టి యేక్రియఁ బూత నర్చిత్రయై విలసిల్లే! నాదేవి విశ్వరక్ష
తే. కార్థమయి ధరి నవతార మంది యేవి-ధమున నర్చిత్రై? నా నర్చిత్రమును, దన్త
హిమము విశేషముగాఁ దెల్పువే నరకృప"-ననుచునేడ మహాదేవుఁడాత్మనలరి.

గంగ ద్రవరూపముఁ బొందుట

- మ. "విను మోనారద! సావధానముగ దేవీదివ్యమాహాశ్చ్యమె
ల్లను వాంఛించినరీతి నేఁ దెలిపెదన్, లక్షించి యేపాపి యీ
ఘనపుణ్యంబులకెల్లఁ బుణ్యదమునౌ గాఢన్ విమన్, ముక్తుఁడై
చను వే, సంస్మృతిబంధనాఁవలసన్ జన్మింపఁ జప్పన్మనన్." 3085
- సీ. మను శంకరుండు గంగను బరిగయమయ్యెనని విని విష్ణుండు ఘనముదమునఁ
జని శంకరునిఁ గాంచి వినయంబునను వేడి గంగాసహాయుడైన గరళకంఠుఁ
దనదు వైకంఠభవనమునకుం దోడుకొనివచ్చెఁ బ్రియముతోడను మునీంద్ర!
నాహరిహరుల సత్యాదృతిఁ జూడంగ బ్రహ్మానులైన దేవతలు దివ్య
తే. మునులగు మరీచిముఖ్యులపూరవరమును-జేర నరిగిరి, హరియు విచిత్రరీతి
సభను నిర్మింపఁజేసి యా సభ విచిత్ర-రమ్యమణిమయపీఠవరంబు నునిచి.
- క. అందు మహేశ్వరు మది నిం-పొందఁగఁగూర్చుండఁజేసి యురుతరమోదం
బొంది మరి పల్కె "శ్రుతికా-నందంబుగ గాన మీ వొనర్చుము దేవా!
- మ. చిరకాలంబు సతీవియోగము నెదం జింతించుచున్ దుఃఖిన్
పరమేశా! కడు విహ్వలత్వమున విభ్రాంతాత్మయు క్షిణ్ నసుం
ధర సంచారిముచేసినాఁడ, విపులౌధన్యాత్మ! స్వీయాంశె సు
బరముం గూర్చుచు జేరె నీసః శుభప్రాశస్త్య ముప్పొంగఁగన్. 3086
- చ. సురవరపూజితా! యిపుడు సుందరి గంగను గూడి క్రీడలన్
సరవిని దేలుచుం గడుఁ బ్రసన్నముఖాబ్జుడవైన నిన్ను మే

మరయుచు మామనంబుల ననంతముదంబును బొందినార, మో
పరమశివా! త్వదీయమగు భాగ్యమె మాకును భాగ్యదం బగున్. 3౦౫౨

మ. పరమోత్సాహుడైన నీ విపుడు సంభావించి మద్వాంఛల
న్గరుణానీరధి! శంకరా! లలితమా గానంబుఁ గావింపు, మె
ల్లరకున్ శాశ్వతమైన సంతసము గలంజేయు, నీ తీర్థమున్
నిరతిం గోరుచునున్నవాడను విభూ! నే భక్తతో నీశ్వరా!" 3౦౫౩

క. నిరుపమతేజోధికుడగు-హరి చేసిన ప్రార్థనంబు నాలించి దయన్
హరుఁ డాదృతి నదృశ్యతముగ-నరగానము చేసె లలితభణితి మునీంద్రా!

క. సురవరులగు బ్రహ్మాదులు-హరుని ప్రథమగానము విని యందఱు మానీ!
పరవశులై యుండిరి చి-త్తిరువునఁ బ్రతిమల్లు తత్సమయమునన్. 3౦౫౪

క. హరియును రెండవగీతము-సరవి నిన్విని పులకితుడయి స్వశరీరమునన్
బరతంత్రుడయి సభాస్థలి-గౌరవ నిన్ శీఘ్రఁ గగుచు నో మునివర్యా!

క. అంతం దృతీయగానం-బెంతయు నాలించి హరి మహేశునికడ బ
ల్వితగ ద్రవనూపంబున-నంతట భాసిల్లె గాననూహత్యమునన్. 3౦౫౫

తే. ఈవిధంబున ద్రవనూపమై విభుండు-హరి వెలయ విష్ణుపురమునం దంతటను జ
లంబు వ్యాపించె నెడలేక, యంబుపూర్ణ-మైన వైకుంఠమున నప్పుడదృశ్యతముగ.

తే. బ్రహ్మ మొదలగు త్రిదశాధిపతులు మూర్ఛ
దేళి హరిమందిరం బెల్లదిశల జలమ
యంబుగా నెంచి రతివిస్మయాత్మలగుచు
విష్ణుమూర్తిని నంతట వెదకి రపుడు. 3౦౫౬

తే. ఆపురము జలపూర్ణమై హరియు జలసు
యుండయి కనంబడఁగఁ గాంచి యుల్లమందు
బ్రహ్మ దేవుండు శంకర భవ్యగాన
మున ద్రవత్వము హరి బొందె ననుచుఁ దలఁచె. 3౦౫౭

సీ. తన కమండలువునఁ దత్సలిలంబెల్ల నింపి యూపరి మేష్ఠి నియతితోడ
వైకుంఠపురముఁ బూర్వపురీఁ గావించె, బ్రహ్మకర్తృత్వమై పరగుచున్న
తత్కమండలుగతిద్రవనూపమే గంగ కరియ మూర్త్యంతరం బగుచు వెలసె,
నీరమయంబయి నెగడు గంగను గమండలువునఁ గొని యంత జలజభవ్రండు

తే. లక్ష్మిని సరస్వతిని గాంచి లలితవచన
ములను నూరార్చి తన పురంబునకు నరిగె,

హరుఁడు గంగాసమేతుఁడై యాత్మధామ
మైన కైలాసపురిఁ జేరె నమరమాని ।

30౬౦

క. వచ్చిన సురవరు లెల్లరుఁ-జెచ్చెర స్వస్థానములకుఁ జేరనరిగి, రి
ట్లచ్చెరువుగ ద్రవరూపము-వచ్చెను గంగకును లోకపావనికి ముని । 30౬౧

క. పరమేష్ఠి కమండలువున-నిరవుగ గంగ నివసించె నెలమిని, గరుణా
వరయై త్రిలోకపావని-పరఃశ్రేణ మునిలోకవంద్య । భద్రద యగుచున్. 30౬3

చ. విను మిఁక దేవి యేవరున విష్ణుపదంబున నుద్భవించి లో
కనిచయమందు విష్ణుపదకంజభవాఖ్యను బొందె, దిక్కులం
దున భువనాళి వ్యాప్తిగని లోరపుభక్తిని వేడ్క భూమి యే
యనువునఁ జేరి లోకముల నాదృతిఁ బ్రోచెనొ తెల్పుదున్ దయన్. 30౬౪

అటువదియైదవ అధ్యాయము

వామన చరిత్రము

క. మును దైత్యగణాధీశుం-డనుపమబలశాలి బలి మహాధార్మికుఁ డే
పున నింద్రుని లోకత్రయ-మును బల్కిని నపహరించె మునిగణవంశ్యా ।

శా. ఆ వైరోచని యిట్లు దేవవిభు రాజ్యంబెల్ల నొక్కుమ్రొక్షిన్
దా వాంఛం గొని యాక్రమింపఁగ వెనక్ దాపంబు దీపింపఁగా
శ్రీవిష్ణుఁ జగదీశు నయ్యదితియుం జిత్తంబునం జేర్చి, సా
ఖ్యావిహృతిని గోరి యింద్రునకు సంప్రార్థించె నోనారదా । 30౬౬

సీ. అంత నారాయణుం డదితిప్రార్థనమును విని, సుప్రసన్నుఁడై “విబుధమాత ।
కోర్కి యెయ్యది నీకుఁ! గోరుము సంప్రీతి, నొనఁగూర్తుఁ, దావకాత్యగ్రతపము
పరితృప్తి గావించె, భద్రంబగును నీకు” నని పల్క నదితియు నపుడు “దేవ!
నారాయణా! నీవు నాయందుఁ గరుణింతువేని ప్రియంబున నిధిచేజ ।

తే. విబుధనాథుని రాజ్యంబు విభవమొప్ప
బలి యపహరించి యున్నాఁడు ప్రాభవమున,
దానిఁ గైకొని మరల సంతసము చెలఁగ
నింద్రునకు నిమ్ము, వర మిదియే మహాత్మ ।” 30౬౭

క. “జననీ! వైరోచనుఁ డె-య్యనువున వధ్యుడగు! నా మహాధర్మయుతుం
డనఘుఁడు, యశస్వి, ప్రహ్లా-దాని మనుమఁడు, భక్తుఁ డతఁడు; స్తుతికర్తుఁ డగున్.

ఉ. తావకవాంఛితార్థ మతిథన్యత నొందఁగ వామనాకృతిఁ
నీ వరగర్భమందున జనింతును గశ్యపనందనుండనై,
వావిరి ముష్టగంబుల నవారితరీతిని వేడి యాబలిఁ
దేవగణాధినేతకును దెచ్చి యొసంగెదఁ దల్లి ! నమ్ముమా ! 30౬౯

క. మదిఁ గల చింతను వీడుము, - కొడువ నిలుపవలదు, నీడు కొడుకును మరలం
బదిలముగఁ ద్రిలోకేశ్వర-పదమున నుంతును, నిజంబు పల్కితి" ననుచుఁ.

క. హరి భగవంతుఁడు శ్రీశుండు-పురుషోత్తముఁ డదితి కిట్లు భూరికరుణాశో
వర మొసఁగి, యప్పుడే తా-దిలోహితత్వంబు నొందె దివిజమునీంద్రా !

క. దితిజాధినాథుఁ డగు బలి-వితతైశ్వర్యంబుఁ గొనెడు వేడుకతో నీ
క్షితి నదితిగర్భమును స-మృత్తి జేరెను, నవతరింప మది నెంచి మునీ ! 3070

తే. సర్వలక్షణ సంపూర్ణుఁ జారువదన
పంకజుని దివ్యరూపునిఁ బరమపురుషు
వామనునిఁ గాంచెఁ బుత్రుగా నరమునీంద్ర !
యదితిభాగ్యంబె భాగ్యమై యలరె నపుడు. 3023

క. ఒకనాఁడు వామనుఁడు దాఁ-బ్రకట ద్విజరూపుఁ డగుచు వరధర్మాత్ముఁ
సకలైశ్వర్యయుతుఁ బలి-నకలంకతఁ జేరఁబోయె సర్వైశ్వమునన్. 302౪

క. దనుజేశ్వరుఁ డగు బలిఁ గని-“యనఘా! మూఁడడుగ లవని యాచించెద, ని”
మ్మని యడిగె వామనుం, డా-య్యన నాద్విజుఁ గాంచి పలికె నతఁ డబ్రములో.

నీ. “బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠ ! స్వల్పముగఁ గోరఁగ నేల ? యడుగుము ద్వీపంబునైన, వర్ష
మైన, గ్రామంబైన, నర్థమైనను, దాని సంశయింపకుము నీ స్వాంతమందు,
కాదన కిచ్చెదఁ గాంక్షించునది యెల్ల, వడుగ! యల్పంబయి వఱలు దాన
మరయ దాతకుఁ గీర్తి నణఁగించు, నటుగాన స్వల్పతరంబగు భవదభీష్ట

తే. మడ్డుచెప్పక యిచ్చుట కాత్మ నాకు
సంతసంబును గూర్పఁగాఁజాలదయ్యె,
వేడు మెదియైన ఘనమయి విస్తృతమగు
కోర్కె, దప్పక తీర్తు నిక్కువముగాఁగ.” 302౭

నీ. బలిచక్రవర్తి సంభావించి పల్కిన పల్కుల నాలించి బ్రాహ్మణవటుఁ
“ఊమహారాజ! నీ పుల్లంబునం దన్యచింతలు మాని యాశ్రితమనోర
థంబుఁ దీర్పుము, కడు సంగరమున నేను గోరిన యర్థంబుఁ గూర్చు, మదియె
నాకుఁ బ్రియంబగు, నీ కపకీర్తి యుద్దాన రా దించుకయైన నెపుడు,

తే. పుడమి మూడడుగుల నిమ్మ, భూరిసుకృత
మధికకీర్తియుఁ గల్గు నత్యద్భుతముగ,
నట్టి యశ మింతదనుక ని వనుభవింప
లేదు, పొందంగఁగల వింక మోదమునను.”

3022

క. వామనుని మాటల నిన్ని-యామహానీయసభయందు నలకు మహాత్ముల్
ధీమహితులు సభ్యులు బలి-భూమిపతి ధర్మరతుని బోధించి మునీ! 3023

క. పలికిరి హితముం గోరుచు-“బలిరాజేంద్రా! వఱుండు వాంఛించిన య
ట్టిల దాన మిమ్ము, కాదని-పలుకకు మోసార్వభౌమ! భావింపు మెదఁ.

క. ఫలదంబయి లోకంబున-లఘుయశముఁ గూర్చు నీకు నవనీనాథా!
యిలలో గ్రహిత కెయ్యది-గలిగించు సుతృప్తి, యదియె కా యొసఁగఁదగున్.”

చ. సదమలబుద్ధులై యెసఁగు సభ్యులు పల్కిన వాక్యసంచయం
బెద నెలకొల్పి, వామనున కెంతయు భక్తి బదత్రయంబు నే
కొడువయు లేక చిత్తమునకుం జరతార్థితఁ గూర్చి నిచ్చి, స
మ్మదమున నూపులఁ గుశలఁ బూనికచే గొనె, నంత నారదా! 3024

తే. దైత్యగురుడగు శుక్రుండు దాననపతి
యయిన బలిచక్రవర్తితో ననియె “నో మ
హాప్రభా! ఊణ ముండుమా, యాదరించి
వినుము నామాట నిప్పు డో యనఘచరిత!

3025

ఆ. ద్విజసుశుంకు గాఁడు దివిజాధినాయకా!-యితఁడు, నిక్కముగను నెంచిచూగు,
ద్విజుని రూపుతోడ వెలుఁగు జనార్దనుం-డనుచుఁ దెలియు మాత్మీయందు ననఘ!

సీ. కపటవామనరూపకలితఁడై విష్ణుండు సయంతికమునకు నియతి మెఱయ
నరుడెంచి పలుమాఱు లడుగు చునున్నాఁడు మూడడుగుల మేఱ పుడమి నింద్రు
కార్యార్థముగ, నమ్మకం బిది యని యెంచవలయును బలిచక్రవర్తి! యిపుడు
యోజింపకయ త్రిపాదోద్వి నాసంగితివేని ధ్రువంబుగా నీవఱుండు

తే. మూడులోకంబులను నిజముగ సమాశ్ర
యించి, దేవేంద్రునకుఁ బ్రీతి నిచ్చుఁజుమ్ము,
నమ్ము నావాక్యములను సత్యమ్ము లంచు
దైత్యరాజేంద్ర! నిత్యసత్యవ్రతాత్మ!”

3026

క. అని హితవు తెల్పఁగా శుక్రునిఁ గని బలి పల్కెఁ “గురుగూ! నా రాజ్యం
బును భవనత్రయమును ఫల-మున నేక్రియ విష్ణుఁడొసఁగుఁ బురుషాతునకున్?”

చ. అనవుడు శుక్రుఁ డిట్లనియె “నాకమలాక్షుఁడు దేవకార్య మే
యనువుననై నఁ దీర్పవలె నంచును దీక్షను బట్టియుండు, నా
భునున కసాధ్య మెయ్యదియుఁ గల్గదు, దానికైమైన కార్య మే
పున జరుగంగనున్న దిటఁ బోలిచిచూచిన రాజశేఖరా!”

30౮౬

సీ. అదితిగర్భంబున నవతరించిన భగవంతుఁడే యని నమ్ము వామనుండు,
మాయామయశరీరుడై యిట నిన్ను భూతలమును యాచింపఁ దరలివచ్చి
యడ గుచునున్నాఁడు, పుడమి నీవలదు వామనునకు, వినుము నామాట యిపుడు,
భవనత్రయోపేతభూరిసామ్రాజ్యంబు పాలింపఁగా నాసపశుడు చేసి
తే. నీకు గురుఁడను హితమును నేను గోరు-చున్న వాఁడ నటం చెద నెన్ను” మనుచుఁ
బలుక బలిచక్రవర్తి యాగ్రాహ్యతోత్త-మునిఁ గనుంగొని పల్కె “నోమువివరేణ్య!”

క. చెప్పితి నిచ్చెద ననుచును, -దప్పట గురువర్గ! యెట్లు? తాఁ గవటముచే
నిప్పాటుండు గ్రహింపం-జొప్పడునే, నిచ్చు పెట్లు సూచింపు మొగిల్.”

క. బలిచక్రవర్తి యీక్రియఁ-బలుకఁగ, దైత్యార్చిగుండు భార్గవుఁడు హిం
క్తుల భూదానోద్యతు ని-మ్మల నిల్వఁగఁ జూచె దా నపుడు మునినాథా!

క. కడు ధర్మాత్ముఁడు బలి య-యెడ గురువాక్యముల నెంచి యెద, నారద! యే
ర్పడ నేమి చేయఁ దోఁపక-కడు మానముతోక గూరకయ యుండ్లి యొగ్గ

ఉ. దానము చేయఁగాఁ గలఁచి తా గురువర్గనిఁ గాంచి “దేవ! మా
శ్రీనిధి విష్ణుఁడే యిటులు కృత్రిమవామనరూపధారయై
తా నడుగంగవచ్చి నను ధన్యునిఁ జేయఁగ మూఁడులోకముల్
పూనికఁ గోరునేని యిక్కఁ బోల్పుఁగ భాగ్యము వేట యున్నదే? 30౮౭

క. మానవుఁ డేదేవుని మదిఁ-దా నుద్దేశించి చేసి దానం బెదియే
బూనిక ఫలంబుఁ గాంచు న-నూనంబుగఁ దత్ఫలంబె యుత్తమమనమా.

సీ. అట్టి దేవుండు ద్విజాకృతి వెలుఁగొందు వామనరూపుఁడౌ వాసుదేవు
నకు భవనత్రయం బకుటీలమతి నిత్తు, సంతికంటెను భాగ్య మవఁగఁ గలదే
విష్ణుసంప్రీతికై విశదకర్మంబు గావింపఁడుగద యవివేకి యెపుడు,
సత్కృతి గావించి సజ్జనుండు భవంబునందు మునుంగఁజొ యార్యపూజ్య!

తే. యట్లు గావున ద్విజరూపుఁడైన విష్ణు-దేవునకు, వామనున క్ప్పుఁ ద్రిపదసమ్మి
తంబయిన భూమిఁదత్ప్రీతి దనరి నిపుడు-విష్ణువ్రతు గూర్చి గురువరా! విశ్రుతిముగ.”

చ. గురువరుతోడఁ బల్కి యిటు కూరిమి మీఱఁగ విష్ణుమూ ర్ధిక
నిరుపమరీతితోడ బలి నిశ్చలుఁడౌచుఁ బదప్రియంబు ని

బృరమున దానమిచ్చె భువి; వామనమూర్తియు స్వస్తియంచు గం
బరమునఁ జేయి యొగ్గికొనె వాసపు వాంఛను దీర్చ నారదా!

30౯౪

బలి పాతాళయాత్ర

సీ. అంత వామనమూర్తి యంఘ్రిత్రయంబున వెలయుచుఁ గనఁబడె విశ్వరూప
ధారియై, యొక్కపదంబున బ్రహ్మాండమెల్లను భేదించి యేపుమీటి
యూర్ధ్వంబునకుఁ బోవ నురుగతి తత్పదాంబుజమునందు విధాత భూరిభక్తిఁ
దన కమండలుజలంబునఁ బాద్య మిచ్చె, సత్తటి నీరమయి గంగ తా హరిపద
ఆ. మందుఁ బొంది యందె యావాస మొనరించి, సకలదురితదళనశక్తియుక్త
యగుచు నిడుపమానమగు రూపమున ముని-నాథ! నారదా! యనంతమహిమ

తే. సకలధర్మపరాయణుం డకుటిలమతి
యయిన బలిచక్రవర్తిని సాపరాధు
కరణిఁ గని యొక పదమున శిరముఁ దాఁకు
చును బలికె నారదమునీంద్ర! చోద్యమంద.

30౯౬

ఆ. ఓకుమార! నీకు లోకత్రయం బుంచి-నాడ, నిపుడు దేననాధునకును
నొసఁగుచున్న వాడ, నసుకులతోడఁ గా-తాళమునకుఁ జనుము తరలి నేగ.
క ఎనిమిదవ మనువువేళను-దనుజేశ్వర! నీవు మరలఁ దప్పక సురనా
ధుని దివ్యపదము నొందుడు-వనుపమభువనత్రయమున కధిపతి వగుచున్.
ఆ. సందియంబు వలదు, సకలలోకత్రయ-భాగ్య మబ్బు నీకుఁ బ్రాభవమున”
ననుచు విష్ణుమూర్తి యానతి యొసఁగఁగా-బలియు నపుడె యసురవరులతోడ.

తే. హరికి వందన మొనరించి యపుడె కదలి
యరిగెఁ బాతాళమునకు, శ్రియఃపతి భువ
నాధినాయకుఁ డంత నోనారదా! వి
కుంఠాధామంబునకుఁ బోయెఁ గుతుకమునను.

3౧౦౦

తే. లోకపావని యగు గంగ ప్రాకటముగ
నాదివిష్ణువుదివ్యపాదాబ్జసీమ
వెలయుచుండెను సత్యంతవిభవమునను
సాధుసంస్తుత్య యగుచు నోసంయమింద్ర!”

3౧౦౧

అటువది యాజవ అధ్యాయము

భగీరథుడు గంగను దే బ్రతుత్తుంచుట

వ. వెండియు మహాదేవుడు నారదమునీంద్రున క్లిష్ట చెప్పందొడంగె. 3౧౦౨

చ. “మునివర! గంగ యీక్రియ సమున్నతి శ్రీహరిదేహ మొంది, చెల్వన విలసిల్లుచుండగను బూజ్యుడు సారససగభవ్రాసు లో కనికరస్పృహ కర్త కడకఁ గడు శూన్యత నుండునట్టి యాత్మనియమపూరణాస్పదకమండలువుం గని యంత గారిదా! 3౧౦౩

మ. ఒక్క నిమేష మాత్రుఁ డిదశోన్నతుఁడౌ పు మేషి యోజనలో పెక్కు లొనర్చి, గంగయనఁ బేర్చి గ్రాహకములఁ లభింపరాదక్కట! చూడఁగా ద్రవమ యీశ్చికయై పోయియుండుండఁ, బెం పెక్కుచు నాకమండలువు నెంతయు ధన్య! గొంగుల పీఠమున. 3౧౦౪

నీ. పుణ్యంబులకు నెల్లఁ బుణ్యతమస్వరూపిణి యు భాగ్యు విశదచరిత యిపుడు శ్రీహరిపాదవిపులవద్దంబును జెరి స్ఫిలయయి చెలఁగు మిగులఁ, ద్రిభువంబులను నదీరూపమునఁ గావనముచేసి సిద్ధసంగమును బొందఁ గలదు, గావున నేను గాఢతిపోనిష్టచే సురేశ్వరిని విశిష్టరీతి

తే. విష్ణుపదకమలమునుండి వితతకరుణ-వెలయ ప్రవహపయయి వేగ వేడలివచ్చు నట్లొనర్చెద, నిది నిశ్చయం బటంచు-నెంచి వైకుంఠమున కేగె స్పృహకర్త.

క. మునినాథ! నారదా! య-వ్వనజాననుఁ డధికధక్తిఁ గ్రార్థించెను గంగను విష్ణుదేహసంస్థిత-ననఘగుణ ననేకనుతుల నలరఁగ, నంతఁ. 3౧౦౫

క. చిరకాలము ప్రార్థింపఁగ-వరభువనత్రయవిశేషపావని గంగా సురనది ప్రత్యక్షంబయి-పరవేష్టిని గాంచి పల్కె భవ్యమృదూక్తిఁ. 3౧౦౬

నీ. “ఓ విరించి! విను మొక్కింతకాలంబు శ్రీవిష్ణుతనవునఁ జెలఁగుచుండు, నంతట ద్రవమయి నై విష్ణుదేవుని పాదాంబుజమునుండి ప్రభవమంది, ప్రవహించుచును గ్రమక్రమముగ మల్లొకములఁ బవిత్రములుగ నలుపుదాన, నమితతేజంబున నలరు భగీరథభూనాథుడు నుగింప భూతలమును

తే. జెంది, భాగీరథీనామ మొంది నెలయు-దాంఁ దగ్గిరదులనెల్ల దగ సముద్ధరించి సిద్ధసంఘము చేరి మించి భువన-రక్షకై నాత్మై గాతాశరమ్యవసతి.”

క. అని గంగ పల్కె వనజా-ననుఁ డిట్లనె “దేవ పూజ్య! చక్కఁగ స్వాంతంబున జ్ఞానదృష్టిఁ దెలియదు, - విచును భగీరథుని క్రి వెలయింతు విలఁ.

క. భువనత్రయంబు మరిలఁ-శివసుందరి! పావనంబు చేయఁగ నీ వీ భువనంబు వదలి ప్రియమున-సవరశగలి రమ్మటంచు నగ్గింతు నెదఁ.” 3౧౦౭

క. ఈవిధమునఁ బ్రార్థింపఁగ-దేవమునీ! గంగ సమృద్ధిఁ దిరోహితమై
వే వెడలె, బ్రహ్మయును మది-భావించుచు స్వపురి కరిగె వైభవ మెసఁగె.

సీ. అధికప్రభావాత్ముఁడై నెల్లు కపిలమునీంద్రుని కోపాగ్ని నిలను బూది
యైనట్టి సగరుని యాత్మజులను దం పితరుల సుకృతసంయుతులఁ జేసి
పుణ్యలోకములను బొందింపఁగా గురునాజ్ఞ భగీరథుఁ డనెడు రాజు
విష్ణుదేహంబున వెలయు గంగను ద్రవమయిని భూమికిఁ జేర నియతిఁ బూని,
తే. విష్ణుఁ బరమాత్ము లోకేశు విభునిఁ గూర్చి-తపము గావించె హానిసత్తమ! యనంత
భక్తి నారాధనముల నాసక్తితోడ-సుచిర కాలంబు నాత్మ విశుద్ధుఁడగుచు.

ఉ. అంతఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెఁ బరమాత్ముఁడు శ్రీపురుషోత్తముండు సు
స్వాంతునకున్ విశిష్టగుణసత్తముఁడౌ సగరాన్యవాయుభూ
తాంతునకన్ బ్రదుంబున నఖండతపంబున కిచ్చ మెచ్చి య
త్యంతశుభం బాసంగుటకునై సురమానివరేణ్య! నారదా! 3౧౧౩

సీ. సకలజగన్నాథు శంఖచక్రగదాధరుని దివ్యవీతాంబరుని ఘనతను
దివ్యసువర్ణసంస్థితు వనమాలావిరాజితు నాదినారాయణుఁ గని
యూ భగీరథుఁ డాత్మ నలరుచు, సాష్టాంగముగ వసుంధరపయి నగణితగతి
దండవత్ప్రణవసంతతులను గావించి స్తుతియించె నిట్లు విశుద్ధుఁడగుచు,

తే. నారదమునీంద్ర! భక్తివిశారద! విను
మవహితుఁడవయి నచియింతుఁ బ్రవితతముగ
విష్ణుదేవుని నుతియెల్ల విపులమరిత
దమనదక్షింబు వాంఛితదంబు సతము, 3౧౧౪

భగీరథకృత విష్ణుస్తుతి

సీ. "విశ్వేశ! విశ్వప! వితతమహాపురుషప్రధానా! హరీ! సకలవిభవ!
త్రైలోక్యపావన! తతజగత్పరివంద్యపదపద్మ! మధుకైటభపరిపంధి!
నారాయణ! నమస్కారము ల్లావించుఁ, గరుణఁ బ్రసన్నుతఁ గనుము దేవ!
విశ్వైకకారణ! విభు! పురాణజగన్నిధాన! వామన! జనార్దన! పరేశ!

తే. వరద! గోవింద! శ్రీశ! శ్రీవత్సలాంభ-నా! మహాప్రభు! శ్రీపిష్ఠ! నాథ! విశ్వ
మూర్తి! నీకు నమస్కారముల నొనర్తుఁ, -గరుణతోడఁ బ్రసన్నుతఁ గనుము దేవ!

సీ. వాసుదేవ! జగన్నివాస! జగన్నయ! దైత్యాధిపాంతక! ధన్యమూర్తి!
యత్యంతవిక్రమ! హరీ! భయాంతిక! కాంతపరిపూర్ణవైకుంఠ! భద్రవరద!
రమణీయరూప! ధరాధర! మాధవ! వందనంబు లొనర్తు వారిజాక్ష!
కరుణఁ బ్రసన్నుతఁ గనుము లక్ష్మీపతీ! మాయాశ్రయైక! రమాసనాథ!

తే. యీశ! కేశవ! యఖిలలోకైకనాథ!-దేవ! యానందనాంద్ర! విస్తృతదయాస్వ
రూప! కమలాక్ష! విష్ణు! రమాపతీ! స-తంబు వినతుఁడ నఖిలేశ! ధర్మబోధ!

తే. విశ్వరూప! నమస్కారవితతి సీకు-సచ్చిదానందరూప! విజ్ఞానమయ! వి
శుద్ధ! దివ్యప్రకాశ! నిస్తులవిభావ!-వందనంబు లొనర్చెద వారిజాక్ష! ౩౧౧౭

తే. నేడు నాజన్మ సఫలత నెగడె, నేడు-తపము ఫలవంతమయ్యెఁబ్రత్యక్షముగ మ
హానుభావ! దుర్లభుడనై యలరు నిన్నుఁ-గాంచఁగల్గుటచేత నో కమలనేత్ర!"

తే. ఇట్టి స్తుతివాక్యముల జగదీశ్వరుండు
సంతసంబును బొంది యా తృప్తినాథ
పుంగవు భగీరథునిఁ గాంచి పొంగుచు దయఁ
బలికె మునినాథ! నారదా! లలితభణితి. ౩౧౧౮

ఉ. "భూవర! యెట్టి వాంఛిము మిథిఁ దలంచి తపం బొనర్చితో,
నీ వది వేడునూ యిపుడు నిశ్చయ మొప్పు ననుగ్రహింతుఁ, ద్వ
ద్భానము డాపఁగావలను, భక్తి మెచ్చితి, బ్రీతి గల్గె, నీ
సేవ యనంతతృప్తి నిడె, శీఘ్రము కోరుము" నాఁగ నారదా! ౩౧౧౯

సీ. వినయము మీఱి శ్రీవిష్ణుమూర్తిని గాంచి వందనంబు లొనర్చి పల్కె రాజు
"దేవ! నాపితకు లుద్రిక్తులై బ్రహ్మశాపంబున బూదియై పాపులగుచు
నరకంబుఁ బొందిరి నారాయణ! వారి నిష్క్రమింపఁజేయఁ నై నియతిఁ బరమ
పావని యగు గంగ నసుమతి ద్రవరూపమునఁ గొనిపోవఁగా మనమునందుఁ

తే. గోరుచున్నవాడను, గంగ భూరిమహిమ-బ్రహ్మాదివ్యకమండలువసతినుండి
యిపుడు నీమూర్తిఁ జేరి యింపెనగుచున్న-దా సకలలోక పావని యతిముదమున.

సీ. నీదివ్యదేహమే నెలపుగా భావించి కడుముదంబున నుండు గంగ నిపుడు
దయతో నాసంగిన ద్రవరూపయగు గంగ మత్పితరులమీఁద మహిమ వెలయఁ
బ్రవహించు, నద్దానఁ బరమపదంబు వారలు పొందఁగాఁగలవాడు దేవ!
యిది నాడు వాంఛితం బీశ్వర! యోజగన్నాయకా! నీవు ప్రణామిలగు నిజ

తే. భక్తులకు నెల్లవేళలఁ శ్రాద్ధిత్వాద్ధి-సిద్ధి యొనరించి, కరుణించి స్థిరశుభము ల
వారిగాఁ గూర్తు"వంచు భగీరథుండు-వరము వేడెను భక్తిసంభరితుఁడగుచు.

సీ. అంత నారాయణుం డాభగీరథుఁ గాంచి పలికె "నోవత్స! నీ వాంఛితంబు
సమకూర్తు, గంగ యె స్వయముగ ద్రవరూపమును బూని నాదేహమునను బాడమి
భూతలంబును జేరి పూర్వవంతులు గాఁగనుదరింపఁగల దొప్పమీఱి
నీపితరులనెల్ల, నిశ్చయం బీమాట, సురలకు దుర్లభసరణి వెలయు

తే. చున్న యప్పరమారాధ్య సన్నుతింపు,
భవననాయకుడైన శంభు నతిభక్తి
బ్రార్థనముచేయు మట్టలై, యఖిలవాంఛ
తములు సంపూర్ణతను బొందు ధర్మహృదయ!" 3౧.౨3

మ. అని నారాయణుఁ డానతిచ్చి దయతో నంతర్ధి నొండెక్ మునీ!
జననాథుండు భగీరథుండు గనఁ దత్సామిప్యమందుండి యొ
య్యన, నంతర్ దుహినాచలోత్తరశిరంబందుఁ ట్రితీశుండు చే
రెను నేమంబున గంగనుండు కించి సంతృప్తి దవశ్చర్యకై. 3౧.౨౪

భగీరథుండు గంగనుగూర్చి తపంబు గావించుట

అ. అధికనిష్ఠతోడ నాభగీరథుండు తపంబు బహుసహస్రవత్సరములు
చేసె, స్థితముఖాబ్జ శివశక్తియుగం గంగ-సంతసమునఁ దాఁ బ్రసన్న యగుచు.

చ. నియమము మీఱఁగూఁ దపము ల్కల్గులుండై యొసరించు భూవశి
బ్రియమునఁ జూచి, డస్తితన వేల్చి 'భగీరథ!' యందుఁ బిల్చి, ని
ల్చి "యహహ! నీతిపంబునకల త్తమునందున మెచ్చు వచ్చె, సం
దియమును వీడి వేఁచు మెది తృప్తిని గూర్చు వరంబా" నావు ప. 3౧.౨౬

తే. "తల్లి! శివసుందరీ! నాగు తపముచేర్చి-సుప్రసన్నత నొందినచో హరిపద
సరసిజమునుండి వెడలి సంబంధమునొఱ-రమ్ము భూతలమును జేర రియముతోడ.

చ. ధరణిఁ బునీతఁ శేసి వితితంగుఁ ప్రతి బిలస్థలంబు సం
బరమునఁ జొచ్చి వేగ ముచిన్వని శాపముచేత బూదియై
నరకము నొందు మత్పిల్చిగణంబుచు భూరికృపాయుతిక్ సము
ద్ధరణము చేయుమా జనని! ధన్యత నొందుదు లోకపావని! 3౧.౨౮

తే. త్రిదశవందిత! కరుణ మత్పితరుల సుకృ
తాత్ములను జేసితేని నే నపుడు జనని!
యందుదును గృతకృత్యత నార్యపూజ్య!
యిదియె గంగా! మదీయమా నీప్పితంబు." 3౧.౨౯

గంగ భగీరథునితో శివుని వారాధింపుమనుట

సీ. అంత గంగాదేవి యాభగీరథునితో "నార్య! నీదయన సంప్రార్థనంబు
పూర్ణంబుగాఁ దీర్తుఁ, బూన్యఁడౌ విష్ణుపాదారవిందంబున నవతరిల్లి,
త్వత్పూర్వపితరుల దడయక సుకృతులఁ జేసి సముద్ధరించెదను, నిజము;
భవదీయమైన దివ్యప్రార్థనంజేసి వాసుదేవుని పదాబ్జంబునుండి

తే. యవనిపై నికమీదట నవతరింపఁ-గలరు గావునఁ గన్వనై కిగువిభవము
వెలయు భాగీరథి యనంగ విశదనామ-మలరు లోకంబునను నాకు నమలక్ష్మీర్తి ।

ఉ. ఇత్తటి లోకనాథుడగు నీశ్వరు శంకరు సన్నుతించి, శ
చ్చిత్తము సుప్రసన్నముగఁ జేసి, యనుజ్ఞను బొంది రమ్మ, నీ
నత్తరుణేందు శేఖరుని యాజ్ఞకు లోబడియుండుదాన నా
యత్తముడే ప్రియుండు విభుఁ డోజననాథ । భగీరథా ! సుధీ । 3030

ఆ. ఆమహాదేవునాజ్ఞ లే కడుగునెట్ట-నోయెను గాన శంకరుచుల్లమునకుఁ
బ్రియము సంధిల్లఁ బ్రార్థించి గృప్తుఁ డేయు, -నూలసింప గలవరు రాజాగుణాధ్య ।

ఆ. పరమశివుడు నీదు ప్రార్థనంబున సంత-సన నొంది మీదుకైలశ్చంగ
మందు నిలిచి శంఖ మాద్యుని జలదని-స్వనమురీతి నొక్కఁ ద్వరిగ నపుడె.

నీ. విష్ణుదేవుని పడవిచులపశ్యమునుండి యూర్కవినిని నీ నామప్రతగతి
బ్రహ్మాండమును వేడ్క బ్రహ్మగావించి యనుసరించుదు నిన్ను నచనిమీద
జలయాపధారివై చనుదెంచె, నీయందు ద్వైతము నున్నట్లు బ్రహ్మాత్మ
లనుగాఁగ నొనరించెదను, నదలించెద, త్తీ విచారము జేర వేగ

తే. నీయశంబును నభివృద్ధి నొకపుచు భావ-ప్రత్యయముఁ గావించునకు నరుగుదు,
దివ్యభాగీరథీవామదీప్త నగుదు"-ని భగీరథునికఁ దెల్పు, నంత వినుము.

క. భవగేహిని గంగానది-యచనిపతి భగీరథుఁడు మనోహర్యముఁ
దవిలి కనుచుండ నీణము-నివి నందెర్థా మొండె నియునిండ్ర । 3031

క. పితృక్షీర్తిసర్ధనుఁడు భూ-పతి సుకగ్ని భగీరథుం య ధావించెను నాఁ
గృతకృత్యుని నందినయఁబ-హితివుగ గంగాస్వరూప మిత్తొందుటచేక.

భగీరథుడు శివునిగూర్చి కపంబు నలుపుట

తే. అంత గంగాజ్ఞ బూని ధర్మాత్ముడౌ డాభ
గీరథుండు మహేశుఁ దద్గిరివరమున
యందు నియతినఁ బూని తా డెందమంచుఁ
ప్రార్థనము చేయుచుండ నారదమునిండ । 3032

నీ. యశచిత్తుడై నిరాహరియై తుహినాన్రియంగు శతాబ్దము లధికకలిపము
గావింపఁ బ్రభుఁడు శంకరుఁ డవ్యయుండు పంచాస్యుండు వృషభవాహనుఁడు ప్రీతిఁ
బ్రత్యక్షమయ్యె నా పార్థివుఁడు భగీరథుఁడు, నంత నారాజమాని
మానసంబున మోద మాని యెంతయుండనయె పుట గన్గొనియె మహేశ్వరునొగి

తే. వ్యాఘ్రచర్మపరీధానుఁ బంచముగుని-భూతిలిప్తసర్వాంగుని భుజగభాష
నీలకంఠ స్థితానను నిగమవినుతు-ఎరజటాజూటభూషితశిరుని హరుని. 3033

తే. సకలసురనాథుఁ బూర్ణుని శంకరు విభు-దేవదేవునిఁ గాంచి యా భూవిభుండు
దండవత్ప్రేతిని జేసి స్తవమొనర్చె-నతుల నప్తోత్తరసహస్రనామములను

అఱివదియేడవ అధ్యాయము

భగీరథకృత శివసహస్రనామ స్తోత్రము

తే. “పార్వతీనాథ! దేవదేవా! ప్రభూ! ప-రాత్పరా! యచ్యుతా! దుచిరవదనాబ్జ!
పంచవక్త్ర! భయంకరవక్త్ర! నీకు-భక్తితోడతఁ గావించు వందనములు. 3౧౪౦

తే. వ్యాఘ్రుచర్మాంబరధర! పంచాసనా! మ-హాబలా! జ్ఞానమయరూప! యఖిలనాథ!
వరద! దేవ! పారావారవర్షితిగుణ!-భక్తితో నీకుఁ గావించు వందనములు.

తే. విశ్వభూతేశ! పరమేశ! విశ్వనాథ!-విశ్వసంశ్రయ! యజిత! శ్రీవిశ్వపాల!
యమితదుర్ధ్వ! దేవదేవా! సతంబు-భక్తితో నీకుఁ గావించు వందనములు.

తే. విశ్వనాథ! సదానంద! విశ్వమూర్తి!-సర్వవిశ్వాశ్రయాశ్రయ! సకలవిశ్వ
సమపకారి! విశ్వైకధామ! దురితారి!-భక్తి నిడుదు విశ్వానంద! వందనములు.

తే. శర్వ! సర్వజ్ఞ! సురవంద్య! సర్వరూప!-సురవనోత్తమ! యజ్ఞానవిరహిత! సక
లామరస్తుత్య! సురరాజ! యనవరతము-భక్తితో నీకుఁ గావించు వందనములు.

తే. సురసమారాధ్య! సురివరస్తుత్య! సర్వ-సురరిపువిరుద్ధ! సురనాథ! సురిరిపు! సక
లామరవనోత్తమా! నీకు ననవరతము-భక్తితోడతఁ గావించు వందనములు.

తే శుద్ధుండపు, శుద్ధబోధుండ విధచరిత |
యగ్రకర్మ! యత్యుగ్రుండ పుగ్రనయనుఁ
డపు విశుద్ధాత్ముండపు శంభుండపు స్వయంభు
వుండపు లోకేశ! దండంబు లిడుదు నీకు.

3౧౪౬

వ. ఉగ్రప్రభావుండును, అత్యుగ్రమర్దకుండును, అత్యుగ్రరూపవంతుండును,
ఉగ్రకంఠుండును, శివుండును, శాంతుండును, సర్వశాంతివిధాయకుండును, సర్వార్థ
దుండును, శివాధారుండును, శివాయ నిరమిత్రజితుండును, శివదుండును, శివ
కర్తయు, శివహంతుయు, శివేశ్వరుండును, శిశుశైశవయుక్తుండును, పింగకేశ
శుండును, జటాధరుండును, గంగాధరుండును, కపర్దియు, జటాబూటవిరాజితుం
డును, జటిలుండును, జటిలారాధ్యుండును, సర్వదోస్తృతమానసుండును,

జ ఓం నమస్తే పార్వతీనాథ! దేవదేవి పరాత్పర! ఆచ్యుతానఘ పంచాస్య భీమాస్యరుచిరా
నన || ౧ || వ్యాఘ్రాజిన ధరానంత పారావార వివర్జిత | పంచాసన మహాసర్వ మహాజ్ఞాన

ఉన్నత్రకేశుడును, ఉన్నత్రుడును, ఉన్నత్రానామధీశ్వరుడును, ఉన్నత్రలోచ
నుడును, భీముడును, త్రినేత్రుడును, భీమలోచనుడును, బహునేత్రుడును,
ద్వినేత్రయు, రక్తనేత్రుడును, సునేత్రకుడును, దీర్ఘనేత్రుడును, పింగాక్షుడును,
సుప్రభాక్షుడును, సులోచనుడును, సోమనేత్రుడును, అగ్నినేత్రాఖ్యుడును,
సూర్యనేత్రుడును, సువీర్యవంతుడును, పద్మాక్షుడును, కమలాక్షుడును,
నీలోత్పలదళేక్షుడును, సులక్షుడును, శూలపాణియును, కపాలియు, కపిలే
క్షుడును, వ్యాఘూర్ణనయనుడును, ధూర్తుడును, వ్యాఘ్రచర్మాంబరావృతు
డును, శ్రీకంరుడును, నీలకంఠాఖ్యుడును, సుకంఠకుడును, చంద్రచూడుడును,
చంద్రధరుడును, చంద్రమాళియు, శశాంకభృత్తును, శశికాంతుడును, శశాంకా
భుడును, శశాంకాకితమూర్ధజుడును, శశాంకపదనుడును, వీరుడును, వరకు
డును, వరలోచనుడును, శరచ్చంద్రసమాభాసుడును, శరదించుసమప్రభుడును,
కోటిసూర్యప్రతికాశుడును, చంద్రాస్యుడును, చంద్రశేఖరుడును, అష్టమూర్తియు,
మహామూర్తియు, భీమమూర్తియు, భయానకుడును, భయదాతయు, భయత్రా
తయు, భయహర్తయు, భయోజ్ఞుడును, నిర్భూతుడును, భూతనంద్యు
డును, భూతాత్మయు, భూతభావనుడును, కౌపీనవాసుడును, దుర్వాసుడును,
వివాసుడును, కామినీవతియును, కరాళుడును, కీర్తిదురుడును, వైద్యుడును,

మయప్రభో ॥ ౨ ॥ అజితామిత కుర్రు విశ్వేశ పరమేశ్వర । విశ్వాత్మక విశ్వధూతేశ విశ్వా
శ్రయ జగత్పతే ॥ ౩ ॥ విశ్వోపకారి స్వచ్ఛైకధామ విశ్వాశ్రయాశ్రయ । విశ్వాధార సదానంద
విశ్వానంద సమాస్తుతే ॥ ౪ ॥ శర్వసర్వవిదజ్ఞాన వివర్జిత సులోత్తమ । సురవంద్య సురసుత్య
సురరాజ సులోత్తమ ॥ ౫ ॥ సురపూజ్య సురధ్యేయ సురేశ్వర సురాంతక । సురారి మరక సుర
శ్రేష్ఠ తేస్తు నమానమః ॥ ౬ ॥ త్వం శుద్ధః శుద్ధబోధశ్చ శుద్ధాత్మా జగతాంపతిః । శంభుః స్వయం
ధూరత్యుగః ఉగ్రకర్మగ్రహాచనః ॥ ౭ ॥ ఉగ్రప్రభావశ్చాత్యుగ మర్దతోఽత్యుగహవవాక్ ।
ఉగ్రకంఠః శివశాంతః సర్వకాంతి విధాయకః ॥ ౮ ॥ సర్వార్థదః శివాధారః శివాయ నిరమిత్ర
జిత । శివదః శివకర్తాచ శివహస్తా శివేశ్వరః ॥ ౯ ॥ శిశుశైవయుక్తశ్చ పింగకేశో జటాధరః ।
గంగాధరకపర్దీచ జటాజూట విరాజితః ॥ ౧౦ ॥ జటిలో జటిలారాధ్యః సర్వగోన్మత్తమానసః ।
ఉన్నత్రకేశ ఉన్నత్ర ఉన్నత్రానా మధీశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ ఉన్నత్ర లోచనో భీమ స్త్రీనేత్రో భీమ
లోచనః । బహునేత్రో ద్వినేత్రీచ రక్తనేత్రః సునేత్రకః ॥ ౧౨ ॥ దీర్ఘనేత్రశ్చ పింగాక్షః సుప్ర
భాక్షః సులోచనః । సోమనేత్రోఽగ్నినేత్రాఖ్యః సూర్యనేత్రస్సవీర్యవాక్ ॥ ౧౩ ॥ పద్మాక్షః
కమలాక్షశ్చ నీలోత్పల దళేక్షుణః సులక్షుణః శూలపాణిః కపాలీ కపిలేక్షుణః ॥ ౧౪ ॥ వ్యాఘూర్ణ
నయనో ధూతో వ్యాఘ్ర చర్మాంబరావృతః । శ్రీకంఠో నీలకంఠాఖ్యః శితికంఠః సుకంఠకః ॥
౧౫ ॥ చంద్రచూడశ్చచంద్రధర శ్చంద్రమాళి శ్శశాంకభృత్ । శశికాంతః శశాంకాభః శశాంకాం
కిత మూర్ధజః ॥ ౧౬ ॥ శశాంకపదనో వీరో వరహో వరలోచనః । శరచ్చంద్ర సమాభాసః శర
దించు సమప్రభః ॥ ౧౭ ॥ కోటి సూర్యప్రతికాశ శ్చంద్రాస్య శ్చంద్రశేఖరః । అష్టమూర్తి ర్మహా
మూర్తి ర్భీమమూర్తిర్భయానకః ॥ ౧౮ ॥ భయదాతా భయత్రాతా భయహర్త భయోజ్ఞతః ।
నిర్భూతో భూత నంద్యశ్చ భూతాత్మా భూతభావః ॥ ౧౯ ॥ కౌపీనవాసా దుర్వాసా వివాసా కామినీ

కిశోరుడును, కామనాశనుడును, కీర్తియాపుడును, కుంతధారియు, కాలకూట
కృతాశనుడును, కాలకూటయాపియు, కులమంత్రప్రదీపకుడును, కలాకాష్ఠా
త్మకుడును, కాశీవిహారియు, కుశీలాననుడును, మహాకాననసంవాసియు, కాశీ
ప్రీతివిసర్ధనంకను, కాలీధరుడును, కామచారియు, కులకీర్తివివర్ధనుడును,
కామాద్రియు, కామకవరుడును, కార్డుకీయు, కామమోహితుడును,
కటాక్షుడును, కనకాభాసుడును, కనకోజ్జ్వలగాత్రకుడును, కామాతురు
డును, క్వణత్పామడును, కుటిలభ్రుకటిధరుడును, కార్తికేయపితయు, కోక
నదభూషణభూషితుడును, ఖట్వాంగయోధయు, ఖడ్గీయు, గిరీశుడును,
గగనేశ్వరుడును, గణాధ్యక్షుడును, ఖేటకధృక్కును, ఖర్బుడును, ఖర్వతరు
డును, ఖగరుడును, ఖగారూఢుడును, ఖగారాధ్యుడును, ఖేచరుడును, ఖేచ
రేశ్వరుడును, ఖేచరత్వప్రదాకును, షోణిపతియును, ఖేచరమర్దకుడును,
గణేశ్వరుడును, గణాపితియు, గణిషుడును, గణభూపతియును, గురువును,
గురుతరుడును, జేయుడును, గంగాపతియును, అమర్వణుడును, గతిప్రియు
డును, గతిరతుడును, సుగోప్యుడును, గోప్యబృందపుడును, గవాయాధుడును,
జగద్భర్తయు, గోస్వామియు, గోస్వరూపకుడును, గోప్రదుడును, గోధరు
డును, గృధ్రుడును, గురుత్పంతుడును, గోకృతాననుడును, గోపీశుడును,
గురుతాతయు, గుహావాసియు, సుగోపితుడును, గజారూఢుడును, గజాస్యుడును,
గజాజనధరుడును, అగ్రజుడును, గ్రహాధ్యక్షుడును, గ్రహగణాంకుడును, దుష్ట
గ్రహవిమర్దకుండును, గానరూపియు, గానరతుడును, ప్రచండుడును, గాన
విహ్వలుడును, గానమత్తుడును, గుణియు, గుహ్యుడును, గుణగ్రామాశనియు,
గణుడును, గూఢబుద్ధియు, గూఢమూర్తియు, గూఢపాదవిభూషితుడును,

పతిః | కారాః కీర్తిదో వైద్యః కిశోరః కామనాశనః || ౨౦ || కీర్తిరూపః కుంతధారి కాలకూట
కృతాశనః | కాలకూట సుహాపిచ కులమంత్ర ప్రదీపకః || ౨౧ || కలాకాష్ఠాత్మకః కాశీవిహారి కుటి
లాననః | మహాకాననసంవాసి కాశీప్రీతి వివర్ధనః || ౨౨ || కాలీధరః కామచారి కులకీర్తి వివర్ధనః |
కామాద్రీః కామకవరః కార్డుకీ కామమోహితః || ౨౩ || కటాక్షః కనకాభాసుః కనకోజ్జ్వల
గాత్రకః | కామాతురు క్వణత్పాద కుటిలభ్రుకటి ధరః || ౨౪ || కార్తికేయపితా కోకనద
భూషణభూషిత | ఖట్వాంగయోధా ఖడ్గీచ గిరీశో గగనేశ్వరః || ౨౫ || గణాధ్యక్షః ఖేటక
ధృక్ ఖర్బుః ఖర్వతరః ఖగరుః | ఖగారూఢః ఖగారాధ్యః ఖేచరః ఖేచరేశ్వరః || ౨౬ || ఖేచరత్వ
పదః షోణిపతిః ఖేచరమర్దకః | గోప్యగో గణిపితా గిరీశో గణభూపతిః || ౨౭ || గురు ద్గురుతతో
జేయో గంగాపతి రమణుః | గతిప్రియో గతిరతుః సుగోప్యో గోప్యబృందపః || ౨౮ || గవా
యాధో జగద్భర్తా గోస్వామీ గోస్వరూపక | గోప్రదో గోధరో గృధ్రో గురుత్మాకా గోకృతా
ననః || ౨౯ || గోపిశో గురుతాతశ్చ గుహావాసీ సుగోపితః | గజారూఢో గజాస్యశ్చ గజాజన
ధరశో అగ్రజః || ౩౦ || గ్రహాధ్యక్షో గ్రహగణో దుష్టగ్రహ విమర్దకః | గానరూపీ గానరతుః
ప్రచండో గాన విహ్వలః || ౩౧ || గానమత్తో గుణి గుహ్యో గుణగ్రామాశయో గుణః | గూఢ
బుద్ధి గూఢమూర్తి గూఢపాద విభూషితః || ౩౨ || గోప్తా గోలోకవాసీచ గుణవాన్లుణినాంవరః |

గోప్తయు, గోలోకవాసియు, గుణవంతుఁడును, గుణినాంవరుఁడును, హరుఁడును, హరితవర్ణాత్ముఁడును, మృత్యువును, మృత్యుంజయుండును, హరియు, హవ్యభుక్కును, హరిసంపూజ్యుఁడును, హవిస్సును, హవిర్భుజాంవరుఁడును, అనాదియు, ఆదియు, సర్వాద్యుఁడును, ఆదితేయవరప్రదుఁడును, అనంతవిక్రముఁడును, లోకేలోకానాంపాపహరకుండును, గీష్మతియు, సద్గుణోపేతుఁడును, సగుణుఁడును, నిర్గుణుఁడును, గుణియు, గుణాప్రితుఁడును, గుణవరుఁడును, గిరిజానాయకుఁడును, గిరియు, గౌరీభర్తయు, గుణాధ్యుఁడును, గోశ్రేష్ఠాసనసంస్థితుఁడును, పద్మాసనుఁడును, పద్మనేత్రుఁడును, పద్మతుష్టఁడును, సుపద్మకుఁడును, పద్మవక్త్రుఁడును, పద్మకరుఁడును, పద్మరూఢపదాంబుజుఁడును, పద్మప్రియతముఁడును, పద్మాలయుఁడును, పద్మప్రకాశకుఁడును, పద్మకానన సంవాసుండును, పద్మకాననభుంజకుఁడును, పద్మకాననసంవాసియు, పద్మార్ణవకృతాలయుఁడును, ప్రఫుల్లవదనుఁడును, ఉత్ఫుల్లకమలాత్ముఁడును, ప్రఫుల్లకృత్తును, ఫుల్లేందీవరసంతుష్టఁడును, ప్రఫుల్లకమలాసనుఁడును, ఫుల్లాంభోజకరుఁడును, ఉత్ఫుల్లమానసుఁడును, పాపహరకుఁడును, పాపాపహరియు, పుణ్యాత్ముఁడును, పుణ్యాకీర్తియు, సుపుణ్యవంతుఁడును, పుష్కరుఁడును, పుణ్యతముఁడును, ధన్యుఁడును, సుపూతాత్ముఁడును, పరమాత్మకుఁడును, పుణ్యేశుఁడును, పుణ్యదుఁడును, పుణ్యనిరతుఁడును, పుణ్యభాజనుఁడును, పరోపకారియు, పాపిష్ఠనాశకుఁడును, పాపహరకుఁడును, పురాతనుఁడును, పూర్వహీనుఁడును, పరద్రోహవివర్జితుఁడును, పీవరుఁడును, పీవరముఖుఁడును, పీనకాయుఁడును, పురాంతకుఁడును, పాశియు, పశుపతియు, పాశహస్తఁడును, పాషాణవిట్టపియును, పలాత్మకుఁడును, పరావేత్తఁడును, పాశబద్ధవిమోచకుఁడును, పశూనామధిపుఁడును, పాశచ్ఛేత్తయు, పాశవిభేదకుఁడును, పాషాణ

హరో హరితవర్ణాత్ మృత్యోమృత్యుంజయోహరిః || ౩౩ || హవ్యభుక్కు సంపూజ్యోహవిర్హవిభుజాంవరః । అనాదిరాదిస్సర్వాద్య ఆదితేయ వరప్రదః || ౩౪ || అనంత విక్రమోలోకే లోకానాం పాపహరకః । గీష్మతిః సద్గుణోపేతః సగుణో నిర్గుణో గుణిః || ౩౫ || గుణాప్రితో గుణవతో గిరిజానాయకో గిరిః । గౌరీభర్తా గుణాధ్యక్ష గోశ్రేష్ఠాసన సంస్థితః || ౩౬ || పద్మాసనః పద్మనేత్రః పద్మతుష్టః సుపద్మకః । పద్మవక్త్రః పద్మకరః పద్మరూఢి పదాంబుజః || ౩౭ || పద్మప్రియతమః పద్మాలయః పద్మప్రకాశకః । పద్మకానన సంవాసుః పద్మకానన భుంజకః || ౩౮ || పద్మకానన సంవాసి పద్మార్ణవ కృతాలయః । ప్రఫుల్లవదనోత్ఫుల్ల కమలాత్ ప్రఫుల్లకృత్ || ౩౯ || ఫుల్లేందీవరసంతుష్టః ప్రఫుల్లకమలాసనః । ఫుల్లాంభోజకోత్ఫుల్ల మానసః పాపహరకః || ౪౦ || పాపాపహరీ పుణ్యాత్మా పుణ్యాకీర్తిః సుపుణ్యవాక్ । పుణ్యః పుణ్యతమో ధన్యః సుపూతాత్మా పరాత్మకః || ౪౧ || పుణ్యేశః పుణ్యదః పుణ్యనిరతః పుణ్యభాజనః । పరోపకారి పాపిష్ఠ నాశకః పాపహరకః || ౪౨ || పురాతనః పూర్వహీనః పరద్రోహ వివర్జితః । పీవరః పీవరముఖః పీనకాయః పురాంతకః || ౪౩ || పాశి పశుపతిః పాశహస్తః పాషాణ విట్టపిః । పలాత్మకః పరావేత్తా పాశబద్ధ విమోచకః || ౪౪ || పశూనా మధిపః పాశచ్ఛేత్తా పాశవిభేదకః ।

ధారియు, పాపాణశయానుఁడును, పాశిపూజితుఁడును, పశ్చాత్తాపితుఁడును, పుష్పధనువును, పుష్పబృందసుపూజితుఁడును, పుండరీకుఁడును, పీతవాససుండును, పుండరీకాక్షవల్లభుఁడును, పానపాత్రకరుఁడును, పానమత్తుఁడును, పానాతిభూతకుఁడును, పోష్టయు, పోష్టవరుఁడును, పూతుఁడును, పరిత్రాతయు, అఖిలేశ్వరుఁడును, పుండరీకాక్షకర్తయు, పుండరీకాక్షసేవితుఁడును, పల్లవస్థుఁడును, ప్రపీరస్థుఁడును, పీరభూమినివాసకుఁడును, పితయు, పితామహుఁడును, పార్థుఁడును, ప్రసన్నాభీష్టదాయకుఁడును, పితౄణాంప్రీతికర్తయు, ప్రీతిమఁడును, ప్రీతిభాజనుఁడును, ప్రీత్యాత్మకుఁడును, ప్రీతవశయు, సుప్రీతుఁడును, ప్రీతికారకుఁడును, ప్రీతిహృత్తును, ప్రీతిరూపాత్ముఁడును, ప్రీతియుక్తుఁడును, ప్రణతార్తిహరుఁడును, ప్రాణవల్లభుఁడును, ప్రాణదాయకుఁడును, ప్రాణియు, ప్రాణస్వరూపుఁడును, ప్రాణగ్రాహియు, సునిర్దయుఁడును, ప్రాణనాథుఁడును, ప్రీతమనసుఁడును, సర్వేషాంప్రపితామహుఁడును, వృద్ధుఁడును, ప్రవృద్ధరూపుఁడును, ప్రేతుఁడును, ప్రణయినాంవరుఁడును, పరాధీశుండును, పరంశ్రోతియు, పరనేత్రుఁడును, పరాత్మకుఁడును, పాకుష్యరహితుఁడును, పుత్రియు, పుత్రుఁడును, పుత్రరక్షకుఁడును, పుత్రప్రియుండును, పుత్రవశ్యుండును, పుత్రవత్సరిపాలకుఁడును, పరిత్రాతయు, పరావాసుఁడును, పరచేతనుఁడును, పరేశ్వరుఁడును, పతియు, సర్వసంపాల్కుఁడును, పవమానుఁడును, పరాంతకుఁడును, పురఘ్నుఁడును, పురుహూతుఁడును, త్రిపురారియు, పురాంతకుఁడును, పురందరాతి సంపూజ్యుండును, ప్రధర్షుఁడును, దుష్ప్రధర్షుఁడును, పటువును, పటుతరుఁడును, ప్రాధుఁడును, ప్రపూజ్యుఁడును, పర్వతాలయుఁడును, పులినస్థుఁడును, పులస్తాఖ్యుఁడును, పింగచక్షువును, ప్రపన్నుఁడును, ఆభీరువును, అసితాంగుఁడును, చండరూపుఁడును, సితాంగకుఁడును, సర్వవిద్యావిద్యుఁడును,

పాపాణధారి పాపాణశయానః పాశిపూజితః ॥ ౪౫ ॥ పాశాత్తాపః పుష్పధనుః పుష్పబృందసుపూజితః । పుండరీకః పీతవాసః పుండరీకాక్షవల్లభః ॥ ౪౬ ॥ పానపాత్రధరః పానమత్తః పానాతిభూతకః । పోష్టపోష్టవరః పూతః పరిత్రాతాఽఖిలేశ్వరః ॥ ౪౭ ॥ పుండరీకాక్షకర్తాచ పుండరీకాక్షసేవితః । పల్లవస్థుః ప్రపీరస్థుః పీరభూమినివాసకః ॥ ౪౮ ॥ పితా పితామహః పార్థః ప్రసన్నాభీష్టదాయకః । పితౄణాం ప్రీతికర్తాచ ప్రీతిదః ప్రీతిభాజనః ॥ ౪౯ ॥ ప్రీత్యాత్మకః ప్రీతవతః సుప్రీతః ప్రీతికారకః । ప్రీతిహృత్ప్రీతిరూపాత్మకః ప్రీతియుక్తస్తవేవహి ॥ ౫౦ ॥ ప్రణతార్తిహరః ప్రాణవల్లభః ప్రాణదాయకః । ప్రాణీప్రాణస్వరూపశ్చ ప్రాణగ్రాహీసునిర్దయః ॥ ౫౧ ॥ ప్రాణనాథః ప్రీతమనాః సర్వేషాం ప్రపితామహః । వృద్ధః ప్రవృద్ధరూపశ్చప్రేతః ప్రణయినాంవరః ॥ ౫౨ ॥ పరాధీశః పరంశ్రోతిః పరనేత్రః పరాత్మకః । పాకుష్యరహితః పుత్రీపుత్రదః పుత్రరక్షకః ॥ ౫౩ ॥ పుత్రప్రియః పుత్రవశ్యః పుత్రవత్సరిపాలకః । పరిత్రాతా పరావాసః పరచేతాః పరేశ్వరః ॥ ౫౪ ॥ పతిః సర్వస్యసంపాల్కుః పవమానః పరాంతకః । పురహిపురహూతశ్చ త్రిపురారిః పురాంతకః ॥ ౫౫ ॥ పురందరాతిసంపూజ్యః ప్రధర్షుః ప్రధర్షణ ॥ ౫౬ ॥ పటుః పటుతరః ప్రాధః ప్రపూజ్యః పర్వతాలయః ॥ ౫౭ ॥ పులినస్థః పులస్తాఖ్యః పింగచక్షుః ప్రపన్నుః । ఆభీరు రసితాంగశ్చ చండరూపః సితాంగకః ॥ ౫౮ ॥ సర్వవిద్యావిద్యోద్యుః సర్వ

సదాసర్వసౌఖ్యయుతుఁడును, సుఖహర్తయు, సర్వసుఖయు, సర్వలోకైకపావనుఁ
డును, సదావనుఁడును, నారదుఁడును, సుసిద్ధుఁడును, శుద్ధరూపకుఁడును, సాధుఁ
డును, సారథుఁడును, సూర్యుఁడును, సోముఁడును, సర్వప్రకాశకుఁడును, సోమ
మండలధారియు, సముద్రుఁడును, సింధురూపవంతుఁడును, సురశ్రేష్ఠుఁడును, సుర
శ్రేష్ఠుఁడును సురాసురనిషేధితుఁడును, సర్వధర్మవినిర్ముక్తుఁడును, సర్వలోక
నమస్కృతుఁడును, సర్వాచారస్తుతుఁడును, సారథుఁడును, శాక్తుఁడును, పరమ
వైష్ణవుఁడును, సర్వధర్మవిధానజ్ఞుఁడును, సర్వాచారపరాయణుఁడును, సర్వరోగ
ప్రశమనుఁడును, సర్వరోగాపహరకుఁడును, ప్రకృష్టాత్ముఁడును, మహాత్ముఁడును,
సర్వధర్మప్రదర్శకుఁడును, సర్వసంపద్యుతుఁడును, సర్వసంపదానమోక్షుఁడును,
సహస్యవదనుఁడును, హాస్యయుక్తుఁడును, ప్రహసితాననుఁడును, సాక్షియు,
సమక్షివక్తయు, సర్వదర్శియు, సమస్తవిదుండును, సకలజ్ఞుఁడును, సమర్థజ్ఞుఁడును,
సమనసుఁడును, శైవపూజితుఁడును, శోకప్రశమనుండును, శోకహంతయు,
అశోచ్యుఁడును, శుభాన్వితుఁడును, శైలజ్ఞుఁడును, శైలబానాధుఁడును, శైల
నాధుఁడును, శనైశ్చరుఁడును, శశాంకసదృశజ్యోతియు, శశాంకార్ధవిరాజితుఁ
డును, సాధుప్రియుఁడును, సాధుతముఁడును, సాధ్వీపతియు, అలాకికుఁడును,
శూన్యరూపుఁడును, శూన్యదేహుఁడును, శూన్యస్థుఁడును, శూన్యభావనుఁడును,
శూన్యగామియు, శ్మశానస్థుఁడును, శ్మశానాధిపతియు, సువాక్కును, శతసూర్య
ప్రభుఁడును, సూర్యుఁడును, సూర్యదీప్తుఁడును, సురారిహుఁడును, శుభాన్వితుఁ
డును, శుభతనుఁడును, శుభబుద్ధియు, శుభాత్మకుఁడును, శుభాన్వితతనుఁడును,
శుక్లతనుఁడును, శుక్లప్రభాన్వితుఁడును, సుశైక్లుఁడును, శుక్లదశనుఁడును, శుక్లా
భుఁడును, శుక్లమాల్యధృక్కును, శుక్లపుష్పప్రియుఁడును, శుక్లవసనుఁడును, శుక్ల

సౌఖ్యయుతఃసదా । సుఖహర్తా సర్వసుఖీ సర్వలోకైకపావనః ॥ ౫౮ ॥ సదావనో నారదశ్చ
సుసిద్ధః శుద్ధరూపకః । సారిః సారథిరనూస్సర్యః సోమస్సర్వప్రకాశకః ॥ ౫౯ ॥ సోమమండలధారిచ
సముద్రః సింధురూపవాక్ । సురశ్రేష్ఠః సురశ్రేష్ఠః సురాసురనిషేధితః ॥ ౬౦ ॥ సర్వధర్మవినిర్ముక్తః
సర్వలోకనమస్కృతః । సర్వాచారస్తుతః సారిః శాక్తః పరమవైష్ణవః ॥ ౬౧ ॥ సర్వధర్మవిధా
నజ్ఞః సర్వాచారపరాయణః । సర్వరోగప్రశమనః సర్వరోగాపహరకః ॥ ౬౨ ॥ ప్రకృష్టాత్మా
మహాత్మాచ సర్వధర్మప్రదర్శకః । సర్వసంపద్యుతః సర్వసంపదాన సమోక్షుః ॥ ౬౩ ॥ సహ
య్యవదనో హాస్యయుక్తః ప్రహసితాననః । సాక్షీ సమక్షవక్తాచ సర్వదర్శి సమస్తవిత్ ॥ ౬౪ ॥
సకలజ్ఞః సమర్థజ్ఞః సమనాః శైవపూజితః । శోకప్రశమనః శోకహంతాశోచ్యః శుభాన్వితః ॥
౬౫ ॥ శైలజ్ఞః శైలబానాధః శైలనాథః శనైశ్చరః । శశాంకసదృశజ్యోతిః శశాంకార్ధ విరాజితః
॥ ౬౬ ॥ సాధుప్రియః సాధుతమః సాధ్వీపతి రలాకికః । శూన్యరూపః శూన్యదేహః శూన్యస్థః శూన్య
భావనః ॥ ౬౭ ॥ శూన్యగామి శ్మశానస్థః శ్మశానాధిపతిస్సువాక్ । శతసూర్యప్రభః సూర్య
సూర్యదీప్తః సురారిహః ॥ ౬౮ ॥ శుభాన్వితః శుభతమః శుభబుద్ధిః శుభాత్మకః । శుభాన్వితతమః
శుక్లతమః శుక్లప్రభాన్వితః । సుశైక్లుః శుక్లదశనః శుక్లాభః శుక్లమాల్యధృక్ ॥ ౬౯ ॥ శుక్లపుష్ప
ప్రియః శుక్లవసనః శుక్లశేతనః । శేషాలంకరణః శేషరహితః శేషశబ్దితః ॥ ౭౦ ॥ శేషరూపః

శేతనుఁడును, శేషాలంకరణుఁడును, శేషరహితుఁడును, శేషవేష్టితుఁడును, శేషా
రూఢుఁడును, శేషశాయియు, శేషాంగదవిరాజితుఁడును, సరీప్రియుఁడును, సశకుఁ
డును, సమదర్శియు, సమాధిమంతుఁడును, సత్సంగియు, సత్ప్రియుఁడును,
సంగియు, నిస్సంగియు, సంగవర్జితుఁడును, సహిష్ణువును, శాశ్వతైశ్వర్యుఁడును,
సదాసామగానరతుఁడును, సామవేత్తయు, సామ్యలరుఁడును, శ్యామాపరిశేష
భుక్కును, తారీణీపతియు, ఆతామ్రనయనుఁడును, త్వరితప్రియుఁడును, తారాత్మ
కుఁడును, త్వగ్వసనుఁడును, తరుణీరమణరతుఁడును, తృప్తిరూపుఁడును, తృప్తి
కర్తయు, తారకారినిషేవితుఁడును, వాయుకేశుఁడును, భైరవేశుఁడును, భవానీ
శుఁడును, భవాంతకుఁడును, భవబంధుఁడును, భవహరుఁడును, భవబంధనమోచ
కుఁడును, అభిభూతుఁడును, అభిభూతాత్ముఁడును, సర్వభూత ప్రమోహకుఁడును,
భువనేశుఁడును, భూతపూజ్యుఁడును, భోగమోక్షఫలప్రదుఁడును, దయాళువును,
దీననాథుఁడును, కుస్మహుఁడును, దైత్యమర్తకుఁడును, దక్షిణ్యాపతియు, దుఃఖ
నాశకుఁడును, ధనధాన్యదుఁడును, దయావంతుఁడును, దైవతశ్రేష్ఠుఁడును, దేవ
గంధర్వ సేవితుఁడును, నానాయుధ ధరుఁడును, నానాపుష్పగుచ్ఛ విరాజితుఁ
డును, నానాసుఖప్రదుఁడును, నానామూర్తిధారియు, నర్తకుఁడును, నిత్యవిజ్ఞాన
సంయుక్తుఁడును, నిత్యరూపుఁడును, అనిలుఁడును, అనలుఁడును, లబ్ధవర్ణుఁడును,
లఘులరుఁడును, లఘుత్వ పరివర్జితుఁడును, లోలాక్షుఁడును, లోకసంపూజ్యుఁ
డును, లావణ్య పరిసంయుతుఁడును, నపురీన్యాససంస్థుఁడును, నాకేశుఁడును, నగ
పూజితుండును, నారాయణుఁడును, నారదుఁడును, నానాభరణభూషితుఁడును,
నగభూతుఁడును, నగ్నదేశుఁడును, నగ్నుఁడును, సానందమానసుఁడును, నమ
స్కుఁడును, నతనాభియు, నమ్రమూర్ధాభివందితుఁడును, నందికేశుఁడును, నంది

శేషశాయి శేషాంగదవిరాజితః । సరీప్రియశ్చ సశకః సమదర్శి సమాధిమాన్ ॥ ౩౧ ॥ సత్సంగీ
సత్ప్రియస్సంగీ నిస్సంగీ సంగవర్జితః । సహిష్ణుః శాశ్వతైశ్వర్య సామగానరతః సదా ॥ ౩౨ ॥
సామవేత్తా సామ్యతరః శ్యామాపతిరశేషభుక్ । తారీణీపతి రాతామ్రనయన్ స్వరితప్రియః
॥ ౩౩ ॥ తారాత్మక స్త్వగ్వసన్ తరుణీరమణరతః । తృప్తిరూప తృప్తికర్తా తారకారి నిషే
వితః ॥ ౩౪ ॥ వాయుకేశో భైరవేశో భవానీశో భవాంతకః । భవబంధు ర్భవహరో భవబంధన
మోచకః ॥ ౩౫ ॥ అభిభూతోఽభి భూతాత్మాస్వభూతప్రమోహకః । భువనేశో భూతపూజ్యో
భోగమోక్షఫలప్రదః ॥ ౩౬ ॥ దయాళు ర్దీననాథశ్చ కుస్మహో దైత్యమర్తకః । దక్షిణ్యాపతి
ర్దుఃఖనాశకో ధనధాన్యదః ॥ ౩౭ ॥ దయావాన్ దైవతశ్రేష్ఠో దేవగంధర్వసేవితః । నానాయుధధరో
నానాపుష్పగుచ్ఛవిరాజితః ॥ ౩౮ ॥ నానాసుఖప్రదో నానామూర్తిధారీచ నర్తకః । నిత్యవిజ్ఞాన
సంయుక్తో నిత్యరూపోఽనిలోఽనలః ॥ ౩౯ ॥ లబ్ధవర్ణో లఘురశో లఘుత్వపరివర్జితః । లోలాక్షో
లోకసంపూజ్యో లావణ్యపరిసంయుతః ॥ ౪౦ ॥ నపురీన్యాససంస్థశ్చ నాకేశో నగపూజితః । నారా
యణో నారదశ్చ నానాభరణభూషితః ॥ ౪౧ ॥ నగభూతో నగ్నదేశో నగ్నుః సానంద
మానసః । నమస్కో నతనాభిశ్చ నమ్రమూర్ధాభివందితః ॥ ౪౨ ॥ నందికేశో నందిపూజ్యో నానా

పూజ్యుడును, నానానీరజమధ్యగుడును, నవీనబిల్వపత్రాఘటాష్ట్రుడును, నవఘన
 ద్యుతియు, నందుడును, సానందుడును, ఆనందమయుడును, ఆనంద విహ్వలుఁ
 డును, నాలసంస్థుడును, శోభనస్థుడును, సుస్థుడును, సుస్థమతియు, స్వల్పాసనుఁ
 డును, భీమరుచియు, భువనాంతకరాంబుడును, ఆసన్నుడును, సికతాలీనుఁ
 డును, వృషాసీనుడును, వృషాసనుడును, వైరస్యరహితుడును, వాఙ్మయి, వాఙ్మయి,
 వ్రతియు, వ్రతపరాయణుడును, బ్రాహ్మ్యుడును, విద్యామయుడును, విద్యా
 భ్యాసీయు, విద్యాపతియును, ఘంటాకారుడును, ఘోటకస్థుడును, ఘోరరావ
 ఘనస్వనుడును, ఘూర్ణచక్షువును, ఘూర్ణాత్మ్యుడును, ఘోరహాసుడును, గభీర
 ధీయును, చండీపతియును, చండమూర్తియు, చండముండియు, ప్రచండవాక్కును,
 చితాసంస్థుడును, చితావాసుడును, సదాచితిదండకరుడును, చితాభస్మాభి
 సంలిప్తుడును, చితానృత్య పరాయణుడును, చితాప్రమోదియు, చితాస్మియు,
 చింతామణియు, అచింతకుడును, చతుర్వేదమయుడును, చక్షువును, చతురానన
 పూజితుడును, చిరవాసనుడును, చకోరాత్ముడును, చలన్మూర్తియు, చలేక్ష
 ణుడును, చలత్కుండలభూషణాఢ్యుడును, చలమ్భాషణభూషితుడును, చల
 న్నేత్రుడును, చలత్పాదుడును, చలన్మూర్తిపురరాజితుడును, స్థావరుడును, సిర
 మూర్తియు, స్థావరేశుడును, సిరాసనుడును, స్థాపకుడును, సైర్యనిరతుడును,
 సూలరూపియు, స్థలాలయుడును, సైర్యాతిపుడును, సితిపరుడును, స్థాణు
 రూపియు, స్థలాధిపుడును, ఐహికుడును, మదమత్తుడును, మహీమండల పూజి
 తుడును, మహీప్రియుడును, మత్తరపుడును, మిసకేతువిమర్దకుడును, మిస
 రూపుడును, మిససంస్థుడును, మృగహస్తుడును, మృగాసనుడును, మార్గస్థుఁ

నిరజమధ్యగః । నవీనబిల్వపత్రాఘటాష్ట్రా నవఘనద్యుతిః ॥ ౮౩ ॥ నందః సానంద ఆనంద
 మయశ్చానంద విహ్వలః । నాలసంస్థః శోభనస్థః సుస్థః సుస్థమతిస్తథా ॥ ౮౪ ॥ స్వల్పాసనో
 భీమరుచి ర్భువనాంత కరాంబుడః । ఆసన్నః సికతాలీనో వృషాసీనో వృషాసనః ॥ ౮౫ ॥
 వైరస్య రహితో వాఙ్మయీ వ్రతి వ్రతపరాయణః । బ్రాహ్మ్య విద్యామయో విద్యాభ్యాసీ విద్యా
 పతిస్తథా ॥ ౮౬ ॥ ఘంటాకారో ఘోటకస్థో ఘోరరావఘనస్వనః । ఘూర్ణచక్షు రఘూర్ణాత్మా
 ఘోరహాసో గభీరధీ ॥ ౮౭ ॥ చండీపతిశ్చండమూర్తి శ్చండముండ ప్రచండవాక్ । చితాసంస్థ
 శ్చితావాస శ్చితిదండకరస్పదా ॥ ౮౮ ॥ చితాభస్మాభిసంలిప్త శ్చితానృత్య పరాయణః । చితా
 ప్రమోదీ చితాస్మి చింతామణి రచింతకః ॥ ౮౯ ॥ చతుర్వేదమయశ్చక్షు శ్చతురానన పూజితః ।
 చిరవాసా శ్చచకోరాత్మః చలన్మూర్తి శ్చలేక్షణః ॥ ౯౦ ॥ చలత్కుండల భూషణ్య శ్చలమ్భాషణ
 భూషితః । చలన్నేత్ర శ్చలత్పాద శ్చలన్మూర్తిపురరాజితః ॥ ౯౧ ॥ స్థావరః సిరమూర్తిశ్చ స్థావ
 రేశః సిరాసనః । స్థాపక సైర్య నిరతిమూలరూపీ స్థలాలయః ॥ ౯౨ ॥ సైర్యాతిపః సితిపరః స్థాణు
 రూపీ స్థలాధిపః । ఐహికో మదమత్తశ్చ మహీమండల పూజితః ॥ ౯౩ ॥ మహీప్రియో మత్తరవో
 మిసకేతువిమర్దకః । మిసరూపో మిససంస్థో మృగరూపో మృగాసనః ॥ ౯౪ ॥ మార్గస్థో

డును, మేఖలాయుక్తుఁడును, మైథిలీశ్వరపూజితుఁడును, మిథ్యాహీనుఁడును, మంగళదుఁడును, మాంగల్యుఁడును, మకరాసనుఁడును, మత్స్యప్రియుఁడును, మధురగిరుఁడును, మధుపానపరాయణుఁడును, మృదువాకృతపరుఁడును, సారప్రియుఁడును, మోదాన్వితుఁడును, ముండాలియు, భూషణుఁడును, దండియు, ఉద్దండోజ్జ్వలలోచనుఁడును, అసాధ్యసాధకుఁడును, శూరసేవ్యుఁడును, శోకాపనోదనుఁడును, శ్రీపతియు, శ్రీసుసేవ్యుఁడును, శ్రీధరుఁడును, శ్రీనికేతనుఁడును, శ్రీమతాంశ్రీస్వరూపుఁడును, శ్రీమంతుఁడును, శ్రీనిలయుఁడును, శ్రమాదిక్షేతరహితుఁడును, శ్రీనివాసుఁడును, శ్రీయాన్వితుఁడును, శ్రద్ధాళువును, శ్రాద్ధదేవుఁడును, శ్రాద్ధుఁడును మధురవాక్కును, ప్రళయాగ్న్యర్కసంకాశుఁడును, ప్రమత్తినయనోజ్జ్వలఁడును, అసాధ్యసాధకుఁడును, శూరసేవ్యుఁడును, శోకాపనోదనుఁడును విశ్వభూతమయుఁడును, వైశ్వానరనేత్రుఁడును, అధిమోహకృత్తును, లోకత్రాణపరుఁడును, అపారగుణుఁడును, పారివివర్జితుఁడును, అగ్నిజిహ్వఁడును, ద్విజాస్యుఁడును, విశ్వాస్యుఁడును, సర్వభూతధృక్కును, ఘోరచరుఁడును, ఘోరరాధీశుఁడును, సర్వగుఁడును. సర్వతాకుఁడును, సేనానీజనకుఁడును, ఝుఝాబివారిక్షోభనాశకుఁడును, కపాలవిలసద్ధస్తుఁడును, కమండలుభృతర్చితుఁడును, కేవలాత్మస్వరూపుఁడును, కేవలజ్ఞానరూపకుఁడును, వ్యోమాలయనివాసియు, బృహద్వ్యోమస్వరూపకుఁడును, అంభోజనయనుఁడును, అమౌజాధిశయానుఁడును, పురుషాత్మినుఁడును, నిరాలంబావలంబుఁడును, సంభాగానందరూపకుఁడును, యోగనిద్రామయుఁడును, లోకప్రమోహోపహరాత్మకుఁడును, బృహద్వక్త్రుఁడును, బృహన్నేత్రుఁడును, బృహద్బాహువును, బృహద్బలఁడును, బృహత్స్పర్శాంకుఁడును మేఖలాయుక్తో మైథిలీశ్వర పూజితః । మిథ్యాహీనో మంగళో మాంగళ్యో మకరాసః ॥ ౯౫ ॥ మత్స్యప్రియో మధురగీర్మధుపాన పరాయణః । మృదువాకృతః సారప్రియో మోదాన్వితస్తథా ॥ ౯౬ ॥ ముండాలి రూపశో దండీ ఉద్దండోజ్జ్వల లోచనః । అసాధ్య సాధకః శూరసేవ్యః శోకాపనోదనః ॥ ౯౭ ॥ శ్రీపతిః శ్రీసుసేవ్యశ్చ శ్రీధరః శ్రీనికేతనః । శ్రీమతాం శ్రీస్వరూపశ్చ శ్రీమాక శ్రీనిలయస్తథా ॥ ౯౮ ॥ శ్రమాదిక్షేత రహితః శ్రీనివాసః శ్రీయాన్వితః । శ్రద్ధాళుః శ్రాద్ధదేవశ్చ శ్రాద్ధో మధురవాక్తిథా ॥ ౯౯ ॥ ప్రళయాగ్న్యర్క సంకాశః ప్రమత్తినయనోజ్జ్వలః । అసాధ్యసాధకః శూరసేవ్యః శోకాపనోదనః ॥ ౧౦౦ ॥ విశ్వభూతమయో వైశ్వానరనేత్రోఽధిమోహకృత్ । లోకత్రాణపరోఽపారగుణః పారివివర్జితః ॥ ౧౦౧ ॥ అగ్నిజిహ్వో ద్విజాస్యశ్చ విశ్వాస్యః సర్వభూతధృక్ । ఘోరః ఘోరరాధీశో సర్వగన్యాస్వరాశికః ॥ ౧౦౨ ॥ సేనానీ జనకః ఝుఝాబివారిక్షోభ నాశకః । కపాలి విలసద్ధస్తుః కమండలు భృతర్చితః ॥ ౧౦౩ ॥ కేవలాత్మ స్వరూపశ్చ కేవల జ్ఞానరూపకః । వ్యోమాలయ నివాసీచ బృహద్వ్యోమ స్వరూపకః ॥ ౧౦౪ ॥ అంభోజనయనామౌజాధిశయనః పురుషాత్మిణః । నిరాలంబావలంబశ్చ సంభాగానంద రూపకః ॥ ౧౦౫ ॥ యోగనిద్రామయో లోకప్రమోహోపహరాత్మకః । బృహద్వక్త్రో బృహన్నేత్రో బృహద్బాహు ర్బృహద్బలః ॥ ౧౦౬ ॥ బృహత్స్పర్శాంకుః దుష్టబృహద్బల విమర్దకః । బృహద్భుజబలోన్మత్తో బృహత్తుండో బృహత్తనుః ॥ ౧౦౭ ॥ బృహ

ఁగును, దుష్టబృహదృథులవిమర్శకుఁడును, బృహదుబృజబలబోన్మత్తుఁడును, బృహత్కృంగుఁ
డును, బృహద్వృపుఁడును, బృహదైశ్వర్యయుక్తుఁడును, స్వయంబృహదైశ్వర్యమఁ
డును, బృహత్సంభోగసంతృప్తుఁడును, బృహదానందదాయకుఁడును, బృహజ్జటా
జూటధరుఁడును, బృహన్మాలియు, బృహద్ధనుఁడును, ఇంద్రియాధిష్ఠితుఁడును,
సర్వలోకేంద్రియవిమోహకృత్తును, సర్వేంద్రియప్రవృత్తికృత్తును, ప్రవృత్తినాయ
కుఁడును సర్వవిపత్తిపరినాశకుఁడును, ప్రవృత్తిమార్గనేతయు, స్వయంస్వతంత్రే
చ్ఛామయుఁడును, సత్ప్రవృత్తిరతుఁడును, నిత్యందయానందుఁడును, శివాధరుఁ
డును, క్షీతిహాపుఁడును, తోయమాపియు, విశ్వతృప్తికరుఁడును, తర్పుఁడును,
తర్పణసంప్రీతుఁడును, తర్పకుఁడును, తర్పణాత్మకుఁడును, తృప్తికారణభూతుఁ
డును, సర్వతృప్తిప్రసాదకుఁడును, అభేదాభేదకుఁడును, ఉచ్చిద్యచ్ఛేదకుఁడును,
అచ్ఛేద్యుఁడును, అచ్ఛిన్నధన్యుఁడును అచ్ఛిన్నేషువును, అచ్ఛిన్నధ్వజవాహనుఁ
డును, అధృష్టుఁడును, సమధృష్టాస్త్రుఁడును, సమధృష్ట్యబలబోన్మతుఁడును, చిత్ర
యోధియు, చిత్రకర్తృఁడును, స్వయంవిశ్వసంకర్తకుఁడును, భక్తానామీషితకరుఁ
గును, సర్వేష్ఠితఫలప్రదుఁడును, వాంఛితాభీష్టఫలదుఁడును, భిన్నజ్ఞానప్రవర్తకుఁ
డును, బోధనాత్మకుఁడును, బోధనాథాతిగుఁడును, సర్వబోధకృత్తును, త్రిజటఁ
డును, ఏకజటిలుఁడును, చలజటభయానకుఁడును, జటాటీనుఁడును, స్వయంజటా
జూటస్పష్టావరణచమండును, మోక్షాతురజనకుఁడును, శక్తిప్రహరతాంవరుఁడును,
అనర్హాస్త్రప్రహారియు, అనర్హధన్యుఁడును, మహార్హపాదుఁడును, యోనిమండల
మధ్యస్థుఁడును, ముఖయోనియు, అజృంభనుఁడును, మహాద్రిసదృశుఁడును,
శ్వేతుఁడును, శ్వేతపుష్పస్రగన్వితుఁడును, మకరందప్రియుఁడును, నిత్యంమా

దైశ్వర్య యుక్తశ్చ బృహదైశ్వర్యదః స్వయమ్ । బృహత్సంభోగ సంతృప్తౌ బృహదానంద
దాయకః ॥ ౧౦౮ ॥ బృహజ్జటాజూటధరో బృహన్మాలీ బృహద్ధమః । ఇంద్రియాధిష్ఠితః సర్వ
లోకేంద్రియ విమోహకృత్ ॥ ౧౦౯ ॥ సర్వేంద్రియ ప్రవృత్తి కృత్సర్వేంద్రియ నివృత్తికృత్ ।
ప్రవృత్తినాయక స్సర్వవిపత్తి పరినాశకః ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రవృత్తిమార్గ నేతాత్వం స్వతంత్రేచ్ఛా
మయః స్వయమ్ । సత్ప్రవృత్తిరతోనిత్యం దయానంద శివాధరః ॥ ౧౧౧ ॥ క్షీతిహాపస్తోయమాపీ
విశ్వతృప్తికరస్తథా । తర్ప స్తర్పణసంప్రీత స్తర్పక స్తర్పణాత్మకః ॥ ౧౧౨ ॥ తృప్తికారణ
భూతశ్చ సర్వతృప్తి ప్రసాదకః । అభేదాభేదకోచ్చిద్యచ్ఛేదకోఽచ్ఛేద్య ఏవహి ॥ ౧౧౩ ॥
అచ్ఛిన్నధన్వాచ్ఛిన్నేషు రచ్ఛిన్న ధ్వజవాహనః । అభృష్ట సమధృష్టాస్త్ర సమధృష్ట్య బలా
న్నతః ॥ ౧౧౪ ॥ చిత్రయోధీ చిత్రకర్తా విశ్వసంకర్తకః స్వయమ్ । భక్తానా మిషితకరః సర్వేష్ఠిత
ఫలప్రదః ॥ ౧౧౫ ॥ వాంఛితాభీష్ట ఫలదో భిన్నజ్ఞానప్రవర్తకః । బోధనాత్మాబోధనాథాతిగః
సర్వప్రబోధకృత్ ॥ ౧౧౬ ॥ త్రిజటశ్చైకజటిలశ్చలజటభయానకః । జటాటీనో జటాజూట స్పృష్టా
వరణచః స్వయమ్ ॥ ౧౧౭ ॥ మోక్షాతురస్యజనకః శక్తిప్రహరతాంవరః । అనర్హాస్త్రప్రహరీ చానర్హ
ధన్వామహార్హపాత్ ॥ ౧౧౮ ॥ యోనిమండలమధ్యస్థః ముఖయోని రజృంభనః । మహాద్రి
సదృశః శ్వేతః శ్వేత పుష్ప స్రగన్వితః ॥ ౧౧౯ ॥ మకరందప్రియోనిత్యం మానవత్వహయః

స ర్వుహాయనాత్మకుఁడును, నానాపుష్పప్రసువును, నానాపుష్పార్చితగాత్రుఁడును, పడంగయోగనిరతుఁడును, సదాయోగార్ద్రమానసుఁడును, సురాసురనిషేవ్యాంఘ్రియు, విలసత్పాదపంకజఁడును, సుప్రకాశితవక్త్రాబ్జుఁడును, సిలేతరగళోజ్జ్వలుఁడును, వైసలేయసమారూఢుఁడును, శరదించుసహస్రవంతుఁడును, జాబ్బాల్యమానుఁడును, జ్వాలాపుంజుఁడును, స్వయంయముఁడును, ప్రజ్వలద్విద్యుదాభుఁడును, సాట్టహాసభయంకరుఁడును, ప్రళయానలరూపియు, స్వయంప్రళయాగ్నిరుచియు, జగతామేకపురుషుఁడును, జగతాంప్రళయాత్మకుఁడును నను నామంబులఁ బ్రకాశించుచుండువు నీ వో జగన్నాథా! జగత్కారణా! నీకు నమోవాకంబులఁ గావించుచున్నాను.”

3082

తే. ఈవిధమున భగీరథుం డీశ్వరుని స-హస్రనామముల నుతింప నలరి హుండు సుప్రసన్నముఖాబ్జుడై ఖీణిపతికి-నాక్షణంబునయందె ప్రత్యక్షమయ్యె.

చ. ఖీతిపతిపూజ్యుడై తగు భగీరథుఁ డప్పుడు లోకనాయకుఁ
సితరుచిఁ బంచవక్త్ర శ్రీతసిద్ధిదు సర్వవిభూషణుఁ మహా
న్నతు వృషభాధిరూఢు గణనాథుఁ గనుంగొని, మానసంబునం
దలిశయహర్ష మొప్పుగ మహాద్భుతనృత్య మొనర్చె నారదా! 3083

చ. “హర! పరమేశ్వరా! కడుఁ గృతార్థత నొందెను నాతపంబు, ను
ద్ధరవిధిచోదితంబయిన తోరపు వేలిమియు, మదీయమా
నరజనంబును, వరగుణప్రకరాన్వితసర్వకార్యముల్
వరదుఁ బరేశు నిన్నుఁ గను భాగ్యము గల్గుటఁజేసి యిత్తతే. 3084

ఉ. భూతపతీ! నిరామయ! ప్రపూర్ణమయా! హర! దేవదానవ
వ్రాతసుదుర్లభుండ వయి భాసిలు ని న్లనుఁగొన్నవాడ, నీ
భూతలమందు స్వర్గమునఁ బోలఁగ నెవ్వరు నాకుఁ దుల్యులై
యీతటిఁ గానకా రనుచు నెంతయు సంతసమంచుదు విభూ!” 3085

శివుఁడు భగీరథునకు వరంబిచ్చుట

చ. అనితరబుద్ధి నిట్టులు మహాశయ్యుడై వినులించు భూపతిఁ
గని పరమేశ్వరుం డజుఁడు కష్టజనార్తిహరుండు ప్రీతి “నో

నాత్మకః । నానాపుష్పప్రసూర్నానాపుష్పైరర్చితగాత్రకః ॥ ౧౨౦ ॥ పడంగయోగనిరతః,
సదాయోగార్ద్రమానసః । సురాసుర నిషేవ్యాంఘ్రివిలసత్పాదపంకజః ॥ ౧౨౧ ॥ సుప్రకాశిత
వక్త్రాబ్జః సిలేతరగళోజ్జ్వలః । వైసలేయసమారూఢః శరదించుసహస్రవత్ ॥ ౧౨౨ ॥ జాబ్బాల్య
మానుః సేత్రాభిర్జ్వాలాపుంజాయమః స్వయమ । ప్రజ్వల ద్విద్యుదాభశ్చ సాట్టహాసభయంకరః ॥
౧౨౩ ॥ ప్రళయానలరూపిచ ప్రళయాగ్నిరుచిస్వయమ । జగతామేకపురుషజగతాం ప్రళ
యాత్మకః ॥ ౧౨౪ ॥ సదేవ త్వం జగన్నాథ! జగద్యోగే నమోస్తుతే॥

తనయ ! త్వదీప్సితం బెది! నితాంతముదంబునఁ గోరు, మిత్తు, నె
మృనమున సంతసించితిని మాన్యతమంబగు నీదు భక్తికిన్.”

౩౧౧౨

క. కరుణాంతరంగుఁ డయి శంకరుఁ డీవిధమునను బలుకఁగా నెంతయు సంత
బరమున భగీరథుఁడు మది-వరభక్తియుతాత్పుండగుచుఁ బ్రార్థించి హరున్.

మ. “మును మావంశమునందుఁ బుట్టిన ఘను బుద్ధుర్వు లృహవీర్యశో
భను లాఘ్యుల్ సగరాత్మజన్ములు సురప్రఖ్యాతసద్విక్రముల్
ఘను లత్యంతముదంబునం గపిలుకా గాఢోగ్రశాపాగ్ని గా
ల్ప నిమేషంబునఁ గాలి భస్మమయి రాపాతాళరంధ్రస్థలిన్.

౩౧౧౩

ఉ. వారల నుద్ధరించుటకు భవ్యఁ ద్రిలోకపవిత్ర గంగ నీ
ధారుణిఁ జేర్చుఁ గోరితిని, దావకదివ్యమహోచ్చ శక్తియై
భూరితరప్రభావమునఁ బొల్పును గంగ, మహానుభావ! యిం
పారఁ ద్వదాజ్ఞ లేక భువి కాదృతిఁ జేరఁగరాదు శంకరా!

౩౧౧౪

ఉ. కావున భూరివేగవతి గంగ మహానది రూపు దాల్చి పెం
పావహిలంగ భుస్థలికి నాదృతి వచ్చి, మదీయపూర్వులన్
భూవివరప్రదేశమున బూడిదయై పడియున్నవారలన్
బావనులొనటు ల్పలుపఁ బ్రార్థనసేసెద భక్తి శంకరా!”

౩౧౧౫

నీ. ఈవిధంబున వరం బెంతయుఁ గోరు నాభూపతిపుంగవు భూరివాంఛ
నాదృతి నాలించి యఖలేశుఁడగు పరేశ్వరుఁడు “భగీరథా! సంతసంబు
గలిగె, నీకోరిక గావించు, నచిరకాలంబున మత్స్యసాదంబు గలుగుఁ
బూర్ణంబుగా నీకు, భువి నెవ రీస్తోత్రమును భక్తితోడుత ననుమతించు,

తే. రట్టివారికిఁ బూర్ణంబు లయి మనోర-థంబు లెల్ల ను ఫలియించు సంతరమున,
సత్య మిమ్మాటనమ్ముముస్వాంతమందు”-ననుచువరమిచ్చెశంకరుం డమరమాని!

ఉ. అంత భగీరథుండు వర మాదృతి నొంది, ముదంబు మీఱఁగా
స్వాంతమునందు నీశునకు సాగిలి మ్రొక్కి, “మహానుభావ! నే
నెంతయు ధన్యుఁడన్, శివ! మహేశ్వర! త్వత్కృపచేత”నంచు న
త్యంతవిసముఁడై పలికె నప్పుడు పొంగుచుఁ గోర్కి నిండఁగన్.

౩౧౧౬

తే. సురమునీంద్ర! మహామతీ! హరుఁడు తత
ణంబునందుఁ దిరోహితత్వంబు నొందె,
నాభగీరథభూపతి యధికనిర్వృ
తిని గృతార్థత నొందె నెమ్మనమునందు.

౩౧౧౭

కవసహస్రనామఫలస్తుతి

- క. ఏనడుడు భగీరథకృత-మా నామసహస్రసంజ్ఞ నలరెడు స్తోత్రం
బూనిన భక్తిఁ బఠించునొ-యానడునకుఁ గలుగు మోక్ష మమరమునీంద్రా ।
- ఆ. ఈ సహస్రనామ మెలమిఁ బఠించిన-వాఁ డిహమునఁ గనఁడు గాధ నెందు,
నీకు కరుణచేత నెనఁగు మహేశ్వర్య-యొక్కఁ డగుచు మిగుల నున్నతుఁడగు.
- తే. ఆపదలయందు ఘోరమైనట్టి భయము-గలిగినపుడు సమస్తమంగళము లొసఁగు
నీశివసహస్రనామంబు నిద్రభక్తిఁ-బరస మొనరింపఁగాఁ దగుఁ బరమమాని ।
- తే. ఘోరభీతిహరంబు, నపారసుఖద,
మధికసంపత్ప్రదంబు నై యలరు నీ స
హస్రనామంబుఁ బఠియించునఁడు శివుని
దయ విమోచితుఁడగు మహాభయమువలన.
- ౩౧౬౩
- సీ. తామంబు లొడరిన సమయంబునందు లోకోపద్రవంబు దేశోపహతియుఁ
గలిగిన సమయానఁ గడుభక్తి ధూపదీపాదుల నర్పించి యాదిదేవుఁ
డయిన శంకరుని సమంచితంబుగను నీనామసహస్రంబు నేమమునను
బఠియించు నెవ్వండు వాని దేశంబునఁ గలవును మతియు లోకప్రవీడ
- తే. మున్నుగాఁగల్గు బాధలు పొడవడంగు,
శాంతి నెలకొను, నదనున సస్యవృద్ధి
యెసఁగు, వర్షంబు పర్జన్యఁ డిచ్చు, సంఘి
యంబు లేడు, త్రిసత్యమా ననఘచరిత ।
- ౩౧౬౪
- తే. సకలపాపప్రణాశనచతురమయిన-యీసహస్రనామస్తుతి నెందుఁ బఠిస
మాచరితురొ యాదేశమందు నఖిల-సస్యసంపూర్ణ యగుచును జగః వెలయు.
- తే. శ్రీమహాదేవు కరుణ దుశ్చింతనం బ
కాలమరణంబు గలుగ, వక్కడ వసించు
జనములకు ఘాతుకమృగసంజనితభయము
కలలయందైన నెప్పుడూ గలుగఁబోదు.
- ౩౧౬౫
- తే. భక్తిఁ బాఠివలింగంబుఁ బరమనిష్ఠఁ
బూజన మొనర్చి యీస్తోత్రమును బఠించు
దేశములు ధన్యములు నాఁగ డిక్కులందు
నెగడు, బ్రజ లందు ధన్యులై నెగడుచుండు.
- ౩౧౬౬
- సీ. ఘాల్లనంబునఁ గృష్ణపక్షచతుర్దశి నాఁ డీశివసహస్రనామములను
భక్తిసంయుక్తుడై పఠియించు నెవ్వఁడు, పరమేశ్వరుని కృపవలన వాఁడు

- మరల జన్మంబు నుర్వర బొందఁ జెన్నందు, వాగుతుల్కుండయి బలమునందు
విహరించు, భూమిపై విత్తవంతుండగు ధననునిలో సాక్షి యనుచుఁ బొగడ,
తే. నందమున మన్మథున కెనయగుచు వెలయు,
నిగ్రహానుగ్రహంబుల నెఱపు దేవ
విభునికై వడి, నెందు సత్సభుని మించు,
సత్యముగ నమ్ము మీమాట సంగయమింద్ర । 3౧౬౮
- తే. ఎవఁడు గంగాతటంబుననే, బ్రయాగ-యందు నేని, కురుక్షేత్రమందు నేని,
శంకరునిఁ బూజచేసి యీ స్తవము పఠన-మాచరించును, గై వల్య మందు వాఁడు.
తే. పరమమంగళప్రదమగు హరిసహస్ర-నామసంస్తుతిఁ గాశిలో నేమనుజాడు
చేయుఁ దోడ్పడ్డ మెన్ని నమేయమనుచుఁ-జెప్పఁగాఁబాల నారదా! సిద్ధవినుత!
- తే. అట్టివాఁ ఁ స్తవప్రసాదార్హుఁ డగుచు
బుడమి నేవించియుండియే మృదుని దివ్య
రూపమున వెలుంగొందు సద్రుచులతోడ,
నంతమున వానికిని ముక్తి హస్తగతము 3౧౭౧
- తే. ప్రతిదినంబును నెవఁడు సద్భక్తి బిల్వ
వృక్షమూలమునను వసించి యీ స
హస్రనామంబును బఠించు నతఁడు శివుని
కరుణ సాలోక్యమును బొందఁగలఁడు మాని । 3౧౭౨
- తే. సకలపాపహరంబగు స్తవము, దీని
నెవఁడు పఠింపఁజేయుఁ దా సిద్ధభక్తి,
ఘోరపాపంబువలన ముక్తుడగు వాఁడు,
సత్యముగఁ బల్కుచున్నాడ సంగయమింద్ర । 3౧౭౩
- తే. హృదయమున నీశ్వరుని నిల్పి యెవ్వఁ ఁ స
హస్రనామంబును బఠించు, నఖిలమృత్యు
భయములును గ్రహపీడలు గాధ లంట
వలసి నెపుడును, దేవసింహ రసనిపతులు. 3౧౭౪
- సీ. దేవదేవుని సర్వదేవస్వరూపుని రజతాద్రినిభరుచి నజునిఁ బూర్ణ
నుత్పుల్లపంకజాస్యునిఁ జారురూపుని వృషభధ్వజుని శాంతు దీప్తిచర్య
ధారు జటాబాహుఁ డైలోక్యమోహనుఁ గాలకూటప్రభాకలితతనుని,
దక్షిణంబున వామపక్షంబునందుఁ ద్రిశూలము డమరును లీలఁ జాల్చి,
తే. వెలుంగునట్టి దేవు విభుని ధ్యానించుచు
నీ స్తవంబుఁ జదువు నేనరుండు,

కొఱలె లేక యెప్పుడుఁ గుదిరిక నిహపరం
బుల సుఖించు నతఁడు మునివశ్యా!

3౧౭౫

తే. ఈ మహాస్తోత్రమహిమంబు నిట్టి దనుచుఁ
దెలుప నలవియె? విను, మాదిదేవు దివ్య
భవ్యసారూప్యమును బొంది ప్రథితరీతి
వెలయుఁ బఠియించు పురుషుఁడు విబుధమాని!

3౧౭౬

చ. మునివర! యీ స్తవంబు కడు మోదము నాకు ఘటించుఁగాన దీ
నిని గడుభక్తితోడ ధరణికి బఠియించును బిల్వమూలమం
దున మనుజుం డెవండయినఁ దోరపువేడుక, నీజగంబు నం
తను నరకంబునుండి నడిఁ దాను బవిత్రముఁజేయు నారదా!

3౧౭౭

అఱువదియెనిమిదవ అధ్యాయము

గంగానర్మమనము

సీ. వినుము భగీరథవిశ్వాంభరేశుండు స్వేచ్ఛసంసిద్ధికై శ్రేష్ఠిమాన
శుక్లపక్షమునందు శుభదినంబున హస్తయను తార వెలయ దివ్యరథ మెక్కి
యతినినదం బీనునట్టి శంఖంబును బూరించె, నప్ప డాభూమిభర్త
మధ్యాహ్న కాలార్కమహితదీప్తిసమేతుకరణిని రాజిల్లె నరదముపయి

తే. నధివసించి మహాబాహువయిన సగర
భూరివంశపావనుఁడు భగీరథుండు
సకలభూషణధారిసచ్చవిసముజ్జ్వ
లంబగు కిరీటమును దాల్చి డంబు వెలయ.

3౧౭౮

సీ. తేజస్వి, రాజర్షి, ధృతియుతుండు, సువస్త్రరాజితఁ, డత్యంతరక్తనేత్రఁ,
డతిసుప్రసన్నముఖాబ్జుఁడు, త్తత్త్రియవర్యుండు, నత్యంతబలయుతుండు,
కాకపక్షధరుండు, కమనీయతనుఁడు, నానారత్నభూషితాహీనకాంతి
యులేదివ్యరథసమంచితఁడు, సుమేరుశృంగసమానరమణీయకాంతియుతుఁడు,

తే. కనకభూషణమండితఘనవిచిత్ర-రమ్యకేతనయులేహయరత్నభాన
మానమగు నరదంబు ద్యుమణిరథంబు-క్రియ వెలుంగఁ జెన్నొండె భగీరథుండు.

తే. అంత భూకాంత యా సగరాన్వవాయ-జలధిచంద్రు భగీరథుఁ దెలిసి దివ్య
మైన రూపంబు దాల్చి గంగావతార-కారణుండైన యారాజుఁ జేరవచ్చె.

క. మునినాథా! ధర్మాత్ముని-ననఘు భగీరథునిఁ గాంచి యభివందన మొ
య్యన నాచరించి, ధరణి-వనితామణి రమ్యఫణిః బలికె వినుమా. 3౧౮౧

సీ. "భూపాలకా! మహాత్ముడవు సాక్షాద్ధర్మమూర్తి వీక్షోణివై పుణ్యచరిత! భవనీయపితరులై భాసిల్లు సగరవంశ్యుల నెల్లఁ బూనితి వృద్ధరింప నని యెఱింగినదాన, వనజనాభుని శరీరాశ్రయమును ధన్యయైన గంగఁ బూతచరిత్రను బూడియై పడియున్న సగరులఁ జేర్చంగఁ దగిన యత్ను

తే. మాచరింపఁగనున్నాడ వార్యచరిత!-నాదు సంప్రార్థనంబు వినంగఁగోరు చున్నదానను, వినుముమహాన్నతగుణ!-కరుణతోడఁ బాలింపునావరమువేడ్క.

ఉ. నాలుగు దిక్కులఁ బుడమి నాలుగు ధారలుగాఁ బ్రవాహముల్ శ్రీలసితంబులై వెలయుఁజేయుచు నంబుధిఁ జేరుదాఁకఁ బు ణ్యాలయమైన గంగ నను నాదృతిఁ బూతశరీరఁ జేయు నే లీల మహా త్తమంబుగఁ ఫలింప మదీప్సిత మట్లానర్చుమా."

3౧౮౩

వ. అంత భగీరథభూకాంతుండు క్షీలికాంత కిట్లనియె

3౧౮౪

సీ. "హరిపదకమలంబునందుండి ద్రవనూప మొంది, శాంభవిదేవి యుగుమహేశ శక్తి సుమేర్వాఖ్య శైలశృంగమునకు రారఁగల, దప్ప డారాధనంబు కావింపుమా ధరాదేవీ! భవత్ప్రప్తికై యేను నర్పింతు గంగ భక్తి, నంతట నీకోర్కె యెంతయుఁ దీర్చును శ్రేతఫలదాయిని యతిముదమున

తే. స్వర్గపురమున కరిగెద, మృతలమున-కాదృతిని గంగఁ గొనిరారఁగ, నంబ! నీవు రమ్ము గంగను గ్రాధింప శ్రద్ధతోడ-భూతభాత్రీ" యటన్న నుప్పొంగి వసుధ.

తే. సుప్రసన్నముఖాంబుజశోభిత యయి-రాజుతోఁగూడ స్వర్గపురప్రయాణ నూచరింపఁగ నుత్సుకయై సిరతగ-మతి నెనఁగె మునినాయకా! హితవు నెంచి.

ఉ. అంత భగీరథుండు రథి కాగ్రణి సారథిఁ గాంచి "ధీరసు స్వాంతమహాబలాధ్య! యింక స్వర్గపురంబును జేరఁగా రథం బెంతయు సత్వరంబున నహీనజవంబున నశ్వరత్నముల్ వింతగతిం గమింప నదలింపుము" నా నతికౌతుకంబునఁ.

3౧౮౫

క. తురగోత్తమముల సారథి-త్వరితగతిని నడుచునట్టి వైఖరి నడపె, సురముని! సమీరవేగ-స్ఫురణఁ ట్టణమునను జేరె సురలోకంబున. 3౧౮౬

చ. అంత మేరుశృంగ మరదం బతిక్రూత-గతిని జేరఁబోవఁగా భగీర థుండు ప్రళయకాలతోయదధ్వానసం-కాశశంఖ మొత్తై గడిమి మెఱయ.

సీ. వైకుంఠపురి మహాధ్వానంబు వినఁబడినంతనే విష్ణుపాదాబ్జసీమ వెలువడి, గంగ తాఁ గలకలధ్వనితోడ ద్రవనూపమును బొంది ప్రవితతమగు వేగంబు మెఱయంగ విబుధు లిచ్చెరువంద మేరుశృంగమున నపారమహిమ వెలయంగఁ బడుటయు విశ్వంభరానేత నీరదూపిణిఁ గాంచి నెమ్మనమున

తే. నతిముదంబున నుప్పొంగి యపుడు శంఖ

శబ్దమును నిల్పి నృత్యంబు సలుపఁదొడఁగె,

బరవశుండయి గంగ సంబరముతోడ

వచ్చెనని, కృతకృత్యత వఱలె ననుచు.

3౧౯౦

క. అవసీనాభుని శంఖా-రవము నిలువఁగానె గంగ రయము నిలిపి యా

గివిజాఘ్రశిఖరమున వై-భవమున నొక్కింతసేపు నసియించె మునీ! 3౧౯౧

భూదేవీకృత గంగాస్తుతి

తే. అపుడు భూదేవి సకలలోకై కపావ-నాత్మికను గంగ డాయంగ సరిగి, మిగుల
భక్తి మీఱంగ వినుతించె బరమహాని! శ్రద్ధతో విను శైల్యైవ సఽలిగిముగ.

తే. "బ్రహ్మరూపా! మహేశ్వరీ! భద్రసంవి-ధాయినీ! లోకమాత! విస్తారకరుణ
సఖిభువనసముద్ధరణార్థముగ ద్ర-వస్వరూపిణి నగు నిన్ను బ్రస్తుతింతు. 3౧౯౩

తే. ఎవఁడు భక్తి నభక్తి నేఁ దవిలి తావ-కంబయిన దివ్యసలిలకణంబుఁ దాఁకు,
వాఁడు గంగామహాదేవి! పరమపదము-నొందు, గావించు నీకు నే వందనములు.

తే. ఎంత పాపాత్ములైన నీచెంతఁ జేరి-దర్శనము చేయ దుష్కృతతతులుఁగొలఁగి,
యముని శిక్షను వారొంద రమ్మ! పరమ-భక్తి గావించు నీకు నే వందనములు.

తే. గంగ యను పరమాక్షర కలితయుష్మ-దీయనామము నొకమా అమేయభక్తిఁ
దలఁచువారల కెన దేవతలు మనుష్యు-లెవరుఁ జాలరు, నిజముగా భువనవితతి.

సీ. ద్రవరూపమున నుండు ధన్యాత్మవగు నిన్ను బ్రకృతిని మదిని సద్భక్తితోడ
వందనంబు లొనర్చువారికి దుర్గతులొందవు, యమభీతి యొదవ దెప్పుడు,
తుదిని మోక్షము నొందుదురు, తల్లి! వందనంబు లొనర్తు నీకు నో భువనవినుత!
సకలభూతాశయాశ్రయవగు శక్తివి నీవె కా కెవ్వ రోదేవి! కలరు?

తే. విద్య నీవె యవిద్యాతి మహితశక్తిఁ-బాపఁగలయట్టి దక్షత పరఁగు నీకె,
యంబ! నీ కెన యెవ్వ రీ యఖిలజగతి?-వందనంబు లొనర్తును భక్తి నీకు.

తే. విష్ణుదేహ కృతావాస! విద్య! విష్ణు-పాద కమలౌద్భవా! తమోభేదదక్ష!
దేవి! గంగా! పరాశక్తి! దివ్యరూప!-భక్తి నొనరింతు నీకు నే వందనములు.

తే. సర్వవిశ్వ స్వరూపిణి! శంకరపద-చింతనాసక్త! గిరిసుతా! శ్రీతనమస్త
కామితప్రద! దేవి! గంగా! త్రిభువన-వంద్య! నీ కొనరింతు నే వందనములు.

ఉ. నీయెడ భక్తియు మతియు నీయెడఁ బ్రీతియు శ్రద్ధయు మది
తాయకయుండు నెవ్వరికి, వారల మృత్యువు జేరఁజాల, దెం

జేయెడ దుర్దశ ల్లలుగ, వించుకయైన భయంబు దుఃఖము

జాయకు రావు నీదగు ప్రసాదముచేతనె, గంగ! మ్రొక్కెదన్. 3౨౦౦

తే. శుద్ధ విజ్ఞానరూపిణి! శుభవిధాత్రి!-సర్వలోకచైతన్య విశదశరీర!

పాపముల సంహరింపు విశ్వపరిపాల!-గంగ! కావించు గొను నమస్కారవిరతి.”

క. ఈవిధమున నుతియింపఁగ-భూవనితను గాంచి సకల భవనాంబిక యా

జేవేశి గంగ నాగద!-దేవమునీ! యిట్లు పలికె దివ్యమృతాక్షి 3౨౦౧

మ. “ద్రవరూపంబున నున్న నన్ను గని యా ధాత్రి! క్షీణి! సన్నతి

మివులం జేయఁగఁ గారణం బెదియొ నెమ్మిం గాంక్షితం బాత్మలో

దవితం బెల్లు మదేదియో, కడువడిం దాత్పర్యయుక్త ఘటిం

ప వరం బిచ్చెద” నన్న భూవనితయుఁ భద్రాప్తికై యిట్లనె 3౨౦౨

సీ. “తల్లి! భాగీరథీ! ద్రవరూపమున భగీరథభూమిపతి ననుగ్రహము మీఱఁ

గనుఁగొని, సగరమఖంబునఁ గపిలమహాముని శాపంబు నంది బూది

యైన తత్పితరులఁ బూనిక సుగతికై జేర్చ నుత్సాహివై క్షీణివివరము

వఱకుఁ బోనున్న వై భవయత! నా కోర్కె నవధరింపుము సుంత యాదరమున,

తే. సాగరముచాఁక నాలుగు బాడ లొప్పు

గా ధరించి నావయిఁ గడుఁ గ్రమముగ వి

హారమును సల్పి నన్నుఁ బుణ్యాత్మగాఁగఁ

జేయుమా దివ్యతటిని! యమేయకరుణ.” 3౨౦౩

గంగ నాలుగు ధారలుగాఁ బ్రవహించుట

క. అని యవని కోర వినయం-బున గంగ వచించె నపుడు భూసతితోడన్

“వినుము, భగీరథభూపతి-ననుఁ బ్రార్థింపఁగ మనంబునం గడు భక్తి. 3౨౦౪

చ. మనమున మెచ్చి యాసుజన మాన్యుని భక్తికి విష్ణుదేహ మొ

య్యన వడి వీడి, యీకరణి నాదృతి వచ్చినదానఁ, గాన న

మృనుజవరేణ్యునిచ్చకుఁ బ్రమాదము పుట్టకయుండ వర్తిం

జనును, దదన్య మొక్కటియు సమ్మతి జేయఁగరాదు” నాపుడు. 3౨౦౫

ఉ. అంత భగీరథుండు తన యాత్మ ధరాసతివాంఛఁ గూర్పఁగా

నెంతయుఁ బ్రీతి నెంచి, కడు నిద్రపుభక్తి నమస్కరించి శ్రీ

కాంతపదాబ్జ జాతయగు గంగ మహేశ్వరమూలశ్రీ య

త్యంతముదంబునం బొదలునట్లుగఁ బల్కె మునీంద్ర! నారదా! 3౨౦౬

క. “అనిసుకృతోన్నత చరితా!-విరతి సుకృతరూప! గంగ! విశ్వజనని! యీ

క్షీణికోర్కెఁ దీర్చదగు స-మృతితోఁ ద్రిదశాభివంద్య మహనీయగుగా!”

- సీ. ఈవిధంబున మహాధీవిభవుండగు భూవిభు మతమును బుద్ధి నెఱిగి,
పశ్చిమోత్తర పూర్వభాగంబులను మూడు ధారలుగాఁ బొల్పి భూరివిశ్వ
జనని త్రిలోకపావని స్వర్గముననుండి కడువేగమున బయల్పడలె, నొక్క
మహనీయధార యా ట్నొపాలుని భగీరథుని వెనువెంట వేడ్కను గమించె,
తే. నదియె దక్షిణదిగ్ధార యగును వేగ-వతి యనన్ విలసిల్లుచు స్వర్గసీమఁ
గ్లావితము చేసి దక్షిణభాగమునకుఁ-దిరిగి యొక కొంత దవ్వు సత్వరగతిఁ జనె.
తే. అరద మెక్కి మధ్యాహ్నాకా లార్కకాంతి
వెలయుచు భగీరథుఁడు ముందు వేడ్క శంఖ
నినదమును జేయుచుఁ జనంగ ననుపమాన
వేగమున గంగ యారాజువెంటఁ జనియె. 3200

తే. స్థావితంబగు త్రిదివంబు భక్తి నరసి-దేవతలు కిన్నరాదులు దివిజగణము
సురతరంగిణి గంగను జూచి చేరి-పూజలను జేసి రెంతయు ముదముతోడ.

ఇంద్రుఁడు భగీరథునితో మాటలాడుట

- క. రవివంశజుని భగీరథు-దివిజవరేణ్యుండు సకల దేవతలను గూ
డి వినయమునఁ బిల్చి యనే-కవిధంబులఁ బొగడి పలికె గంభీరోక్తి 3201
క. “ఓ పుణ్యకీర్తి! సుచరిత!-భూపతి శార్దూల! సగర భూర్యన్వయ! నీ
వేపునఁ ద్రిలోక దుర్లభ - శ్రీపతిపదజనిత గంగ స్థితరథక్తి. 3202
గీ. భూతలంబును జేర్పఁగాఁ బోవుచున్న
వాడ వొక్కింత నిలుము, నా వాక్య మొకటి
యున్న, దదాని వినవయ్య! యుల్లమం ద
పారదయ మీఱ” ననుడు భగీరథుండు. 3203
చ. సురపతివాక్యము ల్విని విశుద్ధమనంబున నిల్చి యప్పురం
దకుఁ గని పల్కె నిట్లు “భువనత్రయనాయక! యేమికార్యమి
త్రుణమునందుఁ గల్గె? బ్రభుత్వ సెలవిమ్ము, త్వదాజ్ఞఁ బూని యే
వెరవుననై నఁ జేయుడు, నభీష్టముఁ దెల్పుడు, భృత్యుడఁక విభూ!” 3204
చ. అనవుడు నింద్రుఁ డిట్లనియె “నార్య! భగీరథ! బ్రహ్మముఖ్యుడే
పనికరదుర్లభుఁ గరుడవాహన దివ్యపదాబ్జ సంభవఁ
మునిజనవంద్య గంగ నిటు పూర్ణముగాఁగను దెచ్చి, భూమికిఁ
గొనిచనుచున్నవాడ విటు గొబ్బునఁ, బోలునె? విన్న నానుడి. 3205
తే. ఒక్క సులలిత ధార యీ యుత్తమమగు-స్వర్గలోకంబునందు నెసంగుఁగాక!
మర్త్య భవమునఁ బోలి నీ మహితకీర్తి-యిచ్చటను వెల్లుఁగావుత మిద్దచరిత!”

గంగ మందాకిని నా స్వర్ణమునఁ బ్రహరించుట

క. దేవేంద్రు వాక్యముల విని-భూవిభుఁ డాగంగఁ గాంచి మ్రొక్కి యతిశయం
బా వినయంబున సన్నుతిఁ-గావించెను నచట భక్తికలితం డగుచున్. ౩౨౧౮

క. "జననీ! గంగా! స్వర్గం-బున నిర్జరపావనార్థముగ నొకధారన్
ఘనకరుణ నిల్పుమా పెం-పున" ననుచు భగీరథుండు పొగడఁగ నియతిన్.

క. ద్రవరూప గంగ నిర్జర-భవమును బావనము చేయఁబూని తదిచ్చన్
దవిలి యొక మహాధారగఁ-బ్రవితలముగ నుత్తరదిశఁ బ్రవహింపఁజనెన్.

తే. పావనాత్మిక యయిన యా బహుళసుకృత
యుత మహాధార స్వప్నమం దున్నతగతి
వెలసె మందాకినీనామకలిత యగుచు
నారదా! విను మత్యంతగారవమున.

3౨౨౧

క. ఆమందాకిని దివిజ-స్తోమంబులు దేవమునులు తోరపువేడ్కన్
నేమమున మజ్జనాదుల-నేమటక యొనర్చుచుండు రెప్పుడు మానీ! 3౨౨౨

ఉ. అంత భగీరథుండు కడు హర్షముతో రథమెక్కి శంఖ మ
త్యంతరవంఁగు మించఁగ మహాద్భుతరీతిని నూఁదుచున్, బ్రియం
బెంతయుఁ దీర్చ గంగ తన యిచ్చను వెన్నొని వచ్చుచుండ బ
ల్వితగ దక్షిణాభిముఖవిశ్రుతయానము మీఱ నత్తతే. 3౨౨౩

తే. పదపడి సుమేరుదక్షిణభాగశిఖర
మా భగీరథభూపతి యరసి చేరి

దాని యున్నతి నెంచి యత్యంతభక్తి
గరములను మోడ్చి యిటు పల్కె గంగతోడ

3౨౨౪

క. "జననీ! యీ శిఖరోత్తమ-మును నెటు భేదించి నిన్ను భువికిం గడఁకన్
గొనిపోవఁగలను? దెల్పుమ-యను వొక్కటి" యనఁగ గంగ యనె భూపతితోన్.

సీ. "ఏ నిండె యుండెద భూనాథ! యీగిరి శృంగంబు నెక్కి యేచింతలేక,
యవ్వలి భాగంబునందుఁ జేరుము దక్షిణంబున నీ వరదంబుతోడ,
నప్పుడు శంఖంబు నత్యంతమగు వేడ్కఁ బూరింపుమా కడు ఘోరరీతి,
నంతఁ బరవ్రతశృంగ మెంతయు భేదించి పరమవేగంబున నిరుపమగతి

తే. నరద మరిగిన త్రోవనె యనుసరించి-వత్తు నిశ్చయముగ" నని పల్కె సగర
వంశదీపకుఁ డాదేవివచనసరణి-రథము నడపి మహాద్భుతరయముతోడ.

క. గిరిశృంగము నెక్కి మహాద్ధ్వరగతి దక్షిణపు దెసకుఁ దోరపువేడ్కన్
సరగునఁ జేరి, నిజాగమ-సరణి గంగకును దెలుప శంఖం బాత్తె. 3౨౨౫

- ఆ. ప్రళయకాలజలదళయదధ్వనిం బోలి-శంఖరవము మించి డ్పానభోంత
రాశనీమ నెఱసి ప్రబలభీతిని గొల్పె, గంగ యాలకించి కడుముదమున, 3.229
- క. త్వరితగతి మేకు దక్షిణ-గురుశిఖరవిభేదనంబు ఘోరంబుగఁ దా
జరసి మహాధ్వని మీఱఁగ-నడుకెంచె భగీరథునకు హర్షము పొంగఁ, 3.230

అఱువదితోమ్మిదవ అధ్యాయము

గంగ పుడమిమీఁదఁ బ్రవహించినవిధము

- సీ. క్షేప్రమాసంబున సితపక్షమున లోకమున మహాపాతకులను బునీతు
లను గాఁగ నొనరించి యనువున లోకంబులను రక్షణముచేయఁగను దలంచి,
గంగ శ్రీహరిపాదకమలంబునుండి తా నిర్గమించెను, గాన నియతితోడ
నాదినంబున గంగయందు స్నానము తపోదానంబు లభిఫలదంబు లగును,
- తే. పాపములఁ బోనణించును, వరుసగఁ బది
పుట్టువులనుండి వచ్చినయట్టి దురిత
మణఁచుఁ, గావున దశహర యనఁగ దశమి
విపులయశమున వెలసె నీ విశ్వమందు. 3.230
- తే. హస్తమంగళయోగమై యాదశమియె-వెలసినట్లైన దశజన్మకలితవిపుల
దశవిధములగు పాపముల్ వెన హరించు-సురమునీంద్ర! భాగీరథి నికపమకృప.
- తే. ఆకలంబున యత్నంబుఁ బ్రాకటముగఁ
జేసి స్నానావగాహనస్థితుల నరులు
పాపముక్తులు గాఁగోరి భక్తిసలుపఁ
దగును మునినాథ! గంగలో దశమియందు. 3.231
- సీ. అంత స్వర్గమునుండి యాభగీరథదివ్యరథమార్గమున నతిరయముతోడ
గంగామహానది కడుముదమున దక్షిణాభిముఖంబుగా నడుగఁదొడఁగె,
నతిశయంబగు భక్తి సఖలదేవర్షి గంధర్వులు మనుజులు తత్పరులయి
చిత్రసుమంబులచే లిల్వప్రతాప్తతాకులచేత నత్యంతరమ్య
- తే. ములగు దూర్వాదళంబులఁ బూజచేసి, రాసుమాదులచే జిత్రితాకృతిఁ గని
నిర్మలస్ఫటికాభయై నగడ ఛేన-తతులచే వేగవతి గంగ తాపసేంద్ర! 3.232
- మ. అతిభీమంబగు నారవంబున నభేద్యాకారముల్ దుర్గమ
స్థితులఁ మించిన పర్యతంబుల వెనఁ జిత్రంబుగా దాటి, యు
ద్ధతి సింహంబుల నేన్దులఁ బరువులెత్తంజేయుచు, హేమకూ
టతటిఁ జొచ్చి గమించి శీతగిరి వేడ్కం జేరవచ్చె న్నునీ! 3.233

క. హిమగిరిసాన్నిధ్యంబున-నమితంబగు ఘనరాశి నత్యంతవిచిత్రముగా భాసిల్లెను నందమున శంకరుని మాళిఁ దాఁ జేరుటకై. 323౫

చ. హిమగిరిసన్నిధానమున నెంతయు నద్భుతరీతి గంగ మోదము చెలంగంగ ఘనతతిఁ దాల్చి విచిత్రభాషణాధ్యనానమరుచు శంభు శీర్షమున నందముఁగూర్చంగఁ జేరు కోర్కెతో నమితగుచిఁ వెలింగె సుర లచ్చెరువందఁగఁ దాపనోత్తమా! 323౬

శంకరుఁడు గంగను దనశిరంబున నిలుపుట

క. అంత మహాదేవుఁడు కనుఁ-జెఱితు వడి దుముకు గంగ స్థిరుఁడయి మాళిఁ వింతగ విస్తృతజటచేఁ-బంతిముతోఁ గట్టఁగట్టి బంధించి మునీ! 323౭

క. ఇటు నగు కదలక హిమగిరి-పగులరశిఖరంబునందు బలిమి మెఱయ, నుద్భూతఁడయి గంగను దలపైఁ-దూకున ధరియించి మించెఁ దాపనవర్యా!

సీ. నిజశీర్షమున గంగ నిలుకడగా నున్న దనుచు నెఱింగి యయ్యాదిదేవుఁడానందపరవశుండై జగదీశుండు పూర్ణుండు మదిలోనఁ బొంగి నాట్య మొనరించె నారదమునిచంద్ర! యామహాదేవుని సృత్యంబుఁ దృప్తితోడఁ గాంచి యప్పొంగి తర్జణములు కోట్లకృదముల సంఖ్యల నొప్పు ప్రమథులపుడు

తే. పార్శ్వభాగంబునను జేరి బహువిధముల సృత్యమును జేయుచుండిరి హృదయములను మఱచి యతిసంభ్రమంబున మహిమ నెలయ నారదమునిచంద్ర! తాపనవారవర్య! 323౮

క. గంగయు శంభు శిరంబునఁ-బొంగుచు నానందయుక్తిఁ బూర్ణాత్మికమై సంగతవిచిత్రఘనత-రంగిణియై పొలిచెఁ బుష్పరాజప్రభతోఁ. 32౪౦

తే. అత్తిటి భగీరథుఁడు గంగ యరుగుజెంచు మన్నదో లేదా యని వెన్నఁ జూడఁగానె గంగ గన్నడదయ్యె, శంకరుని తాండవంబు గాంచెను, జెఱించె స్వాంతమందు. 32౪౧

క. హరశీర్షమున మహాధ్వని-సరియుచుఁ దనమీఁద గంగ యాగ్రహవర్తియై పరమేశ్వరు మూర్ధంబున-నిరవుకొనె నటంచు మదిని నెంచుచుఁ గడఁకె.

సీ. అంత శంఖంబు మహాధ్వని యెసఁగంగఁబూరించె దిక్కులు బూరటిల్ల, నామహారావంబు నాలించి గంగ యత్యంతవేగంబున హరుని శిరము నందుండి వెడల మార్గాన్వేషణ మొనర్చు చాభగీరథవశ యగుచు నెందు నందు గానకయె తచ్చంఖస్వనాకర్షితాత్మయై యొక వర్ష మందుఁ గడచె,

తే. అపుడు భీష్మి, ధర్మాత్ముడౌ భగీర-భావనీశుడు నృత్యంబు నాచరించు
శంకరుని దేవదేవుని సంశ్రితార్తి-హరుని బ్రాంజలియియి చేసె బ్రాహ్మనంబు.

తే. "దేవదేవ! జగద్వంద్య! దీనభక్త-వరద! కరుణాకరా! భవచ్చరమునందు
వెలయు గంగఁ బ్రసాదింపవే మదీయ-పితృసముద్ధరణార్థమై విశ్వనాథ!

మ. మనమం దెంచి మదీయవాంఛితము సంభావింపఁగా నెంతయున్
మును నీవే దయతోడ గంగఁ గడుసమ్మోదంబుతోఁ దానె మే
దినిఁ ద్వత్పుష్పాలు బూదియై పడిన యాదేశంబునుం జేరునం
చును నాకున్ వరమిచ్చినాఁడవుగదా స్తుత్యప్రభావాచితా! 3_289

ఉ. ఆమహనీయవైభవను నాత్మను విష్ణుపదాంబుబోధ్యవన్
నేమము మీఱఁగాఁ గొలిచి నే నిటు తోడ్కొనిరాఁగ, నీవు మ
త్కామితదాతవయ్య దయఁ గన్గొన కిట్లు హరింపఁజెల్లునే!
యేమిట నిష్క్రమిం గలుగు నింక మదీయపితృప్రశస్తికిన్ 3_290

క. పరమదయాకర! శంకర!-కరుణా దత్తార్థణంబుగా గంగను ద్వ
ద్వరము ఫలౌపేతంబయి-పరఁగన్ వెడలింపు దేన! ప్రార్థింతు నినున్."

శంకరుడు గంగను భగీరథుని కోర్కెఁ దీర్చి వదలుట

క. అనుచు నుతింపఁగ నీశుం - డనియె భగీరథునిఁ గాంచి "యవనీశా! నీ
మనమున సందేహింపకు-మును నిచ్చిన వరముఁ గూర్తు బూర్తి ఫలముగాన్.

ఉ. సందియ మేల! నీదు పితృసంఘవిముక్తికి నిత్తుఁ, గొమ్ము, పెం
పొందఁగ హస్తమంగళయోగము వచ్చును, శ్రేష్ఠశుక్లమం
దుం దశమీదినంబునను దోయవినిస్ఫురణం బొనర్తు, నీ
వుం దుహినాద్రికూటమునఁ బూనిక నుండు భగీరథాహ్వయా!" 3_291

క. ఈవిధమునఁ దెలుపఁగ నా-భూవిభుడు భగీరథుండు పూనికతోఁ ద
త్పావన సమయముఁ జూచుచు-నా వరశిఖరమున నుండఁ బరమమునీంద్రా!

తే. హస్తమంగళయోగమై యలరు శ్రేష్ఠ
శుక్లదశమి భగీరథక్షోణిభర్త
దివ్యహిమదుచి వెలుఁగొండు భవ్యశంఖ
నాదమును జేసె దిక్కులు భేదమొంద. 3_292

చ. స్వన మది గంగ గంగ యని చక్కఁగ మ్రోయఁగసాగె; నాధ్వనిఁ
విని కడు సంత్రమంబునను వేగయులాత్మిక యాచు గంగ ని
స్వన మొనరించుచున్ గదలఁబాటి కపర్ది కపర్దమధ్యమం
దునను బరిభ్రమించె, జనఁ ద్రోవఁ గనుంగొన నెంచి నారదా! 3_293

మ. అవసీనాథుని శంఖనిస్వనముచే నాకృష్టయై యెంతయున్
 శివమూర్ధంబునఁ ద్రోవఁ గానక, కడుం జింతించి, యీదేవి లో
 కవిభున్ జిత్తునరోజపీఠమున వేడ్కన్ జేర్చి, భ్యానించి, భూ
 ధవకార్యార్థము నెంచుచున్ వినతయై తాఁ గొల్చి లోకేశ్వరిన్. 3౨౫౩

శా. "లోకేశా! శరణంబు గోరితిని నాలోకింపవే ప్రీతి, నా
 భూకాంతప్రవహన్ భగీరథుని సంపూర్ణాత్ముఁ గావించవే,
 ప్రాకట్యంబగు త్రోవఁ జూపవె మహాభాగా! చనంగా వడిన్,
 నీకున్ మ్రొక్కెద దేవదేవ! కనుమా! నిత్యప్రభావాంచితా! 3౨౫౪

చ. ధరిణి సమ స్తభూతసముదాయము వేడ్క- సముద్ధరింపఁగాఁ
 బరమశివా! మనంబు కడు బాధిత మయ్యెడిఁ, ద్రోవఁ జూపవే
 కరుణ, భగీరథుండు కడఁకన్ వరశంఖము నూదంచున్నవాఁ,
 డరయుము లాగుచుండెను మదాత్మను దద్దని మిక్కుటంబుగఁ." 3౨౫౫

క. కరుణముగా గంగానది-వరుసం గావించినట్టి ప్రార్థనమును శిం
 కరుఁ డాలకించి, వామే-తరశరీమున జడల నెమకి తల్లి ణమె మునీ! 3౨౫౬

క. దక్షిణదిగ్భాగంబున-నక్షీణకపర్దిబంధ మవకాశముగాఁ
 జత్తుఁడ్రవభాసఁగఁ దెద-నక్షిముఁడై నదనె, గంగ సంతస మొందన్. 3౨౫౭

ఉ. అంత మహాస్వనం నెసఁగ, సచ్చెరువొందఁగ నిర్జరావళుల్,
 స్వాంతము పొంగి, గంగ వడి శంభుజటావళిమార్గనీమ న
 త్యంత రయంబుతోఁ గదలి యార్యభగీరథమార్గవ ర్తియై
 యెంతయు నిర్గమించె ధరణీశుండు సంతసమంద నారదా! 3౨౫౮

క. హేమపరిష్కృత రథమును-భూమీశుండు నడపుచుండఁ బూరించుచు న
 త్యామోదంబున శంఖము-భీమస్వని మొలయ నధికవేగయుతుండై. 3౨౫౯

ఉ. అంత గిరీంద్రు సన్నిధి విహారము సల్పుచునున్న గంగ య
 త్యంతభయంబు గొల్పి మదహస్తి మృగేంద్ర చయంబునెల్ల వి
 భ్రాంతిని దిక్కులందు వడిఁ బాతెడున ట్లానరించుచుండఁగా
 సంతయు నాలకించి, తుహినాచల దంపతులుత్సుకాత్ములై. 3౨౬౦

క. గంగం గనుఁగొనుకొరిక-పొంగఁగఁ దన్నికటమునకుఁ బోయిరి ప్రీతిన్,
 గంగానది పితరులు చెలఁగంగ నమస్కారములను గావించె మునీ! 3౨౬౧

క. వారలు సంభావింప న-వారితయై త్వరితగతిని వసుధకు డిగ్గెన్,
 బోరున సుమవర్షంబు ల-పారముగాఁ గురిసె దిశల వైభవ మెసఁగన్. 3౨౬౨

- క. అప్పుడు జయజయ శబ్దము-లుప్పతిలెన్ సర్వదిశల నరుతర మోదం
బాప్పుగ, ధరణీతలమునఁ-జెప్పఁగ నత్యద్భుతముగ సిద్ధమునీంద్రా! 3.౨౬3
- లే. తత్త కనకద్యుతిఁ మించు దీప్తితోడ-వెలుగుచుండ భాగీరథి విశదరీతి
భూతసంధాత్రి యయినట్టి య్ద్యుతలమునఁ-జేరి యత్యంతసంతృప్తి సంయమింద్ర!
- చ. అతిశయమైన వేగమున నద్భుతరీతిఁ జతుర్దశాంబుగా
వితలమహాస్వనంబు కడు భీతిదమై విలసిల్ల, నద్భుతా
కృతిఁ జెలరేగుచున్ భువిని స్వేచ్ఛఁ జరించుచు నున్న గంగ హ
ర్షిత యగుచున్ ధరారమణి ప్రీతి వహించె లభించె నం చెడన్. 3.౨౬౪
- సీ. నారదా! వినుము భగీరథ రథనేమి ననుసరించుచు గంగ యద్భుతగతి
నతివేగమున మార్చి మన్వేషణ మొనర్చుచును గలనిస్వనంబునను దక్షి
ణాభిముఖంబుగా నరుగుచు సాలప్రియాభుద్రుమాదుల నవని ద్రోణ
పుష్పాదివనముల భూరిపురగ్రామ సదనాదులను జూచి ముదముమీఱఁ
- లే. జ్ఞానన మొనర్చుచును భువిఁ బరమభక్తి
తోడ దేవరు లెల్లడు స్తుతు లొనర్చ
నాశ్రితమనోరథప్రద యగుచు నా భ
గీరథుని రథవశయయ్యె గృత్య మెంచి. 3.౨౬౬

దెబ్బదియవ అధ్యాయము

గంగామార్గ భగవంతు

- లే. ఈవిధంబున గంగ దా నెలమిఁ బెక్కు-యోజనంబులు నడచుచు నుత్సృక్యయి
ధరణీపతివెంబడిని హరి ద్వారసీమఁ-జేరె, నతివేగవతియయి నారదముని!
- క. దేవర్షి సుదుర్లభయగు-నా వరశైవలినిఁ గాంచి యానందముతో
సేవించిరి సప్తర్షులు-కావించిరి పూజ లపుడు క్రమముగ మానీ! 3.౨౬౮
- లే. ఆత్మ లుప్పొంగ సప్తర్షు లంత శంఖ-ములను బూరించి రొగి దిశల్ బూరటిల్ల,
నేడుదిక్కుల గంగయు నెలమిఁగాంచి-సప్తధారలఁ బ్రవహించె సంయమింద్ర!
- ఉ. అంత ననంతవేగమున నద్భుతరీతిని బాఱఁజొచ్చె భూ
కాంతునివెంట నంటి సురగంగ పరాత్పర భూరశైలముల్
ప్రంతలుగాఁగ; నగ్నిదిశఁ బాటుచు నెల్లతరంగిణుల్ దమి
నంతసమంది తన్మవియఁ జయ్యనఁ జేరెఁ బ్రయాగ దేశముగ. 3.౨౭౦

ఆ. యమునతోడఁ గూడి యా ప్రయాగ పవిత్ర-భూమిఁ జేరి యందుఁ బొగడ నెల్ల
మునులు దేవతలును మోదంబుతో సర-స్వతిని గలిసె నచట సంయమింపఁద్ర!

క. దేవతలకై న దుర్లభ-యై వెలయును గంగ యా ప్రయాగను మానీ!
భావింప స్నానదానము-లా వరతీర్థమునఁ జేయ నతిపుణ్యదముల్. 3౨౨౨

క. అచ్చట బ్రహ్మాదిసురలో-నిచ్చలు స్నానం బొనర్చి నియతాత్మకులై
యిచ్చఁ బునీతుల మంచుమ-హోచ్చగతిం దలఁతు, రేల యొరులను దెలుపన్ ?

తే. ఆ ప్రయాగనుక్షేత్రంబు ననుగమించి
గంగ పూర్వాభిముఖ యయి కదలి కొంత
దవ్వు జని, కాశికాపురి దరిసి, విశ్వ
నాథుఁ గననెంచి, యుత్తరానకును దిరిగె. 3౨౨౪

సీ ఆక్షేత్రవరమున నతిపుణ్యతమ యగు గంగామహానది కలుషచయము
లపహరించును, మోక్ష మలవరించును, దేవమాని! కాశిపురీమహిమఁ దెలుప
నలవియే? వినుము, మహాపగయం దందు నెఱిగియే నెఱుంగకయేని దేహ
మును ద్యజించినయట్టి జనులకుఁ గైవల్య మొనఁగూర్చు గంగ సురోత్తమగుణ!

తే. యచటఁ బాపాత్ములగు జీవు లపఘనంబు
దొఱగకుండినయేని ముక్తులుగ నొట
తాస్పదంబుండు నిజముగ నంచుఁ దెలియ
వయ్య! నారదమునిచంద్ర! యాత్మలోన. 3౨౨౫

తే. గంగ లోకాన సులభయేగాని, విను ప్ర
యాగయందు హరిద్వారమందు సాగ
రం? గూడినయెడను దుర్లభ యనంగ
వెలయుచుండును నీ మూఁడు స్థలములందు. 3౨౨౬

గంగను గాలభైరవుడు సమ్మానించుట

మ. అతివేగంబునఁ గాశికాపురిని డాయ్ వచ్చు నాగంగ ను
ద్ధతిలోఁ గాంచి పురాభిరక్షకుఁడు క్రుద్ధస్వాంతరుడై దండ మా
తేతశక్తిం గొని కాలభైరవుడు క్షేత్రప్రీతిపాత్రుండు వి
స్తృతదైర్యంబున నడ్లగించి పలికె దివ్యావగావర్యమున్. 3౨౨౭

ఉ. “ఎవ్వత వీవు నీరమయి! యీక్రియఁ గాశిని ముంపఁ బాఱఁగా
నెవ్వధి నీకుఁ బాడియగు? నీశ్వరు పట్టణమం చెఱుంగవే!
దవ్వుగ నేగు, మీపురి సతం బభిరక్షణ మాచరించు నన్
గ్రావ్యునఁ గానవే!” యనుచుఁ గ్రూరతఁ బల్కుఁగ గంగ యత్తఱిగ.

తే. భైరవుని భీమలోచను భయదదండ-హస్త నతిఘోరయాపుఁ గల్పాంతసమయ శమనసదృశుని నుద్దండచరితుఁ గాంచి-పలికె నత్యంతమధురసంభాషణముల.

సీ. “భైరవా! విశ్వేశపట్టణసంరక్షణాభిలష్య! వినవయ్య! యేను ద్రవరూపమున నుండు భవపత్ని గంగామహాదేవి యనుదాన, నతిముదమున ధరణీతలముఁ జేరి హరుని జటాజూటమందు సుస్థితి నుండి యంతఁ బ్రీతిఁ గాశీపురంబునఁ గడు సంతసంబున వసియించు విశ్వేశు వాంఛితార్థ

తే! దాయకునిఁ గాంచ వచ్చినదానఁగాని-కాశికాపురి ముంపఁగాఁ గదలిగల్గి నట్టిదానను గా నని యాత్మఁ జెలియు,-మింక నిలుపుము, నుద్ధతి యేల సీకు?”

తే. అపుడు కాలభైరవుఁడు మహాభుజుండు-దండ ముపసంహరించి యఖండధర్మ శంభుగేహిని యగు గంగ సంతసింపఁ-గా నొనర్చెను బహునమస్కారములను.

గంగ కామరూపమునకుఁ దరలి జహ్నువుచే నాకర్షింపఁబడుట

తే. అచట నిల్లు మహాత్ముఁడైనట్టి భైర
వుండు సమ్మాన మొనరింపఁ బొంగి గంగ
యంతఁ గామాఖ్యఁ గానంగ నాత్మ నెంచి
ప్రాజ్ఞుఖంబునఁ జనుచుండఁ బరమమాని!

3-29-2

చ. మదిని దలంచి యీవిధము క్షౌపతియైన భగీరథుండు న
య్యదనున సారథి రథము నాపఁగ నానతినిచ్చి, శంఖము
వదలి, నినాద మేదియు నొనర్చక యుండఁగ, సంత జహ్నువఁ
విదితయశుండు శంఖము నవారితుఁడై యొనరించె న త్తటిక.

3-29-3

మ. అతిగంభీరత నున్న తత్త్వనముఁ దా నాలించి యాదిక్కు న
ద్యుతవేగంబున గంగ పోవఁ గని యా భూనాయకుం డాత్మ వి
స్మితఁడై భూరితరాంబుదస్వనయుతిం జెన్నొందు శంఖంబు ను
ద్ధతిఁ బూరించెను నారదా! మరల యత్నం బొప్పఁ జింతించుచు.

3-29-4

సీ. ఆ శబ్ద మాలించి హరిపదకమలసంభవ గంగ పూర్వశబ్దంబు నెంచి
పరమలేఖంబునఁ బరఁగు జహ్నుమునీంద్రుచేత నాకర్షిత నైతి ననుచుఁ
దలపోసి భగవతి తత్సమయంబున నాగ్రహం బొంది జహ్నువ్రమంబు
ముంపఁగా యత్నించి పొంగుచు నత్యంతరయమునఁ బలు లేర బ్రహ్మలేఖఁ

తే. డైన జహ్నువు తెలిసి, తా సంత నాత్మ
మహిమచే నాప్రవాహంబు మహి నడంగు
నట్లు లంతయుఁ బుక్కిటఁ బట్టి త్రావె
నద్యుతంబుగ నారదా! యమరమాని!

3-29-5

తే. ఆకసంబున మించె హాహారవములు,
భూమి మనుజాదులై నట్టి భూతతతులు
చింత నాక్రొశ మొనరింప ఓలియు దుఃఖ
మొందె, నాధగీరథుఁడు లోఁ గుంది యేడ్చె.

౩౨౮౬

క. కలఁకం బొందెను దిక్కులు,-జలజాపుఁడు దినకరుండు శమితద్యుతియై
లలిఁ గనఁబడకుండెను, నా-కులమయ్యె జగంబు గంగ శోషింప మునీ!

మ. గతధైర్యుండయి యేడ్చుచున్న ధరణీకాంతృ విలోకించి యా
శ్రితవాత్సల్యమునన్ సురాపగ మదిం జింతించి "యోరాజ! నీ
మతి యోజింపకు, మేఁడ్డెఱ్ఱ మరల సమ్యగ్రీతి శంఖంబు ను
ద్ధరిఁ బూరింపుము, నీమనోరథము నిత్యప్రీతిఁ గావించెదన్.

౩౨౮౭

తే. నీకు శంఖస్వనాకృష్టనిమితి నున్న-నా రయంబును ద్రిప్పఁగా నేరుపుగల
వార లెవ్వరు? నను గాచువార లెవ్వ? -రెండు లేరని యెఱుఁగు ముర్వీశ! భువిని."

తే. ఈవిధంబునఁ గరుణతో భూవిభు మది
నూఱడిలఁజేసి, యనుమతి నొసఁగ, నా భ
గీరథుఁడు శంఖమొత్తై నచారనినద
మాతసంబున వ్యాపింప నద్యుతముగ.

౩౨౯౦

గంగ జహ్నుజానువునండి నిర్గమించుట-జహ్నుకృత గంగాస్తోత్రము

ఉ. ఆ నినదంబు వీనులకు హర్షము నింపఁగ నాలకించి, గం
గానది పొంగి యద్యుతముగాఁ గడువేగముతోడ నుద్ధతిం
బూనిక జహ్నుజానువును బొల్పుగ భేదమొనర్చి, వేడుకన్
మానస మొప్ప నెంతయు నినాదము మీఱఁగఁ బాతె నారదా!

౩౨౯౧

క. తన జంఘనుండి వేగం-బున గంగ వినిర్గమించి ముదమునఁ బాఱం
గని జహ్నువు తద్విభవం-బనుపమ మని యెంచి పొగడ నతిశయభక్తిన్.

సీ. "తల్లి! గంగానదీ! యెల్ల దేవతలందు సత్యుత్తమత్వంబు నంది తీవు,
నిస్తులం బయి వెల్లు నీశక్తి జగదంబ! సర్వాశ్రయపు నీవు, సకలభువన
పావని వగుదువు దేవి! లోకంబులకెల్ల మోక్షసుఖంబు లిత్తు వెపుడు,
త్వత్పదాంబుజములు తతభక్తి సకలభువనవందనీయముల్, జనని! నిన్ను

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల్ వరుస నెఱుఁగఁ
జాలకున్నారు, పరశివా! శంభుమూర్తి
శిరమునం దుండఁ గాంచితి నిరుపమాన
మహిమ వెలయుదు వీ వని మది సలంబు.

౩౨౯౩

సీ. నీరూపచరితంబు నిరుపమానంబగు, మానసాగమ్యంబు, పూని తెలియఁ
గా నసారంబయి ఘనమయి రాజ్యలు, దేవతరంగిణీ! దివ్యజనని!
బ్రహ్మాదిపూజితపాదారవింద! యే వినుతింప నేర్తునే విశ్వమాత!
స్వీయగుణంబులచే నన్ను గరుణను విస్తరింపఁగఁజేసి విశేషదృష్టిఁ

తే. గనుము, శరణంబుఁ జొచ్చితి, ననుపమాన
దోషము నొనర్చినాఁడ, నా దోష మెంచ
కనవరతము క్షమింపుము, నిను భజింతుఁ,
బుద్ధ్యుఁ గావింపవచ్చు! యగణ్యచరిత!

3౨౯౪

ఉ. ధన్యుడ నైతి, నాజనియు ధన్యత నొందె, మదీయ కర్మముల్
ధన్యము లయ్యె, నాతపము ధన్యతఁ గాంచె, సమ స్తలోక స
మ్మాన్యపు శంకర స్తుతపు మాత! ద్రవాత్మకమా స్వరూపమున్
ధన్యతఁ గూర్పఁగా భువికిఁ దాల్చిన ని స్సనుటన్ మహేశ్వరీ!

3౨౯౫

ఉ. ధన్యము లయ్యె నెంబ! విశేషక్రియ నాకరముల్, త్వదీయస
త్పూజ్యదవారి సోకుటను బూజ్యుడ నైతి ధరిత్రి, సర్వస
మ్మాన్యపదారవింద! కడు మాన్యత నొందె మదీయ కాయమున్
గణ్యతకెక్కు నిన్ను పడిఁ గాంచి ధరించుటచే మహేశ్వరీ!

3౨౯౬

తే. సకలకలుషసంహారణశక్తియు క్త!-శంభుమాళివిభూషితా! సకలభువన
హితధర్మత్రీగళా! భక్తి హృదయపూర్వకముగఁ గావించు నే నమస్కారవితతి.

తే. కేవ! స్వర్గాపవర్గదా! దివ్యగంగ! |
పతితపావని! త్వత్పాదపద్మములను
శరణుఁ జొచ్చితి, దయ సుప్రసన్నవయి స
ముద్ధరింపుము జగదంబ! యడుముదమున."

3౨౯౭

తే. ఈవిధంబున వినుతింప నిచ్చమెచ్చి-దివ్యరూపమును ధరించి దివిజగంగ
సుప్రసన్నముఖాబ్జసుశోభితయయి-జహ్నుమునిఁ గాంచి భాషించె సంతసమున.

క. "మునివర! భవదీయంబగు-తనునిర్గత నగుట నీకుఁ దనయను, స్థిరతఁ
గనుమా మది, నపరాధం-బనఘా! లే దెద్దియేని యని నమ్ము మెదఁ.

క. జనకా! జాహ్నువియను పే-రెనయు సుమీ నేటినుండి ఋషివర! నాకున్,
ఘనకీర్తి సుస్థిరత్వం-బున నెగడును నీకు నిక్కముగ లోకములన్. 33౦౧

క. న న్నెవరు లోకమున వి-ద్యన్నులే! జాహ్నువి యటంచు భావంబున స
త్యన్నతిఁ దలఁతుడు, దురితము-లన్నియుఁ గడచును వారి, కగును శుభంబుల్.

తే. పరమభక్తుండ వన నీవు పరఃగుచుండు-వార్య! నీచరితంబు భక్త్యతిశయమున
నెవ్వడు స్మరింతుగో, వారి నెపుడు హృష్ట-చిత్తనయి పోషణ మొనర్తు సిద్ధవంద్య!"

తే. జహ్నుమునితోడ నీరీతి సాంత్యనోక్తు
లను నెఱపి గంగ భక్తి నమ్ముని యొనర్చి
నట్టిపూజలఁ గైకొని, యవలఁ బయన
మొనరుపం గోర్కొ మొదవఁగా మనమునందు. 330౪

చ. కృతమతియైన భూవిభు భగీరథునిం గని పల్కె "వత్స! నీ
నతిశయమైన భక్తి నను గ్రార్థనచేయఁగ విష్ణుదేహ మం
చితగతి వీడివచ్చెతిని, జేరితి భూమిని, ద్వద్వశాత్తునై
హిశవున సంచరింపఁ దమి నెంచితి, నానుడి నాలకింపుచూ. 330౫

తే. మున్ను కామాఖ్య దర్శింపఁ బూని, శూన్యు
దిశ బయలుదేఱితిని, గాని నివిరి మొట్ట
మొదట మునిచేత వైరస్యమును బడసితి,
నెఱిగియున్నావు నీవు మహిశవర్య! 330౬

చ. తెలుపుము నీకు నెయ్యది మదిం గల కోరిక, యీచరింతు సం
చలనము లేక యిప్పు డొగి ట్టెపతివర్య! భగీరథా! శపః
ఫలము సుపూర్ణమై యెసఁగఁ బల్కుము వైశిమ, నీదు వాంఛ ని
స్తులముగఁ దీర్తు" నా నపుడు ట్టోఁగిభజించు సుహృష్టచిత్తుడై. 330౭

నీ. "తల్లి! మత్పూర్వపితామహు ల్కపిలమునింద్రశాపంబున నెల్లవారు
దక్షిణదిక్కున ధరణిపై వివరంగునందు బూడిదయ్యు యఘముఁ బొంది,
యున్నవారలు, వారి నుద్ధరింపఁగఁబూని ప్రార్థించి ని న్నతిభక్తి మెఱఁ
గొని వచ్చుచున్నాడ, జనని! ముందుగ వారి నుద్ధరింపుము వేగ యదుతరకడు

తే. కాంతిరంగ!" యటంచు నయ్యవనివిభుఁడు
పల్కి శంఖంబుఁ బూరించె బటునినాద
ముద్భవిల్లఁగ, గంగయు నుత్సుకయయి
చనియె దక్షిణదిశకు నోసంయమింద్ర! 330౮

తే. అరద మతివేగమునఁ బోవ నాభగీరి-థావనీశుండు కొంతి ద వ్యరిగి, శ్రాంతుఁ
డై రథముమీఁద విశ్రాంతి నందె శ్రమము-కలుగ, సారథి రథమును నిలిపె నంత.

తే. అంతలో జహ్నుమునివరునాత్మజాత-పద్మ సోదరిఁ జూడఁగా వాంఛఁ దవలి,
నారదా! శంఖ మొత్తై, నపారనినద-మడరి భూనభోంతరములయందు నిండ.

- క. చలితాత్మ గంగ యాధ్వని-యలఘుగర్భి మానసంబు నాకర్షింపఁ
లలి నాగ్నేయముఖంబుగ-వెలయుచుఁ బ్రవహించె మిగుల వేగముతోడఁ.
- ఆ. కొంతదవ్వు చనఁగ ఊడోళ్వరుఁడు భగీ-రథుఁడు గాంచి యాత్మఁ బ్రబలుచింతఁ
దత్త ణమున సూతుఁ దటుమనాఁ దురగంబు-లను నటంచుఁ జెప్పె మునివరేణ్య!
- మ. అతివేగంబున శంఖనిస్వనము తా నాలించి గంగాకుము
ద్వతి వేణాక్కయెడఁ ద్రుతంబగు గర్భి వత్సిధ్వనిం బ్రీతి న
ద్యుతరీతిం జను గోవుచందమున సంబుద్ధాత్మయై గానగుఁ
వితతప్రక్రియ స్వందనంబు నడువఁ వే వాజులఁ ద్రోలనా. 33౧౩
- ఉ. సారథి నుత్తహించి యిటు చయ్యన శంఖము నొత్తె భూవిభుం,
డారవ మద్భుతంబుగ దిశావళి మ్రోసెఁ బ్రతిధ్వనించుచుఁ,
సారథి వాజులం దటిమె స్వందనవర్యము శీఘ్రగామిగా,
నారద! గంగ యా వరనినాదము వీనుల కింపుఁ బెంపఁగఁ. 33౧౪
- క. అననీశరథానుగయై-మిపుల వడిఁ బోవఁదిరిగె మెలపున నంతఁ
ద్రవరూప యయ్యెఁ బద్మా-ధవళాయతనేత్ర కోపతత్పరమతియై. 33౧౫
- క. తతసలిలాన్వితయై యం-చితవేగంబున గమించి చెలఁగుచుఁ బుణ్య
న్విత ప్రాగ్దిశఁ బాటుచు సం-గత యయ్యెను సింధురాజకాంతునితోడఁ.
- తే. సకలకలుషనివారిణి సర్వదేవ-వంద్య గంగానదియు నంత వై భవమున
దక్షిణాభిముఖంబుగాఁ దడయ కమిత-వేగమునఁ బ్రవహించె నిర్విఘ్న యగుచు.

గంగాసాగర సంగమము

- సీ. సగరాన్వవాయసంజాతులై కపిలకోపాగ్నిభస్మీభూతు లయినవారి
నరయుచు నంతట గురుతర వేగంబునను బోయి యబ్ధిచెంతను ముదమున
థారాసహస్రసంతతులు ఘోషిల్లఁగా విలసిల్లుచుండఁ దద్విపులమధుర
రవము నాలించి సంభ్రమమున సింధురా జత్యంతభక్తిఁ బూజార్హ వస్తు
- తే. పులను గొని యెదురుగఁ బోయి పుష్పఘాప
దీపములఁ బూజఁగావించెఁ, దృప్తిపఱచి
సంగతిని గోరి వచ్చిన సకలనిర్జ
రాభివంద్యను గంగ నో యమరమాని । 33౧౬

దెబ్బదియొకటవ అధ్యాయము

కపిలమునీంద్ర వర్ణనము

- తే. అంత గంగ మిగుల హర్షంబునను సింధు-సంగమంబుఁ బొంది సరభసగతి
భూబిలంబుఁ జొచ్చి, పూన్కిఁ బాతాళలో-కంబుఁ జేరి కాంచెఁ గపిలమునిని.
- క. కపిలుఁడు నిర్జరదుర్లభ-విపులగతిఁ భువనభాగ్యవిభవద గంగఁ
గృహమీఱఁ గాంచి ముదమున-సపు డ్ధర్మాదికము లిచ్చి యర్పించె మునీ!
- క. ఈవిధిఁ బూజలఁ గొని తే-జోవిశేషుల గపిలు నడిగె సురధుని “సగర
శ్శాపిభ సుత లెట భస్మం-బై నడిఁ బడిరో నచింపు” మని మునివద్యుఁ.
- సీ. అంతట మునినాథుఁ డత్యాదృతిని సగరాన్వవాయులు బూదియైన చోఁకుఁ
గనఁబఱచెను, గంగ కనుఁగొని యాభస్మరాసులపైకి సంభ్రమము మీఱఁ
బ్రవహించి ముంచెఁ దద్భస్మస్వరూపుల సగరజులను బ్రీతి సకలభూత
పావని, దివ్యరూపములతో వాగ లాక్షణమండె నారదా! సరభసగతి
- తే. నలివిచిత్రతమంబులై యలకు రథము-లెక్కి బ్రహ్మలోకమునకు హృష్టలగుచుఁ
బోయి రెల్లరు మునినాథ! భూమినాథుఁ-డగు భగీరథుఁ డరియఁగా నదృశ్యముగ.
- క. పితరులు సుకృతాత్మకులై-యతిముదమున బ్రహ్మపదవి కడుగుటఁ గని యా
క్షీతిపతి భగీరథుం డ-దృశ్యమతి రథమండె నాట్యమును జేసె మునీ! 33 ౨౩
- ఉ. గంగను సంస్తుతించుచు, స్వకామిత మెంతయు నిండె నంచు లోఁ
బొంగుచు రోమహర్షమును బొంది ముదంబున శంఖ మూఁడె ను
త్తుంగమహాస్వనం బెసఁగ నుద్ధత తేజముతోడ మించుచుఁ
రంగదభంగరోచుల విరాజిలు సూర్యుని గ్రేణిసేయుచుఁ. 33 ౨౪
- ఉ. ఆ రవ మాలకించి, తమ నా భువనైకపవిత్ర గంగ వి
స్తారయంబునం గదలి తల్పిగ రాన్వయజాతభూతిఁ బెం
పారఁగ మర్త్యలోకము నపారముదంబును రాజు పొందఁగాఁ
జేరిచె భూబిలంబునను సిద్ధమునీశ్వర! యదృశ్యంబుగఁ. 33 ౨౫
- తే. వినుతికెక్క గంగాదేవి యనుపమమగు-తలవిశదధార నొకటి పాతాళమందు
నిలిపి నారదముని! యది నిఖిలభువన-ఫలద భోగవతీనామకలిత యండ్రు.
- తే. గంగ యీరీతిఁ గ్రమముగాఁ గరుణతోడఁ
బోయి, శతసహస్రములుగా భువనము లెట
వెలయు నజ్జలనిధిఁ జేరి నిలిచెఁ దనకు
మహిమ పొగడఁగ నెల్ల రాత్మలను భక్తి. 33 ౨౬

ఉ. అంత భగీరథుండు ముద మంది మనంబున “స్త్రీయశాంతితం
బెంతయు నిండె, ధన్యత మహిం గనినాడె” నటంచు నానదీ
కాంతునిఁ గూడి చెన్నెసఁగు గంగను భక్తిని బూజచేసి, త
త్సాంతము పొంగ, వీడుకొని స్వావసథంబును జేరె నారదా । 33 ౨౮

తే. ఈవిధంబున భగవతి యిందిరేశ-దేహసంవాసి యగు గంగ దివ్యజనని
కరుణ లోకహితార్థమై కదలి పుడమి-యందు విలసిల్లె మునినాథ! యద్భుతముగ.

గంగావతరకథాఫలము

సీ పగమపుణ్యదమగు హరిపాదజలజసంజాతయశా గంగ త్స్పృశిని జేరి
నట్టి యీచరితంబు నతిభక్తి నేవాఁడు చదువును, జదివించు, నొదవు ముక్తి,
వృద్ధియా నాయువు, శ్రీయస్సు విఁసిల్లు, సకలమంగళములు సంభవించు,
శుభసంతతులతోగ శోభిల్లుచుండు నేతరుణంబునందు నతండు మాని ।

తే. శ్రాద్ధదినమున విప్రుల సన్నిధాన-మందు దీనిఁ బరించిన సధికపాపు
లయిన పితరులు సంతృప్తి నంది పుణ్య-పదవులను జేరుగురు సుమ్ము పరమమాని!

తే. దేశకాలంబులను జూడఁ దివరక మది-దంభయుక్తు లీచరితంబుఁ దగఁ బరించి
పితృగణంబులకెల్లఁ దృప్తిని ఘోషింపఁ-గాఁగలరు దేవమాని! నిక్కముగ నెపుడు.

సీ. ఎవ్వఁ దేశాదళి నీచరిత్రంబును భక్తిలోడఁ బరించుఁ బరమనియతి,
వాఁడు గంగాదేవరకటాక్షంబున సర్వసిద్ధుల నొందు సంతతంబు,
పుత్రహారాదిసంపూర్ణుడై నెలయును, సుఖమును బొందు నిస్తులముగాఁగ,
సకలసంపదలఁ దత్సేథంబు భాసిల్లు, నారదా! యెవ్వఁడు వారణాసి

తే యందుఁ బుణ్యదమయిన గంగావతరణ
కథను జదువును, వాఁడు లోకతతి ముక్తి
దాతె యగు విశ్వనాథుడై యాతలెఫల
దాయకఁగుగాఁ బ్రకాశించుఁ, దధ్య మిద్ది. 333౨

తే. వాని దర్శింపఁ గౌపికి వదలు ఘోర
సాపపంక్తులు నప్పడే, భయము లుండఁ
జాల వెదయినను, నీదు స్వాంతమందు
సత్యముగ నమ్ము మిది దివ్యసంయమాండ్ర । 3333

క. మునివర ! పూర్ణిమ, సంత్రాం-తిని నీపుణ్యకథఁ జదువ దేవీకరుణా
గను నశ్వమేధఫలమున-కును సధికముగా ఫలంబుఁ గోరిక మీఱగా, 333౪

క. గంగాతీరంబున నీ-గంగావతరణచరితము కడునియతిని లోఁ
జొంగుచుఁ గ్రుంకుల నిడి స-త్సంగతి వినినను, బలింప ధర నిస్తులుడౌ.

సీ. ఎవ్వని గృహమున నీదివ్యగంగా చరిత్రపు స్తక ముండు సిద్ధమాని |
వానికి నెపుడు చౌర్యాగ్యంబు గలుగడు, శత్రువు లుండ రేసమయమునను,
వ్యాధిబాధయు శత్రుభయము నేసమయాన నైనను గలుగవు మానివర్య |
గ్రహవీడ లుండవు, గంగానిమజ్జన మాజన్మముగఁ జేసినట్టి ఫలము

తే. గలుగు, బంధువిమోగంబు గలుగ దెపుడు,
సంయమిశ్వర ! గంగకు సమమగు వగ
తీర్థ మెందును లేదు పృథ్వీ, నలులగుటఁ
దచ్చరిత్రంబె యతిపుణ్యదాయకంబు.

333E

దెబ్బదిరెండవ అధ్యాయము

గంగాశుశిమము

తే. మునివర ! సురభునిసుకృతము-గని ఘోరకలుషము లడఁపఁ గారణమగు స్వ
ర్భనమున దర్శనమున ము - క్షిని నెంతయు నిచ్చు భువనకీర్తిద యెందుఁ.

సీ. ఉదయంబున నె లేచి యుర్వి నెవ్వఁడు వేడ్క స్ఫురియించు గంగ, నా నరున కెపుడు
భువనత్రయంబున ముదము గల్గుచు, నశుభభయంబు లేదు, సంపదలు పెరుగు,
నాపద లాక్షణంబులె నశించును, బూర్వజన్మాద్భిరభూరిపాప
పుంజంబు లెల్లను బాడవడంగును, సుపుణ్యంబు లక్షయములై యలరుచుండు,

తే. సంతతంబు మఃస్వప్న దర్శనమునందు-దుర్లమాపత్సమయమునఁ దాడరి గంగ
నొక్కమాటు తలంచిన నక్కజముగ - దోషనివహంబు లెల్లను కొలఁగించును.

తే. త్రిభువనపవిత్రదను గంగఁ దివిరి కార్య
ములను సలుపుటకును ముందుఁ దలఁచిన సఫ
లంబులై శ్రుతిస్మృతివిహితంబు లగుచుఁ
గార్యము లవిఘ్నములుగాఁగ గణనకెక్కు.

333F

క. జపహోమాద్యాసక్తుం - డెపుడేప్రాకృతముఁ బల్కు వృజినం బది గం
గపవిత్రనామసంస్మృతి-నపుడు తొలఁచి మరలఁ జేయనగుఁ దద్విధులఁ.

తే. భువి ముముక్షువు గంగ నెప్పుడు తలంచు-నెట్టిచోనైన వానికి నసంగ ముక్తి
నొసఁగుటకు వాని సంక్రీతి నురుకరుణఁ ది-దీయసాన్నిధ్యవసతిఁ దృప్తి గలిగించు.

సీ. సర్వార్థసాధని సర్వఘోరాఘవిమోచని సర్వసమ్పాదవరద
సర్వాశుభనిహంత్రీ సర్వసంపత్ప్రదాయిని స్వర్గమోక్షద యనుపమాన
విభవాధ్యయి యొప్పు విశ్వస్వరూపయాప్రకృతియే గంగయాఁ బరమమాని!
యెవఁడు స్మరింపఁడో భువి వాని జీవనం బగు విఫలంబయి యనవరతము,

తే. సకలతీర్థకృతస్నానసకలదేవ

పూజనములును, యజ్ఞముల్ భూరిదాన
తపములును గురువందనాధ్యయనములును
గంగఁ దలఁచిన ఫలముతోఁ గావు సాటి.

33౪౨

క. మునివర! సహస్రనామము-లను భగవతి యయిన గంగ లలితాఖ్యమై మిం
చును ఫలదంబయి యెందును-నను త్తమంబయి, త్రిసత్య మార్యవరేణ్య!

తే. మదిని గంగను దలఁచిన మాన్యుడగును-నీచుండైనను నారదా! నిక్కముగను,
గంగను స్మరింపనియతండు గారవంబు-లేని నీచుండగును శ్రేష్ఠుడైన నిజము.

తే. ఏదినము గంగను స్మరింప రాదినంబు-తలఁప దుర్దిన మని యెంచఁదగునుగాని,
యంబుదనమాహాసంఘన్నమైన దినము-నారదా! చూడఁగా దుర్దినంబు గాదు.

క. పరదారాగమనజమగు-దురిత, మసత్యంబుఁ బలుక దొరకొను కలుషం,
బురుహింసాజనితాఘము-సురముని! నశియించు మదిని సురనదిఁ దలఁపఁ.

క. సురఁ ద్రావఁ గలుగు పాప, మి-తరవిధదురితములు నణఁగుఁ దతగుణ! ని
ర్జరమునినాథా! గంగా-స్మరణంబున నిక్కముగను జగములయందుఁ. 33౪౩

క. నరుఁ డెవఁడు నియతుఁడయి తా-నరుగుం గంగను గుఱించి యాత్రాప్రియుండై,
ధర వాజపేయశతము-దురగక్రతుఫలము గలుగు, స్తుతిఁ గను నెందుఁ.

తే. గంగనుగుఱించి యెవఁడు సంకల్ప మాత్మ-నిరతితోఁ జేసి పోవు, నానరుని ప్రతిప
దంబునను వాజపేయశతంబు నశ్వ-మేధములు చేసిన ఫలంబు మిగులఁ గలుగు.

సీ. గంగానదినిగూర్చి కడఁకఁ బ్రయాణంబుఁ గావించువారలఁ గాంచి వారి
పితరులు నృత్యంబుఁ బ్రీతితోఁ గావించెత్తు, గర్వాణీయాఘముల్ గడువడిఁ జను,
గంగానదీయాత్ర గావించునట్టి ముమూర్షువౌ నరుఁ గాంచి భూరిభయము
నొంది, కాలుని దూత లొయ్యన దూరంబు తొలఁగుదు కోమునీ! యిల నతండు

తే. మరణ మెచ్చటఁ బొందిన నిరుపమాన-ముక్తి గలుగును, గంగ నాస్త్రిఁ జేరి
మరణ మొందినచో వానిమహిమ మెన్న-నగు నో దేవర్షి! నారదా! యనఘచిత్త!

సీ. గంగానదీయాత్ర గావించువారు స్వభాగ్యంబు నను మార్గవశముచేతఁ
గనుఁగొన్న యాక్షణంబున గృహంబునకు సంప్రీతిఁ దోడ్పొనిపోయియాతిథేయ
సత్కారము లొనర్చి సంతోషచిత్తులఁ గావించువారికిఁ గల్గు యాత్రి
కులు సమార్పించు నిస్తులసుకృతంబునందర్థభాగంబు సత్యముగ మాని!

తే. గంగ సేవింపఁబోవువారిం గని విన-యమున వందనములు చేసి యర్హ భాష
ణములఁ దృప్తి గల్గించు నరులు సకల-పాపనిర్ముక్తు లగుదురు తాపసేంద్ర!

తే. ఎవఁడు మోహంబుచేత తా నెఱుకలేక
గంగ సేవించువారిని గలుషచిత్తుఁ
డయి తిరస్కార మొనరించు నతిభయంక
రాఘములఁ గుందుఁ గల్పాంత మట్టివాఁడు.

౩౩౫౨

తే. తప్పు చేసినవాఁడైనఁ దాను గంగ-కడగఁబూనినచో వాని నవనినాథుఁ
డెట్టి శిక్షయుఁ గావింప నెంచ కపుడె-వదలవలయును, ధర్మ మియ్యది ముసీంద్ర!

సీ. గంగానదీయాత్ర గావించువాఁడు మార్గాయాసమున జలం బానునేని,
వాఁడు త్రావిన కూపవాపీతటాకాదు లెవ్వని స్వత్వత నెసఁగు, నతని
భాగ్యంబై భాగ్యంబు, పరమపుష్పాండయి భాసిల్లు నతఁడు భువనములందు,
నెవఁడు గంగాయాత్ర నిచ్చఁ గావించు చశక్తుఁ డో, వాని కాసక్తి యాన

ఆ. ములను నొసఁగి యాత్రఁ బూర్ణతఁ గావించు-నట్టివాని పితకు లనవరతము
త్పత్తి నొంది, ముక్తి దీపింతు, రతఁడు పా-పాభినుండి తొలఁగు నాక్షణమున.

సీ. వినుము నారద! యట్టి మనుజుండు గంగాతటమున నొందును మరణము దృఢముగఁ,
బుత్త పౌత్రాదిక భూరిసంతతులచే విలసిల్లు, భూమిపై విపులకీర్తి
వ్యాపింప భాసిల్లు, సంతకాలంబున స్థిరముగా గంగ సంస్మృతి గలుగును,
బ్రహ్మఘ్నుఁ డయినట్టి పరమపాపియు గంగఁ గనుఁగొన ముక్తుఁడో ట్టణమునందె,

తే. ఘోరతరపాపసంతతు ల్లాడ గంగఁ-గాంచిసంతనె యడఁగు నిక్కముగ, సంశ
యింపఁగాఁ బనిలేదు ముసీంద్రచంద్ర!-నారదా! విశ్వసింపు మపారభక్తి.

సీ. గంగామహాదేవిఁ గాంచి సదృశ్చియుక్తాంతరంగుం డయి యవని నెవఁడు
వందనంబు లొనర్చు వాని దేహమె సార్థకము, వాని జని సార్థకంబు, మఱియుఁ
దత్పితరులు చూడ ధన్యులు, వాఁడె ధన్యతముఁడో మునినాథ! యఘభయంబు,
మృత్యుభయంబును నించుకేసియు వాని కరయఁగా లేవు, సౌఖ్యంబు మిగులఁ

తే. గలుగుఁ బరలోకమునను, నిక్కముగ వాఁడు
గంగను స్మరించుచును మదిఁ బొంగుచు మృతి
కాలమునను గంగాతీరగతుఁడయి, సుకృ
తాత్ముఁడై ముక్తిఁ బొందు సత్యముగ నపుడె.

౩౩౫౩

తే. గంగ దర్శనమును జేయఁగానె సురలు
మునులుఁ గృతకృత్యు లగుచుండ మనుజులెఱిఁ
గూర్చి వేఱుగఁ దెల్పఁగాఁ గోరవలెనె!
దివ్యతేజోమయాత్మకా! దివిజమాని!

౩౩౫౪

తే. ఓ మహామతి! భువిలోన నేమనుజుడు
దుష్కృతిగహస్రములఁ జేసి దుష్టుడయిన
గంగఁ గనుఁగొననేని సంగతిని వాడు
పొందఁజాలఁడు యమదండమును ముసీంద్ర!

3371

గంగాదర్శన మహిమము

క. ఎను మతిరహస్యమయి శోభనమగు నితిహాస మిపుడు వాక్రుచ్చెద నో
మునివర! యుత్తమమగు గం-గనుగూర్చిన మహిమ జెలియఁగానగు వరుసఁ.

క. కలఁ డొక క్రూరుఁడు వసుధా-స్థలి శబరాన్వయభవుండు సర్వాంతకుఁడఁ
బలవంతుఁడు వ్యాధుఁడు ని-స్తులపాపాత్మకుఁడు కుమతి సురమాసింద్రా!

చ. బలమునఁ బ్రాణికోటుల నపారముగాఁగ వధించి వాని ని
మ్ములఁగొని మాంసమమ్మి కడుఁబూనికతోడ లభించినట్టి రూ
కల సతతంబుఁ జేర్చి తన కాంతలఁ బుత్రుల భృత్యముఖ్యులఁ
జలనము లేక ప్రోచును, విశంకటవృత్తిఁ జరించు నారదా!

3372

క. పరభార్యాగమనంబును-బరధనహరణంబు వాని పను లగును, మ్రే
యిరవున వెరవున ధర్మా-కరకర్మము చేయఁ డొకటి, ఖలుఁ డతఁడు మునీ!

క. ఒకనాఁడు వివిధమృగములఁ-బ్రకటగతి వధించు చడవి భ్రాంతుండయి యో
పక నదిని జేరి యందు ము-నుకల నిడఁగ వాడు మిగుల నొగూలచు,నంతఁ.

క. అత్తజి నయ్యటవిని రా-జోత్తముఁడగు చిత్రసేనుఁ యూర్జితబలుఁ డా
యత్తుఁడయి వేటలాడఁగఁ-జొత్తెంచి చరించుచుండ సురమునిచంద్రా! 3373

తే. ఆమహారాజు వ్యాధు దుష్టాత్ము మాంస-భారయుక్తుని స్వపురసంప్రస్థితోద్య
తుని ఖలుని గ నె సర్వాంతకునిఁ గరోడు, -నంత విను నారదా! యొక్క వింత జరగ.

సీ. ధరణీసుఁ డొక మృగోత్తమమును గనుఁగొని కోదండమున నొక్క కోలఁ గూర్చి,
గుఱిపెట్టి, దానిని గొట్టనుండఁగ మహాజనుని రాజును గాంచి సరభసగతిఁ
బరుగెత్తెనది, యంతఁ బార్థివుం డతితీక్షణమగు బాణమును వైచె, నాక్షణమున
గాటంపుడెట్లుచేఁ గాయంబు రక్తప్రపూర్ణంబుగాఁ దన పోడిమి చన

తే. నామృగంబు రయంబున నడుగుజెంచి
వ్యాధు సన్నిధి సంభ్రాంతి నంది పడఁగ
రాజు, మృగమును గాంచి యావ్యాధుఁ డొక్క
పాశమున దాని బంధించి పట్టుకొనియె.

3374

క. ధరణీపతి యాకార్యం-బరసి వడిగ వాని దాసి యతిక్రుద్ధుండై
దురితాత్ముని వివిధములగు-వరపాశంబులను గట్టి బలిమి మోయఁగఁ,

ఉ. అంతటఁ జిత్రసేననృపుఁ డశ్వము నెక్కి ప్రయాణమయ్యె దు
ద్ధాంతఁ గిరాతునిఁ నృగముఁ దద్భటు లుద్ధతిఁ గొంచు వెంటరా
నెంతయు వేడ్క నోడపయి నెక్కి రయంబున గంగ దాటి ని
శ్చింతఁ బురగబుఁ జేరె మునిశేఖర! నాగద! సిద్ధవందితా! 33౬౮

ఆ. గంగ దాటునపుడు కనుఁగొనె వ్యాధుఁ డా-పరమపూజ్యయైన భవుని రాణి
సంయమిండ్రి! యట్టి సంపర్కమును గాంచె-విశదపజ్జతు గంగ విభవమెల్ల.

ఆ. అంతఁ గొంతకాల మడుగంగ సర్వారంభ-కాఖ్య వెలయు వ్యాధుఁ డంతమొండె,
యముని దూత లప్పు డట్టహాసములతో-వానిఁ బట్టి పాశబద్ధుఁ జేయ. 33౭౦

క. శివునాజ్ఞ శిరములం దిడి-శివదూతలు వచ్చి యముని సేవకుల వడిఁ
దవులం బోఁద్రోలి సదా-శివలోకంబునకు వ్యాధుఁ జేర్చిరి మానీ! 33౭౧

క. అంతట యమదూతలు మదిఁ-జింతించుచు నొచ్చి యముని చెంత నిలిచి వృ
త్తాంతం బంతయుఁ జెల్పిరి-పంతంబునఁ బ్రమథవరుల బలిమిని వరుసఁ.

క. దూతలు చెప్పిన దంతయు-నాతతమతి నాలకించి యముఁ డంత గుణో
పేకుండగు చిత్రగుప్తుఁ "గి-రాసుం డెటు పొందు శంకరప్రియవసఖి! 33౭౩

క. తెలుపుము పుణ్యముఁ బాపం-బిలలో నొనరించినట్టి డెల్ల సమాధ్యా!
తలఁపం బాపంబే యి-మ్ముల నొనరిచె, వీడు సుకృతమును జేయ"డనఁ.

సీ. పరమధర్మాధర్మభవ్యవిమగ్నకుండగు చిత్రగుప్తుఁ డయ్యమునిఁ గాంచి
"సమవర్తి! యీతండు జగతిఁ బాపంబులే పచరించె, గాని సంపర్కమునను
గలుపసంహరిణి గంగానదిని గాంచె, నాదర్శనంబెను మృధికఫలద
మగుచు భాసిల్లె మహాభాగ!" యని నివేదించఁగా శమనుండు తెలిసి, విస్మ

తే. యాన్వితండు మదిలోన నధికభక్తి-సకలపాతకసంహర్త్ర సర్వజేవ
వంద్యుడు గంగకు ననేకవందనముల-నాచరించుచు దూతల నరసి పలికె.

యముడు దూతలకు గంగాప్రభావంబుఁ జెలుపుట

తే. "పరమపావని యగు గంగ నడు లెవారు-పరమపాతకులయ్యు సంపర్కమునను
గాంతు, రవ్యాదు పుణ్యులై మింతు రెండు, -వారి నేను శిక్షింపంగ వలనుపడదు.

తే. పరితపావని యగు గంగ నడు లెవారు
తలఁతు రొకమాటు మదియందుఁ, దలఁప వారు
పాపశతయుక్తులయ్యును పరమకృతులు,
వారి నేను శిక్షింపంగ వలనుపడదు.

తే. మనమునన్ ద్రవరూపిణి మహితభక్తి-సతము ధ్యానించువారు దుష్కృతశతములః
జేసియును బుణ్యమూర్తులై వాసిఁగాంతు,-వారి నేను శిక్షింపంగ వలనుపడదు.

తే. ఓర్తి మహాపాతకంబులః జేసినట్టి-వారలైనను గంగలో భక్తి మునిగి
పూజగావింతురే వారు పుణ్యతనులు,-వారి నేను దండింపంగ వలనుపడదు.

తే. గంగలో దేహముఁ ద్యజించు కలుషమతుల
తే నశంపదుడను నయి యెరఁగు హాకృ
వింతయే! వారలు సతంబు విబుధపతుల
కెల్లరకు వందనార్హులై యెసఁగుచుండు.”

33౮౦

క. మునివర! గంగావిభవం-బును నీక్రియ ధర్మరాజు పొగడుచుఁ దెలుపన్
విని యమదూతలు మానస-మున విస్మయ మొంది సదనముల కరిగి రొగిన్.

క. తత్తరము లేక యథ్యా-యోత్తమ మియ్యది పఠించు నుర్వి నెవఁడు, వాఁ
డెత్తటి నురుపాపంబుల-హత్తిన యమదూతభీతి నందఁగు మానీ! 33౮౧

దెబ్బదిమూడవ అధ్యాయము

గంగామాహాత్మ్యము

సీ. బ్రహ్మహత్యామహాపాతకుండైనను, గోఘ్నుండు గురుతల్పగుండు నైన,
సురను ద్రావినయట్టి నరుడైన, మఱి ఘోరపాపము ల్లావించు పతితుడైన,
గంగామాహానది గాంచి స్నానంబును గావించినట్లైన గలుషరాశి
నశియించు వానికి నారదా! గంగాప్రసాదంబునను, మంత్రసంతతులను

తే. నఱుగకున్నను, సదృశి హృదయమందు
లేకయున్నను ముక్తుఁ డౌఁ బ్రాకటముగ ,
సత్య మియ్యది యనుచు నీ స్వాంతమందు
విశ్వసింపుము నిత్యంబు విబుధమానీ!

33౮౩

సీ. మానవుం డెవ్వఁడు మనమున నెఱిగియే నఱుగకయే నొక్కయెడ నిమజ్జ
నమొనర్ప గంగ మోక్షముఁ బొందు,సప్తజన్మార్జితంబగు పుణ్య మక్షయమయి
యంతంబులేనిదై యలరాకు, విత్తంబుఁ బరమసౌఖ్యం బెందుఁ బరఁగుచుండు,
బాహువీరతమున సదృశి శాస్త్రోక్తసరణి స్నానంబును సలుపునతఁడు

ఆ. సకలపాపచయము సమసిహావఁగఁ బుణ్య-వంతులందు మిగుల వాసిఁగాంచి
పరమపదము నొందు నిరుపమవైభవ-సహితుఁ డగుచు దివ్య సంయమింద్ర!

క. స్నానసమయంబునం దె-న్నోసయిం గంగఁ దలఁచుచున్ జేసిన యా
స్నానము గంగాస్నానస-మానఫలద మగుచు వెలయు సంయమినాథా ।

సీ. ప్రతిదినంబును భక్తిఁ బ్రాతఃస్మరయమందు జాహ్నువీజలమున స్నానమాడు
నరుడు పుణ్యాత్మకుఁ డరయ సాక్షాచ్ఛంకకునివలె నెల్లు నోమునివరేణ్య ।
పాపుల పాపము ల్పించబంఁగాళంబులయిపోవు నాతని నరయఁగానె,
వినుము ప్రాతఃస్నానమును దులామకర మేషములంగు శాస్త్రోక్తసరణి జాహ్ను

తే. వీజలములందుఁ గ్రుంకిన వితతపుష్పః
డగు, నుభయవంశ్యపితరుల నద్భుదముల
నుద్ధరించును, డా జేహ మూడ్చి శంక
రత్వమును గొందు, నిజము నారదమునీంద్ర ।

33౮౬

తే. వేలకొలఁది మహాయజ్ఞ వితతులు న్రత
పూజలు శతంబులును నెందుఁ బోలవు ముని
వర్య ! గంగానదీస్నానవైభవమున
కొక్క కలభాగమయిన మహోన్నతముగ ।

33౮౭

తే. మాఘశుక్ల సప్తమిని నెమ్మనమునందు-భక్తితో నరుశోదయభవ్యవేళ
గంగ నవగాహనమొనర్పఁగా భవపటు-బంధములనుండి ముక్తిని బడయు నరుడు.

క. మునినాథ ! మాఘశుక్లంబున సప్తమి గంగదరిని బూర్ణశ్రద్ధ
దిననాథునిఁ బూజించిన-ఘనరోగము లెల్లఁ గాయుఁ, గగు సుఖ మొదవున్.

తే. మాఘపూర్ణిమ గంగలో మహితభక్త-మజ్జనంబు యధావిధి మనుజుఁ డెవ్వఁ
డాచరించును, వాడు పాపాలిఁ దొలఁగి-యంతమున శివసాయుజ్య మందఁగలడు.

ఆ. గంగఁ గాంచి భక్తిఁ గార్తికపూర్ణిమ-మజ్జనం బొనర్చు మానవుండు
సంశయంబు లేక సకలమహాపాత-కములవలన ముక్తి గను నిజముగ. 33౮౮

తే. శాస్త్రవిధి జాహ్నువీవారిఁ జైత్రకృష్ణ
పక్షమందుఁ ద్రయోదశి భక్తిఁ గ్రుంకు
లిడినవాఁ డఖిలాఘంబు లెడలఁ బరమ
పదము నొందును, సత్య మియ్యది మునీంద్ర ।

33౮౯

తే. అంచితాకోగ్య మనుషమందైన విభవ
మబ్బుటయ గాదు, మదిఁగల యఖిలవాంఛి
తములు సమకూటు, గంగలోఁ దానమాడు
వారికిని దత్తసాదంబువలన సతిము.

33౯౩

తే. ఆదినం బీదినం బని యనక యెట్టి-వాసరంబున నైన గంగాసరిత్తు
నందు మునిగినవారు పాపాఘము క్తి-బడసి పొందుదు రీశ్వరపరమపదము.

క. ఓతి నెవరు శ్రద్ధతోఁ దమ-పితరులకును దర్పణంబు విధి జాహ్నువి న
మృతి నొనరింతుకొ, వారల-పితరులు బ్రహ్మపద మొంది వెలయుదు రెపుడు.

తే. గాంగజలమును గొని పితృగణముఁగూర్చి
తర్పణంబు మఱొక్కచోఁ దగదు చేయ.
మది నెఱుంగక చేసిన మనుజుఁ డపుడె
యగు ను బాతకి, నిజ మిది యమరమాని ।

33F1

తే. పితృగణంబును గూర్చి తృప్తిని ఘటింపఁ
దర్పణము గాంగవారి నుద్యద్విధాన
మున నొనర్చినవాఁడె యాఁ బుత్రుఁ డనఁగఁ,
బుత్రులెల్లను బుత్రులే! మునివరేణ్య ।

33F2

తే. గాంగతీర్థంబు గొని పితృగణముఁ దృప్తి
పఱుప శ్రాద్ధంబు మఱియుఁ దర్పణము చేయ
నగును మనుజుడు, వేటొక్కఁడైన కార్య
మాచరించిన నరకంబులందుఁ బడును.

33F3

సీ. గంగానదింగూర్చి కదలి ప్రయాణంబు గావించువానిని గాంచి, మిదిని
దత్తితృగణము శ్రాద్ధమునందు సంపూర్ణ భుక్తి గాంక్షించుచు మోదమునను
నాట్యంబు గావించుట, నవ్వుచునుండుడు, శ్రాద్ధ ముచోటను సలుపఁజేసి
యాశావిహీనులై యురుగుదు గోమునీ! శ్రాద్ధంబుచేయని జనుఁడు నరక

తే. మునకు నరుగు నిక్కముగ, గాంగసరిలప
శ్వాన్న మన లభింప ననువుపడదు
సురలక్ష్మి న, నట్టి సురుచిరాన్నశ్రాద్ధ
సరణి నిర్వృతిని బితరుల కొసఁగు.

33F4

తే. ఎవని పితరులు సంతృప్తి నెనయుచుండు
రట్టి నరజన్మ సార్థకం బగునుగాక ।
యెవని పితరులు కుపితులై యేడ్చుచుండు
రట్టి నరజన్మ విఫలంబై యగు మునీంద్ర ।

3400

క. పితరులు కోపించిన సం-తతము నరుల కణిగిపోవు ధర్మక్రియ; రీ
హిత వెఱిగి ధర్మకార్యము-పితృగణసంతృప్తి చేసి పిదప సలుపనా. 3401

సీ. గంగాతటమున భాగ్యముచేతఁ బండ్రసూర్యగ్రహసమయంబు లభ్యేనేని
 స్నానంబు గావించి శాస్త్రోక్తరీతిగా శ్రాద్ధంబుఁ బితరుల స్వాంతములకు
 సంతృప్తియొసఁగఁగ నలుపనా మునినాథ! యాశ్రాద్ధ మక్షయ్యమగు ఫలంబు
 నిచ్చు, సంతోషంబు హెచ్చుగాఁ గలిగించు, బిత్తుసమూహమునకుఁ బెంపు నింపు,
 తే. ముక్తిదాయక మగుచుండు, బూర్ణభక్తి

శ్రాద్ధశతమును గావింప శాస్త్రవిహిత
 సరణి నే భూరిఫల మొందు జగతి, నట్టి
 ఫలముఁ దాఁ గొను నరుఁడు తాపనవర్యే!

౩౪౦౨

తే. జాహ్నువీతీరభూమిని సాధకుండు-చేసేనేని పురశ్చర్య సిద్ధమంత్రి
 యగు, నసాధ్యంబు సాధింప నర్హుఁ డగును, -దాను శంకరనిభుఁడయి తనదుచుండు.

క. ఎందఱున నట్టిఁ డొనరిం-పందగు శ్రాద్ధంబు ముగ్ధభావుం డయి వే
 డ్కం దవిలి శ్రాద్ధహీనత-నొందు పురిశ్చరణ మెసఁగ దొగి ఫలదంబై.

క. ఉరుపువ్యాసృద్ధ యగు నిర్జరసింధువునందుఁ గ్రుంకి శ్రద్ధ యుగాది
 సురముని! పితృతర్పణ మా-చరించి దానంబొనర్ప జన్మరహితుఁ డౌ.

సీ. గంగాజలంబునఁ గడుభక్తి సాధకోత్తముఁడు పురశ్చర్యఁ దవిలిచేయు
 నేని, పాపవిముక్తుఁడై నిక్కముగ మంత్రసిద్ధిని బొంది విశేషశేము
 పీమహిమాఘ్యుఁ డౌ, నేమనుజుఁడు గంగ దానంబు స్నానంబు ధ్యాననియతి
 శ్రాద్ధతర్పణములు జపహోమపూజలు గావించు, బహుపుణ్యకరము లగుచు

తే. నట్టి కార్యము త్వలయు, మోహమున గాంగ
 సలిలమున మలమూత్రవిసర్జనంబు
 నలుపఁగూడదు, సలిపిన జనుఁడు నరక
 మునను నాచంద్రతారకమును వెతఁ గను.

౩౪౦౩

తే. పలికి బాంకుట, లోభంబు, పైశునంబు
 పరుల వంచించుటయు నను పాతకములఁ
 జేయఁగారాదు, ముగ్ధుఁడై చేసేనేని
 నరకమును బొందు నిజముగా నారదముని!

౩౪౦౪

క. నిరుపమ భక్త్యన్వితుఁడై-సురభునిఁ గ్రుంకులిడి మ్రొక్కఁ జోద్యంబుగఁ ద
 ద్దరితము లన్నియుఁ దొలఁగును, -బరమపవిత్రుఁ డగు వాఁడు పరమముసింద్రా!

సీ. నీరహిణియై యపారమహిమ వెల్లు ప్రకృతి మహాదేవి పరమపురుష
 పదకమూర్త్యవ నెద నెటుంగక మోహమున నది యని యెంచు జనుఁడు పాప

సముదాయముల కేగు, జగముల రక్షింప ద్రవరూపమునఁ బూర్ణతను జెలంగు
బ్రహ్మమయిని మది భావింపఁదగు నాదిశక్తి యీహపైత్రై సక్తి ననుచు,

తే. గంగ యంతట సులభయూఁ గాని, కడలిఁ

గలియుచోట హరిద్వారనిలయమునఁ బ్ర

యాగయందును దుర్లభంబై గుణాధ్య

మై వెలయుఁ జమ్ము నారదా! యనవరతము.

౩౪౦౯

సీ. మునినాథ! పున్నెంపుభూము లీమూఁడును, గంగ యిచ్చోటులఁ గడు ఫలప్ర

దాయిని యగుఁ, గాన తడయక స్నానదానాదులఁ జేయంగ నగు నగుండు,

కాశీపురముఁ జేరి గంగామహానదియందు యధావిధి నాత్మభక్తి

యుక్తుడై స్నానంబు నుత్తరవాహిని లోనఁ గావించిన మానవుండు

తే. దేవపూజ్యుండు, సమృహాదేవుడ యగు

ననుచు బుధు లండు, పితరుల కందుఁ దర్ప

ణంబు భావింప నిర్వాణదం బటంచుఁ

బల్కుదురు విజ్ఞు లెల్లరుఁ బరమమాని!

౩౪౧౦

సీ. సర్వతీర్థములకు సతతనివాసమై శ్రీవిశ్వనాథు సుత్రేత్ర మగుచు

భాసిల్లు కాశికాపట్టణం బీనసుధాతలంబందునఁ దా వెఱుఁగుచుఁ,

బ్రాభవంబున దుర్లభంబయి వసుధకు వెలుపల నున్నట్లు వెలయుచుండు,

నందు బాహ్మవిజలం బగును సేవార్హమై సతతంబు నారద! సంయమింద్ర!

తే. తజ్జలంబును సేవింప ధరిణిజనుల

హస్తముల ముక్తి యెప్పుడు నలడుచుండు,

విశ్వనాథుని మహిమచే విబుధతటిని

మిగుల వెలయుఁ బ్రభావంబు మించ నెపుడు.

౩౪౧౧

సీ. దేహధారులకు సందేహంబు లేక యెం దన్నపూర్ణయై తల్లి యగుచు నుండు,

తతజలజ్ఞానంబు లతులితగతి నెందు గంగాసరస్వతు ల్లరణ నిత్తు,

రిపవర్గమార్గంబు ననిశంబు బోధించు నెందుఁ కంద్రిగను విశ్వేశ్వరుండు,

బ్రహ్మాదులకు మునీ! పరమపదం బగు నెందు మృత్యువు మది నెంచిచూడ,

తే. నట్టి శ్రీకాశి సేవింపనట్టివాఁడు

నిశ్చయంబుగ జౌర్భాగ్యనిహతుఁడగుట

వంచితుండగు విధిచేర బహువిధముగ

ననుచు నెఱుంగంగవలయు నోయమరమాని!

౩౪౧౨

క. స్నానంబు మణికర్ణిక-లో నియతి నొనర్చి సకల లోకప్రభు బి

ల్వానూన పత్రనిచయము-చే నర్పించునరఁ డొందు శివలోకంబు. ౩౪౧౩

- క. తలకంబు గంగమ్మ త్రిక-నలవజచి, ముసింద్ర | నారదా | శార్యము లి
య్యిల నొనరించిన యల్పం-బలఘు వయి సుపూర్ణ ఫలము లందించు నొగిఁ,
- సీ. గంగాజలంబును గడుభక్తిఁ గైకొని యెచ్చోటనైనను నీశు పూజ
శ్రాద్ధాభిషేకముల్ సలిపిన మానవోత్తముఁ డున్నతుండయి తా వెలయును,
దెలిసియైనను మఱి తెలియకయైన నసమయంబునందైన శ్రాద్ధవిహిత
సరఁగిఁ జూడకయేని శాస్త్రాదిపరివర్జితవిషయంబున నేని దాంభికగుణ
- తే. మూనియే విత్తవర్జితముగ నొనర్చి
నను నశుద్ధపదార్థసంతతులనైనఁ
బాపచిత్తుండు చేయు సర్వంబు ఫలద
మగుచు భాసిల్లు శాస్త్ర మోయమరమాని!

౩౪౧౧

దెబ్బదినార్గవ అధ్యాయము

గంగామాహాత్మ్యము - ధనాధిపము

- చ. తనువును జ్ఞానవంతుండయి ధన్యుఁ డెవండు దృశించు గంగయం
దున వృశినాళిఁ బోనడచి లోడనె ముక్తిని గాంచుఁ, దెల్పి లోఁ
గనక శరీరముఁ విడువఁ గల్గిషియా నరుఁడైన వెంటనే
కను సుపదంబు దద్దయును గంగప్రసాదముచేత నెంతయుఁ
- క. నారద! నరుఁ డెఱు దనదు శ-రీరము వదలినను సరియె, ప్రీతిఁ దదస్థిఁ
జేరిచిన గంగ నానరుఁ-డారయ స్వర్గసుఖ మొందు నమరముసింద్రా! ౩౪౧౭
- ఉ. ఆరయ బ్రహ్మహత్య మొదలౌ దురితంబులు వేలు చేసి యీ
ధారుణి నింద్యుఁడై బనుఁడు తాఁ దన మాంసము నస్థినైన భా
గీరథినీరసంగతిఁ బ్రకృప్తత జేహము వీడు, వాఁడు సంగ
సారవిముక్తుఁడై వితత సౌఖ్యము స్వర్గముఁ జేరు నారదా!
- తే. బలమునఁ గంగలో ముక్తి సంభవించు,-స్థలజలంబుల ముక్తి యెగుంగు వార
ణావతంబున, స్థలజలనభములందు-ముక్తి సాగరసంగమమున లభించు. ౩౪౧౮
- క. విను ఖాయరక్తము వివరించును నొక యితిహాస, మద్ది శ్రోత్రసుఖదమై
యెనయుఁ విస్మయదంబై,-యనుపమ మగుఁ, దెలుపువాఁడ నవహితమతివై.
- సీ. పరమపాపాత్ముఁడౌ వైశ్యుఁ డొక్కఁడు ధనాధిపనామధేయుండు దృష్టచరితుఁ
డనవరతంబు చొర్యమై వృత్తిగా నుండుఁ, బరచారలను బట్టి భంగపఱచు,

నిది యది యననేల యెల్లపాపంబులఁ గావించుచుండు, నా కలుషచిత్తుఁ
డడవిలో నొకనాఁ డహంకృతిఁ దిరుగుచుఁ గాలధర్మము నొందె, గాలకింక
ఆ. రాని యేగుజెంచి యమసన్నిధికి వడి-నీడ్చుకొనుచుఁ బోయి యెఱుకపఱుప
యముఁడు వాని నపుడె యసిపత్రనరకంబు-నందుఁ ద్రోయఁబంచె నమరమాని ।

తే. ఆ దురితచిత్తు దేశా మయ్యడవినడుమ-ననలదగ్ధంబు గాకందె, నంత దాని
నారగించుచునుండఁ బెల్లఁకలిఁ గొని-యొక్క జంబుక మప్పు డయ్యెద్దతగతి.

క. చనుదెంచి గృధ్రరాజం-బనుపమవిహారముచేత నదలింపఁగ భీ
తిని వంచకంబు పర్వ-తైన మాంసశకలము వీడి ధృతి యెడలి మదిఁ.

క. ఆ పలలఖండమును దా-నేపున ముక్కునను గజచి యెగసి నభమునఁ
దీపించుచు ద్రుతగతితో-నేపాదుచుఁ బాటి యలసి యెంతయు వంతఁ, 3౪౨౪

తే. దప్పిగొని గంగదరిఁ జేరి తమకమున జ
లంబుఁ గ్రోలుచు నుండ నయ్యంబుసంగ
తంబగుచుఁ జేరె నాదురితక్రియాత్ము
మాంస మంతట దాని సంబంధమునను. 3౪౨5

క. దురితాత్ముండు ధనాధిపుఁ-దురుతిరపాపంబు లెల్ల నుక్కడఁగా ను
ద్ధరగతి స్వర్గమునకు శం-కరహాపముతోడ నరిగెఁ గడుఁ జిత్రముగఁ, 3౪౨౬

తే. నిష్ఠురంబగు నసిపత్రనిరయము వడి-దాటి యేగెను పాపాత్ము ధర్మరాజ
భటులు గని యచ్చెరువు నొంది భావమందుఁ-బ్రభుని సన్నిధి భక్తితోఁ బలికి రిట్లు

సీ. "సమవర్తి! పాపప్రశమన! ప్రభూ! తావశాజ్ఞానువర్తుల మయి దురంత
కలుపాత్ము నొక్కనిఁ గడుశ్రద్ధతో నసిపత్రనారకమున వైచి రక్ష
ణము చేయుచుండ నేమమున, సాక్షాచ్ఛంకరాకృతిఁ బూని వాఁ డద్భుతముగ
నటనుండి వెలువడి యపవర్గమున కేగె, నెయ్యది కారణం? బిపుడు కరుణఁ

తే. బెలుపు" మని విన్నప మొనర్చ దివ్యదృష్టిఁ
గాంచి మది విస్మయముఁ బొంది కారణంబుఁ
దన భటులతోడ నిట్లని తగినరీతిఁ
బెలిపె వినవయ్య శ్రద్ధతో దివ్యమాని । 3౪౨౭

చ. "ఏనుఁ డొగి వీని మాంసము భువిఁ గడు నాఁకలి జంబుకంబు నో
రను గబిరింప జేఁగ గొని ప్రాభవమొప్పుఁగ నాకసంబునఁ
గనుకని పాటి దప్పిగొని గంగజలంబును ద్రావె, దాన ము
క్తిని గనె నీచుఁడయ్యును మదిం గనుఁ డీతఁడు తత్త గంబునఁ. 3౪౨౮

- క. గంగాజలమున మాంసము-సంగతమయి నీడు పాపసంచయములఁ ద్రుం
చెం గడునచ్చెరువుగఁ, ద-త్సంగతి నెట్లైనఁ గలుగు స్వర్గము విధిగాఁ" 1"
- క. శమనుఁడు తెల్పిన గంగా-విమలాద్భుతమహిమలెల్ల విని, యమదూతల్
తమతమ గృహముల కరిగి-యనురాపగవిభవ మెన్ను చాత్మలయందుఁ.
- క. దేవతలు సన్నుతింప మ-హావైభవయుక్తుడయి ధనాధిపుఁడు ముదం
బానహిల స్వర్గమున శివ-దేవుని సాయుజ్య మొండె స్థిరముగ మానీ 3౪౩౨
- ఆ. సకలపాతకముల శమనంబుఁ బొందించు-సంయమిండ్రి 1 గంగ స్వర్చనమున,
దర్శనమున మోక్షదాయనియగు శీవు-లకు ననాగతంబుఁ బ్రకటితగతి. ౩౪౩౩
- చ. మనుజుఁడు భక్తి గంగ నెద మానక యెంచి సమాశ్రయింపనా
మునివర ! యెప్పుడైనను బ్రముగ్ధుఁడు కాక శతాబ్దిలోన మృ
త్యునియతివర్జితుం డగుచు నున్నతి మోక్షముఁ గోరి మున్నె నె
క్కొనఁగ భవాబ్ధి దాటుటకు గొబ్బున చేపమునీండ్ర 1 నారదా 3౪౩౪
- ఆ. సందియంబు మాని చనుదెంచి శమనుండు-జుట్టుపట్టి లాగి నెట్టుఁగాన
ముందుగానె తర్క మును జేయ కతిభక్తి-గంగ నాశ్రయింపఁ గడఁగవలయు.
- తే. బాంధవులు పుత్రమిత్రసంబంధు లనుచుఁ
బలుక రెవ్వారు సకలభువనములందుఁ,
బరమబంధువు గంగయే భయదపాప
హరిణి యటన్నఁ బ్రథితయా నాఖ్య వెలయు. 3౪౩౬
- చ. కనుఁగొనినన్ స్పృశించినను గంగను ధ్యాన మొనర్పఁ గీర్తనం
బును నొనరించినన్ సుఖము మోక్షము నిచ్చును నాదృతిన్ జగం
బునఁ గలవారి కెల్లరకుఁ బూర్ణ ముదంబున నారదా 1 జగ
జ్జనని ద్రవస్వరూపిణి నిజంబుగ బంధు నటండ్రు చేవతల్. 3౪౩౭
- సీ. అతిఘోరతరిమగు యామ్యభయంబున నభయదాయని యయి యనవరతము
రక్షించుఁగాన సంరక్షణశీలయా గంగను సేవింపకయె జనులెవ
రుండు, రవ్వారల నుర్వి నాత్మవిఘాతలని వచింతురు బంధు లమలచిత్త 1
పుత్రాదులెల్లరు మోహబంధప్రవర్తకులు, వ్యభులు, గంగ యనఁగ శాశ్వ
- తే. తియును ముక్తిదాయని యని తెలిసి మనము
నందు విశ్వాసమును బూని యధికభక్తి
నాశ్రయింపంగఁదగు లోకమందుఁ బ్రాణి
సముదయగబెల్ల సతతంబు సంయమిండ్రి 1 3౪౩౮

క. మరణంబుఁ బొందనుండిన-నరునిన్ నిర్వాణపదమునం జేర్చు సరి
ద్వరయగు గంగను జేర్చిన-సరవిం గైవల్య మొదవు శాంభవి కృపతోన్.

తే. గంగయే పరమబంధువు, గంగయే య
నంతసుఖమన, గంగయే యఖిలధనము,
గంగయే గతియగుఁజుమ్ము, కడమదిక్కు
లేవియును లేవు, నరుఁ డది యెఱుంగనగును.

3480

సీ. భువనంబులందు సంపూజ్య గంగానది, పరమము క్రియు గంగ భవ్యచరిత!
వరసారతరవస్తు వరయఁగ గంగయే యని తలంచినవార లందఱకును
దగ్గఱనే యుండుఁ దాపసేంద్రా! గంగయని పల్కువారల వెనుకఁ బ్రీతిఁ
బ్రవహించుచుండును దవిలి భగీరథ శంఖస్వనము విని చనినరీతి,

తే. నెవఁడు గంగారతనివారు మీసడించి
యొండుచో నివసించు, నారెండు చూడ
హస్తగతము క్రిఁ ద్రోసి యత్యఘవిశిష్ట
మార్గ మన్వేషణముచేయు మానవుఁ డగు.

3481

క. భువనత్రయపావనయయి-ప్రవిమలయగు గంగ యెందు భాసిల్లు, నదే
భువి ధన్యమయిన దేశము-సువిశదచిత్రారవింద! సుకమానివరా! 3482

తే. గంగ లేనట్టి దేశంబు ఘనులు దేశ
మనుచుఁ బిలువరు, తత్తీరమందు భైక్ష
మేని యుత్తమ మగు, ప్రాణమేని యందు
వదలినను నాత్మహత్య గా దది యటండ్రు.

3483

క. ఇతరస్థలములఁ బృథ్వీ-పతిత్వమును గాంగతటిని బడి బిచ్చము న
మృతిఁ గొనుటకంటె నతిహీ-నత యని గోర రెప్పుడైన నరులును దివిజుల్.

సీ. ఏదేశమున నరుం డెసఁగ గంగాధ క్తిపరుఁడయి యొక్కఁడే యిరవుగాఁగ
వసియించు, సత్పుణ్యవంతుఁడు వాఁడె యా, నాదేశమే సుకృతార్హ దేశ
మనఁబడు, దానాదు లందె మహాఫలమిచ్చు, శ్రాద్ధాదులు తృప్తికరము
లయి విలసిల్లు, నత్యంతతృప్తి గూర్చు, బిలకులకెల్లను బ్రయము నొసఁగు,

తే. నందుఁ జేసిన జపము హోమాదినిఖిల-కర్మము లనంతఫలములై కడు వెలుంగు,
నట్లుగావున గంగామహానదీస-మీపమును వీడఁగారాకు తాపసేంద్ర! 3484

క. పరసౌఖ్యము గంగాఖ్యయె,-పరమతపము గంగయనెడు భవ్యాభిధమే,
నిరతిని గంగ యటంచున్-స్మరింప యమభయము లేదు జనముల కెప్పుడున్."

దెబ్బదియైదవ అధ్యాయము

గంగాస్తోత్రరశనామములు - గంగామహిమము

- క. ఈవిధమున గంగానది-పావనమహిమంబుఁ దెల్పు భద్రదుఁడు మహా
దేవుఁడు నారదునకు, సం-భావించుచు నారదుండు పలికెను భక్తి. ౩౪౪౭
- క. "దేవా! గంగానామము-సేవించినఁ బరమపుణ్యసిద్ధికరమునా
నీవు దయం దెలిపితి, వం-దేవి ప్రశస్తంబు లగునొ యెఱిఁగింపు" మనఁ.
- తే. శ్రీమహాదేవుఁ డంతఁ దాఁ జెలఁగి యాత్మ-“నారదా! విను తెల్పెద గారవమున
జాహ్నువీదేవినామాప్తశతిమె యుత్త-మంబు నామగుహస్రంబులఁ బుఁద్రె |
- తే. వినుము వచియింతు శ్రద్ధతో విశదరీతి-నిపుడు నామతాప్తక మహామితకృ
పాంతరంగుండనై నీవు భక్తవరుఁడ-వగుట గంగాప్రభావంబు నతిముదమున.

వ. గంగయు, ద్రిపథగయు, దేవియు, శంభుమౌళివిహారిణియు,
జాహ్నువియు, బాపహంత్రియు, మహాపాతకనాశనియు, బతితోడ్పారిణియు,
స్నేహవతియు, బరమవేగినియు, విష్ణుపాదాబ్జసంభూతయు, విష్ణుదేహకృతాల
యయు, స్వర్గాబ్ధినిలయయు, సాధ్వీయు, స్వర్ణదీయు, సురనిమ్నగయు,
మందాకినియు, మహావేగయు, స్వర్ణశృంగప్రభేదినియు, దేవపూజ్యతమయు,
దివ్యయు, దివ్యస్థాననివాసినియు, సుచారునీరరుచిరయు, మహాపర్వతభేదినియు,
భాగీరథీయు, భగవతియు, మహామోక్షప్రదాయినియు, సింధుసంగగతయు,
శుద్ధయు, రసాతలనివాసినియు, మహాభోగయు, భోగవతియు, సుభగానంద
దాయినియు, మహాపాపహరయు, పుణ్యయు, పరమాహ్లాదదాయినియు, పార్వ
తియు, శివపత్నియు, శివశీర్షగతాలయయు, శంభుజటామధ్యగతయు, నిర్మలయు,
నిర్మలాననయు, మహాకలుషహన్త్రియు, జహ్నుపుత్రియు, జగత్త్రియయు,
త్రైలోక్యపావనియు, పూర్ణయు, పూర్ణబ్రహ్మస్వరూపిణియు, జగత్పూజ్యతమయు,

✓ శ్రీనారద ఉవాచ. గంగానామ పరంపుణ్యం కథితం పరమేశ్వర । నామాని కతి శస్తాని
గంగాయాః ప్రణీశంస మే ॥ ౧ ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ ॥ నామ్నాం సహస్రమధ్యేతు నామాప్త
శరముత్తమమ్ । జాహ్నువ్యా మనిశార్దూల తాని మేళయత త్వత్క ॥ ౨ ॥ ఓం గంగాత్రిపథగా
దేవీ శంభుమాళి విహారిణీ । జాహ్నువీ పాపహంత్రీచ మహాపాతక నాశినీ ॥ ౩ ॥ పతితోడ్పారిణీ
ప్రారస్యతీ పరమవేగినీ । విష్ణుపాదాబ్జ సంభూతా విష్ణుదేహకృతాలయా ॥ ౪ ॥ స్వర్గాబ్ధినిలయా
సాధ్వీ స్వర్ణదీసురనిమ్నగా । మందాకినీ మహావేగా స్వర్ణశృంగ ప్రభేదినీ ॥ ౫ ॥ దేవపూజ్యతమా
దివ్యా దివ్యస్థాన నివాసినీ । సుచారు నీరరుచిరా మహాపర్వతభేదినీ ॥ ౬ ॥ భాగీరథీ భగవతి
మహామోక్ష ప్రదాయిని । సింధుసంగగతా శుద్ధారసాతల నివాసినీ ॥ ౭ ॥ మహాభోగా
భోగవతి సుభగానందదాయిని । మహాపాపహరా పుణ్యా పరమాహ్లాదదాయిని ॥ ౮ ॥ పార్వతీ
శివపత్నిచ శివశీర్షగతాలయా । శంభోర్జటామధ్యగతా నిర్మలా నిర్మలాననా ॥ ౯ ॥ మహాకలుష
హన్త్రిచ జహ్నుపుత్రి జగత్త్రియా । త్రైలోక్య పావనీ పూర్ణా పూర్ణబ్రహ్మస్వరూపినీ ॥ ౧౦ ॥

చారురూపిణియు, జగదంబికయు, లోకానుగ్రహకర్త్రీయు, సర్వలోకదయాపరయు, యామ్యభీతిహరయు, తారయు, పారయు, సంసారతారిణియు, బ్రహ్మాండభేదినియు, బ్రహ్మకమండలుకృతాలయయు, సౌభాగ్యదాయినియు, పుంసానిర్వాణపదదాయినియు, అచింత్యచరితయు, చారురుచిరాతిమనోహరయు, మర్త్యస్థయు, మృత్యుభయఘ్నయు, స్వర్గమోక్షప్రదాయినియు, పాపాపహారిణియు, దూరచారిణియు, వీచిధారిణియు, కరుణాపూర్ణయు, కరుణామయియు, దురితనాశినియు, గిరిరాజసుతయు, గౌరియు, భగినియు, గిరిశప్రియయు, మేనకాగర్భసంభూతయు, మైనాకభగినిప్రియయు, ఆద్యయు, త్రిలోకజననియు, త్రైలోక్యపరిపాలినియు, తీర్థశ్రేష్ఠతమయు, శ్రేష్ఠయు, సర్వతీర్థమయియు, శుభయు, చతుర్వేదమయియు, సర్వయు, సిత్యసంతృప్తిదాయినియు, శివదయు, శివసాయుజ్యదాయినియు, శివవల్లభయు, తేజస్వినియు, త్రినయనయు, త్రిలోచనమనోరమయు, సప్తధారయు, శతముఖయు, సగరాన్వయతారిణియు, మునిసేవ్యయు, మునిసుతయు, జహ్నుజానుప్రభేదినియు. మకరస్థయు, సర్వగతయు, సర్వాశుభనివారిణియు, సుదృశ్యయు, చాక్షుషీతృప్తిదాయినియు, మకరాలయయు, సదానందమయియు, నిత్యానందదయు, నగపూజితయు, సర్వదేవాధిదేవ పరిపూజ్య పదాంబుజయు నను నామంబు లష్టోత్తరశతంబులు. ౩౪౫౧

క. ఉదయమున లేచి నిశ్చల-హృదయత నాచూఱ్యశతము నెవడు పరిచుకొ,
సదమలపుణ్యం బబ్బును,-గొడునయనగ గనెడు వాడు కోనిదవర్యా! ౩౪౫౨

తే. బ్రహ్మహత్యాదిఘోరపాపములు పైత
మణిగను నీస్తవము పరిప నెవనికైన,

జగత్పూజ్యతమా చారురూపిణీ జగదంబికా । లోకానుగ్రహ కర్త్రీచ సర్వలోక దయాపరా॥౧౧॥
యామ్యభీతిహరా తారా పారా సంసారతారిణీ । బ్రహ్మాండభేదినీ బ్రహ్మకమండలు కృతా
లయా ॥ ౧౨ ॥ సౌభాగ్యదాయినీ పుంసాం నిర్వాణపదదాయిని । అచింత్యచరితా చారు రుచిరాతి
మనోహరా ॥ ౧౩ ॥ మర్త్యస్థా మృత్యుభయహా స్వర్గమోక్షప్రదాయిని । పాపాపహారిణీ దూర
చారిణీ వీచిధారిణీ ॥ ౧౪ ॥ కరుణా పూర్ణా కరుణామయీ దురితనాశిని । గిరిరాజసుతా గౌరీభగిని
గిరిశప్రియా ॥ ౧౫ ॥ మేనకాగర్భసంభూతా మైనాక భగిని ప్రియా । ఆద్యాత్రిలోకజననీ త్రైలోక్య
పరిపాలినీ ॥ ౧౬ ॥ తీర్థశ్రేష్ఠతమా శ్రేష్ఠా సర్వతీర్థమయీ శుభా । చతుర్వేదమయీ సర్వా పితృ
సంతృప్తిదాయిని ॥ ౧౭ ॥ శివదా శివ సాయుజ్యదాయిని శివవల్లభా । తేజస్విని త్రినయనా
త్రిలోచన మనోరమా ॥ ౧౮ ॥ సప్తధారా శతముఖీ సగరాన్వయతారిణీ ॥ మునిసేవ్యామని
మతా జహ్నుజాను ప్రభేదిని ॥ ౧౯ ॥ మకరస్థా సర్వగతా సర్వాశుభనివారిణీ । సుదృశ్యా
చాక్షుషీ తృప్తిదాయిని మకరాలయా ॥ ౨౦ ॥ సదానందమయీ నిత్యానందదా నగపూజితా ।
సర్వదేవాధిదేవ పరిపూజ్య పదాంబుజా ॥ ౨౧ ॥ ఏతానిమనిశాద్దూర నామానికథితానితే ।
శస్తాని కామానిదేవాః సర్వపాప హరాణిచ ॥ ౨౨ ॥ ✓

ననుపమంబగు నారోగ్య మబ్బు , సుఖము
గలుగు , దీన సందియ మించుకయును లేదు.

౩౪౫౩

క. నరుఁ డెందుఁ దానమాడిన-సరవిం గంగాప్తశతము సమ్యగ్భక్తి
బరమర్హి ! పరియించిన-సరిగంగాన్నానఫలము సమకూఱు మునీ ! ౩౪౫౪

తే. ప్రతిదినంబు గంగానామవరశతాప్త-కముఁ బరించినవాఁడు నిక్కముగ నంత
కాలమున గంగదరిఁ జేరఁగలఁడు, శుద్ధిని-బరమపదమున కరుగునోసురమునొంద్ర !

సీ. గంగానదీన్నానకాలమందున భక్తియుక్తుడై యెవ్వఁ డీయుడుఫలయుత
మగు శతాప్తకము సమ్యగ్భక్తిని బరించు నశ్వమేధసహస్ర మాచరించి
నట్టి ఫలం బొందు, నయుతగోదానఫలము నొందు నెవఁడు పంచమిఁ బరించుఁ,
గార్తికపూర్ణిమఁ గడుజతనంబున సాగరసంగమస్థలమునందు

తే. స్నానమునుచేసి నామాప్తశతము నియతిఁ-బరనమును జేసినట్టియాపరమపుణ్యుఁ
డద్భుతముగ మహేశతత్వమంది వెలయు-సత్యముగనారదా ! యిందు శంక లేదు.

తే. తీర్థరాజమై వెలయు నల్లిని సమస్త-తీర్థమయి గంగ స్వయముగా ధృతి గలిసిన
యట్టి సాగరసంగమ మనెడి తీర్థ-మునకు సరిలేదు జగముల మునివరేణ్య !

తే. జాహ్నువీతీర్థమున మృతి జలమునందు-సంభవించిన ముక్తి నిస్సంశయముగఁ
గలుగు, వారాణసిని ముక్తి స్థలమునందుఁ-గాని జలముననేమృతిఁ గనినఁ గలుగు.

ఉ. జ్ఞానముచేతఁగాని, మది జ్ఞానములేక యెకాని, జ్ఞాన నూ
జ్ఞానమహానివరేణ్య ! కల్పితము మాధవపాదసరోజసంభవా
నూనజలాన దేహము మహోన్నతిరీతిఁ దృజించినట్టి వి
జ్ఞానికి ముక్తి నిక్కముగఁ గల్గును, నమ్ము మహర్షి ! నారదా ! ౩౪౫౫

సీ. మునినాథ ! నారదా ! భుక్తిముక్తిప్రద, సర్వార్థసాధని, సర్వతీర్థ
సమధిక, లోకనిస్తారకారిణి, నీరమయి, యాదిశక్తి, శుంభత్పృథావ,
బ్రహ్మవిక్ర్యాప్రద, పరమేశ్వరి, సమస్తజీవనాథార, సంభావనాధ్య,
మూలప్రకృతి, యవిద్యాలయకారిణి యగు గంగ నకులకు ననవరతము,

అ. మదిఁ దలంచి భక్తి మనుజుండు సత్వర-మున సమాశ్రయింపఁబోలు, మృత్యు
దేవతాగృహీతజీవితుఁడుగ దేహ-మరయఁ జంచలం బటంచు నమ్మి. ౩౪౬౦

ఆ. అతిరహస్యమయి మహాపాతకవినాశ-కంబు నయి సుపావనంబు నైన
గంగమహిమ నికుఁ గడుఁబూనిఁ దెలిసిన-వాఁడ మహానివంద్య ! భవ్యచరిత !

క. మునివర ! యెవఁ డీగంగా-ఘనచరితముఁ బదువు భక్తికలితుఁడగుచు నా
మనుజుఁడు దేవీస్థానం-బునఁ గడుమహిమాన్వితుఁడయి పొందు సుఖంబుక.

క. ఉత్తమమగు గంగావిభ-వాత్తచరిత్రంబు నెవ్వఁ డవనిఁ జదువు నం
దత్తతి సమస్తభీష్-దాత్త యగుచు గంగ యుండుఁ దా నాస్తక్తి. 3౪౬౩

తే. ఈచరిత్రంబును బఠింతు రెచట, నందుఁ

జేయు హవ్యంబులెల్ల నమేయమహిమ

నక్షయములయి దీపించు నఖిలభవన

నముదయంబుల నిజముగా సంయమింధ్ర ।

3౪౬౪

క. నరుఁ డెవఁడు భక్తి గంగా-చరిత్రము భావించు మరణసమయమునందున్
బరమగతి కడుగు, మృత్యువు-పరికింపఁగ లేదు వాని భయమున నెపుడున్.

సీ. ఏకాదశిని భక్తి నెద నిల్పి స్నానంబుఁ గావించి బిల్వవృక్షముసమీప
మందైనఁ దులసీమహావృక్ష సాన్నిధ్యమందైనఁ గూర్చుండి యర్హ రీతి
నుపవాసమును జేసి యురుమహిమాస్పదంబైన యీ గంగామహాచరిత్ర
మును బఠించినవాఁడు మోక్షంబు నొందును, సత్యంబు సత్యంబు సంయమింధ్ర ।

తే. శ్రాద్ధదినమందు విప్రుల సన్నిధి నెవఁడీచరిత్రంబును బఠించు, హృష్టులగుచు
వాని పితరులు శాశ్వతభద్రలోక-ముల వసించురు సుఖులయి మునివర్యులు ।

ఆ. అవని నేనాఁడు మహాష్టమి గంగాచ-రిత్ర మిది చదువుఁ, జిత్రముగను
వాఁడు దేవికరుణ వైభవంబులఁ బొందు-చుండు సంతతము మహాన్నతముగ .

ఉ. నారద ! యీచరిత్రము ఘనంబగు సత్ఫల మిచ్చు విన్నచో
నేరికినైన, నిట్టికృతి యెయ్యది లోకమునందు సాటిలే,
దారయఁ బుణ్యదంబు, వితతాఘనికృంతన మాను, ముక్తి చే
కూడును విన్నవారికి నకుంఠితమై చరితం బిడంతయున్

3౪౬౫

దేబ్బదియావ అధ్యాయము

కామరూపభిర్గమాహత్యము

సీ. శ్రీమహాదేవుని స్థిరభక్తియుక్తుడై కనుఁగొని నారదమునివరుండు
పలికె "నోజేవజేవా! జగన్నాయక ! త్వత్కృపచేత నత్యంతపాప
నాస్తిక నిరుపమానాకృతి యైన గంగానదీమాహాత్య కలితచరిత్ర
మంతయు విన్నాఁడ, నతిపవిత్రుఁడ నైతి, సంజేహములు తీత, జని ఫలించె,

తే. కామరూపాభిర్భంజంబు గల, దది కడు

మహిమ వెలయు నటంచు నిష్కృహి వచించి

నాఁడ, వర్ధాని దయయుంచి వర్ణనంబు

చేయుమా! ప్రార్థనంబును జేయువాఁడ."

3౪౬౬

చ. వినయము మీఱ నారదుడు విన్నప మీక్రియ నాచరింపఁగా,
మనమున మోద మొందుచు నుమాపతి యమ్మునితోడ నిట్లు ప
ల్కినను "విను నారదా! విరతకీర్తి వెలింగెడు కామరూపన
ద్వీనుతసుతీరవై భవము వీనుల వింకుగ శ్రద్ధ మీఱఁగఁ." 3౪౭౦

క. పరమేష్టిప్రముఖామర-వరులును గంధర్వవరులుఁ బ్రతిదినము తగఁ
నిరుపమభక్త్యతిశయ్యులై-వరుసఁ నేవీంతు రెం దపారాసక్తిఁ. 3౪౭౧

లే. యోనిరూపయై నిజలీలచే నవని హి
తార్థమై పరమేశ్వరి యాద్య పూర్ణ
యా మహామాయ యెచ్చోట నలిముదమున
వాసమును జేయుచుండుఁ బ్రభావయుక్తి 3౪౭౨

లే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరు ల్పరమభక్తి
యుక్తులయి వాంఛలను బొంద నూహచేసి,
యెందుఁ దపమును గావించి రీశ్వరికృప
నుల్లముల నెంచి భావించి యుత్సుకులయి. 3౪౭౩

లే. మును వసిష్ఠమునీంద్రుండు పూర్ణభక్తి-నెందు మంత్రపురశ్చర్య నిర్ధరీతిఁ
జేసి తా సిద్ధమంత్రుడై సృష్టికర్త-యయ్యె నక్కుతముగ లోకమందు వేడ్క.

నీ. అవ్యాహతాజ్ఞల నలగుచుండెడు సిద్ధజేవరి తతు లెందు భావములను
భక్తిసంయుక్తులై ప్రార్థించి కామాఖ్య వెలుంగొందునట్టి దేవీప్రసాద
మున మహామంత్రంబులను జపంబొనరించి మంత్రసిద్ధిని బొంది మహిమ మీఱి
భేదతత్వంబును గీర్తనీయంబగు దేవాధిపూజ్యత్వదివ్యపదవి

లే. యును నెసంగఁగఁ గొని రెందు, యోనిరూప
మున సుగుప్తాకృతిని దేవి పొదలుచుండు,
మనుజుఁ డెవఁ డందు దేవిని గని స్మృశించి
యర్చుఁ గావించు, ముక్తుడౌ నమరమాని! 3౪౭౪

నీ. కామాఖ్యఁ బూజించు ఘనుఁడుత్కృష్టలమందు శ్రీకంఠసదృశుడై చెలఁగుచుండు,
నేమంబు మీఱంగ నిగ్రహానుగ్రహముల నొనరించు విబుధులకై న
నింద్రాదులును వాని యిచ్చఁ జరింతుడు, మునినాథ! వానికి భవనతతుల
నరయ నసాధ్య మెయ్యదియును గలుగదు, యోనిమండలమున కద్యతుడయి

ఆ. యరిగి, పరమభక్తి నందున్న త్రిపురభై-రవికి మ్రొక్కు నెవఁడు సువిశదాత్ముఁ
డగుచు, వాని జనియె యగు సఫలంబునా-సకలలోకములను సంయమింఁద్ర!

క. ఓనారద ! బ్రహ్మఘ్నుఁడేని నియతి నచటి కేగు నెంతయు నపుడే
పూనికఁ గామాఖ్యాది-వ్యానూనకృపఁ విముక్తుఁ డగు నిక్కముగఁ. 3౪౭౭

క. కామాఖ్యతీర్థదర్శన-మోముని ! దుర్లభము సురవరోత్తములకునే,
నీమహి దర్శించినవాఁ-డాముఖ్యస్థలము దేవతార్చార్హుఁ డగుఁ. 3౪౭౮

తే. నేముజన్మాలనుండి తాఁ జేయఁ బెరిగి
నట్టి యఘపుంబమెల్లను నపుడే భస్మ
మగును వసుమతిఁ గామాఖ్య యనఁగ వెలయు
నట్టి తేత్రంబు దర్శింప నమరకూని ! 3౪౭౯

సీ. ఓవత్స ! యీతేత్రపావనమహిమంబు గోపనీయముసుమ్ము, కువలయమునఁ
బ్రకటింపఁగారాదు, సకలతీర్థములుఁ గామాఖ్యతీర్థమునకు నర్హమైన
యవి గా వనుచుఁ జెప్పనగు, నారదా ! యంగపాతము ప్రత్యంగపాతమునను
నైన నచ్చోటఁ బుణ్యంబు సంప్రాప్తించు భరతఖండంబున నదలకెల్ల ;

తే. నరయఁ గామాఖ్యతీర్థంబె యఘహరంబు ,
భగవతికి నంగముల యోని యగును శ్రేష్ఠ,
మక్కతంబున దేవి యోన్యాకృతి యయి
సకలవనితలఁ జెలువొందు సంయమింద్ర ! 3౪౮౦

తే. ఎచట నాయోని పడినదో యచట దేవి-తాను బరమేశ్వరి వసించుఁ బూని ప్రీతి,
దానికి సమానమైనట్టి తావు లేదు,-ధరణి వెదకినఁ గడుఁ బుణ్యదమగు నెలవు.

క. కాశీతేత్రంబున విశ్వేశ్వరుడు మనుజులకు ముక్తి నిచ్చుచునుండుఁ,
బ్రాశస్త్యంబున సిద్ధగ-ణేశవిబుధరాక్షసాదు లెఱవి భజింపఁ. 3౪౮౧

తే. ముక్తిదాయకుఁ డైనట్టి భూతనాథుఁ-డీశ్వరుడు ముక్తిఁ గోరుచు నెదఁ బ్రతిదిన
మచటి కరుదెంచి యీశ్వరి నర్చనేయు,-నరయ నాతేత్రమునకంటె నధిక మేది?

తే. ఎవఁడు శ్రీయోనిమండల విద్రుభక్తిఁ
జేయును బ్రదక్షిణము, వాఁ డమేయమహిమఁ
బూర్ణముగ మూఁడులోకము ల్పొన్నిఁ దాఁ బ్ర
దక్షిణమునర్చినట్టి డొఁ దాపసేంద్ర ! 3౪౮౨

క. కామాఖ్యానిర్మాల్యము-నేమనుజుడు రాల్చుఁ దల, మహేశ్వరతుల్యుం
డైన మన్ననఁ గను దివిజ-స్తోమముచే సతత మతఁడు సురమునినాథా ! 3౪౮౩

తే. వానిఁ గాంచినవెంటనే భయముఁ బొంది
భయదములు పాటిపోవు, నిశ్చయము , దేవ !

మానినాయక ! వానికి తొలలమున
భీతి యనునది యుండ దేరీతిఁ గనిన.

3౪౮౬

సీ. దేవీప్రసాదంబు నేవాఁ డొసంగిన ననుభవింపఁగ నగు నాత్మయందు;
నేవిచారము చేయ కేవేళనైనను మునినాథ ! యయ్యది పూజ్యమనుచు
నుత్తమవర్ణుఁడై యొప్పినవాఁడని న్యూనవర్ణుఁడు తెచ్చి యొసఁగినట్టి
దేవీప్రసాదంబు భావించి కడుభక్తి శిరమును వంచి విశిష్టవినయ

తే. వంతుఁడై కొని భక్షింప వాఁడు భూత
లమునఁ గడు భాగ్యవంతుఁడై యమితభోగ
ముల ననుభవించి, తత్కృపాపూర్ణమహిమ
నొందు శాశ్వతకై వల్య ముగి మునీంద్ర !

3౪౮౭

క. పితరుల ముక్తి గోరుచు-క్షీతిఁ గామాఖ్య విలసిల్లు తేత్రంబున న
మృతి శ్రాద్ధం బొనరించిన-నతులగయాశ్రాద్ధఫలము నందు నిజముగఁ.

సీ. ప్రయతుఁడై లాహిత్యపరమతీర్థంబున స్నానంబు గావించి సాధకోత్త
ముఁడు పురశ్చర్యను బూనికత్తోఁ జేయ సిద్ధమంత్రుండయి చెలఁగు, నిక్క,
మవ్యాచారాజ్ఞఁడై యాదిశంభుం డీతఁ డనఁగా మహిమ మీఱు ననవరతము,
భూచరుండయ్యను భేదరత్నముఁ బొందుఁ దత్ప్రసాదంబునఁ దాపసేంద్ర !

తే. యాస్థలంబున సమయాదు లాత్మ నెన్నఁ
జనకు, ముగ్ధాత్ముఁడై పురశ్చర్యకొఱకు
మంత్రవిత్తముఁ డల్లెన్ని మానినాథ !
నిరయ మొందును, నిందు సందియము లేదు.

3౪౮౮

ఉ. ఈమహనీయతీర్థమున నెవ్వఁడు భైరవిమంత్ర మాత్మలో
నేమముతో జపించును మునిప్రవరా ! విబుధత్వమేని, సు
త్రామపదత్వమేనియు, విధాత్మపదత్వము, శంకరత్వమే
నామధుసూదనత్వమును నచ్చెరువొందఁగఁ బొందు లీలతోఁ.

3౪౮౯

తే. వాఁడు తలఁచిన కార్యనివహములెల్ల-నశ్రమంబుగ సఫలంబు లయి వెలుంగు,
నట్టివేళల వానికి నెందుఁగాని-యసులభంబగు నదియె లే దార్యచరిత !

తే. పరశురాముఁడు జమదగ్ని వరసుతుండు-కార్తవీర్యునిఁ జంపఁగాఁ గాంక్ష చేసి
యిందుఁజేసి పురశ్చర్య నిధరీతి-నొందెఁ బ్రత్యక్షవిష్ణుత్వ మొమునీంద్ర ! 3౪౯౦

క. ఈవిధమున నెంతటా భువి-నీవరపుణ్యస్థలమున నిష్ఠాఠములఁ
భావించి పురశ్చర్యను-గావించి యఖండసిద్ధిఁ గాంచెరి మానీ !

3౪౯౧

తే. ఇచ్చఁ గోరిన కోరిక లెల్ల నిచట

సిద్ధిఁ బొందుటయే కాదు ఊరిసుఖముల

నధికముగఁ బొంది తుది మోక్ష మంది యందు

విభవములఁ బొంగుచుందురు వేడఁక లెనఁగ.

3౪౯౪

సీ. కామాఖ్యయే చూడ ఘనమగు తీర్థంబు, కామాఖ్యయే యెందు ఘనతపంబు,

కామాఖ్యతీర్థమే ఘనమగు ధర్మంబు, కామాఖ్యతీర్థమే ఘనమగు గతి,

కామాఖ్యతీర్థమే ఘనమగు విత్తంబు, కామాఖ్యతీర్థమే ఘనపదంబు,

కామాఖ్యతీర్థమే కడు నుత్తమోత్తమంబని యెంచువారి కియ్యవనియందు

తే. మరల జన్మంబు గలుగదు మోనివర్య!-బహుసహస్రజన్మాంతరపరమసుకృత
సంచితమహత్త్వమున నె యీసకలఫలద-మయిన ఊత్రంబు దర్శింప నర్హతగను.

తే. దేవలోకంబు దర్శింపఁగా వశమగు-నేరికై నను సులభత నెంచిచూడ,

దేవతోత్తములకునైన దివ్యదృష్టిఁ-గామరూపతీర్థము గనంగా నలవియె!"

దెబ్బదియేడవ అధ్యాయము

విద్యాదశకము - శ్రీ విద్యాపాసనము

తే. ఈవిధమున మహాదేవుఁ డిద్దఁచరితుఁ-డధికవాత్సల్యమునఁ దెల్పు నపుడు నార
దమునిచంద్రుండు ప్రశ్నించె దైవవినుతు-నమ్మహాదేవుఁ గాంచి "మహానుభావ!

తే. దేవదేవా! యెఱింగితిఁ దావకీన-వరకరుణఁ గామరూపవైభవము నెల్ల,

నామహాక్షేత్రమునకు విద్యాదశకము-నందు నేవిద్యయీశ్వరి యగుఁ దెలుపవె."

క. వినయమున నారదుం డి-ట్లనుపమభక్తియుతుఁ డగుచు నడుగ మహేశుం

డనువున నావృత్తాంతం-బును దెల్పిం దొడఁగె మోదమున నతితృప్తి.

క. "మునినాథా! దశవిద్యలు-మనుసాధకహితము గోరి మనుజుపపూజా

వినుతఫలప్రదములుగాఁ-గను ఊత్రమునందె యుండుఁ గన సతతంబుక.

క. కామాఖ్యయైన కాళిక-యే ముఖ్యముగా వసించు నెలమి నచటఁ; ద

క్షామమునకుఁ బార్శ్వంబుల-నోముని! నవవిద్య లుండు నుడుసంతృప్తి.

తే. సర్వవిద్యాత్మికాకాళి సంయమింద్ర!

వినుము కామాఖ్య యన నుండు విశ్రుతముగ,

దానఁ గాళీమహాదేవి ధ్యానపూజ

నముల కధిదైవతముగ నొసర్పవలయు.

3౫౦ ౨

- క. తన కిష్టమైన మంత్రం-బును భక్తిని జపముచేయఁబోలును, గాలీ
ఘనకరుణఁ గామరూపా-ఖ్యనివాసమునందు మంత్రి గాంచును సిద్ధిఁ. ౩౫౦౩
- వ. పరమేశ్వరియుఁ బరాత్పరయుఁ గామాఖ్యయు నగు కాళికాదేవిని ధ్యానింపఁ
దగిన క్రమంబుఁ జెల్పెద, నవహితమత్తివై యాలకింపుము. రక్తవస్త్రపరీ
ధానయు, భీమనేత్రత్రయోద్ధీప్తయుఁ, జటాద్భుజయు, భీమదంష్ట్రాకరాశయు,
నతిఘోరకల్పాంతకాలాంబుదద్యుతియు, రత్నసింహాసనోపరిసింహాప్రేతాంబుజ
స్థితయునుగా భావింపవలయు. హరి సింహంబును, శవము శంభుండును, కమల
రూపధారి బ్రహ్మయునుగా నెఱుంగుము. మఱియు లలజ్జిహ్వయు, మహా
ఘోరాకృతియుఁ, గనకకీరీటోజ్జ్వలయు, మహార్ఘ్నరత్నమాణిక్యవిరచితభూషణ
క్రేస్తయు, స్వలంకృతయు, జగద్ధాత్రియు, సృష్టిసిత్యంతకారిణియుఁగా ధ్యానింప
వలయు. సాధకుఁడు మహావీరస్థానంబునకు వామభాగంబునఁ దారాభగ
వతియు, దక్షిణంబున భువనేశ్వరియు, నాగ్నేయంబున షోడశీవిద్యయు,
నైర్ఋతిభాగంబున భైరవియు, వాయవ్యంబున ఛిన్నమస్తయుఁ, బృథ్వీభాగం
బున బగళాముఖయు, నీశాన్యంబున సుందరీవిద్యయు, సూర్యభాగంబున
మాతంగనాయికయు, యామ్యులంబున ధూమావతీ విద్యయుఁగా నవవిద్యలను
బరమభక్తి ధ్యానింపవలయు. 3౫౦౪

- క. మునినాథ! యథోభాగం-బున భస్మాచలమయుండు భూతేశుఁడు న
న్మనిజనవంద్యుఁడు శంకరు-ననుపము ధ్యానింపవలయు నమరముసింద్రా!
- తే. సకలశక్త్యన్విత లయి నిచ్చలుఁ బితామ
హుండు విష్ణుండు మున్నుగా నొగిఁ జెలంగు
దేవతలు లోకదుర్లభమై వెలుంగు
శీరపరిసరమున నుండు వితతభక్తి. 3౫౦౬
- సీ. అట్టి మహాస్థలంబందు దేవిని బరివారాన్వితను గడు భక్తితోడ
విభవానుసారము వివిధోపచారపూజనముల నర్చింపఁజను ముసింద్ర!
యాత్మదేవీతృప్తి నభిలషించుచు నియమంబునఁ బూజించు మానవునకు
సంయమింద్రా! పునర్జన్మసం దేహంబుగలుగదు నిక్కంబుగను పనుమతి,
- తే. భక్తిభావంబునను బిల్వపత్ర మెవఁడు-దేవి కర్పించు, నాతండు దేవమాని!
సకలలోకేశ్వరుండు న శంకరుండె-యనుచు నెఱుంగంగవలయు సత్యముగ మదిని.
- సీ. స్థావరచంగమాత్మకమగు జగమెల్ల నగు బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకంబు,
మూర్తిత్రయాత్మకముగ బిల్వపత్రంబు త్రిదశయులెంబయి తేజరిల్లు
ననుచు నెఱుంగనొ నంతరంగంబున, నట్టి మహామహిమాఢ్యమయిన
బిల్వపత్రంబును బ్రీతితోఁ బూర్ణయా దేవికి నర్పించు ధీయుతుండు

తే. సకలభువనంబు దానమునలిపినట్టి

ఫలము నొందును, వాంఛ లీవసుధ నిండు,
ముడముఁ బొందును, జన్మంబు పూర్ణతగను,
మరల జన్మింపఁ జెందు నీత్యైశ్వర్యమున.

3710౮

ఉ. ఎవ్వఁడు బిల్వపత్రముల నీశ్వరు భస్మశిలోచ్చయాత్మకుఁ
మవ్వపుభక్తి మీఱఁగ సమర్పనముంబొనరించు, వాఁడు లో
నెవ్వఁగలం దొలంగి భువి నిచ్చలు భోగము లంది, యంతమం
దవ్వరముక్తి గైకొను మహామతి! నారద! దేవపూజ్యుడై.

3710౯

తే. శైవుఁడైన వైష్ణవుఁడైన శాక్తుఁడయిన

సతము దుద్రాక్షధారియై సలుప జపము

కర్మపుంజంబు లెల్ల నిక్కముగఁ బుణ్య

తమము లయి కీర్తి కెక్కు నోతాపసేంద్ర!

371౧౦

క. దుద్రాక్షధారియై యిట-రుద్రుని సంహరికడు విరూపాక్షుని ను

న్నిద్రుఁడయి పూజచేసిన-రుద్రత్వము నొందు వాఁడు ద్రుతమే నిజముగఁ.

సీ. అమవసయందైన నష్టమియందైన నవమీచతుర్దశీప్రవిమలతిథు

లందైన నీత్యేత్రమందుఁ బ్రదోషమునను భక్తియుక్తుడై యనువుమీఱ

సాహసవంతుడై సాధ్వసంబును వీడి భైరవీమంత్రంబు భక్తితోడ

జపియించువానికి సాక్షాత్కరించును సంసృప్తినొంది, నిశ్చంకతోడ

తే. నాత్మసంరక్షణార్థమై యభిమత మను

సిద్ధికై మది దేవీప్రసిద్ధకవచ

మును బఠింపఁగ నగు, దాన మునివశేణ్య!

యించుకయు భీతి గలుగదు హృదయమందు.”

371౧౧

మహాకామాఖ్యాకవచము

చ. అనుటయు నారకుండు వినయంబున మ్రొక్కుచు భక్తి దేవదే

వునిఁ గని “దేవ! యెట్టిదయి పొల్చును దత్కవచంబు! నన్నుఁ బా

వనునిగఁ జేయఁ దెల్పుము ప్రభావయుతంబుగ నంతయుఁ శ్రితా

వన!” యని వేడ నప్పు తెలుపందొడఁగఁ శివుఁ డంతః బ్రీతుఁడై. 371౧౩

తే. “వినుము సురమునివర! నీకు విశదముగను

దెలుపుచున్నాఁడఁ గామాఖ్య వెలయు నాది

భగవతీదివ్యకవచంబు పరమమంగ

ళాస్పదం బవహితమతి వయి సుఖముగ.

371౧౪

- క. ఈవరకవచస్మరణము-చే విఘ్నము లుప్పలిల్లఁ జేయు సకలదు
రాభివాసురగణములు భీ-త్యావిలమానసము లగుచు నపుడె తొలంగున్.
- తే. యోగినిడాకినిగణపూగ మెల్ల-దూరముగఁ బాటు మునినాథ ! స్తుత్యమయిన
యీకవచసంస్మరణమాత్రమే భయాకు-లితచలితహృదయంబుగా నతిద్రుతగతి.
- క. కవచప్రసాదమున నీ-భువి విఘ్నము లడఁగు, మఱియు భూరిక్షుధయున్
దవులకు, నిద్రయు డప్పియు-నవలంబాటును స్మరించు నార్యునిఁ గన్నన్.
- ఉ. ఈకవచంబు నేమనుజుఁడేని పరిచిన భక్తియుక్తుడై
ప్రాకటసిద్ధిఁ బొందు, మనువర్యము లెవ్వి జపించినన్, నిజా
స్తోకమహానుభావమున శోభితుఁడౌ, నొగి హామతంత్రముల్
చేకులు సంయమింపద్ర ! ఫలసిద్ధుల నెంతయు మీటి నిచ్చుటన్. 3౫౧౮

కవచప్రారంభము

- సీ. ప్రాక్తిక్కునందుఁ దారాదేవి శ్రీకామరూపనివాసిని ప్రోచుఁగాక !
యాగ్నేయభాగంబునందు పోడశి గాచు, యామ్యభాగంబున నరయుచుండు
ధూమావతీదేవి, నేమంబునను నైర్ముఖిని భైరవీదేవి మనుచుఁగాక !
పడమటిదిక్కునఁ బాలించు భువనేశ్వరియు, వాయుదిశయందుఁ బ్రీతి ఛిన్న
- తే. మస్త చూచు, నుత్తరమున మహితచరిత
యైన బగళాముఖదేవి యనిత మవన
మొనడుచును, నీశు భాగమం దుత్సుకత్వ
మున మహాత్రిపురాంబిక మనుచుఁగాక ! 3౫౧౯
- తే. ఊర్ధ్వభాగంబునందు విశ్వోత్తమయగు-పీఠవాసిని మాతంగి పెంచుఁగాక !
సతత మంతటఁ గామాఖ్య జగతి వెలయు-కాళికాదేవి ప్రోచును గరుణతోడ.
- సీ. సర్వవిద్యామయి స్రవ్యరూపిణి మహావిద్య శిరంబున వెలసి ప్రోచు,
భాలభాగంబున భవగేహిని యనంగఁ బ్రథితయా దుర్గ సంరక్ష సేయు,
భూయుగంబునను ద్రిపురరక్షణ మొనర్చు, నాసిక శర్వాణి యాసఁ జూచు,
జక్షువులను గాచుఁ జంఱిక, చెవులను నీలసరస్వతి లీలఁ బెంచు,
- తే. ముఖము సౌఖ్యముఖదేవి ముదముతోడ
నరయుఁ, గంఠంబుఁ బార్వతి నిరతిఁ బెనుచు,
జిహ్వ జిహ్వాలలన భీషణాహ్వయ తమి
నందిఁ గాపాడుఁగావుత మనవరతము ! 3౫౨౦
- తే. పదనమును బ్రోచు వాగ్దేవి ముదముతోడ,-నెనసి వక్షంబు రక్షించు నెప్పు డామ
హేశ్వరీదేవి, బాహువు లేపుమీఱ-శ్రీమహాభుజ సతము రక్షించుఁగాక !

క. కరములఁ గల వ్రేళ్ళ మహే-శ్వరి ప్రోచునుగాక ! పృష్ఠభాగము భీమా
స్య రహిం గాపాడు, దిగం-బరి కటి రక్షించుఁగాక ! పరమప్రీతిఁ. 3౫౨౩

క. ఉదరము సతము మహాదరి-సదయత రక్షించుఁగాక ! జంఘాకువులఁ
మది నుగ్రతార యనఁగాఁ-బాదలు మహాదేవి ప్రీతిఁ బ్రోచునుగాతఁ! 3౫౨౪

క. గుదముమ్మ-మేధ్రనాభులఁ-బదిలముగాఁ బ్రోచుఁగాక ! పావననియతిఁ
గుడుగుగ సురసుందరి యా-పద లెల్లను వాలఁగఁద్రోచి వడి సతతంబుఁ.

తే. వకుసఁ బాదాంగుళులను భవాని త్రిదశ-నాయక సతంబుఁ గాచు నమేయకరుణ,
రక్తమాంసాస్థిమజ్జాదిప్రథితథాతు-వుల శవాసన ప్రోచు నత్యలఘురీతి. 3౫౨౬

సీ. అత్యంతఘోరంబులైన భయంబుల నమ్మహామాయ కామాఖ్యపీఠ
వాస్తవ్య క్రూర సమస్తమహాభయవారిణి వారించు భూరికరుణ,
భస్మాదిగతదివ్యవరమహాసింహాసనాలయ యగు మహాకాళికాంబ
యురుదయతో సమస్తాపద్రవంబులఁ బోఁగొట్టి సతతంబుఁ బ్రోచుఁగాక !

తే. రక్షణం బేదియును లేక యీక్షితి నెటఁ-గవచపరివర్జితంబగుఁ గడక నచట
సర్వరక్షణకారిణి సర్వరూప-ములను రక్షించుఁగాక ! నిస్తులమనీష. 3౫౨౭

క. ఇది కామాఖ్యాకవచము-కుదురు సకలరక్షణములఁ గూర్పఁగ, గోచ్యం
బెద నెఱుఁగవలయు, నీ కో-సదమలమతి! తెల్పినాడ సాధుమనీషఁ. 3౫౨౮

క. ఈ వరకవచంబున ర-క్షావిధి గావించెనేని సాధకుఁ, డతిభీ
త్యావహమంత్రవిరోధము-లొ వివిధోపద్రవంబు లంటఁగ నోడుఁ. 3౫౨౯

ఉ. ఈమహానీయమా కవచ మెవ్వఁడు కంఠమునందుఁగాని తా
నేమముతోడ బాహువున నిచ్చలుఁ దాల్చును భక్తి, వానికీ
గామితము ల్పొలింతు నొడికంబుగ, విఘ్నములెల్లఁ బాయు, ని
స్సీమమహాప్రభావమునఁ జెందును సిద్ధి యసంశయంబుగఁ. 3౫౩౦

సీ. ఈమహాకవచంబు నెవ్వఁడు నియతితోఁ బరియించు సతము సదృశ్చియుక్తి,
నవ్యాకాతాఙ్గాఁడై యన్ని విద్యలయందు సంపూర్ణ పాండితీచతురుఁ డగును,
సకలదేశములందు సకలకాలంబుల సాఖ్యంబు శుభము నిశ్చంకతఁ గను,
ననుదినంబును వాని కగు శోభనంబు లీయద్భుతకవచంబు నంతరంగ

తే. మందు నిశ్చలుఁడై దేవి ననువుమీఱ-నిలిపి చదివినఁ గాళికానిలయమునకుఁ
జనును, సత్యంబు సత్యంబు సత్యమనుచు-విశ్వసింపుము నారదా! విబుధమాని !

దెబ్బదియెనిమిదవ అధ్యాయము

యోనికీశమాహాత్యము

సీ. మునినాథ! వైశాఖమునఁ దృతీయాతిథిఁ గామాఖ్య నెనఁగు నీతాళికాని
వాసస్థలంబున భక్తితోఁ జండ్రికఁ బూజించి మనుజుపంబును నొనర్పఁ
గాఁ గోటిగుణితమై ఘనఫలం బొసఁగును, నమితపుణ్యం బబ్బు, నవని మరల
జన్మంబు లేకుండు, సంయమిండ్రా! శివరాత్రి చతుర్దశి ప్రథితభక్తి

తే. సర్వభీర్వర్ణరూపమై సర్వదేవ
తాతిదుర్లభమైన యీ స్థలమునందు
నుపవసించి శంకరు పూజ నొనరుపఁ బ్రతి
యామమందుఁ బునర్జన్మ మందఁ జెనఁడు.

౩౫౩౨

తే. పరమభక్తితోడ నరుఁ డెవ్వఁ డందున్న-నన్ను నియతిఁ బూజనం బొనర్చు,
వాజయజ్ఞశతము వరుసఁ గావించిన-దివ్యపుణ్య మొందు దేవమాని! ౩౫౩౩

క. చారాణసి స్నానాదు ల-పారముగ నొనర్పఁ గలుగు వరపుణ్యముఁ దా
గారవమునఁ బొందు నిర్ఘ-జేరి యొకదినంబు పూజచేసిన నన్నున్. ౩౫౩౪

తే. వినుము గోకోటిశతశతంబును విధియులే
ముగఁ గురుక్షేత్రమున దానమును ద్విజులకు
నిచ్చినట్టి పుణ్యముకంటె నెక్కుడయిన
ఫలము గల్గు నిర్ఘ-నను భక్తి గొలున.

౩౫౩౫

సీ. భక్తితో నొక బిల్వపత్రంబు నాకు నొసంగిన ముక్తుఁడౌ సత్యముగను,
శంకేంపఁ బనిలేదు సంయమిండ్రా! స్వర్ణపుష్పసహస్రముల్ భూరిమణివి
రచితసుమములు వజ్రవినిర్మితప్రసూనములు ననర్ఘ్యరత్నకసుమములు
బిల్వపత్రముతీరి బ్రీతి నొసంగవు, బిల్వపత్రమె నాకుఁ బ్రియము సుమ్ము!

తే. భువనశంకరు శంకరు పూజనమ్ము-బిల్వమూలమునం జేయ విబుధనాథ
పదవి గల్గును, విచ్యుతిఁ బడయఁబోదు-నారదా! ధ్రువమిది యని నమ్ము మాత్మ.

క. నివసించును సర్వోత్తమ-మపు లీర్థము బిల్వమూలమందు సతంబున్,
శివు నటఁ బూజించినఁ బా-పవిసరము లడంగుఁ దత్త్వభావనచతురా!

తే. సకలలోకేశ్వరేశుండు శంకరుండు-తానె లోకహితం బెదఁ దలఁచి బ్రహ్మ
రూపమున విలసిల్లును కుద్రమూర్తి-యవని బిల్వమూలంబున సతిముదమున.

క. ఈవిధమునఁ బుణ్యంబై-పావనమై బిల్వతరువు వసుమతి వెలసెన్
దేవమునీ! పాతకహర-ణావశ్యక మగుచు మిగుల నద్భుతరీతిన్. ౩౫౩౬

సీ. పరమమునీంద్ర! బిల్వక్రమమూలంబు సర్వతీర్థాత్మమస్థాన మగును;
గాశియు గంగయు గయయుఁ బ్రయాగయు శ్రీసరస్వతి కుడుత్రేత్రవసతి
యమునాసరస్వతు ల్విమలగోదావరి నర్మదయును మఱి శర్మదంబు
లయినట్టి తీర్థంబు లఖలంబులును సంతతము సన్నిహితములై యమరమాని!

తే. బిల్వమూలంబునం దుండుఁ బ్రీతితోడ,
నందు దైవపైత్తుకకర్మ లాగమోక్ష
సరణిఁ గావింప నవ్వి యక్షయ్యము లగుఁ
గోటిజన్మంబులందు నిక్కువము సుమ్ము.

37180

క. నరుఁ డెవ్వఁడు బిల్వక్రమ-వరమూలంబునఁ దృజించు వడి దేహము, న
ప్పరమేష్ఠ్యాదులు పొందని-పరమపదము సౌఖ్య మొందు భద్రాన్వితుడై.

సీ. ఈవిధంబున సుకృతేడ్యమై బిల్వవృక్షంబు శస్త్రములం బ్రశస్తి కెక్కు,
శంభునకుం బ్రీతి సంధిల్లఁగాఁజేయుఁ, గావునఁ దత్పత్రకముల మూట
నీశాను నర్పించు నెవ్వఁడు, బంధనములనుండి యెంతయు ముక్తుఁ డగును,
శ్రీఫలంబు మహేశచిత్రప్రమోదకరంబయి వెలయు నారదమునీంద్ర!

తే. మనుజుఁ డీశ్వరునకు బిల్వఘనఫలంబు
నొసఁగి యపుడె మహాపుణ్య మొందు, శివున
కెందునే బిల్వపత్రాదు లిచ్చుఁ బ్రీతి,
నధికసంప్రీతి నొసఁగుఁ గామాఖ్యయందు.

37181

క. కామాఖ్యతీర్థరాజం-బీమహి నత్యుత్తమంబు ఋషివర! తెలుపం
గా మఱియొక తీర్థం బెట-నేమంబునఁ దలఁప లేదు నిజముగ నరయఁ. 37183

క. అతిశయపుణ్యఫలప్రద-మతులిత మగు నీసుతీర్థ మఖిలభవనసం
తతులందు నని తలంపుము-మతి సురగణవిసతచరిత! మహానీయగుణా!

సీ. చైత్రంబునసితపక్షమున మునీ! యష్టమిని సర్వతీర్థాకృతిని వెలుంగు
కామాఖ్యతీర్థమం దేమానవుఁడు భక్తియుక్తుడై విశదశాస్త్రాక్రీతి
స్నానంబు లాహిత్యసత్పదంబునఁ జేసి యాజలంబుల జగదంబిశాప
కాజ్జంబు లర్పించు, నాపుణ్యుఁ డెంతయు భవబంధనంబులవలనఁ దొలఁగు,

తే. సర్వతీర్థమయంబు సుస్థానవరము-సుకలవిబుధసుదుర్లభం బకలుషంబు
తీర్థ మిద్ది మహాదేవి దివ్యయోని-వీర మనుచీర వెలయును బృథివియందు.

సీ. ఈచోటఁ బరిపూర్ణ యీశ్వరి సర్వదేవాత్మిక సంపూజనార్హ తాను
వెలయు, లాహిత్యమ నిష్ఠమలంబు విబుధదుర్లభము తీర్థవరంబు ప్రాజ్యప్యూ
దాయకం బలకు నమేయఫలాభ్యుదయాన్వితం బగుచు నోయమరమాని!
పరమపుణ్యము మది నరయఁగా నప్తమీతిథి యలభ్యంబయి తేజరిల్లు;

తే. సధికసుకృతంబుచే నివి యన్నియును ల-భించు నడునకు, దీన నీప్రభుధ్యయందుఁ గలుగఁజూడు పునర్జని కనుఁగొనంగ-నట్టి పుణ్యాత్మనకు నెప్పుడైన మాని ।

తే. ఎవ్వఁ డతిశయభక్తి లాహిత్యవారిఁ
బితరులకుఁ దర్పణముచేయు విధియులేముగ,
వాని పితరు లనామయరూపై నబ్రహ్మ
లోకమును జెందువారలు ప్రాకటముగ.

౩౫౪౭

తే. తపము దానంబు మతీయు సద్ధర్మకార్య-మెద్దియైన మహాపుణ్య మిచ్చుచుండు,
నితరతీర్థసహస్రము లెంచి చూడ-దీనికంటెను సధిక మెద్దియును లేదు.

సీ. భువనంబులందు సంపూజ్యయా దేవి భవానియే నారదా । వరమునింద్ర ।
పూజ్యపత్రములందుఁ బాగడొందు బిల్వపత్రము తులసీపత్ర మమరవినుతి,
మాయాపులందు సమ్మానింపఁగా గదాధరుడై శ్రీఘండయి పరఁగు జగతి,
సకలతీర్థములందుఁ జర్చింప శ్రీయోనిపీఠతీర్థమే వరతీర్థ మగును,

తే. గాన నెవ్వఁడు వినును శ్రీయోనిపీఠ
దివ్యమాహాత్మ్యమును భక్తి నవ్యయమయి
నట్టి శ్రీదేవిపదవిని నతివిభవము
తోడ నందును మునినాథ । వాఁడు నిజము.

౩౫౪౯

తే. తీర్థరాజమై వెలయు శ్రీదేవియోని
పీఠమాహాత్మ్య మెల్లను విస్తృతముగఁ
జెలిపినాడ, రహస్య మిద్ది మునిచంద్ర ।
యేది వినఁగోరుదువా తెల్పు మింక మదిని.”

౩౫౫౦

దెబ్బదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

శ్రీకులసీ, బిల్వపత్రప్రభావము

చ. అనవుడు నారదుండు జగదాద్యు మహేశ్వరుఁ గాంచి పల్కె నొ
య్యన “హర । తావకంబగు దయఁ వినినాడను ద్వన్దుఖాంబుజం
బున నొగి యోనిపీఠవరముఖ్యమహామహిమంబు పాపనా
శనకరమైన యాచరిత స్వాంతము పొంగఁగ విస్తృతంబుగఁ.

౩౫౫౧

సీ. శ్రీమహాదేవ । తత్త్వేత్రమాహాత్మ్యంబునందు సందర్భంబు ననుసరించి
బిల్వపత్రముఁ గూర్చి ప్రేమతో సంగ్రహంబుగఁ జెల్పినాడవు పూజ్యచరిత ।
యతిపుణ్యతమమయి యత్యంతమహిమచే వెలయుచుండినయట్టి బిల్వపత్ర
మహిమంబు వినినాడ, మదియందు నిష్ప డత్యంతాద్భుతంబయి యధికఫలద

తే. మైన తులసీప్రభావంబు, నదియుఁగాక-శివుని పూజయు రుద్రాక్షసువిశదవిభ
వంబు సంగ్రహముగ బోధపఱుపఁ గోరు-చున్నవాఁడ"నటంచును విన్నవించె.

వ. మహాదేవుండు నారదున కిట్లు చెప్పందాడంగ 37173

మ. "కమలాక్షుండు సమస్తలోకపరిరక్షాదీక్షితం జెల్లలో
కములం బాలనసేయు శ్రీశుండు జగత్కల్యాణముం గోరి చి
త్తమునందుం దులసీద్రుమాకృతిని దాఁ దాల్చెన్ మునీంద్రోత్తమా
త్తమ! నిక్కం బని యెంచుమీ మనమునం దాత్మర్య మేపారఁగఁ. 37174

ఉ. శ్రీపురుషోత్తమాకృతిగఁ జెల్వగు నీతులసీద్రుమంబు నో
తాపసివర్య! చూచినను దాల్చినఁ దాఁకిన నామక్తిర్తనం
బేపునఁ జేసినన్ మఱియు నిచ్చినఁ బాపములెల్లఁ బాపుఁ దా
నీపుడమిం జనిం గనిన యెట్టి మనుష్యులకేని నారదా! 37175

చ. ఉదయమె లేచి మజ్జనము నుక్తవిధానముతో నొనర్చి య
భ్యుదయదమైన శ్రీతులసి నూర్జితభక్తిని జూచువాఁడు శ్రీ
ప్రదమగు సర్వతీర్థసమవాయమునందునఁ గ్రుంకినట్లు నా
రద! ఫలమందు నిక్కముగ భ్రాంతి యొకించుక లేక నిచ్చులు. 37176

క. ధరణిఁ శ్రీపురుషోత్తమ-వరతీర్థమునందు భక్తివరదాత గదా
ధరు దర్శించిన పుణ్యాం-బిరవొందఁగఁ గల్గుఁ దులసి నీక్షింప మునీ! 37177

సీ. తులసిని సద్భక్తిలోఁ గాంచిన దినంబె శుభదినంబనఁగ సంస్తుతికి నెక్కుఁ,
దులసియుండినచోట తులలేని శోభనస్థానంబు నాఁగఁ బ్రశస్తీ గనును,
దులసియుండినయెడఁ గలుగ దుపద్రవం బని విబుధుల వాక్య మలరుచుండుఁ,
దులసిని దర్శింపఁ దోడనే జన్మాంతరాజ్ఞితపాపంబు లడఁగిపోవు,

తే. నశుచియైనను శుచియైన నవని నరుడు
తులసిదళమును దాఁకినలోనె యఖిల
పాపములనుండి ముక్తినిఁ బడయు, శుద్ధః
డగును నారదమునిచంద్ర! యద్భుతముగ. 37178

క. తులసీస్పర్శన మగు వ్రత,-మిలఁ దులసీస్పర్శనంబె యెన్నఁగ మోక్షం,
బలఘక్రియ నంతంబునఁ-గలిగించు సుదుర్లభ మగు కైవల్యంబు. 37179

సీ. తులసీప్రదక్షిణం బిలను సాక్షాద్విష్ణుమూర్తిప్రదక్షిణముగను వెలయుఁ,
దులసీప్రణామంబె తులలేని విష్ణుసాయుజ్యదమహిమతోఁ జెలఁగుచుండుఁ;
దులసీనమస్కృతి సలిపినవానికిఁ దొలఁగుఁ బునర్జన్మవలని భయము,
తులసీవనంబున నిలిచి శ్రీవాణీసహితఁడయి తా హరి యెలమి నుండు,

తే. సకలజీవమయిండగు సరసిజాత్యుఁ

డెందు వసియించు నందు నే సందియంబు

లేక దుద్రాక్షసమితితోఁ బ్రకటముగ

నుందు, సావిత్రితో బ్రహ్మ యుండు నందె.

౩౫౬౦

క. కావున నాస్థానంబే-జేవాదిసుదుర్లభంబు జేవమునీ | యం

దేవాఁడు చేరు నాతం-డావిష్ణుపదంబుఁ జేరు నతిమోదమునన్.

౩౫౬౧

ఉ. స్నానము చేసి భక్తిమెయి ట్టాసలి శ్రీతులసీస్థలంబు సు

జ్ఞానద మెవ్వఁడేని కడుశ్రద్ధఁ బ్రమార్జన మాచరించు, న

వ్యానికి సర్వపాపములు పాయును, స్వర్గనివాససౌఖ్యమున్

మానినన్ త్రమా | కలుగు మానసమందుఁ బ్రమోద మందఁగన్.

౩౫౬౨

సీ. నారదహాసింధ్ర | భూరిభక్త్యన్వితుండయి నరుం డెవ్వఁ డీయవనియందు

శ్రీతులసీమూలసీమ నుండిన మట్టిఁ గొని తిలకంబుగాఁగను గపాల

మందునఁ గంఠంబునందుఁ గర్ణంబులఁ గరములఁ గుచముల నురమునందు

బ్రహ్మరంధ్రంబునఁ బార్శ్వభాగంబుల వీఁపున నాభియం దోపికమెయిఁ

ఆ. చాల్చు, నట్టివాఁడు ధన్యుడు పుణ్యాత్ముఁ

డయిన వైష్ణవోత్తమాహ్వాయుఁ డగు,

నఖిలలోకములను నర్చనార్హుం డయి,

విబుధవరుల వినుతి వెలయు నెపుడు.

౩౫౬౩

క. శ్రీతులసీమమవృంతముఁ-బ్రీతిం గొని విష్ణుపూజ విధివిహితముగా

భూతలమునఁ జేయు నరుం-డే తగు వైష్ణవవరాఖ్య నెసఁగు మునీంద్రా |

సీ. ఎవఁడు భక్తిశ్రద్ధ లెనయి వైశాఖకార్తికమాఘముల శ్రుతిస్మృతిహితముగ

స్నానంబుఁ గావించి సర్వసురేశ్వరు పరమాత్ము శ్రీవిష్ణుపదములందుఁ

దులసీదళం బుంచు, దులలేని పుణ్యంపుఫలము వానికిఁ గల్గు మానినాథ |

కార్తికంబున హరిఁ గడుభక్తిఁ దులసీదళావళిఁ బూజించునట్టివాఁడు

తే. వాజపేయశతంబు లవారిగాఁగఁ

జేసిన ఫలంబు నయులేప్రసిద్ధధేను

దాన మొనరించిన ఫలం బనూనరీతిఁ

బాండు, ద్రువ మిది, విబుధసంపూజ్యు డగును.

౩౫౬౪

తే. ఎవఁడు తులసీదళంబున నిందికేశుఁ

బూజనముసల్పు, నవ్వాఁడు పుణ్యతీర్థ

మున హరిం బూజచేసిన భూరిసుకృత

మును గనును మునినాయకా! ముదము మీఱ,

౩౫౬౫

- క. తులసీవిరహితముగ ని-య్యల విద్వాంసుండు కార్య మెదియేని వెసం
జలుపంగ రాదు జడతఁ-జలిపిన సత్సలము కలుగఁజాలదు దానఁ. 37122
- క. తులసీవిరహితసంఖ్యా-విలసితకర్పం బడెల్ల విబుధమునీ! ని
ష్ఫలమగు నకాలకృతమై-పొలిసినగతిఁ జూడఁగా నపుణ్యాస్పదమై. 37123
- చ. టీతి నెవఁ డాత్మభక్తిఁ దులసీవనమధ్యమునందు నిష్టక
ప్రతతిఁ దృణంబునఁ హరికిఁ రమ్యగృహంబును గట్టి యందు శ్రీ
పతిని బ్రతిష్ఠచేసి బుధవర్యసమాదృతశాస్త్రవీరి న
ర్చితు హరిఁ జేయు, వాఁ డగును శ్రీపతితుల్యుడుగాఁగ నారదా! 37124
- తే. ఎవఁడు శ్రీతులసీవృక్ష మెద సతంబు-విష్ణురూపంబుగా నెంచి వినుతిచేసి
త్రివిధవందనములఁ జేయు, భువిని వాఁడు-విష్ణుతుల్యప్రభావుఁడై వెలయు నెపుడు.
- తే. శ్రీశ! సకలసురాసురాధీశ! లోక
నాయకా! దేవదేవేశ! నన్ను ఘోర
భవజలధినుండి దాఁటించి పరమకరుణ
రక్షణ మొనర్పవే నీకుఁ బ్రణతు లిడుదు. 37125
- ఉ. ఈ వరమంత్రమున్ మదిని నెవ్వఁడు శ్రీతులసీద్రుమస్థలిన్
భావనసేసి వందనము భక్తి నొసర్చి ప్రదక్షిణత్రయం
బో వరమాని! చేయు నిటు లొప్పుగ నేడు ప్రదక్షిణంబులే
వాచిరచేయు నానరుఁడు బల్మిఁ దరించును సంకటావళుల్. 37126
- తే. ఆపగోత్తమ యగు గంగ యరయఁ ద్రిభువ-నాభిరక్షణతత్పరి యయ్యె నెట్లు,
లట్లు త్రిభువనపావని యగుచు ద్రుమము-లందుఁ దులసీస్వరూపిణి వయితి వంబ!
- తే. మును సురోత్తములగు బ్రహ్మముఖ్యు లెల్ల
రును యజంప జగంబుఁ బావన మొనర్ప
నిల నవతరించితివి జగదేకవంద్య!
భక్తి మ్రొక్కదఁ దులసీ! కృప న్ననుపుము. 37127
- క. ఈవిధమునఁ బ్రత్యహమును-సేవించి నుతించుఁ దులసి టీతి నెవఁడు మునీం
ద్రా! వాఁ డెందు నుండిన-దేవి సకలవాంఛితములఁ దృప్తిగ నొసఁగుఁ.
- మ. పరమశ్రీతి నెసంగఁజేయుఁ దులసీవత్రంబు దేవార్కిఁ,
దిరమై శ్రీతులసీవనం బలకు నాదేశంబునఁ సర్వని
ర్జరసందోహము నిల్చియుండుఁ బితరు ల్సంతోష ముప్పొంగ నో
వరమానీ! తులసీవనస్థలమునఁ వాసంబు గావించుచున్, 37128

- చ. పితరులఁ బూజచేయునెడఁ బ్రీతిని శ్రీతులసీదళంబులఁ
శ్రుతివిహితంబుగా నొసఁగి శుద్ధమర్థి భజియింపనొ మునీ!
క్షీతిఁ దులసీదళం బిడక చేసిన కర్మము వ్యర్థమై ఫలా
న్విరముగ నుండ దెప్పుడు మునిప్రవరోత్తమ! మర్త్యకోటికిఁ. 3౫౭౭
- సీ. త్రిభువనాధిపతియా శ్రీవిష్ణుమూర్తికిఁ బితృసమూహమునకు విబుధులకును
సకలదేవీమూర్తి సంచయంబునకును శ్రీతులసీదేవి ప్రీతి నొసఁగు;
లోకము క్షిప్రద లోకైకసమ్మాన్య తులసీమహాదేవి వెలయు నెందు
హవ్యకవ్యంబులం దన్నిట శ్రీతులసీదళంబుల భక్తిచే నొసంగ
- తే. వలయుఁ, దులసీద్రుమం జెందు వజ్రలు, నందు
సంతతంబు భాగీరథి సకలతీర్థ
గణములను గూడి సంతోషకలితచిత్త
యగుచు నివసించు మునినాథ! యమతత్పత్తి. 3౫౭౮
- క. కావున శ్రీతులసీద్రుమ-పావనపసతిని నెవండు ప్రాణము వదలుఁ,
భావింప వాడు గంగ-జీవము విడిచిన ఫలంబుఁ జెందు ధ్రువముగఁ.
- క. తులసీద్రుమవరమూల-స్థలి నెఱుంగకయే నెవండు తనువు వదలు న
త్యలఘుగతి ముక్తిఁ జెందును-దులసీవరికరుణ నిజము ధ్రువముగ మానీ!
- ఆ. తులసియుండునట్టి స్థలమున నుసిరిక-పుణ్యవశత నున్న భారీసుకృత
మిచ్చునట్టి తీర్థమే యగు నచ్చోటు,-దాని వించునట్టి తావు లేదు. 3౫౮౧
- క. తులసియు నుసిరికయును గల-నెలవున బిల్వద్రుమంబు నెలకొనియున్నఁ
దులలేని తీర్థవరమై-చెలఁగుఁ శ్రీకాశీరీతి సిద్ధిప్రదమై. 3౫౮౨
- మ. అతిపుణ్యప్రదమైన యాస్థలమునం దర్పించు నెవ్వండు స
మృతి శంభుఁ, హరి, నాదిశక్తిని, జగన్మాతఁ, సురానీకముఁ,
క్షీతిఁ బాపంబు లడంచు, నిత్యమును సుశ్రీయుక్తుడౌ, బుణ్యసం
తితులఁ మోదము నొందువాఁ డగుఁ గనఁ ధన్యాత్ముడై నారదా!
- క. ఒక బిల్వపత్రమును నెవఁ-డకలంకత శంకరునకు నర్పించు నటఁ
సుకృతియయి వాడు ముదమునఁ-బ్రకటితశివపదము నొంది భాసిలు మానీ!
- క. తులసీధాత్రీదళముల-జలజనయను నర్చనంబు సలిపిన నచటఁ
దులలేని విష్ణుపదవికి-నలఘుగతిం జేరు మనుజుఁ డధికసుకృతిమై. 3౫౮౩
- తే. ఆస్థలంబున శంభునకైన విష్ణు-దేవునకునైన శ్రీపరదేవికైన
భక్తితో నెవ్వఁ డొక బిల్వపత్రమైన-నొసఁగుఁ, బాపంబుల విముక్తి నొందువాడు.

ఉ. ఆ పరపుణ్యదాయకమహాస్థలమందున నెవ్వడేని రా

వానిరి దేహము న్వదలు, వాడు తలంప నగణ్యపుణ్యుడై
సేవలు దేవత ల్పలుపఁ జెచ్చెర మోక్షము నొందు, భూమిపై
దేవమునీ! బనింపఁడు, మదిం బరికింపుము, నమ్మకం బిదా.

3౫౮౭

క. తులసీధాత్రీబిల్వా-దుల మహిమముఁ జెప్పినాడ, స్తుత్యం బిది, యి

య్యిల నెవఁడు దీని విను, ని-మ్ముల స్వర్గము నొందు వాఁడు పుణ్యుఁడు మానీ!

ఎనుబదియవ అధ్యాయము

రుద్రాక్షప్రభావము

మ. మునినాథా! విను మింకఁ దెల్పెదను సంపూర్ణంబుగా నీకు నొ

య్యన రుద్రాక్షచరిత్ర, మయ్యది రహస్యంబౌ, గడున్ బుణ్యదం
బును నొ, దన్మహిమం బనంతసుకృతంబుం గూర్పు, లోకంబులం
దునఁ దత్తుల్యమహర్హ వస్తు వెదియున్ శోధింప లే దెత్తెఁ.

3౫౮౯

క. మునివర! శతజన్మాద్భిర-ఘనపాపములైన నడఁగుఁ గడు భక్తియుతో

దనువున రుద్రాక్షలఁ దా-ల్చినయట్టి జనాళి కెంతొ చిత్రక్రియతో.

3౫౯౦

సీ. గురువునకును సురవరులకు మఱియు మహాత్ములకును మ్రొక్కనట్టి యఘము

బ్రాహ్మణప్రవరులఁ బరికింప కెదలోన నవలేఁమున మ్రొక్కనట్టి యఘము

జన్మకోటులయందు సంతరించిన మించి యంతంబుగాననియట్టి యఘము

ఘనులను బొడఁగన్న వినయంబు చూపక యలసతఁ జేసినయట్టి యఘము

తే. ధరణి నెవ్వఁడు భక్తితోఁ దల ధరించు-దాపసోత్తమ! రుద్రాక్షతతుల నెపుడు,

వాడు పొందఁగఁజాలఁ దేపాపమేని, సత్యమని నమ్మవలయును స్వాంతమందు.

మ. మతి లుబ్ధుండయి యెంగిలిం దినుటచే మర్యాద పోనాడి సూ

న్యతముం బల్క కబద్ధభాషణముచేఁ దృప్తి సురాసేవచే

క్షీతి జన్మాయుతకోటిసంతములై చేడ్పాటు గావించు దు

ష్కృతముల్ పోవును గంఠమందున ధరింపఁ భక్తి రుద్రాక్షలఁ.

3౫౯౨

సీ. పరధనహరణంబు పర దేహసంతాడనంబు నింద్యపరిగ్రహంబు మఱియు

నస్పృశ్యవస్తువు లంటుట యనునట్టివానిచేఁ గల్గిన పాపసమితి

జన్మకోటులనుండి సమయకయుండినదైనను రుద్రాక్ష లభికభక్తి

గరమున ధరియింపఁ గడువడిఁ బంచబంగాళమై చనును నిక్కముగ మాని!

తే. యన్యతసంభాషణంబును నాలకించి

సంతరించిన పాపంబు సమసిపోవుఁ

తెవుల రుద్రాక్షలను ధరించిన నిముసము

నందు మునినాథ! లే దిందు సందియంబు.

౩౫౯౩

మ. పరభార్యాగమనంబుచేతను, శ్రుతిపాత స్త్రీకర్మంబు లు

ధూరతఁ విడుటచేత, బ్రహ్మవధముఁ దుష్టాత్ముడై చేయుటఁ

నరుగుం గూడిన పాప మెల్ల నడఁగుఁ గాయంబు రుద్రాక్ష లె

వ్వరుసఁ సోకఁ ధరించినట్టిఁడున కోభద్రాత్మ! నిక్కంబుగఁ.

౩౫౯౪

క. రుద్రాక్షలను ధరించిన-భద్రదునకు మ్రొక్కు నెవఁడు, పాపశతము లు

న్నిద్రత నొనరించిన నా-త్నుద్రత నశియింప ముక్తిఁ జొప్పడఁ గాంచుఁ.

క. రుద్రాక్షధారి సాక్షా-ద్రుద్రునివలె త్కోణిఁ దిరుగుఁ దోరపువేడ్కఁ,

భద్రుండై నిర్భయత ను-పద్రవములు లేక దేవవరపూజ్యుఁ డగుఁ.

౩౫౯౫

తే. ఒక్క రుద్రాక్షను ధరించి యుర్వి నెవఁడు-శంకరుని నాదిత క్తినే శాక్షిఁనేని

భక్తిఁ బూజ నొనర్చిన వాఁడు పొందు-భవ్యశంకర సాయుజ్యవరపదంబు.

క. మునినాథా! రుద్రాక్షలఁ-దనువునఁ దాల్చక యెవండు దైవముఁ బితృం

బును నైన కర్మ మెది చే-సిన నజ్ఞతనేని లేదు సిద్ధి జగములఁ.

౩౫౯౬

తే. ఎవఁడు రుద్రాక్షమాలిక నిర్దభక్తి-జపమొనర్చును బార్వతీశంకరవర

మంత్రముల, శ్రీమహాదేవు మహితకరుణ-స్వర్ణపదవిని బొందు నాజనుఁడు మాని!

సీ. శాశీపురమునందుఁగాని, జాహ్నువియుండు నన్యపుణ్యస్థలులందుఁగాని

రుద్రాక్షరహితుడై భద్రదంబగు శార్య మెదియేని గావింప హితవు గాదు,

మహి నేకవక్త్రమై మహిమ కెక్కినయట్టి భవ్యరుద్రాక్ష మెవ్వని గృహమున

వెలయుచుండునో, వాని వేశ్యంబునందు శ్రీసతి నివసించును సంతతంబు,

తే. వాని కపమృత్యువేని, నిప్పచ్చరంబు

గాని యెప్పుడైనఁ గలుగ దో మానినాథ!

సత్య మియ్యది, నమ్ముము స్వాంతమందు,

సందియం బిసుమంతయుఁ జన దొనర్చు.

౩౬౦౦

తే. ఏకముఖ యగు రుద్రాక్ష మెవఁడు కంఠ

మందయిన భుజముననైన నధికభక్తిఁ

దాల్చు, వానికి శంభుఁడు తాఁ బ్రసన్నుఁ

డగు సుదుర్లభుఁ డయ్యు నో యమరమాని!

౩౬౦౧

తే. ఏకముఖయుతరుద్రాక్ష నిల ధరించు-నెవఁడు, వాఁడు కావించిన ప్రవిశదవర
ధర్మకర్మము లెల్లను దప్పక సుఫలప్రదము లయి యుండు సులలితచిత్త !

సీ. రుద్రాక్షధారి యేక్షుద్రస్థలంబునఁ గాయంబు వదలినఁ గనును ముక్తి,
సందియం బిద్దానఁ బొందఁగఁబోలదు నారదా ! రుద్రాక్షధారణంబు
గంగాసరిత్తునఁ గడు ఫలదం బగు, సంతకంబును గాశియందు నధిక
ఫలవంత మగును, దత్తుల మింకఁ దెలుపంగవలయునే వేఱుగాఁ బరమమాని !

తే. సకలపాపనాశకమయి జగతి వెలుఁగు
నట్టి రుద్రాక్షమహిమంబు నఖలము ముని !
సంగ్రహముగాఁగఁ దెలిపితి, సాధురీతి
నాత్మయందున నిలుపుమా యనవరతము.

3౬౦౩

సీ. భక్తితో నెవ్వఁ డీభవ్యరుద్రాక్షమహామహిమంబును నాలకించు,
సురదుర్లభంబయి పరఁగు శ్రీశంభుని సత్పదంబును బొందు శాశ్వతముగ ,
బిల్వమూలంబునఁ బ్రీతిఁ జతుర్దశి నుపవాసమును తేసి యొగిఁ బఠించు
వాఁడు మహాపాపవారంబులను జన్మశతసంచితంబుల నతులితగతి

తే. ముక్తిఁ బొందుఁ, గురుక్షేత్రమునను గాశి-గడఁక గంగాసముద్రసంగమమునందు
నేతుబంధస్థలంబున స్థిరమనీషఁ-బరన మొనరింప నఖిలపాపములు దొలఁగు.

క. శివసన్నిధి శివరాత్రిని-బ్రవిమలరుద్రాక్షమహిమ భక్తిఁ బఠింపఁ
శివలోక మబ్బు నరునకుఁ,-దవులపు పాపంబు లెవియుఁ దాపనవర్యా !

ఏనుఁబదియొకటవ అధ్యాయము

పార్థివపూజావిధానము - ప్రభావము

మ. ఏనుమా నారద ! భక్తిసంయుతుడవై విశ్వేశపూజావిధిఁ
వినిపింతుం గ్రమమొప్ప సంగ్రహముగా విద్యద్యరా ! యీ భవి
మునుజు ల్గర్హము లెల్ల వీడి కలిలో మర్యాద పోనాడి నె
మ్మనముం గిల్పిచ శార్యము ల్గులుప సంభావించు రెల్లప్పుడు.

3౬౦౬

సీ. పరదారరతులయి నిరతిఁ బరద్రోహచింతనాత్మకు లయి స్థిరత వదలి,
సత్యధర్మంబుల సంపూర్ణముగఁ ద్రోచి పరులను నిందింపఁ బట్టుపట్టి,
పరచి త్రములనెల్ల వంచనలోడ హరింపఁగాఁ బూనిక పెంపుఁ దవలి,
గురుభక్తిహీనులై గురువరనిందాపరాయణులై స్వశార్యముల వీడి

తే. ధనములం దాశ మించఁగా ననయము మది
సంభ్రమింపఁగ నిట్టలు సంచరించు
చుండు రెల్లరు మనఃజాలు, సందియంబు
వలకు మునినాథ ! నిక్కంబు కలియుగమున.

3౬౦౭

ఆ. ధరణిసురులు శూద్రధర్మంబులందు ని-త్యమును దవిలియుండు, రదియుఁగాక
శ్రుతితపోవిహీను లతులితయోగని-ష్ఠావివర్జిత లయి సంచరింతు. 3౬౦౮

తే. నరులు శిశోద్దరపరాయణక్రియాంచి-తాత్మ్య లగుదురు కలివేళ, నంగనలు స్వ
భర్తృభక్తివిహీనలై స్వైర్వృత్తి-నుండు యోనారదమునీంద్ర ! యుక్కు మిగిలి.

క. వనితలు శ్వశ్రూద్రోహమె-మనమునఁ గొని భ్రష్టులగుచు మలయుదురెపుడు,
విను మల్బసస్య యగుచు ని-వసియును బండకయయుండు బాగుగఁ గలిలో.

క. నరు లన్నవివర్జితలై-పరఁగుదు రనిశంబు, భూమిపతులెల్లను సం
బరమునఁ గరగ్రహమె యా-దరువుగఁ గైకొండ్రు నీచతనుధరు లగుచు.

చ. కలియుగమందు నీచులకుఁ గల్గును నున్నతి, సజ్జనాళికిఁ
గలుగును హాని, యీవిధముగాఁ గలుపాత్ములు మర్త్యు లాదు, ర
త్యలఘుభయంకరంబయిన యాసమయంబున ముక్తిఁ బొందఁ దా
వలమయి పోల్చు శంకరుని పాదయుగార్చనమే మహామునీ ! 3౬౧౨

క. విను మవధానముతోడత-ననఘా ! శివశక్తిహాస మగు లింగము మృ
త్తున నొనరిచి పూజించిన-నెనయమ కలిబాధ వాని కెత్తినైన. 3౬౧౩

క. మునినాథా ! యీ పార్థివ-ఘనలింగార్చనముకంటెఁ గలుగదు వేటొం
డనువయిన స్వల్పసాధన-మనఘము కలిభీతి నణఁప నర్హం బెందు. 3౬౧౪

తే. మూర్తి మృత్తికచేతను, బూజ బిల్వ
దళములను, వాద్యమునయైనకలితవదన
మున, ఫలంబు సాయుజ్యదము నయి వెలయు
విశ్వనాథుఁడే దేవుండు బీద కరయ. 3౬౧౫

ఉ. శైవుండు వైష్ణవుండు మఱి శాక్తుఁడె యైనను ముందు శంకరుఁ
భావమునందు నిల్చి దృఢభక్తిని బూజల నంత నిష్ఠనా
రైవముఁ బూజసేయనగుఁ దాపసవర్య ! తలంపఁగా మహా
దేవుని యర్చనక్రియకు దీటగు కార్యము లేదు నారదా ! 3౬౧౬

నీ. ముందుఁ బార్థివలింగమును బిల్వపత్రాళి నర్చింపవలయును నధికభక్తి,
నట్లు గావింపక యాచరించిన పూజలెల్లను వేదవిహీను లాచ

రించిన కర్మలనీతి నిష్ఫలములై చను, నారదా! దర్పమునను మోహం
కలితుడై యెవ్వఁడు గావించును విరుద్ధముగ, వాఁడు దుర్గతిఁ బొందు నిజము,
తే. వాని సత్కర్మ లెల్లను వ్యర్థము లగు, - ఘోరనరకంబులందునఁ గూలు, నెందు
నిష్ఫులియై లేదు వానికి నెమరిచూడ, - భక్తులందునఁ జేర్పంగఁబడఁడు వాఁడు.

తే. సకలలోకేశ్వరుండైన శంభుమూర్తి
నెవఁడు ధ్యానించు నియతితోఁ బ్రవిమలమతి,
వాఁడు తత్సామ్యమును బొంది వసుధ మరలఁ
బుట్టుకను గాంచఁ జెన్నుండు మునివరేశ్వర ! 3౬౧౮

తే. సర్వదేవస్వరూపుని శంకరు శివు-నెవఁడు పూజించు సద్భక్తి దవలి మదిని
వాఁడు సకలదురితముక్తి బడసి పరమ-శివపదంబున మోదించు దివిజవినిత!

క. పాద్యంబు శివునకును భ-క్త్యుద్యతుడై యొసఁగినట్టి యుదుగుణుఁ దుర్వి
వేద్యుండయి దురితఃపువి-భేద్యుండయి స్వర్గ మొందు విబుధముసీంద్రా!

సీ. అర్ఘ్యంబు మున్నగునట్టి వెయ్యవియైన శివునకు నర్పింపఁ జిత్రమందుఁ
దలఁచిన మనుజుఁడు తా సర్వమును లింగమున కూర్చుభాగంబునను సభక్తి
కముగ నల్పాల్పముగా నప్పనముచేయఁదగు నోమహామతీ! తత్ప్రసాద
మును గ్రహింపఁగరాదు, పూన్కి భుజింపఁగా నర్హత లేదు మర్త్యాభి కరయ,

తే. విష్ణుమూర్తిప్రసాదంబు ప్రీతితో గ్ర
హింపనగు, నన్యులు గ్రహింప హితవుగాదు,
తెలియ కొనరింప శ్రీవిష్ణుదేవరోష
పాత్రుఁ డగు, నిజ మిద్ది తాపనవరేశ్వర ! 3౬౨౦

సీ. సకలవస్తువులును జను గ్రాహ్యములుగ సాలగ్రామదివ్యశిలను స్పృశింప
శంకరత్వముఁ బొందు, శ్రద్ధ ననాది లింగార్పితనిర్మాల్య మనుభవింపఁ
దాఁ బరమేశ్వరతను బొందు మర్త్యుఁడు, శివుని ప్రసాదంబు స్వీకరింప
యమశిక్షఁ బొందఁడు హరుని సభక్తినే భక్తినే జనుఁడు సపర్యసలుప,

తే. సత్య మిమ్మాట, యారోగ్యసౌఖ్యభాగ్య
సంతతులు వృద్ధియగు, భువి జనుఁ డెవండు
భక్తి లింగార్చనము సల్పు, భద్ర మొదవు,
మానవులలోన నుత్తమమహిమ గలుగు. 3౬౨౨

తే. శివుని సన్నిధి నృత్యంబు చేయు నెవఁడు
భక్తిసంయుక్తుఁ డగుచు, శాంభవపదంబు

నొందు నారద ! చిరకాల మున్నతసుఖ
ములను బొందుచు వాడు సమోద్ధత మొందు.

౩౬౨౩

క. మనుజుం డెవ్వఁడు గీతం-బును వాద్యము శంభుసముఖమునఁ గావించున్,
విను, ప్రమథేశ్వరుడై వాఁడెనయుఁ దదీయాంతికంబుఁ గృతసుకృతయుతిఁ.

చ. హరపదపద్మపూజనము నత్యధికంబగు భక్తిఁ జేయు నె
ప్పురుషుఁడు, వాఁడు నిచ్చులును బూని వసించు ప్రదేశ మెంతయున్
సురనది లేని భాగముగఁ జొప్పడి హీనత నొందియుండినన్
వరసుకృతంబుచే నెసఁగి భాసిలు దేశములందుఁ బూజ్యమై.

౩౬౨౪

ఆ. అవని బిల్వమూలమందు మహాదేవు-నర్చనంబు భక్తి నాచరించు
నట్టి నరుఁడు పొందు నశ్వమేధసహస్ర-ముల నొనర్చినట్టి ఫలము నిజము.

చ. సురనదితీరమం దెవఁడు శుద్ధమనంబునఁ జేరి శ్రీమహే
శ్వరు వరబిల్వప్రతముల భక్తి సమర్పన మాచరించు, న
ప్పురుషుఁడు పాపపంక్తులను బూని యొనర్చినయట్టిడైన, న
త్తరుణమునందె ముక్తి గని తా శివసన్నిధి కేగు నారదా !

౩౬౨౫

సీ. కాశీపురంబునఁ గడులీల శంకరుఁ బూజించువానికి ముక్తి నొసఁగు
నామహాదేవుఁడై యోమునిశ్రేష్ఠ ! యీభరతఖండంబునఁ బరఁగు నధిక
పుణ్యప్రదంబగు భూరిస్థలం బొందు నందు విశ్వేశ్వరు నర్చనంబు
సలిపినచోఁ బునర్జన్మంబు గలుగదు, గంగాధునివార్ధిసంగమం బ

తే. నంగ హిమగిరికిని దక్షిణంబునందుఁ-జెలఁగు సకలార్థఫలదమై డేత్రవర్య
మంతదనుకను నుండు నియ్యవని యధిక-పుణ్యవంతంబు నిర్భరమునివరేణ్య !

ఉ. ఈ వరి దేశమందున మహేశ్వరపూజకు నాటిచేయఁగా
నేవియుఁ బుణ్యకర్మము ల వెయ్యెడనేనియుఁ గానరావు పా
పావళినెల్లఁ బాపుటకు, భాగ్య మొసంగ, విపన్నివృత్తికై,
దావలహాను నీశపదతామరసార్పన మొక్కఁడే ముని !

౩౬౨౬

తే. పుణ్యదములైన కర్మము ల్పాదలు లెక్క
కెక్కుడయి పాపహరములై యెసఁగి శాస్త్ర
విరతిసూక్తుల, వానిలో వెలయు నుత్త
మాత్తమంబయి శివపూజ యున్నతముగ.

౩౬౨౭

సీ. సురమునీ ! పార్వతీపరమేశ్వరుల దివ్యనామసంకీర్తనమే మహాఫ
లావహంబయి వెల్లు నాదిదుర్గాపూజనంబును శ్రీరామనామకీర్త

నంబు, దదీయగుణశ్రవణంబును, బుణ్యతీర్థాటనంబును సమస్త
పాతకపంక్తులఁ బాటంగఁదోలును, గలియుగంబున వీనికంటె నుత్త

తే. మంబులగు కార్యములు లేవు, మత్స్యఁ జెవఁడు

శంకరుని నామముల నెడ సంస్మరించి

యెట్టికార్యం బొనర్చినయేని శ్రుతివి

హితము, నక్షయ్యతమము నై యెసఁగుచుండు.

3౬౩౧

క. హర! విశ్వనాథ! విశ్వేశ్వర! శారీవల్లభా! శివా! సంతృప్తిఁ

గరుణింపు మనుచు నెవఁడు-ర్వర శంకరు నొక్కమాట ప్రార్థించు మదిఁ.

తే. వాని సంరక్షణముచేయఁ బ్రమథగణస-మేతుఁడై శూలధారియై ప్రీతితోడ

వచ్చు శంకరుఁ డాపన్నివారకుండు-త్వరితగమనంబునను నారదమునిచంద్ర!

క. శివనామమును స్మరించుచు-నెవఁడు శరీరంబు విడుచు నిలపై సాక్షా

చ్ఛినతత్త్వ మొందుఁ బాప-ప్రవితతి గావించినట్టివాఁడని మునీ! 3౬౩౨

క. డెందంబునఁ బరమేశ్వరుఁ-బొందికతో నిలిపి తలఁప ముచింద్రా! యా

కందువఁ దీర్థములెల్లను-సందియ మొందక వసించు సంఘమివర్యా! 3౬౩౩

క. అడిగిన యర్థం బంతయు-నుడుగక వచియించినాఁడ నురుపుణ్యదమై

యెడతెగక భద్రముల నిడు-మృదుపూజావిధము సకలవృజినహరంబుఁ.

క. ఎవఁ డీమహిమము శ్రద్ధం-దవిలి వినును, జనువు, వాఁడు తథ్యముగాఁ బా

పవిముక్తుడై పరమం-బవు పదముం బొందు నారదా! మునినాథా! 3౬౩౪

గ్రంథఫలస్తుతి

వ. వ్యాసుండు జై మినిమునిండున కిట్లనియె.

3౬౩౫

చ. "మునివరుఁడైన నారదుఁడు పూనికఁ బ్రశ్న మొనర్చ నిట్లు లా

య్యనఁ బరమేశ్వరుండు తన యాత్మను సంతసమంది నిత్యశో

భనమును బుణ్యమై యెసఁగు వాక్యముగాఁగను జెప్పె జైమినీ!

యనఘ! వచింతు నింక విను మాద్యతి దీని మహత్త్వ మెంతయుఁ. 3౬౩౬

నీ. భక్తితో నీమహాభాగవతంబును వినినఁ బరించిన మనుజునకును

నిహలోకమున సకలైష్వరభోగభాగ్యంబులు సిద్ధించు సతిశయముగఁ,

బరలోకమున నిత్యభద్రంబు లెల్లను బొందుఁ గైవల్యము నొందు నిజము,

పరమగోప్యము మహాభాగవతము దీనిఁ బరమేశ్వరుండు నిజపాదపద్మ

తే. భక్తుఁడౌ నారదమహర్షి వర్జునకును

జలిపెఁ గరుణించి, జైమినీ! యిలను నెవని

భవనమున నుండు నీమహాభాగవతము,
వాని నాపద లంటఁగఁబూన వెపుడు.

౩౬౪౦

లే. ఎవఁడు శ్రీహరిసన్నిధి నీపురాణ
వరము సద్భక్తి వినిపించు, వాఁడు సకల
పాపములనుండి ముక్తుఁడై వఱలు నపుడే
జై మినిముసీంద్ర! సత్యంబు సత్య మనఘ!

౩౬౪౧

చ. సరవి ననేకకోటిశతజన్మములందునఁ జేసినట్టి యా
దురితసమూహమంతయును దోరపుభక్తి మహాపురాణమై
పరఁగిన దీనిని వినినవాఁడు విముక్తిని బొంది యప్పుడే
పరమపదంబు నొందు మునివర్య! త్రిసత్యముగాఁగ జైమిసి!

౩౬౪౨

శ్రితజనగణవాంఛాసిద్ధి సంపత్ప్రదత్తీ
నతసుర సముదాయానంత సమ్మోదకత్తీ
తతమునిజనచిత్తధ్యాన గమ్యైకమూర్తీ
శతమఖముఖ నిత్యైకైకవిఖ్యాతకీర్తీ.

౩౬౪౩

గ ద్యము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షవీక్షణ సమాసాదిరోభయభాషావితావిభవ,
జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, గుబ్బయార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
విద్యద్భిరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగవత
పురాణమునందు ఉహాశము.

శ్రీ మహాత్రిపురసుందరీమాణిక్యమహాపాదుకార్పణమస్తు.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

